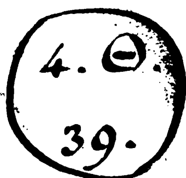
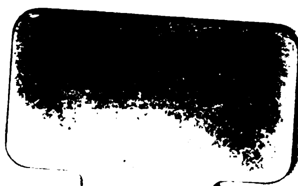

4. Θ.
39.

600052705P

SCRIPTA HISTORICA ISLANDORUM

DE REBUS GESTIS

VETERUM BOREALIUM,

LATINE REDDITA

ET

APPARATU CRITICO INSTRUCTA,

CURANTE

SOCIETATE REGIA ANTIQUARIORUM SEPTENTRIONALIUM.

VOLUMEN PRIMUM.

HISTORIÆ OLAVI TRYGGVII FILII

PARS PRIOR.

HAFNIÆ, 1828,

TYPIS HARTVIGI FREDERICI POPP.

LONDINI,

APUD JOHN & ARTHUR ARCH,

No. 61, CORNHILL.

HISTORIA
OLAVI TRYGGVII FILII,

EX VETERE SERMONE

LATINE REDDITA

ET

APPARATU CRITICO INSTRUCTA,

CURANTE

SOCIETATE REGIA ANTIQUARIORUM SEPTENTRIONALIUM.

PARS PRIOR.

OPERA ET STUDIO

SVEINBJÖRNIS EGILSSONII,

COLLEGÆ SCHOLÆ BESSASTADENSIS IN ISLANDIA.

HAFNIÆ,

TYPIS HARTVIGI FREDERICI POPP.

1828.

AUGUSTISSIMO REGI DANIÆ,

CLEMENTISSIMO DOMINO,

FREDERICO SEXTO,

ANTIQUITATUM PATRIÆ FAUTORI

ÆTERNUM COLENDO,

EGREGIA HÆCCE

VETUSTI SEPTENTRIONIS MONUMENTA

LATINE REDDITA

HUMILLIME CONSECRAT

SOCIETAS REGIA ANTIQUARIORUM

SEPTENTRIONALIUM.

PRÆFATURI huic operi, quod complectitur historiam nobilissimi herois, Olavi Tryggvii filii, Norvegiæ quondam regis, Normannorumque, ut nostri loquuntur, apostoli, primum ostendamus, quod sit argumentum operis, qui fontes, quis auctor, quam mereatur fidem, atque tandem, qualis sit nostra in edenda hac historia opera, quique habeantur, quique a nobis adhibiti sint hujus historiæ codices manuscripti.

§ 1. De argumento.

Consilium auctoris in componenda hac historia fuit, ut res a rege Olavo gestas et ejus fata exacte describeret. Præmissa narratione de primis Norvegiæ regibus ab Haraldo Pulcricomo (Cap. 1-42) vitam Olavi explicare aggreditur, in qua tres partes distinguendæ sunt, nempe primo, quæ ab Olavo gesta sunt, antequam regnum Norvegiæ administrandum suscepit, deinde quæ rex gessit, denique ultima ejus fata, rebus Norvegicis et etiam Danicis (C. 60-4, 66-70, 83-90), juxta temporum rerumque seriem, narrationi suo loco intertextis. Cum autem scopus auctoris primarius fuerit, Olavum sistere, ut christianismi in Norvegia primum introductorem, multus est in parte, quam diximus secunda; hæc enim pars historiam christianismi continet

I. Norvegiæ, et hanc quidem

A) primo generaliter, quatenus totæ provinciæ ad christianismum perductæ sunt, nempe: in Vicia, C. 140: in Agdis et Sunnhördia, C. 141: in communi Gulathingensi, C. 143. 147: conventus Dragseidensis, ubi Sognenses, Fjördenses, Sunnmærenses, Raumsdalenses christianismo nomen dederunt, C. 149: in Thrandheimo C. 162, 165-7: in Ringariko et Upplandis, C. 194, init.: in Halogia et Naumudalo, C. 209, 212-3.

B) secundo specialiter, quo referri possunt sequentes particulæ:

1) De Sunneva et Albano, C. 106-8.
2) — Rögnvaldo et Raudo, C. 144-6,148, 150, 155.
3) — Ögmundo Ditto et Gunnare Bicolore, C. 173.

4) — Eyvindo Kelda, C. 195 fin., 197-8.
5) — Thorvaldo Tasaldio, C. 200.
6) — Sveinc et Finno, C. 201-3.
7) — Eyvindo Kinnriva, C. 199, 204.
8) — Rando Valente, C. 210-11.
9) — Eindridio Plauto, C. 235.

II. Islandiæ, præmissa expositione de primis occupatoribus hujus insulæ, in primis iis, qui aliqua religionis christianæ notitia fuerant imbuti (C. 110-29, 214); huc pertinent hæ in primis particulæ:
1) De Thorvaldo Peregrinatore et Fridreko episcopo, C. 130-8.
2) — Thangbrando, C. 74, 81, 188, 216.
3) — Stefnere Thorgilsis filio, C. 139, 142, 187, 263.
4) — Thidrando Siðæ-Halli filio, C. 215.
5) — Gissure et Hjaltio, C. 217-8, 228-9.
6) — Suadio et Arnore Vetulæ-naso, C. 225-6.
7) — Thorhallio Knappstadensi, C. 227.
8) — Halfredo Difficili-poëta, C. 151-4, 165, 170-2, 175, 219, 232. 264.
9) — Kjartane Olavi filio C. 156-61, 163-4, 174, 233.

III. Orcadensium, C. 94-8.

IIII. Færeyarum; quæ pars tota in Sigmundi Bresteridis historia versatur, per quem christiana religio his in insulis publicata est, C. 176-86, 189-91, 205-7.

V. Grönlandiæ, de Eiriko Rufo, C. 220-1, 231.

§ 2. De fontibus.

Fontes, qui in hac historia allegantur, ad tres classes referri possunt: 1) carmina: 2) opera historica: 3) traditiones.

1) Inter carmina, quorum etiam in Heimskringla mentio fit, hæc potissimum notari merentur:

Bandadrápa, auctore (Eyolvo Dadaskald), C. 243.
Belgskakadrápa . Thordo Kolbeinis filio, C. 243.
Eiriksdrápa . . . . . eod. q. *Belgskakadrápa*, C. 87.
Eiriksdrápa . . . . Halfredo Difficili-poëta, c. 264.
(*Glymdrápa*) . . . . Thorbjörne Hornklovio.
Gráfeldardrápa . Glumo Geiridæ, C. 16.
Hakonardrápa . . Guttormo Siudrio, C. 17.
Olafsdrápa . . . . . Hallfredo Difficili-poëta, C. 59, 71, 130, 250.
Roðadrápa . . . . . Thordo Sjareki f., C. 271.
Sendibit . . . . Jorunna poëtride, C. 5.

Vellekla . . . . Einare Lancicrepo, C. 35.
Þórálfsdrápa . . . Thordo Sjarcki f. C. 28.
Hæc vero peculiaria carmina exhibet historia nostra:
Búadrápa, auctore Thorkele Gislii filio, C. 86.
Jómsvíkinga-
drápa . . . . Bjarnio episcopo, C. 86.
Olafsdrápa
tvískælda . . . . eod. q. *Rekstefja*, C. 250.
Rekstefja . . . . Hallarsteine, C. 58, 59

Auctor encomii de piratis Jomensibus fuit Bjarnius Orcadensium episcopus, qui obiit anno 1222. Thorkel Gislides, auctor Buadrapæ, Bjarnio episcopo antiquior fuisse videtur, cetera nobis ignotus. De Rekstefja ejusque auctore Hallarsteine, nostrum qualecunque judicium in excursu ad calcem hujus operis expromemus; de ejus fide infra dicetur.

2) Opera historica: 1) historiæ regum Norvegicorum: vita regum Norvegicorum, C. 284 fin.: Haraldi Pulcricomi, C. 95: Haraldi Grænlandi, C. 93 sub fin.: historia Olavi Sancti, C. 270 fin.: 272 fin : 276 fin.: 279 fin.: Snorrii opus historicum, C. 250, 256; 2) historia Færeyensium, C. 207 fin.: Sigmundi Bresteridis, C. 183, sub fin.; 3) historia dynastarum Orcadensium, C. 97; 4) historia Laxdalensium, C. 233; 5) scripta Arii et Sæmundi Polyhistoris; 6) Gunnlögus monachus, C. 132; 136, 225; 7) exotica: Imago mundi, C. 76 sub fin.: Bedæ Venerabilis historia, c. 110; huc quoque pertinet citatio „*sumar bækr segja*" C. 76 fin.; 8) opera incerta: de Albano „*þat finnst skrifat*" C. 108; de Sveine et Finno „*þat finnst ritat á bókum*" C. 201, init.

3) Traditiones: Thorkelis Dydrilis, C. 239, fin.: „*þat er sagt, hermt*" C. 240: traditio Kolbjörnis aulæ-magistri, C. 256, 267: Einaris Thambarskelveris, ibid., 283 fin.: Skulii Thorsteinis filii, C. 256: Astridæ Burizlavi filiæ, C. 267-8: Teiti et Thorarinis, C. 283 fin.: Thordi Sjareki et Hjaltii Skeggii filii, C. 271: Æqualium: „*þat segja þeir menn, er í Selju hafa verit ok þar er kunnigt*" C. 108: Glumi et Arnoris, C. 132: de Manno, C. 136. Huc et referri potest Legenda de Olavo Tryggvii filio, C. 269, 286.

§ 3. De auctore.

Constat, Gunnlögum, monachum Thingeyrensem, historiam regis Olavi Tryggvii filii latino sermo-

ne composuisse, et ad finem perduxisse circa annum 1200[1]. Ex hoc opere latino, peculiari adumbratione et in Islandicum sermonem translatione, prodierunt binæ tractationes sive recensiones, una, quam jam publici juris fecimus, altera, quam exhibet Codex Flateyensis, quo pertinet historia regis Olavii Tryggvii filii, edita Skalholti anno 1689. Utra tractatio sit antiquior, vel leviter intuenti facile apparebit. Recensio Codicis Flateyensis, ut multis in rebus cum nostra concordat, ita in aliis ab ea discrepat; huic multæ insertæ sunt particulæ historicæ, levem cum historia regis Olavi connexionem habentes, e. gr. *Fundinn Noregr, Nornagestssaga, Sörlaþáttr, þáttr af þorsteini skelk, þorleifi Jarlaskáld, þorsteini uxafæti, Helgaþórissyni, Hrómundi halta,* quarum nonullæ seriorem ætatem produnt. Codex Flateyensis literis mandatus est[2] ab anno 1387 ad annum 1395, recensioni vero hujus historiæ, quam exhibet, ultimam manum additam esse ante 1380, quo anno rex Olavus Hakonis filius regnum Daniæ et Norvegiæ conjunxit, ex epilogo historiæ concludi posse videtur: „*fyrir vald ok verðleika þessa guðs ástvinar, Olafs konúngs Tryggvasonar, eru sælir Noregsmenn, ok eigi at eins þeir, heldr jafnvel þeir er hèr byggja Island, og öll þau lönd, er undir Noreg liggja.*" Ex quo apparet, hanc recensionem ad finem perductam esse, dum jam Norvegia regnum per se esset, cui Islandia ceteræque provinciæ fuerint subjectæ. Ubi vero hanc recensionem cum nostra pertendimus, haud dubitamus, nostram ad postrema reipublicæ Islandicæ tempora (circa 1260) evehere; nec obstant genealogiæ aut citationes: descendunt nempe genealogiæ ad Sturlæsonios, C. 214 fin., ad episcopum Magnum Gizuris filium, qui episcopus Skalholtensis fuit ab anno 1216 ad 1236, ad Gudmundum Bonum, episcopum Holanum, qui obiit 1237; citatur carmen, auctore Bjarnio, episcopo Orcadensi, mortuo c. ann. 1222; citantur opera

---

1) Vide Hist. Ol. Tr. Tom. 3, p. 163. 173; Hist. Eccl. Isl. Tom. 4, p. 31; P. E. Mülleri *Sagabibliothek*, Tom. 3, p. 197-211; Ejusdem *Ueber den Ursprung und Verfall der isländischen Historiographie*, p. 68-9. Cum Gizur Halli filius, cujus censuræ hoc opus subjecit Gunnlögus, obierit 1206, absolutio operis haud inferius deprimi jure potest, quam ad annum 1204.

2) P. E. Mülleri *Sagabibliothek*, Tom. 3, p. 440.

historica Snorrii Sturlæi, qui 1241 obiit, cujus vero opera historica literis jam mandari cœpta sunt anno 1230, teste Sturlunga.

Quis vero hoc Gunnlögi opus in sermonem Islandicum transtulerit et in præsentem formam redegerit, dicere quidem non possumus; persuasum vero habemus, doctum aliquem virum fuisse, eumque hac in re libere versatum esse, et quædam aliunde adjecisse. Ambitum sanè operis Gunnlögiani ignoramus; ex verbis vero Codicis Flateyensis concludere possumus, eum in exponenda regis Olavi historia prolixiorem, saltem non breviorem, fuisse, quam Oddum Monachum[1]. De orationis colore, quo usus est Gunnlögus, judicare possumus ex particula ejusdem Codicis de episcopo Sigurdo, quæ particula verbo tenus ex Latino translata videtur[2]. Similiter apud Nostrum C. 196-8, 225-7, ad verbum ex latino versa, facile tibi persuadere poteris. Singula persequi, nostri non est instituti, pauca tantum afferemus, quæ Gunnlögo, quæ translatori putantur vel putamus deberi. Præter ipsam Olavi vitam, narrationem de Kjartane Olavi filio ad Gunnlögi opus pertinuisse, magna eruditorum nomina censuerunt[3]; idem de vita Thorvaldi Peregrinatoris et Hallfredi (de quo et singularis extat narratio), et particula de Sunneva et Albano statuendum putamus, item de aliis, quæ ad historiam annunciatæ in Islandia christianæ religionis pertinent. Ad ejusdem opus etiam pertinere credimus particulam de Islandiæ primis occupatoribus C. 110-29, quæ variis in locis a Landnama differt, et simplicissimam de exstructione templi Holmensis relationem Cap. 128, (coll. Landn. 1, 15), continet. Eodem pertinere putamus, quæ de Sancto Martino, C. 141, de Ambrosio, Cornelio et Placido, C. 76, memorantur, quæ quidem ab auctore vitæ Sancti Ambrosii exspectari potuerunt[4]. Contra quæ sequuntur Cap. 76 verba: „*þessir hlutir sem nú voru sagðir*" usque ad finem Capitis, translatoris explicationem continent, citatur enim h. l. Imago mundi, quemadmodum hic idem liber a Brando Jonæ filio, cui

[1]) Text. isl. Tom. 3. p. 172: *Bróðir Oddr, er flest hefir kompónerat á latínu, annar maðr enn Gunnlaugr, af Olafi konúngi Tryggvasyni.* [2]) P. E. Mülleri *Sagabibliothek*, T. 3, p. 207. [3]) *Laxdælasaga*, ed. Hafn. 1826, Præfat. p. VI. [4]) Hist. Eccl. Isl. Tom. 4, p. 138.

translatorem aequalem putamus, allegatur in *Stjórn*. Ad hunc quoque referimus membrum de Sveine et Finno, C. 201-3, quod ad Gunnlögi opus non pertinuisse, sed aliunde desumtum esse, indicant verba: „*þat finnst ritat á bókum*"; huic antiquiori, ut videtur, particulae sua quoque admiscuit, v. c. Cap. 203, ubi Thorem cum Saturno comparat, quod quoque cadit in Brandi Jonaei aequalem, cujus aetate dii ethnicorum septemtrionalium cum diis Romanis jam coepti sunt contendi, ut in *Stjórn* Gefjon cum Venere, et ab eodem auctore Thor cum Jove. Hic idem particulam de regibus danicis, C. 60-5*, historiam Jomensium, C.84-90, genealogiasque nonnullas, interseruisse, Snorrii Heimskringlam vel aliud historicum opus, in historia regum Norvegicorum, ut et in descriptione proelii Svöldrensis, consuluisse, et haud pauca ex antiquis carminibus intertexuisse videtur. Oddi Monachi, Gunnlögi aequalis, in nostra recensione nulla mentio fit, quare opus historicum Oddi de rege Olavo non videtur translatori ad manus fuisse; nam locus de profectione Olavi in Gardarikiam indeque in Graeciam, quantisvis ad chronologiam difficultatibus, potuit ad opus Gunnlögianum pertinuisse; et potius miramur, hoc membrum non fuisse ab Gizure Halli filio intercisum. Denique monendum, hanc nostram recensionem, a seriore quodam fundamenti loco positam, cum Oddi Monachi opere collatam, multisque membris hinc inde collatis auctam esse, auctoritatibus Nostri partim exclusis, partim aliis subjectis, indeque prodiisse tractationem hujus historiae, quam conservavit Codex Flateyensis.

§. 4. De fide scriptoris.

Fides scriptoris historici inde probatur, quod perspicuum sit, eum vera dicere et potuisse et voluisse. Ubi de scriptore sermo est, qui res ducentis ante memoriam suam annis gestas describit, hic scriptor, an verum dicere potuerit, a testibus, quos sequitur, pendat necesse est, an voluerit, ex eo, qua fide testibus utatur. Jam vero ex supradictis apparet, quam sollicitus sit Noster in producendis testibus, et quidem talibus, quos idoneos non potuit non existimare, ut historiam antiquam regum Norvegicorum, item Faereyensium, Orcadensium, Laxdalensium, et carmina in his occurrentia, item Rekstefjam, quae, si ab Steine Herdisae filio, ut putamus, com-

[1]) vide P. E. Mülleri *Sagabibliothek*, T. 3, p. 115.

posita est, pro teste satis idoneo haberi ab auctore debuit, cum veri perquam simile sit, hunc poëtam inter alios ab Einare Thambarskelvere relationes suas hausisse; neque hoc nomine aspernandæ videntur *Búadrápa* et *Jómsvíkingadrápa*, quæ, etsi ab serioribus compositæ, tamen et veterum consensu confirmantur, et sane dignæ fuerunt, quæ ab auctore docto sic ab interitu vindicarentur. Testantur hæc, auctorem satis abundanti idoneorum testium copia et ampla rerum notitia instructum fuisse. Eundem autem noluisse certa et confessa incertis et dubiis miscere, neque fucum lectoribus venditare, signo est insignis ea diligentia et sinceritas, qua testes, qui traditione nituntur, allegat; quod in primis animadvertendum est in ultima parte historiæ. Hoc loco tenendum est, primo consilium scriptoris, deinde quo fonte traditiones ad posteros manaverint. Consilium scriptoris in hac parte historiæ est, publicam de fugà regis Olavi opinionem sub examen vocare, testantur enim optimi scriptores antiqui, vulgo creditum esse, Olavum e pugna evasisse incolumem. Cujus rei satis erit testimonium afferre Fagurskinnæ, qui codex tam ob antiquitatem, quam rerum pertractationem, perquam memorabilis est: *„Svâ mikit gerðu menn sèr um, at vingast i allri umræðu viðr Olaf konúng, at mestr luti manna vildi eigi heyra, at hann mundi fallit hafa, nema lètu, at hann væri í Vindlandi eða í Suðrriki, ok eru margar frásögur um þat gjörvar; en hans ástvinir ræddust, at þat mundi logit vera, ok lýsti Hallfröðr þvi vandræðaskáld, sá maðr er svâ mikit hafði unnt konúnginum, at menn segja; at eptir fall konúngs fèkk hann vanheilsu af harmi, þá er honum vannst til dauðadags"*. Hanc in rem Noster testes antiquitatis producit fide dignos, qui ipsis rebus gestis interfuerunt: Einarem Thambarskelverem, Kolbeinem aulæ-magistrum, Norvegos: Skulium Thorsteinis filium, Islandum: nec non Astridam Burizlavi filiam; horum assertiones invicem comparat, et alias traditiones in auxilium vocat, e. gr. Hjaltii Skeggii filii, horum temporum æqualis, et Thordi Sjareki filii, viri tantæ fidei et prudentiæ, ut ejus relationem de pugna Stordensi testimonii loco afferre Snorrius non dubitaverit. Norvegicarum vero traditionum coryphæus est Einar Thambarskelver, vir in historia notissimus, tam

ob ingenium maxime heroicum, quam summam auctoritatem, prudentiam, religionem, fidem. Ad testem tam locupletem refertur narratio Gauti, C. 283, per Thorarinem et Teitum tradita, qui postremus, temporum ratione, æqualis fuerit necesse est Asgrimo Vestlidii filio, a quo suas narrationes hausisse Gunnlögum Monachum testatur Codex Flateyensis[1]. Per eundem quoque deditam esse Thorkelis Dydrilis de Olavi mire gestis relationem, C. 238-39, vix est quod dubitemus, in primis cum eædem res in Rekstefja ab Hallarsteine memorentur, qui poëta has res ex ipso Einare cognoscere potuit.

§. 5.

Ut operam nostram in edenda hac historia paucis attingamus, monendum est, textum Islandicum, qualis curante SOCIETATE REGIA ANTIQUARIORUM SEPTENTRIONALIUM editus est, Hafniæ 1825-1827, ex codice membranaceo exscriptum esse ab S. EGILSSONIO, collatum et variis lectionibus adornatum a C. C. RAFN, Prof., Doct. Philos. et Equite aur. Ord. Danebrogici, et TH. GUDMUNDSONIO, Sacri Ministerii Cand., a mendis typographicis trina lectione purgatum ab TH. GUDMUNDSONIO, et Proff. C. C. RAFN et ER. RASK. Versionis latinæ laborem suscepit Dr. GISLIUS BRYNJULVSONIUS, ecclesiæ Holmensis in Islandia minister, ita tamen, ut S. EGILSSONIUS carmina tantum in hoc opere occurrentia transferret et enodaret. Quod pensum cum hic annis 1824 et 1825 absolvisset, Brynjulvsonius vero, publici muneris negotiis occupatus, versionem primi voluminis ad se transmissi ad finem nondum perduxisset, cura 2di et 3ii voluminis in Egilssonium est devoluta, qui hæc duo volumina annis 1826 et 1827 deproperavit. Interea nobis Brynjulvsonium, virum amplæ eruditionis, insignis doctrinæ et felicissimi ingenii, summo patriæ, summo rei literariæ et antiquitatum damno, infelix hora subito casu eripuit die 26 Junii 1827. Quæ vir doctissimus absolverat, nonaginta septem capita primi voluminis, ad Egilssonium transmissa venerunt, cum jam hic septuaginta capita hujus voluminis verterat; unde factum est, ut a capite 70 ad 97 maximam partem secutus sit versionem Brynjulvsonianam, ita tamen, ut operis ratio, quantum fieri posset, sibi constaret. Tabulas genealogicas collegit Egilssonius; idem quoque chronologiam

[1]) Text. isl. Tom. 3, p. 173.

contexuit, non quidem eo consilio, ut diversas computandi rationes conciliaret, quod speciali disquisitioni relinquendum videbatur, sed ut chronotaxin sisteret, qualem ipsa historia et rerum gestarum nexus proxime suadere viderentur. Ad illustrandum vero fundamentum chronologiæ seculi decimi ab hoc loco non alienum videtur, afferre doctam Brynjulvsonii annotationem de anno emortuali Haraldi Pulcricomi; ea sic se habet: „Quo anno æræ nostræ mortuus sit Haraldus, non adeo planum est ostendere, siquidem multa hac in re est nostrorum historicorum dissensio. Monendum est, duplicem e scriptis Islandorum, quoad æram regum Norvegicorum, erui posse chronotaxin; unam, quam, secundum Sæmundum Multiscium, sequuntur Oddus Monachus in vita Olavi Tryggvii filii, Theodoricus Monachus de regibus Norvegiæ, (qui fatetur se ex Islendingis suam chronologiam didicisse), atque auctor Flagurskinnæ, qui omnes in eo consentiunt, Haradum circa annum 926 mortuum fuisse, ita tamen, ut duorum vel trium annorum discrimen observetur. Altera classis, duce Ario Polyhistore, ut sunt Snorrius in Heimskringla, atque auctores variorum compendiorum historiæ Norvegiæ (*Lángfeðgatal*, *Ættartal Noregskonúnga*, *Noregskonúnga tal*, &c.), nec non ea, quam nunc edimus, recensio historiæ Olavi Tryggvii filii, atque Landnáma, maximaque annalium pars, sive in universum omnes scriptores, qui post sec. 12 vixerunt, vitam Haraldi ad annum usque 932-934 (nam in his etiam aliquis invenitur dissensus) protrahunt. Cuncti vero Haraldo 80-83 annos vitæ assignant. Ex hoc diverso computo oritur magna in chronologia rerum Norvegicarum seculo 10mo diversitas; nam, licet in numero annorum, quos singulis regibus assignant, plerumque consentiant, in annis tamen æræ constituendis valde fluctuant. Haraldi mortem quod attinet, eam nec cum Sæmundo ad annum 925, nec cum Ario ad annum 935 referre audemus, sed veritatem heic in medio jacere credimus.' Quominus Sæmundum sequamur, officit chronologia Hakonis Adalsteini alumni; hic enim, a quo Hakon educatus fuit, Adalsteinus, juxta scriptores Anglicos, anno 925 imperium adiit; et cum certum sit, Haraldum aliquot annis exinde vixisse, facile colligitur,

eum demum post 925 obiisse; annum vero ejus emortualem definire, non adeo in promptu est. Si contra statuimus, Haraldum obiisse 935, non bene cohæret synchronismus inter Olavum Tryggvii filium et Ottonem Rufum. Aptissimum ergo credimus, terminum ci fatalem (per numerum licet rotundum) ad annum 929 referre. Juxta hunc calculum Hakon Adalsteini alumnus regnare incepit 930, decessit 955; post eum Haraldus Grafeldus regnavit per 9 annos, obiit vero 964. De tota hac chronologia confer inprimis *Jon Loptsons Encomiast ved Erichsen, Kh.* 1787, Torfæi Hist. Norv. P. 2, p. 73, sqq.; *Schöning Norg. Hist.* 3 *Deel,* p. 97, seqv."

Adjecit Egilssonius in brevi excursu suam de poëta Hallarsteine et carmine *Rekstefja* opinionem. Postquam autem hunc excursum scripserat et Hafniam vere anni 1828 miserat, ejusdem anni subsequenti æstate, missu Th. Gudmundsonii, qui anno proximo, curante Societate Reg. Antiquar. Septentrional., Holmiam missus, præter alia hoc carmen exscripserat ex codice Birgeriano Bibliothecæ Holmianæ, integrum hocce carmen ei videre contigit. Cum vero, aliis interea occupatus, impeditus sit, quominus hoc carmen, librariorum negligentia haud leviter depravatum, a vitiis et mendis purgaret et explicaret, satis habet h. l. illud quasi a facie describere. Inscribitur carmen in hoc codice: *Rekstefja, er Hallarsteinar orti um Olaf konúng Tryggvason;* in ipsius carminis stropha prima appellatur „*Rekstefja,*" in ultima „*tvískelfd drápa;*" constat strophis triginta quinque. Integrum esse, ostendit introductio et conclusio. Continet decem integras strophas et duas semistrophas, quæ in Historia Olavi non citantur, et præterea omnes in hac historia citatas, præter stropham Vol. 2, p. 314: „*Varð um Vinda myrði,*" unde apparet, lectionem Codd. C, F: „*Hallfreðr*" præferendam esse lectioni Cod. B: „*Hallarsteinn.*" Ignorat omnino strophas illas, quas ex exscripto Snorriano Egilssonius adduxit, quasque spurias esse interioribus argumentis conjectavit; ignorat et eam semistropham, quæ in Edda Snorriana, p. 123, 1, Steini Herdisæ filio tribuitur, quamque ad hujus carminis introductionem pertinere credidit Egilssonius. Præmissis octo strophis, a nona incipit ea pars carminis, in qua versus intercalares dominantur (*stefjamál* dicunt). Notio,

quam de versibus intercalaribus animo suo informaverat Egilssonius, recta esse comperitur. Versus intercalares per tres continuas strophas absolvuntur, et quinquies repetuntur per ter quinque proximas strophas, 9-23; reliquæ duodecim strophæ, ut octo primæ, versibus intercalaribus carent. Ceterum nihil continet hoc carmen, quod cum totius carminis genio ac indole non bene conveniat. Valde memorabilis est ea mentio, quam de encomiastis regis Olavi Tryggviadæ, et de se ipso facit poëta: dicit enim in duobus postremis strophis, multos composuisse de rege Olavo Tryggvii filio carmina breviora, non intercalata (*flokka*), Hallfredum vero ac Bjarnium, seque tertium (nomine non edito), carmina longiora et intercalata (*drápur*) confecisse. Recensus poëtarum septemtrionalium, *Skáldatal*, editus a Petro Undalino ad calcem Chronicorum regum Norvegicorum Hafn. 1633, duos tantum affert poëtas Olavii Tryggvii *filii*, nempe Hallfredum Difficilem-poëtam, et Bjarnium poëtam, quamquam non ignoramus, hunc recensum, si singula spectes, suis non carere vitiis. Cum vero poëta in ultimo versu se cum his nominibus comparare sustineat, cum poëma suum haud ita humile (*eigi einkar lítga drápu*) appellet, et exquisitiori variorique metri genere compositum esse prædicat, haud sine ratione statuendum esse videtur, auctorem a temporibus Hallfredi et Bjarnii non multum abfuisse.

§. 6.

Venimus jam ad Codices manuscriptos, quos in hac editione et versione adornanda secuti sumus, et primo recensebimus eos Codices, qui in ipsa historia regis Olavi edenda adhibiti sunt, deinde eos, secundum quos et cum quibus particulæ historicæ, ad calcem adjectæ, editæ et collatæ sunt.

Codices historiæ Olavi Tryggvii filii ad duas classes referendi videntur, quum alii sequantur antiquiorem recensionem, alii recentiorem, sive Flateyensem. Ad priorem classem tres codices membranacei pertinent:

1) Codex membraneus, in folio, num. 61, inter Codd. Mscriptos legati Arnæ-Magnæani. Secundum hunc codicem textus Islandicus excusus est, Hafn. 1825-1827; sicubi vero aliam lectionem prætulimus, hunc codicem in notis per Lit. *A* indicavimus. Hic codex, quanquam a vitiis librariorum non omnino immunis, tam scriptura,

quam dispositione rerum, omnium, quos heic habemus hujus historiæ codicum manuscriptorum, præstantissimum esse judicamus. Commendat eundem codicem, quod omnino integer est, præter unum folium, quod in autographo defuisse, librarius in margine adnotavit, nempe in Versionis lat. Vol. 2; pag. 299, lin. 11, a verbis: „meminit Hallarstein," usque ad verba pag. 312, lin. 10, „adeo spissa volabat"; quo loco textus exaratus est secundum Cod. *B*. Ex hac lacuna concludere possumus, hunc codicem vix prius scriptum esse, quam initio seculi 15ti vel in fine sec. 14ti; nam, cum tam in hoc, quam in eo, secundum quem noster exscriptus est, codice hoc idem folium defuerit, sequitur, hanc recensionem plus una vice transscriptam fuisse.

2) Codex membraneus, in folio, num. 54, inter variantes lectiones notatus Lit. *B*. Hic codex cum Cod. *A* egregie congruit, quare cum eo summa, qua fieri potuit, cura collatus est, et quæ verba uncinis inclusa in textum recepimus, ex hoc codice desumta sunt; multa in hoc codice folia desunt.

3) Codex membraneus, in folio, num. 53, notatus Lit. *C*, ad Codd. *A* et *B* prope accedit, nonnulla tamen lectionum varietate, multorum autem foliorum defectu. Quod attinet ad dispositionem rerum, utræque membranæ *B* et *C* cum codice *A* conspirant, easdemque atque hic narratiunculas omittunt.

Ad posteriorem classem pertinet Codex Flateyensis, notatus Lit. *F*, qui aliam tractationem historiæ regis Olavi Tryggviadæ exhibet, multis locis longiorem, insertis hic illic nonnullis particulis historicis, quæ leviorem cum historia Olavi connexionem habere videntur, ut ex appendice, quam in volumine 3io adjecimus, lectori apparebit. Huc pertinet editio Skalholtensis (ed. Skalholti 1689), notata Litt. *Sk*, et Cod. membr. in 4to, num. 309, notatus Lit. þ, qui ut multis locis mancus est, ita quoque multis locis omnem refugit lectionem. Proxime ad *F* accedit codex membraneus, in folio, num. 62, qui tamen multa prætermittit, multa brevius exponit; idem quoque multis locis mancus.

Codicem membraneum, in 4to, num. 310, qui continet historiam Olavi Tryggviadæ, auctore Oddo monacho, ob brevitatem et diversitatem expositionis, in hac editione non adhibuimus. Secundum apographum hujus codicis parum accuratum Reinhjelmius hanc histo-

riam edidit Uppsaliæ 1691; quæ editio cum jam perquam rara sit, novaque editio diligentiorem curam postulare videatur, Societas nostra hanc futuro tempori reservavit.

Sicubi opus historicum Snorrii Sturlæi, Heimskringla dictum, attulimus, id literis *Hkr* significavimus.

§. 7.

Alter Codicum manuscriptorum recensus versatur circa decem particulas historicas, ad calcem historiæ regis Olavi adjectas, eo memorabiles, quod omnes, præter 1am et 8vam, in Codice Flateyensi reperiantur. Hoc vero loco primo indicabimus codices, secundum quos typis expressæ sunt, deinde afferemus gravissimi critici, P. E, Mülleri, de his scriptis judicium.

1) Historia de poëtis regis Haraldi Pulcricomi. Hanc historiam tria exhibent apographa chartacea, in collectione antiquaria legati Arnæ-Magnæani, quorum duo, invicem congruentia, sunt in folio, num. 67, *A* et *B*, et in hac editione iisdem literis notata; tertium, in 4to, num. 307, notatum Lit. *C*, ad singulas voces quod attinet, ab cæteris divergit, quædam, ubi lacunæ sunt, omittens; secundum quæ apographa hæc particula typis exarata est, Hafn. 1827. Cum vero typographus operi jam finem imposuerat, indagavit eam Cand. Phil. Thorstein Helgasonius inter manuscripta legati Arnæ-Magnæani, in membrana valde vetusta, num. 544, im 4to, ut videtur initio sec. 14ti, minuta manu et abbreviata, exaratam. An Codd. chartacei ex hac membrana exscripti sint, haud facile dijudicatu est: lacunæ, quæ in Codd. chartaceis sunt, legi quidem in membrana non possunt, præter partem quandam stropharum, capita vero aliter sunt distributa. Varias lectiones, quas hæc membrana suppeditat, in versione in textum recepimus, sicubi eas veriores aut probabiliores esse judicavimus. Argumentum hujus brevis historiæ exposuit P. E. Müllerus in libro egregio *Sagabibliothek* (Bibliotheca Historica) P. 3. pag. 190-4, ipsamque solito acumine severiori crisi historicæ subjecit, ibid. p. 194-197, cujus summa hæc est: propter varia momenta, quæ cum historica fide et probabilitate conciliari nequeant, credibile esse, hanc vetustam esse fabulam amatoriam, ob interiores rationes seculo 3tio conflctam; a vero enim abhorrere, septuagenarium Ödunem amore capi venu-

stæ Ingibjargæ, et Thorolvum Kveldulvi filium, qui octo ante natum Eirikum Sangui- securim annis interfectus sit, posse expeditioni heic memoratæ interfuisse; tacere Snorrium de controversiis inter Eirikum Björnis filium, regem Sveciæ, et Haraldum Pulcricomum; improbabile esse et commentum sapere, tres celeberrimos poëtas amore captos, tresque conventus amatorios uno vespere condictos esse. Ex quibus criticis observationibus gravissimam censemus eam, quæ circa chronologiam versatur, neque tamen forte inextricabilem.

2) Particula de rege Sigurdo Sleva (Saliva) extat in Cod. Flateyensi, cujus columnam 6tam et 7mam occupat. Fides hujus brevis narrationis confirmatur tum interna simplicitate, tum consensu cum vita Thordi Hredæ et Heimskringla V, 14, item Fagurskinna; quorum omnium dissensus in particularibus ostendit singularum narrationum absolutam auctoritatem. Hi omnes discordant in nomine ejus, qui Klyppum occiderit, quem nostra particula appellat Ögmundum, filium Karii Hördensis, ergo patruum Klyppi: vita Thordi Hroaldum, filium Ögmundi, nepotem Karii Hördensis, adeoque patruelem Klyppi: Heimskringla Erlingum Grandævum: Fagurskinna Sigurdum Grandævum, aulicum regis. Tacent, quantum scimus, aliæ historiæ de Bödvare Thorsteinis filio, fratre Halli Sidensis, de Gudruna Klyppi filia, ejusque cum Einare Thveraënsi connubio, nec non de horum filio, Thorkele Klyppo, qui tamen hoc loco in multis historiis commemorari dicitur.

3) Particula de Thorleivo Dynastarum-poëta in Cod. Flateyensi exstat, Col. 104-108. Variæ lectiones desumtæ sunt ex duobus Codd. chartaceis, num. 552, notato Lit. *G*, et num. 563, not. Lit. *A*. Vide de hac particula P. E. Müllerum in *Sagabibliothek*, P. 3 pag. 215-217. Commemoratur Thorleivus in Landnama, et Svarfdæla, quam historiam ipsa particula allegat, Cap. 1mo. Ex famosi carminis parte laudatoria integra stropha affertur in Snorrii Heimskringla VI, C. 56; eo quoque referenda videtur semistropha, in Edda Snorriana (ed. Raskii) citata, pag. 315 et 335:

Höfðu vèr í þèr, Hákon!	i. e. Habuimus in te, Hakon!
er at hjör-rögi drógum,	quando in pugnam processimus,
(þú raüdt Sköglar ský'a	(tu tela, Skögulæ tegminibus infesta,

skoð) foruetu goða. tinxisti) præsidium bonum.

De Hallbjörne Halio vide *Sagabibliothek* l. c., quo adde, quod *Skáldatal* apud Undalinum memorat Hallbjörnem Halium, ut poëtam sub Sverrere, Norvegiæ rege, et Knuto Eiriki filio, rege Sveciæ.

4) Particula de Thorsteine Bovipede extat in Cod. Flat. Col. 126-133; quæ collata est cum sequentibus Codd. mscr. legati Arnæ-Magnæani: 1) num. 562 B, notato Lit. *B*, in 4to, literis Gothicis scripto; 2) num. 562 C, notato Lit. *C*, in 4to, literis latinis exarato; 3) num. 563 B, notato Lit. *G*, in 4to, literis latinis scripto; 4) num. 542 H, notato Lit. *H*, in 4to, literis latinis. P. E. Müllerus in *Sagabibliothek*, P. 3. pag. 236-7, probabilibus argumentis demonstrat, hanc de Thorsteine, alias persona historica, narrationem seculo 14to fabulose exornatam esse.

5) Particula de Helgio Thoreris filio exstat in Cod. Flat. Col. 183-185, et in Cod. membr. num. 309, notato Lit. Þ, de quo supra mentionem fecimus. De hac fabula seculi 14ti vide Mülleri *Sagabibliothek*, P. 3 pag. 240. Indicavimus etiam, phrasin, in hac fabula occurrentem, a vita Gretteris petitam, et ad res seculi 10mi applicatam, auctoris inscitiam in commentando arguere, cum vita Gretteris indicet, captivitatem exulis Islandici poëtarum (seculi 13tii et forte 12mi) lusibus materiem dedisse.

6) Particula de Hromundo Claudo tantummodo extat in Cod. Flat. Col. 211-214. De hac vide *Sagabibliothek*, P. 3 p. 464, ubi internis argumentis probatur, eam conscriptam esse seculo 12mo; quo adde, res heic narratas satis fuse exponi in Landnama p. 171-179, ubi plura afferuntur de prœlio Fagrabrekkensi autoptarum carmina.

7) Particula, quæ inscribitur, de Haldore Snorrii filio, exscripta est ex Codice Flateyensi, Col. 264-270, collata cum duobus codicibus membraneis in collectione Arnæ-Magnæana, nempe cum num. 54, in folio, notato Lit. *B*, in quo ad calcem libri maxima hujus particulæ pars alia manu est exarata, et cum 62, in folio, notato Lit. *S*, ubi hæc particula ad calcem adjecta est. Continet vero hæc particula: 1) Cap. 1-2 episoden quamdam de Haldore Snorrii filio, de qua annotat P. E. Müllerus in *Sagabibliothek*, P. 3 pag. 336-337,

eam nec cum Snorrii, nec cum Gunnlögi relationibus, nec cum ipsius quidem Einaris Thambarskelveris effatis, convenire, quam ob rem eam pro serioris ætatis figmento habet. 2) Cap 3-6, relationem de Sigurdo episcopo, eo memorabilem, quod fere verbo tenus ex Gunnlögi latino opere conversa videtur, cfr. P. E. Mülleri *Sagabibl.* P. 3. pag. 206-207. 3) Cap. 7 continentur fontes historici Oddi et Gunnlögi, de quo loco videndus est Müllerus in *Sagabibl.* l. c., et postremo epilogus ejus, qui Olafssagæ secundum codicem Flateyensem tractationi ultimam manum imposuit.

8) Particula de Thorsteine, ob vires Bæarmagn (domipotente) dicto, exscripta est ex Cod. membr. 510, in 4to, notato Lit. *A*, et collata cum Cod. membr. 343, in 4to, notato Lit. *B*, et præterea cum tribus Codd. chartaceis, nempe num. 169 B, notato Lit. *C*, num. 203, notato Lit. *D*, utrisque in forma folii, et denique cum num. 340 in 4to, notato Lit. *E*; qui omnes codices in collectione manuscriptorum legati Arnæ-Magnæani reperiuntur. Argumentum et censuram hujus fabulæ (forte sec. 15 confictæ), vide in *Sagabibl.* P. 3 pag. 240-251.

9) Particula de Thorsteine Timidulo desumta est ex Cod. Flat. Col. 214-215. Quamvis neque ipse Thorstein, quantum scimus, neque pater ejus Thorkel, filius celebris Asgeiris Ædikolli, alibi commemoretur, tamen hæc particula, quam Cod. Flat. servavit, in qua cruciatus inferni peniculo boreali adumbrantur, vix inferius deprimi potest quam ad seculum 13tium; vix vero dubium esse potest, quin aliquis ab rege subornatus Thorsteini hoc modo terrorem incutere animique præsentiam tentare voluerit.

10) Particula de Orme Storolvi filio descripta est ex Cod. Flat. Col. 272-278, et collata cum sequentibus, qui in collectione Arnæ-Magnæana asservantur, codicibus chartaceis: 1) cum Cod. num. 158, notato Lit. *A*; 2) cum Cod. num. 163 B, notato Lit. *B*. 3) Cod. 164 E α, notato Lit. *C*; 4) Cod. 164 E γ, notato Lit. *E* 5) Cod. 156 C, notato Lit. *G*, qui omnes codices in forma folii sunt; 6) Cod. 552 I, notato Lit. *H*; 7) Cod. 554 H β, notato Lit. *K*; 8) Cod. 555 I, notato Lit. *L*. 9) Cod. 555 E, notato lit. *M*, qui omnes in forma 4ta sunt. Judicium P. E. Mülleri de hac particula lege in *Sagabibl.*, P. 1 pag. 353-4; quo

adde, quod Ormus Robustus citatur in Njala, Cap. 19, in Egla, pag. 101, commemoratque vita Gretteris in Cap. 60 virium specimina ab Ormo Robusto et Thorolvo Skolmi filio exhibita, quæ in hujus particulæ Cap. 4to memorantur, his verbis: „*en þat er flestra manna ætlan, at Grettir hafi verit sterkastr hèrlands-manna, siðan þeir Ormr ok þórálfr lögðu af aflraunir*," i. e. „sed plurimorum hominum existimatio est, Gretterem fuisse robustissimum hujus terræ (Islandiæ) incolarum, ex quo Ormus ac Thorolvus virium specimina edere desierunt."

Textum Islandicum harum decem particularum, exscripsit Cand. Theol. Th. Gudmundsonius; contulerunt, variis lectionibus adornarunt et correxerunt Th. Gudmundsonius, Proff. Er. Rask et C. C. Rafn; latine reddidit S. Egilssonius.

Hic incipit historia regis Olavi Tryggvii filii.

Cap. 1.

Haraldus Pulcricomus longo temporis spatio rex fuit totius Norvegiæ; ante eum vero multi ibi fuere reges, quorum quidam uni provinciæ præfuerunt, alii plus aliquanto ditionis habuerunt, quos omnes rex Haraldus regno exuit, quidam ceciderunt, alii regno pulsi cesserunt; alii regiæ dignitati renuntiarunt; neque præter eum fuit quisquam, cui regio nomine uti liceret; ille cuique provinciæ dynastam præfecit, qui rem publicam administraret et jus diceret. Rex Haraldus fuit filius Halfdanis Nigri, Upplandorum regis; pater Halfdanis Nigri fuit Gudrödus Venator, filius regis Halfdanis, qui vocatus est Munificus et Cibi-parcus, eo quod suis tot aureos, quot alii reges numos argenteos, stipendii loco dedit, sed cibum adeo parce subministravit, ut famelici essent. Mater Halfdanis Nigri fuit Asa, filia regis Haraldi Aënobarbi de Agdis. Mater Haraldi Pulcricomi fuit Ragnhilda, filia Sigurdi Cervi, cujus mater fuit Aslöga, filia Sigurdi Angvioculi, filii Ragnaris Hirsutibraccæ. Mater Sigurdi Angvioculi fuit Aslöga, filia Sigurdi Fabnericidæ. Sigurdus Cervus in matrimonio habuit Thyrniam[1],

1) Thyriam, F.

filiam Haraldi Klakki de Jotia, sororem Thyriæ, Daniæ levaminis (s. reparatricis), quam Gormus Grandævus, rex Danorum, in matrimonio habuit. Thyrnia fuit mater Ragnhildæ, matris Haraldi Pulcricomi. Haraldus, patre mortuo, regiam dignitatem accepit, annorum decem; is omnium hominum fuit statura viribusque maximis, forma pulcherrima, vir sapiens, et ingenii perquam heroici. Guthormus, filius Sigurdi Cervi, avunculus ejus, fuit præfectus aulicorum, totiusque regni administrationi præfuit; idem dux erat exercitus. Rex Haraldus Upplanda [primo subegit, omnesque principes sustulit, qui ea parte regnum infestabant[1]. Deinde misit, qui virginem adducerent, nomine Gydam, filiam regis Eiriki de Hördia, quam, utpote forma spectabilem, quamvis animi insolentioris, concubinam delegit; ea in Valdreso apud rusticum potentem educabatur. Quo cum missi venissent, virgini mandata exponunt. Quibus ea his verbis respondit, nolle se virginitatis facere jacturam, ut regi nubat, qui nonnisi paucis[2] provinciis præsit: atque mirum mihi videtur, inquit, nullum esse regem, qui Norvegiam sic tenere, singularique imperio regere velit, ut rex Gormus Daniam aut Eirikus Uppsaliam[3]. Visam in respondendo superbiorem interrogant missi, quo spectent hæc responsa, testantes, Haraldum regem tam potentem esse, ut hanc conditionem se dignam æstimare debeat. Quorum mandatis etsi alia dedit responsa, atque vellent, tamen intelligebant, nullas sibi in præsentia adesse opes, ut invitam abducerent; quare reditum parabant. Ad abeundum parati ex

1) verba uncis inclusa, cum in A legi non possent, ex C desumta sunt. 2) uni provinciæ, F. 3) confer Ynglingasagæ cap. 40, init.

domo educuntur. Tum Gyda: hæc mea verba regi Haraldo referte, me ea solum conditione polliceri, uxorem ipsius fore, si prius mea causa fecerit, ut totam sibi subjiciat Norvegiam, eique regno imperet æquo jure, atque rex Eirikus Svionum imperio, aut Gormus Grandævus Daniæ; tum primum enim justus imperator appellandus mihi videtur. Missi ad Haraldum redeunt, eique hæc singula verba virginis referunt, addentes, mirum, quam audacem et imprudentem esse, dignamque, quam rex, missis emissariis, cum ignominia reducat. Rex Haraldus negavit, virginem male locutam, fecisseve, quod dignum vindicta esset: immo macta responso, inquit, esto! mihi enim res in memoriam revocavit, quas nunc miror mihi prius non animadversas. Nunc votum nuncupo, deumque testor, qui me creavit et omnia regit, me non ante comam tonsurum neque comturum, quam totam Norvegiam cum tributis et mercedibus et imperio possederim, aut alioquin vitam positurum. Pro hac voti nuncupatione dux Guthormus ei gratias egit, regium esse dicens, fidem dictis præstare. Ex hoc tempore rex Haraldus totam Norvegiam devicit, sibique subjecit, ut in historia ejus memoriæ proditum est; qui cum universum regnum singulari potentia teneret, memor, quæ sibi virgo illa superba dixisset, missis legatis, eam ad se arcessivit, et in tecto suo collocavit.

De filiis Haraldi regis.

Cap. 2. Rex Haraldus multas habuit uxores, multosque liberos: viginti pluresve filios, singulos eximiæ spei juvenes; hi nobili genere materno orti; unde complures apud cognatos maternos educati sunt. Rex Haraldus uxorem

duxit, nomine Ragnhildam, Eiriki Jotiæ regis filiam, cognomine Potentem, ex qua procreavit Eirikum Blodaxam (sangvineam securim)[1], qui apud ducem Thorerem, Hrohallii[2] filium, in Fjördis educatus est. Mater Guthormi, Hræreki[3], Gunnrödi, quem alii Gudrödum nominant, fuit Gyda, Eiriki Hördiæ regis filia, de qua modo proditum est; hi ibidem in pueritia educati sunt. Halfdan Niger et Halfdan Albus gemini erant, Asa nati, filia Hakonis Grjotgardi filii, Hladarum dynastæ; tertius nominatus est Sigrödus[4]; hi omnes in Thrandheimo educati sunt; ex his fratribus Halfdan Niger præstantissimus erat. Mater Olavi, Björnis, Sigtryggi, quem quidam Tryggvium nominant, Frodii[5], et Thorgilsis, fuit Hilda sive Svanhilda, filia Eysteinis dynastæ ab Heidmarkia; rex Haraldus Eysteinem dynastam Vestfoldiæ præfecit, eique filios suos educandos commisit. Sigrödus Hrisius, Halfdan Alticrus, Gudrödus Splendor, Rögnvaldus Rectipes, filii erant Snjofridæ Finnæ. Mater Dagi, Hringi, Ragnaris Rykkilis, nominata est Alfhilda, filia Hringi, Dagi filii, ab Hringarikia; hi in Upplandis educati sunt. Filiæ Haraldi[6] fuerunt Ingigerda et Olava Arbota (annonæ medela); alia filia regis Haraldi fuit Ingibjarga, quam Halfdan dynasta uxorem duxit; horum filia fuit Gunnhilda, quam Finnus Strabo in matrimonio habuit, ex quibus nati Eyvindus Poëtiperda (Archipoëta)[7], Njal, Sigurdus[8], Thora; filia Njalis fuit Astrida, mater Steinkelis[9], Svio-

[1]) cognomen ob expeditiones piraticas, teste Fagrskinna, additum. [2]) Hroaldii, F. [3]) Hareki, F. [4]) Sigurdus, F. [5]) *Fjörði*, C. [6]) illius (Alfhildæ), C. [7]) cfr. *P. Clausens Norske Kongers Kronica*, *Khfn.* 1633, p. 89: „*Evind var alle Skaalders Mestere, oc kalledis derfor Skaldaspildere eller Spildeskiald.* [8]) Sigrida, B. [9]) Steinkolii, B.

num regis. Olavam, filiam ejus, dynasta Thorer Tacitus in matrimonio habuit; horum filia fuit Bergljota, mater Hakonis Potentis. Sic rex Haraldus filias suas dynastis indigenis elocavit. Rex Haraldus [infesto exercitu[1] et præliis totam omnino regionem, omnia heredia, tam prædia mediterranea, quam montana, insulas exteriores et sylvas, ut et omnes terræ tractus non habitatos, in potestatem suam redegit; omnes rustici fuerunt ejus superficiarii aut inquilini. Haraldus Pulcricomus, decem annos natus, ut supra commemoratum est, regnum adiit, regnoque præfuit annos septuaginta tres. Cum sexaginta[2] annorum esset, multi filiorum ejus ad maturam ætatem jam pervenerant, nonnulli decesserant; multi eorum domi feroces fuerunt, et inter se dissederunt, regios dynastas partim possessionibus exuerunt, partim interfecerunt; quare rex in parte regni orientali frequentem conventum indixit, eoque Upplandos convocavit; hic leges constituit, omnibusque filiis suis regia nomina dedit, idque legibus inseri jussit, ut ipsius prosapia orti principes, patribus mortuis, regiam dignitatem acciperent, dynastæ vero essent, qui ex ipsius stirpe feminis[3] essent orti. Rex provincias inter filios partitus, Vingulmarkiam[4], Raumarikiam, Vestfoldiam, Thelamarkiam dedit Olavo, Björni, Sigtryggo, Frodio, Thorgilsi; Heidmarkiam et Gudbrandsdalos donavit Dago et Hringo et Ragnari; Snæfridæ filiis attribuit Hringarikiam, Hadalandum, Thotnum, et his adjunctas regiones; Guthormo, filio suo, in ultimis regni orientalis finibus sedem designavit ad li-

[1]) regnum pacando, F. [2]) septuaginta, F. [3]) *Kvennsvistar*, prave, ut puto, C; *or kvennlegg*, stirpe feminina, F. [4]) Bringulmarkiam, prave, C.

mites regni tuendos, eique ibi imperium dedit in Ranrikiam[1], ab Albi ad Svinasundum. Rex Haraldus sæpius in meditullio regni versabatur. Hrærekus et Gudrödus semper intra aulam regis se continebant, amplis salariis in Sogno et Hördia donati. Eirikus, ut plurimum, apud patrem versatus est; hunc rex ex omnibus filiis carissimum habuit, maximique fecit, utpote potentissimo genere materno ortum, natum ex regina Ragnhilda ab Dania, ut supra dictum est. Sic dictum est, regem Haraldum, Ragnhilda Potente ducta uxore, novem conjuges dimisisse. Cujus rei meminit Thorbjörn Clypeisector:

Repudiavit[2] Rugienses insulanas
et Hördenses virgines,
unamquamque Heidmarkensem[3]
atque Halogicæ gentis[4]

1) Raumarikiam, F. prave.

2) F, Sk. hanc stropham ita exhibent: *Hafnaði hún* (*hann*, Sk.) *mörgum—hennar* (*Haraldr*, Sk.) *meyum—hverri hinn* (*hinni*, Sk.) *hæversku* (*heimversku*, Sk.) — *hilmir Norræni* — *konúngr hinn kinstóri* — *tók konu Danska.*

3) *Heinverskr*, ex Heidmarkia Norvegiæ oriundus. *Heinir* (q. s. *Heiðir*) dicuntur incolæ Heidmarkiæ, vide Hkr. VII. c. 50. str. 3 (cfr. c. 43 ante): *Heinir megu vinna fleira enn drekka öl*; sic et Hkr. T. V. p. 78. 79. 107. Et in Edda Snorr. ed. Holm. p. 187. str. 9. var. lect. *Heina* verior esse videtur, quam *hveina.* Obiter monendum, locum Heidmarkiæ vel ipsam Heidmarkiam vocari *Heið* in fragmento membr. apud Langebekkium Script. rer. dan. T. II. p. 267. Hinc quoque gentis nomen *Heinverjar* (q. s. *Heiðverjar*), unde formatum adj. *heinverskr*, secundum formam *þjóðverskr*, *eyverskr* (text. isl. p. 144, str. 3). Haraldum autem matronas ex Heidmarkia sibi junxisse, jam supra commemoratum est, p. 4. 4) *Hölga ætt*, gens Hölgii, poëtice dicuntur incolæ Halogiæ. Edda Snorr. p. 154. Halogiam dicit ab Hölgio, Halogiæ rege, nomen fuisse sortitam. Quicquid sit, poëtis usitatum est, incolas ex regum nominibus denominare, ut *Ellu kind*, Angli, ab Ella rege; Hkr. VII, c. 13, str. 1.

rex genere nobilis,
cum Danam duceret matronam.

Regina Ragnhilda Potens, postquam in Norvegiam venit, tres hiemes vixit. Rex Haraldus Eiriko filio suo dedit Halogiam, Nordmæriam et Raumsdalum; Thrandheimo præfecit[1] Halfdanem Album et Halfdanem Nigrum et Sigrödum. In his singulis povinciis dedit rex filiis suis redituum dimidiam partem, insuperque, ut in celsa sede sederent, uno gradu inferius, quam rex Haraldus, uno vero superius, quam ceteri filii regis Haraldi[2]; illam autem sedem, post ejus mortem, sibi quisque filiorum ejus destinabant, ipse rex Eiriko destinabat; Thrandi Halfdani Nigro, Vikenses et Upplandi summam rerum ad eos potissimum deferre cupiebant, qui sub eorum tutela erant; hinc de novo inter fratres magna exorta dissensio est. Cum vero exigua illis viderentur, quæ tenuerunt regna, in piraticam excurrerunt, quemadmodum in monumentis est, Guthormum ab Sölvio Klofio (furca) occidisse in Albis ostiis; quo facto rex Olavus regnum, quod tenuerat, adiit. Halfdan Albus in Estlandia, Halfdan Alticrus in Orkneyis (Orcadibus) cecidit. Thorgilsi et Frodio rex Haraldus naves bellicas dedit, quibus in mare occidentale ad piraticam vecti, Scotiæ, Britanniæ et Hiberniæ littora populati sunt; hi primi Nordmannorum Dublinum in Hibernia in suam potestatem redegerunt. Ferunt Frodio mortiferam potionem datam; Thorgils vero longo tempore Dublino rex præfuit; tandem, dolo Hibernorum circumventus, ibi cecidit.

Eirikus Gunnhildam uxorem ducit.

Cap. 3. Eirikus summum in omnes fratres suos

[1]) *yfirsókn*, sic C; *yfirsótir*, *A*, quod mendum videtur esse; *ríki*, imperium, F. [2]) dynastæ, C, F.

principatum affectavit, quod et pater suus, rex Haraldus, destinaverat. Eirikus mature insignis bellator evasit, quam ob causam Sangvinea securis cognominatus est. Duodecim annos nato rex Haraldus quinque naves bellicas dedit, quibus piraticam exercuit, primum in mari orientali (balthico), inde ad meridiem conversus, circa Daniam, Frisiam et Saxoniam, transigens [in hac expeditione quatuor hiemes; deinde, per mare occidentale vectus, Scotiam, Britanniam, Hiberniam et Valliam depopulatus est; ibique commoratus est[1] alias quatuor hiemes. Postea septemtrionem versus in Finnmarkiam, et in Bjarmiam usque profectus, prælium ibi commisit, et victoriam reportavit. Cum in Finnmarkiam rediisset, comites sui in tugurio quodam in feminam inciderunt, cujus parem pulcritudine nullam antea viderant; quærentibus nomen, se Gunnhildam vocari fassa: pater, inquit, meus, nomine Özur Totius (villosus s. barbæ promissæ)[2], in Halogia habitat; heic commorata sum, ut a duobus Finnis, omnium in Finnmarkia peritissimis, artes scientiamque discam; hi jam venatum abiere; ambo vero me uxorem ducere cupiunt; iidem tantæ sunt sagacitatis, ut canum instar vestigia indagent, tam in terra soluta, quam congelata; perticis vero cursoriis per nives labendi adeo sunt periti, ut eos evadere nec homines possint, nec feræ; quicquid telo destinaverint, feriunt: hoc pacto omnes qui hæc loca adierunt, homines circumventos necarunt; sin vero ad iram provocantur, ad obtutum eorum terra subvertitur[3], et si quid vivum visui eorum tunc fuerit oblatum, continuo in terram

[1]) a signo [add. C, F. [2]) Fagurskinna addit: *eða Lafskeggr*, quod explicationis gratia adjectum videtur. [3]) dehiscit, F.

mortuum cadit; quare ante omnia cavendum vobis est, ne in conspectum eorum veniatis; ego vos abdam in tugurio meo, quo facto experiamur, an eos necare valeamus. Assentiunt illi. Quos cum abdidisset, saccum linteum arripuit, cinere, ut illis videbatur, plenum; hunc per tugurium, tam extra, quam intra, sparsit. Paulo post Finni domum venerunt, et quæsiverunt, quid advenisset; ea negat quicquam advenisse. Hoc mirum Finnis visum est, vestigia enim ad tugurium usque sectati fuerant, nihil tamen invenientes. Deinde ignem accendunt, cibaria parant; quibus cibatis, Gunnhilda[1] lectum suum sternit. Sic autem res antea[2] inter eos cesserat, ut alter alterum obvigilans zelotypiæ[3] causa observaverit. Tum Gunnhilda: huc adeste, inquit, et utrimque a latere meo quiescite. Læti, quæ mandaverat, faciunt. Ea collum utriusque brachio circumdat, moxque illis obrepit somnus; illa somno eos excitat; celeriter[4] vero iterum obdormiscunt, ut eos vix excitare posset. Tertia vice tam alto somno capiuntur, ut nullo pacto eos expergefacere posset, quamvis eos erigeret. Tum ea duas ingentes, phocis detractas exuvias, capitibus eorum superinductas, subter brachiis arctissime constringit, illis nihilominus dormientibus. Tum Gunnhilda signum regiis dat; illi advolant, [Finnos armis cædunt, occisosque[5] extra tugurium protrahunt, tantis secutis tonitribus, ut nusquam proficisci possent. [Mane vero sequenti[6] naves petiverunt, Gunnhildam secum ducentes, quam Eirico obtule-

[1]) ipsi — sternunt, F. [2]) per tres noctes, add. F. [3]) *vandlætis*, conject.; *vandlotu* A, insolentius; *afbrygðis* C prave, pro *afbrýðis* s. *ofbrýðis*, id. *ástar*, amoris, F. [4]) alto somno, F. [5]) et Finnos occidunt, F. [6]) Post aliquanto, F.

runt. Hic iter perseverans, cum in Halogiam devenisset, [vocato ad se[1] Özuri Totio indicavit, se filiam ejus Gunnhildam cupere uxorem; annuit Özur. Eirikus Gunnhildam uxorem duxit, eamque secum in australes regni partes duxit.

Eirikus Sangvisecuris Rögnvaldum Rectipedem in ædibus concremavit.

Cap. 4. Rögnvaldus Rectipes Hadalandum tenuit; is artes magicas didicit, et incantator extitit. Rex Haraldus omnes incantatores abominatus est. Fuit in Hördia incantator quidam, nomine Vitgeir (Geir veneficus). Hunc rex, misso nuntio, ab incantatione desistere jussit; ille sequenti carmine respondit:

Non mirum est[2], si nos[3],
qui senum sumus
et vetularum soboles,
incantamenta exercemus[4],
cum Haraldi inclyta proles,
Rögnvaldus Rectipes,
in[5] Hadalando
incantamenta exerceat.

Quæ cum audivisset rex Haraldus, Eirikus Sangvisecuris ejus consilio in Upplanda profectus, cum in Hadalandum pervenerat, Rögnvaldum et octoginta incantatores in ædibus concremavit; quod factum magna laude celebratum est. Gudrödus Splendor præ Jadare submersus periit.

Casus Björnis mercatoris.

Cap. 5. Björn, filius Haraldi regis, Vestfoldiæ præfuit, et Tunsbergi plurimum commorabatur, piraticæ parum frequens. Mercatores

[1]) convento, F. [2]) *voli* v. *volitit*, F; *fé litit*, parum lucrosum, Sk. [3]) *þótt vér*, etsi nos, Sk; Hkr. in vita Har. Pulcric. c. 36. [4]) *seiða*, verti: „incantationes exercere," nam cantum magicaque carmina, in magiæ genere „*seiðir*", primaria fuisse, multis locis docetur; vide pauca, qvæ afferam loca, ad c. 95 str. 1. [5]) *af*, de, Sk.

Tunsbergum valde celebrabant, tam ex Vikia et partibus regni borealibus, quam ex Dania et Saxonia. Fuere quoque Björni regi naves mercatoriæ, quas ad varias regiones mercaturæ gratia dimisit, et sic res pretiosas aliosque commeatus, qui necessarii videbantur, sibi comparavit; hunc fratres sui Mercatorem aut Navigatorem cognominarunt. Björn fuit vir prudens, et moderati ingenii, et ad principatum gerendum apprime aptus videbatur; idem bonam dignamque conjugem nactus, filium genuit, Gudrödum dictum. Eirikus Sangvisecuris, ab expeditione in orientem cum navibus bellicis et ingenti comitatu redux, fratrem Björnem rogavit, ut tributa et mercedes, quæ Haraldo regi ex Vestfoldia debebantur, sibi traderet; Björn vero antea solitus erat, hos census ipse ad regem perferre, vel per legatos mittere, sic quoque nunc facere voluit, neque quicquam Eiriko tradere; Eirikus vero commeatu, potu et tentoriis egere sibi videbatur. Orta est hac de re ingens inter fratres contentio. Cum vero Eirikus postulata non impetraret, oppidum reliquit. Björn quoque eadem vespera, relicto oppido, Sæheimum se contulit. Proxima nocte Eiricus[1], Björnem insecutus, Sæheimum pervenit, etiam tum Björne ac suis accubantibus et potantibus Eirikus domum milite cingit; Björn cum suis egressus cum hoste confligit; heic Björn, plurimis suorum cæcis, occubuit. Eirikus, ingenti præda potitus, in boreales regni partes contendit. Hoc facinus Vikensibus valde displicuit; oreque vulgi terebatur, regem Olavum, occasione ita ferente, cædem Björnis ulturum. Rex Björn in Farmannshögo (tumulo Navigatoris) ad Sæheimum sepultus jacet. Post

[1]) Sic *C*, *F*; Björn, *A* pravè.

eadem hieme Eirikus boream[1] versus in Mæriam profectus, Sölvii, prædio intra Agdanesum sito, convivio est exceptus. Quo cognito Halfdan Niger, cum magna militum manu superveniens, ædes corona cinxit. Eirikus, in cubiculo solitario dormiens, quintus ipse in sylvam evasit; Halfdan vero ac sui villam, cum tota, quæ intus erat, manu concremavit. Hujus rei nuntium Eirikus ad Haraldum regem attulit; qui, gravi ira commotus, collectum exercitum confestim boream versus adversus Thrandos movit. Quo cognito Halfdan Niger, classiarios et naves imperavit, ingentique collecto exercitu, ad Stadum, intra Thorsbjarga (rupes Thoris), classem appulit. Rex Haraldus cum sua classe ad Hreinsljettam (planitiem rhenonum) stabat; hic inter eos internuntii[2] meabant. In exercitu Halfdanis Nigri aderat tunc vir amplus et nobilis, nomine Guthormus Sindrius, antea Haraldum regem secutus, et utrique intima amicitia junctus; idem eximius erat poëta, et de patre ac filio, singulum de singulis confecerat carmen, oblatumque ab iis accipere recusaverat præmium, solum rogans, ut, quod semel peteret, sibi concederent; id quod illi polliciti erant. Nunc ille regem Haraldum accedens, pacisque factus internuntius, ab utroque id precibus petiit, ut pacem inirent; tantum vero valuit auctoritas ejus apud reges, ut, precibus ejus permoti, in mutuam gratiam redirent. Multi alii amplissimi viri hanc causam cum eo peragebant, et pacificatio ea tandem lege constituta est, ut rex Halfdan totam suam ditionem retineret, et nullam hostilitatem adversus fratrem Eirikum moliretur. His rebus

[1]) austrum, *F.* [2]) doctores (sacri), *F* inepte.

Iorunna Poëtria [aliquot strophas tribuit in carmine Sendibito (frusto missili)[1]:

Audivi fando, Pulcricomum Haraldum
Halfdani strenua rescivisse facinora;
verum exploratori ensium visa est
hæc nigriuscula ratio[2].

Obitus Hakonis dynastæ.

Cap. 6. Hakon Grjotgardi filius, dynasta Hladensis, totam Thrandheimicam provinciam administravit, quotiescunque rex Haraldus in

1) F tantum habet: hanc stropham composuit. Vero simile est, Iorunnam carmen Sendibitum in honorem regis Haraldi composuisse, et in eo prælia et expeditiones bellicas recensuisse; unde quoque desumta videtur semistropha in Edda Snorr. p. 193, str. 4. citata.

2) Ordo: *Ek frá Harald enn a) hárfagra spurja herðibrögð α), Hálfdáns b), en c) lögðis β) reyni d) sýnist e) seá bragr f) svartleitr γ).* Hæc stropha abest in B, S.

a) hins, F, C, Sk; quod consistere non potest, nisi legas: *Haralds*, unde hic ordo, diversusque sensus existeret: *ek frá Hálfdán spurja herðibrögð Haralds hins hárfagra*, &c; tum seqvens: *lögðis reynir* ad Halfdanum est referendum; sed hæc ratio mihi quidem videtur contextui historiæ minus conveniens. *b)* omnes Codd. legunt: *Hálfdán*; literam *s* adscripsi, tum quod sensus id postulare videbatur, tum quoque quod haud a vero absimile putavi, hanc literam, sequente alia *s*, ut in pronunciatione, ita in scriptione facile absorbi posse. *c) er sögðust*, F; *er sögðunst*, Sk: qvæ narrabantur, v. ut mihi traditum est. *d) reyni*, Sk; *raunar*, revera, C. *e) synjast*, Sk prave. *f) svartleikr*, Hkr. III, c. 39., eodem sensu ɔ: *svartr leikr*, niger ludus, i. e. turpis actio.

α) herðibragð, durum, strenuum facinus, vel etiam atrox; *herði*, ut similia in *i* a verbis formata, in compos. vel qualitatem notat, ut *herði-myll*, durus globulus; *herðimaðr*, vir fortis; vel actionem, id. q. *herðandi*. *β) lögðir*, ensis, q. s, is quo petitur; a *leggja*, petere (telo); *lögðis reynir*, qui tentat gladium i. e. qui eo utitur, præliatur; intelligitur vero ipse rex, atrocitate facinoris indignatus. *γ) svartleitr*, niger aspectu, it. malus, turpis; *trúðu honum vart, hann er illr ok svartr*, hic niger et malus est, hunc tu caveto, Guml. S. Ormst.

aliis regni provinciis versabatur; idem apud regem, præ omnibus Thrandheimum habitantibus, plurimum auctoritate valebat. Eo mortuo, Sigurdus, filius ejus, dynastæ dignitatem in Thrandheimo accepit, et Hladis sedem habuit, ut pater ejus. Apud eum educati sunt filii regis Haraldi, Halfdan Niger et Sigrödus, quorum cura antea patri ejus commissa fuerat; hi ipsi Sigurdo ætate propemodum erant æquales. Sigurdus dynasta omnium hominum prudentissimus fuit; is uxorem duxit Bergljotam, filiam dynastæ Thoreris Taciti; mater Bergljotæ fuit Olava Annonæ-levatrix, filia regis Haraldi Pulcricomi.

Natus Hakón Adalsteinis alumnus.

Cap. 7. Rex Haraldus, cum senescere cœperat, prædia majora, quæ in Hördia possidebat, sæpius habitabat, Alrekstados aut Sæheimum aut Fitas; interdum in Rogalando sedem habuit Utsteine, aut Ögvaldsnesi in Karmta. Rex Haraldus, septuaginta fere annos natus, filium suscepit ex femina, quæ dicta est Thora Mostriæpertica, eo quod ex Mostria Sunnhördiæ erat oriunda; ea feminarum erat venustissima, statura maxima, et claritate generis præstans, quippe genus referens ad Karium Hördicum; eadem tamen vocata est ancilla regia; multi enim eo tempore fuerunt regi obnoxii, tam viri quam feminæ, etsi superiori loco nati essent. Circa potentiorum hominum liberos erat tunc temporis consuetudo, ut diligenter quærerentur, qui infantem aqua lustrarent aut nomen imponerent. Cum vero tempus appeteret, quo se partum enixuram exspectabat Thora, ad regem Haraldum proficisci voluit; ille tum Sæheimi commorabatur, ea vero in Mostria. Boream versus cum dynasta Sigurdo nave pro-

fecta, cum noctu littori navem applicuerant, supra petram, extremis pontibus contiguam, Thora infantem enixa est, prolem masculam, quem Sigurdus dynasta aqua lustravit, nomenque dedit Hakonis, dynastæ Hladensis, patris sui. Hic puer mature statura corporis et formæ elegantia excellebat, patrisque speciem admodum referebat. Rex puerum, dum in teneris esset, matris curæ commisit, quæ cum eo in prædiis regiis commorata est. Ceteri filii regis Haraldi Hakonem ludibrio habuere, eumque filium Mostriæ-perticæ vocitaverunt.

Haukus Altebraccatus Hakonem ad regem Adalsteinem devexit.

Cap. 8. Eo tempore regnum Angliæ susceperat Adalstein, dictus Victoriosus et Fidus; ille legatos in Norvegiam misit ad Haraldum regem, quibus id negotii dedit, ut legatus regem accedens gladium porrigeret, bullis et manubrio aureis, vagina circumquaque auro et argento ornata, eximiisque gemmis interstincta. Legatus bullas gladii ad regem obvertens: en, inquit, gladium! quem te accipere jussit rex Adalstein. Rex manubrium prehendit; quo facto, mox legatus: nunc ita hunc gladium prehendisti, ut voluit rex noster: jam ei subjectus esto, cum gladium, qua parte bullæ sunt, tenueris. Intellexit rex Haraldus, hoc in contumeliam factum esse, nulli enim subjectus esse voluit. Non tamen moris soliti oblitus est, ut, quoties subitus furor aut ira eum invasisset, animo moderaretur, iramque considere sineret, eaque vacuus res pensitaret. Sic quoque nunc fecit; hanc rem cum amicis communicavit, quibus universis placuit, ut arti arte occurreretur; quare rex Haraldus legatos regis Adalsteinis liberos dimisit, venia domum redeundi cle-

mentissime concessa. Versabatur cum rege Haraldo vir quidam, dictus Haukus Altebraccatus, in legationibus, vel difficilioribus, obeundis strenuissimus, regique amicissimus. Proxima post hæc, quæ modo memorata sunt, æstate rex Haraldus Hakonem, filium suum, Haukio in manus tradidit, et hunc occidentem versus in Angliam misit ad regem Adalsteinem, quem Haukus Londini convenit, ubi honorificum apparatum erat convivium. Haukus ad aulam regiam, triginta viris comitatus, accessit; tum suis: ita introitum instituamus: qui postremus intrat, primus exito: universi ante mensam regiam, æquali ab ea spatio, consistamus: quisque nostrum a sinistro latere gladium[1] gestato, sicque pallium fibulato, ut gladii non conspiciantur. Quibus dictis Haukus puerum Hakonem brachio suo imposuit; deinde intrant. Haukus regem salvere jussit; rex eum exoptatum adesse optavit; quo facto Haukus puerum gremio regis Adalsteinis imposuit. Rex puerum intuitus, interrogat, cur ita faciat? Haukus respondet: Haraldus, Norvegiæ rex, jubet te hunc serva natum sibi educare. Rex Adalstein, ira accensus, gladium prope positum arripuit, et strinxit, velut puerum occisurus. Tum Haukus: hunc jam genu imposuisti, rex! nunc, si lubet, jugules licet; omnes vero regis Haraldi filios hoc pacto non exstingves. Quo dicto Haukus suique omnes exierunt; deinde, qua ferebat via, ad navem reversi, ut parati erant, in altum solverunt, et in Norvegiam ad regem Haraldum revenerunt; cui, quæ gesta erant, perbene placuerunt; is enim vulgo æstimatur inferioris dignitatis, qui alterius prolem educat. Ex his rebus, reges intercedentibus,

1) clypeum, B.

apparuit, utrumque studuisse, ut alter alterum antecelleret; neque tamen eo magis discrimen factum est utriusvis regis dignitatis, uterque enim ad supremum vitæ diem regni sui summum principatum tenuit.

De Hakone.

Cap. 9. Rex Adalstein Hakonem baptizari, vera religione imbui, bonis moribus et omni genere liberalium artium studiis curavit; rex eum præ omnibus aliis, sive cognati sibi essent, sive nulla consangvinitate juncti, carum habuit, et ceteris omnibus mortalibus, quibus quidem notus erat, gratus acceptusque fuit; deinde Adalsteinis alumnus cognominatus est. Idem alios quoscunque statura, viribus, pulcritudine et singulari artium peritia antecelluit; prudens, disertus, bene christianus. Rex Adalstein Hakoni gladium dedit, cujus bullæ et capulus ex auro erant, ferrum tamen multo præstantius; hoc gladio Hakon lapidem molarem ad foramen usque dissecuit; gladius vero exinde Molæsector appellatus est, fuitque omnium, quos vidit Norvegia, præstantissimus.

Eirikus Sangvisecuris regiam dignitatem accipit.

Cap. 10. Post necem Björnis Mercatoris Vestfoldiæ regnum suscepit frater ejus Olávus, filiumque Björnis, Gudrödum, educandum. Filius Olavi dictus est Tryggvius; hic et Gudrödus una educabantur, utrique ætate propemodum æquales, eximiæ spei juvenes, et in corporis exercitiis præstantes; Tryggvius omnes alios statura et robore antecelluit. Rex Haraldus, cum octoginta annos complevisset, senectute adeo gravabatur, ut ad provincias regni regisque munia obeunda non satis idoneus sibi

videretur; quare Eirikum filium in celsa sede collocavit, eique imperium totius regni dedit. Cujus rei fama ad ceteros Haraldi regis filios perlata, Halfdan se in celsa sede regia collocavit, et omnium Thrandorum unanimi consensu totum Thrandheimum suæ ditionis fecit. Quo cognito, Vikenses summum principatum per totam Vikiam ad Olavum detulere[1]. Hoc graviter admodum tulit Eirikus. Duas post hiemes, Halfdan Niger in Thrandheimo subita morte decessit, cum convivio cuidam intererat, traditumque est ore vulgi, Gunnhildam Regumgenitricem, mercede data, cum venefica quadam pactam fuisse, ut ei potionem mortiferam misceret. Postea Thrandi Sigrödum regem sibi sumsere.

Mors regis Haraldi.

Cap. 11. Rex Haraldus, postquam singularem regni principatum Eiriko concesserat, tres annos superstes in Hördia aut Rogalando, in prædiis suis majoribus, vitam transegit. Rex Eirikus et Gunnhilda filium genuere, quem rex Haraldus aqua lustravit, nomenque suum dedit, et, ut patri Eiriko rex succederet, edixit. Rex Haraldus in Rogalando morbo mortuus est, una[2] post hieme, quam Halfdan Niger subita morte decesserat, ut ante dictum est. Haraldus Högis ad Karmsundum (fretum Karmtense) tumulatus est.

Rex Eirikus cum fratribus suis confligit.

Cap. 12. Proxima post mortem regis Haraldi hieme rex Eirikus omnes regios reditus et prædiorum mercedes ex media regni parte cepit; ex Vikia rex Olavus; sed ex toto Thrandorum communi frater eorum Sigrödus. Hoc ægerrime tulit rex Eirikus, et ore vulgi ferebatur,

[1]) quod regnum ille retinuit, add. B, C, F. [2]) duabus, F.

cum vi et armis adversus fratres suos tentaturum, ut singulare totius regni imperium, a patre datum, sibi vindicaret. Quæ cum rex Olavus et Sigrödus resciverant, missis internuntiis, conveniendi locum statuerunt; et proximo vere rex Sigrödus pedestri itinere orientem versus in Vikiam proficiscitur, ubi regem Olavum Tunsbergi convenit, ibique aliquamdiu commorantur ambo. Eodem vere Eirikus ingentem exercitum[1] et classem imperat, et orientem versus in Vikiam tendit, tam ferentibus usus ventis, ut noctes diesque navigationem perseveraret, nulla eum præcurrente fama. Qui, cum Tunsbergum advenisset, Olavus et Sigrödus copias ex oppido educunt, et in clivo, qui oppidum ab oriente spectat, aciem instruunt. Eirikus, superior numero copiarum, victoriam reportavit. Ceciderunt ambo, Olavus et Sigrödus, quorum amborum tumuli ibi[2] sunt, ubi prostrati jacebant. Tum Eirikus totam Vikiam obiit, eamque sub potestatem suam redegit, multum æstatis ibi commoratus[3]. Tryggvius et Gudrödus in Upplanda aufugerunt. Fuit Eirikus statura procerus, formosus, manu fortis, virtute præstans, insignis bellator, victoriosus, vehementis ingenii, crudelis, asper et verborum parcus. Conjux ejus Gunnhilda fuit feminarum pulcherrima, sapiens et multarum rerum gnara, in sermone hilaris, sed subdoli animi non minus quam sævissimi. Hi fuerunt liberi Eiriki et Gunnhildæ: Gamlius, natu maximus, Guthormus, Haraldus, Ragnfrödus[4], Ragnhilda, Erlingus[5], Sigurdus Slefa[6], Gudrödus.

[1]) copias navales, *C.* [2]) in clivo, add. *B, F.* [3]) omitt. *C.* [4]) Rögnvaldus, F, perp. [5]) Sic eum constanter nominat Hkr., et hæc hist. h. l., sed in sequentibus semper Erlendum, cap. 32, 34, 42, 48. [6]) P. Clausen, pag. 97, vertit: *Staalorm.*

Omnes Eiriki liberi, forma conspicui bonæque spei[1] fuere.

Initium imperii Hakonis Adalsteinis alumni.

Cap. 13. Hakon Adalsteinis alumnus in Anglia degebat, quando de morte regis Haraldi, patris sui, famam accepit. Mox itineri in Norvegiam se accinxit; rex Adalstein ei copias, et quantum satis esset navium, dedit, et profectionem ejus magnifice apparavit. Autumno in Norvegiam delatus, cædem fratrum suorum cognovit, et in Vikia esse Eirikum regem; hinc boream versus in Thrandheimum navigavit, et Sigurdum, dynastam Hladensem, convenit, omnium Norvegorum sapientissimum; a quo bene exceptus, et in mutuum foedus admissus Hakon, amplos ei honores pollicitus est, si regnum sibi contingeret. Indictis deinde frequentibus comitiis, dynasta, nomine Hakonis, ad populum verba fecit, rogans, ut eum sibi regem sumerent. Surgens deinde Hakon, ipse locutus est, consusurrantibus nonnullis, rediisse regem Haraldum Pulcricomum, juventuti redditum. Hakon sermonem suum ita orsus est, ut regis titulum eives rogaret, eorumque auxilium et opes, ad regiam dignitatem tuendam; vicissim pollicitus, facturum se, ut omnes coloni fundos avitos jure hæreditario possiderent, receptis quæ quisque incoleret hærediis. Tanto omnium applausu excepta est hæc oratio, ut tota colonorum turba, sublato clamore, vociferaretur, se illum velle regem; sicque factum est, ut Thrandi Hakonem sibi regem sumerent per totum Thrandheimum, tum quindecim annos natum; quo facto aulæ sibi legit ministros et satellites, regnumque obire coepit. Tulit fama in Upplanda, regem sibi sumsisse Thran-

[1]) beneque educati, F.

dos, talem per omnia, qualis fuerat Haraldus Pulcricomus, hoc uno excepto, quod cives universos vi et servitute oppresserat Haraldus, cum singulis omnibus bene cuperet hic Hakon, colonis hærediorum, quibus eos privaverat rex Haraldus, restitutionem pollicitus. Omnium animos gaudio implevit hujus rei nuntius, ab altero alteri traditus, qui ignis instar, sicca gramina depascentis, orientem versus ad ultimos regni limites volabat. Hakonem regem mox adiere Upplandorum plurimi, legatos misere alii, alii nuntios et tesseras, testantes omnes, se ei fidem suam esse addicturos; quos ille grato animo accepit.

Hakon rex creatus.

Cap. 14. Initio hiemis rex Hakon in Upplanda profectus, comitia ibi indixit, ad quem omnes convenere[1], quibus venire integrum erat; in cunctis hisce comitiis rex creatus est. Sic in Vikiam usque pertendit, ubi eum convenere illius de fratribus nepotes, Tryggvius et Gudrödus, multique alii, qui injurias recensebant, quibus eos affecerat frater ejus Eirikus. Odium in Eirikum eo magis crevit, quo magis omnes amicitiam Hakonis captabant, et quo majore cum libertate, quæ cuique libuissent, loquebantur. Hakon regia nomina dedit Tryggvio et Gudrödo, regnaque, quibus patres eorum donaverat rex Haraldus: Tryggvio Ranrikiam et Vingulmarkam, Gudrödo Vestfoldiam dedit; quibus, quod puerilis erant ætatis et consiliis immaturi, viros adjunxit, auctoritate et prudentia insignes, qui unacum iis rem publicam administrarent. Hanc ditionem illis eadem, quæ olim fuerat, conditione attribuit, ut sensus et tributa cum ipso ex æquo communicarent.

1) transiere, G.

Rex Eirikus Sangvisecuris e regno profugit.

Cap. 15. Primo vere rex Hakon, per superiores Upplandorum tractus, boream versus in Thrandheimum profectus, ingentem exercitum ex tota provincia evocavit, classemque milite instruxit. Vikenses quoque magnas exciverant copias, quas adversus regem Hakonem movere statuerunt. Eirikus per medias regni provincias milites evocans, in magna fuit copiarum difficultate, quod optimatum multi, eo relicto, ad Hakonem transierunt[1]; quare cum copiis, quæ eum sequi volebant, per mare occidentale navigavit; primum in Orkneyas profectus est, indeque magnas abduxit copias; inde austrum versus in Angliam navigavit, ibique prædas agere coepit. Quo rex Adalstein[2] cognito, missis ad Eirikum legatis, ei ditionem fiduciariam obtulit, significans facturum, quod in sua potestate esset, ut ille ac Hakon ab impiis contentionibus averterentur. Quam conditionem cum rex Eirikus accepisset, missis internunciis, fide data et accepta inter reges convenit, ut Eirikus Northumbriam ab rege Adalsteine[3] fiduciariam acciperet, et regionem contra Danos aliosque prædones defenderet, ipseque et conjux ejus et liberi, nec non omnes, qui eum illuc secuti fuerant, baptismo lustrarentur. Tum Eirikus baptizatus, et veram religionem amplexus est. Northumbria dicitur quinta pars Angliæ. Eirikus Jorvikæ (Eberaci) sedem habuit, ubi sedem olim habuisse feruntur Lodbrokæ filii. Post occupatam ab Lodbrokæ filiis Northumbriam, hæc regio maximam partem ab Nordmannis fuit inhabitata; nam postquam illi imperium regionis amiserant,

1) qui cum opibus se destitutum animadverteret, quibus regi Hakoni resisteret, add., C, F. 2) Adalradus, F. 3) Adalrado, F.

sæpius eam Dani et Nordmanni vexaverunt. Multis ejus regionis locis Norvegica nomina sunt imposita, sicut Grims-ker[1] (scopulus Grimi), Hauksfljot (fluvius Hauki), aliaque multa. Sed rex Eirikus, quod exiguam habebat provinciam, ubi magnam multitudinem Nordmannorum alebat, quæ ab oriente eum comitata fuerat, advenientium quoque postea ab Norvegia amicorum numero auctam, quavis æstate in piraticam excurrebat, Skotiam, Sudreyas, Hiberniam et Brittanniam incursionibus infestabat, et sic opes sibi comparabat.

Cap. 16. Rex Adalstein morbo mortuus est, postquam rex fuerat quatuordecim annos, octo hebdomadas et tres dies. Post eum frater ejus Jatmundus regnum Angliæ regiamque dignitatem accepit; is Nordmannis non favebat, neque rex Eirikus in amicitiam ejus pervenit; atque exiit sermo, constituisse Jatmundum alium principem Northumbriæ. Cujus certior factus rex Eirikus, piraticam in mari occidentali exercere coepit, primum Orkneyas profectus, unde filios Torf-Einaris, Arnkelem et Erlendum, abduxit; hinc in Sudureyas contendit, ubi multi fuerunt prædones et reges maritimi, qui se socios Eiriko adjunxerunt; tum toto hoc agmine primum Hiberniam adiit, indeque quantum facultas erat copiarum abduxit; deinde Bretonum terram aggressus, ibi, ut aliis in locis, prædas egit, omnibus incolis, quacunque grassaretur, fugientibus. Cum vero Eirikus insigni esset fortitudine, magnumque haberet militum numerum, copiis fidens, longius in terram depopulando progressus est. Olavus dictus est rex, quem ei regioni tuendæ rex Jatmundus præfecerat; ille, immenso exercitu collecto, Eiriko

1) *Grimsbær*, F, oppidum Grimi.

obviam ivit. Qui cum convenissent, acre prælium oritur, caduntque primo Anglorum plurimi; sed ubi unus cecidit, in ejus locum continuo tres ex incolis recentes successerunt; quare, declinante in vesperam die, versa in partem Nordmannorum strage, ipse tandem rex Eirikus et unacum eo quinque reges occubuere; hic quoque filii Torf-Einaris, Arnkel et Erlendus, ceciderunt, magna facta Nordmannorum strage. Qui vero fuga elapsi sunt, Northumbriam petierunt, et Gunnhildæ filiisque ejus nuntium hujus rei retulerunt. Qui certiores facti, cecidisse regem Eirikum, postquam ditiones Jatmundi regis infesto exercitu vastaverat, non satis tuta eadem loca sibi arbitrati, confestim profectionem ex Northumbria parant, naves, quæ regi Eiriko fuerant, secum universas ducentes, unacum toto, qui eos comitari volebat, exercitu, immensaque pecuniarum vi, quas partim ex tributis in Anglia cumulaverant, partim in piratica lucrati fuerant. Deinde in Orkneyas tendunt, ubi sedem aliquamdiu fixere; tum insulis dynasta præfuit Thorfinnus Craniseca, Torf-Einaris filius. Filii vero Eiriki Orkneyas et Hjaltlandiam sub suam potestatem redegerunt, tributa inde percipientes; ibidem per hiemes commorabantur, per æstates autem mare occidentale piratica infestarunt, prædas agentes ex Scotia et Hibernia. Cujus rei meminit Glumus Geirii filius in encomio Grafeldi:

Peritus inde navium
devastator, puerili ætate,
Skaneyam versus iter
bonis avibus fecerat;
ejaculator prælíaris favillæ
virorum gentes devicit in Scotia;

scutique numen remisit ad Othinum cæsum gladio militem[1].

1) Ordo: *Fróðr α) ferju-bakka-blakk-rjóðandi a) hafði barningr b) farna þatan góða för til Skáneyjar β); γ) ræsir c) rógeisu d) vann e) δ) seggja kindar f) á Skotlandi; randullr g) sendi Gauti h) i) sverðbautinn i) her.*

Hanc et sequentem stropham omittunt ceteri Codd. præter F. *a) ríðandi*, equitans, Hkr. IV, c. 5. *b) barnvygr*, Sk; *barnvígr*, F, corrupte. *c) ræsinn*, gloriosus, Sk. *d) rógreisu*, Sk. *e) var*, erat, Sk. *f) kindur*, Sk. *g) ráðvandr*, in consiliis capiendis circumspectus, prudens consiliorum æstimator, Hkr., quod ad *ræsir* referendum. *h) gauta*, Sk. *i) sverð bautin*, Hkr., per unum *n*, quod (nisi nimia hæc diligentia æstimabitur) neutr. plur. est, illud alterum *bautinn*, m. g.; ita, si *bautin*, pro læso, fracto, accipies, emerget ordo et sensus: *ráðvandr rógeisu ræsir vann bautin sverð á Skotlandi*, (ok) *sendi seggia kindar her-gauti* (s. *gauti seggja kindar her*), i. e. fractos fecit, diffregit gladios (poët. pro: strenue pugnavit) et virorum gentes misit ad deum exercituum (Othinum), v. virorum gentis multitudinem ad Othinum.

a) i. e. bellator maritimus: ita vocat poëta Haraldum Eriki filium, in quo heroica virtus jam tenera ætate eluceret. *Ferjubakki*, ripa, qua trajicitur amnis; hinc *ferjubakka blakkr*, pr. est: ponto amni trajiciendo, h. l. pro navi in genere; quod si cui pro nave bellica sumi, parum probetur, reputet, piratas veteres etiam exiguis lembis, cum ita res ferret, prædatum litora circumire solitos fuisse. *Rjóðandi*, quod per devastatorem dedi, deduxi a *rjóða* pro *hrjóða*; verum potest quoque significare eum, qui rubefacit navem bellicam (sc. cæsorum sanguine) i. e. qui navale prælium committit, eadem ratione ac "terrestrem pugnam facere" poëtice effertur per „*rjóða völl, sverð, skjöld*", i. e. tingere campum, &c. Ed. Havn. jungit: *bakka blakkr*, equus piratæ, navis; nusquam vero vidi *το bakki*, piratam esse, nisi quod in Cod. Snorraeddæ mscr., quem habeo, *bakki* est var. lect. pro *haki*, quod piratæ nomen est satis notum. *β*) Codex Fagurskinna, postquam de cæde Sigurdi Slefæ egit, expeditiones bellicas Haraldi Grafeldi hoc ordine enumerat: *Haraldr Gráfeldr var úti jafnan á skipum með her sinn til ýmissra landa, ok átti margar orrostur, hafði optast betr; hann kom liði sinu til Danmerkr, ok barðist þar við Skáni, ok hafði sigr;*

Virorum amicus pugnæ flammas dispulit,
quo gratum faceret Cæsilegæ miluis;
populi permulta gens Hibernici
in fugam versa est;
clypei dominus acies gladii
tinxit cruore virorum,
et leto stravit milites;
sic parta fuit victoria¹.

---

annat sinn herjaði hann á Skotland ok Hjaltland, ok hafði sigr hvárttveggja sinn; þriðja sumar fór hann með her sinn austr á Gotland, ok gerði þar mikinn úfrið; fjórða sumar fór hann með her sinn norðr til Bjarmalands, ok átti þar mikla orrostu á Vínubakka, &c. De hac Haraldi Grafeldi in Skaniam (et Gotlandiam) expeditione nescio an alibi mentio fiat. Incertum adeo est, quorsum vocabulum „*þatan*" referendum sit. γ) junxi *ræsir rógeisu*, quod per *ræsir* intelligam eum, qui in cursum incitat, a *rás*, cursus; unde *ræsa*, aquam ducere, *ræsir*, aquæductus, canalis; *rógeisa*, favilla pugnæ, jaculatio telorum; sic *ræsir rógeisu*, tela spargens, bellator. Potest tamen non minus apte ordo ita constitui: *ræsir vann rógeisu á Skotlandi*, rex fecit favillam pugnæ, i. e. tela spargebat. δ) *kindar*, in accusandi casu accepi, quod grammaticæ repugnare non puto; quod si jungere malis *vann rógeisu* (vide γ.) *kindar*, gen. sing. referendus est ad *her*, ut in Ed. Havn. factum est. ε) *sverðbautinn*, ense percussus, id. q. vulgo *sverðbitinn*, *vápnbitinn*; *bautinn*, cæsus, partic. sine verbo; convenit angl. *beat*, isl. *bíta*, cædere. Huic sequentia forte debent originem: *bautasteinar*, q. s. lapides cæsorum, *hylbauti*, navis, q. s. tundens gurgitem (mare); *bautuðr*, eqvus, *farbauti*, n. pr. q. s. tundens viam, viator.

¹) Ordo: *gumna vinr rak dólgeisu* α) *at* α) *gamni dísar gjóðum* β); *mörg drótt írskrar þjóðar kom á flótta; sverð-* b) *foldar* γ) *freyr rauð mœkis eggjar* c) *í manna dreyra, ok feldi seggi; sigr var of vorðinn.*

α) Sic F, Hkr., Sk; *af*, A. b) *sunnr*, in australi regione, Hkr. respectu ad Orcadas, vel ad ipsum poëtam, in Norvegia v. Islandia degentem. c) *eggja*, Sk; *eggju*, F; quæ lectio alium ordinem permittit: *foldar-freyr* (rex) *rauð sverð í manna dreyra ok feldi seggi* (*með*) *mœkis eggju*; sive statuas τὸ *eggju* esse dat. sing. nom. *eggja*, id. q. *egg*, uti in phrasi: *með oddi ok*

De Hakone.

Cap. 17. Rex Hàkon Adalsteinis alumnus, postquam Eirikus frater ejus e regno profugerat, totam Norvegiam sibi subjecit, et prima hieme sedem in Thrandheimo habuit. Quoniam autem pax minus tuta fore videbatur, si rex Eirikus per mare occidentale cum copiis adveniret, ideo rex Hàkon cum exercitu suo medias regni provincias plurimum insedit, Fjördorum provinciam, Sognum, Hördiam aut Rogalandum; Sigurdum vero dynastam Hladensem toti Thrandorum communi præfecit, prout antea ipse et Hakon, pater ejus, ab rege Haraldo Pulcricomo præfecti fuerant. Ut vero rex Hakon casum Eiriki fratris sui fama acceperat, filiosque ejus in Anglia nullius opibus sublevari, jam sibi ab his parum metuendum ratus, æstate quadam orientem versus in Vikiam cum exercitu contendit. Eo tempore Dani Vikiam infestis armis vexabant, ac multa damna ei regioni sæpe inferebant; sed fama docti, adesse cum magno exercitu regem Hakonem, fuga se subduxerunt; alii meridiem versus in Hallandum, qui vero regi Hakoni erant propiores, altum petiere, indeque in Jotiam

---

eggju, sive dat. pl., eliso *m*, ut sæpe in verbis usu venit, et nonnunquam in nominibus, v. c. *vaxa í augu*, pro *augum*; *glæddi or forsinu*, pro *forsinum*, in Gullþorissaga; nisi forte tales anomaliæ debeantur vitio librariorum.

α) *dólgeisa*; id. q. *rógeisa* ante; *reka dólgeisu*, vel tela ingerere (hostibus), vel populando & belligerando regiones hostium peragrare, quemadmodum dicitur: *reka hernað*, c. 59, str. 1. β) *dísar gjóðr*, corvus; *dís*, accipio pro bellona, præsertim ea fidens auctoritate, quod in Niala Thorstein Siduhalli f. a Disis interfectus dicatur (*þann er sagt at dísir vægi*); quæ res in narratiuncula de eodem Thorsteine, si recte memini, tribuitur bellonis; alias raro *dís*, hoc significatu, apud poëtas occurrit, quantum memini. γ) *sverðfold*, terra ensis, clypeus, sec. Edd. p. 166. §. 50; ejus *freyr*, pugnator.

pertendere. Quod animadvertens rex Hakon, fugientes toto cum exercitu insecutus, quam primum Jotiam attigerat, terram depopulatus est. Hoc sentientes incolæ, copias cogunt, patriam defensuri, et contra regem Hakonem in aciem prodeunt; fit ibi acre prælium; rex Hakon adeo fortiter rem gessit, ut ante signa progressus pugnaret, neque galea, neque lorica tectus. Rex Hakon victoria potitus, fugientes in interiora regionis repulit; sic dicit Guthormus Sindrius in encomio Hakonis:

Rex cæruleam ratis viam
trivit remis sale aspersis;
inclytus princeps stravit viros
in ferrea Bellonæ procella;
dein pro lubitu pepulit fugientes
sangvinolenti cycni saturator,
qua fissurarum aspergines
ursi tegunt habitacula[1].

[1]) Ordo: *konúngr trað bekkjar blýröst α) bifroknum árum β); mætr mildíngr a) hlóð γ) ýtum b) í drífu mistar δ) nífr c); síðan rak ε) hrafnvíns d) svangæðir e) flótta at f) mun sínum, þar ζ) gilja g) -hrot h) hylja η) júlfaðar i) sjót k).*

a) milding, in nom. Sk, quæ forma est sequioris ætatis. *b) Jótum*, Cimbris, F, Hkr. IV, 6. *c) vífs*, F; si *mist* pro pugna capitur, *mistar víf*, erit: bellona. *d) hrafnvín*, Sk, *e) svanbræðir*, qui prædam dat (corvo), Sk; *bræðr*, F. corr. *f) af*, Sk. perp. *g)* hanc vocem, quæ in Codd. voculæ *þar* arcte præfigitur (*gyljaþar*, A; *giljaðar*, Sk; *geljaðar*, F.), separavi sec. Havn. quæ legit: *gilia þar*. Vox *gyljaþar, giljaðar, geljaðar* mihi ignota est; formam vero habet genitivi substantivi verbalis *gyliaþr*, *giljaðr*, *geljaðr*, quæ forsitan variæ modo sunt formæ ejusdem vocis, et ad verbum *gala*, quo ad originem, pertinent; *gala* et conere et incantare significat, unde *hègilja*, sermo vanus, næniæ, nugæ; *afgelja*, in Edda Snorr., q. s. *ofgelja*, immodicus sermo, loquacitas; *gœla*, blandimenta; *gilja* (*konu*), verb. sollicitare, tentare (forte propr. fascinare); *gyli-gjafir*, dona lactantia, in gloss. Njalæ. Secundum hæc *gyljaðr*, &c., notare posset eum, qui mulcet, delectat; sed hæc

Cap. 18. Postea rex Hakon classem ab austro versus Sælundum tenuit, piratas investigans.

an huic loco inservire possint, excutere non vacat. *h*) *hrottgiljaðar*, una voce, Sk. *i*) *ábnveðrs*, procellæ arcus, pugnæ, F. *k*) Codd. legunt alii *sött*, alii *scjött*; hinc proprio arbitrio feci *sjöt*, quod non multum ab ipsorum Codd. scriptura abhorret. Quod me ad hanc mutationem impulit erat, quod locum conciliare conabar cum verbis historiæ, quibus hæc stropha in subsidium vocatur, sc. *ok rak flöttann lángt á land upp*. Si scribere voles *sjótt* pro *sjót*, non adversabor, nam sic *hvatta* pro *hvata*, metri causa est in Eigla.

α) Sensus hujus strophæ est: rex, navigatione perfunctus, pugnam commisit, multisque hostium cæsis, reliquos terga vertere et usque ad deserta refugere coëgit. *Bekkr*, pr. scamnum, tabulatum, it. navis; *hrannir strýkkva hlaðinn bekk*, Háttal. 76, undæ verberant onustam navem; vel *bekkr*, rivus, et *bláröst bekkjar*, cærulea rivi via, aqua, mare. *β*) *bifrokinn*, aqua conspersus; *bif*, n. quicquid mobile, tremulum, ut aqua et aër; *rjúka*, fumare, it asperginem emittere, h. *rokinn*, aspergine madens. *γ*) *hlada*, cumulare, i. e. acervos cæsorum congerere, multam stragem edere, it. simpl. interficere; in prosa occurrit, C. 3. sub fin. *δ*) *Mist*, bellona; *nífr*, id. q. *hnífr*, culter; *mistarnífr*, ensis; ejus *drífa*, nimbus ensium, jaculatio, pugna. *ε*) *hrafnvín*, vinum (potus) corvi, sangvis; occurrit quoque Eyrb. C. 19, str. 11, ubi var. l. est *hrævin*, id.; porro *hrafnvíns svanr*, olor sangvinis, corvus v. aquila; hujus *gæðir*, bellator; *gæðir*, subst. verb. qui alit, saturat, a *gæða*, bonum facere, it. augere. *ζ*) *hrot*, n. aspergo, a *hrjóta*, decidere cum strepitu; *gilja hrot*, aspergines fissurarum montanarum, amnes. *η*) *jálfaðr* & *jólfuðr*, ursus, sec. Edd. proprie est id. q. *jálmuðr*, strepens, rugiens; *sjót*, quod conjectum est, sedem denotat; sedes ursi, montana, deserta. Hoc hemistichium, cujus posterior pars unum est in difficillimis, ita resolvit Ed. Havn. *jálfaðar svangæðir rak siðan skjótt flótta at mun sinum; þar hrafnvíns gilja hrot hylja* (v. *þar hr. hylja hrot gilja*); sc. ubi *hrafnvíns gil*, fissura sangvinis, est vulnus, ejus *hrot*, sangvis; tum *hylja*, vortices agere, ab *hylr*, gurges; vel *hrafnvíns hylr*, gurges sangvinis, et *gilja*, sonare. In mea versione offendit: 1) mutatio τῶ *sótt* v. *skjótt* in *sjót* v. *sjótt*; 2) verbum *hylja*, tegere, quod de amnibus accipis per deserta exspatian-

Duabus pristibus in Eyrarsundum provectus, undecem ibi offendit naves piraticas, quas prælio aggressus est, eo eventu, ut superior discederet, omnibus piratarum navibus milite nudatis. Sic dicit Guthormus Sindrius:

Columen imbris missilium ignei
duobus solis ab austro lunularum
eqvis profectus est in viridem
phocarum noxæ lingulam,
ubi universas devastavit undecem
Danorum naves, ira valde percitus
funestæ virgæ jaculator,
ob id postea late clarus[1].

---

tibus. In versione ed. Havn. offendit tum insolentior vox *hylja*, tum præsens tempus in speciali notione adhibitum. Postquam hæc scripseram, alia mihi in mentem venit explicatio sententiæ: *hrot giljaðar* (*geljaðar*) *hylja hrafn víns*, ita tamen, ut pro *hrafn víns* legendum putem: *hrafn vin*, vel *hrafns vin*, hoc ordine: *hrot giljaðar* (*geljaðar*) *hylja hrafns vin*, i. e. aspergines gladii (sc. sangvis) tegunt amicum corvi (i. e. pugnatorem, nempe regem Hakonem). *Giljaðr* vel *geljaðr*, quamvis in Edda non occurrat, pro gladio accipi potest, duplici ratione: 1) qs. sonorus, et deinde meton., ensis, qui eadem de causa *gellir* et *gjallr* appellatur; 2) qs. perforator, incisor, quemadmodum *skerðir* et *skerðingr*; quo sensu convenit cum *gil*, & *gell*, fissura, incisio; unde et in Krókarefssaga *το gilja*, per homonymiam quandam exprimitur *τῳ fjallskerða*.

[1]) Ordo: *álmdrósar - eisu - él - runnr α) fór sunnan einum tveim β) tíngls a) - mörum á grœna sel b) - meina γ) trjónu; þá c) er allreiðr d) vandar - val - sendir δ) rauð allar ellifu Dana skeiðar, víðfrægr síðan at þat ε).*

a) *tíngsl*, id. q. *tengsl*, retinacula, Sk; alias quidem *ls* & *sl* permutantur, ut *Gils* & *Gisl.* *b*) *segl*, Sk. *c*) *þar*, F. *d*) *alreiðir*, Sk, pr.

α) *álmdrós*, puella arcus, sagitta; hujus *eisa*, favilla sagittarum, nimbus jaculorum; ejus *él*, pugna; hujus *runnr*, vir præliator, *β*) *tíngl*, ornatus quilibet ad ostentationem compositus, unde in sermone vulgari *tíngla*, femina vano cultui studiosa; h. l. *tíngl*, est ornatus navium, e. g. asulæ frontales in prora

Postea per Sælundum arma late circumtulit Hakon, incolarum alios diripuit, alios interfecit, alios captivos abduxit, alios ingentem pecuniæ summam pendere coëgit, nullo resistente. Sic dicit Guthorinus:

'Tum postea pugnæ columen
Selandiam subjecit sibi
et Vendicorum militum latebras,
ad Skaneyæ latus'.

Deinde rex Hakon, orientem versus litora Skaneyæ legens, ubique prædas egit, tributa et stipendia incolis imposuit, piratasque Danos et Vendos, ubicunque offenderet, interfecit; porro usque Gothiæ latus orientale depopulando pro-

præfixæ, alias *ennisspœnir*; unde *tingla-marr*, eqvus. γ). *selmein*, duci potest a *selr*, phoca, & *mein*, noxa; puto his verbis inesse allusionem ad vocem *sel-und*, pr. vulnus phocæ, ut adeo h. l. *selmein*, sit κl. q. *Selund*, Selandia; talem lusum verborum passim apud veteres annotavere viri docti; sic *selmeina trjóna*, est: lingula Selandiæ. Ed. Havn. q. s. *selju-mein*, noxa salicis, bernicla, quæ salicem creditur perforare; ita *selmeina trjóna*, lingula berniclarum, idem est ac *Helsingjaeyri*, quod contextui accurate convenit. δ) *vandar valsendir* pro *sendir val-vandar*, præliator; *valvöndr*, virga cæsorum v. militum (*valr* enim utrumque significat), ensis. ε) *at þat*, h. l. hanc ob rem; alias: postea.

¹) Ordo: *Sókn-heggr* α) *náði þá* a) *síðan leggja und sik* b) *Sælund ok frelsi* β) *Vinda* c) *vals við Skáneyar síðo* d).

a) *náðir þú*, subjecisti, F, Sk; tum *sóknheggr*, vocativus est. b) *þik*, tibi, F, Sk. c) *virðo*, virorum, Sk. d) sic. Hkr.; *síða*, A.

α) *sóknheggr*, vir pugnator, a *sókn*, aggressio, impetus, it. pugna, & *heggr*, arbutus, quod Edda mscr. inter arborum genera recenset., vide. Gloss. Njalæ sub voce *hægr*. β) *Vinda valr*, milites Vendorum; *valr* et *haukr*, quod proprie accipitrem notat, aliquoties de militibus usurpatur, e. g. Hkr. in visa Har. Severi, C. 94, str. 3, vita Magni Erlingi f., C. 3, str. 1, it. VI, c. 6, str. 1; *frelsi*, h. l. locus tutus, castella, quo se recipere solebant prædones Vendici.

cessit, magnaque tributa ab incolis exegit; sic dicit Guthormus:

Velum prætendens Othini
Gotlandos vectigales fecit,
auri dispersor munificentissimus
in hac expeditione pugnas commisit[1].

Proximo autumno rex Hakon cum classe in Vikiam revectus est, immensa præda onustus; hic[2] in Vikia commoratus est, incursionibus Danorum aut Gothorum occursurus. Eodem autumno ex piratica occidentali reversus est Tryggvius Olavi filius, qui antea Hiberniam et Skotiam depopulatus fuerat. Sequenti vere rex Hakon in boreales regni partes profectus est, Vikiæ præfecto fratre (ex fratre nepote) Tryggvio rege, qui vim hostium defenderet, et ex regionibus, quas æstate proxima rex Hakon ad tributa solvenda coëgerat, quantum posset, suæ ditionis faceret; sic dicit Guthormus Sindrius:

Et ideo tingens galearum
crystallos orientali
præfecit regioni [impigrum]
animorum confirmatorem,

---

1) Ordo: *Jálfaðar-skaut-skyldir α) vann Gauta skattgylda; gjöflastr β) gullskýflir a) vann b) geirveðr í þeirri c) för.*

a) *gullskeflir*, auri accumulator, Sk; *gullskylfir*, F. b) *fann*, nactus est copiam (bellandi), F; *rèð*, decrevit, Sk. c) *þeiri*, id. Sk.

α) *skaut*, pes veli v. panni, it. velum; *jálfaðr*, q. s. strepens, grassans in pugna, Othinus; hinc *jálfaðar skaut*, clypeus; *skýldir*, vel qui se ipse clypeo tegit, vel aciem clypeis munit, i. e. præliator v. dux. β) *gullskýflir*, a verbo *skýfla*, quod forte cognatum est *τῳ skýfa*, excutere, dissecare, dirumpere, vide quoq. gloss. Njalæ sub voce *fèskýflt*; ejusdem nempe originis sunt: *búskýflt* et *fèskýflt*, quod magnas impensas rei oeconomicæ, pecuniariæ adfert; *ferðaskýflt*, *mannskýflt*, res, quæ crebra itinera, multos viros exigit.

2) hac hieme, F.

qui, Othiniani vibrator lacunaris
assiduus, nuper cum copiis
a fortibus advenerat Hibernis,
allapsus æquoris olorini schidiis[1].

Gunnhilda in Daniam proficiscitur.

Cap. 19. Eo tempore Daniæ præfuit rex Haraldus, Gormi filius; hic ægerrime tulit, quod rex Hakon ditionem et regnum ejus armis infestaverat, ferebaturque ore vulgi, hoc ulturum esse Danorum regem; quæ tamen res haud ita cito ad effectum pervenit. Cum vero fama

[1]) Ordo: *Ok α) sókn-hattar a)-svell b)-rjóðr setti, því ekki* [*seinan*] *c) β) geðbæti d) at γ) Onars e) fljóði austr f); þann er áðr of g) kom frá hraustum h) Irum (með) liði (á) δ) svanfángs i) skíðum, iðvandr k) ε) sveigðis l) salbrigðandi.*

a) hattr, Sk, prave. *b) svol*, F, Sk. *c)* in textu est *ekki seima*, quod cum metro repugnet, neque facile cum ceteris strophæ verbis conciliari queat, mutavi in *seinan*, uncisque inclusi; F habet *ekki grænum*; Sk, *ekki grænan*; Hkr. *eiki-grænu*, arboris instar viridi, quod sine dubio verissima lectio est. *d) geðbætis*, F. *e)* sic F, Hkr., Sk; *Einars*, A. *f) austrs*, F. *g)* om. Sk; *er*, F. *h) hraustan*, fortem, F, Hkr., Sk, quod ad *geðbæti* referendum. *i) svanvángs*, Hkr. id. usitatius. *k) iðvandar*, Sk. *l) svegðis*, Hkr.; *sveigðist*, Sk.

α) periphrasis bellatoris, ensem sangvine hostium tingentis; *sóknhattr*, pileus pugnæ, galea, ejus *svell*, glacies galeæ, gladius; *rjóðr*, qui rubefacit, subst. verb. a *rjóða*. *β) geðbætir*, qui animos reddit meliores, animos addit militibus inter pugnandum. *γ) Onar* v. *Anar*, maritus noctis, Telluris pater, sec. Edd. p. 11, 123; hinc: *Onars fljóð*, terra; itaque *fljóð*, h. l. filia. *δ) svanfángr*, eodem modo pro *svanvángr* dicitur, ac *vetfángr* pro *vetvángr*; campus oloris est mare, hujus *skíð*, navis. *ε) Sveigðir*, non dubito, quin idem sit cum *svegðir*, quam lectionem præfert Hkr., et *Svigðir*, Hkr. I, C. 14, nomen Othini, quod nec Edda habet, nec alibi me legere memini; *sveigðis salr*, camera Othini, clypeus eodem modo dicitur quo alias *roðuræfr*, tectum piratæ; *brigðandi*, qui movet, vibrat, a *brigða* id. q. *bregða*, qui clypeum vibrat, concutit, præliator.

in Orkneyas ad Gunnhildam et filios esset perlata, motum esse bellum inter Daniam et Norvegiam, profectionem ab occidente instituunt, Ragnhilda, filia Eiriki et Gunnhildæ, Arnfinno, filio dynastæ Thorfinni Cranisecæ, nuptui collocata; quofacto dynasta Thorfinnus, discedentibus Eiriki filiis, Orkneyas gubernandas iterum suscepit. Ceteros quidem Eiriki filios ætate Gamlius antecessit, nondum tamen ad maturam ætatem pervenerat. Postquam vero Gunnhilda cum filiis in Daniam pervenerant, Haraldum regem statim adierunt, prolixe ab eo excepti; quibus rex tanta salaria in regno suo concessit, ut se suosque bene sustentare possent. Filium vero Eiriki, Haraldum, rex, genubus suis impositum, nutriendum suscepit, qui deinde in aula Danorum regis educatus est. Eiriki filii, simulatque per ætatem licuit, susceptis expeditionibus piraticis, mare orientale infestum reddiderunt, et hac ratione divitias sibi paraverunt; hi omnes pulcritudine erant conspicui, et prius viribus corporisque exercitiis, quam annis, maturuerunt; id quod memorat Glumus Geirii filius in encomio Grafeldi:

Princeps, qvi multos muneribus donavit
poëtas, in regionibus orientalibus
scutorum subiit ictus, et victoriam
in certamine obtinuit;
vibrari fecit vaginarum linguas
acres, obductas auro; martiique
ludi catervas divinas
Rex humi profligavit [1].

[1]) Ordo: *Allvaldr, sá er gaf mörgum skáldum α) fórsk a) undir b) β) gunnhörga c) slög d) (í) Austrlöndum; hann fèkk gagn at gunni. Gramr lèt snarpar e) γ) gullvarpaðar f) δ) slíðrtúngur g) ε) slýngja h), sendi sverðleiks ζ) regin-ferðar i) at grundo.*

a) fórst, id. F; *fór* Sk; *fèzk*, Hkr. ed. Havn.; *fèkz*, ed. Holm.

Eiriki filii, cum in mari orientali prædas ageré intermiserunt, deversis in Vikiam copiis, ibi populationem faciebant. Rex vero Tryggvius cum exercitu, quem expeditum habuit, obviam illis progressus est; variis concurrerunt præliis, varia fortuna; interdum Eiriki filii Vikiam depopulati sunt, interdum rex Tryggvius Hallandum et Sjolandum.

---

comparavit sibi, sc. ei obtigit. *b*) *undan*, Sk. *c*) *gunnhörða*, F, Sk. *d*) *lög*, leges v. punctiones, Hkr. *e*) *snarpan*, acriter, Sk. *f*) *gullvarpaðr*, projector auri, sc. rex, Hkr.; *gullvarpaði*, Sk. *g*) *síðþúngr*, F. *h*) *sýngja*, canere, F, Hkr. *i*) *ferðir*, Hkr.

α) *fórsk*, a *fara*, ire, it. active, facere ut aliquis eat; *fórsk undir*, subjecit se, objecit se (pugnæ); in Edda Snorr. p. 102, str. 1. genuinus hujus verbi usus reflexivus cernitur: *fórsk hamri í hœgri hönd*, inseruit malleum dextræ suæ. β) *gunnhörgr*, fanum bellonæ, q. s. ædes bellonæ sacras, clypeus, quo se miles in prælio tegit; *gunhörga slög*, ictus clypeis inlati, pugna. Voci sequenti præpositio *í* subest, ut Atlam. str. 10, 18; Vafþr. 43. γ) *gullvarpaðr*, potest accipi pro partic. pass., auro circumdatus; persuasum tamen habeo, veriorem esse lect. Hkr. *gullvarpaðr* in. nom. ut subst. verbale et subjectum verbi: *sendi*. δ) *Slíðrtúnga*, lingua vaginæ, i. e. lamina gladii, usitatus tropus, v. c. *hjalta-túngur*, linguæ bullarum, hist. Hak. Grandævi, C. 232, str. 3; *vættrimu-túngur*, hist. Mag. Nudip. C. 10, str. 2. ε) *slýngja*, mittere, projicere. h. l. neutraliter accipiendum, vibrari, moveri; sed var. l. *sýngja*, frequenter occurrit de clangore ensium et telorum. v. c. Völsunga. C. 20; Hkr. VI, C. 123. str. 1. inprimis elegans fit tropus, ubi subjectum metallum per linguas circumscribitur, ut h. l. et in hist. Hak. Grand. l. c. *gylltar súngu hjalta túngar*, aureæ bullorum linguæ canebant; Hkr. VII, c. 48, str. 6, *hjartar svaltúngur rekninga súngu*; Njálss., C. 146, 1. *hlátúngur hjalta súngu*. ζ) *sverðleikr*, ludus ensium (sc. qui ensibus instituitur), pugna; *ferð*, apud poëtas de agmine; *regin-ferð*, agmen divinum, i. e. ingens, ut *reginhaf*, altum pelagi, hodieque in usu; sic *sverðleiks reginferðar*, numerosæ militum copiæ. Notandum tamen est, *το ferðar* seorsim capi posse, et *sverðleiks reginn* (per duo *n*) verti, nanus (v. deus) pugnæ, bellator, sc. rex.

Natus Hakon dynasta.

Cap. 20. Regnante in Norvegia Hakone, rustici et mercatores bona pace fruebantur, ita ut nemo alteri, bonisve alterius, noceret; bona etiam, mari terraque, proventuum erat ubertas. Rex Hakon fuit omnium hominum hilarissimus, disertissimus et modestissimus; idem insigni prudentia, et legibus componendis magnam curam adhibuit; posuit leges Gulenses consilio usus Thorleifi Sapientis; posuit et leges Frostenses, consilio Sigurdi dynastæ et aliorum Thrandorum, qui sapientissimi erant; leges vero Heidsævenses primus posuerat Halfdan Niger. Rex Hakon in Thrandheimo interfuit jolensi convivio, quod ei Hladis apparaverat Sigurdus dynasta. Prima nocte jolensi uxor dynastæ, Bergljota, puerum peperit; quem puerum rex Hakon, sequenti die aqua lustravit, eique suum nomen indidit. Hic puer, ut adolevit, vir potens et magnæ auctoritatis extitit, et, mortuo patre, imperium et dynastæ dignitatem accepit. Sigurdus dynasta regi Hakoni amicorum carissimus fuit.

De institutis regis Hakonis.

Cap. 21. Rex Hakon, cum in Norvegiam pervenit, christjana religione bene imbutus fuerat. Cum vero tota regio ethnicæ religioni esset addicta, et sacrificiis admodum intenta, magnaque ibi esset potentium virorum multitudo, intelligens, se quam maxime civium auxilio plebisque favore indigere, consultissimum judicavit, ritus christjanos clam exercere; itaque dies dominicas festas habuit, feriæ quintæ jejunia servavit, et dierum maxime festorum memoriam coluit. Legibus sanciri fecit, ut festum jolense ethnici auspicarentur eodem, quo christjani, tempore; tum singuli cerevisiæ sex

congios cum besse haberent, alioquin pecunia multarentur; festi agerentur dies, dum festum jolense duraret[1]; olim vero a nocte, Hökunott[2] (nocte falconum, lanienæ, v. nocte interseciva) dicta, id est a nocte mediæ hiemis, festum jolense auspicabantur, quod per triduum mansit. Statuerat autem apud animum, ubi se in imperio corroborasset, totumque regnum suo arbitrio subjecisset, christjanam religionem publice imperare; itaque hanc rationem iniit, ut primo intimæ familiaritatis amicos ad christjanam religionem pelliceret; et gratia et adhortationibus ejus factum est, ut multi se baptizari sinerent, nonnulli sacrificiis abstinerent. Rex Hakon diu in Thrandheimo commorabatur, quod ibidem præcipuum erat regni robur. Qui cum se opibus quorundam optimatum suffultum viderat ad christjanam religionem tutandam, missis in Angliam legatis, episcopum aliosque doctores arcessivit; qui cum in Norvegiam venissent, palam fecit rex, se per totum regnum religionem christjanam jubere constituisse; Mærenses et Raumsdalenses hanc rem ad Thrandos rejiciebant. Tum rex aliquot templa sacrari jussit, et sacerdotes illis constituit. Postquam vero in Thrandheimum venit, civibus ad comitia convocatis, rogavit, ut christjanam religionem admitterent. Illi sic respondent: velle se hanc rem ad comitia Frostensia rejicere, quo universi ex omnibus provinciis, quæ in Thrandorum communi essent, convenirent; tum de gravi hocce negotio responsa reddituros.

Colloquium regis Hakonis et rusticorum.

Cap. 22. Rex Hakon cum ad comitia Frosten-

[1]) dum cerevisia sufficeret, F. [2]) vide doctissimi Finni Magnæi: *Eddalæren og dens Oprindelse*, Tom. 2, pag. 259, 285.

sia venit, magna illuc confluxerat colonorum multitudo. Comitiis constitutis, rex Hakon verba fecit, sic orsus: hoc jubeo, et oro vos omnes rusticos et colonos, tam majores, quam minores, et universum populum, juvenes ac senes, divites ac pauperes, mulieres æque atque viros, ut omnes homines religionem christjanam amplectantur, unumque deum credant Christum Mariæ filium, omnia sacrificia et ethnicos deos abjiciant, septimum quemque diem festum agant, ab omni genere laborum cessantes, et septimo quoque die jejunent. Quæ cum populo rex aperuisset, ingens extitit colonorum murmuratio, quod rex eos a laboribus avocare vellet, dicentes, non posse hac ratione terram coli; operarii vero et servi murmurabant, dicentes, si cibo fraudarentur, non posse se opus facere, addentesque, hoc a natura vitium insitum esse regi Hakoni[1], et Haraldo, patri ejus, eorumque cognatis et majoribus, quod cibi essent parcissimi, quamvis in auro distribuendo largi.

Colloquium regis et Sigurdi dynastæ.

Cap. 23. Asbjörn nomen erat viro potenti, Medalhusis in Gaulardalo habitanti. Surrexit Asbjörn, et ad orationem regis hoc modo respondit: ea fuit, o rex Hakon! nostrum colonorum opinio, quando prima vice hic in Thrandheimo comitia habuisti, cum nos te regem creaveramus, herediisque nostris abs te donati fueramus, nos tum cœlum manibus comprehendisse (digitis attigisse); nunc vero nescimus, utrum libertatem acceperimus, an velis nos novo servitutis genere implicare, idque mira quadam ratione, qui postules, ut religionem abjiciamus, quam ante nos patres et majores nostri,

1) Halfdani, F.

quorum complures nobis fuerunt longe præstantiores, primo per ætatem rogorum, et nunc demum tumulorum ætate observarunt, quæ religio salutaris nobis extitit. Nos te intimo amoris affectu complexi sumus, adeo, ut legum omnium condendarum, jurisque dicendi, te nobiscum fecerimus participem et arbitrum; proinde nostrum colonorum communis voluntas et consensus est, iis uti et teneri legibus, quas tu heic in comitiis Frostensibus posuisti, quasque nos servare tum promisimus: te ducem sequi: tuam regiam tueri dignitatem, dum aliquis ex nobis colonis, qui nunc heic in comitiis adsumus, in vita fuerit, dummodo tu, o rex! modum aliquem tenere velis, nosque id solum rogare, quod tibi concedère nobis licuerit, et præstare possimus. Sin vero hanc rem tanta cum vehementia aggredi cogitas, ut nobiscum vi et opibus contendere velis, scito, nos id consilium iniisse, deserere te, et alium nobis eligere principem, quo auspice religione qua cupimus libere frui nobis liceat. Harum conditionum utramvis, rex! eligito, antequam finiuntur comitia. Hanc orationem magna acclamatione coloni exceperunt, dicentes, placere sibi, rem ita stare, uti locutus fuerat Asbjörn; magno insecuto tumultuantium clamore. Facto vero silentio, Sigurdus dynasta infit: placet regi Hakoni, omnia colonorum postulata approbare, neque unquam ab se vestram alienare amicitiam. Respondent coloni, se cupere, ut rex, exemplo patris sui, sacrificia pro annonæ pacisque felicitate offerat. Sedato deinde tumultu, finita sunt comitia. Tum Sigurdus dynasta regem affatus, rogavit, ne voluntati colonorum obsequi prorsus recusaret: hoc enim, inquit, necessario faciendum est, rem magno

studio, ut ipse, rex! audivisti, urgentibus tam optimatibus quam universo populo; utilia ad hanc rem, addit dynasta, excogitabimus consilia. Hæc res inter regem et Sigurdum dynastam convenit. Sequenti autumno sub hiemem ingentes epulæ sacrificales Hladis instruebantur, ad quas ipse rex accessit; hic, si quando præsens adesset, ubi sacrificia peragebantur, semper consueverat, in parvo conclavi cum paucis suorum cibum capere. Fremebant rustici, quod in maxima populi celebritate et festivitate rex in celsa sede non sederet; quare dynasta monuit, ne hoc tum faceret; unde factum est, ut rex in regia sede consideret. Primo poculo impleto[1], Sigurdus dynasta præfatus, Odini id consecravit; deinde regi propinavit, qui acceptum cornu, signo crucis sacravit. Tum vir quidam, nomine Kar de Grytingo: qui nunc sic rex facit? num deos etiamnunc colere recusat? Respondit Sigurdus dynasta: facit rex, ut ceteri omnes, qui viribus et fortitudini confisi, pocula sua Thori consecrant[2]: signum mallei, antequam biberet, super poculo fecit; quibus dictis omnia eo vespere quieta. Postridie, cum accubitum iretur, ruunt ad regem rustici, postulantes, ut carnem[3] edat; quod rex nullo modo facere voluit; tum rogant, ut ex jusculo bibat; abnuit ille; petunt porro, ut natantem in summo adipem[4] gustet; sed neque hoc voluit rex; quare prope fuit, ut eum aggrederentur. Accessit Sigurdus dynasta, eos compositurus, petens, ut rustici a tumultu absisterent; tum regem orat, ut inhiet ansæ lebetis, quæ vapore carnis equinæ tacta, pinguedine maduerat[5]. Rex accedens, ansam linteo involvit, et inhiavit; quo facto, sedem suam

[1]) prima cerevisia prolata, F. [2]) potum sibi consecrant. F. [3] equinam, F. [4]) sanguinem, F. [5]) incaluerat, F.

repetiit, utrisque indignantibus. Proxima hieme convivium jolense regi Mæriæ, in Thrandheimo interiore, apparatum est. Festo autem jolensi appropinquante, statuto loco convenere octo principes, præcipui per totum Thrandheimum sacrificiorum antistites; quorum quatuor erant ex Thrandheimo exteriore: Kar de Grytingo, Asbjörn de Medalhusis[1], Thorbergus de Varneso[2], Ormus de Ljoxa[3]; ex Thrandheimo vero interiore: Botholfus[4], de Ölvishögo, Narfius de Stafo[5] in Veradalo, Thrandus Mento de Eggja, Thorer Barba de Husabæo[6] in insula interiore[7]. Hi octo viri in id conspirarunt, ut quatuor ex Thrandis exterioribus christjanam religionem exstirparent, ceteri quatuor ex Thrandheimo interiore regem ad sacrificandum cogerent. Tum Thrandi exteriores, quatuor vecti navibus, austrum versus in Mæriam profecti, tres ibi sacerdotes interfecerunt, tria templa incendio deleverunt, et iis gestis reverterunt. Ubi vero rex Hakon et Sigurdus dynasta, aulicis suis comitati, per interiora vecti, Mæriam pervenerunt, magna illuc confluxerat rusticorum multitudo. Primo convivii die, regem aggressi, jubent eum sacrificare, si recusaret, ultima quæque minantes. Sigurdus dynasta pacis inter eos arbiter, eo rem deduxit, ut rex aliquot frusta jecinoris equini comederet, omniaque pocula, quæ ei propinabant rustici, absque crucis signo, biberet. Finito convivio, rex et dynasta mox Hladas profecti sunt. Rex animo erat perquam indignabundo, statimque ex Thrandheimo cum toto suo comitatu abitum parabat, minatus, se alia vice frequentiorem eo adfuturum, tumque hanc a Thrandis illatam

[1]) Midhusis, F. [2]) Vasneso, C; Vargneso, F. [3]) Loxa, C; Lörn, F. [4]) Botolfus, C. [5]) Stado, F. [6]) Hroarsbæo, F. [7]) abest in F.

sibi hostilem injuriam repensurum. Sigurdus dynasta regem oravit, ne hoc Thrandis crimini daret, addens, non bene cessuram rem, si ipsos cives odiis insectaretur, aut arma contra moveret, præsertim ubi maximum esset regni robur, ut in Thrandheimo erat. Rex vero ira adeo incensus erat, ut nullis verbis persuaderi posset; itaque sinu egressus, austrum versus in Mæriam pertendit, ubi hiemem et ver transegit; ineunte autem æstate copias contraxit, pervadente rumore, regem hunc exercitum adversus Thrandos ducturum.

Prœlium inter regem Hakonem et Gunnhildæ filios.

Cap. 24. Jam naves suas conscenderat rex Hakon, numeroso speciosoque stipatus comitatu, cum allatus est ei nuntius ex regni partibus meridionalibus, Eiriki regis filios e Dania in Vikiam delatos, regem Tryggvium Olavi filium e navibus pulsum orientem versus usque ad Sotanesum insectatos, multis Vikiæ partibus depopulatis, magnoque incolarum numero in potestatem suam redacto. Quibus rebus cognitis rex Hakon, se copiis et auxilio indigere videns, nuntium misit Sigurdo dynastæ aliisque principibus viris, a quibus auxilium expectari poterat. Sigurdus dynasta ad regem Hakonem pervenit magnis cum copiis; aderant cum eo omnes Thrandi, qui proxima hieme vehementissime regi institerant, ut eum ad sacrificia offerenda cogerent[1]; qui omnes, hortante Sigurdo dynasta, in gratiam recepti sunt. Quo facto, rex Hakon austrum versus secundum litora cursum direxit; Stádum vero prætervectus, cognoscit, Eiriki filios in Agdas boreales[2] pervenisse. Mutuum igitur in occursum tendentes,

[1]) *pynda; neyða*, id. F. [2]) boream versus, in Agdas, C.

ad Karmtam convenere; hic utrique, e navibus in terram egressi, in Ögvaldsneso conflixerunt, numeroso utrimque exercitu; qui conflictus perquam acer extitit. Rex Hakon fortiter in aciem progressus est, qua aderat cum sua cohorte rex Guthormus. Heic ambo reges ictus alternant; cadit rex Guthormus, prostrato vexillo suo, multis tum circa eum militibus cæsis; quo facto Eiriki filii, in fugam versi, ad naves se receperunt, et altum petierunt, multis suorum amissis. Cujus rei meminit Guthormus Sindrius in encomio Hakonis[1]:

Ciens pugnam prœlii lunulas
crepantes fecit super capita collidere
interfectorum coryphæorum
manualis tegminis strepitus;
Ibi moderator alti clypeorum sonitus
victor discessit, ense cæso numine
funestæ flammæ, qua patent
lata terrarum freta[2].

---

1) Grafeldi, F, prave.

2) Ordo: α) *Gildir a) valþögnar b) lèt c) β) vígnestr d) bresta suman of e) höfðum (á) vegnum γ) handar f) - vafs g) - hlym h) - mildíngum i); þar gekk njörðr δ) nadds - mána há - raddar af vopn - unduðum k) ε) valbrands l) nirði m) víðra ζ) landa - sunda.*

a) gildar, B; *gildi*, F, Sk; in dat., eodem sensu, si admittitur var. l. *rèð*. *b) valþagnar*, id., C; *valþegnar*, F, Sk; *valþögnir*, in nom. Hkr., quod necesse est subst. verbale esse, vel; qui militibus imperat silentium, imperator exercitus, a *valr*, milites, et *þögn*, silentium, *þagga*, ad silentium redigere; vel potius Othinus, q. s. qui cæsos accipit (a *valr*, et *þiggja*), quod tum jungendum cum *handar nafs*; sic *hlymr*, abs. pro pugna accipiendum, cujus *gildir*, pugnator; atque hac ratione binæ existunt in eadem sententia unius subjecti periphrases, cujus quoque nonnulla exempla reperi. *c) réð*, B, C. *d) vígnest*, Hkr. *e) ok*, F, Sk. *f) herðar*, humeri, Sk. *g) varps*, F, Sk, q. s. involucri (sc. manus, i. e. clypei, v. humeri, i. e. loricæ); *nafs*, Hkr., quod rectius esse puto, vide in analysi γ. *h) hlýri*, B; *hlýðin*, C; *hýlir*, F, Sk, omnia corrupte, ut puto. *i) mildíngr*,

Rex Hakon naves suas petivit, et orientem versus fugientes Gunnhildæ filios insecutus est,

Sk. *k) undum lét*, F, Sk; *undirbúinn*, B. *l) valbrandr*, B, C; *valbraut*, Sk, contra metr. *m) nirðri*, Sk; *niðri*, C, corr

α) valþögn, f. g., silentium exercitus, it. pugna, ut *herþögn*, in Edda Snorr. p. 214, nam, dum sonant arma, tacent milites; *gildir*, subst. verb., qui magnum facit, auget, (id. q. *stœrir*), a *gilda*, augere; *gildir valþögnar*, qui auget, exardescere facit pugnam, præliator; sic: *járn-sveims-hýr-gildandi*., hist. Hak. Grand. Cap. 104; *auðgildandi*, in hac hist., Cap. 175 (Vol 2, pag. 77). *β) vígnestr*, f. pl. ut puto, a nom. *vígnest*, f. g., clypeus; formatur a *nest*, id. q. *nist*, f., lunula, torquis, vide Hist. Ol. Trygg. ed. Skalh., pars 2, C. 17: „*ok skynjar, at hún hefir menit á hálsi sèr, ok at nistin horfði niðr*;" *vígnesta böl*, noxa clypeorum, ensis, occurrit in Edda Sæm. Helg. Hat. 8; sec. lect. Hkr. *vígnest*, neutrius g. esse videtur, quemadmodum in Laxdæla, C. 89, de fibulis tunicæ: „*Haldór hafði yfir sèr samda skykkju, ok á nist löng, sem þá var tíðt*"; et mox eod. Cap. „*Þá sprettr Haldór svâ hart, at nistin rifnoðo af skykkjonni*". *γ) vaf*, n. tegmen, a *vefja*, obvolvere; *handar vaf*, tegimen manus, potest esse clypeus; ejus *hlymr*, strepitus clypei, pugna; hujus *mildíngr*, præfectus pugnæ, dux; magis tamen mihi arridet lectio Hkr. *handarnafs*, quam veriorem esse puto, præsertim cum ductus literarum *u* et *n* fere idem sit in membranis, atque adeo facile confundi a lectore queant; *nöf*, f. g., et *naf*, n. g., modiolus rotæ, dan. *et Nav*; hinc rota, et rota manus, clypeus, a forma. *δ*) i. e. moderator pugnæ, dux; *naddr*, mihi est clavus, quo clypeus firmitatis et ornatus gratia muniebatur, cfr. hist. Magni Erlingi f., C. 40. „*Nikulás hafði rauðan skjöld ok gylltir naglar í*"; ita *naddaborð*, tabula clavorum, scutum appellatur, Fostbr. S., C. 33, str. 1; eadem ratione *naddsmáni*, luna clavi (clavis distincta) est clypeus; ejus *hárödd*, pugna; hujus *njörðr*, bellator; voculam *há*, quam a *mána* disjunxi, deduxi ab adj. *hár*, altus; posses tamen eam cum voce *mána* jungere, et ab *hár*, m. scalmus, deducere; ita *há-máni*, luna scalmi, item est clypeus, quod naves secundum latera clypeis munirentur; porro *naddr hámána*, clavus clypei, ensis; ejus *rödd*, pugna, &c. *ε) valbrandr*, flamma militum (a *valr*, miles), vel cadaveris (a *valr*, homines cæsi), ut *hræleiptr*, ensis; ejus *njörðr*, præliator; intelligitur autem rex Guthormus. *ζ*) his verbis locum innui puto, ubi commissa sit pugna, sc. ad fretum Körmtense; *landa-sund*, fretum

utrisque, qua maxima poterant, celeritate contendentibus, donec ad Agdas orientales ventum est. Hinc Eiriki filii, versis in altum velis, austrum versus Jotiam pertenderunt. Sic dicit Guthormus Sindrius:

Arcipotentis sæpius fratres
experti sunt potentiam
vulnificæ flammæ moderatoris;
animo recurrit id meo.
Mox maritimi concitator prœlii
contendit in altum navibus,
et egit in fugam universos
fratris Eiriki filios[1].

terrarum, nempe inter insulam Körmt et continentem; genitivos hos accipio, quemadmodum viri docti sæpius annotarunt, pro præpositione cum casu, ut *víðs vegar*, cfr. Rígsmál, str. 2, 3, 17; Hamarsh. str. 3, 11.

[1]) Ordo: *Barma a) öld β) álmdraugar a) ægis varð optsinn vita γ) ríkis firir bensíks δ) baldri; en b) ek minnumst þess. ε) Flæðu c) - bríkar - böðsækir hèldt skeiðum á haf, ok rak undan allar kindir Eiríks ζ) bræður d) síns.* Hæc stropha abest in Sk.

a) *alindraugar*, B, C, corr.; *álmdrógar*, Hkr., id. b) *en*, om. Hkr., quod et mihi suavius videtur. c) *flæðar*, Hkr., eodem sensu. d) *bróður*, B, id.

α) *öld*, periphrastice adhibetur; *barma öld*, id. q. *barmar*, fratres. β) *álmdrög*, forma tantum diversum esse videtur ab *álmdróg*; *álmdrög*, sagitta, ab *álmr*, arcus, et *dróg*, *drög*, *draug*, f. g., id quod trahitur, onus, a *draga* (unde *draga*, f. g. in pl. *drögur*, onus tractorium); sic variant *tög* et *taug*, funis, unde *álmtögar ægir*, sagittarius, in Thorsdrapa, str. 15; potest vero et *álmdraug*, &c. verti: tensio arcus, nam dicitur *draga boga*, tendere arcum; *ægir álmdraugar*, deus sagittæ (v. tensi arcus), jaculator, præliator. γ) *vita*, adj. indecl. cum gen., qui novit, experitur, patitur quid; sic verbum *vita*, interdum c. genit. occurrit e. g. C. 28, str. 4; it. Hkr. VII, C. 192, 3; Hak. Grand. hist., C. 285, str. 1. δ) *bensíkr*, ensis; ejus *baldr*, deus ensis, præliator; *bensíkr*, ignis vulneris, ut *benældr*; vox *síkr* significat 1) piscis, a *sík*, rivus, quod in rivis se contineat; notandum est in Edda Snorr. ed. Holm., p. 218, in textum receptam esse lect. *sitr*, sed

Deinde rex Hakon boream versus in Norvegiam rediit. Eiriki autem filii longo postea tempore in Dania commorati sunt.

Prœlium cum Gamlio.

Cap. 25. Cum rex Hakon viginti annos Norvegiæ rex fuerat, constitutus in villa sua, Birkistranda, sita in Sunmæriæ[1] insula, Freida[2] dicta, non plus secum copiarum habens, quam aulicos, et quos rusticorum ad convivium invitaverat, per speculatores certior factus est, Gunnhildæ filios, cum exercitu bene magno, boream versus citra Stadum advectos esse. Rex Hakon, subitario milite contracto, statim obviam eis tetendit; ipse novem naves habuit, Eiriki autem filii plus viginti. Convenerunt in freto Fje-eyæ[3] juxta (rupem) Freidarber-

var. l. *sícr* (v. *síkr*) sine dubio verior est, nam in lexidio Hallageri Norvagico effertur „*Sik*" *en Helt* (*Ferskvandsfisk*) salmo lavarit.; et in lexico Svecico „*Sik*" lavaretus salmo, *Småsik*, albula, id. q. *Siklaja*, unde apparet *síkr* a *sík* esse derivandum; 2) ignis; hæc ignis appellatio non occurrit in Edda, inde tamen explicandæ appellationes quædam, e. g. *bensíkr*, h. l.; *hræsíkr*, Geisli, 66, ubi *hræsíks þrima*, pugna (ex. var. lect.), ejus *gæðir*, pugnator; inprimis *rún síks stæri askr*, in hoc hist. Cap. 255 (Vol. 2, p. 325), ubi *rún síkr*, ignis maris, aurum. Idem de voce *fasti* dicendum, quæ, quantumvis non agnoscentibus interpretibus, ignem denotet necesse est, ut haud paucis locis demonstrari potest; sed hæc obiter. ε) *Flæðu*, vel est genit. τῦ *flæða*, id. q. *flæður*, f., accessus maris, it. mare; vel genit. anomalus in *u* pro *flæðar*, quæ forma inprimis in compositione locum obtinet, ut *skuldunautar*, *búðunautar*, pro *skuldarn.*, *búðarn.*; *brík*, tabula; hinc: *flæðubrík*, navis; *böð*, pugna, pr. ictus (unde *böðull*, qui cædit); *flæðubríkar böð*, pugna navalis; ejus *sækir*, præliator maritimus; intelligitur rex Hakon. ζ) *bræður*, genit. antiq. pro *bróður*, etiam in prosa obvius Knytl., C. 28 et 94.

1) Nordmæriæ, F. 2) Froda (s. Fröda), F. 3) Freyæ, F; Frekeyæ, B, C; prius præfert interpres Heimskринglæ, Tom. 1, p. 149, posterius Dr. Rafn, in vers. Dan. hujus historiæ, Tom. 1, pag. 26.

gum[1]; ubi utrique, expositis copiis, in Rastarkalfö conflixerunt; hic cecidit rex Gamliüs Eiriki filius, Hakone victoriam reportante. In quo prælio tanto impetu rex Hakon processit, ut nullo tectus clypeo obvios hostes ad utrumque latus cæderet, ut dicit Guthormus Sindriüs:

Perterrita cessit militaris
turma metallorum sparsori;
valens consilio ejaculator missilium
progressus ante signa est.
Rex ille, qui peperit sibi
uxoris Odi lacrumarum
copiam, minime sibi parcit
in tumultu bellonarum[2].

Gunnhildæ filii cum suis, quotquot prælii superstites erant, in Daniam refugerunt.

Profectio fratrum adversus Hakonem regem.

Cap. 26. Cum Hakon Adalsteinis alumnus

---

1) Feyarborgam (malim Fje-eyar-borgam), F.

2) Ordo: *Hjörva α) raddar herr fór hrædlr fur múlma β) þverri a); ráðsterkr rógeisu γ) ræsir gekk framar merkjum. Gramr, hinn er gat yfrinn b), byr jöfra mána δ) Oðs kvánar c) ε) gerra d) hlífa sèr í ζ) geirvífa e) snerru f).*

a) *þverði*, C. b) *yfir*, Sk. c) *óskvænan*, F; *olkvænan*, Sk, corrupte. d) *geira*, Sk. e) *geirima*, Sk. f) *snærru*, Sk.

α) *Hjörva rödd*, sonitus gladiorum, pugna; *hjörva raddar herr*, populus pugnæ, milites. β) *múlmr*, tam de auro, quam de telis, usurpatur; *þverrir*, qui decrescere facit (a *þverri*, *þverði*, *þverra*, deminuere, quod non confundendum cum *þverr*, *þvarr*, *þverra*, decrescere); *múlma-þverrir* itaque, vel, qui opes erogat, vir liberalis, vel, qui tela ingerit in hostes, præliator. γ) *ræsir rógeisu*, vide supra p. 26, sub γ; edd. Havn. jungit *rógeisu merki*, signa militaria. δ) *jöfri*, Olavio est gr. ὀφρυς, supercilium; hinc: *jöfra máni*, luna supercilii, oculus, ejus *byrr*, imber oculi, lacrumæ; sed lacrumæ Freyæ, uxoris Odi, aurum est, vide Snorr. Eddam, p. 47. ε) *gerra*, pro *gerir-a*, a *gera*, periphr. cum infinit. ζ) *geirvíf*, mulieres ensium, bellonæ; *snerra*, motus vehemens, a *snarr*; *geirvífa snerra*, pugna.

Norvegiæ viginti sex annos imperaverat, ex quo frater ejus Eirikus e regno profugerat, convivio interfuit Fitis in Storda, Hördiæ insula; convivio adhibuit tam aulicos suos, quam multos colonos; ibidem quoque adfuit cognatus ejus Eyvindus, filius Strabonis, appellatus Archipoëta. Jentaculum sumente rege, viderunt, qui foris stabant, excubitores, naves complures ab austro velis ferri, insulæ jam vicinas. Hic alter alterum hortari, dicerent regi, putare se, hostilem exercitum appropinquare. At nemini periculo carere videbatur, hostis adventum nuntiare regi, quod graves pœnas minatus fuerat, si quis falsum belli nuntium perferret. Cum vero nefas existimarent, regi hanc rem non indicare, unus eorum cœnaculum intrans, Eyvindo Finni filio loquitur: exi celeriter! maxima postulat necessitas. Eyvindus egressus, ut primum vela conspexit, cognovit, naves esse bellicas; quare mox reversus in cœnaculum, regem accessit, dicens: labens hora brevis, cœnæ longa. Rex, eum intuitus: quid rei est? Eyvindus cecinit:

Dicunt, ferocis ultores Blodöxæ
acrem gladiorum conventum
deposcere; nobis sedendi
diutius præcluditur facultas.
Perdifficile est, imperatori nuncium
perferre belli; verum honori, rex! tuo
consultum volui; confestim
adsueta diu paremus arma[1].

---

[1]) Ordo: *α) Tjú a), hefnendr β) ens hvássa b) Blóðöxar beiða fetil-stínga(γ) bryn-þings; oss görist c) setu efni hnept. Heldr er vandt, (at) segja drottni hersögu; en ek vilda d) veg þinn, konúngr! δ) sém e) fljótt til fornra vopna.* Hæc stropha abest in C, S.

a) tjú ek, ajo, Hkr.; *trú ek,* credo, F, Sk. *b) hin hvössu,*

Rex: qua probitate es, Eyvinde! te belli nuntium, nisi verum, non afferre confido. Affirmarunt multi, hunc verum esse belli nuntium. Tum rex mensas submoveri jussit, et egressus, ut naves prospexit, cognovit illico, bellicas esse. Tum rex suis: utrum capiendum consilii est, cum manu, quæ præsto est, confligere, an naves petere, et aquilonem versus navigando hostes effugere: perspicuum vero est, si acie decernimus, cum longe superiori hostium numero dimicandum esse, quam ullo antea tempore, et tamen sæpe nobis visæ sunt copiæ nostræ numero inferiores, quando cum Gunnhildæ filiis congressi sumus. Ad hæc, cum respondere omnes cunctarentur, Eyvindus respondit:

Auctor telorum nimbi! dedecet
fortem virum pontigrados equos
boream versus deducere longius;
cunctationem detestamur oppido.
Hoc ipso tempore, properus pugnæ
Haraldus, latam classem ab austro
admovet per streperam viam piratæ;
manibus prehendamus virum[1].

F, Sk. c) *gera*, F, Sk, sc. præcludunt Eirikidæ; *gerat*, Hkr., unde sequitur *hneptr* idem esse quod *hneppr*. d) *vissa*, novi, C; *vildum* (omisso *ek*), voluimus, Sk. e) *farom*, eamus, Hkr.; *fara*, F, Sk; *fram*, B.

a) *tjá*, sc. *menn*, quæ vox etiam in prosa subauditur, hac hist. text. isl. Tom. 1, p. 181, cui consentit Jomsv. s., p. 49. β) i. e. filii, nam filii erat, patrem ulcisci. γ) *fetilstingr*, ensis (a *fetill*, balteus, et *stingr*, ferrum acutum tenue); ejus *þing*, pugna; *brynþing*, h. l. acer conventus, derivandum videtur, a *brýnn*, adj. acutus, celer, cfr. *eggþing hèðins veggjar*, C. 56, str. 2. δ) *fá*, c. gen., comparare; *til*, sc. ad prælium committendum v. invadendos hostes.

[1]) Ordo: *Nörðr a) naddregns! a) sámir-a b) hvötum þegni (at) fœra β) borðmærar c) skę d) enn norðarr e); vèr getum f) at γ)*

Exercitus processit avidus
ad conflictum gladiorum,
cum navium propugnatores strenui
Fitis in Storda confligebant;
et ignem projiciens procellæ,
lunis navalibus nocivæ,
proxime regem Norvagorum
proferre sustinuit pedem[1].

Ubi concurrebant acies, primo jaculà emissa, deinde, postquam gladios strinxerant, res ardentius geri cœpit, multis cadentibus. Tum Rex Hakon et Thoralfus ante signa progressi, obvios utrinque hostes ceciderunt. Fecere regem Haconem in acie facile conspicuum cum excelsitas staturæ, qua alios supereminebat, tum etiam splendor galeæ, quæ sole illustrata fulgorem reddebat; unde factum est, ut tela cre-

[1]) Ordo: *Herr gekk lystr til hjörva hnitz α), þar er böðharðir a) landa-bands β) jó-draugar b) börðust í Storð á Fitjum; ok nausta-blakks γ) hlèmána c) gífrs drífu gimslöngvir d) þorði gánga hit næsta Norðmanna gram.* Hæc stropha abest in C, S. a) *böðhróðir*, B. b) *drángar*, corr., B. c) *í múlma*, F, in metallorum (telorum) procella, pugna; tum *naustablakksgim*, ignis, splendor navis, est: clypeus; ejus *gífr*, securis, telum, hujus *slöngvir*, præliator. d) *gimslöngvum*, B, F; *gimslaungum*, Sk.

α) *hnit*, collisio, inpr. metallorum; unde *hjörva-hnit*, pugna, a verbo *hnita*, collidere; *hneit þar*, Gisl. Surss. S; *hnitu reir saman dreyra*, Hkr. VI, C. 124, str. 2. β) *landa-band*, vinculum terrarum, oceanus; ejus *jór*, navis; hujus *draugar*, classiarii, h. l. milites; *draugr*, propr. est arbor arida. γ) *naustablakkr*, equus naustibulorum, navis; *hlè*, locus a vento tutus, it. latus navis a vento aversum; sic *naustablakks hlèmáni*, luna lateris navis a vento aversi (pro latere navis in genere), clypeus; ejus *gífr*, gigantis clypei, securis; ejus *drífa*, nimbus securis, pugna; ejus *gim*, ignis pugnæ, gladius; et denique hujus *slöngvir*, gladium mitteus, præliator; intelligitur Thoralfus Skolmi f. Tales poëtarum veterum metaphoræ, quamvis justo longius repetitæ (Sn. Edd. p. 228. §. 79), habent tamen, quo delectent, eo quod res varias, ad rem militarem pertinentes, uno momento sensibus subjiciant.

brius in eum ingererentur; galeam igitur regis, pileo[1] imposito, texit Eyvindus Finni filius. Tum Eyvindus Skreya alta voce inclamans: jam se occultat, inquit, Nordmannorum rex: an fuga se subduxit, nam galea aurea jam non conspicitur? Quo dicto Eyvindus et Alfus, frater ejus, magno impetu proruebant, furiosorum et lymphatorum more, et ad utrumque latus gladiis feriebant. Tum rex Hakon, Eyvindum alta voce compellans: sic, inquit, prorsus recta tende, si regem Nordmannorum convenire vis. Nec mora, advolat mox Eyvindus, gladioque liberato, regem petiit. Thoralfus vero, objecto clypeo, Eyvindum tam vehementer repulit, ut in casum declinaret. Tum rex, gladio Molæ-sectore utraque manu arrepto, Eyvindum feriit, et galeam caputque penitus in humeros dissecuit. Eodem momento Thoralfus Alfum Askmannum occidit. Sic dicit Eyvindus Archipoëta:

Acutam novi virgam vulneris,
utraque regis vibratam manu,
dissecuisse mediocriter fidum
oneris schidii incolam.
Intrepidus navalis pugnæ
administrator, noxam Danis inferens,
dissecuit tumulos comæ
ense, aureis ornato bullis[2].

---

[1]) cucullo, B; pileo suo, F.

[2]) Ordo: *Ek veit a), at enn bitri benvöndr α) beit, or β) báðum konúngs höndum, meðal-dyggvan γ) δ) búlka b)-skíðs byggving c). Ufælinn d) úla galtar ε) el-draugr e), grandráðr f) Dana, klauf g) ζ) skör-hauga h) gullhjaltaðum i) brandi.* Abest in C, S.

a) *sá*, vidi, F, Sk. b) *búlka*, trabium, F, Sk. c) *bygging*, id., B, F, Sk. d) *ófeilinn*, id., Sk. e) sic F, Hkr., Sk; *eldraugar*, A; quod, si in gen., pro *eldraugs*, positum sit, ad Eyvindum referendum est; sed, quominus id fiat, obstat vox *skörhauga* in pl., quæ ad unum hominem vix referri potest. f) *grandaðr*, B, Sk., id.; nisi quod hoc sit subst. verb., idem quod *gröndudr*. g)

Post cædem fratrum istorum, eo impetu rex Hakon in hostem ferebatur, ut omnes repulsi cederent. Hinc milites filiorum Eiriki, terrore perculsi, terga verterunt; sed rex Hakon, in primore acie constitutus, fugientibus acriter institit, crebros magnosque iterans ictus; hoc momento volans telum missile, ejus generis, quod Flein (sparum) dicunt, in brachium regis penetravit, in musculo, subter axilla. Tradunt autem multi, servum, qui Gunnhildæ erat a calceis, nomine Kispingum[1], in turbam præliantium prosiluisse, et exclamasse: date locum regis occisori, et hoc dicto, sparum in regem conjecisse. Contra referunt alii, nemini cognitum fuisse, qui telum emiserit; id quod vero est simile, cum sagittæ et jacula et omnis generis missilia, densarum instar nivium, volitarent. Ex militibus, qui Eiriki filios secuti fuerant, ingens turba cecidit, omnes vero reges in naves evaserunt, et mox remis aufugerunt, insequentibus Hakonis militibus. Sic dicit Thordus Sjareki filius:

---

h. l. *af*, inserit F, Sk. *h*) *skarar hauga*, Hkr., eodem sensu. *i*) *gullhjöltuđum*, Hkr., Sk, id.

α) i. e. ensis. *β*) *or*, a, ex; nota usum hujus præpositionis, secundum quem adhibetur loco „in", ita ut spectantem potius, quam agentem, repræsentet; sic C. 30, str. 3; Hakonarm., str. 5; it. in prosa: *bíđa or stađ*, loco constitutum manere, *γ*) i. e. malum, infidum. *δ*) *búlki*, onus navis; *búlkaskíđ*, navis; ejus *byggvíngr*, incola navis, periphr. militis, præliatoris. *ε*) *álagöltr*, aper piratæ, navis; ejus *el*, procella navis, pugna navalis; hujus *draugr*, præliator; sequens *grandráđr*, pr. est, qui noxia consilia aliis struit; possis quoque hoc adj. seorsim capere, et genit. *Dana* cum voce *skörhauga* jungere, sc. capita Danorum. *ζ*) *skör-haugr*, pro *skarar-haugr*, tumulus comæ, caput. Prius hemistichium cædem describit Eyvindi Skreyjæ, a rege peractam, posterius, fugam Danorum ingentemque a rege editam stragem, post fratres Eyvindum et Alfum cæsos.

[1]) Kispigum, F.

Homicidiorum exstirpator, late
primorem aciem defendit; ita
gerenda est pugna; talem regem
homines optabant in imperio senescere.
Exarsit pugna, quando hæres
Gunnhildæ, vectus ab austro,
tenacitatis expers, in fugam
se conjecerat, rege cæso[1].

Apparuit defectus virium, cum
multi colonorum vulnerati
ad firmum remigium considerent;
amisit vitam unus et alter.
Documentum insigne virtutis est,
quod potens pugnæ moderator,
qui corvo dapem præbuit, in tali
certamine regi proximus procedebat[2].

---

[1]) Ordo: *Víga a) myrðir α) varði öndverðt fólk vitt; svá skal slíta β) frið; γ) vildo b) þann jöfr c) eldast at d) löndum. Starf δ) hófst upp, þá er arfi Gunnhildar sunnan, vanr ε) ótta gulls, kom á flótta, er e) gramr var fallinn.* Abest hæc stropha in C, S.

a) *varga,* exulum, maleficorum, Hkr., eod. sensu. b) *vildi,* B; *vildat,* noluerunt, Hkr., sc. ejus inimici vitam ei invidebant. c) *áðr,* F. d) sic Hkr., Sk.; *á,* A. e) *en,* sed, Hkr.; *en fèll gramr at gumni* (r. *gunni*), pro *gulls-fallinn,* F.

α) *víga myrðir,* regis appellatio, qui homicidas punit; *myrðir,* interfector, it. qui delet, exstirpat. β) *slíta frið,* rumpere pacem i. e. pugnam facere; locutio sæpius apud veteres obvia: de violanda pace cave ne cogites. γ) *vildo,* sc. *menn,* subditi ejus optabant. δ) *starf,* labor, sæpius de pugna, ut græc. *πόνος.* ε) *ótti gulls,* timor auri, potest accipi de tenacitate, cum quis auro timet uti, ut ait Horatius, et *vanr,* per expertem explicari; sed proprie secundum genium lingvæ, *ótti gulls,* est terror auri, sc. liberalitas; sic *ótti ormvengis,* terror auri, de homine liberali, vita Hak. Grandævi, C. 318, str. 2; *ótti fengins gulls,* idem. Edd. Snorr. p. 201, str. 6, ubi *ótti,* per abstr. pro concr., denotat eum, qui non parcit; hac ratione *vanr,* adsuetum sonat; quamvis idem sensus ex utraque interpretatione prodeat.

[2]) Ordo: *þrót a) var synt, þá er b) úfár c) sárir bœndr d)*

Mors regis Hakonis Adalsteinis alumni.

Cap. 29. Rex Hakon, navem suam ingressus, vulnus obligari jussit; sed tantus effluxit sanguis, ut sisti non posset, quare, inclinante die, rex viribus languere cœpit; itaque significat, velle se aquilonem versus ad prædium suum Alrekstados proficisci. Cum vero boream versus ad Petram Hakonis ventum est, navem ibi appulerunt, quod rex morti vicinus erat. Hic tum, amicis ad se vocatis, quo pacto regnum administrari vellet, aperuit. Nullos liberos habuit, præter unicam filiam, nomine Thoram, nullum vero filium. Filiis itaque Eiriki eum nuntium mitti jussit, ut reges Norvegiæ essent, rogans, ut amicorum et cognatorum suorum sedulam curam gererent: quod si mihi, inquit, longior vita data fuerit, christjanorum hominum consortium petam, expiaturus, quæ in deum commisi, delicta; sin vero hic inter paganos moriar, quo placuerit sepulturæ genere me condite. Paulo post rex Hakon ibi in petra exspiravit, quo loco in lucem editus fuerat. Fuit regis Hakonis obitus adeo luctuosus, ut mortem ejus amici simul flerent et inimici, as-

---

settust e) við sinn stinna f) róðr g) þröm h); maðr ók annar lèt önd. þat veit α) afreks, er allríkr göndlar-njörðr, sú er gerði hugins i) drekku β), gekk nærst jöfri í slíkum styr. Abest hæc stropha in C, S, F, Sk.

a) malo: *þrot var sýnt*, apparuit defectus (sc. virium); tum junge: *við sinn stinna róðrþröm*; *þrót*, A; *þrótt*, Hkr., *b) þar er*, ubi, Hkr. *c) úfúir*, id., B. *d) búendr*, id., Hkr. *e) sóttust*, B. *f) stinnan*, B, Hkr., quod eodem modo potest ad *þröm* referri. *g) róðrs*, Hkr. *h) straum*, contra metrum, B. *i) hugar*, B.

α) de verbo *vita* cum genitivo, vide supra C. 24, str. 2. *β) gera hugins drekku*, pr. apparare compotationem corvi, i. e. sanguinem effundere, stragem edere; ut Edd. Sæm. in Oddrunargr, str. 11, *þá er ek Gunnari gerða drekku.*

serentes, regem æque bonum nunquam postea habituram esse Norvegiam. Defuncti cadaver amici ejus Sæheimum in Hördia septentrionali translatum, ingenti constructo tumulo, condiderunt cum tota illius armatura et pretiosissimis vestibus, sed absque aliis divitiis, more inter ethnicos recepto, suprema regis conclamantes.

Gunnhildæ filii regnum adeunt.

Cap. 30. Mortuo Hakone, filii Eiriki regnum Norvegiæ gubernandum suscepere; ex his Haraldus dignitate antecelluit, quippe qui ceterorum fratrum, quotquot tunc fuere superstites, natu maximus esset. Mater eorum Gunnhilda, quæ tunc Regum-genitrix appellata est, plurimis in rebus regium imperium cum eis participabat. Eo tempore hi principes in Norvegia fuere: rex Tryggvius Olavi filius ad orientem in Vikia[1], rex Gudrödus Björnis filius in Vestfoldia, Sigurdus, dynasta Hladensis, in Thrandheimo. Gunnhildæ filii prima hieme medias regni regiones tenuere. Tum, inter filios Gunnhildæ et Tryggvium atque Gudrödum ultro citroque missis nuntiis, de pace agi cœptum est, hoc pacto, ut tantundem regni Gunnhildæ filiorum nomine tenerent, quantum antea nomine Hakonis tenuissent. Glumus Geirii filius fuit poëta Haraldi regis, Gunnhildæ filii; is hos versus post cædem Hakonis regis composuit, in quibus regem Haraldum laudibus extulit, quod Gamlium, fratrem suum ultus erat:

Haraldus strenue Gamlii necem
est ultus; vitam amittere solent
gladii columina; vulnus pergrave
rex bellicosus intulit;

1) in orientali parte regni, F.

nam præliaris numinis accipitres
nigri bibunt Hakonis sanguinem;
trans mare fando audivi vulnerum
sanguineûm calamos rubuisse[1].

Hi versus aulicis Haraldi regis pergrati fuerunt. Quos cum Eyvindus Finni filius accepisset, alios vicissim composuit:

Fugæ nescius Rex prius tendiculam
Fenreris rictus rubefecit sanguine
Gamlii; exæstuavit animus ira
columinibus metallorum procellæ,
cum bellicosus expelleret
Eiriki filios e terra; nunc
custodes gladiorum omnes
principis obitu dolent[2].

---

[1]) Ordo: *Haraldr hefir vel hefnt Gamla, en hjörs draugar α) hafna fjörvi; fólkrakkr fylkir vánn a) framligt ben, er β) dólgbands b) dökkvalir γ) drekka dreyra Hákonar; ek frá rauðra benja reyr δ) roðinn c) fur handan ver. ε)* Nesciunt hanc stropham B, C, F, S, Sk.

a) vannt, patrasti (intulisti), Hkr. *b) dólgbrands*, gladii, Hkr. *c) roðinn*, (in masc. gen.) Hkr., quando *reyr* esset sing. m. g.

α) i. e. milites, præliatores. *β) dólgband*, numen belli, bellona v. Othinus; *band*, accipio pro numine, ut *hapt;* non tamen memini me alibi legisse *το band* hoc significatu in sing. numero, cum in plur. num. passim occurrant *bönd*, numina; commodior tamen mihi visa est hæc appellatio, quam ea, quam lectio *dólgbrands*, gladii, exhibet; insolentius enim est, corvum ab ense, usitatum a bellona v. Othino, denominare. *γ) dökkvalr*, pro *dökkr valr*, niger accipiter, i. e. corvus. *δ)* i. e. enses; verti autem calamos, cum *reyr*, arundo, quod hodie m. g. est, apud poëtas in n. g. occurrat, Hkr. VI, C. 124, str. 2. *ε)* i. e, Hardangriæ sinum, nempe in insula Storda, ubi lethale vulnus acceperat Hakon, cui prælio non interfuisse poëtam h. l. apparet.

[2]) Ordo: *Flugvarr konúngr rauð fyrr Fenris varra sparra α) í Gamla blóði; móðr a) svall málmhríðar-meiðum β), þá er ústirfinn γ) of b) rak Eiríks arfa á sjá; nú δ) tregar c) grams fall alla gœti-gauta ε) geira.* Abest hæc stropha in B, C, F, S, Sk.; in Hkr. extat IV, C. 27.

Hi quoque versus multum decantati sunt; quod cum regi Haraldo innotuit, capitalis criminis ideo reum fecit Eyvindum, donec intercessione amicorum invicem in gratiam redirent, eo pacto, ut Eyvindus poëta fieret regis Haraldi, quemadmodum regis Hakonis olim fuerat. Hi quoque propinqua juncti erant consanguinitate: Eyvindus enim natus erat Gunnhilda, filia dynastæ Halfdanis, ut supra dictum est, mater vero Gunnhildæ fuit Ingibjarga, filia regis Haraldi Pulcricomi. Tum de Haraldo rege hos versus Eyvindus composuit:

Custos Hördorum terræ! constitit,
non animum trepidasse tibi, cum
vulneris increpuit grando loricis,
emissa tensis arcubus.
Qvando glacies acutæ balteorum

a) sic Hkr.; *móð*, A; cum vero eadem phrasis occurrat apud Thjodolfum in Haustlanga: *móði svall Meila blóða*, non dubitavi hanc lectionem suscipere. b) *ok*, et, Hkr., quod sane quam difficultatem parat. c) *tregr*, Hkr., eodem sensu.

α) *sparri*, m. tigillum, quo aliquid distenditur; *varrar*, id. q. *varar*, labia, a *vör*, labium, h. l. pro rostro; *sparri Fenris varra*, est ensis (sec. Edd. Snorr. p. 36); eodem modo *gómsparri gyldis kundar*, gladius appellatur, Geisl. str. 40. β) i. e. militibus. γ) *ústirfinn*, vox non ubivis obvia, putavi deduci posse vel a *sturf*, labor, vel a *styr*, pugna, et ab *ú* intensivo, ita ut strenuum vel bellicosum significaret, vel denique est: comis, hilaris; *styrbinn ok viðskota illr*, occurrit in Grettla, ed. Hol. p. 111; sed hoc epitheton necessarió referendum esse duxi ad ipsum regem Hakonem. δ) *trega*, dolore afficere, it. impers. dolere; duplicem sequitur conjugationis formam, sc. *ek trega*, impf. *tregaði*, ut h. l. et Solarl. str. 10, vel *ek treg*, impf. *tregði*, ut Godr. Hvat., str. 2, Völundarkv. str. 27; ex priori est *tregar*, ex posteriori *tregr* 3 pers. sing. præs. ind. ε) *gæti-gautr*, deus servans, poëtice custos, qui rem servat, ea utitur; sic *gætigautr geira*, qui gladiis utitur, præliator, vir; *gæti*, in compos. id. est, ac *gætandi*.

e dextra, Haralde! tua,
non conditæ vagina, olim
clangebant ad saturandum lupum[1].

Pactum inter Gunnhildæ filios et Sigurdum dynastam.

Cap. 31. Gunnhildæ filii in mediis regni partibus plerumque se continebant, cum illis minus tutum videretur vel Thrandorum vel Vikensium fidei se committere, qui intimi fuerant regis Hakonis amici; qua utraque in regni parte præcipuæ dignitatis viri, quam plurimi, sedes habebant. Hinc de reconciliatione inter Sigurdum dynastam et Gunnhildæ filios, per internuntios, agi cœptum est; quod antequam fieret, nullos census ex Thrandheimo perceperunt Eiriki filii. Eo tandem res deducta est, ut pacem pacti sint filii Gunnhildæ et Sigurdus dynasta, jurejurando sancitam, eo pacto: ut quas olim nomine regis Hakonis provincias in Thrandheimo tenuerat Sigurdus dynasta, has jam regum nomine teneret; sic verbo quidem reconciliati sunt. Omnes Gunnhildæ filii fuerunt pecunia-

1) Ordo: *Landvörðr Hörða! a) kváðu þik litt láta geð fálma, er benja a) hagl β) brast á brynjum b); álmar γ) bugust c), þá er ófölgin d) fullegg fetla svell δ) gullu endr or hendi þinni, Haraldr! til ylgjar fyllar ε).* Abest hæc stropha in, B, C, F, S, Sk; extat in Hkr. V, 1, 2.

a) *brynju*, loricæ, Hkr. b) *í benjum*, vulneribus, Hkr. c) *buggust*, Hkr. d) sic dedi; *ófölginn*, A, Hkr.

α) i. e. rex Norvegicus. β) sc. sagittæ. γ) *bugust*, impf. pass. verbi obs. *býg*, *baug*, *boginn*, *bjúga*, unde adhuc in usu partic. *boginn*, curvus; ab imperf. formatum, *baugr*, annulus; ab infin. *bjúga*, farcimen, (ut *taug*, *togi*, *tjúga*, subst. a verbo *týg*, *taug*, *toginn*, *tjúga*); usitatum est *beygja*, curvare, flectere. δ) *fetla svell*, glacies balteorum, ensis. ε) *ylgr*, lupus, gen. *ylgjar*, est m. g., quod videre est ex Háttal., str. 56, nam fuere, qui f. g. putarent (v. Eigl. ed. Havn., p. 623, not. p.); *fyllr*. f. satietas; ad saturandum lupum, i. e. ad edendam stragem.

rum tenaces, ferebatque sermo, eos pecunias suas in terra defodere. Cujus rei meminit Eyvindus Archipoëta:

Numen arboris præliaris! tulimus
Fyrensium camporum semen
in montibus accipitrum,
Hakonis omnem per ætatem.
Nunc inimicus populi
occuluit farinam Frodii
hilarium servarum in carne
genitricis gigantidum hostis[1].

[1]) Ordo: *Ullr ímunlauks α)! bárum Fýrisvalla fræ β) á haukafjöllum γ) of alla æfi Hákonar. Nú hefir fólkstríðir δ) of fólgit meldr ε) ζ) fjölglýaðra a) Fróða þýja í holdi móður mellu dólgs η).*

a) fáglýaðra, parum hilarium, Hkr. Abest hæc stropha in B, C, F, S, Sk.; extat in Hkr. VI, 1, 3, et prius hemistichium in Edda Snorr, p. 153, str. 2.

α) Ullus, deus Asa, bellicis artibus clarus, Edd. Snorr. p. 31, 105; *ímunlaukr*, ensis; h. *ullr ímunlauks*, præliator, vir aliquis, quem compellat poëta; *ímunlaukr*, pr. lignum pugnæ, ensis, a *laukr*, lignum, et *ímun*, pugna; multæ sunt voces apud poëtas, ab *ím* incipientes, quæ vel lupum vel gigantem vel pugnam denotant, et in genere terrorem vel torvitatem involvere videntur, e. g. *ímleitr*, lupina sc. torva facie; *ímunfölr*, lupino-cinereus (id. q. *úlfgrárr*); *ímun*, terminatione tantum differt ab *íma*, pugna, quemadmodum *hjálmun*, in voce *hjálmunvölr*, idem est ac *hjálm*, f. g., in gen. *hjálmar*. β) sc. aurum, cujus rationem vide in Edd. Snorr. ed. Holm. p. 150–53. γ) i. e. in manibus, v. Edd. Snorr. p. 206, §. 71. δ) pr. qui animos populi exasperat, tyrannus, sc. Haraldus Eriki f. ε) *meldr*, id. q. *mél*, farina, ut *öldr*, id. q. *öl*; *meldr Fróða þýja*, farina Fenjæ et Menjæ, Frodii ancillarum, aurum, v. Edd. Snorr. p. 146–47. ζ) *fjölglýaðr*, quod textus isl. præfert, nec non haud pauci codd. in Hkr. citati, valde, magnopere lætum significare potest, a *glýjaðr*, lætus, Völuspá, str. 39, ed. Holm.; hoc epithetum h. l. cum delectu positum esse videtur, et melius rei convenire, quam *fáglýjaðr*, quod servili conditioni tantum in genere congruit; nempe ancillæ Frodii primo aurum, pacem et felicitatem molebant, post vero, durius habitæ, pertæsæ servitutis, infestas acies et bella mola personabant; itaque *meldr fjölglýaðra Fróða þýja*, est ea

Titan, in Fullæ capitegio
nitens, in scuti montibus,
Hakonis omnem per ætatem,
poëtarum resplenduit.
Nunc fluvialis est Titan
absconditus in corpore
matris giganticidæ;
gentis ferocis dura sunt consilia[1].

farina, quam ancillæ Frodii, dum lætæ atque contentæ sorte sua erant, moluerunt. η) *mella*, gigantis; *mellu dólgr*, hostis gigantidis, Thorus; ejus *móðir*, Tellus; hinc *hold móður mellu dólgs*, caro telluris, pulvis terræ; contra, ossa telluris, sunt lapides.

[1]) Ordo: *Fallsól a*) *brúa a*) *vallar Fullar b*) *skein skáldum á Ullar kjöls fjöllum β*) *of allan aldr Hákonar; nú er álfröðull elfar γ*) *of fólginn í líki δ*) *jötna dólgs móður ε*); *ráð rammrar þjóðar eru rík.* Abest hæc stropha in B, C, F, S, Sk., estat in Hkr., V, 1, 4, et Edd. Snorr., p. 133, str, 1, ubi prius hemistichium invenitur.

a) sic Hkr.; *brú*, A, quod perinde rectum est. *b*) *Fullu*, Edd.

α) *Fallsól brúa vallar*, id. q. *sól brúa vallar falds* (nam *ll* et *ld* permutantur); *faldr*, velamen; *brúavöllr*, campus palpebrarum, caput, et *faldr brúavallar*, velamen capitis; hujus *sól*, sol velaminis capitis, est vitta aurea; h. l. intelligitur vitta Fullæ (*höfuðband Fullu*) quod pro auro usurpatur, v. Edd. Snorr. p. 36, §. 35; cæterum nihil obstat, quominus *brávallar* legatur, nam *brú*, contr. est ex *brúa*, et quod ad metrum attinet, secundus pes est abruptus (*stýfðr*); hujus exempla afferuntur in clave metr. (Snorr. Edd. p. 251); non tamen ibi affertur casus huic nostro consimilis, cum auctor tantum in animo habuisse videatur abscissionem pedis metrici; atqui plura occurrunt exempla, nostro loco congrua, e. g. *Utkells blár skulfu*, in Knytl.; *grán hött res kvánar*, Thorsdr. str. 13. β) *kjölr*, carina, it. navis; navis U. est clypeus, sec. Edd. p. 160, et sæpius in carminibus poëtarum ita denominatur; rationem affert appendix Eddæ mscr.: *Ullr átti skip þat, er Skjöldr hèt, því er skjöldr kallaðr skip Ullar*, i. e. Ullus habuit navem, quæ Skjöldr (clypeus) appellata est, ideó clypeus vocatur navis Ulli; montes clypei, sunt brachia, quibus sustinetur clypeus, sec. Edd. p. 206, §. 71. γ) Sol fluvii, i. e. aurum. δ) *lík*, corpus. ε) *jötna dólgr*, hostis gigantum, Thorus; ejus *móðir*, Terra.

Quos versus, cum rex Haraldus cognovisset, misso nuntio, Eyvindum ad se arcessivit, venientique dixit: tu, Eyvinde! inimicus mihi esse vis; dedecet vero te, infidelitatem exhibere mihi, cui fidem tuam obstrinxeris. Tum Eyvindus cecinit:

Unum habui dominum prius,
amate princeps! quam te nactus sum;
urget me, rex! senectus;
ideo non cupio tertium.
Amato fidus eram regi,
duobus ludere non soleo clypeis;
sequor tuas partes, princeps!
me jam senectus opprimit[1].

Rex Haraldus Eyvindum coëgit, ut jus, rem proprio arbitratu dijudicandi, sibi permitteret. Fuit Eyvindo armilla aurea eximiæ magnitudinis et pretii, Foldius dicta, ex terra multo ante tempore eruta; rex edixit, nullum dari reconciliationi locum, nisi hoc annulo potiretur. Tum Eyvindus cecinit:

---

1) Ordo, per se satis perspicuus, talis est: *Hefik úttan einn drottinn fyrri a) enn þik, dýrr jöfurr! elli bellr b), bragníngr! ek bið mèr ei hins þriðja. Ek var trúrr dýrum tiggja, ek leik c) aldrí tveim skjöldum a); ek fylli flokk þinn, stillir! elli fellr í hendr mèr d).*

a) sic Hkr.; abest enim hæc stropha in B, C, F, S, Sk.; *fyrra*, A. b) sic Hkr.; *belli*, A. c) *lèk*, lusi, Hkr. d) *á hönd mèr*, Hkr., id.

a) *leika tveim skjöldum*, fidem migrare, nunc hunc, nunc illum, principem vel factionem sequi, Atlam. str. 73; metaphora ducta a re militari, vel quod clypeis pro signo militari utebantur veteres (ruber clypeus erat signum belli, albus, signum pacis), vel, quod fuerint clypei diversis coloribus extrinsecus et intrinsecus picti; sic Eyrb. ed. Havn., p. 230: *skipti hann þá um skildi sínum, ok gekk í lið með Snorra*; vitæ Hakonis Herdabreidi, p. 381 et Magni Erlingi f., p. 422, ed. Havn. *þeir höfðu jafnan þjónat undir þann skjöld*, semper ab iis partibus steterant.

Deberem tandem, o incitator
scopulosæ terræ schidiorum!
tuam experiri conjugis
auram giganteæ bonam,
ex quo coactus sum tibi,
elector annuli! tradere
cubile serpentis, diu quod
meus pater possederat[1].

1) Ordo: *Ek skylda um síðir a) finna þinn góðan þussa b) bœs byr α), skerjafoldar β) skíðrennandi! frá c) þvísa γ), er verðum selja þèr, valjarðar δ) mens seljandi! þat lyngvas ε) látr d), er faðir minn átti lengi.* Hæc stropha abest in B, C, F, S, Sk; in Hkr. extat, V, 1, 6.

a) *síðan*, Hkr. b) *þursa*, Hkr. c) *fyrir*, Hkr, sc. eo quod, ideo quod. d) *láttr*, Hkr., id. sc. ut metro consulatur.

α) in hoc loco, secundum ordinem, quem constitui, maxima difficultas versatur circa vocem *bœs*; secundum ordinem in ed. Havn. receptum, sc. *fyrir þursa bœs þvísa*, pro lapidis vinculo (annulo), intervenit difficultas, tam in voce *þvísa*, quam in ipsa appellatione; putavi vero *bœs*, h. l. esse uxorem vel filiam (forte a *bús*, cubile, vel a *bera*, parete), et comparavi vocem Norvag. *bœsa*, uxorem ducere, it. filiam in matrimonium collocare, quamvis hæc vox forsitan deflexa sit ex exotica voce *espouser*, unde isl. *púsa* et *pússa saman*, marem et feminam matrimonio jungere; forte et vox *bœsingr*, in Gragasa, huic loco aliquid lucis afferat. His ita suppositis, *þursa þœs*, uxor gigantis est femina gigas; hujus *byr*, animus, sec. Eddam; sec. ed. Havn., *þursa bœr*, ædes gigantis, est lapis; hujus *þvísi*, vinculum lapidis, annulus; sed mihi nec constat hujus denominationis ratio, neque memini me uspiam legisse, το *þvísi*, vinculum esse. β) *skerjafold*, terra scopulorum, mare; ejus *skíð*, navis; *rennandi*, a verbo *renna*, act., in cursum incitare, appellatio regis in re maritima versati; h. l. intelligitur rex Haraldus. γ) junxi: *frá þvísa, er*, ex eo (tempore) quo; vel sec. var. l. *fyrir þvísa er*, ob id quod; *þvísa* accepto pro dat. n. g., suffixo *sa*, id. q. *því*; sed vox *þvísa*, vario modo adhibetur: a) ut dat. sing. m. g.: *í þvísa heimi*, in hoc mundo, Hkr. VII, C. 140, str. 2, et Grettla C. 9, sc. jungis: *á þvísa skorðu skæ*, in hoc navi. b) ut acc. sing. f. g.: *á þvísa lund*, quod a nonnullis serioribus usurpatum vidi, quamvis non locum meminerim, ubi apud veteres occurrat. c) ut

Posthæc Eyvindus domum profectus est, nec memoratur Haraldum regem postea adiisse.

De Gunnhildæ filiis, post eorum adventum in Norvegiam.

Cap. 32. Gunnhildæ filii, in Anglia religione christjana initiati, postquam ad imperium in Norvegia accesserunt, in propaganda inter incolas religione nihil profecerunt; sed ubicunque ejus rei dabatur facultas, fana destruxerunt et sacrificia turbarunt, qua ex re magnum populi odium sibi contraxerunt. Tum quoque mox periit annonæ felicitas; multi enim erant reges, et magna, quam singuli alebant, aulicorum frequentia, cui sustentandæ multo commeatu et magna opus erat impensa; ipsi quoque reges opum erant avidissimi, neque leges observabant, quas rex Hakon posuerat[1]. Omnes vero pulcritudine corporis, viriumque magnitudine, et artium peritia præstabant. Quod de Haraldo rege testatur Glumus Geirii filius:

Regibus incutiens metum,
qui copiam Haldinskidii dentium
sibi acquisivit sæpius,
duodecem artes calluit[2].

---

dat. sing. n. g.; *í þvísa ljósi*, in hac luce, Njals S., Grag.; *á þvísa landi*, Skuggs. p. 186. *d*) si in loco Grettlæ citato *to þvísa*, refertur ad proximam vocem, *Islands*, (*á vit þvísa Islands*), esset gen. sing. n. g., ut adeo indeclinabile videatur. *ð*) *valjörð*, terra accipitris, manus; *men*, torques; *val-jarðar-men*, torques manus v. brachii, annulus v. armilla; ejus *veljandi*, rex Haraldus apposite vocatur, qui annulum poenæ loco posceret. *e*) *lýngvi*, serpens, a *lýng*, erice; *látr*, pr. cubile phocæ, scopuli, quibus amat incubare phoca; *lýngva látr*, aurum, h. l. annulus.

1) nisi prout ipsis placuit, add. F.

2) Ordo: *Ognar stafr a) jöfra, sá er tíðum sótti fram β) Haldinskíða a) tanna of, kunni tólf íþróttir.* Nesciunt hoc hemistichium B, C, F, S, Sk.; reperitur in Hkr. V, 2.

Sæpius hi fratres omnes una fuerunt, interdum singuli seorsim; erant homines truculenti et animosi, in bello versatissimi et admodum victoriosi. Gunnhilda Regum-genitrix et filii ejus sæpius inter se colloquia et privatos conventus habuere, et de republica disputabant. 'Aliquando Gunnhilda filios suos interrogavit, quid de constituenda provincia Thrandheimica cogitassent: geritis quidem nomina regum, inquit, uti ante vos majores vestri gesserunt, sed exigua vobis est regni portio, inter multos dividua; in parte regni orientali Vikiam tenent Tryggvius et Gudrödus, et id quidem juris aliqua specie, propter genus suum; sed Sigurdus dynasta toti Thrandorum communi solus imperat, et equidem nescio, qua vos officii necessitate teneamini, ut dynastam tantam regni partem, vobis præreptam, tenere patiamini; et mirum mihi videtur, vos in piraticam excurrere, exteras regiones deprædatum, sed conterraneos homines pati, relictum vobis a parentibus regnum usurpare; atqui unum dynastam e medio tollere, res exigui negotii visa fuisset Haraldo regi,

a) *Hallinskiða*, Hkr., id.

α) *ógnarstafr*, baculus terroris, i. e. qui terrorem incutit; nam *stafr*, ut *meiðr*, aliaque vocabula, arborem vel lignum significantia, periphrasi agentis inserviunt; potest vero aliter ordo constitui, nempe: *Haldinskiða tanna ógnarstafr, sú er tiðum sótti fram of jöfra, kunni*, &c., i. e. qui auro metum incussit (rex munificus), v. qui auri vim ingentem possedit (quod Haraldo melius convenit), sæpeque reges virtute bellica anteibat, &c.; hac ratione, *sækja fram*, vertendum: in pugna procedere, virtutem in prælio exserere, et *of jöfra*, præ regibus (aliis). β) *Haldinskiði*, id. q. *Hallinskiði*, nomen Heimdalli, cujus dentes ex auro, v. Snorr. Edd. p. 30, §. 27; hinc dentes Heimdalli, poët. aurum; *of*, n. magna vis, ut in prosa sæpius *of fjár*, magna vis opum; *sótti frami*, puto, ab exteris regionibus petiit, in piratica sibi acquisivit.

cujus tu nomen refers! avo tuo, qui totam sibi subjecit Norvegiam, eique ad senectutem usque imperavit. Respondet Haraldus: haud æque facile est, Sigurdum dynastam e medio tollere, ac hædum aut vitulum[1] jugulare. Nempe Sigurdus dynasta amplo loco natus est, multos habet sibi cognatos, populi amore et prudentia viget; quare persuasum habeo, simulac certo cognoverit, bellum sibi a nobis metuendum esse, universos Thrandos ab eo staturos, nosque, si eo consilio illuc veniemus, male accepturos; quo accedit, quod nemini ex nobis fratribus tutum videri puto, res suas Thrandorum fidei committere. Cui Gunnhilda: immo alio prorsus modo hanc rationem instituamus: ego ac rex Haraldus et Erlendus proxima hieme in Mæria septemtrionali commorabimur, experturi, quid efficere queamus. Atque sic fecerunt.

Sigurdus dynasta in ædibus crematus.

Cap. 33. Grjotgardus nomen erat fratri Sigurdi dynastæ; is multo fuit ætate minor, minorisque æstimatus, neque ullo honoris titulo ornatus; tamen globum juvenum suo sumtu aluit, et per æstates piraticæ operam dedit. Rex Haraldus homines in Thrandheimum ad dynastam, cum muneribus et speciosis ad amicitiam verbis, misit, significans, se talem velle cum eo inire amicitiam, qualis inter eum et Hakonem fuisset; hoc quoque in mandatis erat: veniret dynasta ad regem Haraldum, et sic ambo integra amicitia conjungerentur. Sigurdus dynasta legationem et oblatam a rege amicitiam benigne accepit, multiplices occupationes excusans, quod regem convenire non posset; regi vero, pro ami-

[1]) agnum, F.

citia sua, amica munera et bona verba remisit. Legati revertentes, Grjotgardum conveniunt, eique eadem mandata afferunt, amicitiam et invitationem regis Haraldi, insuperque res eximie pretiosas. Profecturis Grjotgardus se adfuturum pollicetur, dieque statuta ad regem Haraldum et Gunnhildam venit, a quibus blande exceptus, amicissime tractatur et consiliis clandestinis adhibetur; demonstrant ei, quamdiu eum dynasta in obscuro jacere passus sit; significat ei rex, si consilia cum eis communicare velit, eum dynastam suum futurum, totamque ditionem, quam Sigurdus habuerit, retenturum. Eo tandem res deducta est, ut, arcanis initis fœderibus, inter eos conveniret, ut Grjotgardus speculatorem ageret, et regem faceret certiorem, quo tempore dynasta opportunissime opprimi posset. Quo facto, Grjotgardus, eximiis ab rege donatus muneribus, domum rediit.

Cap. 34. Hoc autumno Sigurdus dynasta, per interiora in Stjoradalum profectus, conviviis ibi interfuit, deinde per exteriora Öglam contendit, ubi convivio exciperetur. Consueverat dynasta, dum regibus minus credebat, frequenti comitatu secircum stipare; nunc vero, quod res ad amicitiam spectantes nuper inter eum et regem Haraldum intercesserant, non magnum hominum numerum secum duxit. Jam Grjotgardus regem Haraldum certiorem fecit, non alio tempore commodiorem adfore occasionem, dynastam opprimendi; quare statim eadem nocte reges Haraldus et Erlendus, quatuor vecti navibus, magno exercitu instructis, per interiora sinus Thrandheimici, stellante nocte, navigaverunt. Hic, cum se Grjotgardus eis conjunxisset, multa jam nocte Öglam, ubi Sigurdus dynasta convivio intererat, pervenerunt, ignem

ædibus subjecerunt, et villam incendio deleverunt; hic Sigurdus dynasta cum toto comitatu in ædibus concrematus est. Reges primo mane ex sinu navigarunt, et austrum versus in Mæriam tetenderunt, ubi aliquantisper commorati sunt. Hæc gesta sunt duabus hiemibus post necem regis Hakonis Adalsteinis alumni, secundum relationem sacerdotis Arii Thorgilsis filii Polyhistoris.

Pax inter Hakonem dynastam et filios Gunnhildæ facta.

Cap. 35. Hakon, filius Sigurdi dynastæ, in interiore Thrandheimo se continebat, quando fama accepit, patrem incendio peremtum. Hakon amplo genere erat ortus, multosque habuit cognatos; idem amicitiis et universi populi gratia valuit. Universi Thrandi, conversis ad Hakonem studiis, copiis et auxilio eum adjuvarunt; tantique per totum Thrandheimum motus et concursus extitère, ut quæque navis bello idonea in mare deduceretur. Ubi vero convenerat exercitus, Hakonem Sigurdi filium dynastam et principem exercitus creaverunt, tum ferme viginti[1] annos natum, qui universas copias per exteriorem sinum classe ducebat. Quo cognito Gunnhildæ filii austrum versus in Raumsdalum et Mæriam australem se contulerunt, missis invicem speculatoribus. Sic Hakon dynasta, opibus amicorum[2] suorum, Thrandheimum per tres hiemes ita tenuit, ut Gunnhildæ filii nullos inde reditus perciperent, neque posset eorum quisquam ostium sinus Thrandheimici intrare; nonnulla prælia adversus Gunnhildæ filios commisit; sed utrique (alias) multos invicem alterius factionis interfecère. Hæc me-

[1]) legendum videtur *þrítugr*, pro *tvítugr*, cfr. Cap. 104 fin.
[2]) cognatorum, B, F.

morat Einar Lancicrepus in Vellekla (auri-penuria), quam de dynasta Hakone composuit:

Mucronis intentator, diligens
promissi, latam eduxit regno classem;
rex, alacer ad sustinendas Göndulæ
procellas, impatiens erat moræ.
Et explorator lunularum rubrarum
Hedini brachiorum, fortiter
extulit velum pugnæ, ut regum
contentionis sedaret cupidinem[1].

1) Ordo: *Ok eiðvandr oddneytir α) hafði úti l-eiðan flota; gramr, glaðr í göndlar veðrum β), svafði γ) bil. Ok Heðins δ) bóga rauðmána reynir upphóf rógsegl ε) (af) kappi, at setja ζ) etju-lund α) jöfra.* Abest hæc stropha in C, F, S, Sk; in Hkr. reperitur, V, C. 6, str. 3.

a) sic Hkr.; *lundr*, A, quod commode explicari potest hoc ordine; *ok etjulundr Heðins bóga raudmána reynir upphóf rógsegl, at setja kappi jöfra*, i. e. et contentiosus explorator, &c. extulit velum pugnæ, ut reprimeret spiritus regum; hac ratione *etjulundr* est, idem quod *etjulundaðr*, in contentionem pronus; *setja*, c. dat., transigere, componere, Vigagl. S, C. 7, 9; 27, 19.

α) *oddneytir*, qui utitur telo, præliator, sc. Hakon. β) *Göndul*, bellona, Håkonarmál 1; ejus *veðr*, pugna. γ) *svefja*, impf. *svafði*, sopire, Rigsm. 41, Völsungakv. 29; *svefja bil*, moram sopire, i. e. morari nolle. δ) *Heðinn*, pirata, Edd. Snorr. p. 163-65; *bógr*, nunc fere de armis brutorum, apud veteres poëtas etiam de brachio: *vífs und vörmum bœgi*, sub tepido feminæ brachio, Jomsv. S. ed. Havn., p. 39; *rauðmáni*, pro *rauðr máni*, luna rubra; itaque *Heðins bóga rauðmáni*, rubra luna, in piratæ brachiis fulgens, poëtice est clypeus; eadem prorsus appellatio scuti est in Eyrb. C. 19, str. 5, *Fróða bóga bjúgröðull*, convexus Titan, in brachiis Frodii splendens; hujus *reynir*, pugnator. ε) *rógsegl*, velum pugnæ, clypeus; efferre clypeum est signum pugnæ, sublato clypeo, dare, pugnam incipere. ζ) *etja*, subst. certamen, contentio, a verbo *etja*, *atti*, incitare; huc pertinet *etjuhundr*, canis venaticus, Sturl. libr. 5, C. 45; *etjufœr hestr*, equus ad certandum idoneus, Vigaskutæ S. C. 23; et in vita Gislii Suridæ, ed. Hol. p. 160, *auðnu fótum í etju standa*; eadem ratione *etjulund*, esse potest,

Idem porro cecinit:

Non erat, quod diceres sanguinolenti
alitis exhilaratorem abstinuisse
procella sagittarum in densa
teligeræ deæ aspergine.
Missilem numen præliare grandinem
excussit aulæo Bellonæ fortiter;
irrequietus missor gladii
vitæ luporum consuluit[r].

Multa prius commissa est
piratæ vehemens procella, quam,

animus in contentionem pronus, et *setja etjulund fófra*, spiritus regum (sc. Gunnhildidarum) frangere.

r) Ordo: *Sverða sverri fjarðar svan glýjaði a) var-at a) at frýja of byrjar örva β) í drífu odda vífs γ). Brakrögnir δ) skók rakliga boga b) hagl or ε) hlakkar c) segli d); ópyrmir ζ) hjörs e) barg varga fjörvi η).* Abest hæc stropha in F, C, S, Sk; extat in Hkr., V, C. 6, str. 4, et posterius hemistichium in Edda Snorr., p. 163, str. 3.

a) sic Hkr. et B; *veit*, A, quod cum ceteris vocibus vix apte conciliari poterit; potuit autem *veit*, depravari ex *varat*, cum *var*, in membranis, fere soleat exprimi per unum *v*, supra scripto *r*; *at* vero facile in *eit* potuit divaricari. b) *bogna*, Hkr. et Edda, quod metro melius convenit et difficilius est, nempe a *bognir*, m. arcus, quam vocem in arcus appellationibus conservavit Skalda. c) sic B, Hkr., Edda; *hlakka*, in plur., A. d) *seglum*, (clypeis), B, Hkr., Edda. e) *hvel*, B.

α) *sverða fjörðr*, mare ensium, sanguis; ejus *svanr*, olor sanguinis, corvus; hujus *glýjaðr*, qui delectat corvum, præliator; *sverri*, intendit vocem *fjörðr*, ut sit mare sonorum, rapidum, a *svarr*, vehemens; unde *svarra*, cum strepitu ruere, Hakonarm., 7. β) *byr*, ventus (secundus), it. procella; *örva byr*, nimbus telorum, jaculatio; *of*, h. l. παρέλκει. γ) *odda víf*, femina telorum, bellona; ejus *drífa*, pugna. δ) *brak*, h. l. de strepitu armorum; ejus *rögnir* (Othinus), præliator; *boga hagl*, grando arcus, sagittæ. ε) velum bellonæ, sc. clypeus. ζ) *ópyrmir*; qui non parcit; *ópyrmir hjörs*, non percens gladio, pugnator strenuus. η) *barg fjörvi*, i. e. magnam stragem edidit.

faventibus diis, terras orientales
missor gladii subegisset[1].

Porro hoc memorat Einar, quomodo dynasta Hakon necem patris sui ultus est:

Effero latisonam laudem,
quam meruit custos navium,
patris necem ultus; ea res effecit,
ut stringeretur gladius[2].

---

1) Ordo: *mart dla él α) varð af ríki β), áðr randar lauks rækilundr γ) of tæki austr lönd δ) at mun banda ε).* Abest in C, F, S, Sk.

α) *áli*, pirata; ejus *él*, pugna. β) *ríki*, vis; *af ríki*, vi, vehementer. γ) *randar laukr*, tigillum clypei, ensis; *rækilundr*, duci potest a *reka*, propellere, v. a *rækja*, curam gerere; itaque h. l. vel qui mittit gladium, vel qui gladii curam habet, i. e. pugnator; *lundr*, pro arbore sumitur. δ) *austrlönd*, h. l. Thrandheimus intelligitur. ε) *at mun banda*, voluntate deorum, ut diis placuit.

2) Ordo: *Ek ber a) frá à) hljóms lof, þá er β) vörðr hranna hrafna γ) vann hefnd síns föður; þat nam b) at vinna toginn δ) skjóma.* Abest in C, F, S, Sk.

a) *fyrir*, Hkr.; sc. *ek ber hljóms lof fyrir þá hefnd síns föður, er vörðr hr. hr. vann*, profero sonoram laudem, ob eam patris sui ultionem, quam exsecutus est navium custos. b) *varð*, B, sc. necesse fuit eam rem efficere, ut, &c.

α) *Ek ber frá*, divulgo, sermone celebro; unde adject. *frábærr*, eximius, præstans; *hljóms lof*, laus soni, i. e. celebris fama. β) *þá er*, pr. cum, quando; in hoc nexu orationis difficultatem parat; quadamtenus procederet, si legeres *þar er*, eo, quod, vel *þat er*, eam (laudem) qua; difficilis quoque mihi videtur junctura verborum, sec. var. lect. *a*; est vero etiam, ut ita ordinem possis instituere, nonnihil diverso sententiæ colore: *Ek ber frá þá hefnd, er vörðr hr. hr. vann hljóms lof síns föður*, celebro eam vindictam, qua custos navium celebrem patris sui famam acquisivit; ubi *er*, idem valet, ac *með hvörri*, et *vann*, id. ac *ávann sér*. γ) *hrönn*, unda; *hranna hrafn*, corvus undarum, navis; ejus *vörðr*, custos, possessor navium, vir, rei nauticæ peritus, h. l. intelligitur Hakon comes (satrapa). δ) *toginn*, alibi quoque de eductis gladiis occurrit, est vero part. pass. verbi obs. *tug*, *taug*, *toginn*, *tjúga*, ducere

Ferreus imber exasperantis
procellam gladii late pluebat
in vitas ducum; atque gestor prælii
numerum auxit subditorum Othini.
Et sonitus navalis moderator
vitæ periculosas gladii tempestates
in militum tegumina incitavit,
in Othini tempestate[1].

(id. q. *toga, togaði*, inde formatum); *vinna*, cum part. pass. frequens est apud poëtas; sensus est: ea res (vindicta patris) non effici potuit sine multis præliis.

[1]) Ordo: *meel α) regni α) hjörs-hríð-remmis β) rigndi á b) fjör hersa γ), ok c) δ) þrymlyndr d) jók ε) þundi e) þegna gnótt. Ok ζ) haf-faxa-hjald-viðurr f) lèt lífköld η) laufa veðr ϑ) vaxa at lífum ι) hölda í g) κ) hárs h) drífu.* Abest in C, F, S, Sk.

a) ok men, pro *meel*, Hkr., sed ibi ceteri codd. omnes habent *mæil* v. *meil*, quare videndum, præferendane sit hæc lectio alteri. *b) af*, Hkr., (forte *of*, super). *c) of*, pleon. Hkr. *d) þrimlundr*, Hkr. *e) þundr*, B. *f) haldviðurr*, qui tenet, dirigit, Hkr. *g)* hanc præpos. addit Hkr., ex unico codice; ceteri omnes eam nesciunt; ea omissa, jungendum est: *hárs drífu höldar*, viri militares. *h) Haralds*, B, Haraldi sc. Grafeldi; forte *hars*, scriptum fuit *hãrs*, sc. *haralds*.

α) meel-regn, primo putavi nihil aliud esse quam *mèl-regn*, pluvia farinæ, i. e. pluvia tenuis et densa, instar farinæ, et huc trahendum esse *hjörs*, ut, *mèlregn hjörs*, idem esset, ac *sverða drífa*, nimbus densus telorum; deinde *hríð*, absol. pro pugna esse accipiendum, ut sæpius. Quod ad sensum et similem tropum attinet, contuli hemistichium Thjodolfi (puto: Arnoris filii, ejus, qui Sexstefjam composuit), quod citatur in Codice Eddæ Snorr. mscr., in tractatu de Tropologia, qui locus deest in ed. Holm. (in qua ingens hiatus est p. 329, ante epitheton); hoc hemistichium tale est: *Lèt hræteina hveiti hrynja gramr or brynju, vill at vexti belli valbygg Haraldr Yggjar;* ubi *hveiti hræteina*, triticum ensium, et *valbygg Yggjar*, hordeum Othini, cum nostro *meelregn hjörs*, omnino putavi convenire. Postquam vero mihi Sturlungorum historiam forte percurrenti vox *mèl*, se obtulerat, non dubitavi, quin ferrum, vel simile quid, denotaret; locus est Sturl. libr. 7, C. 30, str. 6: *ruðust mèl í styr stála stinn*, sc. in pugna rubuere dura metalla; convenit nostrum *mèl*, frenum,

Post hæc utrorumque amici internuntios agebant, et pacis conditiones Eiriki filiis et Hakoni

lupus; forte cognatum est τῷ *mál*, de quo vide gloss. Vigagl. S., exemplaque ibi allata, quibus adde unum ex vita Gislii Suridæ, C. 11, ed. Hol.: *Nú eru tekin grásiðu brot, er þorkell hafði hlotit í skiptum þeira bræðra, ok gjörir þorgrímr þaraf spjót, ok var þat algjört at kvöldi; mál var í ok fært í hepti spannarlángt.* Verum, an *meel* pluralis sit τῦ *mál*, ut *meðr*, *menn*, nom. s. *maðr*, *mannr*, peritioribus judicandum relinquo. Ceterum occurrit hæc eadem vox, ad variantes lectiones relegata, in Edda Snorr. p. 161, str. 2, ubi scribitur *meil* in Cod. Vormiano et Uppsaliensi, in quo loco, ut in nostro, intelligitur telorum nimbus; quod vero *e* vel *i* in voce additum est, deberi puto vel librariis, qui metro hac ratione melius consultum putarint, vel pronunciationi elegantiam sectanti, quemadmodum *myls*, in Edda Snorr. p. 121, str. 3, effertur *myils*, inserto *i*. β) i. e. præliatoris, sc. Hakonis; *hjörs hríð*, procella gladii, jaculatio v. pugna; ejus *remmir* (a *rammr*), qui ingravescere facit pugnam. γ) cum hoc loquendi modo confer similem locutionem in Höfuðlausn: *fleinn hitti fjör*, telum tetigit vitam, i. e. vitalia, sc. necem attulit viris. δ) *þrymlyndr* accipi potest vel ut adject., vel ut substant., a *þryma*, id. q. *þruma*, tonitru, it. pugna; ita *þrymlyndr*, animo in pugnas prono, bellicosus, et hoc l. pro subst., bellator; vel *lyndr*, idem est ac *lundr*, lucus, it. quævis singula arbor; simili modo resolvi potest var. l. *primlunda*; sensus eodem redit. ε) i. e. Einherjorum numerum auxit, multos ad Valhallam misit, neci dedit. ζ) i. e. præliator, nempe Hakon; *huffaxi*, equus maris, navis; *hjaldr haffaxa*, pugna navalis; ejus *viðurr*, bellator; *hjaldr*, pr. sonitus, (a *hjala*, ut *galdr*, a *gala*), it. pugna; in obliquis duæ adsunt formæ, *hjaldrs* et *hjalds* (ut *meldr*, gen. *meldrs* et *melds*), ex posteriori est *hjaldviðurr* (pro *hjalds viðurr*). η) *lífkaldr*, vitæ periculosus, a *kaldr*, frigidus, it. dolosus, noxius. θ) *laufa veðr*, pugna, a *laufi*, leo, it. nomen gladii. ι) Per me perinde est, utrum *lífum* ducas a *hlíf*, tegumen, sc. arma defensoria, an a *líf*, vita, vide γ. κ) *hár*, nomen Othini; unde *hárs drífa*, pugna; quod si vero probabile videbitur *hars*, vitio librarii esse pro *Haralds*, (var. lect. *h*) hic ordo existet: *lét vaxa lífköld laufadrífu veðr at lífum Haralds kölda*, quando *veðr laufa drífu*, foret vehementia, impetus jaculationis.

dynastæ proponebant; deductaque eo res est, amplissimis hortantibus viris, ut pax ita conveniret, ut Hakon tantundem ditionis in Thrandheimo teneret, quantum tenuerat Sigurdus dynasta pater ejus; reges vero, quantum rex Hakon ante eos tenuerat. Hæc pax firma utrinque fide sancita est. Quo facto magna extitit amicitia inter dynastam Hakonem et Gunhildam, interdum vero dolos invicem intendebant. Sic aliæ tres hiemes procedebant, dynasta quiete in regno suo se continente.

Natus Eirikus Hakonis filius.

Cap. 36. Dynasta Hakon, cum hieme quadam per Upplanda proficisceretur, quo loco deversatus est, accidit, ut cum muliere, parvo loco nata, concumberet. Procedente tempore, partum ferre cæpit mulier, qui in lucem editus, puer erat, et Eirikus nominatus est; quem mater ad Hakonem ferens, eum patrem professa est. Dynasta puerum educari fecit apud virum, nomine Thorleifum Sapientem, in Medaldalo habitantem, virum potentem, divitem, et dynastæ intima junctum amicitia. Brevi in Eiriko magni viri indoles elucebat, matureque pulcritudine, statura et viribus excellebat; dynasta vero parum eum curabat. Fuit Hakon dynasta omnium hominum facie pulcherrimus, statura mediocri, in exercitiis perquam peritus, insigni prudentia, et in bello versatissimus. Autumno quodam dynasta ad Upplanda profectus, cum in Heidmarkiam pervenerat, ex condicto ad eum venerunt rex Tryggvius Olavi filius et rex Gudrödus Björnis filius, item Gudbrandus Dalensis. Hi, loco et tempore condicto congressi, secreta diu colloquia habuere, quorum id tantum in vulgus exiit, mutuam amicitiam pactos; quibus actis digressi, in suum quis-

que regnum rediere. Rex Tryggvius Olavi filius fuit vir potens et magnæ auctoritatis, et Vikensibus maxime idoneus visus est, qui totius regni imperio rex præesset; hujus intimus amicus fuit Gudrödus Björnis filius. Gunnhilda filiique sui, cognito, hos principes mutuam amicitiam pactos, suspicati, proditionem contra reges molitos, sæpius hac de re inter se consultant et consilia conferunt. Cum vernabat, rex Haraldus et Gudrödus frater ejus in vulgus faciunt notum, se ea æstate piraticam expeditionem suscepturos, vel in mari occidentali, vel orientali, prout antea fuerant soliti. Itaque contractis copiis, navibusque in mare deductis, itineri se accingunt. Qui cum suam domo profectionem compotatione celebrarent, largiusque poculis indulgeretur, varii inter potandum sermones miscebantur. Tandem hominum comparatione instituta, cum de ipsis regibus disputari cœptum esset, et convivarum aliquis assereret, Haraldum cunctis in rebus fratrum suorum esse præstantissimum, rex Gudrödus, ira valde commotus, contendit, se nulla in re Haraldo fratri suo esse inferiorem, seque jam paratum, ut hujus rei periculum faciat. Eo demum res venit, ut ambo, vehementem iram vultu præferentes, tanta contentione rem certarent, ut ad pugnam se mutuo provocarent et ad arma provolarent. Sed homines saniores, vinoque minus gravati, intercedentes impetum eorum sistunt. Hinc suas quisque naves petiverunt, interrupta, prouti vulgo visum est, proficiscendi societate. Re autem vera hoc nihil fuit, nisi dolus ipsorum fratrum, et Gunnhildæ, matris eorum, fraudulentum consilium, ut postea docuit experientia, ut eo minorem haberent fraudum suspicionem, quas conco-

querant et postea ad effectum perduxerunt, si mutuam discordiam simularent. Rex Gudrödus orientem[1] versus tendebat, litora legens; sed Haraldus in altum cursum dirigebat, simulans, se mare occidentale trajecturum; cum vero extra insulas pervenerat, orientem[2] versus, secundum terram, aperto mari cursum tenuit. Rex Gudrödus, per tractum maris vulgo frequentatum, orientem versus in Vikiam, deindeque trans sinum Foldensem, navigavit. Tum ad regem Tryggvium misso nuntio, eum se convenire rogat, ut ambo socii ea æstate piraticam in mari orientali expeditionem facerent; ad quod rex Tryggvius promtum et paratum se ostendit; et cognito, exigua manu adesse Gudrödum, una cursoria vectus eum convenit. Congressi sunt juxta Veggos ab occidentali[3] latere Sotanesi. Hic, progredientibus ad colloquium regibus, advolantes Gudrödi milites regem Tryggvium et duodecim ejus comites occiderunt; jacet eo loco, qui deinde appellatus est Tryggvareyr (moles saxea Tryggvii).

Gudrödus ab rege Haraldo cæsus.

Cap. 37. Rex Haraldus, per exteriora navigans, cursum direxit in Vikiam, ubi sub noctem Tunsbergum appulsus, comperit, regem Gudrödum Björnis filium haud procul inde in superiore regione convivio interesse; illuc igitur Rex Haraldus cum suis eadem nocte contendit, et domum militibus circumdedit. Rex Gudrödus cum suis egressus, cum multitudini resistere non posset, cecidit, magnaque suorum pars; quo facto, rex Haraldus confestim abiit, fratremque Gudrödum convenit; deinde ambo totam Vikiam in potestatem suam redegerunt.

---

1) austrum, B, C. 2) austrum, B, C. 3) exteriore, F, Th.

De Haraldo Grænlando.

Cap. 38. Rex Gudrödus Björnis filius conjugem duxerat bonam, sibique dignitate parem hi filium procrearunt, nomine Haraldum, qui nutriendus in Grænlandum missus est ad Hroium Album, præfecti dignitatis virum. Filius Hroii fuit Hranius Peregrinator, Haraldo ætate par, ejusque coalumnus. Post cædem Gudrödi Björnis filii Haraldus filius ejus, qui Grænlandus cognominatus est, primo in Upplanda profugit, comitatus Hranio coalumno suo, paucisque aliis, ibique aliquamdiu apud consanguineos suos commoratus est. Eiriki filii eos magnopere perquirebant, qui criminum in ipsos commissorum rei erant, maximeque hos, quos adversarios sibi futuros opinione præcipiebant; quare Haraldo amici sui et consanguinei suadebant, ut patriam relinqueret. Haraldus itaque orientem versus in Svioniam concessit, societatem, cui se adjungeret, circumspiciens, et si qua posset in globum recipi eorum, qui opum parandarum causa in piraticam excurrere solebant. Haraldus artis naturæque bonis apprime instructus erat. Tostius dictus est vir quidam in Svionia, unus in potentissimis et honoratissimis ejus regni viris, quos quidem nullus dignitatis titulus honestabat; idem belli studiis quam maxime deditus, et diu in piratica versatus, quapropter dictus est Skögulæ (Bellonæ) Tostius. Hic Haraldus Grænlandus societati (piraticæ) se adjunxit, et hac æstate piraticam cum Skögulæ-Tostio faciebat, omnium favorem sibi concilians; sequentem hiemem apud Tostium transegit. Haraldus duas hiemes in Upplandis commoratus fuerat, quinque vero hiemes apud Tostium versatus est. Erat Tostio filia, nomine Sigrida, parvo natu, venusta, animi vasti et

elati[1]; hæc postea nupta est Eiriko Victorioso, Svionum regi; ex his natus Olavus Svecus, qui postea Svioniæ rex fuit; Eirikus Upsalis mortuus est, decem hiemes post cædem Styrbjörnis.

De rebus ab Hakone dynasta præclàre gestis.

Cap. 39. Gunnhildæ filii magnas ex Vikia copias evocabant, sicque aquilonem versus litora legebant, ut copias navesque ex quavis provincia sibi adjungerent, jam palam facientes, se has copias aquilonem versus in Thrandheimum contra Hakonem dynastam ducturos. Quibus rebus mox cognitis, Hakon dynasta copias cogit, naves milite complet; cum vero didicisset, quantam secum traherent militum multitudinem Gunnhildæ filii, exercitu austrum versus in Mæriam ducto, quacunque ibat, prædas egit, homines, quos assecutus est, tam potentes, quam inferioris ordinis, interfecit. Deinde, data copiis colonorum Thrandorum redeundi venia, ipse per utramque Mæriam et Raumsdâlum[2] arma late circumtulit, missis austrum versus ultra Stadum, qui exercitum Gunnhildæ filiorum specularentur. Quos cum comperisset in Fjördos advenisse, ibique secundum exspectare ventum, quo boream versus Stadum prætervehi possent, austrum versus Stadum præternavigavit, per apertum mare tam longe a litore cursum tendens, ut vela navium a terra conspici non possent; et hoc pacto orientem versus terram prætervectus, in Daniam pervenit; inde in mare orientale vectus, per æstatem ibi prædas egit. Gunnhildæ filii boream versus copias in Thrandheimum

[1]) hujus nuptias ambiit Haraldus Grænlandus, ea vero illum atque plures reges, qui eam petiverant, incendio necavit, quam ob rem magnifica (μεγαλωπραγμὼν) appellata est, add. F.

[2]) Forsdalum, C.

duxerunt, ibique perquam diu commorati, census et tributa a colonis exegerunt. Vergente æstate, Sigurdus Slefa et rex Gudrödus ibi remanserunt, Haraldus vero, et ceteri fratres, cum copiis navalibus, quæ illos hac æstate eo secutæ fuerant, regiones ad orientem positas petiverunt.

Cædes regis Sigurdi Slefæ.

Cap. 40. Sequenti autumno Hakon dynasta ad Helsingiam classe advectus, subductis ibi in terram navibus, terrestri itinere per Jamtiam et Helsingiam, deinde per Carinam, in Thrandheimum descendit, ubi confluente mox ad eum magna multitudine populi, naves milite complevit. Quo cognito, Gunnhildæ filii, conscensis navibus, excurrunt e sinu; dynasta vero Hakon, Hladas profectus, ibi per hiemem commoratus est, Gunnhildæ filiis in Mæria sedentibus; hinc utrinque incursionibus et cædibus se mutuo lacessebant. Hakon dynasta regnum suum in Thrandheimo tenuit, ibique sæpissime per hiemes moratus est; per æstates autem, mare orientale ingressus, piraticam exercebat; sed interdum per æstates in Thrandheimo commoratus, expeditum exercitum habuit; quare Gunnhildæ filiis ab aquilone Stadi manendi potestas non fuit. Æstate quadam Haraldus Grafeldus (cinereo sago indutus) cum exercitu in Bjarmiam profectus[1], prædas agebat, ingentemque pugnam cum Bjarmis in ripa Vinæ commisit, superiorque discessit, magna edita hominum strage; deinde regionem late vastavit, ingentique præda potitus est. Sic dicit Glumus Geirii filius:

[1]) de hac expeditione mentionem quoque facit vita Kormaki mscr. Cap. 19., quæ eam ad annum 965 referre videtur.

Loquens animose oppressor regulorum
ardentem gladium rubefecit
in oriente, ubi fecit gentes
trans oppida fugere Bjarmicas.
Contigit in hac expeditione
procella gladii juveni principi;
nactus est arbiter virorum
in ripa Vinæ clarum nomen[1]

Klyppus nomen erat duci, amplo genere orto et potenti, in Hördia, filio Thordi, Karii Hördensis filii. Klyppo duci uxor fuit, nomine Olava[2], filia Asbjörnis, soror Skeggii Ferrei ab Yrjis; frater Asbjörnis fuit Hreidar, pater Styrkaris, patris Eindridii, patris Einaris Thambarskelferis (arcipotentis)[3]. Rex Sigurdus Slefa ad villam Klyppi ducis se contulit; domo abfuit Klyppus, Olava vero, uxor ejus, regem benigne excepit, lauto apparato convivio, in quo strenue potatum est. Sequenti nocte rex Sigurdus lectum Olavæ pe-

[1]) Ordo: *Orðrakkr jöfra þrýstir rauð a) brennanda brand austr, þar er lèt b) Bjarmskar c) kindir renna fyrir norðan bý; í þeirri för fèkkst ungum öðlíngi d) geirveðr e); gunna sœttir laut gott orð á Vinu borði.* Abest in, F, S, Sk.

a) hæc est lectio C et Hkr.; *rèð*, A, B, quod etiam procedit, si sequens voc. *brand*, accipitur pro dat. *brandi;* nam *ráða brandi*, regere gladium, est gladio uti, pugnam gerere; sic verbum, *ráða*, etiam in prosa, habendi, tractandi, notionem habet, v. c. Eyrb. p. 238: *hvítum rœðr þú enn hjöltunum*, et mox: *rœðr deigum brandinum;* quod ex responso mox subsequenti apparet: *þat vilda ek, at þú reyndir, hvort ek hefða deigan brandinn;* sequens epithetum, *brennanda*, intellexi de ense, perpetuis cædibus calido; referri tamen possit ad *bý*. *b*) *sá ek*, vidi, Hkr. *c*) *Bjarma*, Bjarmiorum, B, C. *d*) *öðlíngr*, (in nom.), B, C, quando *fèkkst*, idem valet ac *fèkk sèr*, comparavit sibi; v. C. 19, str. 1, var. lect. *a*. *e*) *geirvaðr*, C, corrupte, ut puto.

[2]) Alava, id., C. [3]) Undalinus in Geogr. Norv. pag. 56, vocat arcum Einaris *Tamb;* Edda Snorr. mscr. affert *þömb*, arcus; propr. vero est intestinum, et hinc nervus.

tiit, et cum ea invita concubuit; quo facto discessit. Sequenti autumno[1] rex Haraldus et Sigurdus in Vorsiam profecti, colonos ad comitia vocarunt, qui in comitiis reges aggressi sunt, illos occisuri; sed fuga elapsi sunt, rege Haraldo boream versus in Hardangriam concedente, Sigurdo vero Alrekstados petente, ibique conside̲nte. Quo cognito, Klyppus dux cognatos suos et amicos frequentavit, regemque aggressum ivit, duce profectionis viro quodam, qui dictus est Vemundus[2] Völubrjotus. Ad villam delati, regem Sigurdum adorti sunt; Klyppus regem gladio transfixit, quo vulnere mortuus est; ipse vero Klyppus e vestigio occisus est.

Prœlium ab Hakone dynasta commissum.

Cap. 41. Rex Haraldus Grafeldus, et Gudrödus frater ejus, ingentem exercitum[3] contraxerunt, et has copias boream versus in Thrandheimum duxerunt. Quo cognito, Hakon dynasta, collecto exercitu, austrum versus in Mæriam profectus, eam igne ferroque vastavit; aderat ibi Grjotgardus, patruus ejus, ei regioni a Gunnhildæ filiis custos præpositus; is copias evocavit, prout ei per nuntios reges præceperant. Hakon dynasta copias adversus eum movit, prœliumque commisit, in quo cecidit Grjotgardus, duoque dynastarum filii, aliaque ingens turba. De qua re ita Einar Lancicrepus:

Galea tectus rex duriter
suos percussit inimicos;
eo ductum est flumen
Othiniani liquoris,
quod tres apprime fortes
satraparum filii ceciderunt

---

[1]) fratres, add. C, F. [2]) Vermundus, F. [3]) ex australi regni parte, add. C, F; lectio cod. B: *Sói* pro *landi*, ex male lectis litteris et siglis orta videtur.

in pluvia gladii; id famam
egregio parit præliatori[1]

His gestis, Hakon dynasta, cursu extra insulas directo, longius a terra navigans, austrum

[1] Ordo: *Hjálmfaldinn a) hilmir vann harð b) - barða α) fjandr sína; því kom vöxtr í vínu β) lopts vinar vínheims, at þrír forsnjallir jarls synir fèllu í þundar c) furs skúrum γ); þat fær δ) þróttar d) snytri e) tírar.* Abest in, F, S, Sk.

a) *hjálmgrapi*, in grandine galeæ, sc. pugna, Hkr.; *hjálm grap er*, B; *hjálm greip er*, C, obsc. b) *harðr*, strenuus, Hkr. c) *þróttar*, pugnæ, v. Othini, Hkr. d) *þjóðar*, populi (decus), rex, Hkr.; *þjóstar*, forte: pugnæ, B, C. e) *snyrti*, B, idem.

α) *harð*, junxi cum *barða*, quamvis raro cum verbis compo- natur, ut *harðhenda*, dura manu comprehendere; *vann harðbarða*, fecit duriter percussos, i. e. duriter percussit. β) Hæc sententia bifariam exponi potest, ob voces *vínu*, quæ derivari potest a *vina* et *vinr*, et *vínheims*, quæ pronunciari potest vel *vinheims* vel *vínheims*: a) *vina* et *vína*, propr. Dvina, Russiæ fluvius, in amnium nomenclatura affert Edda Snorr. p. 218; *vínheimr*, domicilium vini, vas vinarium; *Loptsvinr*, amicus, sodalis Lopti v. Lokii, Othinus; hinc *vínheimr Loptsvinar*, vas mulsi poëtici, Odrærir v. Bodna, hujus *vína*, amnis, vel flumen Bodnæ; hac ratione sensus est: propterea incrementa cepit carmen, i. e. quæ res materiam dedit prolixo carmine res gestas principis celebrandi; huic interpretationi favet vox *vöxtr*, quæ proprie de abundatione amnium dicitur. b) *vinheimr*, domicilium amicum; *vinheimr Loptsvinar*, sedes Othino amata, Valhalla; ejus *vinir*, amici Valhallæ, Einherji, quorum numerus h l. auctus dicitur, occisis tribus præfectis; favet huic interpretationi idem poëta, supra, C. 35, str. 5; obest vero vox *vöxtr*, quæ in hoc orationis contextu minus apta videtur. Neminem autem objecturum puto, vo *vínheims*, in metrum peccare, cum tales semiconsonantiæ sæpissime occurrant, ut in hujus strophæ versu 6to: *furs í þróttar skúrum*, ubi syllabæ *fur* et *skúr*, semiplenam reddunt litterarum metricarum consonantiam. γ) *þundar furr*, ignis Othini, gladius; *skúrir*, jaculatio. δ) i e. Hakoni satrapæ; *snytrir*, qui ornat, a *snotr*, elegans; *þróttr*, fortitudo, it. pugna; *þróttar snytrir*, qui ornat pugnam, decus pugnæ, excellens imperator, vel qui fortitudinem colit, exhibet; alibi sæpe occurrit *snyrtir*, quod dictum per metathesin videtur,

versus Norvegiam prætervectus, in Daniam pervenit, ubi Haraldum Gormi filium, Danorum regem, conveniens, benigne excipitur, hiememque apud eum commoratur. Tum quoque cum Danorum rege versabatur vir quidam, nomine Haraldus, filius Knuti Gormi filii, Haaraldi regis ex fratre nepos; is ex piratica redierat, in qua diu versatus, ingentem pecuniarum vim cumulaverat, quare Haraldus Aurosus(πολύχρυσος) cognominatus est; ad hunc imperium Daniæ jure pertinere vulgo credebatur.

De imperio Gunnhildæ filiorum.

Cap. 42. Rex Haraldus Grafeldus et fratres[1] ejus copias in Thrandheimum duxerunt, nemine jam resistente, (abscesserat enim Hakon dynasta), ibique census et tributa omnesque regios reditus exegerunt, et adhæc colonis ingentem pecuniæ mulctam irrogaverunt, quod reges longo jam tempore parum tributorum ex Thrandheimo perceperant, quamdiu Hakon dynasta regionem magno cum exercitu insidens, bella cum regibus gesserat. Sequenti autumno rex Haraldus in australes[2] regni partes cum plerisque militibus, qui ibi domicilia habebant, profectus est; Erlendus vero cum suis remansit, hic colonos gravibus exactionibus vexavit et acerbius eos tractavit. Quare coloni obmurmurare consiliaque conferre cœperunt, et post eadem hieme undique convolantes, magno effecto exercitu, adversus regem Erlendum in convivio constitutum contenderunt, et cum eo conflixerunt; quo prælio rex Erlendus multique cum eo homines cecidere.

Natus Olavus Tryggvii filius.

Cap. 43. Astrida dicta est femina, quam rex Tryggvius Olavi filius in matrimonio habuerat;

[1]) hanc vocem, quæ abesse non potest, add. B. [2]) orientales, C.

erat ea filia Eiriki Bjodaskallii[1], viri potentis, qui Ofrostadis habitavit. Post cædem vero regis Tryggvii aufugit Astrida, clam secum, quantum asportare potuit, pecuniarum auferens. Eam comitatus est nutricius ejus, qui nominatus est Thorolfus Lusaskegg (barba pediculosa), qui assiduus ei comes adhæsit; cæteri vero amicorum ejus fidissimi exploratum ibant, famam de inimicis ejus captantes, eorumque itinera speculantes. Astrida partum ex rege Tryggvio ferens, in lacum quendam[2] se transportari jussit, ubi in insula quadam cum paucis hominibus delituit; hic partum enixa est, infantem marem, quem Thorolfus, aqua lustratum, de nomine avi paterni Olavum nominavit. Hoc accidit anno ab incarnatione Domini nostri nongentesimo sexagesimo[3] nono, anno trigesimo secundo imperii Ottonis Magni imperatoris, et primo anno Jatvardi, Angliæ regis. In dicta insula per æstatem latuit Astrida; ubi vero noctes fieri cœperunt tenebrosiores, dies contractiores, aërque frigidior, tum Astrida, et cum ea Thorolfus, abitum parant, paucis comitantibus; tractus habitatos non permearunt, nisi noctu[4] latentes, nec in ullius conspectum venerunt. Die quodam sub vesperam Ofrostados ad Eirikum, patrem Astridæ, pervenerunt, conspectum hominum fugientes. Astrida ad villam præmisit, qui adventum Eiriko nuntiarent; qui eos ad ædem quandam solitariam deduci jussit, mensamque apponi optimis cibariis structam. Hic cum brevi commorata fuerat Astrida, comites ejus abierunt, sed ipsa remansit, nec non duæ famulæ[5], filius

1) *Bjóđaskalli, (sú sem otar skalla,* Κρανίωδης), obferens, objiciens sinciput, ad formam *τȣ slaungvanbaugi.* 2) qui Rönd appellatur, add. F. 3) quinquagesimo, B, C. 4) interdiu, F. 5) duo famuli, B, C.

ejus Olavus, Thorolfus Lusaskegg, et hujus filius Thorgils[1], sex annos natus, qui ibi per hiemem remansere.

Consilia Gunnhildæ adversus Astridam et Olavum.

Cap. 44. Rex Haraldus Grafeldus et Gudrödus, frater ejus, post cædem regis Tryggvii Olavi filii, ad prædia, quæ ei fuerant, se contulerunt; tum vero Astrida inde abscesserat, de qua nullam auditionem acceperunt; interea rumor ad eos venit, eam partum ferre ex rege Tryggvio. Sequenti autumno ad borealis regni partes se contulerunt, ut supra scriptum est; qui matrem Gunnhildam convenientes, ei omnes rerum circumstantias, quæ in itinere eorum gestæ erant, exposuerunt; illa diligenter de rebus ad Astridam pertinentibus perquisivit; illi de ea re rumorem, qualis ad eos pervenerat, narrant. Gunnhilda: verum est, credo, eam Tryggvii filium educaturam, nisi aliqua ratione occurratur. Eam vero ob causam, quod Gunnhildæ filii hoc eodem autumno, nec non sequenti hieme, contentiones cum Hakone dynasta habuerunt, ut supra scriptum est, nulla hac hieme inquisitio de Astrida ejusque filio facta est. Proximo autem vere Gunnhilda homines in Upplanda et in Vikiam usque misit, qui res Astridæ explorarent; qui exploratores, ad Gunnhildam reversi, id potissimum de Astrida referre habuerunt, eam forte apud patrem Ofrostadis versari, veroque perquam esse simile, eam ibidem filium educare regis Tryggvii, se vero neutrum eorum vidisse affirmarunt. Hakon nomen fuit viro potenti, Gunnhildæque amicissimo; huic mandavit, ut Ofrostados ad Eirikum proficisceretur, indeque filium Trygg-

1) hoc nomen add. B, C.

vii abduceret, sibique traderet; eidem triginta comites præsidio dedit, omnes ab armis et equis[1] bene instructos. Illi, qua ferebat via, iter perrexerunt, donec haud procul ab Ofrostadis abessent; heic amici Eiriki, de itinere eorum et adventus causa certiores facti, ei de emissariis Gunnhildæ indicant. Hoc sub vesperam accidit; sed confestim eadem nocte Eirikus Astridam filiam suam itineri accinxit, datis ei idoneis viæ ducibus. Cum multa jam supererat pars noctis, abeuntes ex septo villæ deducit Eirikus, Astridamque alloquitur: ideo tam subito hinc vobis discedendum est, quod vos heic tueri non possum, nam Gunnhilda filium tuum conquirit, ut eum de medio tollat; vos autem orientem versus in Svioniam mittere constitui ad virum mihi amicissimum, nunc dictum Hakonem Grandævum; hic atque ego diu una piraticam exercuimus, intima juncti societate, communi usi crumena; quem ego omnibus in rebus fidissimum virum expertus sum; nunc vero, etsi honoris titulo careat, amplam in Svionia ditionem tenet, magnaque valet auctoritate, quem ego confido mea causa sedulam vestri curam habiturum. His dictis Eirikus ad villam regreditur; illi iter ingrediuntur, et ad vesperam pagum intrant, Skanam dictum; ubi ingentem villam conspicientes, eo se conferunt, hospitium per noctem petentes; celantes, qui essent, vilia vestimenta induerant. Vir, qui hic habitabat, Björn Eiturkveisa (importunus) dictus, dives quidem, sed inhospitalis, domo eos expulit; quare eadem vespera haud procul inde alium pagum, Vizlas[2] dictum, adierunt, ubi habitabat colonus, nomine Thorstein, qui illis hospitium per noc-

[1]) vestimentis B, C. [2]) Vittlas, F.

tem præbuit, benigneque[1] eos tractavit; et hac quidem nocte commodo usi sunt hospitio. Hakon, a Gunnhilda missus, Ofrostados cum suis pervenit mane diei, cum Astrida ac comites proxime antecedente nocte abscesserant; ille de Astrida filioque ejus quærit; negat Eirikus eam ibi esse; cujus dictis cum fidem non haberet Hakon, villam, tam intus, quam foris, diligentissime perscrutatus est; hic multum diei immorantes, indicio quodam iter Astridæ docti, equos adducunt, et eadem, qua Astrida comitesque ejus iverant, via equitantes, vesperi in Skanam ad Björnem Eiturkveisam perveniunt, ibique pernoctant. Hakon Björnem interrogat, an ei de Astrida quicquam posset nuntiare. Björn respondet: advenerunt huc quidam proximo die male vestiti, nocturnum hospitium petentes; quos, cum pauperes esse crederem, domo expuli, omnes enim mendici mihi sunt odiosi; memoriæ tamen recurrit, in comitatu eorum esse feminam mirifice venustam, quamvis mendico habitu, parvoque natu puerum perpulcrum, et adhuc virum ætate provectum, et puerum aliquot annos natum; hi, credo, alicubi[2] in vicinis pagis hospitantur. Hoc eodem vespere operarius Thorsteinis, e sylva redux, villam Björnis accessit, ita ferente ejus via; sentit, complures adesse advenas, adventusque eorum causam doctus, hæc omnia Thorsteini colono, domum reversus, indicat. Cum tertia pars noctis jam supererat, Thorstein hospites suos, somno excitatos, confestim domo facessere jussit, allocutus eos voce concitatiore[3], vultuque ad minas composito. Cum extra septum

[1]) *góðan beina*, has voce. add. C. [2]) *núkkvar*, adverb. vide Tom. 2, p. 15, hujus vers. [3]) *harðliga* (pro *herst*), durius, F; *hast*, var. lect. Hkr.: animo commotiore; quæ voces cognatæ videntur,

in viam progressi essent, Thorstein Astridam comiter salutavit, dicens: haudquaquam vos sævitia aut malignitate tam cito et inclementer domo mea excedere jussi, sed ideo, quod missi ab Gunnhilda Regum-genitrice ad Björnem Eiturkveisam advenerunt, eo consilio, ut natum ex te et rege Tryggvio filium abreptum ei tradant. Jam vero vos, me præmonstrante, in sylvam progrediamini, donec lacum quendam offendetis; in lacu est insula, arundine obsita, quo facile vadari potest; heic in arundine vos occultate, et manete, donec ad vos veniam. Nunc vero mihi primo domum redeundum est, præsagio enim, missos ab Gunnhilda huc brevi vos quæsitum venturos; quibus si me socium inquisitionis junxero, magis providere potero, ne inveniamini. His dictis, ad villam regreditur Thorstein; illi vero in sylvam ad lacum progressi sunt, et in insula, prout præceperat, se occultarunt. Mane diei Hakon a Björne in pagum equitavit, et, quocunque locorum pervenit, Astridam quæsivit; ad Thorsteinem veniens, interrogavit, an eo venissent. Thorstein respondit: heic homines aliqui pernoctarunt, qui sub lucem orientem versus in sylvam se contulerunt. Hakon: ergo age, comes nobis esto in iis quærendis, ut cui omnes viæ latebræque sylvestres notæ sint. Annuit Thorstein, seque confestim accinxit. Cum in sylvam venissent, Thorstein: nunc passim eamus, nam investigatio (spatium perlustrandum) late patet; diligenter animum advertite, si quid nova arte immutatum deprehendatis, futurum enim reor, si loquentium hominum voces exaudient aut periculum aliquod prævidebunt,

cfr. Lex. Dan. Soc. Scient. sub voce *hastig*, signif. 2; B legit *melt*, citatius.

ut infantem abscondant, sibi vero ipsis consulant; vos quoque diligenter latebras, quæ vobis monstraturus sum, perlustrate. Jam viam illis monstravit, ei loco contrariam, ubi se quæsiti continebant; ipse vero solus ibat; cum vero se conspectui subtraxerat, in pagum recurrit, ablatumque ancillæ cujusdam puerum in sylvam, qua densissima erat, portavit, et in latebra quadam occuluit. Paulo post infans plorare cœpit; quo audito, omnes, qui in quærendo erant occupati, accurrerunt, postremusque Thorstein. Qui, cum hunc puerum contuerentur, Thorstein infit: hic minime regius puer est, is vero, qui hunc puerum huc attulit, nos dolis elusit; apparet enim, eum quærentes in errorem inducere voluisse. Totum deinde diem in quærendo erant occupati, neque Astridam eo magis invenerunt. Postea missi ad Gunnhildam revertuntur, eique exitum rei referunt. Astrida ejusque comites eum diem in insula agebant, quo die per sylvam quærebantur; sequenti vero nocte Thorstein, uti promiserat, illuc perveniens, alimenta aliasque res necessarias eis dedit, ducemque itineris, omnium viarum, orientem versus in Svioniam ferentium, peritum. Thorstein et Astrida amice digressi sunt; ea vero non prius itinere destitit, quam unacum comitibus suis ad Hakonem Grandævum pervenisset, apud quem ipsa et filius ejus longo tempore commorati sunt, benignissime tractati.

Hakōn Norvegus in Svioniam proficiscitur, Olavum reducturus.

Cap. 45. Gunnhilda Regum-genitrix famam de Astrida et filio ejus porro captabat; cum vero accepisset, eos in Svionia versari, eundem Hakonem, amicum suum, cum muneribus

et amicitiæ suæ testificatione, ad Eirikum Svionum regem misit. Legati Gunnhildæ, ab Eiriko Svionum rege comiter accepti, apud eum commorabantur, honorifice habiti. Post paulo Hakon regi Eiriko mandata sua aperuit, dicens, petere Gunnhildam, ut rex Hakoni auxilium ferat, quo possit puerum Olavum Tryggvii filium capere, sibique tradere. Rex Eirikus respondet: equidem facile facere possum, ut copias tibi tradam, quantis opus esse credas, sed persuasum habeo, te ita solum negotium tuum apud Hakonem Grandævum peracturum, si voluntati ejus non repugnat. Fuit Hakoni Grandævo filius, nomine Rögnvaldus, qui tum apud regem Eirikum multum gratia valebat; hic regi et Hakoni Norvego colloquentibus adfuit; idem summa celeritate se paravit, et nonnullis comitatus viris ad domum patris equo vectus, nuntiat ei, missos a Gunnhilda Regum-genitrice eo brevi cum magna manu adfuturos, indicans simul adventus eorum causam. Paulo post advenit Hakon Norvegus, magna cohorte stipatus, quam ei rex Eirikus præsidio dederat; Hakon Grandævus eos comiter salutavit. Deinde cognomines colloqui incipiunt. Hakon Norvegus infit: Gunnhilda Regum-genitrix me huc cum his mandatis misit, quod ea benevolo animo pollicetur, se Olavum, filium Tryggvii regis, honorifice educaturam, putans se ita potissimum posse puero et cognatis ejus de injuria satisfacere, filiorumque excusare temerarium consilium, quod cognatum sibi regem Tryggvium interfecerunt, si puerum decenter educandum susceperit, eique regnum, quod jure gentilitio ad eum ætate maturum pertinet, intactum servaverit. Hakon Grandævus reponit: et tu confidenter, et dictis speciosis, mandatum

exposuisti tuum; cum vero se Gunnhilda dolis et fraudulentis astutiis plenam probaverit, speciosis ejus blanditiis mater pueri fidem non habet; quare non opus est hanc rem impeditam tibi reddere, quod futurum non est, ut Olavus, invita Astrida, tecum proficiscatur, aut unquam in potestatem Gunnhildæ veniat, dum volent heic commorari, meoque patrocinio uti. Sic inter eos disceptata re, legati reversi sunt ad regem Eirikum, tumque necesse Hakoni fuit, regi rem omnem, prout inter ipsum et cognominem gesta erat, exponere. Cui rex Eirikus: hoc ab eo exspectandum erat, non enim, ne heic quidem in Svionia, Hakon jus suum viris te potentioribus cessit. Posthæc reditui in Norvegiam se accingunt legati Gunnhildæ, denuo a rege petentes præsidium, ut puerum, nolente volente Hakone Grandævo, abducere possint; quod et rex fecit, firmiore, quam antea, præsidio dato. Venientes ad Hakonem Grandævum postulant, ut puer unacum eis proficiscatur. Hakon se haud facilem præbuit exoratu, ita respondens: prima vice, quando huc venisti, edixi tibi, cognominis! ita uti res erit, penes Astridam esse suæ natique Olavi profectionis arbitrium, sicque in meam venisse potestatem, ut nulla in re tibi invite sit servitura. Hakon Norvegus, dictis ejus impense exasperatus, aspere dicta in eum jactare cœpit, ultima quæque minatus, nisi quod vellet, negotium perficeret. Hakon Grandævus respondet: non est, quod tam superba verba jactes, mihi enim non desunt opes, ut meam tuear libertatem et justam causam adversus potentiores, quam tu es, quamvis nunc te magno militum numero firmaveris. Fuit Hakoni Grandævo servus, nomine Bustius, magna statura et viribus, inge-

nio vehementiore visus; hic, cognominibus inter se altercantibus, ut modo dictum est, procucurrit ad Hakonem Norvegum, ingentem et valde sordidam tenens furcam stercorariam, eique vultu perquam irato dixit: quis tu es, tanti fastus et impudentiæ, quanti nemo antea, qui in principem nostrum minas jactare audeas? nunc duarum conditionum alterutram elige, utramque tibi nimium æquam, aut confestim te cum omnibus tuis hinc aufer, aut ego te hac eadem furca æterna afficiam ignominia. Hic legati, quam citissime sese abripere pulcherrimum rati, e manibus servi ægerrime sine verberibus effugiebant. Hi primo ad regem Eirikum se contulerunt, deinde aquilonem versus in Norvegiam reversi, Gunnhildæ infaustum itineris sui eventum retulere, et hoc præterea, quod Olavum Tryggvii filium conspexissent; quam rem ea iniquo animo tulit.

Divinatio matris Gardorum regis.

Cap. 46. Quo tempore Gunnhildæ filii ad imperium Norvegiæ accedebant, Gardarikiæ præfuit rex, Valdamar dictus; hujus uxor dicta est Allogia[1], prudentis ingenii et animi benevoli, etsi eo tempore ethnicæ religioni addicta[2]. Regi Valdamari mater fuit, grandæva, adeoque decrepita, ut lectulo affixa teneretur; tamen mali dæmonis acta spiritu provida erat, ut multi ethnicorum, qui res futuras et incertas prædicere existimabantur. Ibidem hæc consuetudo obtinuit: prima festi jolensis feria, cum in aula regis homines sedes suas occupaverant, vetula, mater regis, ante celsam sedem regiam lata est; quæ tum prædixit, si quod periculosum bellum regi aut regiis immineret, aliasque res, de qui-

[1]) Arlogia, B, C. [2]) sic B, C; etsi eo tempore ethnica religio invaluit, A.

bus quærebatur. Accidit aliqua hieme, cum vetula pro more in aulam introlata esset, ut rex eam interrogaret, ecquos prævideret externos principes aut bellatores, qui regnum suum affectarent. Ea respondit: nullum quidem hostilem exercitum aut calamitatem, tibi regnove tuo nocitura, imminere prævideo, sed magnum tamen gravisque momenti visum se obfert: in Norvegia, ad aquilonem sita, nuper natus est regis filius, qui heic in Gardarikia educabitur, donec eximius evadet princeps, regno tuo damnum non inferet, sed pacem et libertatem ei conciliabit, tuumque honorem multis modis promovebit; tandem florente ætate patriæ terræ restitutus, regnum, ad quod natus est, adipiscetur; magna luce et dignitate splendebit, multisque populis in boreali orbis terrarum parte salutaris existet, brevi tamen tempore regnum Norvegiæ tenebit. Jam me auferte hinc, ait, nimis multa et vera hoc de viro prædicavi. Tum rursus asportata est.

Complures juvenes et potentium virorum filii, propter tyrannidem Gunnhildæ filiorum e Norvegia pulsi, partim varias terras, piraticæ faciendæ causa adierunt, partim apud exteros principes honorem adipisci studuerunt, quemadmodum de Haraldo Grænlando, qui in Svionia apud Skögulæ-Tostium versatus est, antea proditum est. Sigurdus nomen fuit filio Eiriki ab Ofrostadis, fratris Astridæ; is ad orientem in Gardarikia versatus est apud regem Valdamarem, apud quem in magna auctoritate et potestate fuit; hujus visendi cupiditate tenebatur Astrida, soror ejus, quæ tum duas hiemes in Svionia apud Hakonem Grandævum egerat, Olavo, filio ejus et Tryggvii regis, tum tres annos nato. Hakon Grandævus eam comi-

tatui mercatorum quorundam adjunxit, ab omnibus rebus, quæ ipsi comitibusque ejus erant necessariæ, abunde instructam. Orientem versus in mare delatis prædones maritimi, Esthones, supervenerunt, res et homines captivos duxerunt, quos partim interfecerunt, partim ad servitutem inter se diviserunt. Heic Olavus, a matre sua divulsus, unacum Thorolfo, nutricio suo, hujusque filio Thorgilse, in possessionem pervenit viri cujusdam, nomine Klerkonis; cui cum Thorolfus ad servitium nimis senex, nullique ad opus faciendum usui, videretur, interfecit Thorolfum, pueros autem secum in Esthoniam abduxit, eosque viro, cui nomen *Klerkus*, capro nimium quam bono vendidit. Tertius vir Olavum[1] paulo post emit, dato bono paludamento, sive pænula[2]; huic viro nomen erat Reas, uxori ejus Rekon, filio Reknius[3]; cum quo domino Olavus diu exinde versatus beneque habitus est, dilexit enim Olavum Reas non minus, quam filium suum. In hoc exsilio Olavus sex hiemes in Esthonia fuit. Reas colonus etiam Thorgilsem, filium Thorolfi Lusaskeggis[4] emerat, quem ad servilia opera facienda, ut cetera mancipia, coëgit. Tandem Sigurdus Eiriki filius, avunculus Olavi, in Esthoniam venit, ab Valdamare Holmgardi rege missus, ut per eam regionem tributa regi solvenda exigeret. Sigurdus magnifico apparatu, multis stipatus comitibus, provincias obibat. Accidit die quodam, cum Sigurdus cum toto suo comitatu ad aulam villæ Reæ equitaret, ut adolescens Olavus cum aliis pueris luderet, tantum enim eum Reas diligebat, ut eum nollet servitio adstringere, sed corporis exercitiis ar-

---

1) pueros, F, S. 2) vide indicem Vigaglumssagæ sub voce *vesl.* 3) Rekin, B, C; Rekoni, F, S. 4) Jarnskeggis, (ferreæ barbæ), B.

tibusque liberalibus adsuefaceret, et in vestit
omnibusque rebus ut filium suum tractare
Olavus, videns ignotos homines in aulam eqı
invehi, obviam turmæ processit, et principe
ceterosque omnes decenter salutavit. Salute
tem Sigurdus comiter resalutavit, et deinde dix
ex vultu tuo et voce, bone puer! intelligo, te h
peregre advenisse, neutrum enim indigenas h
jus loci refert; quare age! dic mihi nomen tu
et genus, et ubi terrarum natus sis. Ille resp
dit: Olavus vocor, genus meum in Norvegia
ubi natus sum; pater meus fuit Tryggvius O
filius, mater vero Astrida, filia Eiriki ab Ofro
dis, viri potentis. Tum Sigurdus familiam e
agnovit, et hunc puerum esse suum ex sor
nepotem; porro dixit: quo pacto huc ven
aut qui nunc est rerum tuarum status? H
ei Olavus omnia de itineribus suis, totum
fortunæ cursum, recensuit. Tum Sigurdus:
pisne jam potestate Reæ liberari, hincque
cedere? Puer respondit: conditione quidem u
multo quam antea meliore, nam Reas, nu
cius meus, plurima mihi, quæ optare poss
tribuit; hinc tamen dimitti pervelim, si T
gils, coalumnus meus, servitute liberatus,
cum proficiscatur. Sigurdus deinde eum ju
se ad Ream patremfamilias ducere, id quod f
Reas Sigurdum, suosque omnes, comiter sal
vit; cum vero colloqui cœpissent, Sigu
infit: duos peregrinos pueros, qui in tua
potestate, emere volo. Reas respondit: cop
tibi faciam puerum natu majorem tanti eme
quanti inter nos conveniet, minor autem al
multo pulcrior et prudentior est, quem
mere, magno tibi constare pretio visum iri
guror, hunc enim puerum tantopere amo
certo confirmare non dubitem, eum in ser

[illegible] a me nunquam [illegible] [illegible] vero vir es [illegible] [illegible] copia [illegible] [illegible] ea tamen [illegible]

nem indemnatum occidisset, morte multaretur. Itaque ex institutis et legibus magni facti sunt concursus totius populi, quærentium, quo loco delitesceret Olavus, quem necare voluerunt, prout lex jubebat. Nunciatur his, eum in reginæ palatio esse, ibique ad eum defendendum, præsto adesse magnam hominum multitudinem, panoplia armatam. Quo audito, rex cum suis accurrens, prohibuit, ne pugna congrederentur, effecitque primo, ut pax fieret, deinde vero reconciliatio, ipso rege satisfactionem pecuniariam decernente, regina vero mulctam[1] præstante. Post ea Olavus apud reginam commoratus est, ipsi amicissimus, totique populo acceptissimus. Lex fuit in Gardarikia, quæ vetuit, ne quis, regio sanguine ortus, ibi se contineret, nisi permittente rege. Reginæ itaque Sigurdus indicat, qua familia ortus sit Olavus, causamque, cur illuc venisset, quod in patria, propter inimicorum hostilitates et insidias, manere non licuisset, hanc rem ut regi exponeret, rogans. Illa sic fecit, regem precata, ut hunc regium puerum, tam iniqua usum fortuna, suis opibus sublevaret; precibusque suis effecit, ut postulatis ejus rex annueret, et Olavum, in tutelam suam receptum, magno in honore haberet, prout rege natum habere convenit. Olavus novem annos in Gardarikia apud regem Valdamarem commoratus est, vir pulcritudine, statura et virium magnitudine, præstantissimus, et omnium Norvegorum, de quibus litteris proditum sit, artium peritia excellentissimus.

Cædes Erlendi regis.

Cap. 48. Dynasta Hakon Sigurdi filius proximam hiemem, postquam regno a Gunnhildæ filiis pulsus, Norvegia cesserat, apud regem Haraldum Gormi filium in Dania transegit. Hac

[1]) *gjöldum*, sic B, C, E, S; *gerðum*, mulctam constitutam, A.

hieme tantis curis affectus est, ut lecto affixus insomnes duceret noctes, non plus potus sumens, quam quo vires corporis posset sustentare. Proximo autumno homines clam in Thrandheimum ad amicos suos miserat, hisque id dederat consilii, ut regem Erlendum, si ita ferret occasio, e medio tollerent, spondens, se proxima æstate ad regnum suum esse rediturum. Ea hieme Thrandi regem Erlendum interfecerunt, ut supra scriptum est. Inter Hakonem et Gullharaldum intima intercedebat amicitia; quare Haraldus Hakoni consilia sua aperuit, dicens, statuisse se, missa piratica, reipublicæ administrationem suscipere; interrogat Hakonem, an putaret, Haraldum secum regnum communicaturum, si id postularet. Hakon respondet: puto Haraldum, Danorum regem, tibi nihil eorum, quæ jure postulare possis, tributurum[1]; ipse tamen hoc certius noveris, si ipsum regem hac de re compellas; verum suspicor, te, nisi postulaveris, nullum regnum adepturum.

Gullharaldus partem Daniæ sibi postulat.

Cap. 49. Post paulo Gullharaldus regem Haraldum, agnatum suum, præsentibus plurimis regni optimatibus, utrorumque amicis, allocutus, ab eo postulavit, ut dimidium regni sibi concederet, pro natalium suorum familiæque in Dania claritate. Quibus dictis rex Haraldus ira commotus, respondit: nemo homo ausus est ab rege Gormo, patre meo, postulare, ut semirex fieret Danorum imperii, neque a patre ejus Knuto Hördensi, neque ab Sigurdo Anguioculo, neque ab Ragnare Hirsutibracca; hic tantam induit iram et furorem, ut nullis verbis adiri posset. Quo facto,

[1]) denegaturum, B, C, quod ad orationem aptius est.

Gullharaldus re sua minus quam antea contentus erat, quippe iram regis, nullum autem regnum, non magis quam antea, lucratus itaque Hakonem, amicum suum, adit; ei aperi rerum suarum iniquitatem, petit ab eo saluta ria, si in promtu sint, consilia, ut regnum adi pisci possit, dicens, se potissimum apud ani mum statuisse, regnum armata manu repetere Cui Hakon: cave, ne cui hoc dicas, ita ut re ciscat rex, hoc enim vita tua stabit; tu ipse cun animo tuo considera, quid efficere possis; a talia ingentia facinora necesse est audacem e constantem esse, neque ulli rei parcere, nequ bonæ neque malæ, ut institutum confieri pos sit; magna vero incepta moliri, iisque deind cum dedecore absistere, temerarium est. Gull haraldus respondet: ita demum hoc consiliun capessivi, ut manibus meis non parsurus sin ad ipsum occidendum regem, si regnum, quo jure ad me pertinet, dare mihi recusabit; hi dictis, finem colloquendi fecerunt. Paulo pos rex Haraldus Hakonem convenit; incipiunt collo qui. Rex Hakoni indicat, quæ de regno parti cipando postulata Gullharaldus coram se edi derit, suaque quæ dederit responsa, addens nullo se modo velle regnum suum minuere quodsi vero Gullharaldus in hoc postulato veli perseverare, exiguam mihi creat molestian eum interficiendum curare, fidem enim eju suspectam habeo, si ab hac re desistere noi vult. Dynasta respondet: opinor, Gullharal dum hanc rationem ita suscepisse, ut non de positurus sit; qui si motum in civitate cier inceperit, spero, eum facile populum ad s frequentaturum, maximeque patris gratia ci vium favore usurum; in agnato autem tuo in terficiendo, nefandissimum commisisse scelu

existimaberis, hic enim, re ita comparata, pro insonte vulgo habebitur; neque tamen ego auctor sum, ut te inferiorem facias Gormo, patre tuo, qui imperium perquam auxit, sed minuit nulla in re. Tum rex: quid igitur consilii in medium profers, Hakon? partiarne regnum, et hunc metum a me amoveam? Dynasta respondit: paucis interjectis diebus redi, volo enim hanc difficilem rem perpendere, quo facto, aliquid certi expediam. Deinde rex cum suis abiit.

Consilia Hakonis dynastæ.

Cap. 50. Jam Hakon dynasta in meditando consiliisque excogitandis totus fuit, paucosque in cubiculum arbitros admisit. Paucis post diebus rex Haraldus in colloquium ejus venit, eumque interrogavit, an rem deliberasset, de qua superiore die mentionem movissent. Dynasta respondet: ea de re noctu diuque pervigil et insomnis cogitavi, hæcque ratio optima visa est, ut totum regnum, quod pater tuus possedit, quodque moriens tibi reliquit, obtineas et retineas, Haraldo vero agnato tuo aliud tradas regnum, quod honorem ejus amplificare possit. Quid hoc regni est, ait rex, quod tradere Haraldo meo jure mihi liceat, si indivisum retinebo Daniæ imperium? Dynasta respondet: Norvegia est, domine! reges, qui ibi sunt, toti populo adeo sunt odiosi, ut nemo sit, quin male eis velit, neque id immerito. Respondit rex: Norvegia est terra late patens, populus durus, quem extera manu aggredi difficile est, quod experti sumus, Hakone Adalsteinis alumno terram defendente, tum enim nostrorum multos amisimus, nulla reportata victoria; quo accedit, quod Haraldus Eiriki filius alumnus meus est, quem genu meo im-

posui. Dynasta reposuit: hoc dudum novi, vos satis auxilii tulisse Gunnhildæ filiis, quod illi nulla re nisi malo remunerarunt; jam nos multo faciliori ratione ad Norvegiam perveniemus, quam ut eam cum toto Danorum exercitu aggressi occupare conemur; legatis ad Haraldum, alumnum tuum, missis, fiduciariam ei offer provinciam, quam antea ipse cum fratribus suis hic in Dania tenuit; deinde, tempore locoque præstituto, eum ad te arcesse, quo facto Gullharaldus possessum ab Haraldo Grafeldo regnum horæ momento occupare poterit. Rex fatur: hoc male factum vulgo existimabunt, si alumnum meum insidiose interficio. Hakon contra: at Dani hanc meliorem existimabunt rationem, i prædonem Norvegum exstinguere, quam nepotem ex fratre Danum[1]. Porro hac de re diu rex et dynasta disputant, donec inter eos convenerat.

Legatio ab Haraldo Gormi filio in Norvegiam missa.

Cap. 51. Gullharaldus Hakonem dynastam denuo conveniens, colloquium cum eo instituit. Significat dynasta, se causam ejus ita peregisse, ut in majore spe sit, fore, ut regnum Norvegiæ illi pateat; tum nos, inquit, amicitiam nostram servabimus, quo facto, ingens auxilium tibi in Norvegia præstare potero; hoc regnum primum habe; rex enim Haraldus, patruus tuus, senex est, unicum, quem parum diligit, filium habens, cui jus hæreditatis natu non competit. Hanc rem Gullharaldo Hakon demonstravit usque adeo, donec ei probata est. Deinde omnes una, rex, dynasta et Gullharaldus, de eadem re disserunt. Paulo post rex Danorum legatos boream versus in Norvegiam

[1]) sic B, C; Svecum, A.

ad Haraldum Grafeldum misit apparatu magnifico; qui, ab Haraldo Grafeldo honorifice excepti, afferunt, Hakonem dynastam in Dania commorari, mortique vicinum jacere et mente fere captum; his addunt, Haraldum Danorum regem ad se invitare Haraldum Grafeldum, alumnum suum, ut præfecturas ab se accipiat, quales fratres sui in Dania tenuerint, petereque, ut se in Jotia conveniat. Retulit rem Haraldus Grafeldus ad Gunnhildam, amicosque suos, qui diversas sententias in medium proferebant; existimantibus aliis, hanc profectionem suspicione non carere, talibus in Dania constitutis, pluribus tamen profectionem suadentibus, quod eo tempore in Norvegia tanta erat fames, ut reges vix possent suos sustentare; unde sinus, ubi reges ut plurimum se continebant Hardangriæ nomen accepit. In Dania annona fuit satis bona, quare in spem adducti sunt homines, fore, ut commeatus inde subveherentur, si Haraldus Grafeldus ibi provinciam aliquam fiduciariam et præfecturam acciperet. Itaque decretum est, priusquam discesserunt legati, ut Haraldus proxima æstate in Daniam proficisceretur ad Daniæ regem, oblatamque conditionem acciperet.

Dynasta Hakon ad prælium se parat.

Cap. 52. Proxime sequenti æstate Haraldus Grafeldus in Daniam trajecit, sex longas naves habens, quarum unam duxit Arinbjörn[1], dux Fjördensis. Rex Haraldus e Vikia solvit, classemque, trajecto mari, ad Limafjördum applicuit, ubi naves ad Halsum constituit; hic accepit, regem Danorum eo brevi adfuturum. Cujus adventu cognito, Gullharaldus cum novem navibus, quas milite completas ad expeditionem piraticam armaverat, eo profectus est.

[1]) Arnbjörn, F. S ubique.

Suas quoque copias paraverat Hakon dynasta, piraticam facturus cum navibus duodecim ingentis magnitudinis. Cum vero discesserat Gullharaldus, Hakon dynasta ad Haraldum regem adiens, loquitur: jam vereor, ne absoluta remigatione classica, mulctam neglectæ expeditionis pendere teneamur (sc. ne præstiti officii pœnas daturi simus) nunc enim Gullharaldus, interfecto Haraldo Grafeldo, imperium capesset Norvegiæ; quo facto, an eum putas fidelem fore, tantis a te acceptis opibus, qui proxima hieme mihi declaraverit, se interfecturum te, si se obtulisset occasio? Age, jam Norvegiam tuæ potestati subjiciam, interfecto Haraldo, si mihi polliceris, te facile mecum ea de causa in gratiam rediturum; quo facto, dynasta tuus factus, jurejurando obstrictus, tuo auxilio Norvegiam tibi subjiciam, et deinde tuo subjectam imperio tenebo, tibique tributa pendam; sic patre tuo potentior rex evades, duarum factus gentium imperator. Re hoc pacto inter eos transacta, Hakon cum copiis suis exiit, Gullharaldum quæsiturus.

Cædes Haraldi Grafeldi.

Cap. 53. Gullharaldus, ut primum Halsum in Limafjördo appulerat, Haraldum Grafeldum ad pugnam provocavit; qui etsi inferior esset numero copiarum, tamen illico in terram egressus, prœlium apparavit, aciemque instruxit; idem, antequam agmina coirent, suos magnopere hortatus, gladios librare, fortiterque pugnare jussit; ipse in primam statim aciem procedens, utrinque gladio cædebat. Sic dicit Glumus Geirii filius, in encomio Grafeldi:

Pulcris capulis metallorum Numen,
sanguine quod populis campum
est ausum rubefacere,

locutum est dicta fortiter;
imperans late Haraldus
satellites vibrare jussit
enses in pugna; hoc dictum principis
visum est præclarum militibus[1].

Hoc prælio Haraldus Grafeldus cecidit; sic Glumus:

Amans navigiorum, bellicæ navis
coronæ custos, coactus est
in spatiosa jacere
ripa sinus Limici.
Projector flammæ marinæ
Halsi in arena procubuit;
facetus regulorum amicus
illius cædis auctor erat[2].

---

[1]) Ordo: *Mætra a) hjalta málm-óðinn α), sá er b) þorði at rjóða þjóðum völl blóði β), mælti þróttar orð; viðlendr Haraldr c) of d)-bað verðúng vinda sverðum at morði; þat fylkis e) órð þótti flotnum frægt f).*

a) *motra*, F, Sk; forte depravatum ex *mötra*, i. e. *mætra*. b) *en*, F, S. c) *Haraldar*, S. d) *ok*, C. e) *filkirs*, perp., Sk. f) *frekt*, Sk, i. e. *frækt*, id.

α) *hjalt*, bulla capuli; duæ erant in capulis bullæ, anterior et posterior (*efra ok neðra hjalt*), ante et pone manum; ipse capulus ideo *meðalkafli*, tigillum medium, dicebatur, quod erat inter bullas medius (*kafli* enim idem videtur esse, ac *kefli*, cum Sveci eodem vocabulo exprimant nostrum *kefli* et *meðalkafli* e. g. *käflen på en värja*); hinc: *mætra hjalta málmr*, metallum pretiosarum bullarum, sc. pretiosis bullis instructum, gladius; ejus *óðinn*, præliator, sc. Haraldus. β) i. e. pugnas cum viris conserere.

[2]) Ordo: *Viggjum a) -hollr α) gætir β) gamla b) sóta garðs c) varð at liggja á víðu d) borði e) γ) Eylimafjarðar f). Sendir sævar báls δ) fèll á sandi at Hálsi; orðheppinn jöfra spjalli g) olli því morði.*

a) *biggjum* (r. *byggjum*), F; incolis (amatus). b) *glamma*, id. Hkr. c) sic dedi sec. Hkr.; *garðr*, A; *garð*, *F*, *S*, *Sk*. d) *breiðu*, lata, F; *breiðum*, lato, Sk. e) *borða*, limbo, Sk, corr. f) sic una voce Hkr., Sk, F, S; *ey Limafjarðar*, divisim, A.

Ibi maxima pars cecidit Haraldi militum, cecidit et dux Arinbjörn. Tum, secundum relationem presbyteri Arii Thorgilsis filii, quindecim[1] hiemes effluxerant a morte Hakonis Adalsteinis alumni, a Sigurdi, dynastæ Hladensis, tredecim; tum Olavus Tryggvii filius erat annorum septem[2], transactis extra patriam quatuor[3] hiemibus in Esthonia, duabus vero in Svionia apud Hakonem Grandævum. Sic dicit presbyter Arius, Hakonem Sigurdi filium tredecim hiemes patrio regno in Thrandheimo præfuisse ante obitum Haraldi Grafeldi; idem Arius memorat, sex postremis, quibus Haraldus Grafeldus vixit, annis, Hakonem dynastam et Gunnhildæ filios de regno Norvegiæ dimicasse, alterutris alternis terra cedentibus.

Provinciarum Norvegiæ partitio.

Cap. 54. Non multo post quam ceciderat Haraldus Grafeldus, Hakon dynasta et Gullharaldus congressi sunt. Hakon mox Gullharaldum

g) *jöfurs falli*, cædis regiæ, S; tum *morði* est pro *at morði*, in pugna.

α) *vigg*, n. navis; *hollr viggjum*, qui in navibus excubare amat, rei piraticæ deditus; sec. lect. F, hic versus ita se habet: *Byggjum hollr gætir*, &c. *varð at liggja á breiðu borði*, &c.: incolis amatus custos &c. in lata ripa (sinus Limici) jacere coactus est. β) *gamli*, nomen piratæ, sec. Cod. Vorm. Eddæ Snorr., vide ed. Holm., p. 208, var. lect. 3; hinc *gamla sóti*, equus piratæ, navis bellica; ejus *garðr*, agger, corona navis bellicæ, sunt clypei navem ambientes, more veterum; hujus *gætir*, custos, possessor clypei, pugnator; intelligitur Haraldus rex. γ) *Eylimafjörðr*, est idem ac *Limafjörðr*; vocula *ey*, interdum præmittitur sine significatione, e. g. *eydraupnir*, pro *draupnir*, Fostbr. S. C. 16; *eykvæn*, pro *kvæn*, femina, in Somnio Thorsteinis Siduhalli filii; *eyviti* pro *viti*, ignis, Eigla, C. 56, str. 2. δ) *sævar bál*, flamma maris, aurum; ejus *sendir*, missor auri, vir liberalis.

[1]) duodecim, F, S. [2]) octo, F, S. [3]) quinque, B, C.

prœlio aggressus, victoriaque potitus est, et Gullharaldum, vivum captum, infelici arbori suspendi fecit. Quo facto, Hakon Haraldum Danorum regem convenit, et gratiam cum eo facile reconciliavit de cæde Gullharaldi, agnati sui. Postea rex Haraldus milites per totum suum regnum conscripsit; tum apud eum fuit Hakon dynasta; pervenerat quoque ad eum Haraldus Grænlandus, filius regis Gudrödi Björnis filii, qui regem Danorum secutus est, multique præterea alii optimates, qui avitis possessionibus a Gunnhildæ filiis pulsi, Norvegia cesserant; hunc exercitum, classemque septingentarum navium, rex Danorum ab meridie in Vikiam duxit; cujus potestati omnis populus se subjecit. Cum Tunsbergum appulerat, confluxit ad eum magna hominum multitudo; quam manum, quæ se partibus ejus in Norvegia adjunxerat, Hakoni dynastæ tradidit. Rex Haraldus Hakonem præfecit Rogalando, Hördiæ, Sogno, Fjördensi provinciæ, Mæriæ australi, Raumsdalò, Mæriæ boreali; quas septem provincias rex Haraldus Hakoni dynastæ administrandas dedit, eadem lege, qua filiis suis dederat rex Haraldus Pulcricomus, hoc excepto, quod Hakon tam in his provinciis, quam etiam in Thrandheimo, omnia regia prædia, et ex prædiis mercedes, possideret; et si hostis intra fines regni esset, pecunia[1], prout opus esset, uteretur. Rex Haraldus, Haraldo Grænlando, tum octodecim annos nato, dedit Vingulmarkiam, Vestfoldiam, et Agdas usque ad Lidandisnesum, regiumque titulum; quam ditionem ei concessit cum omnibus iisdem commodis, quæ majores sui ante eum habuerant, quæque filiis suis concesserat Haraldus Pulcri-

[1]) regia, add. B, C, F, S, quod subaudiendum est.

comus. Quibus rebus peractis, Haraldus Gormi filius exercitum in Daniam reduxit.

Gunnhilda et filii ejus e regno profugiunt.

Cap. 55. Hakon dynasta cum copiis suis boream versus secundum littora terræ contendit; quo cognito, Gunnhilda, et filii ejus, exercitum collegerunt. Cum vero pauci eis se adjungerent, idem, quod antea, consilium ceperunt, ut occidentem versus per mare tenderent cum copiis, quæ se sequi vellent; itaque primo in Orkneyas trajecerunt, ibique ad tempus commorati sunt; his insulis antea dynastæ præfuerunt filii Thorfinni Cranisecæ, Hlödver, Arnfinnus, Ljotus et Skulius. Tum Hakon dynasta totum regnum sibi subjecit, et per hiemem in Thrandheimo consedit; quod memorat Einar Lancicrepus in Vellekla:

Diligens custos sericæ
capitis vittæ septem sibi
subjecit provincias;
affulsit inde lux regno[1].

1) Ordo: *Grandvarr geymir a) brúna a) -grundar b) silkis c) síma d) kom und sik sjö fylkjum; þat var landi snúnaðr. e).* Abest hoc hemistichium in F, addunt ei alteram semistropham: *Nú liggr alt und jarli, S, Sk.*

a) *brama*, S; *barma*, Sk, corr. b) *grandar*, B; *gegn at*, C. c) *fylkir*, C. d) *seima*, S; *sinna*, B; *sínum*, C. e) *svar maþr*, Sk; *svarr maðr*, S, vir gravis.

a) *brúna grund*, terra superciliorum, caput vel frons; *silkis - sími*, vinculum sericum; ita appellatur vitta serica, qua viri honoratiores, et cultus elegantiæ studiosi, caput redimire solebant, vide Njalam, C. 121, ubi hic capitis ornatus vocatur *silkihlað;* Hkr. Tom. III, p. 347, *silkihúfa hlöðum búin*, vide not. ad h. l; in historia Vemundi et Vigaskutæ, C. 12: *Kvað Steingrím fylgja hesti sínum, ok vera í hvítri skyrtu, ok hafa hlaðbúna húfu á höfði, ok kvað hann vera skrautmenni hit mesta*; neque aliter intelligendum puto locum Eddæ Snorr. p. 96, str. 5, ubi se dicit poëta, a rege vitta frontali (*ennidúki*) ornatum;

Hakon dynasta, cum præcedente æstate ab austro secundum littora terræ classe veheretur, populusque ejus imperio se submitteret, per totum regnum edixit, ut fana conservarentur, et sacrificia procurarentur, quod et factum est. Sic dicit Einar Lancicrepus:

Fortis ille simul omnes
Thorici fani agros, omnibus
notos hominibus, et vere sacra
deorum loca devastaverat;
antequam Fulmen tempestatis ferreæ
loca sacra restitueret, vectus
giganteæ noxæ lupo, quem dii
omnia per maria regunt[1].

---

itaque non ineptum puto, Hakonem satrapam appellari *geymi*, i. e. custodem, possessorem hujus vittæ. *β*) *snúnaðr*, fortuna; eadem forma, ac *farnaðr*, *fènaðr*, a verbo *snúna*, bene vel male cedere, Harbarsl. 17; Hkr. VII, C. 12, str. 1.

[1]) Ordo: *Enn svinni a) lèt senn of herjoð öll hofsland a) Einriða b) hverjum c) mönnum kunn d), ok sönn banda ve; áðr e) β) Hlóriði f) geira - garðs varði g) ve h) (á) vitni jötna valfalls γ), þeim goð stýra of allan sjó.* Hæc stropha abest in F, S, Sk.

a) *lönd*, id. Hkr.; *land* vero eodem modo pro *lönd* dicitur, atque *hallinni* pro *höllinni*, *kalladu* pro *kölludu*. *b*) *Eindriða*, Hkr. *c*) *herjum*, populis, Hkr. *d*) *kunnr*, notus, Hkr. *e*) *at*, Hkr. *f*) *Flóriði*, B, C. *g*) *farði*, vexit, a *ferr*, *farði*, *ferja*, vehere, Hkr.; *sparði*, pepercit, B, C. *h*) *veg*, Hkr., sc. *at veg*, cum honore, gloriose; sed cum A, convenire videntur var. l. Hkr., C, E: *áðr úr* (pro *ue*, *ve*).

α) secundum nexum utriusque semistrophæ, quem lectiones cod. A suaserunt, talem ordinem admittere coactus sum; de quo nexu, ut eum animo informavi meo, hæc monenda habeo: in priore parte tangit poëta, quam violenter Gunnhildidæ in avitam Norvagorum religionem sævierant, v. Cap. 32, init.; poëtam vero in animo habuisse puto Haraldum Grafeldum, nuper Hakonis dolo circumventum necatumque; deinde ostendit, quantum Hakon de religione meruerat, tam profane a regibus superioribus vexata. Secundum lect. Hkr. hic ordo et sensus existit:

Subjecta nunc est satrapæ
omnis terra borea Vikiæ;
ditio Hakonis, clypeorum procellæ
exasperatoris, lata est[1].

Prima, qua Hakon dynasta regno præfuit, hieme, haleces omnibus terræ littoribus successerunt, et præcedente autumno fruges provenerant, ubicunque sementis fuerat facta; vere autem proxime sequenti semina collecta sunt, ut plerique agros suos consererent, quare spes

Enn svinni, herjum kunnr, lèt senn sönn öll of-herjoð hofs lönd Eindriða ok banda ve, i. e. mox fortis ille, populo notus, vera esse dixit omnia fani Thorici territoria et deorum sacra loca; *lèt sönn*, dixit esse vera, i. e. rata fecit, stabilivit; ita ut hoc quoque hemistichium commode de Hakone satrapa queat intelligi. β) *Hlóriði*, Thori nomen; *garðr*, agger, it. nubes condensatæ, tempestatem parturientes, it. tempestas; *geira garðr*, tempestas gladiorum, pugna, hujus *Hlóriði*, prœliator. γ) *valfall*, violenta in prœlio mors, a *falla í val*, in prœlio cadere; *jötna valfall*, strages gigantum, appellari potest mare, sec. Edd. Snorr. §. 7, 8; hujus *vitnir*, lupus maris, navis, sec. Edd. Snorr. §. 51. Sensus: Hakon, classe profectus, veterem religionem restituit. Secundem lect. Hkr. *at veg — farði*, pro *úðr ve — varði*, hic ordo et sensus oritur: *Hlóriði geira garðs farði vitni jötna valfalls at veg; þeim stýra goð of allan sjó*, i. e. prœliator (Hakon) gloriose pertulit testimonium (famam) de cæde (clade) gigantum (stirpis Gunnhildæ, diis antiquæque religioni invisæ); hunc deducunt dii per totum mare; vel: prœliator magna cum gloria classem, diis auspicibus, per omnia maria (sinus Norvegiæ) deduxit.

1) Ordo: *Nú liggr allt und a) jarli fyrir norðan Vik; ríki Hákonar α) ímunborðs b) veðr c) gæðis d) stendr víða.* Hanc semistropham S, Sk, subnectunt hemistichio paulo ante allato; *sjö fylkjum kom silkis*.

a) undir, id. Sk. *b) innanborðs*, prave, Sk. *c) vörðr*, custos, Sk. *d) gævis*, Sk.

α) *ímunborð*, tabula pugnæ, clypeus; ejus *veðr*, tempestas clypei, pugna; ejus *gæðir*, qui auget, ciet pugnam, prœliator.

lætioris annonæ affulsit; accessit bona domi quies. Tum ex filiis Gunnhildæ et regis Eiriki soli duo superstites erant, Ragnfrödus et Gudrödus; sic Glumus Geirii filius in encomio Grafeldi:

Dimidia mihi spes opum
occidit, cum gladii procella
vitam abstulit regis; non lucro
nobis obitus Haraldi cessit.
At ipsius fratrem scio
utrumque spes bonas mihi
fecisse; multi inde homines
exspectant fortunam sibi[1].

Rex Ragnfrödus Gunnhildæ filius, cum unam hiemem in Orkneyis commoratus fuerat, proximo vere expeditionem in Norvegiam per mare occidentale suscepit, pulcrum habens exercitum navesque ingentes. Qui, cum in Norvegiam venisset, audito, Hakonem dynastam in Thrandheimo esse, boream versus Stadum prætervectus, Mæriam australem infesto exercitu invasit; populus vero ei se subjecit, plerumque enim usu venire solet, hostili exercitu regionem peragrante, ut proximi quique eo confugiant, unde maxime auxilum sperant. Hakon dynasta, cognito Mæriam hostium in-

1) Ordo: *Hálf a) auðvan α) fèllumk b) þá c) er hjördrífa brá lífi hilmis; Haralds dauði β) rèðat d) oss til auðar. En ek veit, at e) hans hvaðartveggi f) bróðir hefir heitit mèr góðu; seggfjöld g) getr sjá þar h) til sælu.*

a) *hjálm*, S; *hjálmar*, Sk. b) *fèllumz*, id. Hkr.; *fèllu*, ceciderunt, F, Sk. c) *þar*, Sk. d) *beiðut*, S; *verðugt*, F. e) om. Sk. f) ita B, C, Hkr.; *hvarrtveggi*, F, S; *hvaðartveggju*, A; *hvorotveggio*, Sk. g) *segg fljóðs*, S. h) *sèr*, F, S, Sk.

α) *fèllumk*, id. q. *fèll mèr*, occidit mihi, forma ex Eigla satis nota. β) *rèð-at*, vel est periphrasticum, subaud. *verða*, vel potius pro *rèðst-at*, non vertebatur nobis in lucrum.

cursione vastari, missa sagitta, belli nuntia, naves instruit, se quam celerrime apparat, et e sinu cursum dirigit, a copiis bene paratus. Ad boreale latus Mæriæ australis in Ragnfrödum incidens, prœlium statim commisit, numero quidem copiarum superior, navibus autem minoribus usus. Acri itaque orto certamine, cum junctis, ut tum mos ferebat, proris pugnarent, res Hakoniana inferior fuit. Cum autem utraque classis æstu marino, qui in freto erat, terram versus una deferri cœpisset, Hakon dynasta, proris aversis, ad terram se recepit, qua optimum esse egressum judicavit; et simulac naves littus vädosum sentiebant, dynasta suique omnes in terram egressi, naves subduxerunt, ne ab hostibus deduci possent; instructa deinde in campo acie, Ragnfrödum ad egressum provocavit. Ragnfrödus classem littori admovit, sicque utrique invicem tela miserunt; cum vero Ragnfrödus in terram egredi nollet, re ita constituta, diversi discesserunt. Ragnfrödus[1] metuens, ne universus populus ad Hakonem[2] conflueret, præter Stadum classem tenuit. Neque Hakon dynasta hac æstate sæpius cum Ragnfrödo prœlium committendum putavit, quod hostes altioribus navibus[3] utebantur; quare, sequenti autumno boream versus in Thrandheimum reversus, ibi hiemem egit. Rex autem Ragnfrödus omnes provincias ultra Stadum tenuit, Fjördensem, Sognum, Hördiam, Rogalandum, magnoque hominum numero se hac hieme stipavit; cum vernabat, copias ad expeditionem imperavit, magnumque coëgit exercitum, ipse omnes modo dictas pro-

1) Hakon, F. 2) Ragnfrödum, F. 3) sic B; *liðs*, numero (prævalebant), F, S; *burða*, opibus (prævalebant), A, sed deprav. videtur ex *borða*.

vincias obeunte, ad comparandas copias, naves, aliasque res necessarias.

Hakon dynasta, prælio commisso, victor.

Cap. 56. Appetente vere, Hakon dynasta copias ex regno boreali evocavit, magnumque contraxit exercitum ex Halogia et Naumudolo, a Byrda usque ad Stadum, et ex omnibus provinciis maritimis, nec non ex toto Thrandorum communi et Raumsdalo; dicitur, ex quatuor populorum provinciis copias collegisse, septemque eum secuti feruntur dynastæ, quorum quisque immensum habuit copiarum numerum. Qua de re sic Einar:

Præclarius illud fuit, quod
pugnæ avidus populi custos Mæriæ
a septemtrione ad Sognum usque
regni deduxit defensores.
Moderator Hedini procellæ
viros evocavit universos e quatuor
provinciis; gladiorum numini
id magno adminiculo fuit[1].

[1]) Ordo: *Hitt var meirr, er a) morðfíkinn α) Mæra β) fólkverjandi lèt γ) fyrva b) um görva c) för d) norðan til Sogns e); Hèðins byrjar δ) freyr ýtti f) allri ýrþjóð ε) af fjórum fólklöndum; ζ) branda g) ullr h) η) sú stoð i) af því.*

a) *at*, B, C, F, Hkr.; *at mæra*, potest quoque pro infinitivo sumi, sc. id majus fuit celebrare, i. e. majori laudi erat. b) *fjörva*, F, S; *firna*, Sk; *fyrða*, viros, C. c) *ger vera*, Sk. d) *fóru*, C. e) *sögn*, Sk. f) *veit ek at*, (pro *ýtti*), F, S. g) *brandr*, B; *brandi*, C; *bröndum*, F, S. h) *uggr*, terror, B, C, quod, quamvis metro non congruum sit, tamen ostendit, librarios junxisse: *állri ýrþjóð stóð uggr af því*, omni id populo terrori fuit; hi denique videntur junxisse: *Hèðins byrjar freyr ýtti branda-sú af fjórum fólklöndum*, i. e. moderator Hedinianæ procellæ deduxit vas perticarum (navem) ex quatuor provinciis. i) sic dedi pro *stóð*, A, Hkr., a verbo *standa*, hoc ordine: *sú branda ullr stóð af því*, quod explicant: id urgebat, quasi scriptum esset: *stóð at því*; nam *standa at einu*, non solum est, interesse rei, partem esse rei gerendæ, sed etiam, rei instare, rem urgere.

Et idem porro:

Tota resonuit Norvegia,
cum clypeati belligerentes
congrederentur; multa natavit
cadaverum vis ante promontoria;
et septem præfecti, mollibus vecti
piratæ tabulis, ruebant
in prœlium cum bellici
passeris exhilaratore[1].

α) *morðfíkinn*, bellicosus, a *morð*, cædes, it. pugna, e *fíkinn*, avidus. β) *Mæra*, deduco a *Mærir*, Mæriæ incolæ unde *Mæra fólkverjandi*, defensor Mærensis populi, est honorifica Hakonis Satrapæ appellatio. γ) *fyrva*, accipio pro *fjorva* acc. pl. nom. *fjorr*, quod inter arbores recenset Edd. Snorr. p 201, forte abies, et inter virorum appellationes p. 213, unde lect. Codd. F, S; forsitan rectius scriberetur *fjorva*, quam *fjörva* nisi forte *fjorr* et *fjörr* idem est cum *fyrr*, id. q. *fura*, abies δ) *byr*, ut sæpius, procella; *Heðins byr*, pugna; ejus *freyr* prœliator, sc. Hakon. ε) *ýrþjóð*, pro *verþjóð*, gens virorum periphr. pro *verar*, viri, nam *ve* et *ví*, cum *u* et *y* permutantur; si quem vero offendet το *ýtti* in hoc orationis contextu, quod proprie de navi e statione v. portu detrudenda adhibeatur, adea var. lect. *h*, mox allatam. ζ) *yllr branda*, deus ensium, prœliator, nempe Hakon. η) *sá stoð af því*, ad verbum: videbat auxilium ab eo.

1) Ordo: *Allr a) Noregr b) glumdi, þá c) er ullar Heðins veggjar eggþings a) fóru saman; gnótt nás d) flaut fyrir nesjum; ok sjö landrekar β) þorðo e) fram f) á γ) meita g) mjúkhurðum h) til móts með δ) randa i) - sörva k) svörgæli.* Abest in F, S, Sk.

a) Duo hujus strophæ hemistichia transponuntur in B, C, Hkr., quod mihi rectius videtur; posterior enim pars strophæ arcte cohæret cum antecedentibus, ubi ex septem provinciis viri dicuntur evocati; prior vero pars describit utriusque classis, Hakonianæ et Rögnvaldianæ, accerrimum conflictum, stragemque in pugna editam. b) *Noregs*, B, C. c) *þar*, ubi, B. d) *vas*, corr. B, C. e) *þurðo*, id. Hkr. f) ita B, C, Hkr., quod, ut commodius, admittere non dubitavi; *frá*, A forte neglecta lineola supra scripta. g) *at mæta*, B, occurrere. h) *mjök herð-*

Hakon dynasta, cum his copiis a borea Stadum prætervectus, cum accepisset, Ragnfrödum regem copias suas in Sognum duxisse, eo se cum suis convertit, et hic regem Ragnfrödum offendit. Dynasta, navibus ad terram applicatis, Ragnfrödo arenam definivit, et locum prœlii delegit. Sic dicit Einar Lancicrepus:

Rex factus est obvius
homicidiorum exstirpatori, altero

um, admodum forti, strenuo, B, C. *i*) *ráða*, B, C. *k*) *svarfa*, ramentorum, Hkr.

α) *Heðins veggr*, agger, munimentum Hedini piratæ, clypeus; hujus *eggþing*, acutus clypei conventus, pugna; ejus *ullar*, prœliatores; *eggþing*, puto esse aciem conventum, vel incitatum, ab *eggja*, acuere, incitare; cfr. *brynþing*, C. 26, str. 1. *β*) *landreki*, præfectus, satrapa, a *land*, terra, regio, et *reka*, obire, obeundo provinciam peragere, remque publicam administrare; sic dicitur hodie *að reka sýslu*, provinciam obire, munia præfecti obire; aliam derivationem videsis in Skalda. *γ*) *meiti*, pirata; *mjúkhurð*, tabula mollis, commoda, navis appellatio, quod aquæ molliter incubet; *þorðo*, id. q. *þurðo*, a *þyrja*, ruere; *mót*, concursus. *δ*) lectio *sörva*, difficultatem mihi facit; *sörvi*, n., est torques, globulis vitreis constans, v. Edd. Snorr. p. 128, et Heidarv. S., ubi promiscue *sörvi* et *seyrvi* scribitur; deinde pro vitro, vel qualibet re splendente, adhiberi potest, atque *randar sörvi*, gladium denotare, ut *randar ís*; cum vero nunc saltem exemplum non subeat, corvum ab ense denominari, hanc interpretationem invitus admitto, nisi forte *gœlir*, is sit, qui lætatur; tum *randa sörva svör*, responsa, voces ensium, prœlia, sunt; vel *svörgœlir*, id. q. *svarr-gœlir*, qui vehementer lætatur (ensibus); altera ratio est, si *sörvi*, pro *syrvi*, m. pirata accipias; hujus *svörr*, passer, forsitan corvus esset, et ejus *gœlir*, pugnator; tum *randa*, referendum ad *móts*; ut *randa mót*, concursus clypeorum sit, pugna. Secundum lect. Hkr., omnis difficultas tollitur, nam *randa svörf*, ramenta, detrimenta clypeorum, pugna est, in qua clypei atteruntur, inutilesque redduntur; ejus *svörr*, passer pugnæ, corvus, etc.; *svörr* in Edd. mscr. inter aves recensetur, forte idem est cum *spörr*, passer.

in prœlio, sed deinde celeberrima
in pugna facta est strages virorum.
Terrificus gestor subiculi
telorum, scutis noxiorum, adpellere
ad terram jussit, et adversæ provinciæ
obvertit Ulli propugnacula[1].

[1]) Ordo: *Gramr* α) *varð fyrir* β) *víga* a) *myrði við* γ) *annann styr, en síðan gjörðist mest viðfrægt mannfall at morði. Hlífar* δ) *- flugðs - hlunnarfi* b) *bað* c) *hverfa at landi, ok lagði* ε) *öndur-jálks-vorp* d) *við* e) *öndvert* f) *fylki.* Abest hæc stropha in F, S, Sk.

a) *Vinda*, Vendorum, Hkr. b) *hlunnar fer*, B; *hlunnar fyrir*, C; utrumque, ut opinor, prave; *hlym-narfi*, gigas strepitus (teli), eod. sensu, Hkr. c) *bauð*, id. B, C. d) *vorpalandi*, B; *vorp á landi*, C, pro *vorp at landi*; *förf*, Hkr. quod explicatur pro *för*, navis, sc. scuta. e) sic Hkr., quod rectius putavi; *var*, A; sed hic existimo librarium, sigli deceptum, pro *við* legisse *var*. f) *öndort*, id. Hkr.; *öndyrt* id. B.

α) i. e. rex Ragnfrödus. β) sc. Hakoni satrapæ. γ) opponitur primo prœlio, de quo in Cap. 55. δ) *hlífar flagð* gigantis armorum, pr. securis, quod loricas et scuta violet; eju *hlunnr*, phalanga securis, clypeus; hujus *narfi*, gigas clype formidabilis prœliator; perinde est, utrum *hlunnarfi* ita resol vas, an a *hlunr*, pro *hlynr*, platanus; solent sec. Edd. clyp solum, vel terra, ensium, telorum, appellari, quod telis objec sint; eodem modo clypeus phalanga ensis vel securis dici potes cum ensis objectum vel subjectum clypeum perstringat et atte rat, velut navis, e statione deducta, suppositam phalangam; simi lis locutio occurrit in Grettla, C. 69, str. 1: *hjörgæðir hríði hlunns*, ubi *hjör-hlunnr*, phalanga ensis, est clypeus. ε) h appellatione videntur mihi vel clypei, vel naves, intelligi, utrun que e verbis quodammodo elici potest; *öndrjálkr*, Othinus (deu schidiorum, Ullus, qui et *öndr-ás*, Edd. Snorr. p. 105, dicitu *varp*, n. plur. *vörp*, a *verpa*, id quod mittitur, it. subtem telæ, et hinc pro tela et tegmine sumere licet; sic *öndr-jálk vörp*, tegmen Ulli, clypeus, et itidem navis, sec. rationem s pra allatam, C. 31, str. 2, β.; clypeos terræ obvertere, naves, clypeis munitas, ad oram terræ applicare. In Njalæ ve sione lat., ed. Havn. p. 246 not., jungitur h. l. *jálks ön*

Hakon dynasta, cum his copiis a borea Stadum prætervectus, cum accepisset, Ragnfrödum regem copias suas in Sognum duxisse, eo se cum suis convertit, et hic regem Ragnfrödum offendit. Dynasta, navibus ad terram applicatis, Ragnfrödo arenam definivit, et locum prœlii delegit. Sic dicit Einar Lancicrepus:

Rex factus est obvius
homicidiorum exstirpatori, altero

---

um, admodum forti, strenuo, B, C. *i*) *ráða*, B, C. *k*) *svarfa*, ramentorum, Hkr.

α) *Heðins veggr*, agger, munimentum Hedini piratæ, clypeus; hujus *eggþing*, acutus clypei conventus, pugna; ejus *ullar*, prœliatores; *eggþing*, puto esse acrem conventum, vel incitatum, ab *eggja*, acuere, incitare; cfr. *brynþing*, C. 26, str. 1. β) *landreki*, præfectus, satrapa, a *land*, terra, regio, et *reka*, obire, obeundo provinciam peragere, remque publicam administrare; sic dicitur hodie *að reka sýslu*, provinciam obire, munia præfecti obire; aliam derivationem videsis in Skalda. γ) *meiti*, pirata; *mjúkhurð*, tabula mollis, commoda, navis appellatio, quod aquæ molliter incubet; *porðo*, id. q. *þurðo*, a *þyrja*, ruere; *mót*, concursus. δ) lectio *sörva*, difficultatem mihi facit; *sörvi*, n., est torques, globulis vitreis constans, v. Edd. Snorr. p. 128, et Heidarv. S., ubi promiscue *sörvi* et *seyrvi* scribitur; deinde pro vitro, vel qualibet re splendente, adhiberi potest, atque *randar sörvi*, gladium denotare, ut *randar ís*; cum vero nunc saltem exemplum non subeat, corvum ab ense denominari, hanc interpretationem invitus admitto, nisi forte *gælir*, is sit, qui lætatur; tum *randa sörva svör*, responsa, voces ensium, prœlia, sunt; vel *svörgælir*, id. q. *svarr-gælir*, qui vehementer lætatur (ensibus); altera ratio est, si *sörvi*, pro *syrvi*, m. pirata accipias; hujus *svörr*, passer, forsitan corvus esset, et ejus *gælir*, pugnator; tum *randa*, referendum ad *móts*, ut *randa mót*, concursus clypeorum sit, pugna. Secundum lect. Hkr., omnis difficultas tollitur, nam *randa svörf*, ramenta, detrimenta clypeorum, pugna est, in qua clypei atteruntur, inutilesque redduntur; ejus *svörr*, passer pugnæ, corvus, etc.; *svörr* in Edd. mscr. inter aves recensetur, forte idem est cum *spörr*, passer.

Post hoc prœlium rex Ragnfrödus e Norvegia aufugit; Hakon vero dynasta, pacato regno, magnum illum exercitum, qui eum hac æstate secutus fuerat, boream versus remisit; ipse autem autumno et subsequenti hieme in australi regni parte commoratus est. Hac æstate, de qua modo proditum est, Olavus Tryggvii filius, tum novem annos natus, orientem versus in Gardarikiam pervenit, ut supra scriptum est.

Vaticinia in Gardarikia de Olavo Tryggvii filio edita.

Cap. 57. Quo tempore Olavus in Gardarikiam pervenit, complures fuere Holmgardi tales viri, qui multas res futuras prædicebant; hi divinatione sua unum omnes significabant, advenisse in regnum genios viri peregrini, natu parvi, tantam promittentes prosperitatem, ut se nullius hominis genios augustiore specie vidisse testati sint, nescientes quidem, quis, aut unde, ille vir esset, multis tamen verbis confirmantes claram illam lucem, quæ eum superfulgeret per totam Gardarikiam, multasque alias partes orientis spargi. Cum vero regina Allogia omnium feminarum esset sapientissima, ut primum Olavum conspexit, ex vultu ejus intellexit, hunc puerum tam benigna fortuna usurum, prout demonstrabant vaticinia, ut magnam gloriam Gardarikiæ conciliaturus esset; quapropter ab rege et regina benigissime habitus est, et a prudentibus et bonis viris magni æstimatus. Olavus in Gardarikia adolevit, et prius sapientia, viribus, ceterisque naturæ bonis, quam annis, maturuit. Rex Valdamar Olavum haud secus amavit, ac si ex ipso natus esset, eumque in digladiandi dexteritate, arte

vocula *at*, quæ h. l. verissima lectio est, idem significat ac *á*, in, per; sic Spec. Reg. p. 2; *gúngu sèr einn at vegum*; it. *dró hörpu, skip, at ísi*, in glacie, per glaciem, &c. Hkr. Tom. 3, p. 202, 372.

equestri, omnique exercitiorum genere, et studiis, principe viro dignis, erudiendum curavit; hic quoque celerius, quam plerique alii, omnia, quæ ad humanitatem pertinebant, percipiebat; unum vero fuit, qua in re displicuit regi, quod ethnicorum deorum simulacra colere nunquam voluit, et omne sacrificiorum genus aversatus est. Semper quidem regem, fanum adeuntem, comitatus est, nunquam vero ingressus est, sed extra substitit ad fores fani, dum rex sacrificia diis offerebat. Rex sæpe eum monuit, ne sic faciendo deûm iram mereret, et ea de causa florem ætatis perderet: quare oro te, ait rex, ut deos colas, eosque submisso animo placatos tibi reddas; quod ni facis, vereor, ne te aliquo terrore tempestuosæ suæ iræ et sævitiæ superfundant, cum tanto in periculo constitutus sis. Olavus respondet: equidem deos, quos colis, nullus timeo, neque enim sermonis usu, neque visu, neque auditu, gaudent, neque habent rei ullius intelligentiam; inde vero naturam eorum potissimum mihi videor intelligere, quod tua semper, altor! majestas et facies blando et sereno vultu apparet, nisi quando fanum adis et sacrificia diis offers, tum enim obscurum et infaustum præferre vultum videris; unde concludo, hos deos, quos colis, tenebris præesse; quare mihi destinatum est, nunquam eos colere; ideo vero eos nulla afficio contumelia, quod tuam movere nolo indignationem.

Prima expeditio regis Olavi.

Cap 58. Dicitur Olavus Tryggvii filius, cum duodecim annorum esset, ab nutricio suo petivisse, ut naves bellicas et copias sibi daret; quo ab rege lubenter concesso, naves et copias apparavit, et, antequam discesserat, quæsivit ab rege, an urbes quædam aut

provinciæ essent, quæ antea Gardorum regi subjectæ, nunc ejus imperio non parerent. Rex significavit, multa et ampla regna, longo tempore Holmgardo subjecta, nunc ab aliis principibus et bellatoribus vi et armis occupata esse; quæ cum rex exacte docuisset, Olavus prima vice naves bellicas ex Gardis[1] duxit, pulcras habens, quamvis non magnas, copias. Fuit hoc inter piratas more receptum, si regibus nati exercitui præessent, ut hi reges appellarentur, etsi nullas haberent terras ditioni suæ subjectas; hinc milites Olavo regium nomen dederunt. Brevi apparuit, quantam habuit ingenii dexteritatem ad regendum exercitum, etsi parvo natu esset, nam ex principibus, qui injuste et prædonum more provincias tributarias regis Valdamaris insederant, quosdam interfecit, quosdam ejecit; cum quibus multa prœlia conseruit, et ex omnibus superior discessit; et prima jam æstate receptis omnibus regnis et provinciis tributariis, quas amiserat rex Valdamar, sequenti autumno Holmgardum reversus, multa et rara habuit cimelia, quæ regi et reginæ afferret, aurum, gemmas, vestes pretiosas; quem rex et regina, omnisque populus, læti et gratulantes exceperunt. Sic aliquantum temporis processit, ut Olavus per æstates in expeditionibus bellicis versaretur, Gardarikiam ab incursionibus piratarum fortiter et strenue defendens, multaque castella et provincias ad mare orientale sitas, in potestatem regis Valdamaris redigens; per hiemes autem sæpissime Holmgardi degeret, honorifice ab rege habitus, et ab regina dilectus. Tum ipse cohortem militum suis impensis sustentavit, quam pecuni-

[1]) *Garðar*, m. pl., Gardi, quibusdam id. q. Holmgardus, forte potius territorium vel provincia, in qua Holmgardus situs fuit, quæ ad mare Balticum pertinuisse videtur.

am ei rex in proprios sumtus dederat; cumque liberalis in suos esset, ab iis magnopere diligebatur. Sed accidit huic, quod sæpe usu venire solet, quando peregrini homines ad honores tantamque gloriam evehuntur, ut indigenis anteponantur, ut multi ei non magis favorem regis, quam reginæ, inviderent. Hi regem monuerunt, ne Olavum nimium faceret: nam talis vir, inquiunt, qui artium peritia, amicitiis, et naturæ bonis, tantum alios præstat, periculosissimus est, si operam suam in eo collocare voluerit, ut tibi regnove tuo detrimentum inferat; neque novimus, quos ille cum regina sermones identidem conserat. Ea frequens fuit apud reges[1] potentissimos consuetudo, ut dimidiam aulicorum partem teneret, suoque sumtu sustentaret regina, et ad eam rem tributa et census, quantum opus esset, haberet. Hæc eadem consuetudo apud regem Valdamarem recepta fuit, ut reginæ non pauciores essent aulici, quam regi, id certatim agentibus utrisque, ut præstantissimos quosque viros in suas partes traherent. Hinc factum est, ut rex fidem adhiberet sermonibus eorum, qui Olavum calumniabantur, et se austerum, minusque affabilem, erga eum præberet. Quod sentiens Olavus, reginæ rem aperuit, significans, se cupere ad terras boreales proficisci, ubi consanguinei sui antea ditionem tenuissent: vero enim simillimum puto, inquit, me his in terris maximos successus habiturum. Regina, prosperum abitum ei precata, dixit, ubicunque locorum esset, virum eximium habitum iri. Memorat carmen Rekstefja[2], quod de Olavo Tryggvii filio compositum est, eum in Gardis fuisse educatum:

1) sic *B*, *C*, *F*, *S*; viros, *A*. 2) De hoc carmine pauca dicturus sum ad calcem Tom. 3 in excursu de poëta Hallarsteine.

Latæ terræ custos gloriosus
Gardis est educatus;
auri præbitor, omnes antecellens homines,
facinora patravit regia.
Othinianæ tingens tempestatis
fulmen, Olavus, permagnæ
classi, quam possedit ipse,
virtute magna præfuit[1].

Deinde Olavus, cum naves et copias apparaverat, ex oriente ab Gardis cursum in salum orientale (Balticum) tetendit; naves ab utroque latere erant clypeis, imbricatim dispositis, ornatæ, celerique cursu ferebantur, vento secundo incitatæ (v. ferentis venti murmura secundo rumore excipientes). Cum autem rex Olavus ab oriente navigaret, ad Borgundarholmum appulit, ibique facta exscensione, prædas egit, incolis ad littus confluentibus, prœliumque committentibus, in quo rex Olavus, victor, magna præda potitus est. Testatur hoc Hallfredus Difficilis-poëta in carmine encomiastico, quod de rege Olavo composuit:

[1]) Ordo: *Vegmildr vörðr víðrar a) fóldar α) þá fóstr í Görðum; vellbjóðr b) sá c) er hærst d) gekk manna, vann vísa e) dáðir. þróttar-ela-blik-rauðr β), Olafr, rèð bratt allprúðt f) brigðamiklum γ) skipa-stóli, þeims δ) hann átti g).* Hanc stropham nescit Hkr.

a) *vygðrar* (r. *vígðrar*), sacræ, Sk. b) *vellbjóðs*, Sk. c) *þá*, cum, Sk. d) *hærstr*, B, C, S. e) *víða*, late, B, C; *vísar*, prudentia, Sk. f) *allríkt*, potenter. g) *fiögur ok átta*, pro *hann þeims átti*, Sk.

α) i. e. regius princeps, rex. β) *þróttr*, nomen Othini, a robore et fortitudine; h. *þróttar-el*, pugna; ejus *blik*, splendor pugnæ, gladius; *rauðr* v. *röðr*, subst. verb. agentis, qui rubefacit, a *rjóða, rauð, roðinn;* qui rubefacit gladium, est prœliator; intellige Olavum regem. γ) *brigða*, in compositione excellentiam exprimit, a *bregða*, quod hac notione occurrit in Edda Snorr. p. 174, str. 1, et Sæm. Atlam. 51; hinc formatum *afbrygða*, quicquid in suo genere excellens. δ) *þeims*, pro *þeim es* sc. *þeim er*, cui.

Rex duras cadaverum
noxas tinxit sanguine
Holmi et Gardis in oriente;
quid viros id celaret?[1]

Post hoc prœlium rex Olavus classem ad Borgundarholmum in anchoris tenuit; hic tantam nacti sunt tempestatem marisque æstum, ut consistere non possent; quare austrum versus navigantes, Vindlandiæ littora subierunt, ubi commodum nacti portum, aliquamdiu commorati sunt, pacate se gerentes. Burizlavo, Vindlandiæ regi, tres erant filiæ, Geira, Gunnhilda, Astrida. Geira, regis filia, viro nupserat, sed maritum amiserat; ea fuit insigni formæ pulcritudine et eximia virago. Geira, mortuo viro, regnum reginæ titulo administravit, quo loco Olavus portum tenuerat; consiliario ejus nomen fuit Dixin, vir magnæ auctoritatis et prudentiæ, amicitiisque valens. Urbs principalis, in qua Geira se plurimum continere solebat, haud procul a littore aberat, ubi classis Olavi appulerat.

Hiematio regis Olavi apud Geiram.

Cap. 59. Die quodam Dixin consiliator cubiculum reginæ ingressus est; ea de novis quæsivit. Cui ille: nihil novi referre habeo, præterquam quod ipsa accepisti, nempe ignotos viros huc ad terram multis cum navibus appulisse, duce classis viro genere nobili, formaque conspicuo, qui se vocat Olium Gardicum, mercato-

[1]) Ordo: *Hilmir lèt hörð a) hræskóð α) roðin blóði at b) Hólmi β) ok austr í Görðum; hvat c) of d) dyldi e) hölda f) þess?*

a) *herskóð*, noxas militum, id. B, C, Sk. b) *á*, B. c) *hvait*, Hkr., Sk. d) *um*, id. Sk. e) *duldi*, id. Sk., *u* pro *y*. f) *hauka*, milites, B; *höldar*, Hkr.

α) i. e. enses, a *skóð*, quicquid nocivum, a *skeðja* (*skaða*), nocere. β) Holmus, id. q. Borgundarholmus.

rem se professus; qui mihi, quantum intellectu consequi possum, rex bellator insignis fortitudinis videtur, neque quemquam vidi pari forma et vultus dignitate, oculis enim est pulcris et argutis, statura magna, totoque corpore talis pulcritudinis et nativæ formæ, qualem sibi excellentissimus quisque optaverit. Regina, probatis omnibus, quæ dixerat Dixin, ipsum ad naves cum mandatis misit. Quo cum venisset, regem Olavum conveniens, sic loquitur: notum est, huic regno, cujus littoribus appulistis, imperare reginam, nomine Geiram, filiam regis Burizlavi; quæ cum audiverit, vos pacate proficisci, neque regnum suum rapinis aut bello infestare, eo consilio ad vos misit, ut te, omnesque copias tuas, invitaret ad hiemandum in hujus regni urbe principali, ubi ipsa cum principibus suis et aulicis cohortibus considet; processit enim æstas, imminetque dura et ventosa tempestas. Oblata rex Olavus lætus accepit; deinde, subductis navibus et diligenter compositis, traditisque in custodiam Dixinis consiliarii armamentis ceterisque impedimentis, ad urbem se contulerunt, quos regina summa comitate et benevolentia excepit; hic hiemem transegerunt, laute et honorifice habiti. Rex Olavus et regina sæpius sermones conseruerunt, et alteri alteris bene placuerunt. Hac hieme rex Olavus Geiram reginam uxorem petivit; qua de re cum ad Dixinem, consiliatorem suum, ceterosque cognatos et amicos, retulisset, omnes uno ore confirmabant, hanc conditionem honorificentissimam esse; testante Dixine, id quod verum fuit, omnibus rebus ejus, nec non imperio, id maximo præsidio fore, si tam egregius princeps, qualis rex Olavus fuit, ibi sedem figere et eo loco acquiescere vellet. Quare ra-

tum factum est, ut rex Olavus Geiram reginam in matrimonium acciperet; quæ nuptiæ magnificentissimo convivio celebratæ sunt; quo facto regni administrationem cum ea suscepit. Mox certior factus, multa castella et provincias in Vindlandia, olim imperio Geiræ reginæ subjectas, solutionem tributorum subterfugisse et obedientiam erga eam abjecisse, eadem hieme has urbes cum exercitu aggressus est. Primo urbem potentem et incolis frequentem obsidione cinxit, oppidanisque pacem obtulit, si tributum, quod jure deberent, penderent. Oppidani contra clamabant, se nunquam sese dedituros, aut tributum soluturos; quare impetu in urbem facto, multisque adhibitis stratagematibus, tandem expugnavit, re oppidanorum eo loci deducta, ut ii soli vita donarentur, qui pacem supplices petebant; milites Olavi magna præda potiti sunt. Deinde alterum castellum, firmum et pugnatoribus frequens, obsedit. Castellani, in munimenta procedentes, sic eum alloquuntur: fama accepimus, quantas huc admoveris copias, et quam fœde successerit iis, qui nimia contentione et malevolentia adversus te insurgere aggressi sunt; quare aliam ineundam rationem duximus, saniorem quidem et prudentiorem, ut nosmet sponte tuæ potestati et arbitrio dedamus, potius quam ut divinæ tuæ fortunæ, quæ te undequaque fulcit et firmat, temere repugnemus; etsi enim, jubente natura, secunda diu fortuna[1] usi sumus, tamen facile possumus intelligere, volubili ejus rotæ minime fidendum esse, hæc enim opinione citius subterfugere potest; et id signo erit, nos benevolo agere animo, quod, apertis portis, per-

[1]) *farsælan*, sic B, C, F, S; *úsælan*, infortunium, adversa fortuna, A.

tem[1] imperator fuit; ille nunquam lusit, neque risit. Quo tempore Karlamagnus regnavit, Jotiæ præfuit rex, Godefridus dictus; hic Hrœrekum, principem Frisonum, interfecit, et Frisonibus tributum imposuit. Postea rex Karlamagnus ingentem exercitum contra Godefridum duxit; tum Godefridus a suis interfectus est, Hemingus vero, fratruelis[2] ejus, rex creatus est. Hemingus exercitum adversus Karlamagnum promovit, donec ad fluvium, cui nomen Egda[3], convenerunt; ibi pacem fecerunt; una vero post hieme Hemingus obiit. Tunc reges Jotiæ facti sunt Sigfrödus[4], agnatus Godefridi, et alius, nomine Hringus Anulo; qui de regno contendentes, utrique exercitum contraxerunt; tandem ingens prœlium commiserunt, cujus is fuit exitus, ut uterque caderet; in eodem prœlio ceciderunt decies mille nongenti[5] et quadraginta[6] homines. Tum regnum accepit vir quidam, Haraldus dictus; hic quinque annos regnaverat, antequam adversus Reinfridum[7], filium Godefridi, pugnaret. In eo prœlio Haraldus victoriæ causa votum fecit, si salvus ex hoc prœlio evasisset, se cum tota familia sua baptismum accepturum. In hoc prœlio victoria potitus, paulopost cum conjuge sua et Hareko, fratrueli suo, magnaque Danorum multitudine, ad Lödvem, Karlamagni filium, tum imperatorem, profectus est. Tum Haraldus ac sui Meginzoburgi[8] (Moguntiæ), diebus papæ Pascalis, baptizati sunt; quo facto, Haraldus in Daniam rediit, et cum eo Ansgarius episcopus, qui ibi multos homines baptizavit. Haraldus

1) triginta duobus, S. 2) frater, C. 3) Egdera, S, C; Egdrera, F. 4) Sigfrodius, F; Sigrödus, B, C. 5) octingenti, C; quingenti, B. 6) sexaginta, B, C, F, S. 7) Remfridum, B. 8) Megnizoburgi, B.

morbo diem obiit; Harekus vero, propinquus ejus, regnum adeptus, Jotiæ præfuit, donec Guthormus, fratruelis[1] ejus, eum bello aggressus est. Tunc ab incarnatione domini nostri, Jesu Christi, transierant anni octingenti sexaginta duo. In eo congressu ceciderunt ambo, omnisque regia stirps, quæ cum eis erat, uno tantum puero superstite, nomine Hareko, qui postea rex factus est. Ansgarius episcopus tunc iterum in Daniam ad Harekum profectus est, eumque baptizavit. Harekus ædem sacram Ripis exstrui fecit; Haraldus autem antea templum Heidabæi exstruendum curaverat; Ansgarius episcopus, tribus annis post commissum inter Harekum et Godormum (Guthormum) prœlium, mortuus est; tum dicitur Harekus christjanam religionem abjecisse, et paulo post decessisse. Posthæc reges erant ethnici, Sigfrödus et Halfdan. Rimbertus[2] episcopus[3] fuit proxime post Ansgarium; hujus[4] episcopatus anno duodecimo obiit Hlödves imperator, filius Karlamagni; ille quatuor habuit filios, quorum nomina: Lotharius, Hlödves, Karl, Pippin; hi regnum ita inter se diviserunt, ut Lotharius Borgundiam[5] et Lothoringiam[6] et imperium Romanum teneret; Lödves Franciam et nomen imperatoris[7]; Karl Vallandiam; Pippin Aquitaniam[8]. Cum Rimbertus duodecim annos episcopus fuerat, Dani et Nordmanni eam terram bello infestaverunt, quæ a Nordmannis Kerlingalandum[9] (terra vetularum v. Ca-

[1]) avunculus, B, C; frater, F. [2]) sic B, C, F, et mox A; Rambertus, h. l. A. [3]) archiepiscopus, F. [4]) i e. Ansgarii. [5]) Borguniam, B, S. [6]) Lotheringam, B. [7]) sic et membr. Script. rer. Dan., Tom. 2, pag. 26, Tab. 1, non *konga*, regum. [8]) Equitaniam, B, C. [9]) Borgundiam, F.

rolingorum) appellatur; sed misso adversus eos exercitu, Hlödves junior, Hlödvis filius, ex Nordmannis quatuordecim[1] millia occidit; sed quinque post annis[2] Lödves decessit; eo anno Dani et Nordmanni, vindictam quærentes, cum magnis copiis flumine Rheno subvecti, omnes ibi urbes et templa incenderunt, et templum primarium urbis, quæ Aquisgranum dicitur, pro stabulo equorum usurparunt; coloniam et omnes urbes circa Rhenum Meginzam[3] (Moguntiam) usque concremarunt. Tum Karl, frater Lotharii, exercitum contra eos misit; congressi sunt ad flumen, quod Mosa dicitur; fuerunt in Danorum exercitu reges Sigfrödus et Gudfrödus, et filii Ragnaris Hirsutibraccæ. Hi, pace cum imperatore facta, baptismum acceperunt; sed paulopost pacem ruperunt, et arma tulerunt occidentem versus, totam Franciam devastantes Parisios[4] usque, quam urbem incendio deleverunt; tum adversus eos magno eum exercitu veniens Arnoldus, tunc imperator, ex iis nongentos homines interfecit; quo facto, exercitus Danorum substitit. Tunc a nativitate domini nostri, Jesu Christi, circiter nongenti[5] anni transierant; post vero annis septemdecim Huno episcopus Bremæ in Saxonia consecratus est. Duodecimo[6] post anno Henricus, qui primus eo nomine imperator fuit, in Daniam profectus, Danos blanditiis, minis et prœliis, ad christianismum perduxit, neque destitit, priusquam veram religionem recipere promisissent. Deinde Huno episcopus Frodium regem adiit, qui tum Jotiæ præfuit, eumque ac populum baptizavit; tum templa, Heidabæi et Ripis destructa, refecta sunt, templum

[1]) tredecim, B, C; quatuor, F, S. [2]) uno post anno, F [3]) Megnizam, B. [4]) Parisburgum, B, C, S. [5]) octingenti, F S. [6]) decimo septimo, S.

quoque Arose (amnis ostio)[1] exstructum. Postea Frodius, hominibus Romam missis, tres episcopos, Jotiæ ecclesiis præficiendos, auspicio Agapeti Papæ inaugurari fecit: Heredum ecclesiæ Heidabæensi, Livedagum[2] Ripensi, Rimbrondum[3] Arosiensi; hoc factum est anno ab incarnatione domini nostri nongentesimo quadragesimo octavo, anno duodecimo imperii Ottonis Magni. Seriem regum reliquimus, ubi in Dania regnarunt Sigfrödus et Halfdan; post hos Danis imperavit rex, Helgius dictus, qui in prœlio, quod cum Olavo Svionum rege fecit, occubuit; Olàvus autem diu postea Daniæ et Svioniæ præfuit, et morbo mortuus est; post eum regnum Daniæ adepti sunt Gyrdus et Knutus, et post hos Siggeir.

[*De Knuto Invento*].

Cap. 61. Cum Sigurdus Ringus (Anulus), pater Ragnaris Hirsutibraccæ, imperio Svionum et Danorum[4] rex præesset, et utrumque regnum pacavisset, regesque vectigales (subregulos) et dynastas[5] præposuisset, memor fuit regni, quod Haraldus Bellidens, cognatus ejus, et ante Haraldum Ivar Longimanus in Anglia tenuerant; quod regnum tunc tenebant reges Angli, quorum qui tum huic regno præfuit, Ingjaldus dictus est, qui frater fuisse dicitur Petri, Saxonum[6] regis; Ingjaldus fuit rex potens. Rex Ringus copias et naves regno suo imperavit, et occidentem versus in Angliam profectus, cum ad Northumbriam appulerat, rogavit, ut reciperetur, multis ad eum transeuntibus. Quo cognito, rex Ingjaldus ingentem

1) Aruse, B. 2) Libedargus, B; Libedager, F. 3) Rimbertdm, B, C, F, S. 4) omitt. B, C. 5) hæ voces h. l. synonymæ sunt. 6) Saxonum occidentalium, B, C.

contraxit exercitum, et adversus regem Ringum contendit; hi aliquot prœlia conseruerunt; in ultimo autem cecidit rex Ingjaldus et Ubbius, filius ejus, magnaque pars exercitus eorum. Quo facto, rex Ringus Northumbriam et totum regnum, quod ante rex Ingjaldus tenuerat, suæ ditionis fecit; et antequam exercitum ex Anglia reduceret, Northumbriæ subregulum præfecit, qui Olavus nominatus est; ille filius fuit Kinriki[1], qui dicitur fuisse nepos ex fratre Moaldæ Crassæ, matris Ivaris Longimani; postea rex Ringus in regnum suum reversus est. Rex Olavus diu Northumbriæ præfuit, donec filius Ubbii regis, Eava[2] dictus, regno potiretur; hic et Olavus multa prœlia commiserunt, in quorum ultimo rex Olavus fugatus est, Eava vero regnum sibi subjecit. Tum rex Olavus in Svioniam ad regem Ringum profectus, ab eo Jotiæ præfectus est, ubi rex Olavus diu postea subregulus fuit, primo regis Ringi, deinde Ragnaris Hirsutibraccæ; idem appellatus fuit Olavus Anglus; ejus filius erat Grimus Canus (v. Vafer), qui regnum regiamque dignitatem, patre mortuo, accepit. Grimus fuit pater Audulvi Robusti[3], qui in Jotia subregulus erat Ragnaris Hirsutibraccæ; filius Audulvi dictus est Gormus, qui postea in Jotia subregulus erat, ille cognominatus est Gormus Stultus[4]. Fuere Gormo regi multi servi, quorum nonnulli in Holsatiam[5] ad emendum vinum missi sunt; hi vinum multis equis revehentes, cum, ab austro profecti, sylvam, Myrkvidum (sylvam opacam) dictam, permearent, ibidem pernoctarunt; aër erat tranquillus. Noctu, cum servi vigilabant, audiverunt in sylva vagitum infantis; mane

1) Kirniki, B. 2) Eana, B, C. 3) Divitis, F. 4) impolis, F. 5) Holtzetalandum (terram Holsatiæ), B, C, S.

vero, ut illucescebat, in sylvam iverunt, infantem quæsituri; fuit sylva densa et opaca. Tandem vagitum appropinquantes, infantem invenerunt, panno linteo involutum; pannus in pectore nodo erat connexus, quo soluto, tres annulos aureos innexos invenerunt; infans corpori proximum gerebat pannum bombycinum, fuitque puer venustissimus. Illi puerum sustulerunt, et secum portarunt, donec ad regem Gormum pervenerunt, cui infantem ostenderunt, eodem indutum habitu, in quo eum invenerant. Rex hunc puerum aqua lustravit, eique nomen dedit, et Knutum denominavit ab nodo illo, quem in pectore habuit; hic puer in aula regis Gormi educatus, mature intelligentia et artium peritia plerosque ejus terræ incolas antecellebat. Rex Gormus, qui nullum filium habebat, Knutum alumnum suum tam dilexit, ut eum pro filio adoptaret, tantique eum, præ omnibus propinquis suis, fecit, ut ei imperium se mortuo decerneret. Hic Knutus appellatus est Inventus. Rex Gormus non diu imperavit, et morbo mortuus est; ante vero quam diem obiret supremum, Knutum creari fecit regem totius regni, quod ipse in Jotia tenuerat. Rex Gormus prisco more tumulatus est.

Cap. 62. Rex Knutus, frequenti indicto conventu, publice coram populo declaravit, si quis homo, sive civis esset, sive peregrinus, vera posset de genere suo referre, se hunc divitem et potentem facturum; hæc res per multas terras fama perlata est. Ferunt, duos viros Saxones[1] ad aulam regis Knuti vespere quodam advenisse; qui cum ad colloquium regis admissi essent, eorum qui potior erat, locutus est:

[1]) Svecos, B, C.

an verum est, te magnam ditionem ei fuisse pollicitum, qui tibi genus tuum indicaret? Verum esse professus rex, juravit, se fidem præstiturum. Advena locutus est: an servis æque ac liberis hoc conditione frui licet? Rex omnes peræque fruituros asseruit. Tum advena: hoc itaque tibi, rex! primo dicendum est, quod ego et hic comes meus servi sumus dynastæ cujusdam in Saxonia, nos autem genus tuum vere indicare possumus; Arnfinnus dynasta Holsatiæ præfuit, cujus et servi tum fuimus, et arcanorum conscii; accidit vero, ut dynasta prolem ex sorore sua procrearet, quæ res primo celata est, donec illa partum enixa est; deinde infans pannis bombycinis involutus est, extremoque panno linteo circumvinctus, cui innexi sunt tres annuli aurei; denique nobis perdendus traditus est; nos vero in sylvam Myrkvidum ivimus, ubi infantem penitus in sylvam abdidimus, et sub arboris radicibus deposuimus; quo facto, abiimus. Hi viri singula attulerunt veritatis indicia, ubi infantem condidissent, ut servi, qui puerum invenerant, agnoscerent... Rex Knutus servis Saxonibus[1] pecunias dedit, quibus se redimerent, quo facto, ad se redire jussit; qui cum iterum ad regem Knutum pervenerant, servos suos, a quibus fuerat inventus, libertate donavit; deinde his utrisque libertis satrapias dedit, et potentes viros reddidit, ut pollicitus fuerat; qua ex re Knutus Servorum appellatus est. Filium habuit, cui nomen Gormi, nutricii sui, indidit. Knutus Servorum regno non diu præfuit, magni tamen nominis rex fuit. Post eum Gormus, filius ejus, rex creatus est, qui regno præfuit, filiis Ragnaris Hirsutibraccæ subjectus, ab Sigurdo Angui-

[1]) Svecis, C.

oculo in primis dilectus; filium Sigurdi et Blæjæ, regis Ellæ filiæ, educavit, quem aqua lustravit, nomenque indidit, et nomine Knuti patris sui appellavit; is deinde dictus est Knutus Hördensis, quia Hördalandum[1] dicitur, ubi natus est.

[Initium regni Gormi Danorum regis]

Cap. 63. Filii Ragnaris Hirsutibraccæ magni fuerunt bellatores; hi patris necem ulti sunt, interfecto Ella, Angliæ rege. Tum Ivar Exos rex factus est ejus partis Angliæ, quam majores et cognati sui tenuerant; is multis modis regnum suum auxit, regem Eatmundum (Jatmundum)[2] Sanctum interficiendum curavit, ejusque regnum sibi subjecit. Tradunt, filios Hirsutibraccæ priscis temporibus plurima bella in his terris gessisse: in Anglia, Vallandia, Francia, Saxonia et in Longobardiam[3] usque; ita longissime processerunt, ut urbem, Lunam dictam, ceperint, et aliquando Romam expugnare cogitarint; reversi, regnum inter se diviserunt. Björn Ferrilatus regnum Uppsaliæ, totam Svioniam, utramque Gothiam, et omnes regiones eo pertinentes nactus est; Sigurdus Anguioculus Evgothiam[4], omnesque insulas, Skaniam et Hallandiam; Hvitserkus Reidgothiam et præterea Vindlandiam. Sigurdus Anguioculus in matrimonio habuit Blæjam, filiam Ellæ regis; quorum filius fuit Knutus Hördensis, ut supra scriptum est. Knutus Hördensis post Sigurdum patrem suum rex factus est Sælundi et Skaniæ in Dania. Cum Knutus Hördensis ætate maturus fuit, et uxorem duxerat, filium ex conjuge sua procreavit, quem Gormum denominavit a Gormo, nutricio suo, filio

[1]) Hörda in Jotia, B, C, F. [2]) Etmundum, C. [3]) Lumbardiam, B; Lunbardiam, C. [4]) Sic B, C, S; Selundum, F; Ægyptum, A, vitiose.

Knuti inventi.. Gormus, filius Knuti Servorum, rex fuerat valde potens, totam enim Daniam pro filiis Ragnaris administravit, dum hi in expeditionibus bellicis erant occupati. Gormus, filius Knuti Hördensis, cum adoleverat, formosissimus fuit omnium hominum, quos sua ætas vidit, magna statura et viribus, et in omnibus studiis liberalibus excultissimus; non vero ea prudentia præditus credebatur, qua majores ejus præditi fuerant. Gormus, cum ad maturam ætatem pervenerat, uxorem duxit, nomine Thyriam, filiam Haraldi, Jotiæ[1] dynastæ, qui dictus est Haraldus Klakkus. Thyria fuit præ ceteris feminis pulcritudine et prudentia præstans, et fama est, eam ex feminis regnorum septemtrionalium maximam fuisse heroinam; ea appellata est Daniæ restauratrix. Klakk-Haraldus dynasta prudentissimus habitus est eorum hominum, qui tunc in Dania fuerunt. Postquam vero Gormus regiam dignitatem et imperium post patrem suum, Knutum Hördensem, acceperat, consiliis Haraldi dynastæ, soceri sui, et Thyriæ, uxoris suæ, persæpe usus est. Rex Gormus in provinciam Daniæ, vocatam[2] Reidgothiam, nunc Jotiam, exercitum duxit adversus regulum, ibi imperantem, qui Gnupa nominatus est, cum quo aliquot prœlia fecit, eo tandem exitu, ut Gormus, hoc rege cæso, toto ejus regno potiretur. Deinde adversus regem contendit, nomine Silfraskallium; quem bello et prœliis fatigavit, semper victor, tandemque prostravit. Posthæc, in interiores Jotiæ partes progressus, omnia infesto clypeo (i. e. infestis signis) peragravit, adeo, ut austrum versus usque ad Sluem omnes regulos perderet; magnam quoque ditionem in Vind-

[1]) Holsatiæ, F. [2]) tunc temporis vocatam, B, C.

landia sibi subjecit, multa prœlia cum Saxonibus fecit, et rex potentissimus factus est. Rex Gormus ex uxore sua duos filios suscepit, quorum natu major Knutus, minor Haraldus, nominatus est. Knutus Gormi filius omnium, quos quisquam vidit, venustissimus et de facie pulcherrimus fuit; qui quidem primum omnium adeo gratiosus fuit, ut rex eum præ omnibus aliis carum haberet, deinde vero etiam tam popularis ingenii, ut ex toto populo nemo esset, quin eum diligeret; quapropter dictus est amor Danorum. Haraldus cognatis maternis similis fuit, cui mater Thyria non minus quam Knuto favit.

De Ivare Exosse.

Cap. 64. Ivar Exos longo tempore rex Angliæ fuit; ille prolem non habuit, dicitur enim ad liberos procreandos nulla ei cupiditas aut indoles fuisse, prudentia autem et ferocitas ei non defuit; in Anglia senex obiit, ibique tumulo conditus est; tum omnes Hirsutibraccæ filii mortui erant. Postea Adalmundus[1] Jatgeiris filius, Jatmundi Sancti ex fratre nepos, imperium Angliæ suscepit, magnam Angliæ partem christianam reddidit, Northumbriæ, ethnicæ religioni addictæ, tributum imposuit. Post eum rex creatus est Adalbriktus, rex bonus, qui grandævus extitit; postremis ejus temporibus exercitus Danorum in Angliam pervenit, ducibus fratribus, Gormi Grandævi filiis, Knuto et Haraldo; hi late per Northumbriam armata manu grassantes, magnam incolarum partem sibi subjecerunt, jure hæreditario suas esse vindicantes terras, quas Hirsutibraccæ filii, et multi alii eorum majores, tenuissent. Rex Adalbriktus, magno congregato exercitu, adversus eos

[1]) Ættmundus, B; Etmundus, C.

movit, eosque offendit a boreali parte Kliflandorum, ubi ex Danis magnam hominum[1] multitudinem interfecit. Post aliquanto Gormi filii, exscensione ad Skardaburgum facta, prœlium commiserunt, ibique Dani victoria potiti sunt; quo facto, austrum versus littora terræ legebant, Jorvikam (Eboracum) petituri; hic omnis populus iis se submisit; quare omni deposito metu securi erant. Die quodam calido, sole sereno, cum milites inter naves natarent, regesque se nando exercerent, quidam de terra decurrentes tela in eos miserunt; tum Knutus sagitta ad necem percussus est; milites funus sublatum in naves retulerunt. Quo audito, incolæ ingentem exercitum contraxerunt, et mox, adveniente rege Adalbrikto, omnes, qui antea Danis se subjecerant, ad eum transierunt. Quo facto, Dani nusquam in terram egredi potuerunt propter confluentem populi multitudinem, quare domum in Daniam se retulerunt. Rex Gormus in Jotia tum constitutus fuit; quem Haraldus statim convenit, matri vero ea, quæ acciderant, retulit. Votum voverat rex Gormus, si decessum Knuti filii sui accepisset, se moriturum, et similiter eum, qui sibi mortem ejus nuntiasset. Tum Thyria aulam stragulis panni quadrilicis cinerei coloris obduci fecit, rege vero discumbente, omnes, qui intus erant, tacuerunt. Tum rex: cur hic omnes homines tacent? an res aliqua memoratu digna accidit? Respondit regina: fuerunt tibi, domine! duo accipitres, alter colore albo, alter cinereo; albus ille procul in decerta avolavit, cui in arbore quadam considenti magna superveniens graculorum multitudo, adeo eum vellicabat, ut deplumis inutilisque factus sit; accipiter vero ci-

[1]) Sic B, C; Nordmannorum, A.

nereus rediit, hicque aves jam mensæ tuæ suppeditabit. Heic rex: ita nunc Dania luget, ac si Knutus, filius meus, mortuus sit. Excepit regina: vera narras, domine! Omnes, qui intus erant, vera esse affirmarunt. Eodem die rex Gormus morbum nactus, sequenti die circa eandem horam mortuus est, postquam centum[1] annos rex fuerat; cui mortuo ingens tumulus constructus est. Tum rex imperii Danici creatus est Haraldus, filius ejus, qui diu postea rex fuit.

[*Series imperatorum Germanorum*[2]].

Cap. 65. Imperator Lödves, Lödvis filius, nepos Karlamagni, cum fratribus suis, ut supra scriptum est, annos triginta sex[3] regnavit; postea Karl, filius[4] ejus, undecim[5] annos cum duobus fratribus suis regnavit, quorum alter Karlomannus[6], alter Lödves, nominabatur. Eo tempore incoli cœpit Islandia; tum Daniæ præfuit Gormus Grandævus, Norvegiæ Haraldus Pulcricomus. Karli, Lödvis filio, successit Arnaldus[7], filius Karlomanni[8], qui duodecim annos regnavit; post eum Lödves, filius Arnoldi, duodecim annos; tum Konradus, Konradi filius, septem annos, qui primus fuit imperator ex ea gente, quæ per majorum stemmata origines ad Karlamagnum non referebat. Post Konradum Henrikus octodecim[9] annos imperavit; tum imperator Otto Magnus annos triginta octo; tum Otto Rufus, filius ejus, annos novem; tum Otto Juvenis, annos octodecim. Eo tempore Haraldus Gormi filius rex erat Daniæ et Norvegiæ; Hakon vero dynasta Hladensis regnum

1) septuaginta, S. 2) Confer Script. rer. Dan., Tom. 2, p. 30. 3) duo, B. 4) frater, F, S. 5) duodecim, B, F. 6) Karlamagnus, C. 7) Armoldus, F. 8) ejus (sc. Karlis), F, S. 9) septemdecim, F.

Norvegiæ, ejus nomine administravit, ut supra dictum est, fida tum inter eos amicitia. Hakon dynasta æstate quadam sexaginta accipitres regi Haraldo dono misit, nulla vero tributa pependit, eo quod rex Danorum ei omnia tributa concesserat, quamdiu in Norvegia esset, in usum et sumtum, ut regnum a vi externa defenderet.

De imperatore Ottone et rege Haraldo.

Cap. 66. Imperator Otto, qui Juvenis appellatus est, votum vovit, se Danos ad veram religionem conversurum, si qua ratione posset, et omnibus opibus et copiis per tres[1] continuas æstates adhibitis regnum devastaturum, si religionem christjanam prius introducere non posset. Hoc voto nuncupato, legatos ad Haraldum Gormi filium, Donorum regem, misit, postulans, ut ipse, omnisque cui imperaret populus, baptismum veramque religionem acciperet, alioquin se eum bello persecuturum. Quibus rebus cognitis, rex Danorum copias regni præsidiarias apparari, munimentum Danorum refici, navesque bellicas armari, jussit; nuntio boream versus in Norvegiam misso, imperavit, ut Hakon dynasta primo vere, cum omni, quem parare posset, exercitu, ad se veniret. Quare Hakon dynasta eodem vere copias ex toto suo regno evocavit, et cum his in Daniam ad Haraldum, regem Danorum, profectus, ab eo gratissime excipitur; multi alii principes regi Danorum adfuerunt, qui ei opem tulerunt. Tum rex palam fecit, se has copias adversus Ottonem imperatorem ducturum.

Prœlium inter Ottonem imperatorem et Danos.

Cap. 67. Imperator Otto, ingenti pulcroque exercitu in Saxonia hoc vere contracto, æstate in Daniam profectus est. Hic et rex Haral-

[1]) sex, C.

us, classe congressi, prœlium illico commiserunt, et totum diem usque ad noctem conflixerunt, multis utrinque, pluribus tamen imperatoriis, cæsis. Oboriente nocte, inducias trium noctium (dierum), ad consultandum et apparandum, inter se pepigerunt; cum vero tres noctes exierant, utrique in terram egressi, prœlium appararunt; deinde coierunt agmina, certamenque acerrimum ortum est; res imperatoria tum erat inferior, multo pluribus ex ejus exercitu cadentibus; cumque multum diei jam processerat, fusi fugatique ad naves se receperunt. Dicitur hoc die Otto imperator equo considens fortiter pugnasse; cum vero maxima pars suorum fugere cœpisset, ipse quoque equo vectus ad naves se recepit; manu gestavit hastam ingentem, aureis lamellis obductam, totamque manuum tenus cruore oblitam, qua in vada littoris ante se posita, clara voce locutus est: deum omnipotentem testor, inquit, cum altera vice in Daniam venero, me hoc regnum ad christjanismum perducturum, aut vitam positurum et hic in Dania mortuum decubiturum; quo dicto, Otto imperator, conscensis navibus, copias in Saxoniam reduxit, ubi hiemem transegit. Hakon vero dynasta apud regem Danorum remansit, qui inter se magna consilia agitarunt et [munimentum Danorum[1] denuo instaurandum curarunt.

Cap. 68.[2] Vere proxime sequenti imperator Otto invictum (immensum) exercitum contraxit, copiis ex Saxonia, Francia, Frisia[3] et Vindlandia adductis; sequebatur eum rex Burizlavus magno cum exercitu; magnas præterea ipse

[1]) sic, B, C, F, S; imperium Danorum, A. [2]) titulum capitis: colloquium regis et Hakonis dynastæ, omisi, ut alienum. [3]) Vallandia, B; Finnlandia, C.

copias ex Holsatia habuit; hunc totum exercitum in Daniam duxit. Imperator, audito, Haconem dynastam in Dania versari, adversus se cum Haraldo rege pugnaturum, duos dynastas suos misit, quorum alteri nomen erat Urguthrjotus, alteri Brimisskjar[1], qui triginta onerarias, viris et armis onustas, in Norvegiam transmitterent, ibique incolas, absente Hakone, ad christjanismum perducerent.

Prœlium inter imperatorem et Hakonem dynastam.

Cap. 69. Hakon dynasta hiemem in Dania apud regem Haraldum transegerat; cum vero accepissent, imperatorem Ottonem in Daniam magno cum exercitu advenisse, rex Haraldus Hakonem dynastam cum toto exercitu Norvegico, qui eum fuerat comitatus, austrum versus ad munimentum Danorum misit, ut ibi fines regni tueretur; ipse vero rex Haraldus copias in Jotia contraxit. Memorat (carmen) Vellekla, Hakonem dynastam cum copiis in Daniam transmisisse, Danorum regi opem laturum, eundemque ab rege ad defendendum munimentum Danorum missum, his verbis:

Accessit, quod arenivagæ tabulæ
jumenta cucurrerunt, ferentia
heroa fortem, a septem trionibus
austrum versus ad Daniam.
Rector virorum, Dofriæ
dominus, galea Terroris
tectus caput, Danorum principum
conventum petebat[2].

---

[1]) *Brimilskjarr*, B, S; *Brimskjarr*, C; hæc nomina contemtus causa videntur dynastis a Norvegis addita; *Urguþrjótr* enim est: pertinax retinaculorum nebulo; *Brimsskjarr*, vel id. q. *Brimsskjarr*, timidus maris, vel pronuntiandum *Brimisskjarr*, timens ensem.

[2]) Ordo: *Hitt var ok a), er b) örborðs c) eykir a) runnu d)*

Et liberalitate insignis rex
experiri voluit sylvosæ terræ
principem, qui advenerat
a borea, in stragis procella;
cum rex asperum præsidem
loricarum tempestatis
defendere castellum juberet
ab ensium jaculatoribus[1].

norđan sunnr á, vit Danmarkar und svinnum sigr-runni. En e) hölda f) valdr Dofra g) drottinn β), of faldinn hólmfjötrs γ) hjálmi h) of sótti fund Danskra jöfra. Abest in F, S, Sk.

a) *auk*, præterea, Hkr. b) *at*, Hkr. c) *aurborđs*, Hkr.; quod usitatius est; sed inter se permutantur sæpius ö et au. d) ita Hkr.; *funnu*, A, quod minus aptum duxi; etsi enim subaudias *veg*, inveniebant viam, talis exclusio insolentior mihi videtur; lectio *runnu* facilitate sua se commendat. e) *ok*, et, Hkr. f) *Hörđa*, Hördorum, B, Hkr. g) sic dedi sec. Hkr.; *döfra*, A. h) *hilmir*, B.

α) *örborđ* mihi idem est cum *aurborđ*, quam vocem ex modo navium fabricandarum, apud Islandos occidentales usitató, commodissime explicari posse existimo; nam apud hos tabulæ, carinæ proximæ (*kjalsíđur*), fere erectæ construuntur; secundus ordo tabularum adeo deflectitur, ut paululum modo a solo adsurgat; hic tabularum ordo, quod, dum subducitur vel deducitur navis, subjecta arena atteratur, vocatur *aurborđ*, q. tabulæ arenivagæ; hinc: *aurborđs eykr*, navis. β) Ed. Havn. jungit *holmfiöturs dofri*, gigas maris, quod pro navis appellatione sumunt; paulo convenientius mihi visum est, jungere *Dofradrótt-inn*, a *Dofrar*, qui tractus est prope montem Dofriqum, v. vitam Olavi Sancti, C. 117. γ) *hólmfjöturs hjálmr*, per homonymiam positum est pro *ægishjálmr*, galea terroris; *hólmfjötr*, vinculum insulæ, mare, qui et *ægir* dicitur, quæ vox homonyma est cum *ægir*, terror.

[1]) Ordo: *Ok merkr a) fémildr konúngr vildi atfreista þess markar b)-hlódynjar c)-álfs α), er kom norđan, viđ β) morđ-frost d); þá er gramr e) bađ stirđan γ) valserkjar-veđr-hirđi f) varđa virki fyrir δ) hagbarđa-hurđar g) hlunn h)-njörđum i).* Abest in F, S, Sk.

a) *myrk*, Hkr., quod junge cum *markar*, opacæ sylvæ.

Otto imperator exercitum australi parti Danorum munimenti admovit. Munimentum Danicum sic comparatum est: duo sinus hinc illinc in terram insinuant, inter intima vero sinuum brachia Dani aggerem altum et firmum ex saxis, cespitibus et trabibus exstruxerant[1], profundamque fossam extra duxerant; centeni quique passus portam habebant, cui superstructum erat castellum[2] ad defensionem munimenti, nam pro singulis portis pons fossæ erat impositus. Otto imperator partem australem munimenti Danici exercitu suo oppugnavit; Hakon vero dynasta aggeres castelli suis co-

b) *serkjar*, B, C, contra metrum. c) *foldynjar* Hkr., eod. sensu; *hlódynar*, B. d) *fyrst*, Hkr., pro *frost*, quod omnes var. lect. ibid. præferunt. e) *gram*, C. f) *hirðir*, Hkr.; unde legendum suadent *gram* pro *gramr*. g) *Hörða*, Hördorum, Hkr., ut adeo *Hörða-gram*, de Hakone satrapa sit intelligendum. h) *hlym*, sonitus, Hkr. eod. sensu; *hlið*, C. i) *morðum*, C, prave.

α) *hlódyn*, tellus, quæ et *foldyn* et *fjörgyn* audit; *markar hlódyn*, terra sylvæ i. e. sylvosa; de Norvegia intelligo, quæ supra dicitur *eyki-grœnt Onarsfljóð*, terra arboribus viridis; hujus *álfr*, præfectus terræ sylvosæ, ipse Hakon satrapa, eadem ratione, ac in Eigla, C. 59, *landálfr* dicitur., q. s. tutelaris terræ genius. β) coactus sum jungere *morð-frost*, ob lectionem *frost*, quamvis *morðálfr* per se apta satis esset bellatoris appellatio; *frost*, gelu, poët. pro procella, tempestate; hinc: *morðfrost*, tempestas cædis, pugna; sic *odda frost*, pugna appellatur apud Sigvatum, Hkr. VII, C. 47, str. 2. γ) *hirðir*, pr. qui servat, custos; deinde pro præfecto, duce, accepi; nam *valserkjar veðr*, de procella loricæ, jaculatione, pugna, explicavi; si vero *valserkiar veðr*, pro ariete loricæ, i. e. telo, accipere malis, *hirðir*, proprie verti potest: qui servat, possidet, utitur. δ) *Hagbarðr*, sec. Edd. nomen piratæ; *hagbarða hurð*, tabula piratarum, clypeus; ejus *hlunnr*, ensis, nam *hlunnr*, accipi potest pro ligno in genere; hujus *nirðir*, numina ensium, prœliatores.

1) latam, add. B, C. 2) militibus completum, add. B, C.

piis defendit, acerrimo coorto prœlio. De quo sic Einar Lancicrepus in Vellekla:

Haud facile fuit eorum
acies perrumpere, etsi
tumultuosi numen prœlii
cieret atrocem impetum.
Marinorum vector equorum
poposcit pugnam, quando ab austro
bellator iret cum catervis
Frisiorum, Francorum et Vendorum[1].

Hakon dynasta cohortes omnibus munimenti portis imposuit, majorem vero exercitus sui partem aggeres munimenti circumire jussit, ut, qua maxime fiebat oppugnatio, præsidio esset. Tum multi ex imperatoriis ceciderunt; cum vero imperator munimentum expugnare non posset, ad tempus abstitit, et exercitum ad naves reduxit. Qua de re sic Einar:

---

[1]) Ordo: *Varat a) gengiligt at gánga í gegn b) þeirra α) lið, þóat c) β) geirrásar d) garðröknir e) gerði harðan styr. Vágs blakkriði γ) kvaddi vígs, þá er δ) gunnviðurr f) fór sunnan með fylki ε) Frísa, Frakka ok Vinda.* Abest in F, S, Sk.

a) vara, id., Hkr. *b) gögn*, id., Hkr. *c) þótt*, id., Hkr. d) sic B, Hkr.; *geir ásar*, A. *e) garðrögnir*, id., Hkr.; *garðraknir*, B, *f) gunnundr*, B, prave.

α) i. e. Norvagorum, quibus præfuit Hakon. β) i. e. Otto imperator, *geirrás*, impetus missi gladii; ejus *garðr*, vehemens pugna; hujus *röknir*, præliator: *röknir*, id. q. *rögnir*, nomen Othini, *k* cum *g* permutato. γ) i. e. Hakon satrapes; *vágs blakkr*, navis; *riði*, verbale agentis, qui equitat, a *ríða*, *reið*, *riðinn*. δ) intelligitur Otto imperator, a *gunnr*, pugna, et *Viðurr*, Othinus; Ed. Havn. Hakonem subjicit, hoc ordine: *þá er Frísa fylki* (nom. pro *fylkir*, sc. Otto) *fór sunnan með* (pro *mót*) *gunnviðor* (Hakonem) *vags blakkriði* (in dandi v. accusandi casu), *ok kvaddi Frakka (ok) Vinda vígs;* quem ordinem haud paucis difficultatibus laborare existimo. ε) *fylki*, pro (militum) caterva, interdum occurrit, v. c. Hervarars. C. 18, str. 10; Edd. Snorr., p. 67; sic *fólk*, sæpius. De copiis Ottonis repete Cap. 68.

Intonuere mucrones; ubi
consortes ludi gladiorum
conseruere scuta; repertus est
ferox pugnando aquilæ saturator.
Marini equi oppugnator strenuus
Saxones vertere terga coëgit;
sic princeps cum militibus
barbaros arcuit a castello[1].

Hac pugna pugnata, dynasta ad naves suas rediit, et quam primum boream versus in Norvegiam navigare statuit, sed vento adverso retentus, in Limafjördo diu jacuit.

Munimentum Danicum consiliis Olavi expugnatum.

Cap. 70. Rex Olavus Tryggvii filius unam

---

1) Ordo: *a) þrymr a) við oddum b), er c) þriðja logs leikmiðjúngar β) lögðu saman randir; arngræddir γ) varð andvígr. Sækiþróttr sundfaxa δ) kom Söxum á flótta; þar er svá ε), at d) gramr varði ζ) óþjóðum e) garð með gumnum.* Abest in F, S, Sk.

a) *þrym*, Hkr. b) *odda*, Hkr. c) *þar er*, Hkr. d) om. Hkr. e) *ýrþjóðum*, viros, Hkr.

α) puto legendum esse: *þrymr varð odda*, strepitus exstitit mucronum; *varð*, quoque leg. quid. codd. Hkr.; possis quoque ita construere: *oddum þrymr við*, colliduntur cum stridore mucrones; sed offendit tempus præsens; Hkr. jungit: *arngreddir varð andvígr við oddalogs þrym*, pugnavit adversus furentis gladii gigantem (bellatorem, sc. Ottonem). β) *þriðja log*, Hamma Othini, ensis; ejus *leikr*, ludus ensium, pugna; *miðjúngar*, in appellationibus virorum posse adhiberi, docet Edda, p. 201, in nota; forte a *miðr*, medius, q. s. qui intersunt rei gerendæ; sequens *leggja saman*, idem est ac Latinorum, conserere manus. γ) i. e. Hakon; *arngreddir* (sic enim pronuntianda vox), bellator, a *gráðr*, voracitas. δ) Hoc nomine etiam Hakon ornatur; *sækiþróttr*, qui oppugnat, a *þróttr*, nomen Othini; *sundfaxi*, equus freti, navis; bellatoris periphrasis. ε) ad verbum: ibi sic erat, quod; idem vero puto, ac si dictum sit: *þat er svá, at*, periphrastice pro *svá*, sic, quemadmodum Cap. 26, str. 2: *nú er þat, er*, pro *nú*. ζ) pr. non-gens, it. mali homines.

hiemem in Vindlandia degit, ut supra scriptum est; novo vere naves suas apparavit, et vela in altum dedit, cursuque ad littora Skaniæ directo, ibi exscensionem fecit; incolæ vero in unum se conglobarunt, et prœlium cum eo commiserunt, in quo victor Olavus, magna præda potitus est; inde Gotlandiam advectus, navem mercatoriam, quæ Jamtis fuit, cepit, strenue se tutantibus, qui nave vehebantur, eo tandem exitu, ut Olavus navem, multis interfectis, expugnaret, et omnia bona occuparet; tertiam pugnam in ipsa fecit Gotlandia, ubi victor magna præda potitus est. Sic dicit Hallfredus Difficilis-poëta:

Fecit porro princeps bellicosus
Jamtorum et Vendorum progeniem
in prœlio cadere; ei rei
mature adsuefactus est.
Audax in pugna dominus ducum
noxius fuit vitæ Gotlandorum;
audivi fando, auri largitorem
fecisse in Skania gladii procellam[1].

[1]) Ordo: *a)Ve-grimmr a) allvaldr lèt endr Jamta ok b) Vinda kindir c) falla í styr; hann d) vandist snimma á þat. Hjördjarfr hersa drottinn var hættr Gota fjörvi; β) ek frá gullskerði e) gjörðo f) geirþey á Skáneyju.*

a) veg-grimmr, non parcens honori, honoris cupidissimus, Hkr.; *víg-grimmr*, in pugna ferocissimus, Sk. *b) at*, F. *c) kindum*, B. *d) hèr*, F. *e) gullskerðis*, Sk. *f) gerði*, Sk, quando subest *at*.

α) ve-grimmr, sævus in pacem, i. e. bellicosus. β) Hanc sententiam paullo aliter Edda Havn. resolvit: *ek frá* (sc. *at menn*) *gjörðo gullskerði* (dat.) *geirþey á Skáneyju*, i. e. audivi viros gessisse pugnam cum auri largitore; ego vero *gullskerði*, pro accus. accipio, et *gjörðo* pro imperf. infinitivi, admonitus de hac forma a G. Magnæo in Egla ed. Havn., p. 104, not. 1; cfr. quoque Glossarium Njalæ, sub voce *gerðu*, et Vigaglums-

Postea rex Olavus, classe littora Daniæ legens, austrum versus ad Sljeum contendit; audiverat enim, ibi adesse Ottonem imperatorem, et cum eo Burizlavum Vendorum regem, socerum suum, quibus opus auxilio esse cognoverat. Olavus, imperatorem conveniens, pollicitus est ei cum tota sua manu auxilio venire. Imperator, eum intuitus, quæsivit, quis esset. Cui ille: nomen meum haud insolitum est, domine! Olius vocor. Imperator: tu sane vir es magnæ staturæ, bonamque polliceris fortunam, et tui omnes strenui mihi videntur; quare utique tuum auxilium accipere volo. Imperator, habito cum consiliariis suis, aliisque principibus concilio, infit: considerate, principes! consiliumque date, quæ sit ineunda ratio, magna enim ad nos pervenit difficultas, quod totus hicce

sagæ, sub voce *fóru;* tangit quoque nonnihil hanc rem Raskius in Gram. Isl. ed. Havn., p. 123–4, quem de ratione harum formarum adeas. Ego nonnulla istuc pertinentia exempla satis habebo proferre, ut certo sciant lectores, talia imperfecta infinitivorum in sermone prisco extitisse; præter formas *mundu*, et *skyldu*, quavis fere pagina obvias, etiam *vildu*, a verbo *vilja*, velle, exhibet Knytlingæ C. 29: *hann lèxt vildu refsa þeim, er stolit hefði;* in poësi vero sæpissime occurrit hæc forma, v. c. Hkr. VII, C. 192, str. 3: *ek kveð flestan sigr frömdu fremd Olafs ens digra*, ajo plurimas victorias auxisse gloriam Olavi Crassi; ibid. C. 240, str. 3: *þat kveð ek mik frágu*, id ajo me audivisse; it. Hist. Haraldi Severi, C. 76, str. 1: *þar hykk fast ins frækna fylking Haralds gingu;* Hist. Magni Boni, C. 29, str. 2: *hykk í hundraðs flokki Haralds bróðurson stóðu;* Hkr. VI, C. 123, str. 2: *þar hykk gram, þanns gunni framði, misto gengis þrænskra drengja*, ubi omnis constructio bene cohæret per accus. c. infinit., neque adeo opus est, ut ad enallagen casuum et figuras grammaticas, nescio quas, confugias cum J. Olavio (in tractatu *Nordens gamle Digtekunst*); eodem modo *komu*, Gretla, C. 65, str. 4; *váru*, O. Trygg. ed. Skalh., C. 367, str. 5; in forma passiva adhibetur Knytl., C. 8, str. 4: *hykkat þik þekktu kyrrsetu*, tibi non placuisse vitam otiosam.

magnus exercitus, qui huc convenit, commeatu fere destitutus est; Dani autem pecudes suas, omniaque cetera bona, quæ ipsis sunt, penitus in regnum e conspectu nostro abdiderunt, ubi sibi potissimum videntur posse ea a nobis defendere, ita ut ab hac parte munimenti Danici nulla eorum bona inveniantur, quæ hominibus alendis inservire possint; fecimus hic aliquot prœlia, et in magna difficultate terræ subigendæ versamur; quare consilium in medium proferte, quid agendum sit, ut honorem nostrum retineamus. Cum imperator finem dicendi fecerat, plerique tacuere; qui vero responderunt, duas præsto esse conditiones contendebant: unam, ut abscederent et in regnum reverterentur, alteram, ut jumenta vectoria mactarent ad militem sustentandum. Imperator reposuit: his consiliis grave subest piaculum, nam equina vesci, magna christjanæ religionis violatio est iis, qui alio modo vitam tolerare possunt; sin vero hoc bello, hac vice, absistimus, et domum in regnum nostrum revertimur, facile prævidere possum, nos alio tempore nunquam majorem aut splendidiorem exercitum ad subigendum Danorum imperium nacturos; mihi autem ipsi summum flagitium et nefas est, datam fidem violare; deo enim fidem meam obstrinxi, me hac vice aut Daniam christjanam redditurum, aut heic moriturum; quapropter neutro hoc consilio uti volo; sed audire libet, quid princeps Olius, qui nuper advenit, in medium consulat. Olius respondit: ea ingenio meo congruunt domine! quæ non commodissima videntur; vir sum exigui consilii, verum tamen tanti mea consilia facio, ut nihil omnino in medium prolaturus sim, nisi tu, domine! omnesque tui consiliarii, promittatis

usuros et habituros, quæ consilia daturus sum. Annuit imperator, annuerunt omnes, se consilio, quod daret Olius, usuros. Tum Olius: primum meum consilium est, ut inde auxilium petatis, ubi auxilii copia est, omnisque exercitus tres noctes et tres dies jejunet, ut deus, qui res omnes creavit, victoriam ex Danis nobis concedat, vosque faciat mandatis suis perfungi, quæ exsequenda habetis; deinde volo, ut omnes milites in sylvam, munimento Danico proximam, eant, sarmentorum fascem sibi quisque cædant, et ad munimentum apportent; quo facto, quid optimum factu sit, dispiciamus. Oratio Olii omnium acclamatione comprobata, cunctis militibus hoc consilium laudantibus. Primo mane sequentis diei in sylvam itum; ligna sero vespere ad munimentum apportata. Postridie Olius hanc rationem instituit: capiunt omnia, quæ comparare poterant, vasa aquaria, eaque assulis pice delibutis complent, et in eam rem tormenta sive ballistas[1] apparant. Ut alia taceamus, quæ facere instituerunt, militum nonnulli, jussu Olii, munimentum, qua facillime potuit adiri telis et lapidum conjectu oppugnaverunt; interdiu vero munimentum oppugnare non potuerunt, quod Hakon dynasta digrediens, magnum militum numerum omnibus castellis imposuerat, qui munimentum defenderent, si forte hostes reverterentur. Sero vespere milites imperatoris, jussu Olii, ignem in vasa aquaria conjecerunt, eaque ad munimentum contorserunt. Assulæ, pice oblitæ, brevi conflagrarunt; mox flammam ex vasis erumpentem sarmenta, sub munimentum congesta, conceperunt. Fuerat hoc die aër tranquillus et serenus, sub vespe-

1) *valslöngur*, (pro *slaungur*) id. C, F, S.

ram vero ortus est auster vehemens et siccus, qui, ingruente nocte, acrius spirare[1] cœpit. Cum vero sarmenta cœpissent conflagrare, ventique vis munimentum versus ferretur, castella, e ligno facta, subito ignem concipiebant, et similiter aggeres munimenti, qui magna ex parte ligno erant constructi; jamque tanta exstitit flammæ vis, ut unum ex altero conflagraret, maneque sequenti nulla vestigia Danici munimenti, præter saxa, apparerent[2]. His gestis, imperator cum omnibus suis Sljeum ad naves profectus, copias sinum in Jotiam transvexit, militibus jam commeatu non laborantibus, utpote quibus pecudum Danicarum copia affatim ad mactandum suppeteret. Haraldus autem, Danorum rex, cognito, incensum esse munimentum Danorum, Ottonemque imperatorem cum exercitu bene magno Jotiam ingressum, adversus eum cum exercitu suo contendit. Factum est, quo loco convenerunt, magnum et longum prœlium, eo tandem exitu, ut imperator victoriam reportaret, rex vero Haraldus ad Limafjördum refugeret, ubi comparatis navibus in Marseyam trajecit; tum missis inter eum et imperatorem internunciis, eo res deducta est, ut, pacem pacti, condicto loco temporeque conveniendi, ipse Otto imperator et Haraldus Danorum rex in Marseya congrederentur. Poppo nomen erat episcopo, qui cum imperatore fuit; hic regem Haraldum ad religionem christjanam amplectendam hortatus est, multaque eum docuit dei omnipotentis miracula. Cum vero episcopus prolixa diser-

[1]) *hvessa*, (pro *styrma*) id., S. [2]) Tangit Fagurskinna expugnationem munimenti Danici his verbis: *þá er hann hafði áðr unnit Danavirki, sem heyra má í þeirri frásögn, hvesso með miklum krapti þat varð unnit af Guðs fulltingi.*

taque oratione de negotio divino exposuisset, rex Haraldus sic respondet: invitus facio, ut religioni renuntiem, quam per totam ætatem habui et observavi, et ante me consanguinei et majores mei, neque verbis solis, quantumvis splendidis et blandis, inducor, ut eam deseram, nisi manifesta simul ostendatis signa, ita ut negari non possit, vestram religionem esse meliorem et veriorem, quam nostram. Tum episcopus Poppo laminam ferream candentem dextræ imponi fecit, eamque in omnium conspectu novem pedes gestavit, quo facto, manum incolumem regi Haraldo ostendit; quo viso miratus rex Haraldus, religionem amplexus et cum omnibus suis copiis baptizatus est. Rex Haraldus, cum in Marseya considebat, antequam imperatorem conveniret, Hakoni dynastæ nuntium miserat, ut sibi auxilio veniret. Pervenerat tum in insulam dynasta, quando baptizatus erat rex; rex, missis nuntiis, jussit, ut ad se veniret; ut vero convenerunt, rex dynastam, ut se baptizari sineret, coëgit; quare Hakon dynasta cum omnibus, qui eum tum sequebantur, baptizatus est. Quo facto, rex ei sacerdotes aliosque doctos viros tradidit, additis mandatis, ut omnem Norvegiæ populum baptizandum curaret; quo facto, cum discessissent, dynasta Halsum in Limafjördo se contulit, ibique secundum ventum exspectavit. Ferunt, Ottonem imperatorem officium lustricum præstitisse Sveini, filio regis Haraldi, eique nomen suum dedisse, quare sic baptizatus est, ut Otto Svein nominatus sit. Imperator, consilium Olii bene succesisse existimans, iterum interrogavit Olium, qua in terra natus, quaque familia ortus esset. Respondet Olius: qui sim, haud diutius te, domine! celabo;

Olavus vocor, gente Norvegus, patre natus rege Tryggvio Olavi filio. Imperator respondet: patris quidem aliqua, tui vero major, ad me fama pervenit; nunc volo, ut mecum in Saxoniam proficiscaris, te magnum principem in meo regno faciam. Olavus respondet: gratias tibi ago pro oblato beneficio, at regnum aliquod habeo in Vindlandia, quod curandum mihi est, tuus vero amicus libenter esse cupio; imperator ita fore annuit. Post hæc Otto in Saxoniam in regnum suum reversus est, ipso ac rege Haraldo amicissime digressis. Rex Haraldus ad mortem usque religionem christjanam bene servavit. Rex Burizlavus in Vindlandiam profectus est, et cum eo gener ejus Olavus Tryggvii filius. Hujus belli, quod in Dania gesserunt, meminit Hallfrödus in encomio Olavi (Olaviade):

Falangæ jumentorum incitator
betulas loricarum feriendo
decorticavit, in Dania,
austrum versus ab Heidabyo[1].

Hakon dynasta fidem deserit, et apostasiam commisit.

Cap. 71. Jam ob eo ordiendum, cum Hakon dynasta ad Halsum in Limafjördo ventum secundum exspectaret; ut autem nactus est ventum, quo se in altum deferri posse credidit,

[1]) Ordo: *Hleypi-meiðr a) α) hlunnviggja b) hjó c) β) bavðserkjar d) birki barklaust γ) fur sunnan Heidabý í Danmerku.* Abest in C.

a) Hleypimeiðar, Sk. *b) hlunningja*, prave, Sk. *c) lèt*, Sk. *d) bandserkjar*, pr. Sk.

α) *hlunnvigg*, jumentum falangæ, navis; ejus *hleypimeiðr*, qui navem in cursum incitat, vir rei navali intentus, h. l. intellige regem Olavum. β) *bavðserkr*, indusium pugnæ, lorica; ejus *birki*, betula loricæ, miles loricatus (intelligi quoque posset de ense). γ) *barklaust*, non ad *birki* referendum, sed ad *hjó*, i. e. feriit ita, ut cortice denudaretur, sive loricas militum cædendo corrupit.

viros consecratos in terram exposuit, ipse vero altum petiit. Ventus primum a libanoto, deinde ab occidente flavit. Tum dynasta per Eyrarsundum vectus est, terramque ab utroque latere prædatus est: hinc orientem versus Oram Skaneyæ prætervectus est, prædas, ubicunque oris allaberetur, agens. Cum vero scopulos Gothicos orientem versus præternavigasset, ad terram appulit, magnumque instauravit sacrificium; tum volantes supervenerunt duo corvi, acutum clangentes; unde dynasta intelligere sibi visus est, Odinem sacrificationem accepisse, seque auspicato pugnaturum; quare naves omnes injecto igne concremavit; deinde in terram omnibus cum copiis progressus, infesto clypeo omnia peragravit. Tum ei obviam venit magno cum exercitu dynasta, Gautlandiæ (Gothiæ) præfectus, nomine Ottar; hi magnum prœlium commiserunt, victore Hakone dynasta, Ottare vero dynasta cum plurima suorum parte occumbente. Hakon dynasta utramque Gautlandiam peragrans, omnia infesto clypeo vastavit, donec in Norvegiam perveniret. Hujus rei meminit Einar Lancicrepus.

Occisor fugientium in campo
oraculum consuluit;
opportunitatem prœliandi nactus est
Hediniani gestator amiculi.
Et imperator militum videbat
atroces vultures cadaverum;
id numen sacri aspergilli volebat
vitam Gothorum perdere[1].

[1]) Ordo: *α) Felli-njörðr a) flótta gekk til fréttar á velli; draugr b) héðins váða β) gat dagráð γ) dólga sagu. Ok δ) haldboði c) hildar sá ramma hrægamma ε); sá d) teine)-lautar týr vildi týna fjör Gauta ζ).* Abest in F, S, Sk.

a) morðr, B, C, vitio librarii. *b) drjúgr*, B. *c) hallboði*, id., B. *d) þá*, tum, Hkr. *e) teins*, B; *tens*, C.

Agitavit satrapes igneum
scuti conventum, qua nemo ante
processerat depugnaturus
sub piratæ lacunari;
nec quisquam a mari longius
portavit scuta, circumfusa strato
serpentis; omnem Gothiam
peragravit imperator [1].

α) *felli-njörðr*, qui sternit; *f. flótta*, fugæ, i. e. fugientium, prælator, h. l. de Hakone. β) *Heðins váðir*, panni, tegumina, Hedini piratæ, lorica; ejus *draugr*, pugnator; nota h. l. quatuor ejusdem subjecti periphrases in totidem enunciationibus, ut adeo pronominis vicem sustinere videantur. γ) *dagráð*, tempus opportunum: *dagráð at tala við konúng*, Egla; *dólga saga*, contentio cum hostibus, pugna; *saga*, narratio, it. contentio, ut *senna; dagráð dólga sagu*, id. q. in prosa: *dagráð til at berjast*. δ) *haldboði hildar*, qui pugnam committere jubet, dux exercitus. ε) *hrægammr*, corvus. ζ) secundum has lectiones binæ admittendæ sunt anomaliæ: 1) *ro hlaut*, esse femininum; 2) *fjör*, esse dativum, aut verbum *týna*, h. l. construi cum accusativo; siquidem *týr teinlautar*, esset pro *týr lautar-teins*, *laut* vero id. q. *hlaut*, sanguis lustralis, quod alias neutrum est; *lautar teinn*, tigillum, aspergillum sanguinis lustrici, v. Hist. Hakonis Boni, C. 16, et Eyrbyggjam in initio; hoc nomine dignissimus quidem fuit Hakon, antiquæ religionis cultor observantissimus; equidem lubentius admiserim verbum *týna*, cum accusativo, quam *ro fjör*, poni pro *fjöri* v. *fjörvi*, quod nescio, an in neutris procedat; eædem anomaliæ sunt admittendæ, si vel cum ed. Havn. junges *haldboði lautar teins*, et *týr hildar*. Cum vero versus penultimus in consonantia metrica claudicet, fieri potest, ut vox *týna*, depravata sit; forte reponendum est *týra*, a *týr*, v. *tjörr*, si hoc loricam v. clypeum significet (nam in dubio versatur); tum *týra teinn*, ensis; ejus *laut*, terra ensis, clypeus; hujus *týr*, pugnator; porro jungendum esset: *vildi fjör Gauta*, cupidus erat vitæ Gothorum.

[1]) Ordo: *Jarl háði hjörlautar α) hyrjar þíng, þars α) aungr b) maðr c) und ský d) -ranni β) sörva e) kom at herja áðan. Maðr f) bar-a g) randir lýngs h) - barða - lopt - varðaðar γ) enn i) lengra frá sjá; gramr vann um k) gengit allt Gautland.* Abest in C, F, S, Sk.

(Dynasta in Norvegiam redit).

Cap. 72. Cum Hakon dynasta, ab oriente proficiscens, Gautlandiam infesto clypeo peragraret, dynastæ imperatoris, Urguthrjotus et Brimisskjar[1], in Vikia constituti, quam totam ad Lidandisnesum usque christjanam reddiderant, cum de itineribus ejus omnique ratione cognovissent, minus tutum rati, ibidem Hakonem dynastam exspectare, si incolarum multitudo adversum se cum illo se conjungeret, cum omnibus navibus suis, quas eo secum duxerant, item octo[2] aliis, aufugerunt. Hakon dynasta in Vikiam perveniens, mox animadvertit, quid ibi dynastæ moliti fuissent: destructa fana, omnemque populum ad christjanismum perductum, ubi ejus rei data esset facultas. Tum Hakon destructa fana reficienda curavit, missisque per totam Vikiam nuntiis, interposito interdicto vetuit, ne quis religionem ab dynastis promulgatam servaret; deinde boream versus pedestri itinere in Thrandheimum profectus, ibi primum quietus consedit; jam solus toti Norvegiæ præfuit, neque ulla ab eo tempore tributa Danorum regi solvit, factus exinde in omnibus pejor, et paganismo addictior, quam antequam baptizatus est.

a) *þar er*, id., Hkr. b) *engi*, id., Hkr. c) *mannr*, id., Hkr. d) omitt. Hkr. e) *sörla*, piratæ, Hkr. f) *mun*, B. g) *bera*, B. h) *laungs*, B. i) *ens*, B. k) *of*, Hkr. id.

α) *hjörlaut*, solum gladii, clypeus; ejus *hyr*, ensis; hujus *þing*, pugna. β) *sörvi*, h. l. accipio pro eadem voce, ac *syrvi*, quam inter piratas recenset Edda Snorr.; unde *sörvar*, in genere de hominibus, quemadmodum *serlar*, homines, viri, a *sörli*, pirata, ductum videtur; *ský-rann*, locus nubis, cælum; hinc *sörva ský-rann*, cælum piratæ, clypeus. γ) *barði*, piscis; *lýngs barði*, piscis ericeti, serpens; hujus *lopt*, tabulatum, cui incubat serpens, aurum; *varðaðr*, circumdatus, a *varða*, id. q. *verja*.

[1]) Brimiskjarr, B, C. [2]) novem, F, S.

(*Expeditio Olavi Tryggvii filii*).

Cap. 73. Dicitur Olavus Tryggvii filius idola nunquam coluisse, horum omnem cultum magnopere detestatus est, quæcunque vero de cælesti deo ejusque miraculis inaudivit, ea ei eximie placuerunt, in primis autem animo infixa tenuit, quæ in Dania viderat dei miracula. Atque proxima post hieme, quam digressus ab imperatore Ottone fuerat Olavus, in regno suo in Vindlandia consedit; insequenti autem vere naves suas comparavit, in piraticam excurrit, et primo per Frislandiam, deinde per Saxlandiam (Saxoniam)[1] et in Flæmingiam usque, prædando grassatus est; sic dicit Hallfredus:

Princeps, filius Tryggvii,
cadavera crebra concidit
deformia Saxonum in prædam
equo feroci, ad ultimum, gigantidis.
Amicis rex beatus passim præbuit
atro gigantidum equitio
bibendum nigrum sanguinem
multorum Frisiorum[2].

---

[1])Frakklandiam (Franconiam), F.

[2]) Ordo: *Tiggi, sonr Tryggva, lèt a) tiðhöggvit ljótvaxin hræ a) Saxa fur b) styggvan c) leiknar hest β) γ) á lesti d). Vinhróðigr e) vísi gaf víða blökku δ) kveldriðu f) stóði at drekka brúnt g) blóð h) margra i) Frísa.*

a) *gram*, S. b) *við*, B, C. c) *dyggjun*, S; *dyggvan*, Sk. d) *lasti*, A. e) *um hróðgr*, Sk. f) *kvöldriður*, Sk. g) *brútt*, Sk. h) *blóði*, Sk. i) *margar*, S.

α) forte rectius verterim: crebris ictibus fœdavit, ut *ljótvaxin*, non ad *hræ*, sed ad *höggvit* referatur; neque enim quis facile credat, Saxones in genere deformes fuisse. β) i. e. lupo; *leikn*, gigantis; ejus *hestr*, lupus. γ) *á lesti*, ultimo; sic opponitur τῷ *fyrstr*, in hujus historiæ Cap. 261, str. 2. δ) i. e. lupis; *kveldriða*, pr. quæ vespertino tempore equitat, h. l. gigantis est intelligenda; gigantides enim lupis vectæ noctu oberrabant, cfr.

Calumniatorum oppressor potens
removit involucra gladii;
ductor exercitus Flæmingorum
carnem distribuit corvis[1].

Olavus Tryggvii filius clypeum ab Thangbrando dono accepit.

Cap. 74. Eo tempore Albertus episcopus erat Bremis in Saxonia; ejus discipulus erat Thangbrandus, filius Vilbaldi[2], comitis de urbe Bremorum; hic jam ad maturam pervenerat ætatem, quando Hugbertus, episcopus de Kantarabyrgo (Cantuariensis), Albertum episcopum[3] ad se invitavit, et eximia munera ei omnibusque ejus comitibus dedit; huic convivio Thangbrandus cum episcopo interfuit; et cum munera distribuerentur, Hugbertus episcopus Thangbrando: tu ita moratus[4] es, uti equites, etsi

Edd. Sæm., Helg. Hat. 35; hinc appellantur *kveldrunnar konur*, mulieres noctu oberrantes, Edd. Snorr., p. 102, str. 6; in Eyrbyggja *kveldriða*, de femina maga usurpatur, homines nocturnis incubationibus (equitationibus) vexante, p. 46, ante enim præcessit: *flutti þat Oddr Kötluson, at Geirríðr mun hafa riðit honum.*

¹) Ordo: *Rikr lægir rógsrekka α) brá a) valkera b) líki β); herstefnir γ) lèt goldit hröfnum hold Flæmingja.*

a) *bar*, gestavit, Hkr. *b*) *valskera*, seculæ cadaveris, F, S; *valskerja*, id., Sk.

α) *rógs rekkar*, homines calumniæ v. dissidii, sunt turbulenti homines, rerum novatores; quorum *lægir*, repressor, rex dicitur. β) *brá valkera líki*, evaginavit ensem; *lík*, accipio pro involucro, id. q. *hamr*; *valkeri*, ensis, q. s. tentaculum cæsorum; ejus *lík*, vagina; sed lect. ed. Havn. alium exhibet sensum: *bar valkera líki*, gestavit induvias Othini (arma, loricam), vel similis fuit Othino (in pugna), a *líki*, similitudo, et *valkeri*, elector cæsorum, Othinus. γ) *herstefnir*, qui evocat milites, imperator.

²) Vigbaldi, B, C. ³) fratrem suum, add. B, C, S. ⁴) alieno imperio subjectus, S.

clericus sis, ideo dono tibi clypeum[1], in quo signata est sancta illa crux cum effigie domini nostri, id significat doctrinam tuam. Thangbrandus donum grato animo accepit. Dein Albertus cum suis a convivio discessit: qui cum domum in Saxoniam pervenerant, aderat ibi rex Olavus Tryggvii filius; hunc convenit Thangbrandus, qui tum clypeum gestavit, ipsi ab episcopo Hugberto donatum. Ut autem rex Olavus clypeum conspexit, quid in eo signatum esset, diligenter attendit; et admiratus Thangbrando ait: quem colitis christjani in cruce passum? Thangbrandus respondit: dominum nostrum, Jesum Christum, colimus. Rex quæsivit: quid commisit, qui sic cruciaretur? Tum Thangbrandus ei passionem domini, et miracula crucis, exacte narravit. Tum rex Olavus clypeum venum petiit, Thangbrandus vero ei dono dedit. Rex ait: hoc donum magnopere mihi placet, et si quid tibi usu veniat, ut alicujus præsidio aut auxilio indigeas, me adeas, et tum ego clypeum tibi rependam, interim tamen volo, ut argenti nonnihil a me accipias. Annuit Thangbrandus; rex ei pretium clypei pendi jussit; quo facto, amice digressi sunt. Deinde rex Olavus insequenti autumno domum in Vindlandiam navigavit, ibique tertiam hiemem se continuit.

Rex Olavus cruce se signavit.

Cap. 75. Cum rex Olavus Tryggvii filius tres hiemes in Vindlandia fuerat, accidit res, quæ ei et multis aliis ibidem terrarum magnum dolorem peperit, ut uxor ejus, regina Geira, morbum nancisceretur, qui ei mortem attulit. Hæc jactura Olavo regi adeo gravis fuit, ut ei postea in Vindlandia commorari triste visum sit; ideo

[1]) Sic, B, C, F, S; *krosold*, A, vox obcura; forte *krosskjöld*, clypeum cruce notatum, vel τo *old*, ut *ald*, mera terminatio est.

naves viris instruxit, et primum in Daniam navigavit, atque hinc orientem versus in Gardarikiam proficisci statuit. Veri quoque simile videri debet, eum propter dolorem suum istuc se primum convertisse, ubi antea plurimum commoratus et sorte sua optime contentus fuerat. Cum vero ad Daniæ littora ventum secundum exspectarent, die quadam rex Olavus in terram egressus est, et more piratarum pecora abegerunt; quo comperto, incolæ congregati eos magna manu insecuti sunt. Rex Olavus ac sui non prius rem animadverterunt, quam confluente undique multitudine cingerentur; fugam circumspicientes, quomodo evaderent, non statim repererunt, erat enim in eo loco sylva densa et minutula, nulla vero tuta[1] latibula. Tum rex Olavus cum magna fiducia divinæ clementiæ suos alloquitur: scio, inquit, potentem esse deum, qui cœlos regit, et omnia creavit; audivi etiam, illum habere victoriæ signum, quod magna sequatur vis, hæc crux est, in qua passus est; oremus ergo omnes humiliter hunc eundem deum, ut nos per suum crucis signum protegat; nos humi sternamus, atque sumamus duos ramos, quos nobis in formam crucis superimponamus. Omnes ita, uti præcepit, fecerunt. Deinde magno strepitu et armorum fremitu supervenerunt hostes, eos statim comprehensuri, quippe quos paulo ante brevi a se intervallo abesse vidissent; in quibus cum frustrarentur, ultro citroque per sylvam cursitarunt, etenim illos, licet pedibus suis subjacerent, non viderunt; sic eos protexit sancta illa crux, divino adjuvante auxilio. Incolæ a quærendo destiterunt; rex vero Olavus cum suis surrexit, et ad naves perrexit; quo viso, illi acriter eos insecuti sunt. Tum nil aliud

1) alia, F.

regi atque militibus ejus relictum est effugium, quam, ut in loco, quo pervenerant, humi decumberent, dei misericordiam sperantes; dani vero illos nunc non magis invenerunt in plano campo jacentes, quam antea in densa sylva.

De rege Olavo.

Cap. 76. Post hoc eventum Olavus naves suas orientem versus in Gardarikiam direxit, ubi ab rege Valdamare atque Allogia[1] regina perbene exceptus est; sequenti hieme cum suis Holmgardi commoratus est. Nocte quadam per quietem ei oblata est visio magna et memorabilis; ei nempe visa est turris lapidea, in sublime, quousque oculis attingere posset, erecta; hæc columna extrinsecus gradibus, sive scamnis, excisa videbatur; ille sibi visus est ascendere columnam, usquequo supra nubes pervenisset; heic adeo suavem fragrantiam sensit, qualem antea nunquam animadverterat; tum circumspexit, et undique circa se vidit loca amœna, omnifaria voluptate florida; heic conspexit homines lucidos, albis vestibus indutos, atque omnigena splendida gloria ornatos, majorique, quam ut dici possit, gaudio plenos. Dein supra se audivit vocem, ad se ita dicentem: ecce, Olave! vir bonæ spei! tua opera ad res bonas multiplicabuntur, atque eximium fructum ferent, in gloriam dei, et in tuum honorem, tam in præsens, quam in posterum, tempus, quoniam nunquam veneratus es maledicta idola, neque illis ethnicum cultum præstitisti; hinc nomen tuum per orbem celebrabitur; multum tamen tibi deest, ut perfectus sis dei minister, nondum enim plenam habes rerum divinarum notitiam aut persuasionem,

[1]) Arlogia, B, C.

neque sacro baptismo ablutus es. Tum pertimuit Olavus, et valde anxius dixit: quis es, domine, in quem credere possim? Vox respondit: in Græciam proficiscere, ibi tibi notum fiet nomen dei tui, et si in eum recte credis, atque præcepta ejus fideliter servas, te et multos alios ab opacis ethnicæ religionis tramitibus erroneis in lucidas sacrosanctæ fidei vias deduces; deus enim te elegit, ut multos populos ei acquiras, et propter hæc æternam salutem, majoremque, quam nunc vidisti, gloriam adipisceris. Cum hæc vidisset et audivisset, de columna descendere voluit; tum deorsum infra se vidit multa terribilia loca, flammantibus cruciatibus plena, audivitque ejulatum et desperationem, atque miserabilem lamentationem animarum, quæ ibi cruciabantur; ibi sibi cognoscere visus est multos principes atque amicos suos, qui in ethnicos deos crediderant; ibi etiam conspexit formidabilem cruciatum, regi Valdamari et reginæ Allogiæ præparatum. Hac visione valde exterritus est, et tantopere commotus, ut, cum expergefieret, oculi ejus lacrimis oppleti essent; eodemque mane, cum vestes induisset, jussit copias suas profectioni se accingere. Hinc naves quam celerrime ad Græciam direxit, ubi multos offendit præstantes sacerdotes, qui ei notum fecerunt nomen domini, Jesu Christi, narratumque est, Olavum tum prima signatione initiatum fuisse; postea rogavit episcopum, cui nomen Paulus, ut in Gardarikiam proficisceretur, atque ibi gentibus ethnicis religionem christjanam annuntiaret. Paulus episcopus erat magnus dei amicus, dixitque, se in Gardarikiam profecturum, si Olavus præcessisset, et negotium ejus interpretatus esset, ne resisterent principes, quominus christ-

janam dei religionem ibi fundaret. Tum Olavus Gardos reversus est, atque sanctam fidem ibi annuntiavit, et quidem primum sigillatim regi et reginæ. Rex primum firmiter restitit, regina autem facilior erat; tandem vero eo res perducta est, ut suasu reginæ rex frequentia comitia convocaret. Cum autem multi magnates atque ingens populi multitudo eodem convenissent, comitiaque constituta essent, surrexit rex Olavus, et ita verba fecit: spero, domine rex! te sapientia tua intelligere, de quo coram te aliquam intuli mentionem, tibi scilicet et omnibus aliis, tam divitibus, quam pauperibus, multis nominibus præstare, in unum verum deum credere, creatorem, qui fecit cœlum et terram, et omnes res, visibiles et invisibiles, quique dat æternam salutem sine fine omnibus in se recte credentibus, sibique rite servientibus, quam in tantis errare tenebris, ut in falsa idola credatis, quæ eo minus aliis quidquam auxilii præstare possunt, quod ipsa nequeant loco moveri, nisi ab aliis portata aut tracta sint, quemadmodum tibi multo ante dixi, cum nullam dei notitiam haberem, mihi nihilo secius temerarium videri, eis servire; hinc omnem laborem et operam impendam, atque nunquam desistam, nomen dei vobis annuntiare, priusquam te, rex! atque totum hunc populum ab opaco erroris tramite, quo nimis diu incessistis, in candidas spei vias æternæ salutis traduxero. Rex Valdamar ad sermonem illius respondit, atque ita fatus est: ex istis radiolis, qui ex pulcris tuis hortationibus renitent[1], inducor in spem, morem christianorum hominum nostro præstare; verum longa pri-

[1]) ad meam rationem, add. B, C, F, S.

clare testatur, has nationes, quæ appellantur Rusci, Polavi[1], Ungarii, ad christjanismum conversas esse diebus Ottonis imperatoris hoc nomine tertii. Quidam libri tradunt, Ottonem imperatorem cum copiis suis terras orientales (ad mare Balticum jacentes) ingressum, ibique multis locis populos ad christjanismum coëgisse, atque Olavum Trygvii filium eum comitatum fuisse.

De piratica regis Olavi Tryggvii filii.

Cap. 77. Posthæc rex Olavus naves suas et copias ex oriente ab Gardarikia profecturas paravit; primum in Daniam navigavit, et hinc occidentem versus per mare vela dedit; ita dicit Hallarstein[2]:

Permultæ naves deinde regiæ,
clypeis ornatæ, cucurrerunt
omnes simul a Gardis,
regem ferentes liberalem.
Fidus Olavus, hæres Tryggvii,
vastavit terras occidentales
navali expeditione, et virorum
progeniem secuit metallis[3].

Imago mundi; þat segir ok sú sama bók, at á hans dögum varð sá mikli bardagi við Gabaon, er sjálfir Gyðingar striddu á.

[1]) Rutókolani, B, C. [2]) Markus Prætor in Rekstefja, F, S.

[3]) Ordo: *Hermörg a) snekkju borð b) kildings, α) hála c) β) törgut d), runnu síðan öll senn or Görðum und e) mildum gram; alltyggr Olafr, arfi Tryggva, rèð f) herjat γ) Vestrlönd, ok klauf virða kindir g) stálum h).*

a) herðig, S; *hergin*, F. *b) börð*, proræ, Hkr. in hist. Ol. Trygg. C. 21. *c)* sic Sk; *hala*, A, Hkr., cet. *d) tjörgut*, id., vel pice oblitæ, S; *norgut*, obsc. C; *urgut*, F; *urgur*, vincula (insularum), i. e. mare, Hkr., Sk. *e) um*, circa, F. *f) lèt*, Sk. *g) kindar*, Hkr., Sk. *h) stáli*, ferro, Sk; *straumi*, B.

α) hála, contr. ex *háliga*, magnifice, splendide. *β) torgut* (ut in textu impressum est), accepi pro *törgut*, a *targa*, clypeus. *γ) rèð herjat*, periphr. pro *herjaði*, depopulatus est.

Rex Olavus primo ad Angliam accessit, ibique multis in locis regionem prædando vastavit; sic dicit Hallarstein[1].

Cruentus ensis regiorum militum
insonuit in Anglia;
accepi, tinctorem attulisse cuspidis
Britannicis populis necem[2].

Navigavit quoque in Northumbriam usque, ibique prœlia commisit; deinde boream versus Skotiæ littora prætervectus, multis locis prædas egit; hujus rei meminit Hallarstein:

Clypeo decorus etiam Skotiam
polito devastavit ense;
prædura cuspis morti destinatos
momordit Skotos; saturabantur lupi[3].

Rex Olavus ab Skotia ad Sudreyas navigavit, ibique aliquot prœlia fecit; hinc ad Monam cursum direxit, ibique bellavit; in Hibernia piraticam exercuit, ibique multis locis tractus

---

1) Marcus Prætor, F, S.

2) Ordo: *Blóðugr brandr bragnings þjóðar gall a) á Englandi; ek frá odd-rjóð b) valda aldrspélli Enskra-lýða.* Abest in Hkr.

a) galt, S. *b) óð meðal*, F; *oddjörð*, clypeum, S; *odds jóð* pr. Sk; *oddr jóð*, A, B, C; unde feci *oddrjóð*, quæ unice vera lectio esse videtur.

3) Ordo: *Skjaldfrýðr a) nam ok b) ryðja c) Skotland d) sköfnum e) brandi; ódeigr oddr beit feiga Skota f); úlfar söddust.* Abest in Hkr.

a) skjótfróðr, jaculandi peritus, F, S, Sk; q. s. *skotfróðr*, a *skjóta*, vel *j* vitio librarii insertum est, ut Hkr. VII, C. 260, str. 2: *fljótt skærum*, pro *flótt-skærum*; *skjallfriðr*, C, quod vel id. est quod *skjaldfriðr*, vel pulcher, candidus instar membranulæ ovorum, a *skjall*; cfr. Eddam Snorr. p. 20; verti *skjaldfrýðr*, quasi scriptum esset *skjaldfriðr*; forsitan legendum est *skjall-frýðr*, ab ostentatione (jactantia) alienus, a *skjall*, gloriatio et *frýa*, recusare, adj. verb.: is, in quo negatur esse gloriatio. *b)* om. Sk. *c) rjóða*, rubefacere, F, Sk. *d) Skotlands*, B, C. *e) skömmum*, curto, F, S; *skygðum*, levigato, pellucido, Sk. *f) Skotta*, Sk.

habitatos incendiis vastavit; sic dicit Hallarstein:

Intrepidus porro dominus
procellæ scutorum combussit,
absque metu, vehementer
agros Hibernorum passim[1].

Tum ad Bretlandiam se contulit, et ibi passim regionem deprædatus est; hinc occidentem versus in Vallandiam navigavit, ibique prædas egit. De omni hac piratica mentionem facit Hallfredus Difficilis-poëta:

Rex juvenis, cedere nescius,
adversus Anglos contendebat;
ciens telorum pluviam
eam edidit stragem Nordimbrorum.
In pugna lætus satiator luporum
multis in locis Skotos profligavit;
auri largitor ensis ludum
gladio perfecit Monæ[2].

[1]) Ordo: *Okvíðinn* α) *Ullar kjöla elfreyr* a) *rèð víða endr brendar* b) *Ira bygðir ugglaust fíkula* c).

a) *elþeyr*, S; *elþreyr*, f. id. quod *elþrór*, Othinus procellæ, Sk. b) sio B, Sk; *brendan*, A. c) *ríkula*, potenter, magna vi, F, Sk.

α) *ullar kjölr*, navis Ulli, clypeus; ejus *el*, pugna; hujus *freyr*, deus, dominus pugnæ, prœliator.

[2]) Ordo: *Ungr* α) *ofvægr* a) *konúngr gjörðist bægja við Engla; nærir* b) *naddskúrar* c) *rèð* d) *því* e) *morði* f) *Norðimbra. Ognblíðr úlfa greddir* g) *eyddi Skotum* h) *víða; skerðir* i) *seims gjörði sverðleik* k) *í Mön* l) *með sverði*. Exstat in Hkr. O. Trygg., C. 31.

a) *ofnægr*, pr. Sk. b) *nær*, S; *nærri*, Sk. c) *naddskar*, F, S; *naðskúrar*, pluviæ serpentis (gladii), Sk. d) *reið*, S; *hlóð* cumulavit, concidit, F. e) *þar*, ibi, F; *sú*, is, Hkr. f) *timbri*, lignum, materiam, F. g) *bræddir* (r. *bræðir*), Sk. h) *skipum*, naves, F; *liði*, milites, S. i) *skerði*, C; *skerðist*, B; *grundar*, F. k) *sundleik*, prave F, S. l) *mun*, S; *muna*, F.

α) *ofvægr*, varie explicari potest: 1) nimium facilis, indulgens; 2) nimis gravis, molestus, a *vægr*, gravis (*vega*, ponde-

Sagittarum numen fecit
Hibernos et insulanorum
occumbere catervas; pretiosorum
deus scutorum gloriæ fuit appetens.
Rex incolas terræ Britannicæ
percussit, et cecidit Vallicas
gentes; prœliorum milvis
est imminuta aviditas[1].

De colloquio regis Olavi et divinatoris.

Cap. 78. Rex Olavus Tryggvii Vallandia[2] ab occidente navigavit, Angliam[3] petiturus; at ventis impeditus est, et delatus ad insulas, quæ Syllingæ nuncupantur; hæ in mari ab occidente Angliæ jacent; huc in portum appulit, et paulisper ibi in ancoris stetit; tum effluxerant quatuor hiemes, ex quo Vindlandiam reliquerat[4]. Cum rex Olavus in Syllingis jaceret, audivit, in insulis istis esse vatem, qui res futuras prædiceret, quæ multis eventu probari visæ

rare); 3) qui non cedit alteri, ab *of*, neg., úti in: Skalda: *ofljóst*, p. 207, 208, 227, quo mea versio spectavit.

[1]) Ordo: *Ægir ýdrauga a) lèt Eyverskan her ok Ira deya; dýra b) tjörva a) týr var tirar gjarn c). Tiggi barði byggendr Brezkrar jarðar ok hjó Valskar d) þjóðir; gráðr þvarr e) geira. hriðar gjóði.* Abest hæc stropha in F, S, Sk. Extat in Hkr. O. Tr. C. 31.

a) *ýdrógar*, sing., id., Hkr. *b*) *dýrra*, id., C, Hkr. *c*) *gram*, C. *d*) *vasckar*, vitio librarii, B. *e*) sic B, C, Hkr.; *hjó*, A, quod sine dubio oscitantia librarii repetitum est ex præcedenti *hjó*.

a) *tjörva*, vox mihi non alibi obvia, genit. pl. τȣ *tjörr*, quod clypeum vel gladium significare puto, et idem esse cum *týrr*, in Loðbrokarkviða 3: *ok týr ruðum viða*; forte *tyrr*, proprie est picea (unde scuta fuerint confecta, ensesque appellati, ut *lind* et *askr*), et hoc sensu occurrere videtur in Spec. reg., p. 427: *tyrfi* (r. *tyrvi*), d. s. minus recte, ut puto; vertitur per Dan. *Torve*, cum de arboribus sermo sit, et var. lect. ad eum locum præferat *tjöruvið*; ex hac voce compositum est *týrviðr*.

[2]) Anglia, F, S. [3]) Hiberniam, F. Vindlandiam, S. [4]) attigerat, S.

sint; magna incessit regem cupiditas tentandi hujus viri vaticinium; misit e suis, qui statura erat maximus et vultu formosissimus; hunc quam splendidissime ornat, et jubet, anachoretam accedat, seque regem esse dicat; tum enim ubique terrarum ea re inclaruerat Olavus, quod aliis major et formosior esset, nec vero plus de nomine suo retinuit, ex quo priore vice Gardarikiam reliquerat, quam quod se Olium appellavit, asserens se esse Gardicum (e Gardarikia oriundum). Missus vatem adiit, et se regem profitebatur. Vates respondit: non rex es, sed suadeo, ut regi tuo fidus sis; nec plura huic dixit. Ille ad regem rediit, et quid inter se et vatem actum esset, narravit. Hinc credidit Olavus, hunc virum esse veri nominis vatem, unde magis quam ante eum convenire cupivit; deinde Olavus eum adiit, et cum eo verba fecit. Rex quæsivit, quid diceret vates, quomodo ei res cessura esset in regno, aut alia prosperitate obtinenda. Anachoreta sancto vaticinandi spiritu respondet: rex illustris fies, et multa præclara facinora edes, atque multos ad veram fidem et sacrum baptismum adduces, teque et multos alios hac re salvabis; ne autem de his meis responsis dubites, indicio tibi sit, quod, ubi ad naves redieris, incides in naves[a] et hostium catervas, quibuscum pugnam conseres, et aliquot tuorum perdes, ipse vero vulnus adeo grave accipies, ut futurum sit, ut ex eo mortifere ægrotes, et in scuto ad naves referaris; tamen intra septem dies ex hoc vulnere convalesces, et statim post baptismo lustraberis. Posthæc Olavus ad naves suas rediit; ibi in hostes incidit, qui eum et copias ejus interficere voluerunt, omniaque inter

[a]) insidias, B, C; pirata, F.

eos gesta sunt, uti ei prædixerat anachoreta, ut saucius ad naves deportatus sit, et intra septem dies revaluerit; hinc pro certo habuit, hunc virum ei vera prædixisse, eumque esse verum vatem, undecunque hanc divinationem haberet. Tum alio tempore hunc virum convenit rex Olavus, et unde ei venisset hæc sapientia, qua res futuras prædiceret, interrogavit. Anachoreta dixit, ipsum christjanorum deum, omnia, quæ scire cuperet, sibi aperire; tumque Olavo multa dei miracula exposuit, atque propter ejus verba Olavus se baptismum admissurum pollicitus est; quo facto ad naves suas rediit.

Olavus Tryggvii filius baptizatus.

Cap. 79. In his insulis abbas quidam eximius opulento cuidam monasterio præfuit; huc Olavus deinde cum navibus et omnibus copiis contendit. Qui autem ibi præfuit vir divinus, vaticinandi spiritu adventum regis præscivit; hic omnes, quibus imperavit, fratres convocavit, et ut quam splendidissime ornarentur præcepit: nam processionem faciemus ad litus, et quam honorificentissime excipiemus navalem illum exercitum, qui ad nos brevi venturus est. Ut autem paratus erat abbas, atque omnes ornati, ad litus cum omnibus fratribus et multis aliis clericis et ministris sanctæ ecclesiæ, quibus imperavit, processit; erat mane diei. Rex Olavus cum omnibus suis in terram egressus erat; tum conspexerunt procul ante se tantum splendorem, ut primo fere nescirent, quid rei esset, nam passim renitebat, cum pretiosæ illæ vestes, quibus abbas et clerici ejus erant ornati, a sole matutino collucerent; ut autem congressi sunt, abbas eum ad monasterium suum deduxit; et cum cecinissent, magna comitate se invicem exceperunt. Olavus coram

abbate cum omni humilitate in genua procubuit; abbas eum sublevatum osculatus est, et ita loquitur: paulo ante mihi ostensum et dictum fuit, quis sis, et qualis futurus sis; nam dominus, Jesus Christus, te ideo huc ad insulas misit, quod debemus annuntiare tibi doctrinam salutarem, tibique ac tuis copiis sacri baptismi officium præstare, unde tu et omnes alii, qui veram fidem amplectentur, æternum auxilium et salutem reportabunt. Talibus et multis aliis pulcris verbis coram eis locutus est abbas, diserta ac longa usus oratione; deinde dei venia Olavum atque omnes ejus comites baptizavit. Hinc Olavus cum suis ibi diu moratus est, sacraque præcepta et bonos mores ab hoc viro divino, atque fratribus ejus monasticis, edocti sunt. Abbas Olavo prædixit, eum regem fore Norvegiæ, et a deo electum esse, ut multis animabus ad creatorem suum rectam viam monstret. Cum Olavus Tryggvii filius baptizaretur, annos viginti quinque natus erat; tum ab incarnatione domini nostri, Jesu Christi, anni nongenti nonaginta tres elapsi erant; accidit hoc anno decimo imperii Ottonis Juvenis imperatoris, et vicesimo primo Adalradi[1] Anglorum regis.

Rex Olavus Gydam ambit.

Cap. 80. Insequenti autumno rex Olavus e Syllingis ad Angliam navigavit, atque secum sacerdotes et alios doctos viros ex insulis[2] duxit; ad Angliam in portu quodam jacuit, pacateque se gessit, nam et terra et ipse Christo nomen dederant. Accidit vero, ut per terram mitteretur tessera, ut omnes ad comitia convenirent. Ut autem ordinata erant comitia, accessit regina quædam, nomine Gyda, soror Olavi Kva-

[1]) Adalsteinis, F. [2]) Sic B, C, F, S; Orkneyis, A.

ranis, qui Dublini in Irlandia rex fuit; illa nupta fuerat potenti in Anglia dynastæ, qui tum mortuus erat, illa vero regnum tenuit; fuit autem in regno ejus vir quidam, nomine Alfvinius[1], magnus athleta et duellator; hic ambiverat Gydam; illa vero ita respondit: se eligere velle in regno suo virum, cui nuberet; atque eum in finem comitia indicta erant, ut Gyda sibi maritum eligeret. Eo venerat Alfvinius, optimis vestibus ornatus, omnesque principes et optimates bene vestiti erant. Affuit etiam Olavus, vestesque gessit nauticas, super quas induerat lacernam hirsutam, cucullo demisso; stabat cum suo comitatu ab aliis sejunctus. Gyda circumivit, et quemcunque, qui aliquid virilitatis præ se ferre videretur, inspexit; ut autem eo, ubi stetit Olavus, pervenit, eum undique oculis lustravit; deinde, sublevato lacernæ cucullo, vultum ejus inspexit, et dixit: quis est hic vir? Ille respondit: nominor Olius, atque sum hic peregrinus. Gyda pergit: si tu me habere vis, te mihi herum eligo. Ille respondet: non recusabo; quid tibi nomen, quid genus, quisve rerum tuarum status? Ego, inquit ea, filia sum regis Irlandiæ, atque huc collocata sum dynastæ, qui huic regno præfuit; post mortem ejus regnum administravi; me ambierunt multi, quorum nemini nubere volui; nominor autem Gyda; illa erat mulier juvenis et specie valde formosa. Dein collocuti sunt, et de hac re ita pacti sunt, ut Gydam uxorem desponderet; hoc Alfvinius ægerrime tulit. Tum temporis in Anglia consuetudo invaluit, si duo de re aliqua contenderent, ut ea de re duello decerneretur, atque is causam obtineret, qui re bene gesta victoria potiretur. Igitur Alfvinius Olavum hac de re

[1]) Alfinnius s. Alfunius, B.

ad singulare certamen provocat; moxque pugnæ conventum constituunt, ita, ut ab utraque parte duodecim dimicarent. Cum autem se ad duellum accingerent, Olavus dedit suis, qui dimicarent, magnas secures, jubens, ut cum athletis[1] congredientes, quod se facientem vidissent, imitarentur; ipse quoque ingentem securim habuit. Cum vero in destinatum duello locum convenerunt, Alfvinius Olavum gladio ferire voluit; Olavus vero securi gladium e manu ejus excussit, et mox alio ictu ipsum adeo percussit, ut deliquium pateretur, tumque eum vinculis arcte constrinxit. Res ita cessit omnibus Alfvinii comitibus, ut vincti ac verberati, et ad hospitium Olavi deducti sint; deinde Alfvinium Anglia excedere jussit, atque nunquam reverti; Olavus vero omnes ejus fundos et possessiones occupavit. Posthæc nuptias celebravit, Gydamque duxit uxorem; ex qua filium procreavit, nomine Tryggvium, optimæ spei puerum.

Duellum Thangbrandi cum satellite regio.

Cap. 81. Jam ab eo ordiendum est, cum Olavus et Thangbrandus amice digressi essent, ut supra commemoratum est; ea vero pecunia, quam rex Olavus Thangbrando pro clypeo dederat, hic virginem Iricam (Hibernam)[2], eandemque formosam, emit; deinde cum Alberto episcopo domum in urbem Bremorum rediit, adducta secum virgine. Paulo post obses[3] quidam imperatoris virginem Iricam[4] rapere voluit; Thangbrandus vero restitit, neque passus est se spoliari. Obses erat fortissimus athleta et duellator, Thangbrandumque ad singu-

1) de voce *berserkr*, vide excursum de Berserkis et furore Berserkico ad Kristnisagam. 2) *rika* (pro *írska*), potentem, B. 3) *gils* (pro *gisl*), id., B. 4) *i rekkju* (pro *írsku*), in lecto suo collocare voluit, B.

are certamen provocavit; Thangbrandus annuit; dimicant; Thangbrandus victor obsidem prostravit; propter hoc e Saxonia exulare jussus, in Angliam ad regem Olavum se contulit; rex eum benigne excepit, atque sacerdotem aulicum inaugurari fecit.

Hic accipit rex Olavus canem Vigium.

Cap. 82. Cum rex Olavus Gydam Anglicam[1] duxisset, partim in Anglia, partim in Hibernia commoratus est. Cum rex Olavus in Hibernia[2] se contineret, forte aliquando ita accidit, ut in expeditione quadam magno stipatus exercitu navali versaretur. Cum vero rapto indigerent, in terram exscenderunt, atque magnam pecoris multitudinem abegerunt. Tum eos consecutus est colonus quidam, petens, ut eas[3] vaccas, quas possideret in grege ab illis agitato, sibi redderet. Rex Olavus respondit: abige vaccas tuas, si eas nosti, atque potes a grege boum ita secernere, ut iter nostrum nullo modo moreris; ego vero credo, neque te, nec ullum alium hoc in tot, quot agimus, boum centenis exsequi posse. Colonus habuit ingentem canem pastoralem, quem armenta boum coacta lustrare jussit. Canis per omnia boum armenta discurrit, atque celeriter discrevit, totque abegit boves, quot se desiderare dixerat colonus; omnes hi boves eodem modo notati erant, unde collegerunt, canem recte dignovisse. Tum rex: valde, inquit, sagax est canis tuus, colone! vis mihi dare canem? Ille contra: ego vero lubens volo. Rex ei statim dedit magnum annulum aureum, suamque ei pollicitus est amicitiam. Hic canis nominabatur Vigius, eratque omnium canum sagacissimus et optimus; illum canem rex Olavus diu postea possedit.

[1]) Hibernam, B. [2]) Anglia, F, S. [3]) duas, F.

Expeditio regis Haraldi Gormi filii.

Cap. 83. Haraldus Gormi filius, rex Danorum, cognito, Hakonem dynastam a christjanismo defecisse, regnumque ejus passim rapinis infestasse, uti antea dictum est, exercitum per Daniam imperavit, et deinde in Norvegiam profectus est. Cumque in regnum, cui præfuit Hakon dynasta, pervenisset rex Haraldus, populari cœpit; omnes, quos assecutus est, viros interfecit; prædia incendit, atque terram, quacunque penetraret, vastavit, adeo, ut quinque solum prædia in Sogno in Læradalo ab igne integra remanserint; omnis vero, qui occasionem nactus est, populus in saltus et sylvas, assumtis, quæ auferri potuerunt, bonis mobilibus, aufugit. Rex Haraldus cum exercitu appulit ad insulas, quæ Selundæ[1] nominantur, atque ibi cum omnibus copiis in ancoris stetit; narratum est, eum non habuisse minus, quam mille ducentas naves. Constituit rex Danorum cum universis his copiis in Islandiam navigare, ulturus carmen illud probrosum, quod in ejus contumeliam pepegerant omnes Islandi; erat quippe in Islandia lege receptum, ut de Danorum rege Haraldo concinnaretur stropha probrosa pro quovis naso (capite), qui in terra erat. Causa hujus rei erat talis, quod navis, quam possedere Islandi, in Dania fractæ, omnia bona a Danis essent occupata, asserentibus, ea esse maris ejectamenta. Hujus occupationis auctor erat dispensator regis, nomine Birger[2]; ideo vero de utroque, Haraldo rege et Birgere, carmen contumeliosum confectum fuerat, quod rex hanc rem ad se delatam restituere noluerat. Consiliarii et principes Haraldi ei expeditionem Islandicam dissuaserunt, dicentes, et quidem

1) Solundæ, Ilkr. 2) Birgeirr, B.

vere, tam vastum ad Islandiam peragrandum esse mare, ut nulla ratione possit tantus exercitus juncta classe ire: Danis præterea ignotos esse portus, populum vero terræ acrem et difficilem. Hinc factum est, ut a profectione desisteret rex Danorum; deinde austrum versus secundum terram copias duxit, atque in Daniam reversus est. Hakon vero dynasta Norvegiæ imperavit, totamque, quam incenderat et vastaverat rex Haraldus, terram restauravit, nulla vero tributa Danorum regi postea solvit.

Origo piritarum Jomensium.

Cap. 84. Svein, Haraldi regis filius, postea dictus Furcobarbus, dum adolescebat, educatus est apud potentem quendam principem, cui nomen Palnatokius, Fioniæ præfecto. [Ut autem adolevit Svein, regnum a patre suo postulavit[1]; Haraldus vero rex tum non magis, quam antea, regnum Daniæ partiri voluit, unde Svein nullam ab eo ditionem adeptus est. Tum Svein naves bellicas sibi comparavit, dicens, se piraticam facturum; cum autem copiæ ejus convenissent, naves suas ad Sjalandiam direxit, atque Isafjördum intravit; heic ei se socium addidit Palnatokius, nutricius suus, magnis instructus copiis. Eodem in sinu classem cum copiis in ancoris tenuit rex Haraldus, pater Sveinis, ad piraticam excurrere paratus. Svein patrem prœlio adoritur; fit acris pugna. Tum ad Haraldum regem copiæ confluxerunt, ut Svein copiis inferior aufugeret. Heic nactus est rex Haraldus vulnera, quibus obiit, diciturque Palnatokius ei hæc vulnera inflixisse. Palnatokius erat filius Palneris, Tokii filii, et Ingibjargæ, filiæ Ottaris, Gothiæ dynastæ. Pal-

1) a signo [add. B.

natokius atque illius majores Fioniæ per longum tempus præfuerant. Cum vero Palnatokius a Burizlavo Vindlandiæ rege defensor terræ, atque simul princeps piratarum Jomensium, electus esset, dynastam, nomine Akium, Fioniæ præfecit; ille Sveini, Haraldi regis filio, ætate par erat, iique, dum in Fionia apud Palnatokium adoleverant, sodales fuerant. Mater Akii erat Olava, filia Stefneris, qui Bretlandiæ dynasta erat. Hoc tempore Skaneyæ in Dania præfuit dynasta Haraldus, qui Strutharaldus[1] cognominatus est; hujus filii erant Sigvaldius, Hemingus et Thorkel Procerus. Sigvaldius erat statura magna, facie oblonga, naso adunco, vultu pallido atque oculis pulcris. Thorkel erat statura procerrimus, facie pulcra atque viribus eximiis. Tova appellata est filia[2] Haraldi dynastæ. Tum Borgundarholmo præfuit princeps, nomine Vesetius[3]; uxor ejus erat Hildigunna; horum filii erant Buius Crassus et Sigurdus, cognomine Kapa (sagatus); filia Vesetii erat Thorgunna, quæ nupserat Akio Fioniensi; eorum filius erat Vagn, qui prima jam ætate statura erat magnus et robustus, facie pulcra, ingenio in pueritia ferociore, animo vero, cum adolevit, audacissimo. Avunculus ejus Buius facie non erat pulcher, animo vero aspero, statura procera et crassa, tantoque robore, ut nemini compertum sit, vires eum unquam defecisse. Sigurdus Kapa, frater ejus, erat specie pulcher, sermonis parcus et bene sedatus, animo intrepido; ille in matrimonio habuit Tovam, filiam Strutharaldi[4] dynastæ de Skaneya. Hi omnes modo memorati juve-

[1]) rationem hujus cognominis quære in historia Jomensium ed. Havn. 1828, C. 16. [2]) uxor, B. [3]) B hoc nomen semper Vjeseti scribit. [4]) Stutthsraldi, ut semper, B.

nes, filii Strutharaldi atque filii Vesetii de Borgundarholmo et Vagn Akii filius, Jomsburgum in Vindlandia pervenerant, antequam mortuus esset Palnatokius, seque legibus piratarum Jomensium, quas posuerat Palnatokius, submiserant. Nec multo post Palnatokius morbum nactus est, qui ei exitialis fuit. Tum Sigvaldius Strutharaldi filius princeps piratarum Jomensium constitutus est. Nec diu fuit, antequam multis in rebus violatæ essent leges eorum, ita ut mulieres in castello sæpius morarentur, cædesque et vulnera intra castellum inter ipsos piratas Jomenses, atque multæ aliæ prævaricationes, invalescerent. Posthæc Sigvaldius dynasta Jomsburgo in Vindlandiam ad Burizlavum regem profectus est. Rex Burizlavus duas tum habuit filias in vivis, quarum una nominabatur Astrida, altera vero Gunnhilda; tertia ejus filia, licet tum fato functa, fuit Geira regina, quam duxerat rex Olavus Tryggvii filius; Astrida erat specie formosa et mulierum sapientissima. Sigvaldius non diu apud regem commoratus erat, cum negotium suum aperiret; sermonem ita ingressus est: notum est tibi, domine, nos aliquantisper in hoc regno ad tui ipsius ac populi tui salutem commoratos fuisse; nos enim piratæ Jomenses, nostrumque castellum, per longum tempus fuit tanquam claustrum regni tui, nos vero ditionem nostram ac possessiones in Dania deseruimus; jam, ut vera tibi enuntiem, talia diutius non præstabo exiguæ mercedis ergo; hinc duas propono conditiones, ut mihi in matrimonium des filiam tuam Astridam, alias nos omnes piratæ Jomenses, castello relicto, in Daniam revertemur, nostrasque possessiones administrabimus. Rex reposuit: mihi meo-

que regno valde damnosum est, Jomsburgum a vobis deseri; filia autem mea Astrida in omnibus consiliis sapientissima est; quare ejus in hac re sententiam sequar, licet constituerim eam collocare viro majore, quam tu, dignitatis titulo conspicuo. Tum rex colloquium cum Astrida instituit, eique sermonem inter se et Sigvaldium jactatum exposuit. Diu de hac re sigillatim collocuti sunt; illa dicit, se nullo modo Sigvaldio nuptum dari velle; at ob necessitatem, qua urgeretur pater, malle se matrimonium ei non denegari, interposita, quam inter se confirmarent, conditione, quam ut castellum ac defensionem terræ deserant. Tum arcessitus est Sigvaldius, cui rex ita: consilium nostrum est, dare tibi filiam meam Astridam, si heic, uti antea, cum omnibus piratis Jomensibus ad defendendam terram commorari velis; præterea, priusquam hoc matrimonium adipisceris, nos in perpetuum liberabis a tributo, quod Danorum regi pendere cogimur; alias Sveinem regem in nostram potestatem deducas. Hoc pollicitus est Sigvaldius, atque re ita transacta domum, Jomsburgum, reversus est.

[*Res inter Sigvaldium et regem Sveinem Haraldi filium gestæ*].

Cap. 85. Svein Haraldi filius post patrem rex Daniæ creatus est, tumque statim regnum suum convivans obiit. Jam Sigvaldius Jomsburgo in Daniam ire paravit, habuitque naves tres et octodecim virorum decurias; ille naves suas ad terram appulit prope eum locum, ubi audivit Sveinem regem cum sex centuriis virorum (i. e. septingentis et viginti viris) convivium celebrare. Sigvaldius naves suas, prora unius puppi alterius alligata, ordine junxit; pontem a navi terræ proxima in litus demitti, ancoram vero

ab extrema[1] navi conjici jussit; deinde ad regem misit, Sigvaldium adeo graviter ægrotare, ut morti jam sit proximus: illud etiam referte, inquit, me eum obsecrare, ut ad me veniat, ab eo enim regnum et vitam ejus pendere, quod, antequam moriar, conveniamus. Missi ab Sigvaldio oppidum adeunt, regique omnia, ut mandata erant, referunt. Interea vero Sigvaldius suis, qui in navibus erant, comitibus monstravit, quid faciendum esset, si rex ad eos perveniret, ut scilicet, cum rex cum triginta viris navem terræ proximam conscendisset, pontem, qui navem cum terra jungeret, tollerent; ut autem in navem mediam cum viginti suorum venisset, pontem, qui inter naves esset, abjicerent; ego vero, inquit Sigvaldius, in extrema navi decumbam; hic pons tollendus est, ubi cum decem viris huc pervenit; dein vero ea, quæ mandaturus sum, exequamini. Cum rex Svein audiret dynastam adeo graviter ægrotare, atque omnia hæc mandata ad eum delata essent, nihil moratus, cum copiis ad litus descendit; omnia vero, quemadmodum præceperat Sigvaldius, peracta sunt. Ut autem rex Svein in extremam navim pervenit, quæsivit, ubi dynasta decumberet; accipit, eum in celsa puppi decumbere. Celsæ puppi velamen superinductum erat; eo graditur rex, atque sublato velamine quærit, an loqui possit. Ille respondet voce depressiore, dicens, se posse quidem loqui, vires vero perquam esse infirmas. Tum rex: quænam, inquit, res sunt, de quibus ad me misisti, has scire, mea permagni interesse? Ille respondet: te ad me magis inclina, ut intelligere possis, quæ loquar, voce enim submissiore sum. Tum rex se penitus

[1]) proxima; B.

ad eum declinavit; dynasta vero eum utraque manu corripuit, et quam arctissime tenuit, neque sane jam viribus erat adeo infirmis. Deinde Sigvaldius suos inclamat, et naves quam vehementissime a terra propellere jubet; quod ita factum est. Sic abduxerunt Sveinem regem cum his triginta, qui cum eo naves conscenderant, omni reliquo exercitu ejus in litore remanente, cum nullæ essent naves propinquæ. Tum locutus est rex: quid nunc rei est, Sigvaldi! vin' decipere me? Sigvaldius respondet: nolo te decipere, sed jam tibi mecum Jomsburgum proficiscendum est, te vero tuosque omnibus, quibus potero, officiis colam, tumque intelliges, quo hæc spectent. Rex dixit: necessitas jubet, ut hac vice fiat, quod tu vis. Jam perseverant, donec Jomsburgum pervenerunt. Heic Sigvaldius regi: exoptatus, inquit, adsis, conviviumque, quod parandum curavi, accipias, ego vero meique omnes benignum tibi ministerium præstabimus. Rex respondit: ut jam res se habet, pronissimum fuerit, ea, quæ in honorem nostrum facta sint, accipere. Jam quoque, inquit Sigvaldius, tibi exponam, quam ob causam te huc transvexerim, quod nempe propter amicitiam in te susceperim, petere tibi uxorem Gunnhildam, Burizlavi regis filiam, virginem, quam ego præstantissimam ac circa omnia peritissimam esse sciebam, nolui enim te optima conditione uxoria excidere, mihi vero desponsata est altera illius filia, nomine Astrida, quæ, uti par est, deformior est, atque per omnia vilior. Sigvaldius concilium ita instituerat, ut piratæ Jomenses hæc cum eo confirmarent. Præterea regem allocutus est, dynasta: jam tibi, domine! sic de rebus tuis cogitandum est, fore tibi hujus matrimonii copiam, si tanti

illud redimere volueris, ut Vindis in perpetuum condones tributa, quæ tibi solvere tenentur; sin vero hanc conditionem recusas, te Vindis tradam. Rex sibi jam visus est perspicere totum consilium Burizlavi regis et Sigvaldii; sciebat rex Svein, Vindos, si in eorum potestatem veniret, se cruciatibus necaturos; hinc annuit, ut Sigvaldius solus reconciliationem inter se et regem (Burizlavum) stipularetur[1]. Is fuit harum rerum exitus, ut Svein ductum iret Gunnhildam, Burizlavi regis filiam, ipse contra sororem suam, Thyriam Haraldi filiam, regi Burizlavo nuptum daret, uterque autem rex haberet regnum suum liberum, et a tributis immune, pax vero inter regna coleretur. Tum Sigvaldius dynasta in matrimonium accepit Astridam. Posthæc rex Svein in Daniam rediit, ducta secum uxore sua Gunnhilda; horum filii erant Haraldus et Knutus Potens. Eo tempore Dani comminabantur, se in Norvegiam exercitum[2] adversus Hakonem dynastam ducturos.

Vota regis et piratarum Jomensium.

Cap. 86. Rex Svein opiparum instauravit convivium, et ad se vocavit omnes principes, qui in regno ejus erant, quod patri suo, regi Haraldo parentalia solvenda habuit. Tum paulo ante obierant dynasta Strutharaldus de Skaneya et Vesetius de Borgundarholmo, pater Buii Crassi et Sigurdi Kapæ. Rex ad piratas Jomenses misit, ut dynasta Sigvaldius et Buius, atque fratres eorum, eo venirent, et convivio, quod rex pararet, patribus suis parentarent. Piratæ Jomenses unacum fortissimis copiis ad convivium profecti sunt. Meminit Bjarnius episco-

---

1) transigeret, B. 2) add. B.

pus in encomio piratarum Jomensium (Jomiade)[1], eos Daniam petiisse; hic ita habet:

Robusti cruentarum hastarum
rubefactores deinde petebant
Daniam classe; hi fruebantur
potentia et magnificentia;
et bellicosi largitores
divitiarum concelebrabant ibi
patrum suorum parentalia;
vicissim quemque accepi curis distrahi[2].

Piratæ Jomenses ex Vindlandia quadraginta naves, ex Skaneya vero viginti duxerunt. Ad hoc exsequiale convivium permagna convenit hominum multitudo. Primo convivii die, antequam rex Svein celsam sedem patris sui ascenderet, in memoriam ejus bibit, atque votum fecit, se, priusquam tres hiemes elapsæ essent, copias suas in Angliam ducturum, regemque Adalradum[3] aut interfecturum, aut regno expulsurum; hoc poculum memoriale omnes, qui convivio intererant, bibere tenebantur. Tum principibus piratarum Jomensium propinata sunt maxima cornua, potu, qui habebatur, validissimo repleta. Ut autem hoc poculum memoriale haustum erat, omnes in Christi memoriam biberent; tertium erat poculum memoriæ Michaëlis dicatum, quod omnes biberunt. Piratis Jomensibus propinabantur pocula plenissima potusque valentissimus. Tum magna in aula læ-

1) de Bjarnio episcopo Orcadensi, vide Hungurvakam, p. 226, not., et necrologium Islandicum apud Langebekkium.

2) Ordo: *Styrkir rjóðendr dreyrgra darra hèldu síðan skipum til Danmarkar; þeim gafst rausn ok ríki; ok ógnrakkir auðbrotar drukku þar erfi feðra sinna; ek frá þeim ýmsum a) aukast annir.* Hæc stropha abest in C, F, S, Sk, Hkr.

a) ýmsar, variis (curis), B.

3) Adalsteinem, B.

titia extitit. Tum locutus est rex Svein: jam vobis, piratæ Jomenses! eo major gloria quærenda est, quo magis plerosque alios septemtrionis incolas celebritate nominis præstatis. Illi responderunt, conveniens esse, lætitiam, quam rex orsus sit, non adeo celeriter deponi. Ita dicit Bjarnius episcopus:

Tum vero in primis voluere
convivantes suam quærere
gloriam; talia materiem
præbent fundendi carminis;
et vota nuncupare occeperunt
animosissime; nec fuisse parvam
en convivio virorum
hilaritatem, fando audivi[1].

Tum Sigvaldius dynasta poculum memoriale patris sui bibit, et vovit, antequam effluxissent tres hiemes, se Norvegiam petiturum, et Hakonem dynastam aut interfecturum, aut regno expulsurum. Tum votum vovit Thorkel Procerus, se fratrem Sigvaldium in Norvegiam comitaturum, neque ex pugna ita aufugiturum, ut dimicans remaneret Sigvaldius. Tum votum vovit Buius Crassus, se cum eis in Norvegiam iturum, neque ab Hakone dynasta ex pugna fugiturum. Ita dicit Bjarnius episcopus:

Audivi fando Sigvaldium, pronum
irarum, nuncupasse vota;
intrepidus Buius præceps fuit
in talem pugnam instigandam.
Minitabantur graviter Hakonem

[1]) Ordo: *En einkum a) vildu þá auldur-menn, at skyldu b) leita sins c) ágætis; slíkt ero yrkis efni; ok gátu haukligast d) hefja heitstrengingar; ek frá orð e), ýta ölteiti var eigi lítil.* Abest in C, F, S, Sk, Hkr.

a) *öngu*, B. b) *skuldum*, B. c) *sér*, sibi, B. d) *haukliga*, animose, B. e) *at*, quod, B.

expellere regno, vel spoliare
vita; atrox fuit odium
virorum præcellentium[1].

Deinde votum fecit Sigurdus Kapa, se in Norvegiam profecturum, nec ex prœlio, donec major pars Jomensium pugnaret, aufugiturum. Posthæc votum vovit Vagn Akii filius, se cum iis in Norvegiam iturum, nec prius inde reversurum, quam Thorkelem Leiram, virum præfecti dignitate in Vikia ad orientem, interfecisset, lectum vero filiæ ejus Ingibjargæ conscendisset. Multi alii principes se ad varias res exsequendas voto obstrinxerunt. Hoc die convivium exsequiale celebrarunt; mane vero sequenti, cum abstemii essent piratæ Jomenses, nimium locuti sibi videbantur; quare omnes una colloquium inierunt, et inter se deliberaverunt, quomodo iter instituerent. Tum consilium capiunt, quam celerrime proficiscendi; atque statim post convivium naves suas et copias instruxerunt piratæ Jomenses. Ita dicit Thorkel Gislii filius in encomio Buii (Buiade):

Portarunt enses et arma
in sinuum accipitres;
audivi, illis hersibus
celeritatem consilii placuisse[2].

---

[1]) Ordo: *Ek frá heiptmildan Sigvalda hefja heitstrenging; brækinn Búi var avrr at auka slíkan styr a). Þeir hètust fikjum reka Hákon af hauðri, eða ræna lífi; fræknra furða fjón var gram b).* Abest in C, F, S, Sk, Hkr.

a) þrek, i. e. ad edendum tale fortitudinis documentum, B; quod sensum apprime convenientem exhibet. *b) grim* (i. e. *grimm*), sæva, B.

[2]) Ordo: *Báru sverð ok herklæði á víka vali a); ek frá snerræði a) líka vel þeim seggjum.*

a) snarreiði, id., B; *snerreiði*, A; metrum vero postulat, ut pronuntietur *snerræði*, vel *snarræði*.

a) vík, sinus, brachium maris; h. *valr víka*, navis.

Hoc factum est prope initium hiemis; jamque hæc res passim per terras celebrata est. Tum a cæde Haraldi regis, Gormi filii, duæ effluxerant hiemes, quinque vero a discessu regis Olavi Tryggvii filii e Vindlandia; hic tum ad occidentem trans mare in Anglia commorabatur, Gydamque Anglicam uxorem duxerat. Una hieme antequam hoc exsequiale convivium in Dania celebratum est, rex Olavus, uti supra scriptum est, in Syllingis baptizatus fuit.

(Dynastæ copias colligunt).

Cap. 87. Eirikus dynasta, Hakonis filius, votum atque totum apparatum piratarum Jomensium inaudivit; ille tum in Raumarikia commorabatur; Idem statim copias contraxit, et ad Upplanda, indeque boream versus per montem in Thrandheimum ad patrem Hakonem dynastam, contendit. Ita dicit Thordus Kolbeinis filius in encomio Eiriki (Eirikiade):

Et veri ab austro perlati sunt
late magnorum bellorum rumores
ad prœliatores; clari coloni
circumspicientes timebant pugnam.
Marinorum jumentorum vastator
audivit fando, Danorum longas naves,
in australi regione, in altum
deductas esse ex attrita falanga[1].

[1]) Ordo: *Ok sannliga fóru a) stór-hersögur vitt α) sunnan of β) stálameiða; ítrir b) bændr c) d) sást γ) strið. Sveiðavíngs-vigg e)-f) meiðr δ) frá g) suðlaungum Dana skeiðum of þrúngit á vatn af h) i) dravgnum ε) hlunni sunnr.* Abest in C, F, S, Sk.

a) *við*, add. Hkr., sc. *sást við*, timebant sibi. b) *húska*, a periculo, Hkr. c) *bóendr*, id., Hkr. d) *súss*, id., Hkr. e) sic dedi; *vig*, A; *viggo*, Hkr. f) *leið*, Hkr., ex quo tautologia oritur. g) *ek*, add. Hkr., audivi. h) forte legendum *of*, per. i) *dregnum*, id., Hkr.

α) jungi quoque possunt *stór strið*, magna bella. β) sc. Norvagos; vocula *of* etiam verti potest: de; tum *stálameiða*, de

Hakon dynasta et Eirikus dynasta per totu[m] Thrándorum commune sectam sagittam, bel[li] indicem, circummitti curaverunt. Missis aus[t]rum versus in utramque Mæriam et Raum[s]dalum, ut et boream versus in Naumudalu[m] et Halogiam, nuntiis, totam populi universita[ta]tem, naves et copias imperando, evocaverun[t]. Sic habet encomium Eiriki:

Bellator multas naves bellicas,
onerarias et cursorias,
in altum ruere fecit; largum
laudis poëseæ carmen crescit.
Multa ante litus tilia natabat,
ubi ciens clypeorum procellam
magnam commisit pugam exteriore
paternæ regionis in ora[1].

piratis Jomensibus intelligendum. *y*) *sjást*, ad verb.: videre sibi, i. e. timere; vide Helgakv. Hat., str. 12: Brynh. k. II, 33. *δ*) *sveiði*, pirata; ejus *vángr*, campus piratæ, mare; hujus *vigg*, navis; ejus *meiðr*, prœliator maritimus; intelligi puto Erikum satrapam. *ε*) *dravgnum*, pro *dregnum*, a *draginn* pro *dreginn*, quod non tantum tractum significat, sed et tractu attritum (et hinc interdum defatigatum).

[1]) Ordo: *Skjald-hlynr a*) *lèt mjök margar snekkjur ok b*) *knörru ok skeiðar dynja á brim; mærðar-örr óðr skálds vex. Mörg lind var fyrir landi, þá er randa-c*) *el-herðir α*) *gerði d*) *ólítinn styr e*) *úti f*) (*við*) *land g*) *sins föður.* Hæc stropha est in Hkr. O. Tr. S. C. 40; abest in F, C, S, Sk.

a) *lynr*, id. Hkr. *b*) *sem*, ut, et, Hkr. *c*) *röndu*, clypeo, B, Hkr. *d*) *gerða*, armaturæ, Hkr. *e*) *fór*, ivit, incepit, Hkr. *f*) *utan*, Hkr. *g*) *lönd*, terras, B, Hkr.

α) non est prætereunda hoc loco lectio codicis mscr., qui *Noregs konúnga-tal* inscribitur (et ita citatur in gloss. Njalæ sub voce *skauf*), quem eundem esse cum Fagurskinna opinor; quæ lectio forte certissimam hujus hemistichii interpretationem parit: *þá er ólítill utan oddherðir fat gerða, mörg var lind fyrir landi, land sins föður random*, hoc ordine: *mörg lind var fyrir landi, þá er ólítill oddherðir fat gerða utan land sins föður random*, i. e. multa fuit ante litus tilia (navis), cum

Hakon dynasta statim meridiem versus in Mæriam, speculaturus et copias collecturus, contendit; Eirikus vero dynasta exercitum contraxit et ex septemtrione perduxit.

De militia piratarum Jomensium.

Cap. 88. Piratæ Jomenses copias suas ad Limafjördum duxerunt, et inde in altum vela dederunt; vento usi sunt vehementi, unde naves cursu violentiore ferebantur. Heic ita narratur:

Valde vehemens procella
stridebat in funium tabulis;
cucurrerunt equi prorarum
in montibus cancrorum.
Cæruleus fluctus lavit latera;
urens frigore decidit unda
ex animalibus æstus marini;
percita propulit unda carinam[1].

Atque porro:

---

magnus ille pugnator cingere occiperet patris sui provincias clypeis (i. e. navibus armatis); eundem fere sensum fundit lectio Hkr., quamvis alium interpretes prætulerint.

[1]) Ordo: *Harða hvast hregg knúði* α) *á* β) *hefils-spjöllum* a); *marir barða* γ) *hljópu á humra fjöllum* δ). *Blá hrönn þvo hlýrum; hin sviðkalda* b) *uðr hraut af brimdýrum; æst alda skaut kili.* Abest in C, F, S, Sk, Hkr.

a) *völlum*, campis, B. b) *sjókalda*, frigore marino urens, B.

α) *knúði*, h. l. idem est ac *gnúði*; interdum enim alternant *g* et *k*, præsertim sequente *l*, e. g. *gleif* pro *kleif*, *gljúfr* pro *kljúfr*. β) difficulatem mihi parit illud *hefils spjöllum*; in re ambigua accepi id pro *spjöldum*, tabulis; sc. *hefill*, lorum contrahendo velo; ejus *spjöld*, vela puto quodammodo appellari posse; vel legendum esse *hefils pöllum*, gradibus v. scamnis funium, i. e. antennis, ex quibus apti sunt id genus funes. γ) *barð*, pars proræ superior ab utroque latere; h. *barða marr*, navis. δ) i. e. in undis; *humarr*, cancri genus, dan. *Hummer*; unde *humra fjöll*, undæ.

Jumenta gurgitum ferebant
constantes animo viros
ad principis regionem;
ingruebat stridor clypeorum.
Lata Norvegia puppes
excepit numerosas;
arma sæviunt in clypeos,
obvenit nova præda corvis[1].

Piratæ Jomenses ex alto Agdas advecti, inde boream versus in Rogalandum contenderunt; statim, atque regnum Hakonis ingressi sunt, hostiliter grassari cœperunt: traditum est, eos festi Jolensis vigilia in Jadarem exscendisse. Vir, quem ibi manu stipatum offenderunt, nominatus est Geirmundus, juvenis, et genere nobilis: hic cum suis in cœnaculo quodam dormivit. Piratæ Jomenses, domum adorti, bellicum conclamarunt. Geirmundus ac socii, ad clamorem et crepitum armorum excitati, intellexerunt, hostes adesse. Geirmundus celeriter vestes induit, de cœnaculo desilivit, altiore quidem saltu, tamen stans humi devenit. Ibi prope adstans Vagn Akii filius eum percussit, qui ictus manum tetigit, et supra carpum abscidit; sic ille elapsus est. Nox erat illunis. Geirmundus, ut brevi ab ædibus progressus

1) Ordo: *Hökn rasta báru geðfasta rekka til ræsis landa; þröng at randa rym. Viðr a) Noregr nam við mörgum skipstöfnum b); vopn ero grimm törgum; hröfnum gafst c) nýtt d) nest e).* Abest in C, F, S, Sk, Hkr.

a) sic, B; *viði*, arborem, v. *víði*, mari, A, quæ cum cæteris non-commode cohærent. *b*) *skeiðarstöfnum*, id., B. *c*) sic, B; *gaf*, A, quod etiam neutraliter eodem sensu accipi potest. *d*) sic, B; *nýtr*, A. Si lectionem *gaf*, in significatione transitiva, et *nýtr*, retinere malis, posteriorem vocem intellige de Buio, in cujus laudem carmen compositum est; quæ apostrophæ usitatæ sunt priscis poëtis; tum *nýtr*, utilis, pro strenuo bellatore ponitur. *e*) A scribit: *næst*.

erat, substitit, nam scire cupivit, quisnam hic exercitus esset. Hujus exscensionis mentio fit in encomio piratarum Jomensium:

Ferunt[1] rubrorum clypeorum
tentatores[2], Jomenses piratas
classem suam Jadaro
applicuisse nocte jolensi.
Fuere viri nimium
avidi ferocis tumultus;
rubefactores gladiorum[3]
intulerunt vim Geirmundo[4].

Geirmundus viros aliquot sibi comparavit atque cursoriam, qua vectus boream versus in Mæriam pevenit; ubi Hakonem dynastam offendit, eique rem narrat, exercitum e Dania advectum partes regni australes adiisse. Dynasta quæsivit, num certa rei indicia sciret. Geirmundus alterum brachium, cui manus erat præcisa, tollens, hoc indicium esse ait, hostilem exercitum terram intrasse. Deinde dynasta de hoc exercitu diligenter perquisivit. Geirmundus dixit, hos esse piratas Jomenses, qui multos fortes juvenes interfecissent, et multa loca depopulati essent, attamen, inquit, rapido et præcipiti itinere feruntur, unde opinor brevi huc deventuros. Dynasta porro: unde nosti, inquit, hos potius esse piratas Jomenses, quam alios. Geirmundus respondet: eo intellexi, illos esse, quod, cum manus mihi præcideretur, aliquis dixit: jam lucraris, Vagn Akii fili! inhærebat enim manui annulus aureus; præterea audivi nomine compellatum Buium ac plures piratas Jomenses, cum brevi ab illis spatio subsisterem. Dein dynasta omnes sinus perlustravit, oras, hac intror-

[1]) *seggja*, perp. B. [2]) *reyfendr*, B, q. s. *raufendr*, dirumpentes, i. e. viri. [3]) *randormr*, serpens clypei, ensis; ejus *rjóðandi*, prœliator. [4]) abest hæc stropha in C, F, S, Sk, Ilkr.

sum, illac extrorsum, legens, noctu interdiuque iter faciens, missis speculatoribus tam superne per Eidum, quam austrum versus in Fjördos, et boream versus, qua cum copiis ivit Eirikus. Hujus rei mentio fit in encomio Eiriki:

Pugna peritus satrapes, minas
altarum puppium qui opposuit
adversus Sigvaldum, in altum
tabularum equitium propulit.
Multa tremuere remorum manubria;
sed consolatores sanguinei vulturis,
qui mare palmulis remorum
lacerabant, mortem minime timebant[1].

Cap. 89. Sigvaldius dynasta copias suas boream versus ultra Stadum duxit, primumque ad Hereyas appulit; quamvis autem incolas offenderent, hi nunquam vere narrarunt, quid molirentur dynastæ. Piratæ Jomenses, quacunque tractus habitatos adierunt, hostilia fecerunt; Hadam ex alto advecti, facta exscensione, prædas egerunt, cibum et pecora[2] ad naves abstulerunt, viros vero omnes, quos armis impetere licuit, occiderunt. Cum vero ad naves descenderent, venit ad eos rusticus senex;

[1]) Ordo: *ógnfróðr jarl, sú er setti hárra a) stafna hót ámóti Sigvalda α), atti b) hrefnis β)-stóði á lög. Margr hlumr c) skalf; en huggendr d) sárgamms, þeir er gátu slíta seá ára blöðum, ugðu hvergi bana.* Abest in C, F, S, Sk; extat in Hkr., O. Tr. S. C. 41.

a) *háfa*, altas (puppes), Hkr. b) ita Hkr.; *átti*, A. c) *hlunnr*, falanga, B, quæ vox interdum cum *hlummr*, remi manubrium, confunditur. d) sic Hkr.; *hugendr*, A.

α) i. e. pugnam navalem commisit cum Sigv. β) *hrefni*, tabula navis, vide Lexicon B. Haldoris; hæc vox in Edda Snorr., p. 220., occurrit, aliquantum depravata, sc. in textu est *hremmi*, quod scribi debuit *hremni*, nam var. l. *hrepni*, ex *hrefni*, detortaest; *hrefnis stóð*, naves.

[2]) boves et oves, B.

ei proxima erat cohors Buii. Rusticus dixit: non operam datis rebus milite dignis, qui vaccas et vitulos ad litus abigatis; major esset captura, ursum capere, lustrum jam ingressum. Quid ais, senex! inquiunt; ecquid nobis dicere habes, ubi sit Hakon dynasta? Ille contra: Hakon dynasta heri Hjörungavagum[1] intravit, unam duasve naves habens, haud plures erant quam tres, neque ille de vestro itinere quicquam resciverat. Buius cum suis statim ad naves decucurrit, omni relicta præda. Buius fatur: nunc utamur fortuna, nos enim nuntium accepimus, atque victoriæ proximi sumus. Statim, ut naves nanciscuntur, abremigant. Sigvaldius dynasta eos inclamans, quæsivit, quid novi nuntiarent. Referunt, Hakonem dynastam in interiore sinus parte consistere. Sigvaldius dynasta, soluta classe, insulam Hadam a borea circumflectens, sinum intravit.

Acies ab Nordmannis et Jomensibus instructa.

Cap. 90. Hakon dynasta et Eirikus dynasta naves tenuerunt in Hallkelsvika, quo omnes eorum copiæ convenerant; habebant naves centum et octoginta; tumque audiverant, piratas Jomenses per exteriora Hadam appropinquasse; quare dynastæ a septemtrione ad quærendum eos remigarunt. Sic dicit Bjarnius episcopus:

Tum satrapæ Norvagici
ad gladiorum procellam
aperte provocabant heroas,
ab austro qui advenerant.
Ibi maximæ terrestres copiæ
convenisse repertæ sunt exiguo-
temporis momento; multi
pugnatores intererant armorum ludo[2].

[1]) Sic B; Hörundarfjördum, A.

[2]) Ordo: *þeir Noregs jarlar buðu þá þeim greppum, a)*

Venientes in locum, qui Hjörungavagus dicitur, congressi sunt; tum utrique ad oppugnandum aciem instruxerunt. In medio agmine erat signum Sigvaldii dynastæ; ibi dynasta ad oppugnandum aciem instruxit; Sigvaldius habuit naves viginti, Hakon vero sexaginta[1]. In exercitu Hakonis dynastæ hi principes erant: Thorer Cervus de Halogia et Styrkar de Gimsis. In altero aciei cornu erat Buius Crassus et Sigurdus Kapa, frater ejus, viginti habens naves. Hos adversum sexaginta naves instruxit Eirikus, et cum eo hi principes: Gudbrandus Albus de Upplandis, Thorkel Leira Vikensis, et vir, nomine Armodus, insignis athleta. In altero aciei cornu Vagn Akii filius viginti naves provexit, et adversus eum Svein Hakonis filius, et cum eo Skeggius Yrjensis de Upphögo, et Rögnvaldus ab Jorvika de Stado, cum sexaginta navibus. Sic dicit Bjarnius episcopus:

Fert fama, ternos ductores
fortes utrivis classi
præfuisse; id quod manet
in populi memoria;
ubi procellæ gladiorum
gestores occurrerunt invicem
in lato sinu Hjörungorum;
is celeber fuit conventus virorum[2].

---

er sunnan kvæmi at móti, gerla til geirhriðar; þar var mestr landherr fundinn b) saman á skömmu mæli α); margr morðremm andi β) var at laufaleiki. Abest in F, S, Sk, Hkr.

a) sic B; *greipum*, sævis, bellicosis, A. b) *bundinn*, conjunctæ, B, C.

α) *mæli*, certum temporis spatium, id. q. *mæli*, vide gloss. Vigagl. S. β) *morðremmandi*, pugnam augens, ciens, præliator.

[1]) quadraginta, B, C.

[2]) Ordo: *Ok menn heyra a), at þrír hraustir höfðingjar voro með hvárum flokki; þjóð hefir þat í minnum; þar er hreggviðir b) hjálma-skóðs a) hittust á c) víðum d) Hjörungavági β); sá fundr fyrða þótti frægr.* Abest in F, S, Sk, Hkr.

Deinde classem conjunxerunt; sic dicit encomium Eiriki:

Verum procellosi domicilii mergi
labebantur ad pugnam adversus
Danorum triremes, longo
classe legente littora tractu;
quas plurimas, ferentes copiosi
ministros auri, satrapes vastavit
in Mæria; sub calidis
cadaveribus ferebatur navis[1].

a) *heyri*, audiant (viri), B. b) *hreggundir*, (a *vinna*), id., B. c) in textu bis præp. *á* ponitur, sc. ante *viðum* et *Hjörúngavâgi*, quod forte negligentia poëtæ factum est, nisi legendum sit *á viðum á Hjörúngavâgi*, navibus in Hjörungav. d) *viðjum*, B.

α) *hjálmaskóð*, noxa galearum, ensis; ejus *hregg*, pugna; hujus *viðr*, prœliator. β) De origine nominis hujus sinus adi Historiam Olavi Tryggvidæ, ed. Skalh. Part. 1, C. 151: *þar standa steinar þrír, er Hjörúngar heita, ok er einn nokkru mestr, ok við þá steina er vogrinn kendr*; i. e. ibi stant lapides tres, qui Hjörungi appellantur, quorum unus est aliquanto maximus, ex quibus lapidibus sinus nomen traxit.

[1]) Ordo: *En* α) *gœheims a)-mævar b) skriðu at gunni ígegn Dana skeiðum; leiðángr rendi lángt með landi; þær c) er jarl hrauð flestar d) á Mæri β) und árum γ) œrins gulls; barms viggδ) rak und vörmum e) valkesti.* Abest in F, S, Sk; vide Hkr, O. Tr. S. C. 43, str. 1.

a) *glæheims*, pellucidi domicilii, eod. sens., B, Hkr. b) *mœar*, Hkr; *meyar*, virgines, B, C. c) *þar*, ubi, B. d) *flesta*, plurimam, B. e) sic Hkr; *vörmu*, A, ubi librarius virgulam supra scriptam omisit.

α) *gœheimr*, mare; deducendum videtur a *gœ*, quod Edda mscr. in aëris nomenclatura recenset, et procellam vel tempestatem significare videtur; forte cognata est hæc vox voci *Góa*, mensi hiemali, incidenti in posteriorem Februarii, priorem Martii, partem; utrique voci respondere videtur vox norvagica *gjö*, nix recens, per autumnum delapsa, it. secundum novilunium, post novilunium anni incipientis, unde *gjöfjære*, maximi æstuum marinorum recessus, mense Martio incdentes (nobis *gôustraum*-

Dein utrique signa erexerunt; acerrimum oritur prœlium, jactis primo lapidibus et sagittis. Sic dicitur in encomio Buii:

Exercitus alte signa extulit;
sæva telorum procella
infusa est Hamderi tunicis,
copiis virorum congredientibus.
Saxa telaque missilia
lædebant vitam classiariorum;
pleraque diffringebantur arma defensoria;
mucrones personabant lucidi[a].

Deinde res cominus geri cœpit magna utrinque strage, majore vero Hakonianorum. Multorum capita et membra amputata e navibus in mare excussa sunt, uti memorat encomium Buii:

Et capita et manus virorum
e navibus excussa sunt,

ur), et *gjömaaned* mensis Martius, vide Lexid. Hallageri. *Mævar*, mergi, rectissime videtur deduci a *mær*, id. q. *már*, mergus, quemadmodum *snær* et *snjár*, *sær* et *sjár* alternant; fieri tamen potest, ut *mævar* scribendum sit *mæyar*, ut adeo *v* ex *y* depravatum sit; virgines vero maris appellantur, ut puto, naves, ob expansa vela, ad instar capitis virginei peplo obvelati; unde naves, omnia vela ostentantes, dicuntur *at skauta* et *falda*, quod de ornatu capitis muliebris proprium est. *β*) interpr. Hkr. vertunt: mari; rectius videtur de Mæria, provincia Norvegiæ, sumere, secundum Knytl. C. 5, quæ diserte Hjörungorum sinum in Mæria ponit. *γ*) *árr*, minister, pl. *árar*, ab *ár*, labor; alia forma est *ærr*, pl. *ærir*. *δ*) *barmr*, pars navis, puto, latus adversum, idem fere quod *sólborð*; hinc *barmsvigg*, jumentum lateris, navis.

[1]) Ordo: *Herr bar hátt merki; grimt a) eggja él. kom á Hamdis serki α), lið seggja gekk at b). Grjót ok skotbroddar meiddu fjör flotna; flest hlíf varð brotna; gráir oddar glumdu.* Omittunt F, S, Sk, Hkr.

a) *grjót*, B; sc. *grjót-él eggja*, telorum lapideus nimbus. *b*) *at gekkst*, exquisitius: invicem congredientibus, B.

α) i. e. loricis.

amictu militari dissecto;
lupus cadavera rimabatur[1].

Memorantur duo viri, piratas Jomenses e Dania secuti, præ aliis acres et tractatu difficiles, quorum uni nomen erat Havardus Höggvandus (Cæsor), alteri Aslakus Holmskallius (Duellicalva), qui ferro lædi non potuit; hi proretæ erant Buii; Buius quoque graves ictus inferebat. Sic dicit Bjarnius episcopus:

Diffidit galeas Buius
igne Othiniano; sonuit arcus;
is in humeros hamatarum
tunicarum noxam depressit.
Havardus virorum catervis
duros ingeminavit ictus;
Aslakus prœliantibus
male tractabilis fuit[2].

Vagn Akii filius copiis Sveinis Hakonis filii adeo acriter institit, ut Svein puppes averteret et fugam meditaretur; tunc eo se convertit Eirikus dynasta, frater ejus, atque in acie Vagni se opposuit. Tum Vagn puppem avertit, magna tamen pugnavit fortitudine suique omnes, et multos homines occidit; in his Armodum, virum potentem et insignem bellatorem, qui cum Eiriko erat, prostravit. Hujus rei mentionem facit Bjarnius episcopus:

Vagnus in acri prœlio
difficilis fuit obluctatu viris;

---

1) Ordo: *Bæði höfuð ok hendr manna hrutu fyrir borð; herklæði brustu; vargr nam kanna hræ.* Omittunt F, S, Sk, Hkr.

2) Ordo: *Búi klauf hjálma með Yggjar eldi α); álmr gall; hann lèt hringserkja a)-böl β) gánga niðr í herðar. Hávarðr rèð at stæra hart högg fyrða liði; Aslákr hefir verit fikjum illr at ega viðr.* Omitt, F, S, Sk, Hkr.

a) *hrímsetki á*, B; *hranserkja*, C.

α) i. e. gladio. β) noxa loricarum, ensis.

Hamis consertum indusium
Satrapæ dissiluit in arena
piratæ domus; ejus rei
monumenta habet virorum amicus[1].

Piratæ Jomenses naves habuere majores, utrique vero summa cum audacia oppugnarunt; tum multi ex Hakonianis et telis et lapidibus cæsi cadebant. Ita dicitur in encomio Buii:

Clangbante cadaveris[2] accipitres[3];
acuta vulnerum tigilla[4]
militum crura succidebant;
artus virorum saxa contundebant.
Lucida sonuere metalla,
allisa cassidis stationibus[5];
galeæ dissiluere, nec ulla
montibus accipitris[6] data quies[7].

---

rum ordine et structura cogitaverit, haud facile est judicare. ϑ) *riðmarr*, equus tremulus, a *riða*, vacillare; *roði*, pirata (nunc *hroði*); ejus *riðmarr*, navis.

1) Ordo: *Hringofinn a) serkr a) hraut b) í sundr á sandi c) sörla d) bæs β) fyrir jarli; seggja sessi γ) hefir þess merki.* Omitt. C, F, S, Sk; in Hkr. est l. c.

a) addidi literam *r*, tum quod nescirem, quorsum acc. *serk* referendus esset, tum quod, si sequens vox *hríngofinn*, scripta fuit *ríngofinn*, præcedens *r* in pronuntiatione, atque adeo in scriptione, facile a librario omitti potuerit. *b*) *þá er*, B; *þars*, Hkr. *c*) *sundi*, in freto, mari, Hkr. *d*) *hjós* (pro *hjóst*), Hkr., ex correctione; *bærs*, B, quod mihi est idem cum *bers*, a *berr*, aries v. ursus; var. lect. Hkr. *blæs* et *blærs*, a *blærr*, aries (v. aura) deducendæ videntur; sensus idem manet.

α) *hríngofinn serkr*, pro plena loricæ appellatione haberi potest, ut ante hujus Cap. str. 6: *hríngserkr*. β) *sörla bær*, domus piratæ, navis, vel ex var. lect. *sörla bærr* v. *blærr*, aries v. ursus piratæ, id.; ejus *sandr*, arena navis, mare. γ) *sessi*, consessor, convictor, it. amicus, sec. Edd. p. 106, 199, 213; *seggja sessi*, princeps, ut *gumna vinr*.

2) *hregg*, (pro *hræss*) B. 3) i. e. corvi vel aquilæ. 4) i. e. enses. 5) i. e. capitibus. 6) *hauks fjöll*, montes accipitris, vulgo sunt manus, h. l. humeri vel axillæ, vel forte caput ipsum.

7) Hanc stropham om. F, S, Hkr.

Hakon dynasta, cum, copias in navibus minui sentiens, victoriæ diffideret, atque acies jam undique inclinari cœpisset, dicitur, in terram egressus, filium suum septennem, nomine Erlingum, optimæ formæ ac spei puerum victoriæ ergo diis immolavisse. Hoc testatur encomium piratarum Jomensium:

Augebat exercitus strepitum hastarum;
audivi fando, ubicunque viros
a bellicosis gladiorum procellæ
columinibus pulsos recessisse;
antequam in nimbo sagittarum
crudelis in viros Hakon
filium immolare instituisset;
dura provenit immanitas[1].

Eirikus dynasta classem, qua parte Svein frater suus Vagni retro cesserat, inclinatam restituerat, ut naves in hoc cornu eodem ordine starent, atque primo, cum congressi fuerant; quo facto, ad copias suas se recepit; heic sui cedentes puppes averterant; Buius vero, dissectis navium suarum vinculis, fugientes persequi parabat. Tum Eirikus dynasta navem suam ad navem Buii junctis lateribus applicuit. Heic acerrima fit gladiis pugna, duabus aut tribus navi-

[1]) Ordo: *Herr ægsti a) darra gný; ek frá hölda hvarvitna hrökkva fur gunnar-rekkum β) hjörva hreggviðum; áðr Hákon a), grimmr ýtum í örva drífu, tæki at blóta syni; en harða heipt kom fram.* Abest in C, F, S, Sk, Hkr.

a) *hallkvæm*, commoda, B, quod metro repugnat.

a) *ægsti*, augebat; eadem forma (*æxti*) occurrit in Edda Sæm., Atlam. str. 1, 2, 74, 107, ubi vide Glossarium; non dubito derivandum esse a *vaxa*, crescere; *vexa*, transit. crescere facere, augere, Edda Snorr. p. 185, str. 1; *vexa sár*, augere, inferre vulnera, Gretl. C. 20, str. 2; *æxa* (unde formatum *æxla*) itaque idem est ac *vexa*, per aphæresin τȣ *v*; sic *öxtr*, pro *vöxtr*, in cod. aliquo legis isl. Jonsbok me videre memini. *β)* *gunnar-rekkr*, pro *rakkr*, strenuus in pugna.

bus Eirikianis unam Buiam adorientibus; Buius vero acies penetravit. Hujus rei mentio fit in encomio Buii:

Audivi fando, Buium cito gradu
per eorum catervas perrupisse;
olor suspensorum lætatus est,
excitato gladiorum clangore[1].

Posthæc de terra devenit Hakon dynasta, et navem suam conscendit, copiasque hortatus, victoriam iis certam esse asseruit. Tum vehemens procella et turbida tempestas, piratarum Jomensium adversa feriens corpora, oborta est. Ita narratur in encomio Jomensium:

Audivi fando, tunc malam illam
procellam Hölgii filiæ
a borea sæviisse; valde sæva
insonuit grando galeis;
quando nubium saxa, venti
procella incitata, illisa sunt
oculis virorum volubilibus;
ideo vulnus edebat stridorem[2].

---

[1]) Ordo: *Ek frá Búa greitt gánga gegnum þeirra lið; svanr hánga α) gladdist a), geira göll β) var vökt.* Abest in F, S, Sk, Hkr.

a) *gladdi*, A; sed sensus necessario postulat *gladdist*, uti in notis ad text. isl. conjecerunt Editores.

α) i. e. corvus. β) i. e. prœlio; *göll*, clangor, a *gjalla*, *gella*, clangere.

[2]) Ordo: *Ek frá þá hit illa él Hölga brúðar α) æðast or norðri; harða grimt hagl glumdi á hjálmum; þars hreggi keyrðu skýagrjóti barði í ormfrán augu ýtum; a) þí β) náði ben blása γ).* Abest in F, S, Sk, Hkr.

a) *þá*, tum, B.

α) De Thorgerda Hölgii filia, quam præ ceteris diis caram habuit Hakon, vide Edd. Snorr. p. 154, Njalæ Cap. 114. et Hist. Olavi Trygg. ed. Skalh. Part I, Cap. 114. Quod vero ad fundum hujus mythicæ expositionis adtinet, haud a vero abhorret, Hakonem, virum artis bellicæ peritissimum, machinas

Adeo ingens erat grando, ut singuli globuli unciam penderent. Heic ita narratur:

Singuli grandinei globuli pendebant unciam;
sanguis in mare decidebat excussus
ex virorum vulneribus;
cruor lavabat[1] remos vulneris[2].
Late cadebant cæsi ibi[3],
arma aurea[4] ferri visa sunt;
exercitus pugnavit acriter
in satraparum navibus.

Simul visi sibi sunt piratæ Jomenses, intermittente tempestate, in nave Hakonis, feminam cernere, ex cujus singulis digitis sagittæ creberrime volare videbantur, singulæ vero sagittæ cædem afferebant. [De hac re ita canit poëta[5]:

Acres sagittas jaculabatur
monstrum horrendum
e singulis manus digitis;
quod viris peperit malum.
Procella valde vehemens
et nimbus aëreus viros potentes
impetiit; clangentibus armis
acutum militaribus[6].

quasdam vel tormenta eminus disposuisse, vel, quod simplicissimum est, grandinosam tempestatem, in ora oculosque hostium latam, eos ita afflixisse, ut adversariorum ictibus facilia præbuerint corpora. β) *þí*, secundum vulgarem, id. q. *því*, ideo. γ) *blása* flare, it. sonum edere; de voce marinarum belluarum adhiberi, testatur Skalda, p. 289, de stridente igne, Hist. Magni Nudipedis, C. 3; de cavorum vulnerum stridore, cfr. Fostbrædra S.

[1]) *þó* (pro *þvo*), B, C, id. [2]) i. e. gladios; *beinsárum*, B; C, sc. vulnera, in ossa penetrantia. [3]) *þó* (pro *þar*) tamen, B, C. [4]) *gillo* (pro *gyld*), vel forte pro *gilld*, crassa), B.

[5]) add. B, C.

[6]) Ordo: *Hit forljóta flagð a) réð skjóta snörpum avrum af fingrum sér b); slíkt er görpum raun. Fikjum grimt hregg ok*

Sigvaldius dynasta, dissectis vinculis, navem suam convertit et fugere cœpit; Vagn Akii filius eum inclamans, rogavit, ne fugam capesseret; Sigvaldius verba ejus nil moratus est; Vagn, conjecta in eum hasta, virum, qui ad clavum sedebat, transfixit, nesciebat enim, Sigvaldium ad remos se corripuisse. Sigvaldius dynasta abiit cum triginta quinque navibus, remansere vero viginti quinque. Ita dicit Bjarnius episcopus:

Tum satrapæ virtute languenti
plus justo animus labefactatus est;
fando audivi eum
abduxisse suam classem.
Sigvaldius vela, vento perflata,
ad apices malorum tolli jussit;
insonuit unda navium lateribus;
sinubus velorum inspiravit procella[1].

---

loptdrífa gerðist at ríkjum gumnum; gnýrr hlífa var hárr. Abest in F, Sk, Hkr.

a) *flagðit*, B, C, pro *flagð hit*. *b*) *svá*, B, C.

[1]) Ordo: *þá var þrekförluðum a) jarli þörfum meiri hugraun; ek frá, at hann hèldi braut flota sínum. Sigvaldi bað snara (hin) byrköldu b) segl við húna; hravnn glumdi á c)húfum a); hríð fèll í bug váða.* Abest in F, S, Sk, Ilkr.

a) *þreklunduðum*, promtæ virtutis, B, C, quod tamen metro minus congruum est. *b*) *byr köldum*, B, C, aut: in frigido vento, aut refer ad *húfum*, lateribus vento frigidis, *c*) sic rectius B, C.

a) *húfr*, latus navis, ut videre est ex hujus capitis str. 19 (p. 206): *steig fyrir húf*, id. q. *fyrir borð*; item ex appendice Hist. Olavi Trygg. ed. Skalh., p. 25: *Sigmundr þrífr upp fork einn, er í skipinu lá, ok rekr úti húfinn á skipi þeirra, svá hart, at því nærst horfði kjölrinn upp á skipinu; hann færði forkinn í þann húf skipsins, er seglit hafði ofan farit, ok þángat hallaðist áðr*, i. e. Sigmundus contum, qui in navi jacebat, raptum in latus navis eorum adegit tanta vi, ut mox carina navis sursum spectaret; impulit contum ei navis lateri, quo, defluente velo, navis sese jam ante inclinaverat.

Tum dynasta navem suam ad alterum latus navis Buii applicuit; unde factum est, ut Buiani crebris ictibus peterentur. Hi viri erant in navi Eiriki dynastæ: Thorstein Midlangus (Truncilongus), celeberrimus bellator; hic in offensionem Hakonis dynastæ incurrerat, jam vero pacem redemerat cum eo, ut dynastis auxilium socia manu ferret. Ibi etiam erat vir Islandus, nomine Thorleivus Skuma, filius Thorkelis Divitis ex Alvidra; is, antequam oriretur prœlium, magnam sibi e trunco aptaverat clavam, qua hac die pugnavit, Ibi quoque erat Vigfus, filius Glumi Homicidæ, vir perquam robustus. Vigfus cum Aslakum utrinque gladio ferientem, multosque occidentem, eundem que, quippe ferro inviolabilem, neque clypeo, neque lorica tectum, animadverteret, incudem rostratam in constrato navis jacentem, ad quam militum aliquis clavum gladii sui accuderat, correptam, utraque manu in caput Aslaki incussit, ut rostrum incudis in ima cerebri penetraret, eique necem afferret. Eodem momento Thorleivus Skuma Havardum Cæsorem clava percussit, donec caderet. membris valde collisis. Hæc omnia memorantur in encomio Jomensium:

Ibi Vigfus, adspirans gloriæ,
Aslakum misit ad orcum;
non opus est, ut eam referamus
rerum gestarum particulam.
Thorleivus, validos ictus inferens,
Havardi viribus ferocis
tibias pedum crassas clava
diffregit, strenue telo usus[1].

[1]) Ordo: *þar lèt vegrækinn, Vigfús helfarar verða veittar Asláki; er-at þörf, at segja þann þátt. Höggrammr þorleifr of-vann brotit þykkva leggi þrekstærðum Hávarði með kylfu, hann vá hart.* Abest hæc stropha in F, S, Sk, Hkr.

In hac oppugnatione milites Eiriki dynastæ nave Buii conscensa, ad celsam puppim adversus Buium vadebant. Heic Thorstein Midlangus transversam Buii frontem percussit, atque tegimen nasi dirupit, gravi inflicto vulnere; Buius vero, latus Thorsteinis feriens, medium hominem diverberavit. Quo facto, Buius duas arcas, utramque auro plenam, sustulit, atque alta voce clamavit: e navi omnes Buiani! Tum Buius cum arcis in mare se præcipitavit. Sic de hac re encomium Buii:

Robore præcellentisimus
exhilarator corvorum
e navi descendit in mare;
lætatus est vulnerum serpens.
Defluxit unda vulneris;
fortis Buius singula manu
sustulit utramvis arcam; accepi
spem pacis amisisse milites[1].

Sunt, qui dicant, Sigmundum Bresteris filium Færeyensem hoc prœlio cum Hakone dynasta fuisse, atque utramque manum Buio præci-

---

[1]) Ordo: *Enn þrekmesti gæðir a) gunnskára α) steig b) fyrir húf hrófs hesti β); naðr sára γ) gladdist. Bens bára c) kom niðr; frækn Búi nam kistu í hvâra hönd sèr; hykk ferð mistu δ) friðar.* Abest in F, S, Sk, Hkr.

a) *gjeðirr* B. b), *stè*, id., B, C. c) *ben sára*, nullo sensu et contra metrum, B, C; *byrs bára*, A, unde feci *bens bára*.

α) *gunnskári*, mergus bellonæ v. pugnæ, corvus; ejus *gæðir*, alens, saturans corvum, prœliator, sc. Buius. β) *hróf*, navale; h. *hrófs hestr*, navis. γ) *naðr sára*, serpens vulnerum, omnes codd. habent; cum autem, secundum regulas Eddæ et exempla, quæ vidi, proprie sit appellatio gladii, in mentem mihi venit, legendumne sit, pro *naðr sára*, *nagr sára*, avis vulnerum, *nagr* enim, propr. corrosor, inter nomina avium occurrit in Edda, quam habeo, manuscripta, et in Edda Snorr. in Haustlanga, str. 8, ubi *sveita nagr*, aquila. δ) de forma *mistu*, vide quæ attuli supra, Cap. 70, str. 1.

dísse, postquam hic Thorsteinem Midlangum interfecisset. Quæ qui confirmant, ferunt Buium annulis arcarum mutila brachia inseruisse, atque sic cum utraque in mare progressum esse. Postquam Buius e navi progressus erat, multi suorum in mare desiluerunt, quidam vero ibi in navi ceciderunt, pacem enim petere frustra erat; tum ea navis inter proram puppimque defensoribus nudata est, atque deinceps una post alteram. Deinde Eirikus dynasta navem Vagnis adoritur; hic ab hostibus fortiter exceptus est, atque diu fuit, dum navem concendendi nulla data facultas est. Hujus rei mentio fit in encomio Jomensium:

Audivi certo, Vagnem cum suis
militibus defendisse navem;
tunc aliæ omnes eorum
devastatæ sunt tenues naves;
eo tamen nullus satrapæ
miles ascendere potuit;
expulerunt e navi deorsum
terribiles Eiriki comites[1].

Vagn magna strenuitate se defendit, gladium ad utrumque latus intentavit, multosque mortales occidit; tandem obrutus hostium multitudine, nave defensoribus nudata, vivus captus et cum triginta hominibus in terram deportatus est. Sic habet encomium Buii:

Vagn leto stravit milites;
acer visu corvus rigentia

---

1) Ordo: *Ek frá víst, at Vagn verði a) skeið með sína þegna; þá voru öll önnur þunn skip b) þeirra hroðin; þengils maðr c) náði d) þar þeygi at gánga e) upp; þeir rèðu at keyra ýgja f) Eiríks menn ofan.* Abest in F, S, Sk, Hkr.

a) varði, id., B, C. *b) skiput*, B, C. *c) mann*, B, C. *d) náðu*, B; *námu*, C. *e) renna*, B, C. *f) yggja*, B; potest vero etiam το *ýgja* pro adverbio sumi, terribiliter.

cadavera elegit sibi;
decidit in in tabulas cruor.
Tunc illius auri consumtoris
navem Eirikus misere
nudavit defensoribus,
gladiis acutum stridentibus[1].

Jam Vagn et ceteri, in terram delati, omnes colligati sunt, ea ratione, ut omnium pedes uno fune constricti sint, manus vero solutæ essent; sic omnes una in collapsæ arboris trunco consederunt. Tum accessit Thorkel Leira, atque ita fatus est: votum fecisti, Vagn! te occisurum me; jam vero veri mihi similius videtur, fore, ut a me occidaris. Thorkel magnam habuit securim percussit eum, qui in trunco extremus sedebat, et deinceps ordine quemque. Singuli piratæ Jomenses, antequam occisi sint, dictum aliquod forte effati dicuntur; sic fatus est unus eorum: sicam manu teneo; hanc ego, siquid amputato capite sensero, humi defigam; tum caput ei abscissum est; sica vero, ut naturale erat, de manu ejus in terram decidit. Ibi interfecti sunt ex piratis Jomensibus decem et octo. Sic hoc loco:

Ibi Eirikus octodecim
viris illico vitam ademit;
tunc audivimus, admodum
copias Vagnis esse diminutas.
Fortes heroës animose dicta
locuti sunt inter viros,

[1]) Ordo: *Vagn feldi virða; enn hvassleiti hrafn valdi of stirða nái; sveiti hrundi á borð. þú a) rèð Eiríkr b) dála hrjóða skip þess unnglóða c) eyðis; þrymr stála var hárr.* Abest in F, S, Sk, Hkr.

a) þó, tamen, B, C, aptius. *b) Eiríks*, pr., B. *c) undglóða*, ensium, sc. prœliatoris, B.

(id ingentis animi fuit
indicium), quæ dicta gentes
perpete concelebrant memoria[r].

Cum vero octodecim interfecti essent, sedebat vir forma perpulcra et coma eximie venusta; hic crines antrorsum coëgit et collum porrexit, dicens: ne cruentate crines meos. Unus e satellitibus Hakonis dynastæ crines utraque manu arreptos firmiter tenuit. Thorkel securim sublimem libravit et gravem ictum molitus est. Pirata caput adeo fortiter retraxit, ut nutaret is, qui crines tenuit; hinc securis manus ejus attigit, et ambas præcidit atque humi defixa est. Tum accedens Eirikus dynasta interrogavit: quis es? vir formose! Sigurdum me appellant, inquit ille, ego vero sum Buii filius nothus, atque nondum omnes mortui sunt piratæ Jomenses. Cui dynasta: certe videris filius esse Buii; visne vita donari? Ille contra: magni interest, quis offerat. Dynasta: is offert, qui potestatem habet. Tum volo, ait Sigurdus; deinde fune solutus est. Tum Thorkel Leira: licet tu, dynasta! inquit, omnibus his viris vitam condonare velis, tamen Vagn Akii filius salvus non evadet. Cum dicto librata securi procurrit. Björn autem Britannus in casum se declinavit, et ante pedes Thorkelis cecidit pronus, Thorkel vero supra eum collapsus est. Vagn excussam manu ejus securim arripuit, atque Thorkeli letalem ictum inflixit. Hujus rei meminit Bjarnius episcopus:

1) Ordo: *þar lèt Eirikr átjún þegna a) þegar týna öndo; frágum þá lið þverra heldr fyrir Vagni; hraustar hetjur mæltu þróttar orð með fyrðum, (þat var fikjum haukligt), þau hafa þjóðir uppi.* Abest in C, F, S, Sk, Hkr.

a) *ögnar*, contra metrum, B.

Et cum gigantide cassidis[1]
processit Thorkel Leira,
cum largitor annuli[2] de femina
proferret verba amatoria[3].
Ille ictum intentavit
animoso Akii filio,
sed prior[4] ei attulit necem
pronus in ultionem Vagn.

Tum Eirikus Vagnem adiens interrogavit, an vita donari vellet. Volo, inquit, si votum meum solvere licebit. Ita narratur in encomio Jomensium:

Cupisne, Othini procellæ
exasperator! vita donari?
prudentia insignis Vagni
projector annulorum dixit.
Nolo, nisi meum, quod juvenis
nuncupavi, votum exsecutus fuero,
vita donari, dixit satrapæ
numen procellæ gladiorum[5].

Tum Eirikus dynasta eos omnes fune solvi jussit; tum ex piratis Jomensibus duodecim[6] supererant, qui cum Vagne vita donati sunt, quemadmodum narrat Bjarnius episcopus[7]:

Perliberalis Eirikus concessit
vitam et opes duodecim

---

1) i. e. securi. 2) vir, sc. Vagn. 3) vide Historiam Jomensium piratarum ed. Havn., ubi fusius de hac re agitur. 4) *þeirri*, (pro *furri*) B. Abest hæc stropha in C, F, S, Sk, Hkr.

5) Ordo: *Hyggju-gegn hringa hreytir* α) *kvað at vagni: viltu, Yggjar-élsvellandi!* β) *of a) þiggja yðvart líf? Eigi mun ek þiggja fjör, nema b) efna heit, þat er úngr nam strengja; svá kvað ullr egghríðar at jarli.* Abest in C, F, S, Sk, Hkr.

a) *af*, B. b) *ek*, add, B.

α) i. e. vir munificus; intelligitur Eirikus satrapa. β) prœliator, nempe Vagn.

6) decem, B. 7) in encomio illo, quod de prœlio piratarum Jomensium fecit, add. B.

viris unacum Vagne;
id valde collaudant gentes[1].

Hakon dynasta in arbore quadam sedebat, haud procul ab eo loco, ubi cædebantur piratæ Jomenses. Tum in navi, quam possederat Buius, nervus stridebat; emissa sagitta Gizurem de Valdreso percussit, præfecti dignitate virum, qui dynastæ proximus adsidebat, vestibus sat splendidis indutus; ille confestim exanimis de arbore collapsus est. Post navem conscenderunt, ibique Havardum Cæsorem invenerunt, qui ad latus navis in genua, pedibus quippe truncatus, procubuit, manu arcum tenens. Navem ingressos Havardus interrogavit: quis vir de trunco arboris collapsus est? Illi dicunt Gizur ei nomen fuisse. Tum ille: adeo minori, quam cuperem, fortuna usus sum, dynastæ enim destinaveram (telum). Illi contra: sat mali factum, neque tu plura patrabis; tum eum ibi interfecerunt. Postea cæsi lustrati sunt, et præda ad divisionem collecta. Viginti quinque naves Jomensium vastatæ erant. Ita dicit Tindus:

Saturator agminis corvorum
vestigia acierum gladii impressit
cohortibus in sinu maris,
(acuta fuit clypeorum noxa);
antequam pugnatores possent
propugnatoribus nudare navium
longarum decadem sesquitertiam
militum classiariorum, cum periculo[2].

---

[1]) Ordo: *Örr Eiríkr lèt stórum a) gefit grið ok aura b) tólf c) þegnum með Vagni; þjóðir leyfa þat mjök.* Abest in C, F, S, Sk, Hkr.

a) magnopere i. e. liberaliter, vel refer ad *örr.* *b*) *aðra*, perp., B. *c*) *tíu*, decem, B.

[2]) Ordo: *Verðbjóðr a) hugins ferðar a) vann leggja b) sverðs*

Deinde has copias dimiserunt, quo facto Hakon dynasta boream versus in Thrandheimum profectus est, ægerrime ferens, Eirikum dynastam Vagni vitam donasse. Eirikus in Upplanda, et inde orientem versus in Vikam contendit. Vagn Akii filius orientem versus cum Eiriko dynasta profectus est, tumque ei Ingibjargam, Thorkelis Leiræ filiam, in matrimonium dedit. Sic dicit Bjarnius episcopus:

Tum numen clypeorum[1] strepitus,
ingenio promtum, uxorem duxit
præclaram Ingibjörgam,
ut multi svaserunt hominum.

Vere sequenti Eirikus dynasta Vagni eximiam navem longam, toto instructam apparatu, donavit, virosque insuper addidit. Hinc caris-

eggja spor β) at sinni á vâg c), (*seilar-sólgagarr γ) beit*), *áðr hjörmeiðar mætti hrjóða hálfan þriðja tög lángra skipa leiðar d) liðs δ*); *þat var hætting*. Abest in C, F, S, Sk; extat in Hkr. O. Tr. c. 47.

a) *siðbjóðr*, repugnante metro, B. b) *leggi*, crura, B, Hkr. c) *á Vinda sinni*, Vendorum exercitus, Hkr. *á Vinda-mönnum*, V. viris, B, pro *á vâg at sinni*, hoc ordine: *Verðbjóðr hugins ferðar vann sverðs eggja spor á Vinda sinni (mönnum)*; *seilar-sól-gagarr beit leggi*; i. e. pugnator vulnera inflixit exercitui Vendorum, gladius crura dissecuit; quam lectionem et ordinem præferre non dubito, imprimis collata Knytl, C. 15, str. 2. d) *liðar*, socii, Hkr; *leiðíng* B.

α) qui victum præbet corvorum agmini (nempe, edita strage), præliator, i. e. Hakon satrapes. β) i. e. vulnera. γ) *seil*, funis, h. l. id. q. *fetill*, *skjaldarband*, telamon; hinc: *seilar sól*, sol telamonis, clypeus; ejus *gagarr*, ensis, nocens clypeis, ut *hjálmgagarr* in Njala, ubi videsis Glossarium, et *rægagarr* in Lodbrokarkvida. Hæc aliter explicantur in ed. Havn. δ) *leiðar lið*, id. q. *leiðángrs lið*, copiæ navales; *leið* enim id. ac *leiðángr*, in prosa hujus hist. C. 52, *róa leiðina*, *gjalda leiðarvítit*, *ángr* vero mera terminatio est.

1) *landa*, (pro *randa*), B. Abest hoc hemistichium in C, F, S, Sk, Hkr.

simi amici digressi sunt. Tum Vagn unacum uxore sua Ingibjarga austrum versus in Daniam domum profectus, in Fionia consedit, et princeps clarus evasit; multique ab eo descendunt viri illustres. Björn Britannus occidentem versus in Bretlandiam profectus, in possessionibus suis consedit, ibique, donec naves inter terras commearent, mansit.

De rege Olavo et Björne.

Cap. 91. Rex Olavus Tryggvii filius trans mare occidentale commorabatur; cum vero incendi cœpisset cupiditate orientem versus in Norvegiam redeundi, ut cognatos suos atque patrimonium viseret, tum sedulo perquirere cœpit de moribus principum Norvegiæ, atque de aliis regnis orientem versus trans mare sitis. Ut autem Björn Britannus occidentem versus[1] pervenit, rex Olavus vera rescivit de omnibus rebus præcedenti hieme in Norvegia gestis, tam de prœlio piratarum Jomensium, quam quod Hakon dynasta gnatum suum victoriæ ergo immolasset; comperit quoque, dynastas, Hakonem et Eirikum, magnam sibi conciliasse populi gratiam ob reportatam de piratis Jomensibus victoriam, quam adepti totum populum ab hoc bello liberaverant. Rex Olavus, ut alii, virtutem piratarum Jomensium collaudavit, at valde doluit de magna illa feritate, quæ in natali sua terra grassabatur. His nuntiis valde aucta est cupido ejus orientem versus trans mare eundi, animo enim constituit, si deus sibi regnum Norvegiæ nancisci daret, omnem operam navare, ut hunc populum ad veram fidem converteret, idque eo magis, quod inimicus per hunc suum ministrum ac apostatam, Hakonem dynastam, totum hunc populum pluri-

[1]) i, e. ex Bretlandia in Hiberniam, cfr. fin. cap. præced.

bus modis deceperat. Alia vero ex parte regi Olavo haud magna spes visa est, se Norvegiam exiguis copiis occupare posse, donec dynastæ tanta potestate, tanta populi gratia valerent, cum adeo arduum fuisset piratis Jomensibus tantis opibus patrem et filium impugnare; nec ullos in Norvegia cognovit, quos aut velle aut posse aliquam sibi opem ferre speraret, nam cognati ejus, quos ibi habebat multos et nobiles, ignorabant, utrum in vivis esset, nec ne, quamvis anniculus inde abiisset; postquam enim Sveciam trimulus reliquerat, nil certi de eo resciverant, nam postquam e Gardis discesserat, pauci, ut ante narratum est, integrum ejus nomen sciverunt. His omnibus cogitationibus ductus, intellexit, se regnum Norvegiæ recuperare non posse, nisi dei clementia magis quam antea adjutum. Hinc totum suum consilium potentiæ ac providentiæ dei omnipotentis commisit.

Lodin emit Astridam.

Cap. 92. Jam narranda est res, quæ multo prius accidit. Vir erat nomine Lodin, dives et genere nobili. Ille sæpe mercaturam, interdum vero piraticam exercuit. Accidit æstate quadam, cum Lodin negotiandi gratia in tractus orientales proficisceretur, ut nave, quam solus possidebat, multis mercibus onusta vectus, Vindlandiam[1] peteret, ubi per æstatem nundinas frequentavit. Durantibus autem nundinis, variæ eo transportabantur merces; multa ibi prostitere mancipia[2]. Ibi conspexit Lodin mulierem quandam, quæ venundata fuerat. Ut autem intuebatur mulierem, cognovit esse Astridam Eiriki filiam, quam in

[1]) Estoniam, B, C, F. [2]) *margir manmenn falir*, (pro *mart man falt*), id., F; *mannfólk*, multi eo venere homines, B.

matrimonio habuerat rex Tryggvius Olavi filius; hæc vero tum dissimilis erat atque fuerat ante, cum eam conspexerat, jam enim erat pallida et macilenta facie atque male vestita. Lodin Astridam adiit et quæsivit, quis esset rerum suarum status? Illa respondet: grave dictu est, mancipii instar venundata fui, et etiam nunc huc venalis allata sum. Hinc se invicem cognoverunt, illa vero eum et genus ejus agnovit. Tum Astrida rogavit, ut se redimeret et ad cognatos suos reduceret. Lodin respondet: ea conditione faciam, ut te ex servitute liberem et domum meam reducam, si mihi nubere velis. Cum vero Astrida his difficultatibus premeretur, atque sciret, Lodinem esse genere præstanti, strenuum et divitem, hæc pro libertate sua pollicetur. Deinde Lodin Astridam redemit, atque secum in Norvegiam duxit, consensuque cognatum matrimonio secum conjunxit. Eorum liberi erant: Thorkel Nefja (Naso), Ingirida et Ingigerda. Filiæ Tryggvii regis et Astridæ erant Ingibjarga[1] et Astrida. Filii Eiriki Bjodaskallii, fratres vero Astridæ, erant Sigurdus, Jostein, Karlshöfud et Thorkel Dyrdil (Cauda); hi omnes viri erant insignes, magnaque in regno orientali prædia possederunt.

Consilia Hakonis dynastæ de rege Olavo.

Cap. 93. Hakón dynasta omnes Norvegiæ provincias exteriores, mari adjacentes, tenuit, septemdecim[2] provincias sub sua potestate habens; rex vero Haraldus Pulcricomus constituerat, ut in quacunque provincia dynasta imperaret, quæ constitutio diu postea servata est. Ideo Hakon dynasta sedecim dynastas sub se habuit. Hoc testatur Vellekla:

[1]) Ingigerda, B, C. [2]) sedecim, B, C, F.

Ubinam gentes noverint, sub uno
principe tantum territorium
et sedecim subesse satrapas;
id homines animo reputarent[1].

Quamdiu Hakon Norvegiæ præfuit bona erat in regno annona, bonaque inter incolas servabatur pax interna, dynasta quoque maxima imperii sui parte populi gratia floruit. Cum vero vergeret vita Hakonis, illud in moribus ejus maxime notandum erat, quod circa mulieres valde intemperans extitit, eoque tandem res processit insolentiæ, ut dynasta potentium virorum uxores[2] prehendi et ad se domum adduci jusserit, quas, cum una aut duabus hebdomadibus tori socias habuisset, domum remisit. Hinc magnam mulierum consanguineorum offensam incurrit, colonique mussitare cœperunt, qui mos est Thrandorum circa omnia, quæ contra voluntatem eorum fiunt. Hakon dynasta rumore[3] acceperat, trans mare occidentale commorari virum, nomine Olium, quem ibi vulgo regem habeant; dynasta vero, aliorum narratione ductus, suspicatur, esse aliquem regio genere Norvegico oriundum; nempe acceperat dynasta, Olium dici genere Gardicum, fama vero audiverat, Tryggvium Olavi filium reliquisse gnatum, qui orientem versus in Gar-

1) Ordo, qui secundum lectiones Hkr. constitutus est, ita se habet: *Hvar viti öld, hjarl ok a) sextán jarla b) liggja' svá und einum e) jarðbyggvi d); þat e) skyli f) herr g) of h) hugsa.* Abest in C, S; extat in Hkr, O. Tr. c. 50, Sk. lp. 210. — *a)* sic Hkr; *hjarli*, A, B, F, Sk. *b)* ita Hkr, Sk; *jarlar*, A; *jarli* B, F. *c)* sic F, Hkr, Sk; *öðrum*, alio, A, B. *d)* sic Hkr; *jarðbyggvis*, A; *jarðyggvis*, F, Sk. *e) þar*, F, Sk. *f) skuli*, id., Sk. *g) hverr*, quisque, Sk. *h) um*, F, Sk.

2) et filias, add, B, C. 3) pro *afspraka* (forte rectius *af spraka*), F. *afspurn*, fama, F.

darikiam discessisset, ibique apud regem Valdamarem educatus fuisset, huic vero nomen fuisse Olavus. De hoc viro sollicite percontatus fuerat dynasta, et suspicabatur, ipsum eundem esse, qui jam in terras occidentales pervenisset. Vere proximo post prœlium cum piratis Jomensibus, dynasta multos principes de orientali regni parte ad se convocavit; venerunt quoque, jussu dynastæ, fratres Jostein et Karlshöfud, filii Eiriki de Ofrostadis. Adfuit etiam vir, nomine Thorer, cognomento Klakka, Hakoni dynastæ amicissimus; is æstatibus piraticam facere consvevit, interdum vero mercaturam per varias regiones exercebat, hinc magnam multis in locis rerum hominumque notitiam habuit. Hakon dynasta quos convocaverat principes ad concilium domesticum admisit, atque ita fatus est: accepimus, trans mare occidentale versari virum, qui Olius Gardicus vocetur, quem equidem opinor Olavum esse Tryggvii filium; et si ita est, brevi ab eo timendum erit gravissimum bellum, si qua nancisci poterit subsidia. Jam vestro consensu eam rationem ineundam duxerim, qua possimus hoc regnum quietum tenere; namque me pertæsum est, talem sustinere tumultum, qualem a piratis Jomensibus non ita pridem experti sumus; quare potissimum ratus sum, si vobis ita placuerit, hunc arte quadam, exiguis vero opibus, huc in nostram potestatem deducere. Principes hoc optimum consilium esse dixerunt, addentes, velle se, Hakonem dynastam, quoad viveret, dominum habere, nullum vero principem extraneum. Tum dynasta Thorerem Klakkam, amicum suum, ad se vocari jussit, eumque

ita allocutus est: hac æstate occidentem versus Dublinum, uti jam solent multi, mercandi causa proficiscitor, re autem vera explorato, qui sit ille vir, qui ibi in terris occiduis vocitetur Olius Gardicus. Quod si certo cognoveris, hunc esse Olavum Tryggvii filium, sive alium quemquam e prosapia regum Norvegicorum oriundum, tu eum, si poteris, Thorer! fraude aliqua circumventum, aut huc in meam potestatem deducito, aut ipse interficito. Hoc pollicetur Thorer. Deinde Jostein et Karlshöfud ad colloquium cum dynasta vocati sunt. Tum dynásta: vos, inquit, occidentem versus trans mare hunc virum Thorerem Klakkam sequiminor, firmissimo antea præstito jurejurando, vos omnia, quæ molitus fuerit Thorer, adjuturos, si Olavum Tryggvii filium offenderitis; omnia insuper, quæ asseruerit Thorer, confirmaturos, nulloque pacto Olavum certiorem facturos, quamcunque fraudem ei struxerit Thorer, priusquam huc in Norvegiam deducto Olavo continentem pedibus attigeritis: tum enim curabo, ut nil noceat, si ei nostra consilia aperiatis. Eam vero ob causam magis vobis, quam aliis, hoc negotium injungo, quod Olavus majorem fidem habebit dictis vestris, consanguineorum suorum, quam aliorum, sibi nulla necessitudine junctorum; deinde, quod viri tam expertæ fidei estis, ut jusjurandum, quod mihi atque principibus, qui huc convenere, præstiteritis, non sitis violaturi. Ambo fratres uno ore responderunt: nunquam tam nefarium facinus admittemus, ut adeo turpiter decipiamus consanguineum nostrum. Quibus dynasta: tum, inquit, alia adest conditio, si hanc recusatis, ut in ipso hoc conventu crudelibus tormentis ad necem usque cruciemini,

munera vero eximia et amicitiam nostram merebitis, si hocce nostrum mandatum exsequimini. Tandem, sive longiore sive breviore habito colloquio, hanc fraudem in se suscipere annuerunt, et Hakoni dynastæ omnibusque præsentibus principibus jurejurando se obtrinxerunt, exequi omnia, quæ mandavit Hakon, quam eam, quæ iis intenta erat, violentiam experiri. Tum Thorer ac sui quam ocissime iter parant, et occidentem versus per mare vela dant. Rex Haraldus Grænlandus de Vestfoldia, filius Gudrödi Björnis filii, in matrimonio habuit Astam, Gudbrandi Kulæ, viri illustris, filiam. Hoc vere rex Haraldus orientem versus in Sveciam profectus erat, ubi in ædibus concrematus est, quemadmodum in vita ejus[1] commemoratum est. Hanc rem Thorer, ante suum a Norvegia discessum audiverat. Tum uxor ejus Asta gravida fuit, et postea eadem æstate puerum enixa est. Hic puer pro more antiquo aqua lustratus, nomen obtinuit Olavus.

Profectio Thoreris Klakkæ occidentem versus.

Cap. 94. Thorer Klakka Dublinum Hiberniæ pervenit, et cognovit, ibi versari Olium Gardicum apud socerum suum Olavum Kvaranem; hinc statim in colloquium Olii venit, erat enim Thorer vir facundus. Cum autem sæpius collocuti essent, Olius de rebus Norvegicis, et quidem primum de regibus Upplandorum, qui in vivis essent, quodque regnum haberent, interrogare cœpit. Thorer ad ea, quæ interrogavit, respondit, et etiam hoc, occubuisse[2] in Svionia regem Haraldum Grænlandum. Deinde Olius de Hakone dynasta percontatur, qua frueretur civium gratia. Thorer respondet: Hakon dynasta adeo potens

1) regum Norvegicorum, B, C, F. 2) hoc vere, add. C.

est, ut nemo audeat neque loqui neque facere aliter ac velit, id tamen ideo, quod nusquam aliunde respici potest, quidquam auxilii; ut autem tibi vera dicam, novi multorum hominum, tam optimatum, quam plebis animum, qui maxime cupiant, ut Norvegiam adeat aliquis de genere Haraldi Pulcricomi, indigenam autem videmus neminem, qui hoc in se suscipiat, eam maxime ob causam, quod expertum esse videatur, neminem cum eo pugnare valere, postquam cum piratis Jomensibus, tantis opibus adjutis, prœlium commisit. Qua[1] de re cum sæpius verba fecissent, Olavus Thoreri nomen suum et genus aperuit, quo facto eum interrogavit: quid opinaris, Thorer! si in Norvegiam pervenerim, an me velint coloni regem terræ sumere? Thorer eum vehementer hortatus est, ut Norvegiam adiret, illumque atque ejus virtutem magnopere laudavit; addidit præterea Thorer: jam bene fecisti, Olave! quod te non amplius mihi occultaveris, multas enim ego multique alii Norvegi de præstantia tua narrationes audivimus, et ut vera tibi profitear, ea maxime fuit causa hujus, occidentem versus trans mare, suscepti itineris, quod rogatu principum Upplandorum atque aliorum tuorum illustrium cognatorum profectus sim, ut certior fierem, quis esset vir Olius ille Gardicus, de quo tam eximia continuo ferretur fama, et si certo exploravissem, quod jam verum est, te esse Olavum Tryggvii filium, ea fuit consanguineorum tuorum atque totius populi Norvegici petitio, ut quam celerrime eo pervenires et dominus terræ fieres; ajebant enim, quod verum est, dynastam nullas habere vires ad retinendum imperium, si cum principe indigena adversus eum populus in-

surrexerit, licet dynasta terram a peregrinis hostibus fortiter defenderet auxilio populi adjutus. Hinc est, quod pridie dixi, totum populum exoptare sibi regem, prosapia Haraldi Pulcricomi ortum. Ne autem meam de hac re relationem suspectam habeas, heic quoque ex consilio aliorum tuorum consanguineorum mecum adsunt duo avunculi tui, Jostein et Karlshöfud. Ut autem Olavus cognovit, ibi adesse consanguineos suos, eos arcessi jussit et perquam comiter excepit; deinde consilium et sermonem cum eis simul et Thorere miscet, atque de mandatis eorum quærit; Thorer omnia, uti antea, edit; Jostein et frater pauca verba adjiciunt, confirmantes ea, quæ asserebat Thorer. Cum vero verbis eorum fidem haberet Olavus, atque jam antea cupiditate Norvegiam adeundi teneretur, iter paravit, quinque instructus navibus; et cum paratus esset, ex Hibernia vela dedit, et ad Sudreyas (Hebrdies) indeque ad Orknéyas (Orcades) contendit. Eum comitabantur Thorer et avunculi ejus.

Prosapia Rögnvaldi Mœriarum dynastæ.

Cap. 95. Cum rex Haraldus Pulcricomus Nordmæriam et Raumsdalum sibi subjecisset, prostratis, qui ibi imperavere, regibus, uti in historia ejus narratur, autumno sequenti in Thrandheimum profectus est, præfecto utrique huic provinciæ dynasta, cui nomen erat Rögnvaldus, filius Eysteinis Glumræ, qui Rögnvaldus Potens et Sapiens nuncupatus est, quod utrumque cognomentum ei jure tribui visum est. Rögnvaldus erat regi Haraldo carissimus, multisque præliis et expeditionibus versatus, et a rege magni æstimatus. Rögnvaldus dy-

nasta in matrimonio habuit Hildam[1], filiam Rolvi Nasonis; eorum filii erant Rolvus, vulgo appellatus Gaungu-Rolvus (Rolvus Pedes) et Thorer Tacitus. Rögnvaldus etiam habuit filios nothos, quorum unus erat Halladus, alter Einar, tertius Rollögus, hi adulti erant, cum fratres eorum legitime procreati nascerentur. Eis bellis, quibus regnum Norvegiæ sibi acquisivit rex Haraldus, multi ab eo exulati occidentem versus trans mare aufugerunt et piraticæ se dederunt; hi per hiemes in Orkneyis et Sudreyis considebant, per æstates autem Norvegiam hostiliter aggressi, magnam incolis cladem intulerunt. Hinc quavis æstate rex Haraldus expeditionem suscepit ad defendendam terram. Ubicunque vero piratæ sentiebant adesse regis Haraldi copias, aufugerunt, et quidem plerique in altum. Ut autem militiæ ac belli pertæsus est rex Haraldus, æstate quadam occidentem versus per mare profectus est; primum Hjaltlandiam adiit, ubi omnes, qui non aufugerunt, piratas interfecit; deinde austrum versus Orkneyas petiit et omnia loca a piratis purgavit; hinc ad Sudreyas delatus, piratas bello persecutus est, multosque eorum, qui antea copias duxerant, occidit. Heic multa fecit prœlia, ac victor sæpissime evasit. Tum arma intulit Scotiæ, atque prœlium ibi commisit; cum vero occidentem[2] versus Monam pervenisset, totus populus in Scotiam aufugit, ablatis omnibus, quæ potuere bonis; quare rex Haraldus cum suis in terram egressus, nulla præda potitus est. Sic dicit Thorbjörn Hornklofius (Clypei-sector).

Monilium cumulator multos tulit
clypeos in oppida maritima;

1) Ragnhildam, B. 2) orientem, C.

perprudens ductor Nidensium luporum.
vicit prœlia in arena:
[antequam omnis exercitus militaris,
a strenuo Skotorum victore pulsus,
coactus est in fugam versus
regionem maritimam relinquere][1]

1) Ordo: *Menfergir* α) *bar margar randir* β) *i' sandmens a) bŷ γ): margspakr niðar b) varga δ) lundr c) vann sókn á sandi d): [áðr allr herr ε) lögðis seiðs e) varð flœja af lœbrautar f) láði ζ) fur g) eljun h) -prúðum Skota þverri.]* Abest in C, F, S, Sk; posterius hemistichium uncis inclusum solus B addit; extat in Hkr, III, C. 22.

a) *landmens*, terræ circuli, i. e. maris, B. b) *viðar*, B, sed obstat metrum. c) sic Hkr, et quidem rectius; *lunds*, A. B, d) *landi*, B, hoc ordine: *vann sókn á landmens landi*, in terra maris, i. e. insula. e) *eiðs*, isthmi; Hkr. jungit *lögðis eið*, terra ensis, clypeus, ejus *þverrir*, pugnator. f) sic Hkr; *láð-brautar*, B, qvod metro minus bene convenit. g) sic dedi pro *ferr*, B. h) sic scripsi pro *eljum*, B; Hkr. habet *œljan*, id.

α) vir dives et liberalis, sc. Rex Haraldus. β) i. e. armata manu agressus est, cfr. supra, cap. 71, str. 2. γ) *Sandmen*, circulus arenæ, mare; h. *sandmens bŷr*. oppidum mari adjacens. δ) *Nið*, amnis in sinum Thrandheimicum se exonerans, in fluviorum nominibus reversetur in Skalda; h. *niðar vargr*, lupus fluvialis, navis, ejus *lundr*, dux classis, vel prœliator maritimus. ε) ad verbum: multitudo belli, i. e. bellica, exercitus; retinui *seiðs*, quod bonum sensum funderet; nempe *seiðr* aliquoties, ut *galdr*, pro cantu vel sonitu adhibitum occurrit in appellationibus poëticis, v. e. *sverða seiðr*, sonitus ensium, pugna, Hist. Hak. Grandævi C. 219, str. 2; *vigra seiðr*, sonitus hastarum, id. Sturl. Libr. 9, C. 19, str. 1. Sic h. l. *lögðis seiðr*, sonitus ensis, pugna. Primarium enim momentum magices, qvæ sub nomine *seiðr* occurrit, erat cantus; cfr. vitam Eiriki Rufi c. 5, Laxd. c. 40, 42, item vitam Ørvaroddi (ed. Holm. a Raskio in chrestomathia isl. *Sýnishorn*) Cap 3: *Valvan hafði með sér 30 manna, 15 sveina ok 15 meyar; þat var raddlið mikit, þvíat þar skyldi vera kveðandi mikil, sem hún var*; i. e. Fatidica secum triginta homines habuit, juvenes quindecim, totidemque virgines, genus vocalissimum; nam, ubi fuit, insignis vocum cantus erat instituendus. Accedit quod *seiðmenn* et *galdramenn* permutantur Laxd.

Huic militiæ interfuit Rögnvaldus dynasta Mæriarum, et frater ejus, nomine Sigurdus. Etiam regem Haraldum sequebatur Ivar, filius Rögnvaldi dynastæ, qui ibi in prœlio occubuit; Haraldus autem rex ad resarciendam filii cædem Rögnvaldo dynastæ Hjaltlandiam et Orkneyas dedit, dynasta vero tradidit utramque hanc terram fratri suo Sigurdo[1]. Cum orientem versus cum suis navigaret rex Haraldus, vir quidam, nomine Raudus[2], Olavi Albi et Audæ Prædivitis filius, se socium Sigurdo dynastæ adjunxit. Hi Skotiæ arma intulerunt, atque Katanesum et Sudurlandum ad Ekkjalem usque occupaverunt. Sigurdus dynasta dynastam quendam Skoticum, nomine Melbrigdam Dentem[3], occidit, atque caput ejus loris ephippii posticis[4] alligavit, suram vero denti, qui ex capite prominebat, impegit, unde tantus pedem invasit tumor, ut mortem inde pateretur; ille ad ripam Albis[5] tumulatus est. Guttormus erat filius Sigurdi dynastæ, qui post patrem una hieme insulis imperavit, et improlis decessit. Hinc piratæ, Dani et Nordmanni, insulas insederunt.

C. 41. Si vero præferes lect. *eiðs*, ob antecedens *s*, jungere licet *lögðis læbraut*, dolosa ensis via, clypeus, ejus *þverrir*, prœliator; tum *eiðs láð*, terra isthmi, erit insula *Mön*. ζ) *læbraut*, via dolosa, pro mari accipi posset, vel via liquida, a *læ*, id. q. *lá*, liquor; h. *læbrautar láð*, regio maritima, h. l. de insula.

1) Rex autem Haraldus dynastæ titulum Sigurdo dedit, qui ibi in occidente remansit, *add.* B, C. 2) Thorstein Rufus, B, C, F. 3) Sic cet. codd; in *A* vero hæ voces non cernuntur. 4) *Slagálar*, lora ad circumvinciendum apta, equitibus in usu, v. Fóstbræðras. ed. Havn. p. 109: *Þórarinn reið úr Hraunhöfn, hann hafði höfuð Þorgeirs í belg við slagólar sèr til ágætis*; et Orkn. S. p. 346: *Skotar riðu ok höfðu við slagólar hoeur fullar af silfri.* 5) Ekkjalis, B, C, F.

Colloquium Rögnvaldi cum filiis.

Cap. 96. Rögnvaldus dynasta, perlata orientem versus fama de cæde fratris Sigurdi, simulque cognito, regiones suas, tam Hjaltlandiam quam Orkneyas, a piratis occupatas: misit occidentem versus Halladum filium, cui rex Haraldus dynastæ nomen dedit. Halladus magnas copias habuit, et in Orkneyas delatus, regiones occupavit; vere autem et autumno piratæ insulas perlustrarunt, exscensionem ad promontoria fecerunt, et pecora ad litus abacta mactaverunt. Hinc in insulis morari pertæsus Halladus, ex dynastæ dignitate se devolvebat, et magnatum[1] jura sibi adscivit, quo facto in Norvegiam reversus est. Rögnvaldus, pater ejus, profectione ejus indignatus, filios suos majoribus dissimiles fore dixit; Einar sermoni patris respondet: parum a te fui amatus, eoque heic honore educatus, ut hoc privari parum detrectem, siquidem non alibi minore, quam hic, successu usurum me auguror; nunc itaque occidentem versus in insulas proficiscar, si qua mihi dare velis subsidia; id præterea, quod tibi magno erit gaudio, promittam, me nunquam in Norvegiam reversurum. Dynasta respondet: gratum mihi est, te nunquam reverti, nam parva mihi est spes, te cognatis tuis honori futurum, totum enim genus tuum maternum servile est. Dynasta Einari tradidit navem longam[2], satis bene instructam. Insequenti autumno Einar occidentem versus navigavit, in Orkneyas autem delatus, piratas,

[1]) In textu *Höldar*, potentes et generosi coloni, quarto loco post reges, jarlos (dynastas, subregulos) et herseres (duces, præfectos); vide Edd. Snorr., ed. Holm. Er. Ch. Rask, 1818, pag. 171. [2]) navem vigintitranstram, F.

qui insulas insederant, bello adortus prostravit, et dein dynasta insularum factus est. Idem princeps magnus et potens evasit.

Einar dynasta cædem patris ulciscitur.

Cap. 97. Filii regis Haraldi, ut adoleverunt, valde injurii extiterunt, atque dynastas regios aliosque potentes viros e medio sustulerunt. Vere quodam Halfdan Alticrus et Gudrödus Splendor, magnâ stipati caterva, austrum versus in Mæriam profecti sunt, Rögnvaldum dynastam ex inopinato aggressi domo inclusum circumvenerunt, et admoto igne una cum sexaginta hominibus vivum in ædibus concremaverunt. Quo facto Gudrödus ditionem, quam tenuerat dynasta, adiit, et paulo post cum patre reconciliatus est, seque in potestatem ejus dedidit. Tum rex Haraldus Thoreri, filio Rögnvaldi dynastæ, totum suum patrimonium reddidit, addito dynastæ titulo, eique filiam suam Olavam Arbot (annonæ levamen) in matrimonium dedit. Halfdan Alticrus duas[1] sumtas naves classiariis instruxit, et statim post incendium Rögnvaldi dynastæ occidentem versus trans mare vela dedit. Halfdan ex insperato in Orkneyas pervenit, unde Einar insulas statim deseruit, at eodem autumno insperante Halfdane reversus est. Res inter eos ita gestæ sunt, ut dynasta Halfdanem occideret, prout in historia dynastarum Orkadensium narratur. Paulopost rex Haraldus occidentem versus cum copiis in Orkneyas profectus est. Einar dynasta, cognito, advenisse ex oriente regem Haraldum, in Nesum (Katanesum) trajecit; tum dynasta hos versus fudit:

Multi virorum, pulcre barbati,
raptarum ex insulis ovium rei fiunt;

1) tres, B, C.

ego vero crimine necati
juvenis, regis præpotentis filii.
Periculum mihi imminere
ajunt ab animoso principe;
neque dubium est, quin grave
Haraldo damnum attulerim[1].

Tum internuntiis inter regem et dynastam missis, eo pacto sunt reconciliati, ut Orkadenses regi[2] sexaginta markas auri penderent. Colonis mulcta nimia visa est, quare Einar colonis pollicitus est, se hanc pecuniam solum soluturum, si vicissim omnia in Orkneyis heredia nancisceretur. Hoc coloni ea de causa acceptarunt, quod omnes pauperiores exiguos fundos possederunt, divites vero dicebant, se, quando vellent, heredia sua redemturos. Tum regi totam mulctam dynasta pependit, autumnoque sequenti rex in Norvegiam reversus est. Hinc per longum tempus omnia in Orkneyis heredia dynasta possedit, donec dynasta Sigurdus Lödveris[3] filius colonis heredia redderet. Einar dynasta longo tempore Orkneyis præfuit, morboque obiit; ille habuit tres filios, quorum uni nomen erat Arnkel, alteri Erlendus, tertio Thorfinnus Craniseca. Fratres, Arnkel et Erlendus, filii Einaris dynastæ, in Anglia unacum

1) Ordo: *margr seggr með fögru skeggi verðr sekr a) um sauði b) or eyjum c), en ek at falli úngs allvalds sonar. Höldar segja mèr hætt við hugfullan stilli, hefik höggvit skarð í skildi Haralds, skala d) ugga þat e).* Abest in S. extat in Hkr, III. C. 32, in Sk, I C. 179, str. 2.

a) *sènn*, visus, F. b) *at sauðum*, inter oves versari (eos rapturus, vel custodiens) F, Sk, *of sauði*, Hkr. c) *í eyu*, in insula, F, *í eyum*, in insulis, Hkr, Sk. d) *skalat*, id. B, C, Hkr. e) *þèr*, tibi, B. quod non procedit, nisi legas cum Sk. *Haraldr* in vocandi casu.

2) tributum et, add. B, C. 3) Haraldi, B; Hakonis, C.

rege Eiriko Sangvisecuri, ut supra scriptum est, ceciderunt; at Thorfinnus, frater eorum, diu Orkneyis dynasta præfuit: ille erat princeps magnus et bellicosus, morboque obiit. Quinque erant ejus filii: Arnfinnus, Havardus, Ljotus, Skulius et Lödver. Arnfinnus in matrimonio habuit Ragnhildam, filiam Eiriki et Gunnhildæ, ut ante memoratum est. Ragnhilda necem svasit Arnfinni dynastæ, mariti sui, atque nupsit fratri ejus Havardo. Havardus erat bonus princeps et felix annonæ. Havardus et Ragnhilda non diu una fuerant, cum ea hortata est dynastæ nepotem e sorore, nomine Einarem, cognomine Kliningum, ut Havardum dynastam interficeret, Einari pollicita, si hoc facinus patraret, eum insularum fore dynastam, seque ei nupturam. Cum autem Einar dynastam occiderat, ei nubere noluit Ragnhilda, asserens maximum mendacium esse, se consilia in necem dynastæ struxisse. Hinc arcessivit Ragnhilda alterum Havardi dynastæ e sorore nepotem, cui nomen Einar Hardkjöptus (τραχύστομος), atque ab eo petiit, ut cædem Havardi dynastæ ulcisceretur, oblata eadem ac antea mercede. Ut autem Einar Trachystomus cognatum suum interfecerat, Ragnhilda ei nubere noluit. Tum nupsit Ljoto, fratri Havardi et Arnfinni. Ljotus factus est dynasta insularum, magnusque princeps evasit; is, consilio Ragnhildæ, Einarem Trachystomum interficiendum curavit. Skulius, frater Ljoti dynastæ, in Skotiam trajecit, ubi a Skotorum rege dynastæ titulo ornatus est. Tum in Katanesum descendit Skulius dynasta, ibique auxilia comparavit. Inde Skulius dynasta in Orkneyas rediit, et cum fratre suo, Ljoto dynasta, de regno decertavit, re vero male gesta in Nesum

trajecit. Alterum prælium in Dalis Katanesi commiserunt, in quo cecidit Skulius, Ljotus vero totum Katanesum sibi subjecit. Ljotus dynasta erat maximus bellator. Ultimum prælium commisit cum dynasta quodam Skotico, cui nomen Margbjodus, duplo minoribus copiis instructus. Tum adeo acriter institit Ljotus, ut Skotorum acies inclinaret, breveque factum est prælium, antequam terga darent Skoti, qui vitam servarunt, multi vero occubuere. Ljotus dynasta victor extitit, acceptis tamen, quæ ei mortifera extitere, vulneribus[1]. Tum frater ejus Lödver dynastæ dignitatem in Orkneyis adiit, magnusque evasit princeps; in matrimonio habuit Ednam[2], Kjarvalis Irorum regis filiam. Eorum filius erat Sigurdus Crassus. Lödver dynasta morbo obiit, Sigurdus vero, filius ejus, post eum dignitatem dynastæ capessivit. Sigurdus factus est dynasta potens et ampli imperii; ille Katanesum invitis Skotis retinuit, quavis æstate classem eduxit, et Sudreyas, Skotiam et Irlandiam bello infestavit. Accidit æstate quadam, ut dynasta quidam, nomine Finnleikus, cum immensis copiis de Skotia deveniret. Finnleikus Sigurdo locum pugnæ determinavit in Skidamyra Katanesi, diemque pugnæ dixit. Sigurdus dynasta copias contraxit; Orkadenses adversus tantam multitudinem pugnare inviti erant, dictum enim est, non minus fuisse copiarum discrimen, quam ut singulis Sigurdi militibus contra septem Skotos pugnandum esset. Hinc nullas copias in Orkneyis nactus est dynasta, donec colonis omnia heredia in insulis auxilii ergo remitteret. Quo facto Sigurdus dynasta

[1]) accepto, qui ei mortifer extitit, morbo, B, C. [2]) Audunam, F.

in prælium adversus Finnleikum processit atque victoria potitus est, coloni vero heredia sua in Orkneyis receperunt.

Congressus regis Olavi et Sigurdi dynastæ.

Cap. 98. Rex Olavus Tryggvii filius, ab occidente cum copiis classe profectus, Orkneyas petebat, ut supra commemoratum est. Cum vero sinus Petlandicus innavigabilis esset, naves suas ad Rögnvaldseyam in portum constituit in Asmundarvogo[1]. Hoc in sinu dynasta Sigurdus Hlödveris filius, una[2] nave longa vectus, ad ancoras stetit, in Katanesum trajecturus. Ut primum vero rescivit rex Olavus, adesse ibi dynastam Sigurdum, hunc in colloquium excivit. Qui ut in navem regiam venit, rex Olavus sic dicere orsus est: notum tibi esse credo, dynasta Sigurde, quod rex Haraldus Pulcricomus, cum ante totam Norvegiam ditioni suæ subjecerat, exercitum occidentem versus per mare transduxit; hic sibi tum Orkneyas et Hjaltlandiam multasque his in terris ditiones, ab occidentali parte maris, subjecit; idem insulas (Orkneyas) et Hjaltlandiam dynastæ suo, Rögnvaldo Potenti, in expiationem necis filii, dedit, Rögnvaldus vero dedit Sigurdo, fratri suo, qui tum dynasta factus est regis Haraldi. Iterum rex Haraldus huc occidentem versus adversus Einarem dynastam copias bene magnas duxit; tum viris benevolis inter regem Haraldum et Einarem intercedentibus, pacem ea lege fecerunt, ut rex universas Orkneyas et Hjaltlandiam suæ ditioni vindicaret; rei inter eos is fuit exitus, ut dynasta regi, pro cæde Halfdanis Alticruris, filii ejus, sexaginta auri selibras penderet, idemque has terras, nomine regis Haraldi, fiduciarias teneret. Aliquanto

[1]) nomen sinus abest in B. [2]) tribus, F.

post rex Eirikus Haraldi filius ab Norvegia huc advenit, cui tum vectigales fuerunt dynastæ, filii Torfeinaris; cui rei signo est, quod regi in expeditiones piraticas magnum exercitum tradiderunt. Cum vero rex Eirikus iterum in insulas pervenit, abductis secum dynastis, Arnkele et Erlendo, fratrem eorum, Thorfinnum dynastam, regnis præfecit; horum autem uterque in Anglia cum rege Eiriko cecidit. Posthæc filii Eiriki ab Anglia advenientes, insulas in potestatem suam redegerunt, digredientes vero hinc, Arnfinnum[1] dynastam, affinem suum, regnis præfecerunt. Post hunc regnum susceperunt fratres ejus, primum Havardus, deinde Ljotus, postremo Lödver, pater tuus. Nunc tu, Sigurde, dynastæ potestate tenes hoc regnum, quod meam possessionem esse contendo, ut cætera regna, quotquot regi Haraldo fuerunt, quæque singuli ejus posterorum, unus post alterum, jure hæreditario tenuerunt. Quandoquidem vero res ita cecidit, ut in potestatem meam veneris, duæ tibi præsto sunt conditiones: una, ut veram religionem accipias, baptismoque te et universum populum tibi subjectum lustrari sinas, quo facto in spem venies, meo beneficio, quantum antea habuisti ditionis, tenendi, quo accedit hoc, quod majoris est, quod cum Deo omnipotente in coelestis regni gloria æternum regnaturus es, si præcepta ejus servaveris; altera conditio est, quæ perquam misera est et illi absimilis, ut nunc tibi confestim moriendum sit, ego vero insulas peragrans, totum hoc regnum incendiis et conculcationibus[2] vastem, nisi populus in verum

[1]) Thorfinnum, F pravè. [2]) *usli*, de depastione herbarum, segetumque, et soli denudatione ferè dicitur, unde *usli*, qs. depastor, inter ignis vocabula in Edda mscr. recensetur. Puto qs. *ursli*, ab *yrja* (*urði*, *urinn*), superficiem rei lædere.

deum credere velit; quam conditionem si prætuleris, tu, ut cæteri omnes, qui in simulacra credunt, post subitam necem terribili cruciatu apud diabolum in infernali flamma sine fine afficieris. Dynasta vero, quo loco res ipsius tum erant, conditionem elegit[1], maxime profuturam, veram religionem admittere. Quo facto dynasta cum omnibus suis baptizatus est; deinde juratus dominio regis Olavi se subjecit, terrasque ab rege fiduciarias accepit, dato obside filio, cui nomen erat Hvelpus (Catulus) seu Hundius (Canis), quem puerum Lödveris nomine baptizatum rex Olavus in Norvegiam secum abduxit. His gestis Olavus ab Orkneyis navigavit, relictis ibidem doctoribus, qui populum bonis moribus sacrisque disciplinis imbuerent. Sic tum rex Olavus et dynasta amicissime digressi sunt.

[*Rex Olavus in Norvegiam pervenit*].

Cap. 99. Rex Olavus orientem versus in altum vela dedit, vento secundo et satis facili; rex se hilarissimum præbuit, quod nihil fraudis aut periculi, neque ab cognatis suis, neque aliis, qui una proficiscebantur, sibi metuebat; semper tamen mirabatur, quod cognati sui, Jostein et Karlshöfud, ex quo eum in Hibernia convenerant, tacitos sese, nunquam vero hilares præbuerant. Rex Olavus, ex alto delatus, Mostriam tenuit; hic in terram egressus, missam sibi in tabernaculo cani fecit, deinde fundamentum templo eodem in loco designavit, quo loco missam sibi cani fecerat; cui rei fabros aliasque res necessarias prospexit. Hoc templum rex Olavus primum exstrui fecit, pecunias adsignavit, eique sacerdotem præfecit Thangbrandum. Thorer Klakka regem Ola-

[1]) *Kjöri* sic B; *keyri*, A; Id., quæ forma et alibi occurrit.

vum, ut Mostriam attigerant, monuit, hoc unum ipsi factu optimum esse, ut, quis esset, ne aperiret, et quam citissime septemtrionem versus in Thrandheimum ad Hakonem dynastam se conferret, ne qua de adventu ejus fama præcurreret. Hoc consilium regi et utile et prudens visum est, quare sic fecit, ut noctu interdiuque non intermisso itinere, boream versus secundum terram per exteriora maris, qua ventus ferebat, cursum contenderet, ad continentem terram nusquam appelleret, sed, ventis adversis, ad insulas exteriores excubaret. Ideo vero Thorer Klakka hoc consilii dederat, quod novit ingenium populi novarum rerum plerumque cupidi, et altera ex parte, quantam in Norvegia famam multorum hominum relatione Olavus Tryggvii filius adeptus esset; quem si tot ampli cognati et affines, quot Olavus inprimis in regni parte orientali habuit, principem creavissent, quod certe futurum erat, si eum patriæ redditum cognovissent, intellexit fore, ut universus ad eum populus statim conflueret, eum solum pro rege habiturus, ejusque solius auctoritatem opibus sublevaturus. Cum vero summa esset Hakonis dynastæ per commune Thrandorum auctoritas et potentia, vires ejus, qui tantum prudentia et copiarum opibus valeret, minime superare Thorer existimavit, Olavum e medio tollere, in boreales regni partes delatum, neque majoribus, quam tum habebat, copiis stipatum, si ipsi ante facultas non foret Olavum interficiendi, quod consilium ipse ac dynasta inierant, antequam Thorer e Norvegia proxime profectus esset. Jam sic perseverarunt, ut incolas laterent, usque eo donec diei cujusdam vespere Agdanesum subirent, ubi naves in portum constituerunt et tentoriis con-

texerunt. Homines colloquio nacti, cognoscunt, Hakonem dynastam in interiore Thrandheimo agere, et hoc insuper, ortas inter eundem et cives simultates. Quo cognito, Thorer Klakka animo vehementer commotus est; res enim secus quam cogitavit, ceciderat: nam post prælium cum piratis Jomensibus, omnes homines in Norvegia Hakoni dynastæ amicissimi fuerunt, propter victoriam, qua potitus totum regnum ab hostibus liberaverat; nunc vero res in pejus exierat, ut ipsi quidem visum est, eximio principe in regnum restituto, civibus cum dynasta dissidentibus, tam in ea regione, quam domi in ipsius avitis hærediis. Tum Thorer, advocatis Josteine et Karlshöfude, diu cum eis secreto colloquitur. Tenebris vero obortis, cum omnes homines in navibus obdormivissent, surgunt fratres, tacite vestes induunt, capiunt arma, et scapham conscendunt; remigant ad navem Regis Olavi, eo clam ascendunt, lectum regis accedunt, dicentes, postulare necessitatem, ut in terram cum iis egrediatur. Sic facit. Ut vero consederat rex, ambo ad pedes ejus prostrati, magna cum sollicitudine et cura loquuntur: lacrimabile facinus admisimus, quo mortem meruimus, ut mali proditores; quare nos in tuam potestatem dedimus, ut in nos pro lubitu agas, sive nos conservare, sive interficere velis. Regi, quid rei esset, interroganti, omnia aperiunt, ut ipsos Hakon dynasta coëgisset ad insidias ei cum Thorere Klakka faciendas: et jam tibi, inquiunt, certa mors decreta est; quam ob causam, ex quo Norvegiam reliquimus, semper solliciti, nunquam hilares fuimus. Rex locutus est: surgite illico! non vos hac de re incusabo, spero enim, hæc et omnia alia pro divina providentia de rebus meis exitura; pulcre quidem hæc

pro re administravistis, nunc vero consilium date, quid agam. Respondet Jostein: vespere Thorer, cum nova ex terra rescivisset, me et fratrem ad secretum colloquium seduxit, actisque gratiis, quod tam sancte datam Hakoni dynastæ fidem et jusjurandum præstitissemus, indicavit nobis, se crastino mane te solum in terram, quasi in consilium, evocaturum, duobus, quibus maxime fidem haberet, in sylvam, haud procul hinc sitam, præmissis; hi, dato signo, procurrentes, te interficient; hoc fuit consilium, ab eo et Hakone dynasta, antequam digressi sunt, structum; ideoque nobis ambobus liberum permissum est, simulac continentem terram pedibus attigerimus, insidias tibi aperire, quod putabant futurum, ut interfectus esses, antequam terram attigissemus: nunc autem forte evenit, ut vivas, nos vero jurejurando et pactis cum eo ac Hakone dynasta initis soluti simus. Jam primum nostrum consilium est, ut viros, quibus maxime fidem habeas, in sylva colloces, ut antecapto tempore, hunc nefarium Thorerem eodem laqueo capias, quem tibi tetendit. Rex: hoc consilio, a vobis excogitato, utar; verum utrum vos hoc facinus perficere vultis, an alios ad hanc rem designabo? respondent simul utrique, se omnia, quæcunque ei maxime placerent, ab eo tempore exsecuturos. Jubet itaque rex, ut in sylvam se conferant, et, cum manicam suam extulerit, procurrant. Deinde rex, nemine animadvertente, in naves regreditur.

Thorer Klakka e medio sublatus.

Cap. 100. Primo mane sequenti Thorer, in navem regis Olavi veniens, petit, ut duo soli ad consilia capienda in terram egrediantur. Annuit rex. Cum vero in terram pervenissent,

et considere vellent, Thorer loco editiore sedere voluit, quod cum rex nollet, manicam dextrâ extulit. Procurrunt ex sylva Jostein ac frater, item duo alii, quos cursu prævertentes, fratres, ambo simul malum proditorem Thorerem gladiis feriunt, ut confestim mortem oppeteret. Quo conspecto, Thoreriani, ad cædem regis designati, gradum stiterunt; ad quos Jostein ac frater conversi, utrosque interfecerunt. Ceteris Thoreris comitibus, qui in navi erant, petentibus pacem rex concessit; qui omnes, jurejurando interposito, regi se subjecerunt.

Prælium Hakonis dynastæ cum colonis.

Cap. 101. Hakon dynasta tantam ostendere cœpit in re uxoria proterviam, ut omnes feminas æquo jure sibi vindicaret, sive matres ac filiæ, sive sorores, sive virgines amplis parentibus natæ, sive aliorum conjuges essent; idem in multis aliis rebus crudelem sese sibi subjectis præbere, quam ob causam Hakon Malus appellatus est, quod nomen exinde tenuit. Brynjolvus nomen erat viro potenti et gratioso, in Gaulardalo habitanti; hic uxorem habuit venustam, multarum rerum apprime peritam. Nocte quadam Hakon dynasta ad Brynjolvum misit, qui uxorem Brynjolvi abducerent, sibique traderent. Pervenerat in lectum cum uxore Brynjolvus, quando missi ab dynasta venerunt ad villam; hi, causa adventus exposita, dixerunt, jubere dynastam, ut ad se uxorem mittat. Respondit Brynjolvus: pauca sunt mala, quæ hic dynasta loqui aut facere omittat, adeoque jam malitiæ immodicus est, ut exspectandum sit, dominatum ejus brevi casurum, ipsumque turpi morte interiturum; hic enim populus, qui sub ejus imperio esse cogitur, magnis premitur angustiis et difficultatibus; jam vos statim alterutrum facite, aut

vos hinc auferte, aut nunquam delebili contumeliæ macula vos mox adspergi patiamini. Missi, re sic gesta redire tutissimum arbitrati, ut ad dynastam revenerunt, rei exitum exposuerunt. Quibus dynasta: prorsus eodem loco res Brynjolvi erit, amittet mulierem, aut interfectus jacebit. Deinde magnam manum misit; qui cum in villam Brynjolvi venissent, mandata dynastæ exponunt. Brynjolvus respondet: credibile est, me hac vice vobis esse viribus imparem, fieri tamen potest, ut dynasta tandem pro sua impotentia et factis nefariis dignam referat ignominiam et infamiam. His dictis exsilit, arma sua et tela capit, iraque plenus abit; missi autem uxorem ad dynastam abduxerunt. Brynjolvus, pagum circumiens, colonos convocavit, iisque causam suam exposuit, quaque se contumelia dynasta affecisset. Nunc rogo oroque, inquit, ut copias cogamus, dynastam aggrediamur, cum eo confligamus aut eum in ædibus concrememus; maximo enim dedecori nobis est, si tantam malitiam ab nobis depellere non audemus. Etsi vero me mea contumelia proxime tangit, tamen prope aderit, nisi huic malo occursum fuerit, cum plures de eadem fortuna querendum habebunt, tumque forte invenientur aliqui tam strenui, ut quamvis dynastæ contumeliam pati nolint, etsi jam subvenire meæ necessitati detrectetis. Omnes coloni, qui eo convenerant, orationem Brynjolvi secunda acclamatione exceperunt, dicentes, forti viro utique dandam esse veniam, si talia in magno poneret discrimine. Tum prope factum est, ut tumultuarentur.

Cap. 102. Post paulo Hakon dynasta convivio interfuit in Gaulardalo, prædio Medalhusis dicto, naves autem ejus ad Viggjam stabant. Ormus Lyrgja nomen erat viro potenti, prædio

Byneso dicto habitanti; hic uxorem habuit, quæ Gudruna nominata est, filiam Bergthoris ab Lundis. Gudruna cognominata est Sol Lundorum, quod ceteras feminas pulcritudine superabat. Hakon dynasta servos suos ad Ormum Lyrgjam misit, ut uxorem Ormi abducerent. Servi Bynesum venientes, mandata edunt. Ormus, se haud invitum ostendens, rogat, ut primum coenatum eant; ante vero quam servi cibum sumsissent, multi ex pago homines, ab Ormo evocati, advenerunt; quo facto Ormus nullam servis potestatem abducendæ Gudrunæ fecit. Gudruna servis: hæc mea verba dynastæ perferte, inquit, me ad eum non venturam, nisi Thoram de Rimule ad me arcessendam mittat; erat autem Thora matrona potens et una ex dynastæ amicabus. Servi valde irati abierunt, patri et matri familiæ gravia minati, dicentes, pœnitentiam facti brevi successuram, seque ita alio tempore adfuturos, ut utrique tutissimum forent arbitraturi, voluntati dynastæ obsequi. Ita digressi sunt. Ormus sectam sagittam, belli nuntiam, Skerdingstedjam ad Haldorem misit, quam deinceps Haldor perferendam curavit: sic ipse ac Ormus sagittæ nuntium in quatuor partes per pagum dimiserunt, nuntio adjicientes, ut omnes viri, qui arma ferre possent, Hakonem dynastam cum armis aggrederentur eumque interficerent. Ad sagittæ nuntium multitudo populi insurrexit, quæ manus omnis Medalhusa usque contendit. Hakon dynasta, tumultu per speculatores cognito, cum omnibus suis a villa in vallem quandam profundam, exinde Jarlsdalum (vallem dynastæ) dictam, secessit, ibique delituit. Post eadem die dynasta omnia de exercitu rustico speculatus est: rusticos omnia itinera occu-

passe, maximeque putare, dynastam ad naves suas se contulisse, quibus tum præerat Erlendus, filius dynastæ, optimæ spei juvenis. Appetente nocte, suos ab se dynasta dimisit, jubens, ut per sylvestria ad Orkadalum contendant: nemo enim, inquit, mali quidquam vobis faciet, si nullus adero; filio meo Erlendo dicite, ut classem nostram ex sinu deducat, deindeque austrum versus ad Mæriam mei conveniendi causa contendat; eo enim me conferam, dilapsis nonnihil rusticis copiis; facile vero in propinquis latebris delitescere potero, dum me acerrime conquirunt copiasque continent. Tum milites dynastæ discesserunt, alii ad naves ad Erlendum, alii, quibus villicatio erat, rus ibant. Remansit dynasta et servus ejus, cui nomen Thormodus Karkus, qui servus Hakoni, in primæ dentitionis monimentum, jam infans datus fuerat; erant enim ætate pares. Hi deinde latebras quæsitum ibant, equite dynasta, Karko pedite. Qui cum ad amnem, Gaulam (Göjlam) dictum, glacie aperturas passim habente concretum, pervenissent, dynasta equo descendit, equum in aperturam quandam glaciei detrudit, ibidem amiculum suum relinquit, ne omnino deferri posset, ad crepidinem glaciei affixum. Deinde ad antrum, postea Jarlshellim (antrum dynastæ) dictum, pertenderunt; hic aliquamdiu recubuerunt et dormiverunt. Cum experrecti somno essent, servus infit: nunc somniavi, domine! Dynastæ, quid somniasset, interroganti: visi mihi sumus, inquit, heic in antro constituti; vidi hominem magna statura, nigro torvoque vultu, ad antrum succedentem; metuentibus, ne antro subiret, visus mihi est ante ostium antri consistere, atque loqui: nunc Ullius mortuus est; deinde abiit et ad mon-

tes contendit, ego vero somno evigilavi. Dynasta ait: hoc somnio significari puto, interfectum esse Erlendum, filium meum. Karkus altera vice obdormivit, et ut ante insomniis agitatus est. Experrectum dynasta interrogavit: quid jam somniasti? Servus respondit: visus mihi idem ille vir est deorsum secundum latus montis rheda vehi, et ad antrum delatus alloqui me: dic dynastæ, jam freta omnia interclusa esse. Satrapa respondet: adeo vitæ nostræ non multum superesse significas.

Erlendi, filii Dynastæ, cædes.

Cap. 103. Post cædem Thoreris Klakkæ rex Olavus cum quinque longis navibus sinum ingressus est; cui obviam tetendit ex sinu interiore Erlendus, filius Hakonis dynastæ, tres[1] ducens naves; aër erat tranquillus, quare naves brevi inter se appropinquabant, utrisque invicem ex adverso remigantibus. Qui cum inter se brevi spatio abessent, Erlendus, hostes adventare ratus, naves ad littus direxit. Rex Olavus, naves longas ex interiore sinu ferri adversum se conspicatus, Hakonem dynastam adventare cogitavit. Deflectentes itaque cursu rex suos jussit, incitatissimo remigio insequi; cum vero Erlendus ac sui pæne terram attigerant, naves in vada impulerunt, in mare desiliverunt, et nando in terram evadere conati sunt. Conantibus adlapsa supervenit navis Olavi regis, qui videns hominem eximiæ pulcritudinis natantem, arreptum gubernaculi clavum in hunc hominem misit, qui ictus caput Erlendi, filii Hakonis dynastæ, adeo tetigit, ut cranio ad cerebrum infracto, mortem oppeteret. Olavus ac sui multos ibi homines interfecerunt, parte copiarum fuga evadente, quos-

[1]) quatuor, B.

dam ceperunt et vita donarunt, et nova ex iis exquisiverunt. Comperit rex, hunc hominem, quem clavo gubernaculi interfecerat, Erlendum esse, Hakonis dynastæ filium: colonos Hakonem dynastam infesto agmine aggressos: eum ab his fugatum, copiasque ejus omnes dispersas. Hakon dynasta et Karkus haud diu in antro commorati, surrexerunt et ad villam Rimul iverunt. Dynasta Karkum ad Thoram misit, ut se clam conveniret; sic ea fecit, et dynastam, ut congressi sunt, amice salutavit. Dynasta eam alloquitur: an heic in villa tua latibulum aliquod nosti, ubi me paucarum noctium spatio, donec rustici copias dimittant, celare possis? Thora respondet: haud facile factu erit, te hic clam servare, nam inimici tui huc venient, et hanc villam quam diligentissime perscrutabuntur, omniaque vicina latibula; ideo vero hanc villam diligentius, quam quævis alia loca, perscrutabuntur, quod multi persuasum habebunt, me tibi, quantum potero, auxilii laturam; est tamen hac in villa unus locus, quo in loco principem, qualis tu es, haud facile quærerem, nempe suile; huc Thora eos deduxit. Tum dynasta: est hæc latebra commode et prudenter comparata, hic locum nobis parabimus; nunc vita primum servanda, potius quam curandum, ut deversorium splendidum sit. Tum servus ingentem specum fodere, terramque egerere coepit Considebant interea dynasta et Thora, et colloquebantur: ea dynastæ nova retulit, quæ nuper audiverat; Olavum Tryggvii filium in sinum advenisse, et Erlendum filium dynastæ interfecisse. Deinde Hakon dynasta cum Karko, servo, in specum descendit; quibus Thora cibi potusque quantum

satis esset, item lumen aliasque res necessarias, dedit; quo facto, specum lignis constravit, terramque et fimum superingessit, deinde porcos super compulit, qui fimum ita conculcarunt, ut nulla apparerent recentis operis vestigia. Post hæc Thora in villam regressa est, nemine, præter eam, sciente, dynastam ibi delitescere. Hoc suile saxo ingenti suberat.]

Hakon dynasta ab Karko interfectus.

Cap. 104. Rustici, qui Hakonem dynastam insecuti fuerant, quum primum audiverunt, Olavum Tryggvii filium in regnum rediisse, eum convenientes summa comitate et benevolentia exceperunt, dicentes: exoptata nobis contigit fortuna, quod te convenire nobis licuit, quod idem tibi futurum speramus. Putavimus, commisso cum piratis Jomensibus prœlio, nullum dari principem, Hakoni dynastæ parem, tam ob eximiam in reportanda victoria fortunam, quam alias ob res virtutesque, principe viro dignas; quare omnis populus id unice agebat, ut imperium dynastæ confirmaret. Postquam vero malitia et flagitia ejus omnem exempli modum adeo excesserunt, ut ferri nullo modo possent, ita protervitatis ejus omnes cives nunc distæsum est, ut non modo eum regno exuere, sed et vita spoliare constituerimus, si eum consequemur; quod tua opera et fortuna successurum speramus, qui tanta usus sis fortuna in interficiendo Erlendo, filio ejus. Quare oramus, ut hujus factionis princeps esse velis, et ita te majori dignitati reserves; novimus enim, totum hujus regni populum maxime cupere, progeniei Haraldi Pulcricomi parere, quamvis non sit, qui te præstantia æquiparet. Horum oratione Olavus delectatus est. Deinde, juncta inter se societate, rustici Ola-

vum regem crearunt, et omnes ad quærendum Hakonem dynastam conspirarunt. Itaque in Gaulardalum contenderunt, quod vero simillimum putabant, dynastam Rimule esse, si modo in habitatos tractus se contulisset; hac enim in valle nemo dynastæ æque amicus erat, atque Thora. Venientes ad amnem Gaulam, pallium in glaciei apertura invenerunt, pauloque infra equum, in linguam quandam ejectum. Cum vero amiculum excutiebant, dixere quidam, dynastam in amne periisse, quare opus non esse, ut eum diutius quærerent. Tum vir quidam magno natu: non dolos dynastæ nostis, si eum in hoc amne interiisse creditis, neque intelligitis, eum hoc dolo fecisse, ut vos falleret. Rege, ita esse, confirmante, ceterisque omnibus comprobantibus, ire perseverarunt, donec ad villam Rimul pervenerunt; hic omnes ædes effregerunt, et dynastam intus forisque, uti conjecerat Thora, quæsiverunt, neque eum invenerunt. Tum rex Olavus, concione militum intra septum villæ advocata, in ingenti illo saxo, quod suili aderat, consistens, orationem habuit, et clara sonoraque voce pronuntiavit: notum omnibus est, nos Hakonem dynastam quæsivisse; quoniam vero eum nondum invenimus, sciant omnes, me digno præmio amplaque mercede eum remuneraturum, qui dynastam interfecerit. Deinde rex Olavus cum omnibus suis Rimule Hladas se contulit, ibique consedit. Hakon dynasta et servus in specu fuerunt, eaque, quæ loquebatur rex Olavus, probe perceperunt. Cum rex ac sui discesserant, servus dynastæ: magna vis et terror hujus hominis voci inest; in multis periculis et vitæ discriminibus constitutus fui, neque in

timidissimis habitus; nunc vero pavor, qualis ante nunquam, adeo cor meum corripuit, ut animus meus sollicitudine et timore terribilibus ejus verbis impleatur. Dynasta ad servum respiciens, cum videret, vultum et faciem ejus valde nigrescere, coloremque mutari, servo loquitur: quid nunc est? cur adeo pallidus es, subinde vero terræ instar niger? estne, ut me prodere velis? Karkus respondet: non est; illud vero tibi mirum videri non debet, me verba hujus hominis non minus metuere, quam tu. Dynasta ait: esse quidem potest, eo quod una die nati sumus, et parvum quoque inter meam tuamque mortem temporis intervallum erit. Nocte oborta, ambo una cœnarunt, et ex uno vase biberunt. Hac nocte dynasta somno abstinuit, quod servo male credidit, Karkus vero, alto diutinoque somno oppressus, tandem evigilavit, dynastamque vigilem sensit. Karkus loquitur: iterum somniavi, domine! visi mihi nos ambo sumus una vehi nave, quam ego gubernarem. Dynasta: ergo vitæ nostrum utriusque arbiter eris; at tu mihi fidus sis, ut esse debes, cujus, cum alia venient tempora, fructum a me feres. Karkus iterum obdormivit et insomniis inquietatus est; experrectum vero dynasta, quid somniasset, interrogavit. Ille respondet: Hladis nunc fui, ubi Olavus Tryggvii filius collum meum torque aurea circumdedit, et præterea me magno equo donavit. Dynasta respondit: scilicet Olavus sanguineo circulo collum tuum circumdabit, si ad eum venies; ita tibi cave, quasi te decollaturus sit, neque vero absimile est, eum te deinde contumeliæ ergo suspensurum, et ita tibi equum[1]

[1]) Patibulum enim poëtice dicitur *hestr Hugbarðs* et *hestr Sigars*, cfr. Sn. Edd. p. 192.

donaturum; si vero tuam in me fidem non prodis, bene, ut ante, de me merebis. Deinde ambo vigilabant, ut si neuter alteri crederet. Dynasta autem, sub lucem obdormiscens, mox insomniis agitatus, horrendum clamavit, et calcibus et occipite niti cœpit, ut si consurgere vellet. Qua re servus, horrore et timore[1] correptus, cultrum ingentem et acutum ex cingulo suo depromsit, eoque trajectum dynastæ guttur dissecat; hoc modo Hakon dynasta mortem obiit. Deinde Karkus caput dynastæ præcisum abstulit secum, cursuque Hlădas contendit, quo postridie perveniens, regi Olavo caput dynastæ tradit, omniaque de itinere eorum, uti ante commemoratum est, exponit. Tum rex Olavus infit: quam ob causam fidem erga dynastam fefellisti? Karkus respondet: interfeci dynastam maxime propter splendida promissa, quæ pollicitus es, si quis eum interficeret, tum etiam, quod fere nesciebam, quid in terribilibus illis turbis, quas dynasta inter dormiendum excitabat, agerem. Rex contra: præstabo, quæ ea de re pollicitus sum, ut dignum referas laboris præmium, superstitesque deterrebo, ne dominos dolo opprimant; etsi tuus herus malus esset, nihilominus dominus tuus fuit, atque bene de te meritus, neque tu, si bono usus fuisses, hunc minus fefellisses. Deinde rex eum educi, caputque præcidi jussit. Tum, sumtis Hakonis dynastæ et Karki capitibus, rex Olavus magnaque cum eo rusticorum multitudo ad Nidarholmum[2] trajecit, in qua insula fures et malefici interfici solebant, ibique arbor stetit; huc rex capita adferri et in

[1]) *Felmsfullr af hræðslu*, sic F, *ok* pro *af*, A, quod præferendum puto. [2]) *Niðaróss ok Hólms*, B; sc. Nidarosum se contulit indeque in insulam trajecit.

arbore suspendi jussit; quo facto, omnis multitudo accedens, conclamavit et in caput dynastæ lapides ingessit, sceleratum cum aliis sceleratis ire jubentes. Post ea in Gaulardalum missi corpus dynastæ ex specu extraxerunt, abstractumque concremarunt; atque tam unanimi consensu Thrandi odium, quo Hakonem dynastam persequebantur, testificati sunt, ut nemini liceret, alio eum nomine appellare, quam mali dynastæ; quæ appellatio per totum Thrandheimum, multisque aliis in locis, tam intra quam extra Norvegiam, invaluit. Id vero de Hakone dynasta merito prædicari potest, quod principis dignitatem multis nominibus meruit; fuit enim per omnia majorum stemmata amplo genere ortus, prudentia insigni, modo recte usus fuisset, regendæ rei publicæ apprime gnarus, in prœliis acer et strenuus, fortunaque sæpe usus est in reportanda ex inimicis victoria; sic dicit Thorleifus Raudfeldi filius:

Nullum te, Hakon! novimus
præstantiorem satrapam sub lunæ
curriculo; pugna maritima
evectus prœliator est ad gloriam[1].

Fuit Hakon dynasta in suos liberalis, et per longum tempus apud cives gratiosus. Talis vero tantusque vir fato usus est infelicissimo, quod quidem alia ex parte minime mirum fuit;

[1]) Ordo: *Húkon a)! vitum b) hvergi þèr c) fremra d) jarl und múna e) ferli; fólk-runnr f) hefir hafizt af ránar g) glmni,* Abest in S; extat in Hkr. O. Tr. S. C. 56; in Sk, I, p 246.

a) *Húkoni*, quam Hakonem, B, F, Sk; tum legendum *þar*, pro *þèr*. b) *vèr*, add. F, Sk. c) *þar*, B, C. d) *fyrir meira*, Sk. e) *manna*, Sk, perp. f) sic F, Hkr, Sk; *runn*, A, B, C, quod hoc ordine procedit: *Húkon! vitum hvergi þèr fremra fólk-runn und m. f.; jarl hefir hafizt*, etc. g) *rannar*, Sk, perp.

erat enim Hakon dynasta omni tempore subdolus, infidus et fallax, tam amicis, quam inimicis, acerrimus veræ religionis hostis, et sacrificiorum cultor; quippe aderat tempus, ab omnipotente deo præstitutum, quo cultus sacrificalis, religio ethnica, et malus iste inimici minister, Hakon dynasta, condemnaretur, eorum vero in locum sancta religio succederet, rectique mores per terras boreales pulcre florerent, benevolo studio adjuvante hoc benedicto dei domini nuntio, Olavo Tryggvii filio. Hakon dynasta, quando interfectus est, annis triginta tribus dynasta fuerat, ex quo Sigurdus dynasta, pater ejus, decessit; idem, cum pater suus moreretur, viginti quinque annorum erat; nunc vero, cum interfectus est, quinquaginta octo annos compleverat.

Olavus Tryggvii filius rex Norvegiæ creatus.

Cap. 105. Proxime post necem Hakonis dynastæ rex Olavus Hladis se continebat. Ubi vero vulgo compertum est, Hakonem dynastam interfectum esse, et Olavum Tryggvii filium in ejus locum successisse, omnes viri auctoritate et potentia conspicui, ex communi Thrandorum, item multi alii homines, eum convenerunt, unanimi consensu rogantes, ut rex sibi præesse vellet, eique operam suam et voluntarium obsequium obtulerunt, docentes, se hoc rerum statu, qui nuper inciderit, esse sine principe non posse; addentes, quod verum erat, durissima quævis sibi ab dynastis, Eiriko et Sveine, expectanda, propter tumultum, quem adversus Hakonem dynastam, patrem eorum, excitavissent. Oratio eorum Olavo bene placuit. Itaque communi eorum consilio comitia octo provinciarum in Thrandheimo indicta sunt, quo magna hominum multitudo ex toto

Thrandorum communi convenit. Constitutis autem comitiis, Olavus surrexit, silentioque postulato ita verba fecit: omnibus, qui huc convenerunt, notum est, credo, Haraldum Pulcricomum longo tempore totam Norvegiam singulari potestate tenuisse, partim sine labore[1] sibi subjectam, partim armis occupatam; lege sanxit, ut quisquis nepotum suorum, qui per mares genus ad se referret, rex esset, et in regnum patris mortui succederet. Cum vero regi Haraldo multi essent filii, regnum inter eos, prouti convenientissimum visum est, divisit, simulque constituit, ut unus tantum esset supremus rex, etsi ea dignitas ad plures nomine generis pertineret. Quoniam autem hic populus principe caret, diuque injusta potestate et dominatu oppressus fuit, precibus inductus multorum optimatum, me vobis regem offero, si mihi subjecti esse vultis. Neque desunt res, quæ societatem nostram haud inconvenientem faciant, ut alteri alteros ad rectam ineundam rationem fulciamus et confirmemus: nempe in magnas difficultates incidistis, qui, ob necem Hakonis dynastæ, filiorum ejus, aliorumque cognatorum et amicorum, furori obnoxii sitis; ab his enim vobis iniquissimæ conditiones metuendæ sunt, si nullius principis auxilio nitimini, ut modo coram me commemorastis; mihi vero, altera ex parte, cum magnis conflictandum est difficultatibus, qui tamdiu jure meo fuerim defraudatus; longo enim tempore hoc in regno de summa imperii vi certatum est, diutina injuriæ et invidiæ consuetudine: primo cum Eirikus Sangui-

[1]) e. gr. provinciam Naumdalensem, quam sine prœlio accepit, et ditiones a patre traditas; sed pro *með náðum*, C legit *at erfðum*, jure hæreditatis.

securis Olavum, avum meum paternum, compluresque alios fratres suos interficeret, quod avaritia unus eorum regna possidere voluit; deinde regnum accepit Hakon Adalsteinis alumnus, qui cognatis suis, qui adversus eum vi non insurgerent, jure suo uti permisit; hic Tryggvium, patrem meum, regno, quod pater ejus tenuerat, præfecit, et regio nomine donavit; quod regnum tenuit, dum rex Hakon, patruelis ejus, vixit, intima inter eos manente amicitia. Postquam vero Eiriki filii regnum acceperant, consilio matris Gunnhildæ, regem Tryggvium, patrem meum, per fidem circumventum interfecerunt, me nondum in lucem edito. Eadem Gunnhilda astutiis suis edito mihi in lucem multos laqueos tetendit, ut me caperet et vita privaret. Prima hieme cum matre Astrida Ofrostadis clam apud Eirikum, patrem ejus, fui; qui cum nos diutius hac in terra, propter insidias et dolos Gunnhildæ, tueri desperaret, mater mea humiliore apparatu mecum clam in Svioniam aufugit, ubi duos annos apud Hakonem Grandævum in exilio fuimus, atque tum Gunnhilda me per legatos suos dolo comprehendisset, nisi vir bonus, Hakon Grandævus, ob amicitiam cum Eiriko, avo meo materno, me potentia et auctoritate ab inquisitoribus defendisset. Deinde ego, tres annos natus, ac mater, ex Svionia nave vecti, orientem versus in Gardarikiam ad Sigurdum, fratrem ejus, trajicere constituimus; in hoc itinere in piratas incidentes, capti et in servitutem venundati sumus, parte comitatus nostri interfecta; hic a matre sejunctus sum, quam deinde nunquam vidi; tum, ut alia mancipia[1], pretio venditus sum. Hac in servitute sex annos in Esthonia fui, donec

[1]) *mansals menn*, sic B; *manns menn* (rect. *mans-menn*), A.

me Sigurdus, avunculus meus, inde redimeret, et secum orientem versus in Gardarikiam duceret, novem annos natum. Alios novem annos Gardis fui, etiam in exilio, etsi bonorum principum humanitate bene habitus essem. Deinde tres annos in Vindlandia versatus sum; quatuor vero annis in terris occidentalibus piraticam exercui. Hoc omni tempore, ut facile intelligi potest, marinas adspergines et labores pertuli, ea sola usus libertate, qua inter exteras ignotasque nationes uti licuit, nihil fere habens, quo copias sustentarem, nisi quod meæ meorumque vitæ periculo comparavi, de majori etiam re periclitatus, de quo commemorare, hujus loci non est; multos enim innocentes homines bonis, quosdam vero vita, qui piratarum mos est, spoliavimus. Possessiones autem meas, et regnum a majoribus relictum, occupata tenuerunt homines haud sane digni, qui vitæ meæ cognatorumque meorum multiplicibus astutiis insidiati sunt, sicut Gunnhilda Regum-genetrix et filii ejus, qui, si non plura concupivissent, quam quæ jure ad eos pertinebant, generis quidem habita ratione, jus regiæ dignitatis habuerunt. Generis ratione habita æquum fuit, uti hic princeps, qui proxime huic regno præfuit, Hakon dynasta, paternam hæreditatem retinuisset, titulumque et commoda dynastæ, justi Norvegici regis nomine, tenuisset; illud autem contra æquum jusque fuit, quod toti fere Norvegiæ unus imperavit, regibus, quibus parere debuerat, partim armis, partim dolo interfectis; quam ego fortunam expertus fuissem, si malevola ejus consilia ad effectum pervenissent; misit enim occidentem versus Thorerem Klakkam, qui me, dolo ab occidente tractum, in potestatem dynastæ traderet, alioquin vero me interficeret, quod

nonnulli ex his, qui his in comitiis sunt, noverunt. Jam spero, neminem hac in terra esse, ad quem, natalium habita ratione, jus regiæ dignitatis, secundum justum legis tenorem, tam prope pertineat, quam ad me, si accedat voluntas principum populique consensus. Sic Olavus finem dicendi fecit, ut omnes dolerent, quod tamdiu miserias et exilium perpessus esset. Tum exsilire vulgus populique multitudo, et nihil aliud velle, quam, ut Olavus Tryggvii filius rex esset. Quare Olavus Tryggvii filius in his comitiis universalibus rex creatus est totius regni, quantum Haraldus Pulcricomus tenuerat; eidem ex priscis legibus regnum adjudicatum est, spondentibus rusticis, se ei copias tradituros, quibus regnum recuperaret, recuperatumque obtineret, rege vicissim leges et jura spondente, seque eos defensurum ab injuriis et vexatione filiorum Hakonis, omniumque aliorum, qui necem dynastæ vindicare vellent. Cujus rei meminit Thordus Kolbeinis filius in Eirikiade (encomio Eiriki):

Nocentium fugator maleficorum!
paulo post fatum humanum
Hakonem vita spoliavit;
sors hominum impellit ad multa.
Verum, cum fortis exercitus iret
ab occidente, advenisse credo
filium Tryggvii ad regionem, quam
columen scuti prœlio subtegerat [1].

---

1) Ordo: *Rennir a) mein b) – varga α)! litlu síðar brá ljóða læ β) æfi Hákonar; manna sköp fýsa margs c). En, þá er hraustr herr d) fór vestan, hygg ek son Tryggva komu e) til þess lands, er lindar láðstafr γ) hafði vegit f).* Abest in S; extat in Hkr. O. Tr. S., C. 57, et in Sk. II, p. 4.

a) sic F, Hkr; *remmir*, A, metro adversante, salvo tamen sensu; nam *meinremmir varga*, est is, qui malum auget, infert

De morte Albani et Sunnevæ[1].

Cap. 106. Ætate Hakonis dynastæ rex quidam Irlandiæ (Hiberniæ) mortuus est; is filiam reliquit, nomine Sunnevam, prima jam ætate prudentem, et religione christjana, quæ jamdudum in Irlandia introducta fuerat, bene institutam. Fuit Sunneva eximiæ pulcritudinis, annisque matura, cum hæ res acciderunt, atque, patre mortuo, regnum sub procuratione amplorum propinquorum et amicorum administravit; quæ cum amplo regno præesset, ipsaque formæ venustate excelleret, paganus quidam pirata ejus nuptias petere instituit. Sunneva viro pagano eo minus nubere voluit, quod apud animum statuerat, unum deum castimonia colere, neque mortalium ulli nubere. Cum vero pirata, Sunnevam ad matrimonium secum ineundum coacturus, regnum ejus armis infestare, resque multis modis affligere, inciperet, Sunneva, suis in concilium convocatis, ubi propinqui et amici eo convenerant, ita fata est: convocavi vos, carissimi amici! ut vobiscum de regno communicarem, quod aliquamdiu cum vobis una administravi. Cum enim injuria et vexatione improborum hominum cœpta sim premi, uti solent, qui hujus brevis vitæ instabiles sec-

scelestis; *lèttir*, Sk, etiam contra metrum, sc. exhilarator noxiorum luporum, prœliator. *b*) *men*, Sk. *c*) *margfýsa*, Sk; *margfúsa*, B, C, F. *d*) *herru*, dominus, Sk. *e*) *kvæmi*, Hkr, Sk; *komi* (i. e. *kæmi*), B; de forma *komu*, vide supra C. 70, str. 1. *f*) *vegar*, *B*.

α) alloquitur poëta Eirikum satrapam. *β*) *læ*, fatum, a *leggja*, decernere, forma tantum diversum a *lag*; sic in pronuntiatione vulgari commutantur *frag* et *fræ*, semen, *sag* et *sæ*, ramentum serræ; *læ*, neutrius generis esse, ostendit Edda: *laung eru lýða læ*. *γ*) i. e. Hakon, pater Eiriki; *lind*, tilia, it. hasta; *lindar láð*, solum hastæ, clypeus; ejus *stafr*, pugnator.

[1]) Vide Script. rer. Dan. Tom. 4, pag. 1-22.

tantur delicias, ideo hujus miselli regni, quod præ æterna beatitudine nihili est, ancillares curas et negotia deponere statui, meque ipsam, uti nobili loco natam decet, in libertatem vindicare, et potestati fideique domini mei, Jesu Christi, committere; quod idem facient, quicunque me sequi volent; omnibus tamen liberum integrumque sit, in patria remanere, etsi ipsa discedam. Tantum autem Sunneva apud omnes gratia valebat, ut magnus hominum numerus, et viri et feminæ, eam, patria relicta, sequi cuperent. Post ea naves Sunneva comparat, magnaque multitudo cum ea se itineri accingit. Parati naves solvunt, ita instructas, ut velo et remis, gubernaculo et armamentis carerent, ipsi quoque telis et armis destituti; qua re Sunneva testificata est, se magis omnipotentia dei omnitenentis, quam ductu auxiliove humano fretam, hoc iter suscepisse; sese et omnes comites vivo deo commendavit, rogans, ut viam monstraret, et, quo placuisset, cursum dirigeret. Deinde per maria ultro citroque jactati, tandem, deo juvante, ad insulas Norvegiæ, meridiem versus ab Stado sitas, quarum altera Selja, altera Kinna appellatur, appulerunt. Hæ insulæ ab incolis erant vacuæ, ibi vero, ut in insulis remotioribus fere usu venit, pecora incolarum continentis pascebantur, nam pars continentis, exadversum insulas versus interiora, frequentes pagos habebat. Sunneva in Seljam egressa est, et suorum quotquot eo loci appulerant. Erat mons in occidentali insula altissimus, antris rupibusque maximis; heic, loco ad manendum parato, antra incoluerunt, in quibus longo tempore commorati deum insigni pietate et multiplici continentia coluerunt, piscibus ex lacubus captis vitam sustentantes.

Ut vero incolæ continentis animadverterunt, insulas ab hominibus occupatas, arbitrati, prædones esse, pecora sua abacturos, Hakonem dynastam adierunt, querentes, magnam multitudinem maleficorum et exulum in insulis Selja et Kinna esse, qui continentis incolarum pecoribus magnum detrimentum afferant; quare se ab eo petere, ut magna cum manu profectus, prædones, qui in insulis sint, opprimat. Horum precibus inductus dynasta, magnis cum copiis, quasi ad prœlium instructis, in insulas contendit. Homines vero deo cari, qui in insulis erant, hostes advenientes conspicati, cum se peti arbitrarentur, antra sua introgressi ab omnipotente deo petiverunt, ut animabus suis æternam Paradisi felicitatis quietem, quacunque tandem morte periissent, concederet, sibique pro sua clementia et benignitate sepulturam prospiceret, ne mali pagani funeribus suis potirentur. Optatis eorum ita satisfecit deus omnipotens, ut hi deo sacri homines tali modo vitam finirent, ut ingentes delapsæ rupes ostia antrorum, in quibus erant, præcluderent, sic præmium æternæ beatitatis pro temporalibus bonis operibus consecuti. Pagani autem, in insulas delati, cum homines quærerent, mirati sunt, quod non invenerunt, quos, paulo ante suum in insulas adventum vidissent; qua re sic gesta reverterunt.

Thordi ad insulam Seljam pervenerunt.

Cap. 107. Post aliquanto, mortuo Hakone dynasta, cum Olavus Tryggvii filius regnum adiisset, accidit, ut duo potentes coloni[1] cum aliquot viris, nave vecti, ab meridie ex Fjördis in Thrandheimum ad Hakonem dynastam pro-

[1]) Alter Thordus Egilevæ filius, alter vero Thordus Jorunnæ filius, add. F.

ficisci cogitarent; nondum enim mutatio principum ad aures eorum pervenerat. Prope Seljam prætervecti[1], (publico enim cursui adjacet), cum animadverterent, splendidum et pulcrum lumen ex cœlo in mare prope insulam ferri, cujus fulgor ad terram pertinebat, spectaculi miraculo capti, navem ad terram appulerunt, soli naturam scrutaturi, quo loco hic radius splendebat. Egressi in insulam, prope a mari, eo ipso loco, ubi lumen conspexerant, caput humanum invenerunt, nitore et gratia conspicuum; cum vero præterea suavem sentirent odorem, qualem nunquam antea animadverterant, etsi, pagani cum essent, non intelligerent, quid sibi vellet odor ille eximius, rei insolentia permoti, caput reverenter sustulerunt, puro panno involverunt et secum abstulerunt, ut ad Hakonem dynastam deferrent, quem sapientia sua, quid hoc portenderet, intellecturum putabant. Deinde iter persequentes, cum boream versus Stadum prætervecti essent, acceperunt, Hakonem dynastam interfectum esse, ejus vero loco imperium suscepisse egregium regem, Olavum Tryggvii filium; illi nihilo secius perseverarunt, hunc novum regem conventuri, cujus bonitatem et magnificentiam magnopere prædicari cognoverunt. Itaque itinere non prius destiterunt, quam boream versus Hladas ad regem Olavum pervenissent, qui eos magna comitate excepit, simulac novit, quinam essent. Mox illis sanctam fidem annunciare cœpit, et petere, ut baptismo initiari sinerent: quod si jussu meo facitis, ait rex, me amicissimo invicem utemini; illi, rem haud detrectantes, significant, se officium suum ei lubenter delaturos. Cum ali-

[1]) et in Ulfssunda (freta Ulfi) pervenientes, add. F.

quamdiu essent collocuti, rex de rebus novis ex australibus regni partibus quæsivit; ad quæ singula cum respondissent, regi omnia de itineribus suis exposuerunt, eique caput, in insula Selja repertum, ostenderunt. Episcopus aulicus regis Olavi, quem ab Anglia secum advexerat, dictus est Sigurdus, cognomine Potens, vir sapiens, benevolus, et insignis clericus. Cum vero rex et episcopus caput vidissent, hoc vere sancti hominis caput esse testati sunt. Tum rex hos homines, qui id invenerant, iterum ad religionem veram amplectendam hortari cœpit, his verbis: boni et vera religione imbuti homines magna perfundi debent voluptate et gaudio, benignitatem dei omnipotentis animo perpendentes, etsi neque oculus videre, neque auris audire, neque animus ullius hominis cogitare queat, quam eximiis præmiis dominus noster cultores suos pro temporalibus laboribus remuneret; verum eo fine magna ejus clementia vobis hoc miraculum ostendit, ut ab idolorum vanitate ad veram fidem et sacrum baptismum sponte eo celerius converteremini, quo evidentius omnibus cogitantibus sit, excelsum cœlorum regem permagna gloria animas suorum amicissimorum in cœlestis regni gaudio beaturum, qui eorum exanimos siccatos artus tam egregium odorem exspirare faciat, qualem omnes fragrantes herbæ exspirare non possint. Hi boni homines oratione regis adeo permoti sunt, ut statim affirmarent, se in verum deum credituros; tum unacum comitibus baptizati sunt. Deinde rex invitatos ad se, splendidissimo convivio excepit, dum in albis essent, et sacris disciplinis imbuendos curavit. Deinde amplis muneribus et amicitia regis donati, austrum versus domum ad prædia sua reversi sunt. Rex autem et episcopus sanc-

tum, illud caput servaverunt, usque eo donec rex Olavus conventum in Stado in Dragsheida haberet, quemadmodum infra dicetur. Post hunc conventum rex ex viris, qui proxime Seljam habitabant, sciscitatus, ecquid novi animadvertissent, audit, eo loco splendidum lumen sæpe conspici. Deinde rex et episcopus frequentes in Seljam trajecerunt; ubi vero ad rupes in insula occidentali processerant, intellexerunt, vasta eo loco antra fuisse, et haud multis ante annis corruisse; hoc loco et ubique saxis interspersa repererunt ossa humana suavissimi odoris; tandem eo pervenerunt, quo loco rupes nuper ab ostio antri dissiliverat; heic corpus sanctæ virginis Sunnevæ integrum et incolume repererunt, carne comaque illæsa, ut si nuperrime mortua esset; sanctas reliquias sustulerunt, et honorifice composuerunt magno cum gaudio, deumque solenniter concelebrantes. Deinde insula incolis frequentata, ibidemque templa exstructa sunt, et in hac insula sanctæ reliquiæ beatæ Sunnevæ cultæ fuerunt, donec ejus benedictum funus meridiem versus Björgynam (Bergas) transportatum est, ubi nunc magno et eximio scrinio inclusum super celso altari in æde Christi quiescit.

De Albano, fratre Sunnevæ.

Cap. 108. Rex Olavus deo omnipotenti indesinenter gratias egit, in primis quod excelsa sua benignitate dignatus esset ipsius ætate, gloriam suæ ministræ Sunnevæ, ejusque excelsi comitatus, illustrare; nam omnium sapientium virorum animi amore in deum omnipotentem et obedientia erga regem accendebantur, ex quo talibus miraculis evidenter confirmari intellexerunt, veram esse religionem ab rege Olavo an-

nuntiatam, eumque solum regnare, qui vivo deo serviat. Scriptum reperitur, fratrem Sunnevæ, Albanum dictum, in hoc sanctorum numero fuisse, et unacum Sunneva mare occidentale trajecisse; quod cum dubium esse videatur, heic loci de eo non commemoratur; dicunt enim, qui in Selja fuerunt, eorumque locorum periti sunt, magnam ibi esse ædem, Albano, dei martyri, sacram, qui primus pro dei nomine cruciatus est; iidem dicunt, ibi solenni religione coli caput sancti Albani, qui in Anglia necatus sit. Ad ædem, huic Albano dicatam, monasterium est nigrorum monachorum; in hac æde multa sunt scrinia, magna et parva, quæ ad servandas sanctas reliquias bonorum illorum hominum, qui in comitatu Sunnevæ fuerunt, fabricata sunt; ædes autem Sunnevæ sita est in monte prope monasterium. In antro, ubi corpus beatæ Sunnevæ repertum est, aqua e rupe salire, indeque exiguus rivus emanare, dicitur, multique ægroti, qui ex eo bibunt, sanitatem recuperant. Festum dei virginis, Sunnevæ, ejusque beatæ cohortis, celebratur ab Nordmannis die octavo Idus Julias, quod vocamus festum Seljumannorum (Seljanorum). In Selja, domino nostro, Jesu Christo, operante, multa fiunt miracula ob merita horum ejus sanctorum hominum, qui ibi in æternum coluntur[1].

Fratres Eirikus et Svein e regno profugiunt.

Cap. 109. Rex Olavus, eadem hieme, postquam rex in Thrandheimo creatus est, per regnum profectus est, idque sibi subjecit; hic in quovis legitimo conventu rex creatus est, omnesque Norvegi ejus imperio se submisere; etiam principes

1) *dýrkaðir*, sic B; *eignaðir*, A, quod sine dubio debet esse *tignaðir*.

qui Danorum regis nomine provincias in Upplandis, aut ad orientem in Vika, tenuerant, regi Olavo se subjecerunt, et provincias ejus nomine administrarunt, sic rex prima hieme sequentique æstate regnum peragravit. Dynasta Eirikus, Hakonis filius, et Svein, frater ejus, ceterique eorum propinqui et amici, e regno profugi, orientem versus in Svioniam ad Olavum, Svionum regem, pertenderunt, ibique liberaliter excepti sunt; sic dicit Thordus Kolbeinis filius:

Eirikus plura in animo
agitavit, quam aperiret
divitiarum largitori,
quod ab illo erat exspectandum.
Thrandicus Satrapes, incensus ira,
Svecicum regem adiit consulturus;
ideo nullus virorum aufugit;
Thrandos incessit pervicacia[1].

Islandia ab Nordmannis inventa.

Cap. 110. Sic memorat sanctus Beda sacerdos in annalibus, quos de descriptione mundi regionum conscripsit, insulam, Thulen in libris (historicis) appellatam, tantum ad plagam mundi borealem vergere, ut ibi hieme, cum longissima nox est, dies non oriatur, neque æstate nox, cum dies longissimus est. Ideo periti viri putant, Islandiam Thulen appellari, quod ea in terra multa sunt loca, in quibus sol noctu

[1]) Ordo: *Eiríkr hafði meira í hug sèr, enn upp of kvæði við auðs særi a): slíks var ván at hánum. þrænskr jarl b) sótti reiðr Sænskan c) gram d) at ráðum; því e) rann engi manna; þrændum gáfst f) þrályndi g).* Abest in S; extat in Hkr. O. Tr. S. C. 57., et in Sk. II, p. 10.

a) *særis,* Sk. b) *þrænskir j.,* Sk, perp. c) *Svænskan,* id., B. d) *koníng,* id., C, F, Hkr.; *kóng,* Sk. e) *þar,* ibi, Sk. f) *fèkkst,* id., Hkr. g) *þrílyndr,* Sk.

non occidat, cum dies longissimus est; ibidem multa sunt loca, ubi sol interdiu non appareat, cum nox longissima est. Sanctus vero Beda sacerdos mortuus est anno ab incarnatione domini nostri, Jesu Christi, septingentesimo trigesimo quinto; centum amplius annis ante Islandiam ab Nordmannis occupatam. Antequam vero Islandia ex Norvegia inhabitari cœpit, ibi homines fuisse dicuntur, ab Nordmannis Papii dicti, homines christjani; nam relicti ab iis reperti sunt libri Irici (Hibernici), sistra et litui, compluresque res aliæ; unde intelligi potuit, christjanos fuisse, et ab occidente per mare advectos; libri quoque Anglici indicant, eo tempore navigationes inter has terras increbuisse.

Cap. 111. Quo tempore Islandia inveniebatur et inhabitabatur, Adrianus pontifex in urbe Roma fuit, et post eum Johannes, ejus nominis quintus, sedem apostolicam tenuit; sed Lödver Lödveris filius imperator, a boreali parte montis (Alpium); Leo vero, et Alexander, filius[1] ejus, Miklagardi (Megalopoli, i. e. Constantinopoli) imperabant. Tum Haraldus Pulcricomus rex erat Norvegiæ, Eiricus vero Eymundi filius, et filius ejus Björn, in Svionia; Gormus Grandævus in Dania; Elfradus Potens, et Eatvardus filius ejus, in Anglia; Kjarval Dublini in Irlandia, dynasta vero Sigurdus Potens, frater Rögnvaldi Mæriarum dynastæ, in Orkneyis.

Cap. 112. Periti viri dicunt, ab Stado Norvegiæ septem dierum navigationem esse versus occidentem usque ad Hornum orientalis Islandiæ; sed ab Snæfellsneso, qua brevissimus cursus est, quatuor dierum navigationem occidentem versus in Grænlandiam. Si vero Björgyna ad Hvarfum Grænlandiæ navigatur; duodecim

1) *synir*, quod in textu est, legendum videtur *sonr*.

milliaria versus meridiem ab Islandia cursus distare dicitur. Ab Reykjaneso australis Islandiæ est quinque dierum cursus versus meridiem ad Jölduhlaupum in Irlandia; sed ab Langaneso Islandiæ borealis quatuor dierum cursus versus septemtrionem ad Svalbardum in Hafsbotnis.

De occupatoribus Islandiæ.

Cap. 113. Relatum est, quibusdam e Norvegia cursus in Færeyas fuisse, quem nonnulli piratam, Naddoddum dictum, nominant. Hi longe versus occidentem per oceanum jactati, magnam terram invenerunt, ad cujus partem orientalem appulsa nave, altum quendam montem conscenderunt, et late circumspexerunt, si quos fumos, aut inhabitatæ terræ signa viderent, nihil tale animadvertentes. Proxime sequenti autumno in Færeyas reverterunt; ante vero, quam a terra navigarent, magna vis nivis in montes decidit, qua de causa terram Snjolandum (terram nivosam) appellaverunt, eamque magnopere laudaverunt. Locus, ubi appulerant, nunc Reidarfjördus[1] in Austfjördis dicitur; sic refert sacerdos Sæmundus Polyhistor.

Cap. 114. Vir fuit nomine Gardar, Svafaris filius, gente Svecus; is, matre præsaga et Oddo viam monstrantibus, Snjolandum quæsitum profectus est, et ab oriente Horni orientalis, ubi tum commodus fuit portus, ad terram appulit. Gardar terram circumnavigavit, et inde insulam esse intellexit. Veniens in sinum, qui postea Skjalfandus[2] dictus est, ab orientali sinus latere navem in portum constituit, ibi hiemavit et ædes exstruxit; quare ei loco nomen Husavika (sinus ædium) adhæsit. Vere proximo,

[1]) sic B; hæ vero voces in A non conspiciuntur. [2]) Sic B, C; Aspandi, A.

cum oceano paratus esset, scapha, in qua vir, nomine Nattfarius, et cum eo servus et ancilla erant, abrupto fune a nave ejus depulsa, ad terram ab occidentali sinus parte delata est; hi loco, exinde Nattfaravika dicto, habitarunt[1]. Tum Gardar in Norvegiam reversus est, et terram, quam invenerat, magnopere laudavit, quæ tum Gardarsholmus (insula Gardaris) appellata est. Eo tempore, quod terræ inter montes et littora interjacuit, sylva fuit. Gardar fuit pater Unii, patris Hroaris, antistitis Tungensis.

Cap. 115. Flokius, Vigerdæ filius, nomen fuit piratæ celebri; is ad quærendum Gardarsholmum proficiscens, e loco, ubi Flokavardius (meta Flokii) appellatur, in confiniis Rogalandi et Hördalandi, solvit; primum Hjaltlandiam adiit, ibique in Flokavago ad ancoras stetit; hic Geirhilda, filia ejus, in Geirhildarvatne (lacu Geirhildæ) submersa periit. Eadem qua Flokius nave vehebatur colonus Norvegus, nomine Herjolvus, item alter, nomine Thorolvus; ibi quoque fuit vir ex Sudreyis oriundus, nomine Faxius, qui tres corvos in altum secum vexit; horum primus dimissus, retro ad puppim revolavit; secundus, cum sursum evolasset, navem repetiit; tertius de prora provolavit eo versum, ubi terram invenerunt. Ex oriente Hornis advecti, australe terræ latus prætemavigarunt; cum vero occidentem versus Reykjanesum prætervectis, patefacto sinu, Snæfellsnesum in conspectum caderet, Faxius: magna certe terra, inquit, est, quam invenimus, hic (enim) magna sunt flumina. Tum flumen viderunt magno capite in oceanum influens, qui deinde Faxaosus (ostium Faxii) appellatur. Flokius ac sui, occidentem versus, trajecto Breidafjördo, ad terram appule-

[1]) De Nattfario pauca adfert Reikdæla Cap. 1.

runt in sinu ad Bardastrandam, qui Vatnsfjördus nominatur; qui sinus, cum piscibus abundaret, piscandi studio fenum comparare neglexeruut, quo factum est, ut omnes eorum pecudes hieme perirent. Ver frigidius fuit. Tum Flokius, alto monte conscenso, a septemtrione montanorum sinum vidit glacie oceani repletum; quam ob rem terram vocarunt Islandiam (terram glaciei), quo nomine exinde appellata est. Flokius cum suis hac æstate remeare cogitavit; ante hiemem vero haud multo parati cum vela dedissent, obnitente vento, Reykjanesum superare non potuerunt; tum scapha, in qua Herjolvus erat, fune abrupto a nave depulsa, quo loco nunc Herjolvshavnia (portus Herjolvi)[1] dicitur, ad terram appulsa est. Flokius hiemem in Borgarfjördo transegit, et Herjolvum convenit; sequenti æstate in Norvegiam navigarunt. Qui, cum de conditione terræ quærerentur, Flokius male de ea questus est, Herjolvus tam commoda terræ, quam incommoda, attulit; Thorolvus vero terram tanta laude extulit, ut butyrum quovis gramine stillare assereret, quare Thorolvus Smjör (butyrum) cognominatus est.

Cap. 116. Björnolvus nominatus est vir, item alter Hroaldus, Hromundo Gripi filio nati, qui ab Thelamarkia ob cædes profugi, sedes in Dalsfjördo Fjalis ad sinum Sognicum fixerunt. Filio Björnolvi nomen erat Örn; Örn duo habuit liberos, filium nomine Ingolvum, filiam Helgam, forma eximia. Hroaldo filius erat, nomine Hrødmar. Filius Hrodmaris dictus est Leivus. Ingolvus et Leivus una educati, mutuæ amicitiæ se devoverant. Eodem tempore Atlius Tener, dynasta, Gaulis erat; hujus filii fuerunt Hastein, Herstein, Holmstein.

[1]) Herjolvshöfdius (promontorium Herjolvi), C.

Fratres jurati, Ingolvus et Leivus, societatem cum filiis Atlii inierunt, et sic omnes conjunctim in piraticam excucurrerunt, et proximo autumno præda onusti domum redierunt; præda familiariter divisa, amicissime digredientes, societatem expeditionis in sequentem æstatem condixerunt. Proxima vero hieme fratres jurati filios dynastæ convivio exceperunt, in quo convivio Holmstein votum vovit, se Helgam Örnis filiam, neque aliam ullam, uxorem ducturum. Hoc votum alios quidem parum movit, Leivus vero facie rubuit, jam inter eum et Holmsteinem frigescente amicitia. Sequenti vere fratres jurati piraticæ se accinxerunt, et filios Atlii dynastæ convenire statuerunt, ut proximo autumno pacti fuerant; ut vero[1] convenerunt, Holmstein cum suis Leivum ac socios prœlio aggressus est. Cum vero aliquamdiu pugnaverant, pugnantibus supervenit Ölmodus Grandævus, Hördakarii filius, cognatus Leivi, et huic auxilium tulit; cecidit in hac pugna Holmstein, Hersteine fuga evadente. Leivus ac socii hac æstate piraticam exercuerunt, et autumno domum revenerunt. Insequenti vero hieme Herstein Ingolvum ac Leivum subito opprimere eosque interficere voluit; Ingolvus et Leivus, profectione ejus per exploratores cognita, manum adversus eum miserunt; prœlioque iterum facto, cecidit Herstein. Post hæc, amicis ex provincia Fjördensi ad fratres juratos convenientibus, missi sunt ad dynastam Atlium et Hasteinem[2], qui pacem offerrent; quæ eis conditionibus facta inter eos est, ut Leivus et Ingol-

[1]) juxta caput Hisæ, add. B, C, it. Landn.; exscr. Floamannasagæ, Cap. 3, h. l. habet *Hýsnar*. [2]) sic. B, C, it. Landn.; etiam Floamannas. Hallsteinem h. l. habet; Hrodmarem, A., quod alienum est.

vus Atlio et filio ejus prædia sua penderent. Fratres vero jurati, magna instructa nave, terram, quam Hrafna-Flokius (Flokius Corvinus) invenerat, quæsitum profecti sunt[1]; terram invenerunt, et hiemem in Alptafjördo australi in Austfjördis transegerunt; ubi vero terram perlustraverant; visa illis est melior terræ conditio in parte australi, quam boreali. Proxima æstate in Norvegiam revecti sunt; tum Ingolvus bona sua demigrationis Islandicæ ergo permutavit, Leivus vero ad piraticam in mari occidentali exercendam profectus, in Irlandia prædas agebat; hic magnam domum subterraneam reperit, quo descendens, omnia tenebris obducta deprehendit, donec splendorem redderet ensis, quem vir quidam manu tenebat, qui ab Leivo fugatus huc se receperat; hoc viro interfecto, Leivus ensem, multasque res alias abstulit; hic ensis valde erat pretiosus; hoc factum Leivo cognomen Hjörleivi peperit. Hjörleivus hac æstate multis locis in terris occidentalibus prædas egit, magnaque præda potitus est; ibi quoque decem servos cepit, quorum maxime insigni nomen erat Dufthakus. Deinde Hjörleivus in Norvegiam revectus, Ingolvum fratrem suum juratum convenit; ille antea Helgam Örnis filiam, sororem Ingolvi, uxorem duxerat. Hac hieme Ingolvus ingens sacrificium apparavit, et, consulto de fatis suis oraculo, monitus est, ut in Islandiam demigraret. Hjörleivus a diis colendis abhorruit. Vere proxime sequenti suam quisque navem in Islandiam trajecturi paraverunt socer et gener, Hjörleivus captivam, Ingolvus vero sociam pecuniam in nave habens; parati vela in altum dedere. Sexto anno imperii regis Haraldi Pulcricomi

1) Confer Floamannas. Cap. 2 et 3.

Islandia quæri cœpta est; septem vero post hiemibus Hjörleivus et Ingolvus ad terram inhabitandam profecti sunt, ut modo dictum est; hoc incidit in annum decimum tertium imperii Haraldi Pulcricomi, qui tum duas hiemes post prœlium Hafursfjördense rex singulari potestate Norvegiæ præfuerat: quod quatuor annis accidit post necatum Angliæ regem Eatmundum Sanctum. Tum ab initio hujus mundi elapsi erant anni sexies mille septuaginta tres[1], sed ab incarnatione domini nostri Jesu, Christi, octingenti septuaginta quatuor. Ingolvus et Hjörleivus socia classe ferebantur, donec in conspectum Islandiæ venirent, tum disjuncti sunt. Ingolvus, terram conspiciens, ejectis de navi columnis sedis primariæ, dixit se ibi habitaturum, quo loco columnæ in terram appellerentur. Ingolvus ibi ad terram appulit, quo nunc loco Ingolvshöfdius dicitur. Hjörleivus occidentem versus jactatus, cum inopia aquæ laborare cœpit, servi Hiberni id ceperunt consilii, ut farinam et butyrum concoquerent[2], hac re sitim depelli dicentes, atque hoc mindakum appellabant; quo confecto, magna extitit pluvia; tum aquam tentoriis navalibus collectam sumserunt. Ubi vero mindakum mucere cœpit, id e nave ejecerunt, quod in lingulam, postea Mindakseyram appellatam, egestum est. Hjörleivus ad Hjörleifshöfdium (promontorium Hjörleivi) appulit, ubi tum sinus fuit, cujus intimus recessus ad promontorium spectabat; hic duas diætas exstruendas curavit, quarum unius parietina octodecim orgyas longa est, alterius decem et novem; ibi Hjörleivus hiemem consedit. Proximo vere Hjörleivus sementem facere instituit; etsi vero unum bovem haberet,

[1]) quatuor, C. [2]) condepserent, B. C.

amen servos aratrum trahere jussit. Cum vero Ijörleivus ac sui in diæta fabricanda essent occupati, servi autem arare deberent, Dufthakus d consilii dedit, ut bovem interficerent, atque ab urso sylvestri interfectum dicerent; deinde Hjörleivum ac suos adorirentur, si ursum quærerent. Hoc Hjörleivo ejusque sociis indicant, bovem ab urso esse interfectum; cum vero illi alii alio per sylvam irent, ursum quæsituri, servi singulos adorti, universos, quot ipsi erant, interfecerunt; deinde interfectorum uxores, res mobiles et scapham navis, abstulerunt, et in insulas, quas in oceano ad libanotum sitas conspexerunt, trajecerunt, ibique sedes pararunt. Vivil et Karlius nomen erat servis Ingolvi, quos occidentem versus secundum littora misit, ut sedis primariæ columnas quærerent; qui, ad Hjörleivshöfdium pervenientes, cum Hjörleivum necatum invenirent, reversi hanc rem Ingolvo nuntiarunt. Ille cædem Hjörleivi ægre ferens, occidentem versus ad Herjolvshöfdium profectus est; cum vero Hjörleivum exstinctum videret, infit: indigna forti viro sors, quem servi neci darent, sicque plerisque evenire video, qui deos colere nolunt. Ingolvus Hjörleivum ac socios sepiliri fecit, navique eorum et opibus prospexit. Deinde promontorium ascendens, cum insulas libanotum versus in oceano animadverteret, animum subit, eo servos se recepisse, scapham enim abesse sensit. Ingolvus cum sociis in insulas trajecit, servosque loco, qui Eidum (isthmus)[1], dicitur, deprehendit. Servi sedebant cibum sumentes, quando Ingolvus iis superveniebat, statimque pavore correpti, diversi diffugiebant; quos Ingolvus omnes interfecit; pars armis necata, pars ex

[1]) Thrælaeidum (isthmus servorum), C.

si quam illis opem præstare posset, se locum, ad quem primum appulissent, ex ejus nomine denominaturum. Paulo post terram conspexerunt, cum terram ab occidente prætervecti essent, et eo loco ad terram appulerunt, quo loco nunc Örlygshavnia (portus Örlygi) dicitur, sinum vero ab interiore parte Patrechsfjördum appellarunt; eo loco hiemem transegerunt. Vere sequenti Örlygus navem suam apparavit, et meridiem versus Snæfellsjökulem præternavigavit; cum vero in sinum penetraret, vidit duo montes, utrumque valle intersectum, quos sibi ab episcopo Patrecho monstratos intelligens, ad australem montem direxit cursum; hoc loco Kjalarnesum fuit, ubi terram antea occupaverat Helgius Bjola, patruelis Örlygi. Helgius Bjola fuit filius Ketilis Silonis, Björnis Bunæ filii. Proximam hiemem Örlygus apud Helgium, cognatum suum, transegit; sequenti autem vere, auctoritate Helgii, villicationem instituit, et Esjubergi habitavit, ubi ædem sacram exstrui fecit, uti episcopo Patrecho pollicitus fuerat; idem traditam ab episcopo veram religionem servavit, et filius ejus idola nunquam coluisse dicitur. Multi præterea fuere viri, qui baptizati huc in Islandiam venerunt, et heic territoria occuparunt. Cum vero ex occupatoribus insulæ multo major esset numerus paganorum, qui, deorum cultus observantissimi, omnibus viribus veræ religioni adversati sunt, et, ut infra dicetur, christjanos homines lacessiverunt et condemnarunt, ipsi vero christjani in religione novitii essent; factum est, ut eorum nonnulli, qui ante verbo erant christjani, ad paganismum relaberentur. Etsi vero nonnulli ex tærræ occupatoribus reli-

gioni christjanæ non omnino renuntiabant, tamen fere omnes eorum liberi et progenies pagani erant, cum nulli in terra essent doctores, aliive, qui populum bonis moribus imbuerent.

Cap. 120. Eam vero ob causam heic loci de quibusdam terræ occupatoribus memoriæ proditum est, quod alienum non videatur, in hac narratione nonnullorum hominum facere mentionem, qui hac in terra ante religionem lege receptam in verum deum crediderunt, et docere, ex qua stirpe tales homines orti sint; cum omen et præparatio esse videatur subsequentis lætæ mutationis, qua totus populus ab errore diaboli ad veri domini officium conversus est, ut ex eo inde tempore christjana religio semper conservata et confirmata fuerit, nunquam vero evanuerit. Örlygus Priscus Esjubergensis multos habuit liberos, multosque nepotes.

De Ketile Silone ejusque nepotibus.

Cap. 121. Rex Haraldus Pulcricomus per mare occidentem versus arma circumtulit, ut supra scriptum est; omnes sibi Sudreyas, tam longe occidentem versus, subjecit, ut exinde nullus rex longius processerit. Rege vero orientem versus in Norvegiam reverso, piratæ Iri et Skoti incursionem in Sudreyas fecerunt, ibique ferro et rapinis late grassati sunt. Quo cognito, rex Haraldus Ketilem, Silonem, Björnis Bunæ filium, occidentem versus misit, ut Sudreyas in potestatem regis Haraldi redigeret. Ketil Silo in matrimonio habuit Yngvildam, filiam Ketilis Veduris (Arietis, Hringarikiæ ducis; horum filii fuere Björn Orientalis et Helgius Bjola; filiæ: Auda Prædives[1] et Thorunna Hyrna (Cornuta). Ketil, relicto Björne filio

[1]) ad verbum: βαθυκλονιος; alias cognomen ejus est: djúpúðga: βαθυφρων.

possessionum suarum in Norvegia custode, cum uxore reliquisque liberis occidentem versus profectus, omnes Sudreyas sibi subjecit, seque ut imperantem gessit, neque ex condicto tributa regi Haraldo pependit; quare Haraldus omnes possessiones, quæ Ketili in Norvegia erant, sibi vindicavit, Björne, filio ejus, expulso. Björn vero primum occidentem versus profectus, cum ibi sedem figere nollet, Orientalis appellatus est; itaque in Islandiam trajecit, territorium in Breidafjördo occupavit, et Bjarnarhavniæ habitavit; ille ad Borgarlækum tumulatus est, quod solus liberorum Ketilis Silonis non baptizatus erat. Ketil vero, cum tota sua familia, quæ cum eo fuit, in regionibus occidentalibus baptizatus fuit.

Auda Prædives in Islandiam demigrat.

Cap. 122. Olavus[1] nominatus est regulus, dictus Olavus Albus; is filius fuit regis Ingjaldi, filii Helgii, filii Gudrödi, filii Halfdanis Albicruris, regis Upplandorum. Olavus Albus piraticam in regionibus occidentalibus exercuit; Dublinum in Irlandia expugnavit, et tractum Dublinensem sibi subjecit[2]; regisque potestate imperavit. Idem uxorem duxit Audam Prædivitem, filiam Ketilis Silonis; eorum filius fuit Thorstein Rufus. [Olavus in Irlandia prœlio cecidit; tum vero Auda et Thorstein, filius ejus, in Sudreyas trajecerunt; ibi Thorstein uxorem duxit Thuridam, Eyvindi, Austmanni dicti, filiam, sororem Helgii Macri, qui Thorunnam Hyrnam Ketilis, filiam, in matrimonio habuit. Thorstein et Thurida multos liberos habuerunt; Olavus Feilan (Viola) dictus est filius eorum; filiæ vero: Groa, Olava, Oska, Thorhilda, Thorgerda, Vigdisa. Thorstein

1) Oleivus, id. B, C. 2) quæ ab signo [sunt, ex Codd. B, C, S, desumta sunt, nam in A, incuria librarii, exciderunt.

rex pirata factus est, et societatem init cum dynasta Sigurdo Potente, Eysteinis Glumræ (Strepentis) filio; hi subegerunt Katanesum et Sudurlandum, Rossiam et Moraviam, et plus quam dimidiam Skotiæ partem; quibus regionibus Thorstein regio nomine præfuit, donec dolo ab Skotis circumventus prœlio occubuit. Tum Auda in Kataneso fuit, quando cædem Thorsteinis, filii sui, cognovit; ea navem mercatoriam in sylva clam fabricandam curavit, et cum se paravisset, in Orkneyas trajecit, ubi Groam, Thorsteinis Rufi filiam, in matrimonium collocavit. Deinde Auda demigrationi in Islandiam animum adjecit. In nave secum habuit viginti[1] viros liberos, quorum summus erat Kollus, qui ab Auda maximi æstumatus et plerumque consiliorum particeps erat. Kollus fuit filius Vedrargrimi, Asii Ducis filii, et Thorgerdam, Thorsteinis Rufi filiam, in matrimonio habuit. Auda primum in Færeyas trajecit, ibique Olavam, Thorsteinis Rufi filiam, in matrimonium collocavit, unde Götuskeggi (incolæ prædii Gatæ) in Færeyis oriundi sunt. Deinde Auda Islandiam petiit, et ad insulæ partem australem appulit, naufragium in Vikarsskeido (spatio Vikaris) passa. Tum in Kjalarnesum ad fratrem Helgium Bjolam se contulit; ille sorori hospitium hiemale cum dimidia sociorum parte obtulit; quam conditionem ea humiliorem existimans, nescire se dixit, unde ei tanta venisset illiberalitas; atque inde occidentem versus in Breidafjördum ad Björnem fratrem se contulit; hic notam sibi esse sororis magnificentiam et honoris studium testatus, ei cum domesticis obviam ivit, et hospitium cum omnibus suis ob-

[1]) septuaginta, F, S.

tulit; quod Auda grato animo accipiens, ibi hiemem cum toto suo comitatu peregit, summa liberalitate tractata. Sequenti vere interiora Breidafjördi territorii deligendi causa perlustravit, omnesque valles Breidafjördenses occupavit, et Hvammi habitavit; Kollo, affini suo, totum Laxardalum dedit, qui vir splendidissimus extitit, et Dalakollus cognominatus est. Auda ad extremam ætatem Hvammi habitavit, quo loco nunc Audartoptæ ad ostium Örridaaæ appellantur; eadem christjana et christjanæ religioni addicta, cruces erigi fecit, quo loco exinde Krossholi (tumuli crucium) dicuntur, ubi preces suas fundere consueverat. Olavus Feilan natu minimus erat Thorsteinis Rufi liberorum; is magna erat statura et viribus, aspectu pulcher et summa artium peritia; hunc Auda præ omnibus aliis æstimavit, quare coram omnibus testata est, se ei omnes facultates relicturam. Olavus, auctoritate Audæ, uxorem duxit Aldisam Barreyensem[1], filiam Konalis, filii Steinmodi, filii Ölveris Barnakarlis (Infantarii); tum ea omnes filias Thorsteinis Rufi collocaverat. Auda splendoris erat magnopere studiosa: jam senio defecta, cognatis et amicis ad se invitatis, exquisitum apparavit convivium; quod convivium cum tres noctes duraverat, omnibus convivis audientibus, Olavo cognato suo fundum Hvammensem, omnesque alias possessiones et prædia, quas non antea convectoribus et libertis suis dederat, nec non omnes facultates, quas ibi moriens relictura foret, testamento donavit; deinde omnibus amicis munera, multaque salutaria consilia, dedit; postea convivis omnibus pro adventu suo gratias egit, hoc idem

[1]) *breysku*, sic A; *bareysku*, B, C; sed in Cod. A r supra b videtur excidisse, ut vera lectio sit *barreysku*.

convivium adhuc tres noctes celebrari, sibique sic parentari jubens. Proxime sequenti nocte animam exspiravit Auda. Auda in arena, crescente maris æstu inundata, ut ipsa præceperat, sepulta est; noluit enim, baptizata cum esset, in humo non consecrata jacere. Post vero hujus mortem cognati ejus a vera religione aberrarunt, atque deinde, cum sacrificia inciperent, fanum in Krossholis exstructum est.

De Laxdalensibus.

Cap. 123. Dalakollus, ut supra scriptum est, Thorgerdam, filiam Thorsteinis Rufi, in matrimonio habuit; horum liberi erant Höskuldus et Groa, quam Veleifus Grandævus in matrimonio habuit, et Thorkatla, quam Thorgeir antistes uxorem duxit. Höskuldus Kolli filius, patre mortuo, in Laxardalo habitavit, prædio, qui Höskuldsstadi dicuntur; is in matrimonio habuit Hallfridam, filiam Thorbjörnis ab Vatno in Haukadalo; horum filius erat Thorleikus[2], qui Thuridam, filiam Arnbjörnis Sleitubjörnis (Björnis jurgiosi) filii, in matrimonio habuit: horum filio nomen erat Bollius, cui Gudruna Osvifi filia nupsit. Höskuldus Melkorkam[3] emit, filiam Myrkjartanis, Irorum regis; ex his natus Olavus Pavo. Olavus Pavo Höskuldi filius[1] in matrimonio habuit Thorgerdam, filiam Egilis Skallagrimi filii; quorum filii fuerunt: Kjartan, Egil, Haldor, Steinthor[4] et Thorbergus[5]. Kjartan uxorem duxit Hrefnam, Asgeiris Ædikolli (verticem phrenetici) filiam, quorum filii erant Asgeir et Slimus. Filia Olavi Pavonis fuit Thurida, quam Gudmundus Sölmundi filius in Asbjarnarnesi conjugem habuit; horum filii:

1) Thorgrimus, B, C. 2) Thorleifus, F. 3) Melkollam, C. 4) Steinder, 1 C, S. 5) Thorgerda filia, F.

Hallus et Vigabardius (Bardius Homicida). Filia Höskuldi, Kolli filii, fuit Hallgerda Snuinbrok, quam Gunnar de Hlidarendo in matrimonio habuit. [Thorgerdam, filiam Thorsteinis Rufi, secundis nuptiis duxit Herjolvus, Eyvindi Ignis filius; ejus filius fuit Rutus in Kambsneso[1].

Adventus Helgii Macri in Islandiam.

Cap. 124. Björn[2] nomen fuit viro celebri in Gotlandia, ille filius erat Rolfi ab Ais; uxor Björnis nominabatur Hlifa, filia Rolvi, filii Ingialdi, filii regis Frodii; horum filio nomen erat Eyvindus. Björn lites cum Sigfasto, affine Sölvaris, Gotorum[3] regis, habuit, quare Björn Sigfastum cum triginta hominibus in ædibus concremavit; quo facto, in Norvegiam cum undecim comitibus profugiens, ab Grimo duce, filio Kolbjörnis Sneyperi (Pudefactoris), receptus est, apud quem unam hiemem commorabatur. Cum vero Grimus Björnem pecuniarum ergo conaretur interficere, Björn ad Öndottum Krakium (Graculum), qui Agdis in Hvivisfjördo[4] habitavit, confugit, et ab eo receptus est. Björn per æstates piraticam in mari occidentali faciebat, per hiemes autem apud Öndottum versabatur; mortua vero in Gotlandia Hlifa, uxore ejus, Eyvindus filius ejus, ab oriente adveniens, naves bellicas patris gubernandas suscepit, piraticam in mari occidentali exercere cœpit, et littora Irlandiæ classe tuitus est; uxorem duxit Rafórtam, filiam regis Kjarvalis, ibique sedem fixit; ille Eyvindus Orientalis appellatus est. Eyvindus et Ra-

1) quæ ab signo [sunt, add. B, C. 2) Initium hujus Cap. cfr. cum Grettlæ Cap. 3. 3) Skotorum, F. 4) Hrimsfjördo, F. S. rectius Hvinisfjördo, vide Undalini Geograph. Norveg., Havn. 1632, pag. 57.

förta filium habuerunt, nomine Helgium, quem in Sudureyis educandum curaverunt. Duobus vero post annis, cum eo venerunt, eum inedia adeo consumtum deprehenderunt, ut eum non cognoscerent, quare eum secum abduxerunt, et Helgium Macrum nominarunt; is in Irlandia educatus est; qui, cum [ad maturam ætatem pervenisset[1], vir magnæ auctoritatis extitit, et uxorem duxit Thorunnam Hyrnam, Ketilis Silonis filiam, ex qua multos liberos procreavit, quos inter filii erant Rolfus et Ingjaldus. Helgius Macer in Islandiam cum uxore et liberis demigravit. Nomine quidem Helgius christjanus erat, sed mixtam religionem servabat; nam licet baptizatus erat, et se Christo fidem habere profitebatur, tamen Thorem in itineribus maritimis et rebus arduis invocabat. Helgius Macer totum Eyafjördum occupavit inter Siglunesum et Reyninesum, et Kristnesi habitavit; idem filio Ingjaldo territorium dedit ab orientali parte (amnis) Eyafjardaraæ, ab Arnarholo usque ad Thveraam exteridrem. Ingjaldus prædio Thveraa orientali habitavit, ubi ingens fanum exstruxit; in matrimonio habuit Salgerdam Steinolvi filiam; horum filius erat Eyolvus Hruga (Cumulus), qui uxorem duxit Astridam, Vigfusis, Vorsiæ in Norvegia ducis, filiam; eorum filius erat Vigaglumus (Glumus Homicida). Hi fratres fuerunt, filii[2] Vikingakarii: Eirikus Bjodaskallius, pater Astridæ, matris Olavi regis Tryggvii filii, et Vigfus de Vorsia, pater Astridæ, matris Vigaglumi.

Cap. 125. Vir dictus est Ketill, filius Jorunnæ Mannvitsbrekkæ (Prudentis viraginis), Ketilis

1) add. B, C, S. 2) *brædrsynir* legendum puto *brædr, synir*; ceterum de diversis hujus genealogiæ rationibus nonnulla ad Tab. Geneal. suo loco afferentur.

Silonis filiæ. Ketil ab Sudureyis in Islandiam trajecit; ille bene christjanus erat, quare ethnici eum appellabant Ketilem Stultum. Ketil Stultus territorium occupavit in Vero orientali, et Kirkjubæi habitavit, ubi ethnicis hominibus habitare non licuit. Ketil erat pater Asbjörnis, patris Thorsteinis, patris Surti, patris Sighvati prætoris.

Cap. 126. Eystein Crassus nomen erat viro, qui in Islandiam ab Norvegia trajecit, et territorium occupavit ab oriente (amnis) Geirlandsaæ, Ketilis Stulti finibus conterminum, et Geirlandi habitavit. Eystein, filius Hranii Hilderis filii, ab Norvegia in Islandiam demigravit; hic ab Eysteine Crasso fundos, quos occupaverat, emit, et Skardi habitavit; hujus filius Hilder[1], cum, Ketile Stulto mortuo, rem familiarem Kirkjubæum transferre constituisset, quod verum non esse putavit, ethnicis hominibus ibi, ut aliis in locis, habitare non licere, prope ad septum villæ Kirkjubæi advectus, subita morte extinctus est, ibique in Hildishaugo (tumulo Hilderis) tumulatus jacet. Atque idem pluribus paganis, qui eo rem familiarem transferre conati sint, accidisse dicitur, hunc enim locum deus cultui suo destinaverat; ibidem nunc monasterium moniale est[2].

De Asolvo Christjano.

Cap. 127. Duo fratres, quorum alteri nomen fuit Thormodus, alteri Ketil, totum Akranesum in Borgarfjördo occupaverunt. Ketil possidebat totum Akranesum ab occidente et borea (montis) Akrafelli; ejus filius fuit Jörundus Christjanus, qui Gardis habitavit. Asolvus dictus est vir, cognatus Jörundi Gardensis, qui ad orientalem insulæ partem in Osis (ostiis) appulit;

1) Sic B, C; Hildar, A. 2) Hoc fundatum est anno 1186, vide Hist. Eccl. Isl. Tom. IV, pag. 77. 78.

hic, qui et bene christjanus esset, neque cum ethnicis hominibus quicquam commercii habere, aut victum ab iis accipere vellet, diætam sibi sub Eyafjallis exstruxit, quo loco nunc Asolvsskalus (Asolvi diæta) orientalis dicitur; neque prius homines convenit, quam ethnici advenirent, cognituri, quo se cibo sustentaret. Hi, multis in diæta piscibus conspectis, cum ad rivum, propter diætam profluentem, accederent, animadverterunt, eum tanta piscium copia abundare, ut tale prodigium se non vidisse existimarent. Hac re animadversa, pagi incolæ Asolvum expulerunt, eique tantis bonis frui inviderunt. Tum Asolvus res suas ad Midskalum (mediam diætam) transtulit, ibique aliquamdiu moratus est. Cum vero ethnici ad rivum devenirent, pisces capturi, omnes aufugerant. Ubi autem ad Asolvum ventum est, flumen, quod Midskalum præterfluebat, plenum erat piscium; qua de re hinc quoque expulsus, tertiam diætam sibi fecit, eodem atque antea rei exitu, copia piscium similiter hinc aufugiente. Inde quoque expulsus, in Akranesum se contulit ad Jörundum, cognatum suum, qui eum liberaliter accipiens, hospitium secum obtulit. Cum vero Asolvus cum aliis hominibus versari nollet, Jörundus ei Holmo interiore domum exstrui fecit, cibumque afferri; hic Asolvus, quoad vixit, se continebat, ibique sepultus est.

Cap. 128. Ulvus nominatus est vir, filius Grimi Halogi, filii Thoreris, filii Gunnlögi, filii Rolvi, filii Ketilis Kjölfarii (Trahæ vectoris s. Carinæ trajectoris); mater Ulvi erat Svanlöga, filia Thormodi de Akraneso. Ulvus habitabat Geirlandi in Hvitarsida; hujus filius erat Rolvus dives, pater Haldoræ, quam Gissur Albus in matrimonio habuit, quorum filia erat Vil-

borga, uxor Hjaltii Skeggii filii. Alter filius Ulvi erat Hroaldus, pater Rolvi Junioris. Rolvus Junior in matrimonio habuit Thuridam, filiam Valthjovi, filii Örlygi Prisci; horum filius erat Illugius Rufus, qui primum Hraunsasi, deinde Hofstadis in Reykjardalo, postremo Holmo interiore in Akraneso, habitavit; filius ejus, nomine Haldor, hic, patre mortuo, habitavit. Haldor erat bene christjanus; vere quodam per quietem vidit hominem lucida et augusta specie ad se accedentem, qui ita eum allocutus est: id notum tibi, Haldor! facere volo, displicere mihi, quod ancilla tua, quotiescunque ab stabulo pecorum redit, pedes suos tumulo meo abstergat; ideo vero te de hac re moneo, quod templum, quod in villa tua exstructurus es, tumulo meo imponi velim. Haldori per qvietem interroganti, qui hic homo esset, respondet: Asolvus vocor, tempore occupationis hujus terræ huc delatus, et bene christjanus fui, ut profecto audivisti; deus omnipotens permisit, ut tibi locum sepulturæ meæ indicarem. Deinde Haldor, somno expergefactus, cum hoc somnium animo perpenderet, verum esse sibi persuasit, quod pater retulisset; memoria enim tenebat, patrem Illugium hujus viri Asolvi, eo loco tumulati, mentionem fecisse; notato deinde tubere, quo ancilla pedes abstergere solebat, vetuit, hoc posthac facere. Eadem æstate ineunte, Haldor in Norvegiam navigavit, et proximo autumno materiem templo ædificando revexit, templumque tumulo Asolvi, qui sanctus dictus est, inædificandum curavit.

Cap. 129. Kalman nomen erat viro Sudureyensi, qui territorium ab occidente Hvitaæ (amnis) occupaverat; is pater erat Sturlæ antistitis, cujus filius, Bjarnius, patre mortuo, in hæredio

suo, Kalmanstungæ, habitavit. Bjarnius cum Rolvo Juniore, [Illugii Rufi patre[1], de Tunga parva contendens, vovit, si, quod postularet, impetrasset, se religionem christjanam amplexurum. Postea Hvitaa alveum, qua nunc profluit, vi aquarum aperuit; quo facto, Tunga parva deorsum usque ad Grindas et Sölmundarhöfdium in possessionem Bjarnii venit, qui votum fideliter reddidit, veram religionem amplexus, eique ad mortem usque constanter adhærens.

De Thorvaldo Kodranis filio.

Cap. 130. Vir fuit nomine Eilivus Örn, a quo mons, in Reykjastranda in Skagafjördo unus in altissimis, denominatus est. Eilivus Örn filius erat Atlii, filii Skidii Prisci, filii Bardi dynastæ[2]; idem in matrimonio habuit Thorlögam, filiam Sæmundi Sudureyensis, qui Sæmundarhlidam occupavit; his tres erant filii: unus Sölmundus, pater Gudmundi, patris Viga-Bardii et fratrum ejus; alter Atlius Robustus, qui Herdisam, Thordi de Höfdio filiam, in matrimonio habuit, ex qua filiam suscepit Thorlögam, Gudmundi Potentis de Mödruvallis conjugem. Tertius Eilivi Örnis filius nomine fuit Kodran, qui Giljaæ in Vatzdalo habitavit, vir opum dives; hujus uxori nomen erat Jarngerda, filiorum uni Ormus, alteri Thorvaldus. Kodran Ormum, gnatum suum, magnopere diligebat, Thorvaldum vero parum aut nihil; hic enim, cum primum vires sinebant, opere faciundo exercebatur, male vestiebatur, et omnibus in rebus fratri postponebatur; interim ille jussa opera æquissimo animo faciebat. Eo tempore Thordisa Fatidica in Skagastranda habitavit, prædio, quod exinde Spakonufellum (mons Fatidicæ) appellatur, hæc æstate quadam ab Kodrane, quippe amico suo,

---

[1]) Illugii filio, C. [2]) De hac genealogia vide Njal. Cap. 114, Vers. Lat. p. 384, not. v.

Giljaam ad convivium invitata, cum convivio interesset, atque animadverteret, quam dissimilis esset horum fratrum conditio, Kodrani loquitur: id tibi consulo, ab hoc tempore Thorvaldum gnatum tuum ut liberalius habeas, quam hucusque fecisti, hoc enim certissime prævideo, eum multas ob res omnibus aliis cognatis tuis illustriorem fore; quod si eum in præsenti parum diligis, at illi merces promercales trade, et eum dimitte, si quis res ejus curare velit, dum parvo natu est. Kodran, eam hæc bona mente loqui intelligens, se aliquid argenti ei daturum ostendit, crumenam protulit, et vati monstravit. Thordisa, argentum inspiciens: ne hanc ei pecuniam tradas, utpote mulctæ nomine aliis vi et injuria extortam. Tum ille aliam crumenam in medium protulit, rogans, ut inspiceret; quo facto, ea fatur: neque hanc pecuniam nomine pueri accipio. Cui Kodran: quid, quæso, in hoc argento reprehendis? Thordisa respondet: has pecunias per avaritiam justo majoribus fundorum et pecudum mercedibus contraxisti, quare talis pecunia ei homini ad usum non convenit, qui et justus et liberalis existet. Deinde Kodran ei turgentem[1] crumenam, argento refertam, ostendit, unde Thordisa tres selibras Thorvaldo pensavit; quod autem supererat, Kodrani reddidit. Tum Kodran: cur de his pecuniis gnati mei nomine sumere maluisti, quam de illis, quas ante attuli? Ea contra: quia ad has pecunias, quas paterna accepisti hæreditate, jure pervenisti. Post hæc Thordisa e convivio discessit cum honorificis muneribus et amicitia Kodranis, Thorvaldum secum domum Spakonufellum ducens, qui aliquamdiu apud

[1]) *hinn digri*, quod in textu est, sine dubio mendum est, pro *henni digran*.

eam versabatur, vestitu aliisque rebus necessariis bene habitus, et cito maturuit. Cum vero ad justam ætatem pervenerat, auctoritate Thordisæ peregre profectus, itinere non prius destitit, quam in Daniam perveniret, ubi Sveinem, dictum Furcobarbum, convenit. Svein, ignobili matre genitus, natum sese prædicavit Haraldi Gormi filii, Danorum regis; quem cum ex se natum Haraldus agnoscere nollet, Svein eo tempore nullam Danici imperii partem consecutus, tempus in expeditionibus piraticis consumsit, et, ut mos piratarum ferebat, rex a militibus appellatus est; Thorvaldum ad se venientem liberaliter accepit; hic in aulicorum numerum adsumtus, aliquot æstates cum eo piraticas expeditiones in regionibus occidentalibus exercebat. Neque diu cum Sveine rege versatus erat Thorvaldus, antequam eum rex omnibus aliis, etiam amicis, anteponeret. Erat enim Thorvaldus vir magni consilii, spectatæ virtutis et prudentiæ, viribus et animo eximiis, rei militaris peritus, et in prœliis strenuus; idem largus et pecunia liberalis, sincera fide et obsequioso officio expertus, omnibus militibus gratiosus et acceptus, neque immerito; etenim, jam tum ethnicus, justum se præter morem aliorum ethnicorum præbuit, ut omnem, quam in piratica consecutus est, prædam indigentibus præberet, et ad redimendos captivos et sublevandos miseros conferret; si captivi homines ei sorte obvenissent, hos ad parentes aut cognatos remisit, ut eos, quos pecunia redemerat. Qui cum ceteris militibus fortitudine belli præstaret, lege sanciverunt, ut ille de quavis præda rem aliquam eximiam sumeret; qua prærogativa sic usus est, ut potentium virorum filios, aliasve res, amittentibus desideratissimas, quas vero

concedere sociis suis, minime molestum esset, eligeret, et dominis remitteret. Propterea eum amarunt etiam illi, qui Sveinianorum populationibus infestabantur, ejus bonitatem laudibus celebrantes; eademque de causa suos, quamvis ab hostibus captos, facile liberavit; nec minus (tempore quodam)[1] ipsum Sveinem regem. Accidit aliquando, cum Svein infesto exercitu Bretlandiam aggressus, primo victor, ingenti præda potitus esset, ut longius a navibus in terram progressus, tanto equitum numero opprimeretur, ut nulla daretur resistendi facultas; itaque Svein rex captus, vinctus, et in carcerem conjectus est, et unacum eo Thorvaldus Kodranis filius, multique alii ampli et magnæ auctoritatis viri. Postridie dux quidam potens magno cum comitatu ad carcerem venit, Thorvaldum vinculis exemturus, quod paulo ante ejusdem ducis filios vivos ceperat, eos vero redemerat, et liberos domum ad patrem miserat. Dux cum Thorvaldum egredi liberumque abire jussisset, hic, jurejurando interposito, negavit, se ullo pacto inde vivum exiturum, nisi rex Svein cum omnibus suis solutus liberatusque esset; quod dux ejus causa statim fecit, quemadmodum rex Svein postea testatus est, quando cum duobus aliis regibus in splendido convivio considebat. Hic enim, intro latis ferculis, cum aulicorum præfectus aliquis diceret, eandem mensam nunquam postea tam magnifico consessu ornatam fore, quam tum, tribus adeo potentibus regibus ex una patina comedentibus, rex Svein subridens: inveniam, inquit, extranei rustici filium, qui, si recte res æstimabitur, non minorem habeat

[1] *enn um*, quod textus h. l. exhibet, hoc contextu orationis vix locum tuetur; ductus literarum credibile faciunt, has voces ex *eitt sinn* depravatas esse.

amplitudinem et dignitatem, quam nos tres reges. Hinc magna lætitia in aula exorta est, cunctis per risum interrogantibus, quis aut qualis hic vir esset, de quo tantas res prædicaret? Quibus ille: hic vir, de quo hæc prædico, ita prudens est, ut sapientem regem esse deceret, robustus et animosus, ut fortissimus athleta, ea morum vitæque præstantia, qua sapiens optime moratus. Deinde factum Thorvaldi, modo commemoratum, exposuit, quomodo regem gratia, qua valebat, et multis illustribus factis et præclare gestis, liberavisset.

Cap. 131. Post hæc, cum Thorvaldus multa loca obiisset, veram religionem amplexus, et ab episcopo Saxone, nomine Fridreko, baptizatus est; quo facto, episcopum Fridrekum summo studio rogavit, ut secum in Islandiam ad divinam religionem annuntiandam proficisceretur, et patrem matremque, aliosque propinquos cognatos, ad deum convertere conaretur. Annuit lubenter episcopus, et in Islandiam trajecit, facili navigatione usus. Kodran gnatum suum prolixe excepit. Thorvaldus et episcopus primam hiemem apud Kodranem Giljaæ, tredecim omnino, peregerunt. Incepit statim Thorvaldus cognatis suis, omnibusque se convenientibus, divinam religionem annuntiare, (sermo enim incolarum episcopo ignotus erat), nonnullis hac hieme ad veram religionem adhortatione Thorvaldi perductis. Jam vero primum dicetur, qua ratione patrem suum et domesticos ejus ad veram religionem perduxerit. Festo quodam die, cum episcopus Fredrikus cum clericis suis sacra et rem divinam administraret, aderat Kodran, magis curiositate ductus, quam quod in præsenti ritibus eorum consentire decrevisset; cum vero audiret sonitum campana-

rum, et dulcem clericorum cantum, suavem thuris odorem sentiret, episcopum videret augusto habitu ornatum, omnesque ejus ministros albis indutos, vultuque lucido conspicuos, nec non magnam tota æde lucem, claro splendente cereorum lumine, item res alias, quæ ad hujus festi celebritatem pertinebant, hæ res omnes homini majorem in modum placuerunt. Quare eodem die, gnatum suum Thorvaldum conveniens, sic locutus est: jam vidi, et nonnihil animo perpendi, quam sedulum cultum deo vestro præstetis; sed, quantum intelligere licet, mea tuaque religio multum inter se discrepant, deus enim vester lumine, quod nostri dii formidant, delectari videtur. Quodsi res ita est, ut opinor, hic vir, quem episcopum vestrum vocas, vates tuus est; intelligo enim, te ab eo omnia discere, quæ nobis dei tui nomine annuntias. At ego alium habeo vatem, mihi quidem multo utilissimum; hic multa mihi futura prædicit, pecus meum conservat, et me monet, quid faciendum, quidve fugiendum sit; quare omnem in eo fiduciam collocatam habeo, et eum longo tempore colui; tu vero ei magnopere displices, et vates tuus, vestrique mores; idem me dehortatur, ne quid vobis præstem officii, et maxime, ne vestræ religioni assentiar. Thorvaldus: ubi vates tuus habitat? Kodran: hic prope habitat a villa mea in magno saxo et venerabili. Quærenti Thorvaldo, quamdiu hic habitasset, eum longo ibi tempore sedem habuisse, Kodran respondit. Itaque pactum hac de re, inquit Thorvaldus, mi pater! inter nos constituam: tu vatem tuum valde potentem prædicas, teque magnam in eo fiduciam reponere dicis; episcopus autem, quem vatem meum appellas, vesco corpore, et exiguis viribus est; si vero dei cœlestis, in quem credimus, ope adjutus, vatem

tuum tam firmo domicilio expellere valeat, verum est, ut, eo relicto, ad potentissimum deum, creatorem tuum, convertaris, qui vere deus est, quem nullæ vires superare possunt, qui in æterna luce habitat, quo omnes in se credentes sibique fideliter servientes perducit, ut ibi cum ipso in inenarrabili felicitate æternum vivant. Et si ad excelsum cœlorum regem te convertis, facile intelliges, hunc, qui te dehortatur, ne in eum credas, revera tibi insidiari, qui cupiat, te ab æterna luce ad immensas tenebras abstrahere; qui, si tibi videtur aliquid boni præstare, omnia ideo facit, ut hoc facilius te decipiat, si eum tibi benignum et necessarium credideris. Kodran respondit: intellectu facile mihi est, tuum et episcopi sensum ab illius esse diversum, neque minus perspicio, utrosque causam suam magno studio persequi, quæ enim de eo dicitis, hæc eadem omnia de vobis refert; quid vero multis verbis opus est? hoc pactum, quod inter nos constituisti, rei veritatem explorabit. Lætus oratione patris Thorvaldus, episcopo omnem rei rationem, suique et patris colloquium, aperuit. Die proxime sequenti episcopus aquam consecravit, deinde precibus sacris et hymnorum cantu procedens, saxum aqua circumcirca conspersit et superfudit, ut totum madefieret. Proxima post nocte vates Kodrani per quietem visus, tristi vultu et tremebundus quasi præ metu, Kodranem allocutus est: male fecisti, quod homines ad te invitasti, qui tibi struunt insidias, et me ex domicilio meo ejicere conantur; ferventem enim aquam ædi meæ superinfuderunt, ut liberi mei non leves patiantur dolores ob ferventes guttas intra per tectum decidentes; quæ res, etsi mihi ipsi non magnopere noceat, tamen grave est, ululatum

audire puerulorum æstu clamantium. Sequenti mane Kodran filio interroganti has res aperuit; qua re lætus Thorvaldus, episcopum hortatus est, ut in re incepta perseveraret. Episcopus cum suis ad saxum accedens, omnia, quæ priori die, peregit, deumque omnipotentem impense oravit, ut, dæmone pulso, hominem ad salutem perduceret. Proxima post nocte vates ille, fallaciarum plenus, Kodrani perquam diversus apparuit ab eo, qui esse consueverat; cum enim ei solitus esset apparere vultu sereno et placido, eximieque vestitus, nunc contra nigra et fœda pelle indutus, facie nigra et truculenta patremfamilias voce mœsta et tremula allocutus est: hi homines vehementer student nos bonis nostris et commodis spoliare, qui me ex propria hæreditate expellere, te vero amica nostra cura et providis vaticiniis privare, velint. Jam virum te præsta, et hos expelle, ne propter eorum fraudes omnibus bonis rebus careamus; nunquam enim fugiam, quanquam molestum est, eorum injurias et incommoda diutius ferre. Hæc omnia multaque alia, quæ hic dæmon Kodrani dixerat, pater filio mane sequenti exposuit. Tertio die episcopus saxum, quemadmodum prius, visitavit. Proxima vero post nocte malignus spiritus patrifamilias tertium apparuit vultu mœsto, talemque querelam voce singultiente extulit, dicens: hic malus impostor, christianorum hominum episcopus, me omnibus possessionibus meis exuit, ædem meam corrupit, fervente aqua me superfudit, vestes meas madefecit, dirupit, prorsus inutiles reddidit; mihi vero et familiæ meæ insanabilem attulit ustionem, et adhæc invitum me procul in deserta et exilium ejecit. Nunc itaque convictum et amicitiam dissolvere cogi-

mur, quæ omnia ab sola tua infidelitate profi-ciscuntur. Jam reputa, quis res tuas ab hoc tempore eadem fide, atque ego, conservaturus sit; mihi bonum malo rependisti. Tum Kodran: te ut utilem et potentem deum colui, dum veri ignarus eram; nunc vero, cum te fallaciis plenum et valde imbecillum expertus sim, justum et citra omne crimen est, te deserere et ad præsidium numinis, quod te multo melius et potentius est, confugere. His dictis, mutua offensione, nulla autem gratia, separabantur. Deinde Kodran paterfamilias et uxor ejus, Jarngerda, cum cetera familia, baptizati sunt, præter Ormum filium ejus, qui ea vice baptizmo lustrari noluit.

Cap. 132. Sequenti vere episcopus et Thorvaldus occidentem versus in Vididalum cum suis profecti, villicationem Lækjamoti instituerunt, ibique quatuor hiemes habitarunt, atque his annis multa Islandiæ loca ad prædicandum verbum dei obierunt. Primo anno, quo Lækjamoti habitarunt, Thorvaldus uxorem petivit sibi, nomine Vigdisam, filiam Olavi, qui Haukagili in Vatzdalo habitavit. Cum vero episcopus et Thorvaldus ad convivium nuptiale venirent, magna ibi aderat ethnicorum convivarum multitudo; erat ibi, uti tum temporis multis in locis mos fuit, magna diæta, quam transversam rivulus interfluebat, arte constructus. Cum vero christjani et ethnici a mutua consuetudine abhorrerent, ea ratio inita est, ut aulæis per transversam diætam, qua rivus erat, inter utrosque suspensis, episcopus in exteriore diæta cum christjanis, ethnici vero intra aulæum versarentur. Iisdem nuptiis cum aliis ethnicis duo fratres intererant, ferocissimi athletæ

utrique, et perquam multiscii, quorum uterque Haukus nominabatur; qui cum uni omnium totis viribus veræ religioni adversarentur, et christjanam probitatem abolere studerent, provocarunt episcopum, si quid auderet, aut deo suo confideret, ut artibus, quas exercere solebant, secum certaret; nempe ignem flagrantem nudis pedibus transire; aut gladiis sine ulla noxa incumbere. Episcopus vero, divina misericordia fretus, rem non detrectavit. Tum ingentes ignes per diætam, quantum in longitudinem patebat, accensi, more tum temporis cerevisiam ad ignes bibendi solito. Episcopus, toto episcopali ornatu indutus, consecrata aqua, ad ignem accessit, mitram capite gerens, lituum manu tenens; ignemque consecravit et aqua aspersit. Deinde intrabant duo athletæ, horrendum frementes, oras clypeorum mordentes, ignemque pedibus transire parabant. Cum vero opinione citius igni appropinquarent, ad titiones offendentes, proni ceciderunt ambo; mox igne tacti, horæ momento tanta vehementia flammæ consumti sunt, ut inde extracti sint exanimes; deinde elati, et juxta fauces, quæ exinde Haukagilum appellantur, sepulti sunt. Fridrekus episcopus, cum se nota crucis præsignaverat, medium ingressus ignem, per longitudinem diætæ procedebat, flamma ab utraque parte recedente, ut si ventus flaret, atque ipse noxium ignis ardorem adeo non sensit, ut ne mollissimæ quidem ornatus ejus fimbriæ ullo modo adustæ fuerint. Multi, viso hoc eximio miraculo, ad deum conversi sunt. Testatur Gunnlogus monachus, se hanc rem audivisse a viro veraci, Glumo Thorgilsis filio, narratam, Glumus vero eandem ex homine didicerat, qui Arnor Arndisæ filius nominatus est. Deinde

Olavus Haukagilensis templum in villa sua exstruxit, Thorvaldo materiem suppeditante.

Cap. 133. Episcopus et Thorvaldus omni studio in id incubuerunt, ut quam plurimos ad partes dei traducerent, non solum proximos pagos obeuntes, sed etiam in remotiora Islandiæ loca ad verbum dei annuntiandum profecti. Tempore comitiorum Hvammum in Breidafjardardalis, in occidentali insulæ parte, pervenerunt. Paterfamilias Thorarin domi non erat, Fridgerda vero, materfamilias, Thordi[1] Höfdensis filia, primo eos benigne excepit. Hic Thorvaldo homines ad fidem amplectendam adhortante, Fridgerda interea intus sacrificabat, ita, ut alter alterius verba audiret. Fridgerda ad dicta Thorvaldi pauca et mala responsa dedit, Skeggius vero, ipsius ex Thorarine filius, dicta Thorvaldi ludibrio habuit. Qua de re Thorvaldus hos versus composuit:

Rem pretiosam ferens circumii,
nullus virorum aures mihi
præbuit; ab annuli dispersore
vix bonam retulimus laudem.
Verum nulla cum modestia
annosa femina, ethnicæ
aræ adsidens, poetæ obganniit;
eam sacrificulam perdat deus[2] !

---

[1]) Gelleris, add. B.

[2]) Ordo: *Ek fór með hinn dýra dóm; engi drengr hlýddi mèr gátum varliga góðan hróðr frá hrings hreyti a). En öldin b) rýgr c) gall við d) skáldi af e) heiðnum stalli með enga f) svinnu g); guð h) greypi i) þá gyðju!* Abest in C; extat in Sk. II, p. 43.

a) prioris hemistichii versus ita exhibent F, S, Sk: *gátum háð af hreyti hlautteins* (*hrœteins*, F, Sk) *góða sveini*, excepti sumus cavillatione a sacri aspergilli (cadaverum tigilli, gladii, F, Sk) vibratore, deorum puero. *b*) *aldin*, id., Sk. *c*) *riðr* (*rigr*), Sk. *d*) *at*, id. Sk. *e*) *or*, ex, S, Sk. *f*) *ógnar*, immani, F, Sk. *g*) *sennu*, loquacitate, F, S, Sk; *spennu*, contentione, B. *h*) *gerðir*, Sk. *i*) forte

Non memoriæ proditum est, ullos quadrantis occidentalis incolas adhortationibus eorum ad christjanam religionem perductos fuisse; verum cum pagos boreales obirent, aliquot melioris notæ viri veram religionem amplexi sunt: Önundus in Reykjadalo, filius Thorgilsis Grenjadi[1] filii, et Hlennius de Saurbæo in Eyafjördo, et Thorvardus in Ase juxta Hjaltadalum; hic filius erat Spak-Bödvaris (Bödvaris Sapientis), Öndotti filii, unius e primis insulæ occupatoribus, qui Vidvikæ habitavit; idem fratrem habuit nomine Arngeirem, alterumque nomine Thordum. Hi et adhuc plures ex incolis quadrantis borealis ex toto christjani facti sunt; multi quoque fuerunt, qui, quamvis in præsens baptismo initiari nollent, Christo tamen nomen dederunt, cultu idolorum et omni gentili ritu derelicto, neque fanis tributa pendere voluerunt. Propterea ethnici, Fridreko episcopo irati, odio persecuti sunt omnes, qui ei consenserunt. Thorvardus Spak-Bödvaris filius templum prædio suo Ase exstruendum curavit, cui traditum ab episcopo sacerdotem præfecit, qui sacra sibi caneret et rem divinam administraret. Qua re ira incensus Klöjvius, filius Thorvaldi Refi filii de Bardo in Fljotis, vir magnæ dignitatis, fratres Thorvardi, Arngeirem et Thordum, convenit, eo consilio, ut conditionem utramlibet illis proponeret, aut interficiendi sacerdotis, aut templi cremandi. Respondet Arngeir: dehortor te, et quemcunque mihi amicum, ne sacerdotem interimas, nam Thorvaldus, frater meus, leviores injurias, quam hanc existimaturum opinor, atrociter ultus est; illud vero sua-

rectius *greipi*, duriter tractet, a *greipr* sævus; *kreppi*, torqueat, F, Sk; *greppi*, B; *hreppi*, S.

[1]) Greinadi, B. S.

deo, templum ut cremes. Noluit Thordus cum iis hac in re consentire. Paulo post Klöjvius, novem viris comitatus, noctu templum incendere aggressus est; cum vero appropinquarent, cœmeterium ingressi, vehementem æstum animadverterunt, crebrasque scintillas ex templi fenestris emicare observabant; quare discesserunt, templum igne plenum esse arbitrati. Alio tempore Arngeir, magna cum manu profectus, idem templum concremare statuit; effractis vero foribus, cum ignem in pavimento, arido frutice admoto, accendere vellet, quod cremia ignem tardius concipiebant, introrsum per limen procumbens, prunas, quarum magna erat copia, flatu excitare voluit; sed frutex flammam non concepit. Tum accidens sagitta proxime caput ejus pavimento infixa est, et mox altera advolans vestes ejus pavimento adfixit, inter latus hominis atque, quo indutus erat, indusium interlapsa. Ille subito exsilire et dicere: tam prope latus meum hæc accidit sagitta, ut, tertiam hoc loco non exspectare, certum mihi sit. Ita deus ædem suam servavit. Arngeir cum suis discessit, neque sæpius ethnici conati sunt hoc templum concremare. Ædificatum est hoc templum sedecim annis ante religionem christjanam legibus in Islandia receptam, atque ita permansit, ut refectum non esset.

Cap. 134. Æstate quadam Thorvaldus, rogatu episcopi, publice in comitiis totum populum ad fidem accipiendam adhortatus est. Cum vero multa et vera dei omnipotentis miracula magna eloquentia exposuerat, primus reposuit vir amplo genere et dignitate conspicuus, quamvis paganus et crudelis, Hedin de Svalbardo ex Eyafjardarstranda, filius Thorbjörnis, filii Skagii[1],

[1]) Skeggii, B.

filii Skoptii. Hedin in matrimonio habuit Ragneidam, Eyolvi Valgerdæ filii privignam et ex fratre neptim. Hedin multa in Thorvaldum convicia, et impia de sancta religione verba jactavit, malitiaque sua apud populum persuadendo effecit, ut nemo dictis Thorvaldi fidem adhiberet; quin ab eo tempore malitiosa insectatio et odium ethnicorum in episcopum et Thorvaldum tantum invaluit, ut poëtas pecunia conducerent, qui eos probroso carmine diffamarent, in quo hi versus sunt:

Quos sustulit novem pueros episcopus,
Thorvaldus omnium est pater.

Ob eam causam Thorvaldus hos duos interfecit, qui carmen composuerant; episcopus vero omnes injurias summa mansuetudine tulit. Cum vero Thorvaldus cum suis poëtas interfecerat, ad episcopum se contulit, quid fecisset, ei narraturus. Sedebat in domo episcopus, et librum quendam legebat; ante vero quam ingrederetur, Thorvaldus, duæ guttæ sanguinis in librum, quem legebat episcopus, deciderunt; quas futuri prænuntias esse intelligens episcopus, ingredienti Thorvaldo dixit: aut cædem commisisti, aut homicidium animo agitas. Thorvaldo, quid fecisset, confitente, episcopus quæsivit: cur ita rem instituisti? Thorvaldus: ferre non potui, cum nos molles compellarunt. Episcopus: parvum fuit patientiæ documentum, æquo animo ferre, esti mentirentur, te pueros procreasse; tu vero dicta eorum in pejorem partem accepisti, facile enim liberos tuos ferre potuissem, si quos habuisses; non decet hominem christjanum, etsi per odium contumelia afficiatur, se ipsum ulcisci studere, sed potius exprobrationes et injurias dei causa patienter perferre.

Cap. 135. Etsi vero multa incommoda, ab malis illata hominibus, perferenda illis essent, tamen non eo magis destiterunt, pagos circumire et verbum dei annuntiare. In Laxardalum devenientes, aliquamdiu sub Eylifsfello apud Atlium Robustum, Thorvaldi patruum, commorati sunt. Tum Atlius cum domesticis suis baptizatus est, multique alii, eo advenientes, præsente per verba eorum spiritus sancti gratia. Tum quoque, divino auspicio, fama de episcopo advolavit ad aures pueruli cujusdam quinquennis, Ingimundi, filii Hafuris Goddalensis, qui in Reykjastranda educabatur. Die quodam Ingimundus opilionem nutricii sui conveniens, rogavit, ut se clam Eilifsfjallum deduceret, episcopi visendi gratia; hoc ei opilio concessit; superata Kjartansgjaa (chasmate Kjartanis), occidentem versus per montem in Laxardalum transscenderunt. Cum vero domum Atlii, Eylifsfellum, pervenerunt, orare cœpit puer, ut baptizaretur. Atlius puerum manu prehensum ad episcopum duxit, dicens: hic puer ampli viri, et tamen ethnici, filius est, qui, tam patre quam nutricio inconsultis et insciis, baptizari desiderat; tu vero, quid hic faciendum sit, vide; neque enim dubium est, si baptizatus fuerit, quin horum utrique magnopere sit displiciturum. Episcopus ridens respondit: sanequam, inquit, parvo natu puerulo tam sanctum officium haud denegandum est, inprimis cum præ adultis cognatis in rem suam salutariter[1] sapiat. Deinde episcopus Ingimundum baptizavit, eumque antequam abiret, docuit, quæ christjano maxime servanda fuerunt.

Cap. 136. Dicitur Fridrekus episcopus virum baptizavisse, nomine Manium qui cum

[1]) *heilsamligri*, B, *heilsamliga*, A.

sanctam fidem multis virtutibus et pia vita coleret, Manius Christjanus appellatus est; hic Holti in Kolgumyris[1] habitavit; hic ædem sacram exstruxit, in qua æde deum dies noctesque colebat sacris precibus et eleemosynis, quas multifarias pauperibus hominibus præbuit. Illi locus piscaturæ fuit in amne, haud procul inde fluente, quo loco hodieque Manafors (cataracta Manii) ex ejus nomine appellatur; nam tempore quodam, annonæ caritate et fame ingravescente, cum nihil haberet, quo esurientes nutriret, amnem petiit, et satis salmonum in gurgite sub cataracta cepit; hanc salmonum capturam templo Holtensi attribuit, et testatur Gunnlaugus monachus, hoc capturæ jus semper exinde ad idem templum pertinuisse. Juxta idem templum etiamnum vestigia apparent, eum ibi ut solitarium (anachoretam) habitasse; nempe quemadmodum a plerisque sui temporis hominibus animo remotus erat, ita quoque corporali consuetudine se a vulgi strepitu semovere voluit; conspicitur enim juxta cœmeterium locus, prati aggere septus, ubi æstivo tempore opus fœnarium exercuisse dicitur, unde unam vaccam, cujus lacte vivebat, hieme pasceret; maluit enim manuum suarum labore victum quærere, quam convictu uti gentilium, qui eum oderunt. Hic locus exinde Managerdum (septum Manii) appellatus est.

Aggressio hostilis adversus Fridrekum episcopum.

Cap. 137. Ut vero paucis exponamus de multis illis injuriis et insectationibus, quas ob veræ religionis prædicationem Fridreko episcopo et

1) idem nomen pagi, in tractu Hunavatnensi siti, occurrit in Heidarvigas. init., sed in Landn. p. 199 *Kolkumýrar*; in Vatnsdæla mscr. Cap. 70, *Holkumýrar* et *Holkumýri*.

Thorvaldo gentiles intulerunt: accidit, ut in Hegranesum ad verna comitia equitare vellent; cum vero comitio adpropinquarent, tota ethnicorum multitudo exiliit, et adversum eos decucurrit; alii saxa in eos ingerebant, alii armis et scutis conquassatis eos territabant cum strepitu et vociferatione, petentes, ut dii inimicos suos profligarent; quare factum est, ut iis nullo modo comitia adire licuerit. Tum episcopus: nunc somnium matri olim oblatum evenit, quo sibi visa est pilum lupi in capite meo invenire, nam nunc, luporum nocentium instar, terribili clamore et hostili impetu rejicimur et expellimur. Post hæc episcopus et Thorvaldus Lækjamotum redierunt, ibique per æstatem commorabantur. Eadem æstate post comitia universalia, aliquot pagani principes copias contraxerunt, ita, ut duas centurias hominum duodenarias[1] haberent; hi Lækjamotum tendebant, episcopum cum omni comitatu in ædibus concrematuri. Cum vero haud procul a prædio Lækjamoto abessent, equis descenderunt, ut respirationem iis darent; quo facto, cum equos rursus conscenderant, subito multis alitibus advolantibus, equi consternati tanto furore correpti sunt, ut, qui conscenderant, partim deturbati colliderentur, partim in saxa dejecti pedes aut brachia confringerent aliasve contusiones acciperent, partim in arma delapsi gravibus plagis mulcarentur; in alios equi ruebant eosque lædebant; his minimum incommodi accidit, qui, equis aufugientibus, relicti, per longum spatium domum pedites repetere cogebantur. His de causis reversi sunt. Ita omnipotentis dei clementia suos protexit, ut episco-

[1]) centuria duodenaria est centuria duodecim decuriis constans; multa enim antiqui, ut Varro ait, duodenario numero finiebant.

pus ac sui non modo nihil incommodi ex malitia et insidiis ethnicorum paterentur, sed ne omnino quidem hanc aggressionem et consilium comperirent. Hic quartus erat annus, quo Thorvaldus et episcopus Lækjamoti habitarunt; æstate vero proxime sequenti peregre profecti, primum Norvegiam petierunt, ibique aliquamdiu in portu quodam ad ancoras steterunt. Tum idem vir, cujus ante mentio facta est, Hedin de Svalbardo, ex Islandia advectus, navem in eundem portum constituit. Hedin, e navi egressus, in sylvam materiei cædendæ causa exiit. Quo cognito, Thorvaldus, advocato servo, in sylvam, ubi Hedin erat, se contulit, et servum jussit interficere Hedinem; cum vero ad navem regressus rem episcopo exposuisset, respondit episcopus: propter hanc cædem diversi discedemus, sero enim ab homicidiis patrandis abstineri potes. Post hæc episcopus Fridrekus in Saxoniam rediit, ibique in eximia sanctitate vita functus est, æternum præmium ab deo omnitenente pro sua benevolentia et temporali labore consecutus.

De Thorvaldo peregrinatore.

Cap. 138. Thorvaldus multos postea annos vixit; cum vero vehementioris esset ingenii, robustus et perquam animosus, deique præcepta diligentissimo studio servaret, desperavit, si in patriam reversus esset, posse se omni ex parte, ut dei amore ductum oporteret, vexationes et injurias conterraneorum perferre; quare id consilii cepit, ut sæpius Islandiam non viseret; itaque peregrinationem ad terras exteras suscepit, idque Jorsalos (Hierosolymam) usque ad sancta loca cognoscenda. Peragrato toto Græcorum regno, Miklagardum pervenit, ubi ab imperatore magno honore exceptus, mul-

eximiis muneribus, amicitiæ pignoribus, is est; dei enim misericordia ei tam præ-lfuit, et, quocunque veniret, fama ejus es populi ita præcurrebat, ut æstimaretur daretur a minimis et maximis, veluti co- 1 et sustentaculum veræ religionis, et hono- ar, tanquam gloriosus confessor domini i, Jesu Christi, ab ipso Miklagardi impera- et omnibus ejus comitibus, neque minus mnibus episcopis et abbatibus per totum corum imperium totamque Syriam: maxi- vero honoratus est in terris orientalibus, eo mperatore missus, ut dux aut magistratus, ibus regibus Russiæ et totius Gardarikiæ fectus. Hic Thorvaldus Kodranis filius juxta nplum primarium, Johanni Baptistæ dicatum, ebre monasterium a fundamentis exstruxit, ue satis possessionum attribuit, quod deinde nper ex ejus nomine monasterium Thorvaldi- um appellatum est; in eo monasterio vita nctus, ibique sepultus est. Hoc monasterium ab alta rupe stat, quæ Drafna dicitur. Cum ridrekus episcopus et Thorvaldus in Islandiam enerunt, elapsi erant ab incarnatione domini nostri, Jesu Christi, anni nongenti octoginta et mus, sed ab initio inhabitatæ Islandiæ una annorum centuria denaria[1] et sex anni. Tribus post annis Thorvaldus Spak-Bödvaris filius templum Ase ædificavit.

De Stefnere Thorgilsis filio.

Cap. 139. Vir erat nomine Stefner, filius Thorgilsis, filii Eilivi, filii Helgii Bjolæ, filii Ketilis Silonis, filii Björnis Bunæ. Stefner in Kjalarneso educatus erat, et ibi, dum puer esset, adolevit; adolescens peregre profectus,

[1]) per centuriam denariam intellige centuriam decem decuriis constantem.

religionem christjanam in Dania amplexus est, et vir illustris evasit. Stefner cum Thorvaldo Kodranis filio congressus, cum eo una multa terræ loca obiit ad sancta loca lustranda potentiumque virorum mores cognoscendos; tandem ad terras septemtrionales reversus, Olavum Tryggvii filium in regionibus occidentalibus convenit, in ejusque satellitium receptus, ab occidente in Norvegiam regem comitatus est.

Christjana religio ab rege Olavo annuntiata.

Cap. 140. Rex Olavus Tryggvii filius, procedente jam eadem hieme, qua rex in Thrandheimo creatus erat, in regni partes orientales per mediterranea ad limites usque regni profectus, omnes regiones, ut ante dictum est, sibi subjecit. Primo vere rex, magno comitatu stipatus, in Vikiam descendit, ibique multum veris consumsit; eo multi ad eum viri potentes convenerunt, qui partim ipsius erant cognati, partim amici fuerant regis Tryggvii, patris ejus, a quibus summa voluntate exceptus est. Habitabant in Vikia duo fratres, opibus valentes et amplo genere, quorum uni nomen erat Thorgeir, alteri Hyrningus; hi regem Olavum conveniebant. Iidem coram Lodine, vitrico regis, mentionem intulerant de petendis filiabus Lodinis et Astridæ, matris Olavi regis; quibus Lodin liberaliter respondens, rem ad regem Olavum, cujus sorores essent, rejecit. Die quodam rex, convocatis ad colloquium avunculis suis, Josteine, Karlshöfude et Thorkele Dydrile (Cauda), horumque vitrico Lodine, nec non Thorgeire et Hyrningo, viris per totam Vikiam auctoritate valentissimis, orationem summa cum cura et gravitate exorsus est: notum vobis facere volo, inquit, constituisse me, hanc in terram religionem christjanam introdu-

cere, atque effectum dabo, ut totam christjanam reddam Norvegiam, aut aliter moriar; quare volo, ut hac in re mecum consentiatis, et deinde hoc grave negotium totis viribus peragatis, ut hoc salutare institutum ad effectum perduci queat; ideo vero vobis hoc consilium prius aperui, quam aliis hujus regni civibus, quod persuasum habueram, si vos fratres, Thorgeir ac Hyrningus, calculum addere voluissetis, futurum, ut hæc novitas, vestra potentia et auctoritate fulta, publice reciperetur, cognatorum meorum, item Lodinis, vitrici mei, ob affinitatis conjunctionem, benevolis in me studiis maxime confisus. Tum respondet Thorgeir: promtam ad hanc rem dabo responsionem: si tu, rex, nobis fratribus sorores tuas, Ingiridam et Ingigerdam, collocare vis, accedente consensu Lodinis, patris earum, aliorumque cognatorum, tum nos te omnibus nostris opibus et auxiliis juvabimus, quicquid peragendum susceperis, omnesque amicos et propinquos nostros, apud quos adhortationibus et consiliis locus erit, ad officium erga te perducemus; tibi quoque jam innotuit, relatione fide dign[illegible]um hominum, generis nostri et possessionum amplitudo, etsi in hac terra haud diu versatus sis. Rex respondet: ego vero novi vestram opulentiam generisque claritatem, novi spectatam fidem et virtutem; quare, si non contra voluntatem virginum aut earum cognatorum[1] erit, hujus, quam petitis, conditionis potestatem lubens vobis faciam; vos omnes, affines meos et cognatos, potentia et honoribus augebo, si in religione christjana propaganda me adjuvare vultis, quod a vobis fieri, nunc maximi interesse judico. Omnes, qui in hoc concilio aderant, polliciti sunt, sese ac

1) patris, B.

omnes, qui suis dictis morem gerere vellent, imperata regis adjuturos. Deinde de petitione fratrum agi cœptum, eo rei exitu, ut illi filias Lodinis et Astridæ ducerent, et convivium nuptiale prima æstate in Vikia celebraretur. Hoc habito concilio, rex Olavus universo populo palam fecit, velle se omnibus sui regni civibus religionem christjanam imperare; cui imperato primi paruerunt, qui id, ut modo dictum est, ante acceptarant, qui quidem eorum, qui ei concilio interfuerant, maximæ fuerunt auctoritatis; quorum exempla alii secuti sunt; deinde omnes homines in Vikia ab orientali sinus parte baptizati. His peractis, rex nuptiis fratrum præsens adfuit, quod convivium liberaliter et splendide apparatum est. Post convivium rex Olavus, in borealem Vikiæ partem profectus, omnibus veram religionem imperavit, his vero, qui adversabantur, graves pœnas irrogavit, quosdam interfici, alios manibus aut pedibus mutilari jussit, alios regno expulit. Quibus rebus factum est, ut per totam ditionem, quam rex Tryggvius, pater suus, tenuerat, item eam, cui rex Haraldus, Grœnlandus, cognatus suus, præfuerat, universus populus annuntiatam ab rege Olavo christjanam religionem acceptaret. Ita tum tota Vikia ad religionem christjanam perducta est.

Oratio regis Olavi ad rusticos.

Cap. 141. Rex Olavus, instructis in Vikia navibus, boream versus in Agdas[1] contendit, numeroso et specioso comitatu stipatus; ubicunque vero conventus rusticorum ageret, lustrationem baptismi omnibus imperavit; cumque rusticis copiæ ad resistendum essent nullæ, quocunque venisset, omnes religionem christjanam

[1] Grœnlandum, F.

plexi, baptismo initiati sunt. Rex Olavus nitia in Mostria Sunnhördiæ indixit. Ubi 'o missa ab rege comitiorum tessera ad rusti; perlata esset, frequentes congregati, colloia instituunt, et consilia conferunt de harum 'um difficultatibus, quod cognovissent, ren Olavum in quovis conventu novam et ignon edicere religionem, omnibusque necessitan imponere hujus tenendæ et observandæ, ils vero rejiciendæ, exstinguendæ et abolendæ, iam ante populus observavisset. Convenit ter eos, ut huic imperato totis viribus resiant, tres viros suæ factionis prudentissimos et sertissimos deligant, qui regi contradicant, hanc rem proponere velit, libereque testenir, ipsos nihil legibus contrarium, etsi ab rege aperatum, pati velle. Proxima nocte, anteuam comitia haberentur, sanctus Martinus piscopus regi Olavo in somnis apparuit, et sic ocutus est: ea fuit in hac terra consuetudo, uti iultis aliis in locis, ubi ethnici habitant, ut cerevisia Thori et Odini data, plenaque pocula isis dedicata fuerint, sicubi compotationes aut onvivia habita sunt; nunc autem volo, ut alim rationem in conviviis et compotationibus, ibi poculis præfari solent, instituas, nempe, ut prava illa consuetudo, quæ adhuc invaluit, aboescat, tu vero mihi et deo ejusque sanctis jube poculis præfari, ego autem negotium tuum, cras peragendum, fulciam et confirmabo, ut ad effectum perveniat, multi enim adversari cogitant, teque semper ad prosperos bonarum rerum successus auxilio juvabo; rex sibi hæc polliceri visus est; deinde experrectus somno, revocatis in memoriam, quæ sibi oblata essent, spem lætiorem animo præcepit. Eo die comitia adiit rex, quo magnus colonorum numerus

convenerat, et omnes in armis. Positis comitiis, rex in rupe quadam stetit, suique circumcirca, ipsi quoque armati, turba colonorum ulterius considente. Sic dicunt viri rerum periti, etiamnum in rupe quasi exiguas lacunas conspici, quo loco regii stantes et hastis innixi, stilos hastilium (σαυρωτῆρας) solo infixerant, et similiter regis Olavi vestigia, rupi ita impressa, ut si in molli nive constiterit. Rex colonos comiter allocutus, sic infit: jam huc convenerunt multi et magni nominis viri principes, magnaque populi multitudo; omnibus hominibus, qui nostro jussu hæc comitia frequentarunt, ago habeoque gratias, sperans, hunc vestrum adventum honori nobis omnibus fore, tam in præsenti, quam in futuro. Notum vobis est, universum hujus terræ populum mihi imperium concessisse totius Norvegiæ, pollicitumque, se obedientiam et voluntarium officium ex mea volumtate præstiturum. Cum vero sperem, omnes fidem probe præstituros, non oportet me, vobis servitutem imponere, ut coëmtis mancipiis, sed honestis ministeriis adhibere, qualia generosi equites ab rege suo accipere debent; quare vos expertes esse nolo salutarium monitionum, quid vos facere oporteat, cuique apparere conveniat. Quod si mihi obedire velitis, equites vos faciam regis supremi, qui omnes se fideliter colentes amat, et non solum temporali regno beat, sed servos suos fratres reddit dulcis sui filii et æternæ beatitudinis coheredes; regnum enim terrestre ad nullam rem utile est, nisi quo regnum æternum, cujus nullus erit finis, redimatur. Propterea credatis in omnipotentem deum patrem, creatorem omnium, et in ejus benedictum filium, qui in hunc mundum nasci dignatus est ex benedicta sua matre

et virgine Maria, ad liberandum totum genus humanum, et in spiritum sanctum, unum deum in trinitate et trinum in unitate; et hac recepta fide vos baptizari sinatis in nomine patris et filii et spiritus sancti, atque ita fiatis dei omnipotentis filii et æterni regni heredes; diabolo vero et omni idolorum cultui renuntietis, cui illaqueatos vos, ut majores vestros, ad æternos cruciatus trahere secum studet, si in ejus officio permanebitis. Ut paucis rem expediam, omnes, tam pauperes, quam divites, qui facile et sponte hanc prædicationem accipiunt, in certam spem venient amicitiæ meæ æternique præmii, a deo omnitenente expectandi; qui vero adversantur, neque læto huic nuntio, quem tenere et observare maximi ipsorum interest, obsequuntur, iram meam pœnasque, quas adhibere potero, sentient. Rex longam et disertam habuit orationem; cum vero finem dicendi fecerat, surrexit ex colonis, qui inter eos unus in disertissimis erat, atque ab iis subornatus, ut primus regi responderet et religioni christjanæ ab eo annuntiatæ contradiceret; hic vero, simulac fari incipere voluit, tanta tussi et spiritus difficultate laborare cœpit, ut nullam vocem expromere posset; quare resedit. Tum alius colonus surgebat, qui responsis cadere noluit, etsi priori res minus bene successisset; ut vero fari incepit, adeo balbus evasit, ut nullum verbum eloqui posset ita, ut intelligeretur; tum præsentes omnes ridere cœperunt; quo facto, ille resedit. Deinde tertius surrexit magna cum ira et fastu, et verba adversus regem facere voluit, linguæ volubilitate et exquisita oratione socios suos ulcisci cogitans; hic vero tam ravus et raucus extitit, ut nemo, quid loquere-

tur, audiret; quare, qui cum insolentia et fastu surrexerat, is cum ignominia et dedecore consedit. Deinde his in comitiis nemo erat, qui regi obloqueretur; quare factum est, ut omnes, quæ imperaverat rex, annuerent, rege non prius discedente, quam omnis comitialis multitudo baptizata esset. Tum rex sacerdoti Thangbrando id negotii dedit, ut mulieres, pueros, omnesque vicinos, qui ad comitia non venerant, baptizaret. Quacunque vero rex circumiens populum ad veram religionem convertebat, ibi delubra et aras destrui et comburi, eorumque loco templa ædificari jussit, et ubi usus maxime postulare videbatur, doctores constituit; idem omnia idola delenda, comburenda aut confringenda, curavit. Sic dicit Hallarstein:

Munificus princeps jussit
valde multa deorum templa
et delubra comburi,
ethnicaque simulacra confringi.
Dux, observator morum diligens,
gentes virorum prudentes
religionem bonam docuit;
is regum potentissimus est [1].

Adventus Stefneris Thorgilsis filii in Islandiam.

Cap. 142. Stefner Islandus cum rege Olavo fuit, ut supra commemoratum est; rex cum eo sæpe sermones habuit, erat enim Stefner vir sapiens, et multa loca adierat; quare rex plurimum ab eo de institutis et moribus potentium

1) Ordo: *Fèmildr fylkir vildi láta brenna firna mörg blóthús ok hörga; hann bað meiða heiðin goð. Siðvandr herlundr kendi síðan sannfróðum a) hölda b) kindum góða trú; hann er ríkztr koníngmanna c).* Abest in C; extat in Sk. II, p. 61.

a) *sannfróðr*, sciens veri, F, Sk. *b)* *hauka*, B. *c)* ita dedi; *konúngr manna*, A; *kóngmanna*, Sk.

principum exterorum, ut et de itineribus ipsius atque Thorvaldi Kodranis filii, scitatus est. Stefner ad ea, quæ interrogavit rex, respondit. Rex porro Stefnerem interrogavit, an ei in animo esset, cognatos suos in Islandia visere, iisque sanctam fidem annuntiare. Stefner respondet: ita Thorvaldus a plerisque hominibus ibi acceptus est, quando hoc consilio adiit Islandiam cum Fridreko episcopo, ut me hujus rei desiderium non teneat, et tamen ille ad hanc religionem annuntiandam omni nomine magis idoneus erat, quam ego. Rex contra: quoniam ita exorsus sum christjanam religionem heic in Norvegia annuntiare, ut omnino cum animo statutum habuerim, non prius hoc incepto desistere, quam totum populum ad veram religionem traduxerim, non minus omni studio operam dabo, ut ad deum perducam populum, qui Islandiam ceterasve incolit regiones boreales, quæ propter commercia, aut subvectiones necessariarum rerum, quibus nec ipsi carere possumus, et quarum nonnullis hinc exportatis hæ terræ multo minus carere possunt, huic regno conjunctæ sunt. Id vero minime convenit, homines christjanos fidem suam ita contaminare, ut cum ethnicis commercio aut amicitiæ consuetudine, ut fratres fratribus, jungantur. Quare potissimum animo statui, te in Islandiam mittere ad nomen dei prædicandum, et experiundum, quem exitum res habitura sit; neque ego alium hominem video heic apud nos, qui ad hanc rem magis idoneus sit, eorum enim conterraneus es, et illustri loco natus, et in sancta fide et moribus perfectus. Stefner respondet: libenter quidem jussam a te legationem suscipiam, sive me in Islandiam, sive alio, mittere

volueris, sed vereor, ne ad irritum cadat profectio mea, etenim Islandi, cognati mei, tractatu sunt difficiles, neque facile ab cœptis desistunt. Deinde Stefner, cum se ad profectionem in Islandiam paraverat, vela in altum dedit, aliquot secum habens doctos homines (clericos) et alios comites, ab rege Olavo traditos; prospero cursu ferebantur, brevi et commoda navigatione usi. Stefner aliquanto ante comitia in ostium Guvaæ navem appulit, et statim divinam doctrinam publice cœpit annuntiare; incolæ, cognita adventus ejus causa, et eum esse christjanum, male et indigne eum acceperunt, cognati vero pessime omnium. Ille decimus ipse tam occidentalem, quam australem, insulæ partem intrepidus obiit; cum vero intelligeret, neminem in his pagis adhortationibus suis moveri, quod in australi et occidentali quadrante omnes pagani erant, ira incensus, fana et aras demoliri, et simulacra deorum auxilio comitum comburere, occepit. Quo facto, ethnici coactis copiis, ne fana destruerentur diive læderentur, prohibuerunt. Eadem æstate in comitiis universalibus lege sancitum est, quemvis hominem exilii pœna multandum esse, qui deos vituperaret, aut illis noxam aliquam, aut contumeliam, afferret; hæc crimina persequerentur cognati, his, qui criminibus tenebantur, tertio et quarto lineæ collateralis æquali gradu et intermediis gradibus juncti; ethnici enim christjanismum pro dedecore gentilitio habuerunt. Quam ob causam Stefner in jus vocatus est ab cognatis suis, filiis Osvifuris, filii Helgii, filii Ottaris, filii Björnis, filii Ketilis Silonis; his nomina fuere: Thorolvus et Askel, Torradus et Vandradus, sed Ospakus, frater eorum, noluit eum reum facere. Qui cum Stef-

nerem reum peregerant, hic iis ita respondit: hæc, qua me damnavistis, pœna non mihi nocebit, vos vero, paucis abhinc interjectis hiemibus, graves calamitates et malignam fortunam experiemini. Navis Stefneris hac hieme in ostio Guvaæ subducta stabat; sequenti autem vere, cum nix montana solvi cœpisset, inundatione fluminis et vehementia tempestatis abrepta et in altum delata est, ethnicis pro certo habentibus, deos, Stefneri iratos, hujus eventi auctores esse. Qua de re hos versus composuerunt:

Vehemens turbo, a montibus
ortus, proræ accipitrem Stefneris
totum confregit; vortex montanus
cavam alvum navigii circumfluit;
certum esse affirmo, tantos
motus effectos esse vi divina;
deos adesse præsentes apparet;
amnis glacierum fragmina volvit[1].

Paullo post navis Stefneris ad terram appulsa est, parum aut nihil collisa, eaque vectus Stefner in Norvegiam trajecit.

De genere Hördakarii.

Cap. 143. Rex Olavus, cum universos Vi-

[1]) Ordo: *Fjallrænt felli a) - veðr hefir nú brotit allan stafnvalinn Stefnis b); straumr af fjalli ferr um hol knerri; ek kveð heldr víst, at ásríki c) valdi slíkum gný d); bönd munu vera í landi e); á geisar með ísi.* Abest in B, C; extat in Sk. II, p. 63.

a) *fellr*, ruit, S, hoc ordine: *nú hefir allan stafnvalinn Stefnis brotit; fjallrænt veðr fellr af fjalli; straumr*, &c., nunc tota fracta est navis Stefneris; ventus montanus a montibus ruit; æstus, &c. b) *Stefni*, Stefneri, eod. sens., Sk. c) *allríkr*, præpotens, F, Sk; *ásríkr* (rect. *áss ríkr*), potens deus, S. d) *Freyr*, F; Sk. e) *vindr sleit band á landi*, ventus funem (navis) rupit in terra, Sk; *vindr sleit bönd af landi*, ventus a terra (spirans) funes rupit, F; *vamu með bönd í landi*, sine sensu, S.

kiæ incolas christjanos reddiderat, eadem æstate, qua Stefner Islandiam petiit, ut modo dictum est, boream versus littora terræ prætervectus, quacunque terram adiret, omnes homines ad christjanam religionem convertit, eosque rectos mores docuit. Tum temporis in Hördia multi potentes et celebres viri fuerunt, a genere Hördakarii (Karii Hördensis) oriundi. Hördakarius quatuor habuit filios, quorum unus erat Thorleivus Sapiens, alter Ögmundus, pater Thorolvi Strabonis, patris Erlingi de Sola; tertius Thordus, pater Klyppi ducis, qui regem Sigurdum Slevam, Gunnhildæ filium, occidit; quartus Ölmodus priscus, pater Askelis, patris Aslaki Fitjaskallii; quæ stirps, ab genere Hördakarii oriunda, maxima et celeberrima in Hördia fuit. Hi cognati, de imminenti periculo certiores facti, adventare regem Olavum, ab oriente littora terræ legentem, magno stipatum comitatu, et civibus contra leges antiquas vim et injurias inferre, omnesque pœnis et iniquis conditionibus multare, qui voluntati ejus obsisterent, tempus locumque conveniendi condixerunt, ut de rebus suis consultarent, noverunt enim, regem brevi adfuturum. Cum vero omnes cognati in unum convenissent, is, qui inter eos auctoritate plurimum valuit: norunt, inquit, omnes, qui huc convenere, regem Olavum Tryggvii filium brevi nos visurum, virum artibus, robore, rebus gestis, quibus multis in locis regiones sibi subjecit, celebrem, gloria ejus et nominis fama per omnes borealis orbis partes perlata. Quapropter præstat quidem et convenit, tali tantoque regi subjectum esse, ejusque jussis obtemperare, modo ut justa et æqua postulet; religio vero ignota, quam promulgat, magnopere nobis displicet. Meum ita-

que consilium est, ut nos, cognati, his postulatis aures non præbeamus, nisi rex aliquid nobis gratificetur, quo noster augeatur honos et dignitas. Hæc ratio omnium applausu excepta est. Hoc concilium ita diremtum est, ut omnium consensu et voluntate decretum sit, ut universi frequentes ad comitia Gulensia adessent, ibique regem Olavum, si vellet, convenirent.

Cap. 144. Hæc gens, ab Hördakario descendens, per longam ætatem in Hördia auctoritatem exercuerat. Thorolvus Strabo Jadari præfuit, vir opibus valens et factiosus, in re militari perquam versatus, atque injuriosus; filio ejus nomen erat Erlingus, ut supra docuimus; hic, dum tenera esset ætate, educatoris curæ commissus est, matureque magna erat statura et viribus, et ingenio haud facili esse credebatur.

De Rögnvaldo et Raudo.

Cap. 145. Vir nominatus est Lodin, qui Ærvikæ a meridie Stadi habitavit, vir dives, sed parum animosus; uxor ejus dicta est Gyda, forma venusta ingenioque vehementiore; his duo erant gnati: uni nomen erat Rögnvaldo, alteri Ulvo. Thorolvus Strabo amicus erat Lodini, uxori vero ejus amicior; idem sæpe a Lodine conviviis exceptus, et apud eum diu versatus est; is plurimum prolixos sermones cum uxore Lodinis habuit, famaque ferebat, eum ingratius eximia convivia et amica dona remunerare. Accidit aliquando, cum Strabo convivio Ærvikæ interesset, ut homines ante lucem cursu diætam intrantes, Thorolvo nuntiarent, effractum esse cœnaculum, in quo Lodin dormiebat, ipsumque interfectum, ignaro hujus facinoris auctore. Thorolvus, acrius certari,

dixit; dicunt vero, rem parum curasse, vulgoque suspicionem habuit facinoris, quod ipsa res et ejus ibi commoratio admodum congruere videretur, nemo vero ausus est hoc palam proloqui. Thorolvus Gydæ procurationem suam offerebat, et annuentem domum secum duxit, fundos et res mobiles, quæ ibi erant, in possessionem suam redegit; filios Lodinis ad servitium cogere voluit; Rögnvaldus huic vitæ generi se submisit, Ulvus vero, cum servitutem pati nollet, ut mancipium venundatus et in longinquas terras ablegatus est, quare ejus in hac historia nulla fit mentio. Rögnvaldus cito maturuit, virque fuit magnæ staturæ et virium, forma spectabilis, brevique multo operi absolvendo par, et artificii fabrilis bene gnarus; hunc in numero servorum habitum, cum ad maturam ætatem pervenisset, aliis mancipiis regendis et operibus curandis Thorolvus præfecit. Aliquo tempore Rögnvaldus Thorolvo: volupe mihi foret, tecum versari, si mihi uxorem dederis, quæ ad animum meum fuerit. Ille contra: ea res mihi haud expeditu difficilis videtur, cum familiæ serviles non desint; Sigrida nomen est feminæ, hanc tibi conciliabo; ea est filia minoris notæ rustici, hinc haud procul habitantis, quæ conditio tibi satis congruens est; tuam vero fidelitatem vicissim postulò. Rögnvaldus, se ei non sine fide servivisse, dixit. Res deinde ad effectum perducta, atque Sigrida Rögnvaldo nuptum data, venusta et operum muliebrium perita. Ex his brevi filius natus, nomine Gunnar, qui mature magna fuit statura pulcraque facie; hunc Thorolvus a parentibus abductum dilexit, ut si ipsius gnatus esset. Sic tres hiemes elapsæ sunt. Thorolvus Strabo quavis æstate piraticæ exercendæ causa excur-

rebat, Rögnvaldo rei familiaris procuratore domi interea constituto; per hiemes vero domi quietus manebat, magnam secum habens hominum multitudinem. Vere ejus anni, cum puer Gunnar, filius Rögnvaldi, trium annorum erat, Thorolvus pro more se ad expeditionem piraticam paravit; ante vero, quam domo proficisceretur, Rögnvaldum conveniens ita loquitur: hac æstate heic plus operis, quam pro solito, administrari volo, constitui enim ingentem mihi diætam compotationis ædificandam curare, et hoc opus quam diligentissime elaboratum voluerim; hujus operis tu cum ceteris servis inspector esto, fabrosque comparato, magnam enim habes in administrando diligentiam et in fabricando dexteritatem; ego vero ita rem bene administratam putaverim, si in hac æde proximo autumno potuero amicos meos convivio excipere, et sic meam domum reditionem celebrare. Annuit Rögnvaldus. Thorolvus ad piraticam proficiscitur; Rögnvaldus vero, quæ ad ædificationem diætæ usui erant, comparat, duo fabros, genere Vindlandos, summos artifices, optima data conditione, conducit, pecuniis Thorolvi non parcens, et cum his intimam jungit societatem; opus bene et cito processit. Rögnvaldus diligenter omnia lignorum segmenta et ramenta servanda curavit, et singula ad fabricam pertinentia unus præscripsit. Cum perfecta erat diæta et crypta[1] circumcirca, servos jussit ligna

[1]) *Skot* in veterum ædificiis fuit cavædium quoddam, sive *μεσότοιχον*, inter tabulatum et parietem, qua de re satis habebo lectorem delegare ad Egl. p. 397; eodem etiam spectat hypocausti descriptio in fragmento Vigastyrssagæ: *eldahúsið var svo lagað, að handraðar voru innan veggja, svo gánga mátti milli þeirra ok veggjanna á baki mönnum*; vita Vigaskutæ Cap.

domum vehere, et ab omnibus diætæ partibus strues parietibus altitudine pares accumulare; quæ omnia, ante quam Thorolvus autumno domum rediisset, absoluta sunt. Ut vero advenit, fabricam inspexit et probavit; quærit ab Rögnvaldo, cur tantas lignorum strues domum advehi fecerit. Ille respondet: primo, quod me distædet, tantas audire querelas lignorum inopiæ quavis hieme heic loci, ubi magna copia opus est; deinde vero, quod nolui parietes diætæ recentes, neque satis picatos, solibus rimas agere. Thorolvus, hæc non amplius curans, splendidum convivium in diæta apparari fecit, amicosqve suos advocavit. Potus erat validissimus, et abunde præbitus est. Rögnvaldus plurimum in eo negotii curæque habuit, ut cerevisiam provideret, et intro afferret; fabri Vindlandi cerevisiam infundebant. Hortatus est Rögnvaldus, ut potum quam studiosissime convivis afferrent, neque enim copia defuit, dicens, in eo maxime verti magnorum conviviorum famam, si convivæ primo statim tempore inebriarentur; et pocillatores consiliorum ejus erant consortes, et propositorum conscii. Thorolvus Strabo puerum Gunnarem intimo amore dilexerat, eique nuper rubram tunicam coccinam concinnandam curaverat, et eum juxta se in primaria sede collocaverat. Jam primo statim vespere tam immodice poculis indulserunt convivæ, ut in sua quisque sede somno oppressus jacuerit. Quo cum res devenisset, quamvis non opus esset cerevisiam intro portare, tamen Rögnvaldus nondum ab opere cessavit, atque

27: *hann (Arnórr) var at ok smíðaði skot um skála Skútu ok gaf (Þórbergr) honum hálft hundrað silfrs til, at hann skyldi leyna þeim mönnum þar í skotinu hjá sèr;* et post: *nú hleypr ofan þilit, ok menninnir fram,* &c.

tum innotuit, cui usui essent lignorum ramenta, quæ præcedente æstate conservaverat. Vindlandi enim, operis administri, magnam lignorum copiam ad fores diætæ congesserunt, omnia ramenta domum ad diætam apportarunt, deinde his omnibus atque ingentibus struibus ignem subjecerunt; quo facto, tota cœpit diæta conflagrare. Tum Rögnvaldus ingressus Gunnarem filium ex sede primaria ab latere Thorolvi corripit, et dormientem ad matrem effert, optans, sero ut evigilaret: nunc enim valde sumus occupati, inquit. Illa nimium occupatos affirmavit. Homines, qui in diæta fuerunt, adeo erant quasi vino immortui, ut non prius evigilarent, quam lambente flamma haurirentur; quare diæta cum omnibus, qui intus erant, flammis absumta est. Rögnvaldus quoque cubiculum servorum, igne subjecto, cum omnibus, qui ibi intus erant, concremavit. Deinde ad littus descendunt, navigium comparant, et in sinum propellunt. Tum puer somno expergefactus, flammam et fumum in terra prospiciens, loquitur: mira se jam offerunt, nunc huc deveni, sed paulo ante a latere nutritoris mei obdormivi; tu, sceleste Rögnvalde! sine dubio magni hujus incendii auctor es, quod prædium versus conspicio; præoptaverim ibi apud Thorolvum nutritium meum esse, quam hic apud te, non enim bene de me consules, qui in illum male consulueris. Rögnvaldus eum tacere jussit, excordem appellans. Post hæc boream versus contenderunt, magnam secum habentes pecuniam, tam supellectilem mensalem, quam argentum defæcatum, quas res Vindlandi extulerant domo, dum Rögnvaldus incendium apparabat. Cursu non facillimo usi, a meridie Stadi nave subversa, homines

Vindlandi periere, omnisque pecunia, quæ in navi erat; Raudus vero uxorem suam et filium servatos ad prædium Ærvikam deduxit. Thorolvus Strabo possessionibus, quæ ei hic erant, homines exiguæ dignitatis præfecerat, quibus expulsis, Rögnvaldus fundum occupavit; cognati ejus lætati sunt, quod res suas et bona a patre relicta recuperavisset. Rögnvaldus, cum boream versus Ærvikam pervenerat, ita dixit: Thorolvum Strabonem libertati se donavisse, possessiones suas pro diutino et fideli famulatu sibi reddidisse; quæ relatio omnibus veri esse similis videbatur. Incendium Thorolvi fama late perlatum est, nemo vero scire sibi visus est, quis auctor esset, neque magnopere de ea re perquisitum est, nam Erlingus, filius ejus, puer erat ætate, Thorolvus vero insolens et avarus fuerat, et ob eam causam minus apud populum gratiosus; quo accessit, quod plerique ejus cari amici cum eo in æde concremati fuerant. Cum vero Rögnvaldus paulisper se domi Ærvikæ continuerat, Gunnarem filium secum ad mare deduxit, exiguam scapham comparavit, deinde, sumto majori navigio, scapham longius in altum provexit; tum sumtum puerum costis navigii minoris illigavit, deinde ventorum arbitrio permisit, ipse vero ad terram remigavit. Sigrida de ejus profectione quæsivit, quidve de puero fecisset. Ille, se non aperturum plura, dixit, quam puerum non dicturum, quis Strabonem in æde concremavisset. Deinde Rögnvaldus in prædio suo Ærvika se continebat, et vir magnus existimatus est. Hoc vero de puero referendum, quod scapha, qua vehebatur, vento et æstu maritimo incitata, tandem ad insulam quandam depulsa est. Rögnvaldus rem ita instituerat, ut, quamvis deligatus ad navem puer

se ipse vinculis exsolvere non posset, tamen solutas haberet manus, ut cibum capere posset, quem ei ad vitam sustentandam Rögnvaldus dederat. Insulæ, ad quam appulsa est scapha, idololatra quidam præerat; ibi ingens erat fanum, Thori dicatum; hic vir scapham terræ appulsam reperit, miratusque, ut singula erant ordinata, puerum solvit, et alloquitur; ille vero tacuit. Vir sublatum puerum domum ad uxorem portavit; visus illis puer exoptatus et venustus, ipsi vero nullos liberos habuerunt; periculum faciunt, an quid loqui possit, neque verbum ab eo elicere possunt. Colonus vicinis suis, quid invenisset, aperuit, et scitatus est, an aliqui de hoc puero cognoscerent, unde venisset; nemo vero hoc dicere potuit. Tum colonus: quandoquidem hunc puerum nemo agnoscit, quid aliud, quam ut eum educem, meumque gnatum appellem: nomen vero ex colore tunicæ sortietur, et Raudus (rufus) appellabitur; itaque ibi adolevit, et in magnam staturam excrevit, et vir gnavus extitit. Hunc nutritius suus adeo dilexit, ut ei omnes facultates, quas moriens reliquisset, donaret. Hic idololatra ad multam ætatem non pervenit, illo vero mortuo, Raudus, in omnia ejus bona succedens, rei familiaris administrationem suscepit, et observantissimus deorum cultor extitit; hic dicitur simulacrum Thoris, quod in fano erat, magnis sacrificiis tanta vi auxisse, ut diabolus per simulacrum cum eo collocutus sit, idque ita moverit, ut interdiu cum eo sub dio ambulare videretur; quare Raudus simulacrum sæpe secum per insulam duxit.

Divortium Rögnvaldi et Sigridæ.

Cap. 146. Jam de Sigrida, Rögnvaldi Ærvikensis uxore, dicendum; ea aliquo tempore

in colloquium mariti veniens, sic infit: nos diu una amore juncti et contenti viximus, jam vero in animo est, nostram consuetudinem dirimere, rem enim, quo loco nunc est, non amplius profuturam existimo; consentiens et conscia tecum fui ingentium facinorum, quæ tam occulte patrasti; quippe experientia docuit, neminem, qui vel unum hominem clam interfecerit, felicem ad extremum finem esse; hæc vero gravia crimina, quibus impliciti sumus, majoris sunt momenti, quam unius hominis cædes furtiva. Jam vero audivi, in multis orbis terrarum locis aliam observari religionem, quam eam, quæ a nobis observatur, eosque, qui hanc religionem observent, nomen a deo, quem colant, Hvitakristo (albo Christo) appellato, sortitos, Christjanos appellari; audivi quoque, album Christum tam esse misericordem, ut nemo tam graviter deliquerit, quin ei omnia crimina condonentur, si christjanus esse, ejusque religionem servare, velit; accepi quoque, virum, conterraneum nostrum, multa terræ loca ad hanc religionem annuntiandam circumire; is appellatur Olavus, et est filius regis Tryggvii, Olavi filii; hunc ego quæsitum ibo, et si hæc omnia, quæ de his rebus accepi, vera esse deprehendero, religionem ab eo annuntiatam acceptabo, quo facto, fieri potest, ut res nostræ melius se habeant, quam quem in locum nunc sunt deductæ. Rögnvaldus respondet: penes te hujus rei arbitrium sit, ego vero remanebo, atque rerum nostrarum nulla foret mutatio, si mea valeret auctoritas. Deinde Sigrida cum mercatoribus in Angliam navigaturis peregre profecta, regem Olavum ab occidente maris convenit; quæ facultatem colloquendi nacta, ita infit: ideo huc veni, quod accepi, te aliam

tradere religionem, quam quæ in Norvegia recepta est; jam ego baptismum subire, et, quam tradis, religionem tenere et observare volo. Rex respondet: bono consilio ades, atque pauci sic christianismo sponte se offerunt, et equidem lubens faciam, ut hoc officium tibi præstetur. Tum Sigrida baptizata est. Deinde Sigrida regi locuta est: si hoc bene accidisse existimas, eveniet, quod vulgo dicitur: munus semper remunerationem respicere; tu in Norvegiam venies, ibique veram religionem annuntiabis, majore, ut spero, divina adjuvante clementia, fortunæ tuæ successu, quam incolarum malitiæ et contumaciæ. Notum vero tibi facere volo, virum esse, nomine Rögnvaldum, potentem et divitem, Ærvikæ a meridie Stadi in Norvegia habitantem, et hunc meum esse maritum; jam te rogo oroque, domine! ut in Norvegiam delatus, hunc virum leniter et speciosis verbis ad veram religionem perducas, blandis enim alloquiis, magis quam minis, homo movebitur. Alter vir est nomine Raudus, qui insulæ cuidam, Halogiam adjacenti, præest; hic, qua me attingat necessitudine, haud ita liquet. Hi utrique magni sunt viri, neque multis in rebus ingenio admodum dissimiles; atque, o rex! haud leve momentum habere judicabis, hos viros amicos tibi, magis quam inimicos, esse. Deinde regi diligenter exponit de rebus inter Strabonem et Rögnvaldum intercedentibus, item de potentioribus in Norvegia viris, qui qualesque tunc essent. Sigrida regem Olavum digrediens eximiis muneribus donavit, magnam enim pecuniam ab Norvegia advexerat; postea ad terras exteras peregrinata est, ibique vitam magna cum bonitate finivit. Post non ita multo rex

Olavus Tryggvii filius orientem versus in Norvegiam trajecit, ut supra scriptum est.

Erlingus Skjalgi filius uxorem ducit.

Cap. 147. Nunc inde ordiendum est, unde deflexit narratio: rex Olavus copias suas ad comitia Gulensia duxit, hic enim postulatis ejus responsa daturos coloni, missis nuntiis, significaverant. Cum vero utrique in comitiis aderant, rex primo, cum principibus populi instituto colloquio, his adventus sui causam exposuit, et, ut alios incolas, christjanam religionem amplecti jussit. Tum ex iis, qui potentia ceteros præstabat, respondet: nos cognati hac de re colloquia habuimus, et inter nos ita transegimus: si tu, o rex! nos ad aliquid cogere, legesque nostras conculcare, et nos vi sub imperium tuum redigere, cogitas, decrevimus totis viribus contra resistere, ut, quos adjuvabit fortuna, victoria potiantur; sin vero, rex! nos cognatos aliquibus beneficiis ornabis, id tam prolixe facere poteris, ut fidele tibi officium præstare omnes velimus. Respondet rex: quid ab me accipere vultis, ut quam firmissima pace et gratia jungamur? Tum idem princeps respondet: primum est, ut sororem tuam, Astridam, filiam Tryggvii regis, Erlingo Skjalgi filio, propinquo nostro, colloces, quem omnium in Norvegia juvenum optimæ spei judicamus. Rex contra: hanc conditionem bonam et honestam judico, Erlingus enim opibus et amplitudine generis et formæ gratia valet; sed penes Astridam hujus rei arbitrium est, quare explorabo, in qua voluntate sit, nam, ut divina religio christjana progressus faciat, nulli rei parcam, quam quidem propria facultate facile præstare potuero. Deinde rex mentionem de hac re

cum sorore sua fecit, an, se suasore, Erlingo nubere vellet. Cui Astrida: ergo parum mihi proderit, inquit, regis esse gnatam, regis esse sororem utrinque germanam, si viro nuptui collocabor, ignobili loco nato; ego vero potius aliquot per hiemes aliam exspectabo conditionem; ita finito colloquio, discessit. Rex accipitrem, qui Astridæ fuit, sumi et plumis omnibus nudari jussit, hunc deinde sorori misit. Heic Astrida: nunc iratus est frater meus; surgit illico, convenit regem; ille bene eam excepit; tum ea orare, quæ ipsi placeat, conditionem sibi ut rex prospiciat. Ille: putavi, inquit, esse in potestate mea, quem vellem hominem hoc in regno ad honores evehere. Tum rex Erlingum omnesque ejus cognatos ad se vocari jussit; deinde de re uxoria agi cœptum, eo exitu, ut Astrida Erlingo desponderetur. Deinde rex conventum habuit et colonos religionem christianam amplecti jussit, quæ res, auctore Erlingo et adjutoribus omnibus cognatis ejus, ab universo populo probata est, quod nemo ex optimatibus erat, qui contra diceret. Tum omnis populus baptizatus et christianus factus. Paulo post Erlingus nuptias suas celebravit, magnaque hominum multitudine frequentavit; aderat rex Olavus, qui cum Erlingo dynastæ titulum et amplam ditionem polliceretur, Erlingus respondit: duces fuere majores mei, nolo majorem gerere honoris titulum, quam illi, illud vero optarim, rex, ut esse me facias summum hac in terra virum cum hoc titulo; quod pollicitus rex Olavus, Erlingo digrediens imperium donavit, versus boream, ab mari Sognico, orientem versus usque ad Lidandisnesum, eodem modo atque filiis suis dederat rex Haraldus Pul-

cricomus. Rex porro septemtrionem versus littora legebat, convivia obiens, et quocunque veniret, nomen dei annuntians.

Rex Olavus Rögnvaldum convenit.

Cap. 148. Rex Olavus, cum convivio prope ab Ærvika interesset, reminiscens, quæ Sigrida de Rögnvaldo, marito suo, ut supra dictum est, commemoraverat, missis nuntiis Rögnvaldum ad se venire jussit. Missi Rögnvaldum convenerunt et ei mandata regis exposuerunt. His Rögnvaldus: exoptatos vos adesse jubeo, inquit, intro ad potandum ite, et hic, dum libuerit, manete; ego vero, quod regem conveniam, me causas habere nescio, si nescitis ipsi. Regii, ad regem reversi, exacte responsa ejus retulerunt. Tum rex: erit mihi res cum illo, si illi mecum non est, atque frequens eo veniam. Rögnvaldus, cognito, adfuturum regem, suos omnes domo ablegavit. Cum vero rex villæ adpropinquaret, videbant unum hominem foris. Regi, quis hic esset, quærenti, nuntiant, Rögnvaldum colonum esse. Rex: en vir magnus et magna fatorum spe! Rögnvaldus solus regi obviam ibat et eum salutavit, quem rex amice resalutavit. Deinde rex: eadem de causa veni ad te, Rögnvalde, atque ad ceteros omnes hujus terræ incolas, quod volo te credere in omnipotentem deum patrem et filium et sanctum spiritum, creatorem cœli et terræ et omnium rerum visibilium et invisibilium; hac recepta fide diabolum negato et omnia ejus opera et fraudes, et omnia idola, horumque cultum. Deinde tu, ut alius, quicunque animæ suæ consulere et æternam vitam adipisci vult, baptismum suscipito in nomine sanctæ trinitatis, cum vera pœnitentia et confessione peccatorum tuorum; deus vero, in quem creden-

dum tibi est, tam potens, clemens et misericors est, ut omnia hominis peccata in baptismo abluat, quantumvis mali ante fecerit, si modo se sacerdoti ad confessionem sistat et peccata sua vera pœnitentia fateatur. Cum rex finem dictis fecerat, Rögnvaldus respondit: in mea religione secundam fortunam diu expertus sum, verumtamen placent mihi quæ proponis, uno excepto, quod dicis, subeundam esse confessionem actionesque fatendas, multo enim plura usu mihi venerunt, quam quæ eloquar, quapropter traditam a te religionem non acceptabo, neque tamen alios a profitenda religione christiana dehortabor. Tum rex comprehendi Rögnvaldum jussit, et eum in custodia habuit.

Quatuor provinciarum conventus in Dragsheida.

Cap. 149. Hac eadem æstate rex Olavus quatuor provinciarum conventum indixit in Stado in Dragsheida, quo Sognenses, Fjördenses, Sunnmærenses et Raumdalenses convenirent. Rex Olavus conventum frequentavit, magnam habens multitudinem hominum, quos ex regno orientali adduxerat, et præterea copias, quæ ad eum in Rogalando et Hördia venerant. Coloni, ut constitutum fuerat, in comitia venerunt. Ut vero rex eo cum copiis suis advenerat, ibi, ut aliis in locis, religionem christianam imperavit, et colonos ad imperata facienda tardiores animadvertens, optionem tandem dedit, ut aut prœlio secum decernerent, aut aliter baptismum et veram religionem acceptarent. Coloni, quod rex magnum habebat copiarum numerum, intellexerunt, se regi prœlio fore inferiores, quare eo descensum est, ut omnis populus christianus fieret et sacro baptismo ab-

lueretur. Postea rex insulam Seljam' accessit, et ibi funus reperit sanctæ Sunnevæ, sacrasque reliquias beatæ cohortis, quæ comitata eam fuerat, ut ante scriptum est. Deinde rex in Nordmæriam cum suis profectus, hanc provinciam christianam reddidit.

Rex Olavus Raudum convenit.

Cap. 150. His peractis, rex Olavus per interiora Hladas navigavit, fanum destrui, et omnem, quæ ibi erat, pecuniam ornatumque deorum auferri jussit; ingentem annulum aureum, quem Hakon dynasta faciendum curaverat, ex janua fani demsit, eoque facto, tam fanum, quam ipsos deos, comburi jussit. Quo cognito, coloni, missa per omnes proximas provincias belli sagitta, copias evocant; regem infesto agmine aggressuri. Rex Olavus copias suas ex sinu eduxit, cursum septemtrionem versus secundum littora direxit, Halogiam petiturus, ibique religionem christianam introducturus; Naumudalum boream versus prætervectus, in Raudseyas trajicere cogitavit. Hoc mane Raudus, ut consueverat, fanum suum adiit; Thor erat mœstiore vultu, neque Raudo consulenti ulla dedit responsa; Raudus, rem miratus, variis modis responsa ex eo elicere studuit, et quid in causa esset, quæsivit. Tandem Thor respondebat, et quidem majori cum sollicitudine, sine causa non fieri: premit enim me adventus horum, qui huc in insulam trajicere cogitant, hominum, mihi quam maxime odiosorum. Raudus interrogavit, quinam essent. Thor dicit, regem esse Olavum Tryggvii filium cum copiis. Raudus ait: tu adversum illos barba tua persona[1], quo acrius eis resistere queamus. Thor hoc parum profuturum dixit; exibant ta-

[1]) fac barbæ aculeos horrescere, F.

men, atque cum Thor buccas fortiter inflaret et barba insonaret, tam vehemens tempestas adversum regem orta est, ut, nulla data renitendi facultate, naves ad eundem portum, ubi ante fuerant, rex reducere cogeretur, atque sic aliquoties res exiit. Rex vero hoc majori studio in insulam trajiciendi incitatus est, et tandem, deo adjuvante, ejus benevolentia plus valuit, quam dæmon ille, qui adversum stabat. Cum Raudus iterum fanum adiret, Thor vultum perquam torvum animumque indignabundum prætulit; Raudo causam percontanti, Thor regem insulam attigisse dixit. Raudus: itaque totis viribus illis resistamus, neque statim nos dedamus; Thor vero hoc parum profuturum asseruit. Rex nuntium Raudo misit, ut se conveniret. Raudus tarde respondit: haud ego ad regem festinabo[1], nam adventus ejus cum mihi ipsi minime gratus est, tum potenti Thori, deo meo, multo ingratissimus. Rex ad villam Raudi veniens, omnibus insulanis eo convocatis, Raudo, quique eo convenerant omnibus, verbum dei placide et clementer, nullis adhibitis minis, annuntiavit, et Raudum reliquosque omnes in rectam viam perducere studuit. Rex infit: hanc insulam eodem consilio, atque alia loca, adii, ut te, Raude! et totum hunc populum ab aviis locis, quibus nimium diu, illecebris diaboli seducti, erravistis, traducam, et expeditam illam viam vobis monstrem, quæ omnes ad æternam felicitatem ducit, qui eam insistunt recto tramite divinorum præceptorum: hoc est, in verum deum patrem et filium et sanctum spiritum credere, in ejus nomine baptizari, voluntatem ejus lubenter facere, sancta ejus præcepta servare, et recte factis præmii loco æternam felicitatem a

1) veniam, F

HISTORIA OLAVI TRYGGVII FILII,

EX VETERE SERMONE

LATINE REDDITA

ET

APPARATU CRITICO INSTRUCTA,

CURANTE

SOCIETATE REGIA ANTIQUARIORUM SEPTENTRIONALIUM.

PARS POSTERIOR

USQUE AD FINEM PRŒLII SVÖLDRENSIS.

OPERA ET STUDIO

SVEINBJÖRNIS EGILSSONII,

COLLEGÆ SCHOLÆ BESSASTADENSIS IN ISLANDIA.

HAFNIÆ,

TYPIS HARTVIGI FREDERICI POPP.

1828.

Historia Olavi Tryggvii filii.

CAP. 151.

De Ottare et Avaldio.

Vergente ætate Hakoni, Adalsteinis alumni, in Ylfia, Halogiæ insula, vir habitavit, nomine Thorvaldus, cui cognomen erat Skiljandus; is uxorem habuit Thorgerdam, Hallfrödi filiam, cujus frater, Galtius, vir potens opibus, Sognii habitavit. Thorvaldo Skiljando duo erant nati: unus Ottar, alter Thorkell Silfrius, nothus. Vir quidam, nomine Ingjaldus, in eadem insula, Ylfia, habitavit; hujus filius Avaldius. Ingjaldus amicus erat Thorvaldi, filiumque ejus Ottarem educandum susceperat; Ottar et Avaldius admodum æquales fuerunt, quos inter brevi jurata coaluit amicitia. Erat vir, nomine Sokkius, pirata insignis, homo facinorosus, qui passim rapinis et infestis armis grassabatur *). Hic æstate quadam in insulam Ylfiam delatus, noctu cum copiis escendit, atque domum Thorvaldi, omnibus, qui quidem domi aderant, somno oppressis, ex improviso aggressus, suos ita alloquitur: heic opima prædæ copia se obfert, quandoquidem

*) is amicus erat Gunnhildæ, regum genitricis, ut multi alii mali homines, add. S. quæ verba inferius leguntur.

vir dives hic habitat; neque vires ad resistendum erunt ullæ, si prudenti utemur consilio. Idcirco ædes igne ferroque oppugnemus, res omnes captivas abducamus, ædes hominesque universos incendio absumamus; pars nostrum domum Ingjaldi adeant, idemque ibi faciant. Quod cum nemo dissuaderet, ignem ædibus admovent. Thorvaldus ad limen progressus, quis incendio præsit, interrogat; cui Sokkius, quis sit, aperit. Tum Thorvaldus: quasnam, inquit, injurias ultum is: nihil enim, mali, quod quidem sciam, tibi attulimus? Sokkius contra: nos piratæ, inquit, non quærimus causas, sicubi facultates hominum atque vitam petimus. Oppugnant piratæ ædes igne ferroque: quindecim viri, inter quos Thorvaldus, incendio absumti, paucis evadentibus: res omnes, quibus quidem usus erat, a piratis abreptæ. Qui a Sokkio ad Ingjaldum missi erant, ignem ædibus injecerunt; ille ad fores progressus exeundi veniam hominibus petit: cujus cum nulla fieret copia, ad adolescentes, Ottarem et Avaldium, conversus, ita eos alloquitur: in promptu est, mihi jam ultima adventare fata: verum optaverim, vos ab incendio liberare, ut longioribus uti fatis vobis liceat; nunc itaque vos per fores occultas, quæ in ædibus sunt, emittam: inde, fumum secuti, in sylvam vos conferte; neque, si majoribus rebus vos fortuna servaverit, hujus injuriæ vindicandæ causa vobis deerit. Illi respondent: voluntas quidem in promtu, spes vero rei perficiendæ, quo res nunc quidem loco sunt, exigua. Producti deinde ab Ingjaldo ad fores occultas, evadunt, insciis piratis, tum ob strepitum flammæque vim, tum quod properæ morti non erant destinati. In contrariam in-

sulæ partem devertentes, non multo post ad colonum quendam perveniunt, petuntque, ut quam citissime ipsos in continentem transmittat. Hic, qui adolescentes cognovit, postulata fecit. In continentem delati, se pauperes adolescentulos esse professi sunt: appulerant autem ad terram, qua navis quædam oneraria, halecibus transportandis a Vagis delata, stationem habebat, in australes regni partes abitura: hic operam suam ministeriis navalibus offerunt, et in societatem itineris adsumuntur. Quæ cum austrum versus tendens in sinum Sognicum devenit, adolescentes se sinum ingredi velle affirmant, ibi cognatos suos esse testantes. Gubernator ait: id vobis dabitur; nam hic non deterior erit conditio vestra, quam illic, ubi vos recepimus. Vos autem strenue nobis operam præstitistis: atque præsagit animus, vos brevi majoris momenti viros fore, quam nunc exspectare par fuerit. Deinde in terram exponuntur. Die in vesperam declinante ad Galtium, Ottaris avunculum, pervenerunt, et in exteriore domo in stipula consederunt. Paterfamilias eos adiens interrogavit, quinam essent. Cui Ottar, quis esset, vera retulit. Tum Galtius: adeo vester adventus haud alienus judicandus est: sedem, quæso, adite! Hic, laute habiti honorificeque, septem octove hiemes commorati, in robustos viros adoleverunt. Eo tempore pugna Fitis gesta est, qua Hakonus, Adalsteinis alumnus, occidit, Gunnhilda filiisque in regnum Norvegiæ succedentibus: apud quos Sokkius pirata, ut alia multa atrocia ingenia, gratia plurimum valebat. Vere quodam Galtius Ottarem Avaldiumque allocutus: Te, inquit, Ottar cognate! coa-

lumno tuo antecellere judico, et in rebus gerendis gnavum fore confido. Is vero rerum status in Norvegia nunc obtinet, ut vos domi meæ tueri desperem; quod ii, qui ob cædem patrum vestrorum gravissimis tenentur criminibus, injuriæ ultionem a vobis exspectabunt: his autem, quibus mecum commorati estis, annis, fundos vestros numerata pecunia vendidi, e re vestra maxime fore putans, si mercaturæ gratia Angliam petieritis, fortunæque res vestras commiseritis. Ottar, se hoc consilio uti velle, ostendit. Ea æstate Angliam petunt, lucrosamque mercaturam exercent; tres quatuorve annos in Angliam commeant, et magnam rem faciunt. Tum Orcadas adierunt, ibique, ut aliis in locis, quo venerunt, apud viros potentes et divites honorem nacti sunt.

Adventus Ottaris et Avaldii in Islandiam.

152. Ottar, Avaldium aliquando adfatus: navem, inquit, mercatoriam, Islandico oceano aptam, emere, eoque profectionem instituere, in animo est; audivi enim, ibi in libertate et otio (pace) habitari; honorique etiam ducunt viri præstantiores, eo habitatum concedere. Prius tamen Norvegiam adeundam, occasionemque Sokkii piratæ opprimendi captandam censeo, neque prius inde discedendum, quam patribus nostris aliquantum parentaverimus. Probat consilium Avaldius. Bona deinde nave emta, Islandicis commeatibus idonea, orientem versus in Norvegiam tendunt, sinumque Sognicum intrant. Qui cum Galtium convenerunt, totum suum institutum et consilium ei aperiunt. Quibus ille: ea res commodum accidit, nam Sokkius pirata et Sotius, frater ipsius, haud procul hinc absunt, una tantum

nave vecti: hi noctu in terram egressi, in cœnaculo quodam dormiunt. Vobis autem comitem dabo, Steinem nomine, a quo sibi, utpote ipsis notissimo, vix bene cavebunt piratæ. Tum Ottar ac sui navem repetiverunt eamque in anchoris tenuerunt, exorto inter hæc vento secundo. Post tres una, Ottar, Avaldius et Steinn, exigua cymba terram petunt, et in recessu quodam, prope domum, in qua hac nocte dormiebat Sokkius ac sui, appellunt, atque in terram egrediuntur. Qui cum villam appropinquarent, Steinn piratas conventum ivit, et quod visum est negotii simulans, colloquium Sokkii petiit, atque unacum his vespere poculis indulsit. Cum vero, multa jam nocte, cubitum irent, Steinn Ottari signum dedit. Piratæ, qui septem omnino erant, in cœnaculum veniunt, vestes exuere incipiunt. Splendebat domus, accenso lumine; foris densissimæ tenebræ, nocte illuni. Ottar et Avaldius cito gressu advolant, ita ut infimos scalarum gradus tenerent, cum qui postremi ibant piratarum, in summum pervenissent; intro in cœnaculum se proripiunt. Ottar Sokkio gladium infra loricam per alvum adegit, quo vulnere illico exanimatus est. Avaldius Sotium, lorica se prono corpore exuentem, ense feriit et utrasque nates abscidit; deinde domo excurrunt, ex primis scalis saltu in terram se demittunt, tenebris se committentes; mox cymbam petiverunt, qua vecti navem assecuti sunt. Secundus ventus vehementius spirabat; ideo illucescente die, vela tollunt atque in altum provehuntur, famam consecuti ultionis gnaviter exactæ. Gunnhilda, Regum-genitrix, ut quæ gesta erant audivit, fatur: Male accidit, quod homines, qui amicos nostros interfecerunt et contumelia affecerunt, oculis non conspexi,

ignara, qui hoc facinus patraverint, ut adeo hanc rem impune pati necesse habeam. Ottar ac socii, ferentibus usi ventis, navem in ostium Blandæ, in parte insulæ boreali, appulerunt, territoriis adjacentibus jam tum occupatis. Ottar fundum Grimstungæ in Vatnsdalo emit a viro, cui nomen erat Einari, nave pro pretio soluta, ibique villicationem instituit. Avaldius primam hiemem cum Ottare fuit; is cognomine appellatus est Skegg (barba). Proximo autem vere fundum emit Knjuki in Vatnsdalo, uxoremque duxit Hildam, Eyvindi Sörkveris filiam, ex his nata Kolfinna, femina formosa admodumque superba. Vir quidam nomine Olavus, Haukagili habitavit, opibus et amicis valens, cujus uxor erat Thorhalla, filia Ævaris Prisci ex Langadalo; filia Olavi et Thorhallæ appellata est Asdisa, quam ambiebat Ottar Grimstungensis et multa cum dote in matrimonium accepit, ex qua filium suscepit, nomine Hallfrödum, cui nomen avi materni Ottaris inditum est. Alter filius Ottaris nominatus est Galtius. Valgerda nomen erat filiæ Ottaris & Asdisæ, omnium quæ tum in Vatnsdalo erant feminarum formosissima. Olavus Haukagilensis Hallfrödum, suum ex filia nepotem, educavit lauteque habuit. Hallfrödus, prima jam ætate, magna fuit statura, robustus, virili membrorum structura, superciliis nigricantibus, naso turpi, vultu cætera concinno, crinibus badiis; comæ nativus decor. Idem, cum adolevisset, in vita varius; in prima jam pueritia versus, eosque plerumque probrosos, fundere; parum amicis valens; viginti ferme annos natus Kolfinnam, Avaldii Barbæ filiam, amare coepit. Avaldius, cum nollet filiam ab Hallfrödo illicito amore pellici, ei in matrimonium dare voluit, sed Hallfrödus

nuptias recusavit. Tunc temporis Mar, filius Jörundi Halsis, Mastadis habitavit, is amicus fuit Avaldii Barbæ. Hunc conveniens Avaldius, quam sibi injuriam faciat Hallfrödus, queritur. Hic Mar: consilium præ manibus est: curabo hominem, qui Kolfinnam filiam tuam ambiat; vir nominatur Gris, Sæmingi filius, habitans in Langadalo præ Geitaskardo, amicus meus, locuples atque amicis valens; idem mercaturam cum successu fecit, quin Constantinopolin usque commeavit, magnumque ibidem honorem ab imperatore adeptus est. His dictis Avaldius domum redit; sed Mar nuntium misit Grisi, amico suo, qui et Mastados venit. Qui cum colloquium iniissent, Mar infit: in rem tuam consulam, ut Kolfinnam, filiam Avaldii Barbæ ambias; quæ conditio una est in optimis, cum femina sit pulcra, neque desit res. Qua re probata, Gris unacum Mare ad Avaldium, septimus ipse, equitat. Hos Avaldius comiter excipit; intrant omnes cum patrefamilias ædes, hastis foris constitutis; quarum una, auro obducta, Grisis fuit. Ordiuntur colloqui; atque Mar, nomine Grisis, de connubio agere cœpit; facilem se præbet Avaldius, dicens se in ea re Maris consiliis usurum: „et si feminis idem videbitur atque mihi, non feret repulsam." Huic rei is finis fuit, ut Kolfinna Grisi desponsaretur. Inter hæc, dum intus sedent super his rebus, advenit Hallfrödus ad domum, uno comitatus homine. Qui cum viderent hastas foris stantes, Hallfrödus comiti: Adsunt, credo, inquit, aliqui ex longinquo: tu nostros equos observa, ego vero gynæceum Kolfinnæ adibo. Quam cum convenisset, ille quærit, quid hominum advenisset: Neque tamen, ut credo, quærere opus est, inquit; Mar pro-

fecto adest, te ambiturus; verum haud credo rem facile profecturam, uti nunc sunt res. Cui Kolfinna: fac provideant, penes quos ea res est. Eo consilio utar, ait ille, quanquam procus tuus tibi jam jam magis placeat, quam ego. Ab his exeunt; Hallfrödus Kolfinnam gremio imponit juxta parietem gynæcei. Commodum ab ædibus exitur. Gris oculis erat cœcutientibus; is fatur: quinam isti sunt homines, qui tam submisse colloquuntur. Avaldius: Hallfrödus Ottaris filius et filia mea Kolfinna. Gris: an isthoc moris est? Sæpe quidem ita accidit, ait Avaldius, tuum vero nunc est, hoc incommodi avertere, quandoquidem sponsa tua est. Gris ad hæc: ita judico, inquit, hoc factum esse calumniæ causa. Tum Hallfrödus: id tu scito, Gris! me tibi hostem fore infensissimum, si hanc conditionem tibi cogitas. Mar refert: nihili tua verba hac de re facio, ea enim hac in re nihili æstimabuntur; quippe jus habet, credo, Avaldius filiæ suæ. Tum carmen fudit Hallfrödus.

Ira ethnici, vere ignavi
depressoris multorum vasculorum
lactariorum, sic fere meis
oculis videtur esse terribilis,
ac si haud exiguus, vetulus,
canis villaticus, maxime
advenis confluentibus, obmurmuret;
ante conclave femineum fundo versus*).

neqve curo, Mar sacrificule! qvid adjicias verborum. Mar contra: tu sævas dabis pœnas, si in me verba probrosa jacis. Hallfrö-

*) Ordo: *Reiði allheiðins, sannargs a) sökkvis margra troga* [1]) *verðr* [2]) *suâ b) nokku* [3]) *œgilig* [4]) *fyrir augum mèr, sem úlitill, gamall búrhundr c) stúri úti d) fyrir búri* [5]), *alls*

dus refert: meorum dictorum arbiter sum, credo. Tum unacum comite abeqvitat. Marrem hoc loco non relinquendam dicens, hortatur ut Hallfrödum eqvites persequantur; ita faciunt; his Avaldius duos addidit comites, ita ut novem omnino essent. Hallfrödus domum habuit Haukagili; Olavus, nutricius ejus, de profectione Maris et Grisis suspicatus, misso confestim ad Ottarem nuntio, rem omnem, ut gesta erat, exponit, fore ostendens, ut Hallfrödo opus auxilio sit. Quo nuntio permotus Ottar, e vestigio omnes, quorum copia fuit, viros armavit. Qui cum Haukagilum pervenit, Olavus se jam armis induerat, ipseque ac domestici sui omnes equos conscenderant.

De Hallfrödo Ottaris filio.

153. Nunc de Hallfrödo dicendum. Is cum unico comite prævehebatur, novem viris insequentibus. Cum vero alteri alteros conspexissent, Hallfrödus infit: en, qui nobis instant! nulli vero patiamur, ut hi diutius nos insequantur. Tum ad colliculum quendam

---

mest við för gesta, ek stæri brag. Extat in Sk. 2, p. 84. Abest in B. C. S.

[1]) *torga.* Sk. [2]) *veðr* Sk. [3]) *nökkvi* id. Sk. 132. [4]) sic, Sk. 132; A habet *ægiligs*, quod minus aptum puto. [5]) brúði, F. Sk. 132, coram femina, nempe Kolfinna; sed repugnat metrum.

a) Grisem putat; *sökkvir troga*, proprie accipio, eum qui demergit alveolos lactarios in aquam, ut purgentur, i. e. virum mollem et effeminatum, cui opera lactaria curæ sunt. *b*) *nokku*, sec. vulgarem pronuntiationem, id. q. *nokkut*. *c*) *stúra*, nunc fere, anxio esse animo, tristem vultum præferre; verbum norvag: *sture* notat, demisso capite desidere. *d*) si voces *fyrir búri* huc refers, *búr* de cella cibaria intelligendum est.

aderant, ubi, svadente Hallfrödo, se ad defensionem parant. Gris cum suis superveniens eos adoritur, illis pulcre et fortiter se defendentibus. Verum tamen evenit quod vulgo dicitur, multitudini resisti non posse; is enim certamini finis fuit, ut ambo capti vinculis constringerentur. Gris et socii vixdum equos conscenderant, cum ille: homines, inquit, equis advehuntur, quantum video, non pauciores triginta, quare vereor ut victoria diu fruamur. Jamque admissis equis effugiunt, locum defensioni idoneum quærentes, trajecto amne Vatnsdalensi, cursum sistunt, qua crepido fluminis calle intersecatur. Ottar amnem advehitur, triginta viris comitatus; quem salutatum Gris quærit, quid sibi velit tantus hominum numerus? Cui Ottar: ubi Hallfrödus, cognatus meus? Gris: colligatus est, non vero necatus; et quidem juxta colliculum jacet, ubi congressi sumus. Ottar: contumeliose in eum egistis, etsi quædam causa subesset: an vis tu, Gris! pati, ut hæc causa mei solius arbitrio permittatur? Cui Gris: ego vero, inquit, volo, cum vir sis spectatæ fidei. Et jam pacificationem stipulati digrediuntur. Ottar cum suis reversus, Hallfrödum ac comitem reperit et vinculis exemit. Ottar fatur: haud ista, cognate! profectio honori fuit. Affirmat Hallfrödus, et quærit an Grisem convenisset; quod affirmans Ottar, quo pacto in gratiam rediissent, exponit. Hallfrödus: nihil moror, inquit, quo pacto hanc rem transigas, dummodo Gris Kolfinna non potiatur. Id tui non erit arbitrii, ait Ottar: ille mulierem habeto, cum arbitrium meæ fidei commiserit: tu vero, cognate! peregre ito, ibi majorem honorem et fortunam quæsiturus. Hallfrödus ad hæc:

haud facile visu, qui mihi fidi sint, si patres fallunt; nunc quoque rem sic exituram credo, ut neuter nostrum potiores sit habiturus: id enim primum eveniet, ubi Grisem convenero, ut eum ad certamen circense provocem [1]). His dictis pater et filius digrediuntur; Ottar Grimstungam, Hallfrödus cum Olavo Haukagilum equitat. Paucis post diebus Olavus Ottari genero suo per nuntium præcipit, ut nuptias inter Grisem et Kolfinnam dissuat; alioquin, ob ingenium Hallfrödi, rem in deterius abituram. Idem nuntius Olavo et Hallfrödo refert, eum in nulla re iis adversari velle, addens, Ottarem valde ægrotare, et petere, ut Hallfrödus ad se quam primum veniat, velle enim, priusquam decedat, res suas ordinare. Hallfrödus, ut langvorem patris audiit, eum conventum proficiscitur; sed cum Grimstungam adesset, Ottar, nullo æger morbo, confestim eum comprehendi et in in vincula conjici jussit. Heic Ottar: nunc duarum, inquit, Hallfröde! alterautra conditio eligenda, aut hic in vinculis sedere, aut rem omnem tua ex parte meo arbitrio permittere. Hallfrödus respondit: Næ tu haud ambiguum facis, te mihi esse inimicissimum; atqui jam necesse est, potestatem exerceas, potius quam heic in vinculis et custodia detinear. Mox vincula Hallfrödo exemta. Kolfinna, Grisi matrimonio juncta, rei familiaris curam cum eo suscepit, maritum amore non prosecuta. Olavus de Haukagilo Hallfrödum, nepotem suum eundemque alumnum, peregre ut abiret hortatus est, viatici quantum honesto sumtui ad exteros ituro sufficeret, pollicitus. Ottar pater ejus hoc idem

---

[1]) *De certamine circensi vide Kormaki vitam cap. 1.*

urgebat; hic quoque pacificationis inter eum et Grisem conditiones pronuntiavit, ut Gris argenti dimidium centum [1]) penderet, Hallfrödus peregre proficisceretur. Hic pecuniam accipere noluit, patremque et Olavum ita allocutus est: video vestri in me amoris documenta; quare vero simillimum duco, hoc hactenus in vestra potestate esse, cum tam cupide elaboretis, ut peregre proficiscar; præsagit autem mihi animus, diutinas inter me et Grisem simultates fore. Eadem æstate Hallfrödus, ad navem in portu Hvitaensi profectus, peregre abiit.

Res Ottarem et Vatnsdalenses intercedentes.

154. Eo tempore Thorsteinn Ingimundi filius Hofi in Vatnsdalo habitavit, vir magnæ auctoritatis, prudens, benignus, amicisque valens. Filios habuit Ingolfum et Gudbrandum. Ingolfus omnium in iis tractibus erat formosissimus; de quo sic poëta quidam:

Omnes voluere virgines
cum Ingolfo jungere nuptias,
quæ quidem adultæ fuerunt;
misella sibi visa est quæque tenerior.
Sic et ego cupio, ait vetula,
cum Ingolfo jungere nuptias,
dum mihi duo hærebunt
dentes in superiore palato.

Ingolfus Grimstungam itavit, sermonesque cum Valgerda Ottaris filia, sorore Hallfrödi, habuit. Qua de re cum Ottar Ingolfum admoneret, et rogaret, ut domum frequentare abstineret, ille petulantius respondit, dicens: Vatnsdalum ab habitatoribus ita esse compara-

---

1) circiter viginti denarios.

tum, ut profectiones suas pro lubitu instituere queat: adeoque res in meliorem locum non est deducta. Itaque Ottar, Thorsteinem conveniens, rogat, ut filium admoneat, ne animos hominum irritando tentet. Thorsteinn æquo animo respondit, et facturum se promisit; et paullo post Ingolfum compellans, rogat, ut a sermonibus cum Valgerda, Ottaris coloni filia, miscendis abstineat. Ingolfus respondit: tuo jussu, pater! lubens faciam. Sic primo quidem Grimstungam frequentare desiit, sed tum elegos de Valgerda facere instituit. Qua re Ottar magnopere indignatus, Thorsteinem altera vice conveniens, hac ratione magna se injuria peti queritur: nunc volo, ait, mihi permittas, ut diem Ingolfo dicam; non enim pati queo, rem intactam quiescere; et fama, credo, accepistis, me non inpune tulisse hominum contumelias et acerbitates. Thorsteinn respondit: non equidem prohibeo, quo minus Ingolfo filio meo diem dicas, cum haud iniqua proferas, sed ob ingenium cognatorum nostrorum id minus e re tua esse confido. Jökull Ingimundi filius, frater Thorsteinis, huic colloquio interfuit; is, ira incitatus, Ottari: proh rem inauditam, inquit, te in hoc tractu nobis cognatis crimina intendere velle, quod tibi brevi male vertet. Thorsteinn dein se arbitrum obtulit, qui causam eorum in comitiis Hunavatnensibus transigeret: quod Ottar, precibus et consilio amicorum motus, acceptavit. Tum Thorsteinn: sententiam ergo, utut ea vos acquiescetis, statim pronuntiabo: argenti dimidium centum Ottari pro elegis adjudico; sed Ottar fundos suos vendito et ab hoc tractu migrato. Ottar hac in re summam sibi injuriam fieri testatus est, sed Thorsteinn se, pro u-

triusque partis ingenio, non minus ipsi consuluisse demonstravit. Tum Ottar lares austrum versus trans montana transtulit et Ottarstadis in Nordrardalo sedem fixit. Anni superioris æstate Hallfrödus, filius ejus, e portu Hvitaensi solvens peregre profectus fuerat, qui commoda navigatione usus ad Norvegiam appulit, satrapa Hakono Sigurdi filio summam rerum tum tenente. Quem cum Hallfrödus convenisset et salutavisset, satrapa eum comiter excipiens, quis esset, interrogat. Ille, nomine edito, se Islandum esse dixit; ea vero adventus mei causa est, ut carminis, quod de te composui, recitandi veniam impetrem. Cui satrapa: virum præ te fers, coram potentioribus libere loquentem; quare carmini tuo faciles aures præbebo. Hallfrödus carmen, quod intercalare fuit, digno ore recitavit. Satrapa, actis gratiis, bonas vestes magnamque securim, manubrio argenteis lamellis ornato, ei dono dedit et secum hospitium per hiemem obtulit, quod Hallfrödus accepit. Sequente æstate in Islandiam navigans, ad australem insulæ partem navem appulit; tum eo pater ejus, proxime elapso vere, a tractu boreali migraverat, quocum Hallfrödus per hiemem commoratus est. Deinceps aliquot æstates Hallfrödus in navigationibus consumsit, nunquam vero ad borealem insulæ partem venit; jam vir prædives factus, ipseque navis possessor. Hic æstate quadam, ab Islandia delatus, ad Agdanesum navem tenuit; cum vero homines, quibus cum colloqueretur, nactus esset, audivit, factam in Norvegia regiminis mutationem, mortuo Hakono satrapa, cui rex Olavus Tryggvii filius in regnum successisset. Præterea, regem Olavum omnibus hominibus christianam religionem præ-

dicare; quæ omnia Hallfrödo gravioris momenti visa sunt. Inter omnes nautas convenit, ut votis nuncupatis deos invocarent, ut secundos ventos ex Norvegia aliquo [1]) ad terras ethnicas nanciscerentur. Votum ita conceptum est, ut pecuniam et cerevisiæ tres amphoras Freyo darent, si in Sveciam vento secundo ferrentur, sed Thori aut Othini, si Islandiam redire contingeret. Sed ventus adversum tenuit; quare sinum tandem intrare coacti sunt. Cum vero portum ingrederentur, quod multæ longæ naves ibi in anchoris stabant, ipsam stationem non tenuerunt. Insequenti nocte, cum loco aperto et æstuoso in anchoris starent, violenta tempestate a pelago exorta, funium et anchorarum grave periculum fecerunt; multam noctis partem tenebræ nondum occuparunt; cœlo vero albescente, ex classiariis quidam infit: homines isti in nave mercatoria magno versantur periculo, quippe qui navem teneant, qua maxime tempestati obnoxia est, agite, opem illis quam strenuissime feramus. Mox triginta viri, unam navem ingressi, ad eos remigabant, quorum unus sedens clavum regebat, prasino indutus amiculo, statura grandis. Qui cum ad navem mercatoriam pervenirent, is, qui clavum regebat, mercatores allocutus: vos, inquit, haud bene estis constituti; ingruit enim tempestas, heic vero mare brevibus & scopulis periculosum; nos adsumus, in tutum vos collocaturi. Huic Hallfrödus: qui vocaris? Ille contra: nunc Ancoræ-potens vocor. Dum hæc colloquebantur, unum anchorale crepuit et disruptum est. Amiculatus ille

---

[1]) *Nökkur*, pro adverbio usurpatum, vide Gloss. Njalæ. vel hujus Hist. cap. 204. init.

extemplo se é navi ejecit, et funem pessum sidentem manu assecutus in navem retraxit. Cum funis creparet, hi versus Hallfrödo exciderunt:

Retinacula nostra moveamus;
turbo marinus [1]) incessit navem,
funis anchoræ [2]) nimium intendi occipit;
ubi est strenuus ille vir anchorarius [3])?

Vir amiculatus, qui tum in navem suam evaserat, subjecit:

Sed [4]) præstiti trahendis funibus
virum, indutum toga viridi,
qui indices anchoræ [5]) molitur;
hic est strenuus ille vir anchorarius [6]).

---

[1]) *særoka*] Sk. *særok*, id. [2]) *svörðr*, propr. pellis rosmarini, it. funes ex pelle ejus confecti, de quibus Speculum regale pag. 179–80: "*húð hans (rostúngsins) er bæði þykk ok góð til reipa, ok rista menn þar sterkar ólar af, svá at vel draga 60 manna eitt reip eða fleiri, ok geta þó ekki slitit.*" [3]) *akkeris frakki*, nomen fictum, quod sibi tribuit rex Olavus. De orgine hujus nominis hæc mihi succurrunt: *frakki*, m. g. vir strenuus, ab adject. *frakkr*; in lexico B. Haldoris *frakki* quoque occurrit de principe viro. Itaque *akkeris frakki* est strenuus vir anchoræ i. e. in anchoris trahendis, in re anchoraria, vel princeps anchoræ, cui cura anchoræ est demandata. Quod si hæc, quæ mihi quidem simplicissima videtur, ratio displicebit, alia obvia est: nempe non omni ratione caret, vocem *frakki*, m. esse ligni genus nescio quod, forte fraxinum, cui respondeat vox *frakka* f. g. hasta, "*frökkur dyá*," Rigsmál; quemadmodum *lind* et *askr* de telis usurpantur. Hinc commode explicari potest appellatio ensis *hræfrakki*. Eodem modo vero *akkeris frakki* vir anchorarius dicitur, ac *sverðdraugar* milites, *ægis-jódraugar*, ἐπιβάται. Hanc stropham om. B. [4]) *enn*] quid. cod. leg. *einn*, unum. [5]) *hnakkmiða* in sing. 132.; *hnakkmiði* derivo a verbo *miða*, collimare, certum locum definire, et *hnakki*, caput anchoræ, propr. is quis destinat certum anchoræ locum, index anchoræ, dan. *Boje*. Ceterum occurrit hæc vox in leg. isl. *Jónsbók*, in tit. *Farmannabálki*, et in Skalda, ed. Holm. p. 220, ubi ad var. lect. rejecta est, in textu autem in duas voces (*hnot miði*) distorta. [6]) Hanc str. om. B., sed habet Sk. p. 87.

si scire cupis, inquit. Tum retinacula eorum sublata; hi vero navem mercatoriam remulco tractam in bonam stationem deduxerunt, mercatoribus, qui fuisset amiculatus ille, nescientibus; quibus paulo post innotuit, regem Olavum fuisse; tum enim rex ab Halogia pervenerat, quo, ut ante demonstratum est, proficisci cogitaverat; jamque naves suas ad Nidarosiam constituit, et partim hic, partim Hladis cum cohortibus aulicis commoratus est. Hallfrödus quoque Nidarosiam cursum tenuit eoque pervenit.

De Rögnvaldo et Raudo.

155. Rex Olavus Rögnvaldum ab Ærvikia et Raudum secum in custodia servavit, sæpeque in colloquium venit Rögnvaldi, quod sermoni ejus multa sapienter dicta inesse deprehendit. Die quodam, inter colloquendum, rex interrogavit, ecquid sciret, quis auctor esset incendii, quo Thorolfus Skjalgus (Strabo) de Jadaro periisset? Rögnvaldus respondit: qui noverim? diu quidem una fui cum Thorolfo in Jadaro, atque inde discedens salvum hilaremque eum reliqui; post autem non multo incendii, quo periit, fama ipsiusque mors mihi allata est; verum quotiescunque ea res tangitur, in mentem mihi venit Raudus de Raudseya. Rex haud plura ab eo hac de re expiscari potuit. Deinde Raudum conveniens, quæsivit, ecquid sciret, quis Thorolfum Skjalgum (Strabonem) incendio necasset? Raudus retulit: nescio, sed Rögnvaldus de Ærvikia semper mihi in mentem venit, quotiescunque ejus rei mentio fit. Rex porro: an jam baptizari vis? Cui Raudus: id non prius fiet, quam quid Rögnvaldus statuat,

novero; neque tamen eo secius ille mihi displicet. Tum rex Rögnvaldum et Raudum una convenire fecit, atque insuper de eadem re ipsos interrogavit. Rögnvaldus respondit: idem, rex, hac de re dicere habeo, quod in principio, cum a me quæsivisti. Tunc rex: apparet, vestrum utrumque fidem servare; quoniam vero dicere non vultis, ipse vobis nonnihil dicam. Exinde a principio orsus, cum res Skjalgum inter atque Thorolfum intercedentes ad finem usque enarravisset: sic mihi tradidit, ait rex, Sigrida, uxor tua, Rögnvalde! cujus pietatis fructum vos nunc et deinceps laturos speramus; neque ego hanc rem tam graviter puniam, quam multi exspectabunt et causa subest, si veram religionem amplectimini, nostramque amicitiam perfecte colitis. Hic Rögnvaldus: magna, inquit, o rex! tua fortuna atque benevolentia est, cujus æternos fructus nos, et quicunque tibi obsecuti fuerint, percipiemus. Tumque Rögnvaldus crimen fassus est, singulaque facta a rege recensita; ipse deinde ac Raudus religione, quam rex prædicavit, usuros se eamque observaturos polliciti sunt. Baptizati deinde et a rege in amicitiam recepti. Mox mutuæ cognationis necessitudine examinata, Rögnvaldus se patrem Raudi fassus est. Utrique, venia et consilio regis, ad res suas reversi, religionem suam constanter tenuerunt, et amicitiam cum rege Olavo quamdiu Norvegiæ præfuit, coluerunt, go[illegible]atis vero Thorolfi pecunias pro incendio solvisse, memoriæ non proditum est.

De Kjartane Ólavi filio.

156. Olavus Pavo, filius Höskuldi Dalakolli filii, uxorem habuit Thorgerdam, Egilis

Skallagrimi filii natam, ut supra memoratum est: quorum filius natu maximus Kjartan nominatus est, nomen a Myrkjartane, Hibernorum rege, Olavi avunculo, sortitus. Olavus Pavo Hjardarholti in Laxardalo habitavit, vir potens, genere nobilis, amicitiis valentissimus atque benevolentissimus. Kjartan Olavi filius domi patris sui Hjardarholti adolevit; is eo tempore hominum, qui in Islandia nati fuerant, omni corporis habitu formosissimus: facies magna et concinna, albicante colore; oculi pulcherrimi; magna coma et bombycis instar nitida, capillis circumcirca undatim defluentibus; erat pulcris sane oculis [1]), magna statura, et robustus, quemadmodum Egill, avunculus ejus, aut Thorolfus Skallagrimi filius fuerant. Kjartan habitu corporis omnium hominum fuit maxime conspicuus, ad opera fabrilia dexterrimus, armorum nandique peritia omnium facile princeps, et omnibus artibus cæteros Islandos superabat. Idem hilaris, affabilis, liberalis, adeoque gratiosus, ut nemo esset, quin eum diligeret, qui quidem nomen ejus nosset. Hunc Olavus omnium liberorum maxime amavit. Ibidem Hjardarholti educatus est Bollius Thorleiki filius, Olavi ex fratre nepos; hic et Kjartan æquales fere fuerunt et fratres devoti. Bollius erat statura grandi, perquam robustus, vultu spectabilis, recto naso, facie oblongiore, crassis labiis, neque tamen ore deformi, oculis suspensis [2]) (tenui-

---

[1]) *hann var allvel eygðr*] hæc sententia omnino πλεονάζει, cum præcesserit, *eygðr manna bezt;* abest quoque a Laxdæla, unde hic locus desumtus est.

[2]) *grunneygðr*] ita *C. grimmeygðr*, trucibus oculis, *A.* sine dubio errore librarii.

ore vagina inclusis), ideoque nonnihil patulis, pulcro pupularum situ, crinibus ex badio albicantibus; eidem structura corporis militaris, in cultu vitaque splendor summus: omnibus naturæ artisque dotibus proxime ad Kjartanem accedebat; tantusque inter eos amor intercedebat, ut Kjartan nusquam pedem proferret, quin eum Bollius comitaretur.

De Laugensibus.

157. Eo tempore Osvifus Helgii filius Laugis in Sælingsdalo habitavit, vir sapientia insignis et prædives, is paternum genus ad Ketilem Flatnefum (Silonem), Björnis Bunæ filium ut supra dictum est, retulit, mater vero illius Nidbjörga vocata est, cujus mater erat Kadlina, filia Gaunguhrolfi, filii Rögnvaldi, Mœriarum satrapæ. Osvifus uxorem habuit Thordisam, filiam Thorolfi Parvi ex Medalfellsstranda, ex qua quinque filios, quos supra recensuimus, procreavit, quorum natu maximus, Ospakus, amicitiis maxime florebat, Thorolfus vero natu minimus erat. Gudruna nomen erat filiæ Osvifi, quæ venustate et prudentia omnes feminas, quæ quidem tum in Islandia florebant, antecelluit; eadem in cultu elegantissima, adeo ut mundus aliarum feminarum, præ illius cultu, pro meris puerilibus lenociniis haberetur; omnium feminarum erat callidissima, et disertissima, plerasque liberalitate superabat, magnanimitate aliarum Islandarum facile princeps; ea, utpote liberorum Osvifi natu maxima, familiam consilio et auctoritate regebat. Prædium Laugarum situm est a boreali parte amnis Sælingsdalensis, e regione Tungæ. Gudruna Osvifi filia, quindecim annos nata, viro nupsit, cui nomen erat Thorvaldo, diviti homi-

ni, Garpsdalum [1]) in Kroksfjördo habitanti; is filius erat Haldoris pontificis. Cum eo Gudruna, quod eum minus amaret, divortium fecit, Thordoque nupsit, filio Glumi Geirii filii; is a matre, quæ Glumo superviveret, denominatus est, et Thordus Ingunnæ filius appellatus; hic in Breidafjördo submersus periit. Horum filius erat Thordus Catus, quem Snorrius antistes nutrivit et Helgafelli educavit; ejus filius erat Stufus poëta. Tum Gudruna, Laugis commorata, aliquamdiu in viduitate permansit. Olavus Höskuldi-filius Hjardarholti, summa cum gloria rem familiarem administravit, domi secum habens omnes filios, item Bollium Thorleiki filium, iis cognatum. Kjartan sæpiuscule ad thermas Sælingsdalenses se contulit; quo cum veniret, semper usu venit, ut Gudruna ibi præsto esset; cum qua sermones identidem serere, voluptati Kjartani fuit, nam et prudens et diserta erat; et vulgo rumor erat, inter omnes in Islandia adolescentes, Gudrunæ et Kjartani nullos nisi ipsos pares connubio inveniri. Inter Osvifum et Olavum Pavonem intima viguit amicitia, non eo minus, quod adolescentes amoris affectu invicem conciliabantur. Verum tamen Olavus Kjartanem aliqvando allocutus: nescio, inquit, qui fiat, ut, quotiescunque Laugas adis cum Gudruna collocuturus, animus mihi refugiat; atqui hoc non ideo est, quod Gudrunam aliarum omnium principem non judicem; imo sola est feminarum, quæ, me judice, te digna sit; tamen animo præsagio (quod absit ut divinem), fore, ut nos cognati et Laugenses non constanti

---

[1]) sic *C.* Garsdalum *A.*, in qua voce similitudo soni librarium decepit.

utamur fortuna in commerciis et amicitia nostra. Kjartan respondit; nihil equidem adversus voluntatem tuam, pater! faciam, quantum in me est; spero autem, rem melius, quam tibi præsagit mens, exituram. Kjartan, ut facere instituerat, ad Laugas commeare perseveravit, assiduo comite Bollio.

De Viddalensibus.

158. Vir fuit, nomine Asgeir, cognomine Ædikollus, habitans Asgeirsaæ in Vididalo; is filius erat Audunis Skökulis (temonis), qui primus sui generis in Islandiam venit, et Vididalum occupavit. Audun Skökull erat filius Björnis; Björn filius erat Hundasteinaris, satrapæ Angliæ, et Olavæ, Ragnaris Lodbrokis (hirsutibraccæ) filiæ. Alter filius Audunis Skökulis erat Thorgrimus Hærukollus (cani capitis), pater Asmundi, patris Gretteris. Filia Audunis Skökulis erat Thora, mater Halli, patris Ulfhildæ, matris Astæ, quam duxit rex Haraldus Grœnlandicus; eorum filius rex Olavus Sanctus. Asgeir Audunis filius uxorem habuit Jorunam, Ingimundi Prisci filiam; eorum filius nomine fuit Audun, pater Asgeiris, patris Audunis, patris Egilis, qui Ulfeidam duxit, filiam Eyolfi Claudi, Gudmundi Potentis filii. Filius Egilis et Ulfeidæ erat Eyolfus, qui in comitiis occisus est; is pater erat Ormi, qui confessionarius [1]) erat Thorlaki episcopi. Alter filius Asgeiris Ædikolli erat Thorvaldus, pater Dallæ, quam duxerat Isleifus episcopus; ex his natus Gissur episcopus. Tertius filius Asgeiris erat Kalfus, qui hoc tempore commeatibus mercatoriis vacavit, et

---

[1]) Vide Hist. Eccl. Finni Joh. Tom. 1. pag. 294.

mercator gnavissimus habebatur. Thurida erat filia Asgeiris, nupta Thorkeli Kuggio, filio Thordi Gelleris; quorum filius Thorsteinn. Altera Asgeiris filia erat Hrefna, feminarum, quæ in finibus borealibus fuerunt, formosissima gratiaque apprime florens.

De peregrinatione Kjartanis.

159. Dicitur Kjartan Olavi filius primo vere profectionem austrum versus in Borgarfjördum instituisse, comite Bollio, fratre jurato; de quorum itinere nulla mentio, donec Borgam pervenerunt, ubi tum Thorsteinn, Egilis filius, avunculus Kjartanis, habitavit. Qui Kjartanem cognatum suum benigne excepit, summamque comitatem ejus adventu ostendit, sibi gratissimum fore testans, si diu secum maneret; quare Kjartan Borgæ aliquantisper commoratus est. Hieme proxime elapsa, navis in ostio Gufaënsi subducta steterat, quæ Kalfo Asgeiris filio, supra memorato, fuit, qui eadem hieme hospitio Thorsteinis Borgæ usus fuerat. Kjartan secreto Thorsteini aperuit, eam maxime fuisse sui adventus causam, ut dimidiam navem a Kalfo emeret, addens, se insequenti æstate peregre proficisci velle, atque a Thorsteine quæsivit, quali ingenio Kalfus ipsi videretur. Thorsteinn infit: certo credo, Kalfum bonum esse virum, et liberalis ingenii; et sane venia danda est tuæ, cognate! cupiditati alienos mores cognoscendi; tuamque peregrinationem aliquo modo memorabilem fore opinor; nosmet autem et cognati tui in te multum periclitari nobis videmur. Deinde Kjartan, dimidia nave emta, cum Kalfo societatem jungit, ex qua, elapsis decem æstatis hebdomadibus, præsto ad navem esse teneba-

tur. His actis occidentem versus in Dalos tetendit, bonaque munera a Thorsteine cognato suo accepit. Domum autem delatus cum patri consilii mutationem aperuisset, Olavus ait, festinantius hanc rem, cognate! decrevisti; nihil tamen retractabo. Paulo post Kjartan Laugas equo vectus, Gudrunæ indicavit, se peregre abiturum. Illa eum consilium nimis properasse dixit, plura verba de hac re jactans, quibus intelligeret Kjartan, ipsi hoc non placere. Cui Kjartan: si tibi hoc displicet, aliam rem, quæ tibi placeat, faciam. Ea contra: hoc præsta, nam id mox palam faciam. Quod ut faceret, cum ille postulasset, Gudruna: tecum, inquit, hac æstate peregre proficisci volo, qua in re mihi de tam præcipiti consilio satisfeceris, nullo enim Islandiæ desiderio teneor. Ei Kjartan: hoc nullo pacto licet: nam fratres tui consiliis sunt immaturi; pater vero senex; quare, si patria discedes, omni tutela destituentur. Verum age, præstolare me tres hiemes, ita ut ne cui nubas. Qua de re cum nullam fidem interpondituram se Gudruna ostenderet, ita digrediuntur, diversa sibi sentientes. Kjartan domum Hjardarholtum equitat, et abitum parat. Olavus Pavo hac æstate ad comitia equitavit; Kjartan patrem ab occidente Dalis comitatus est, in Nordrardalo vero digressis, ipse, novem viris comitatus, inter quos Bollius cognatus ejus, navem petivit. Kalfus Asgeiris filius Kjartanem comiter excepit. Qui cum parati essent, navem solvunt, et commodis ventis usi Norvegiæ partem borealem ad Thrandheimum tenent, atque Agdanesum subeunt. Hic rescidscunt, Hakonum Satrapam decessisse, Olavum vero Tryggvii filium regno redditum, cui universus populus se submisisset regemque eum salu-

tavisset; et hoc insuper, regem Olavum novam religionem prædicare, vario civium rumore exceptam. Hinc Kjartan navem ad Nidarosiam appulit. Multi tum in Norvegia magni nominis Islandi fuerunt. Stabant ad pontes tres naves mercatoriæ, quæ Islandis fuerunt: una Brando liberali, filio Vermundi, Thorgrimi filii; altera erat fratrum duorum, filiorum Breidaæ - Skeggii de Fljotshlida, quorum alter Bjarnius, alter Thorhallus nominabantur; tertia erat Hallfredo poëtæ, Ottaris filio, qui, cum Kjartan eo adesset, nuper advenerat, ambo enim eadem æstate ab Islandia navigarunt. Omnes Islandi Kjartanem bene exceperunt, Brandus vero, utpote ipsi ante perbene notus, ut qui optime. Omnes, quos modo recensuimus, Islandi, antequam advenisset Kjartan, de religione, quam rex Olavus prædicavit, deneganda conjuraverant; nunc vero denuo consultarunt, et ab eo (Kjartane) quæsiverunt, quid decernendum censeret. Ille haud expressis verbis sententiam suam significavit, sed probaturum se ostendit, quod universis consultissimum videretur.

Natandi exercitia in amne Nida instituta.

160. Tum quoque rex Olavus ibi adfuit, magnum secum habens virorum numerum; magnis nempe operibus faciundis intentus erat, nam emporium Nidarosiæ constituendum, ædesque regias a Skipakroko (navali brachio) extruendas curabat; ibidem quoque hujus anni autumno sacram ædem instituit. Rex domuum areas in amnis ripa definivit [1]), easque

[1]) *lèt margat tóptir til garða*] sic C. S. *l. m. t. t. gerða* (forte, multas areas circumsepire fecit) A. Sed locum corruptum puto, legendumque "*lèt marka tóptir til garða*," quod in versione expressi; sic supra cap. 99 "*markaði grundvöll til kirkju.*"

deinde, quibus visum est, ædes sibi facere cupientibus, donavit. Die quodam autumni, læto aëre, ex oppido homines exibant, in fluvio Nida nataturi. Quod cum Islandi viderent, Kjartan hortatus est, ut accederent, natandi artes oppidanorum visuri. Ita facientes, unum hominem animadverterunt, cæteris, qui aderant, omnibus arte natandi peritiorem. Tum Kjartan Hallfredo Ottaris filio: num aggredi vis, atque cum hoc homine natando certare? cui Hallfredus: minime gentium, inquit, is enim est, cui in nulla re parem me ponam. Tum Kjartan Bollium cognatum affatus, quærit, an cum oppidano experiri velit, quid natando valeat. Ille contra: istoc meæ facultatis non esse credo. Cui Kjartan: non hercle video, inquit, qua in re nunc se præbeat vestrum contentionis studium; ego vero aggrediar, si neuter vestrum audet. Quibus dictis ad amnem, e regione natantium, progreditur. Kjartan coccinea tunica indutus erat; vestes raptim exuit, in flumen se dejicit, et viro, qui natandi erat peritissimus, nando adlapsus, raptum undis submergit diuque sub aquis detinet, deinde missum facit emergere. Cum vero paulula quiete se recreassent, oppidanus Kjartanem prehensum in undas deturbat; deinde sub aqua urinantur multo diutius, quam Kjartani commodum videretur; tum altera vice tandem emergunt, inter hæc nihil collocuti; jamque tertium flumen subeunt, et multo diutissime sub aquis morantur, et jam Kjartan dubitare cœpit, quorsum hic ludus evaderet, nunquam enim in locum æque angustum devenisse sibi visus est; tandem eo res venit, ut hic vir eum missum faciat, quo facto uterque terræ adnatant et vestes induere incipiunt. Kjartani oppidanus et sta-

tura grandis et robóre conspicuus visus est, a quo, quis esset, interrogatus, nomen edit. Oppidanus infit: tu quidem nandi bene peritus es, Islande! num tu ab cæteris artibus pariter instructus es, atque ab ista? Kjartan respondet: nullus honor mihi nunc ex hac; atque sic, credo, de cæteris erit, quamvis in mea quidem patria in artibus habitæ fuerint. Oppidanus ait: artium quam famam consequaris, aliquantum refert, cum quo tibi res fuerit; aut quidni rogitas, qui vocer? Kjartan se nomen ejus non curare dixit. Tum Oppidanus: Næ tu et virum præ te fers artis naturæque bonis conspicuum, et quoque te nimis superbum geris; non tamen eo minus nomen meum, et quocum nando certaveris, aperiam tibi: sum Olavus Trygvii filius, qui nunc rex hic vocor. Kjartan nihil respondens, sola tunica indutus abiit. Rex, qui se vestibus jam induerat, Kjartanem revocat, et, ne tam propere abeat, jubet; ille gradum, tardius tamen, retulit. Rex pallium humeris detrahit, ajens: non sine amiculo ad tuos redibis, qui vir adeo honestus tantæque fortunæ videaris; quare hoc tibi pallium donabo, velim quoque, ut quod rei nos hodie intercessit, in joco & ludicro ponas, quemadmodum ipse faciam, nam spero paucos fore, qui tibi laudem natandi detrahant, etsi in ea arte me parem invenias. Kjartan, gratiis regi de munere actis, ad suos redit, palliumque monstrat, rem utique pretiosissimam. Islandi indignabundi fremere, quod pallium accepisset, eum se regis potestati subjecisse, atque ejus amicitiæ se venditasse æstimantes. Cum autumnaret, acrior cœli-tempestas suborta est, gelu et frigoribus incidentibus; tum ethnici jactare, non mirum, tempestatem sævire, deos

enim iratos esse regi in primis, et denique omnibus, quotquot novam religionem ab eo prædicatam amplexi fuissent. Paulo post mitiore tempestate succedente, homines multi, plerique ethnici, a proximis tractibus ad oppidum pervenere. Islandi domum in oppido ad hiemandum conduxerant; quorum factioni Kjartan maxime præfuit.

Colloquium inter regem Olavum et Kjartanem.

161. Die quodam rex, conventu Eyris habito, populo, qui eo confluxerat, religionem prædicavit, longa et miti oratione usus; postremo acrius invectus, necem aliasve duras conditiones minatus est iis, qui postulatis suis obsequi noluissent; qua re permoti, multi ex populo baptismum subierunt, atque sic dimissa est concio. Eadem vespera rex ad diversorium Islandorum misit, qui sermonem eorum captarent. Islandi poculis assidebant et hilares erant; magna intus convicia exaudire erat, de rebus in concione ea die gestis, deque postulatis a rege editis confabulantium. Hic Kjartan Bollio: ecquid tibi arridet, religionem, quam rex prædicat, amplecti? Bollius respondit: minime aveo; nam hæc religio infirma et valde inanis mihi videtur. Cui Kjartan: hac de re non eadem mihi tecum sententia est; mihi enim voluntas regis successum habere videtur, ita ut quovis conventu homines ejus postulatis obsequantur; vobisne visus est nullas minas hodie jactare adversus eos, qui jussa ejus subire detrectavissent? Bollius contra: rex sane nobis visus est sine ambagibus significare, graves pœnas daturos, qui ei de amplectenda religione obsequi noluissent. Nolo equidem, ait Kjartan, ab ullo homine cogi, dum

armis ferendis par ero; id quoque forti viro indignum duco, innocentem occidi, animalis more ratione expertis; satius duxerim, si mihi certo moriendum intelligerem, aliquid laudis ergo patrare, cujus diu memoria superesset. Bollius: quid nunc, inquit, cognate! faciendum censes? Kjartan: id statim tibi dicam: si rex hanc nobis religionem, quemadmodum aliis hominibus, obtrudere vult, duæ adsunt conditiones, oppido iniquæ: altera, ut læti postulatis ejus obsequamur, omnem cogendi necessitatem avertentes; altera, si rex coërcitionem nobis inferre certus est, ut eum in ædibus concrememus. Hic Bollius: haud isthoc pusilli animi judico; verum, si quid video, ea res non succedet, regem enim secunda magnaque usurum fortuna auguror; accedit, quod firmis noctu interdiuque dispositis præsidiis sibi cavet. Kjartan ad hæc: ita evenire plurimis video, quod desit audacia, etsi strenui viri sint. Hæc vero potius animi vestri tentandi gratia dixi, quam ut vos serio instigare velim. Bollius: difficile sane, inquit, est perspicere utri ignaviam opus foret exprobare. Tum multi subjicere, hunc sermonem oppido esse supervacuum. Speculatores ad regem redeunt, eique omnem eorum sermonem referunt. Postridie mane rumor it, conventum a rege actum iri, advocatis omnibus Islandis. Constituto vero conventu, rex surgens verba fecit, et omnibus, qui sibi amici esse vellent et religionem amplecti, pro adventu gratias egit; tum ad Islandos oratione versa, interrogat, an in verum deum credere et baptismum suscipere velint. Cum vero non promte assentirentur, rex: quis, inquit, vestrum Islandorum consilium iniit mei in ædibus concremandi. Tum

Kjartan: cogitas, credo, domine! eum fateri non ausurum; sed eccum, qui dixit. Rex ait: est ut te videam, neque exigui spiritus; tibi vero non dabit fortuna, ut me opprimas. Sed vulgo æstimabunt, te satis in te admisisse, ut ne plures reges concrematurum te mineris, qui te meliora docere velint. Cum vero crimen ingenue fassus sis, neque certum sit, mentem dictis respondisse, capite non plecteris. Etenim parvi est, minas æqualis sui perferre, ad id, quod Dominus noster Jesus Christus, rex omnium regum, innocens ab suis inimicis passus est; potest quoque fieri, quod et futurum spero, ut eo constantius sanctæ religioni adhæreas, quo magis invitus eam professus fueris aliisque pertinacius ei resistis; item opinor (quod quoque opto), fore complures decades Islandorum, qui fidem amplectantur, quo die volens baptizari te siveris; speroque, si in Islandiam redieritis, agnatos et amicos vestros tuis monitis aures præbituros, tot enim nunc homines ex ea terra huc convenere. Præsagit quoque animus, te, Kjartan, meliore imbutum religione e Norvegia navigaturum, quam quando huc appulisti. Nunc vos omnes securi et incolumes abite ex hoc conventu, quoquo volueritis. Nolo vos hac vice ad christianam religionem amplectendam vi cogere, nam vivus deus, cœlorum rex, spontaneum et voluntarium cultum postulat; nemini vero fas est invito ad ejus gloriam pervenire. Oratio regis acclamantium favore, præsertim christianorum, excepta est. Islandi vero Kjartanem, quid ipsi videretur, respondere jusserunt. Tum Kjartan: magnas tibi, domine, nos omnes Islandi gratias agimus, quod bonam pacem nobis concedis; sic enim nos facillime per-

suadebis, ut tibi obediamus, si nobiscum moderate et clementer agas, et gravia crimina nobis ignoscas, qui in tuam potestatem ita venerimus, ut de rebus nostris pro lubitu facere queas. Jam non adeo stultus sum, ut lingvæ temeritatem meæ non agnoscam; quippe Islandi cognati nostri diu se in dictis et factis pertinaces præbuerunt; vetus quoque dictum nobis est, cerevisiam esse alium hominem, id quod experientia probat; homo enim sæpe inter vina præcipiti lingva effutit, quæ, cum ad sanitatem redierit, nullo modo efficere volet; res vero inter me et te, domine, ita cadent, quemadmodum dicunt, semper sapientiorem cedere. Quod autem ad religionis mutationem attinet, dicent fortasse Norvegi quidam homines, nos Islandos eum morem a majoribus nostris accepisse, ut potius blandis alloquiis quam minis moveamur, et ego quidem heic in Norvegia ita religionem amplectar, ut proxima hieme, cum in Islandiam rediero, parvi Thorem faciam. Tum rex subridens: probe, Kjartan! inquit, tam ex dictis tuis, quam vultu perspicio, te magis propriis viribus naturæque bonis, quam Thori aut Othini fidere. Sic dimissa concione, cum rex domum venisset, fuere, qui regem hortarentur, ut Kjartanem et Islandos ad religionem christianam amplectendam cogeret, minus caute agere dicentes, qui tot ethnicos homines, qui in dictis non abstinuerint, quominus ei insidiarentur, juxta se habitare pateretur. His rex, vultu irato: isto vero, inquit, consilio non sequar; multos enim, qui se christianos nominant, non melius moratos autumo, quam Kjartanem ejusque socios; tales utique homines digni sunt, quibus commoditas exhibeatur; Kjartanem quippe

ejusque ingenium ita novi, ut non amplius verear, ne mihi insidias paret. Jam autumnus exit. Rex certior fit Thrandos ineunte hieme ingentia sacrificia instaurare, deosque magnopere invocare, ne religionem a rege Olavo prædicatam introduci paterentur.

Rex Olavus religionem christianam Thrandis prædicat.

Cap. 162. Nova hieme rex Olavus, missa per totum Thrandheimum tessera, comitia octo provinciarum Frostæ indixit. Coloni vero, verso in sagittam belli comitiorum symbolo, universos liberos et servos per totum Thrandheimum evocarunt, et cum rex in comitiis adesset, aderat multitudo plebis, panoplia armata. Constitutis comitiis, rex religionem colonis prædicavit, sed cum brevi verba fecisset, coloni conclamantes eum tacere jusserunt: "quod ni facis, inquientes, hic statim in comitiis te aggressi aut interficiemus aut regno expellemus; quam conditionem Hakono regi, Adalsteinis alumno, cum idem a nobis postularet, fecimus; qui cum obsequentem se nobis præberet, fœdus inter nos pacti sumus, idque utrique sincera fide servavimus. Jam vero nos te non pluris facimus, quam illum, quare ea tibi optima fuerit ratio, ut optimi illius principis exemplum sequaris." Rex Olavus, cum furorem colonorum animadverteret, intelligens tantas esse adversariorum copias, ut resistere non posset, orationem ad reconciliandos colonorum animos deflexit, dicens: Equidem bellum cum colonis gerere nolo, memor, a quibus initiis vos, Thrandi! vestram in me benevolentiam auspicati sitis, cum me, ignotum vobis, regem creavistis et ad principatum hujus regni evex-

istis. Ego vero adeo iniquus esse nolo, ut tantas res malo rependam; tum vero ita facerem, si nunc bellum cum vobis serere vellem, et utrinque hominum internecione jactura esset irreparabilis. Nunc itaque id, quod præstat, consilii capiam, ut, fœdere, quod inter nos initio fuit sancitum, bene servato, prospera vitæ gerendæ ratio reciproco auxilio promoveatur. Illuc, quo sacrificium maximum celebratis, profecturus, vestros mores et ritus observabo; quo facto nos omnes unâ de religione, quam tenere velimus, deliberemus, atque de ea re unanimes consentiamus. His mitibus regis Olavi alloquiis, animi colonorum mitescebant, colloquio inter eos amice et ad reconciliationem commode instituto, decretumque est, ut sacrificium media hieme Mœriæ fieret, quo pro more solito omnes potentes coloni et optimates ex Thrandheimo convenirent, ipseque rex Olavus adesset. Skeggius nomen erat potenti colono, qui Jarnskeggius sive Skeggius Yrjensis dictus est, habitans Upphaugi in Yrjis. Is primus omnium his in comitiis contra regem locutus est, auctorque erat colonis, ut christianismo resisteretur; idem unus in summis Thrandorum optimatibus erat. Comitiis eo, quo dictum est, modo finitis, coloni ad sua reverterunt, Olavo rege cum suis Nidarosiam petente ibique considente.

Kjartan Olavi filius baptizatus.

Cap. 163. Hic rex Olavus superiore autumno ædes regias exstruendas, eoque res omnes ad hiemandum necessarias comportandas curaverat; ibi quoque ædem sacram Clementis excitaverat, quæ ædes circa festum Jolense ab-

soluta est, in qua rex et episcopus rem divinam feriis Jolensibus administrari constituerunt. Pridie festi Jolensis Kjartan suos hortatus est, ut noctu surgentes ædem sacram tam prope accederent, ut rationem, qua homines christiani sacras formulas et cultum deo suo præstarent, viderent & exaudirent. Complures assensi sunt, rem magnæ voluptatis fore dictitantes; noctu Kjartan et Bollius templum adeunt, comitante Hallfredo Ottaris filio, multisque aliis Islandis. Hic sonitum campanarum dulcemque cantum audiverunt, svavemque odorem thuris animadverterunt. Islandi non prius domos suas reverterunt, quam sequenti die post missam antemeridianam. Quos inter magna orta est disceptatio de more rituque christianorum hominum, aliis alia hac de re sentientibus. Tandem Kjartan, quid de ratione christianorum judicaret, interrogatus: mirum quantum, inquit, mihi eorum ritus placent, eoque plus, quo mihi innotescunt magis, et mihi quidem semper rex specie magna promittere visus est, hodie autem vultus ejus multo atque antea augustissimus apparuit, quapropter eos melius facere judico, qui ei morem gerant et libenter officium deferant; et, ut verum dicam, inde res nostras et fortunam pendere arbitror, ut, quem prædicat, deo fidem habeamus. Nunc me nihil abstinet, quo minus statim regem accedam et baptizari postulem, nisi id solum, quod regem ad cœnam ivisse puto, et quod regi et christianis doctoribus (sacris ministris) hac die, quam primarium sui dei festum appellant, negotium facessere nolo; etenim credere par est, multi esse laboris, id officium mihi sociisque omnibus præstare, diemque, quo universi baptizemur, oc-

atum iri. Nullo vero modo hæc res, ut fiat, regi Olavo cordi magis esse, quam ıi, potest; neque constantis animi est, ı quamcunque sine modo & temperantia cupiscere. Quomodo, quæso, Bolli cog-e! tibi hæc ratio placet? Bollius, re pro-ı, quid ambo statuerent, Kjartanis judicio quit. Rex, ut antea, hoc die subornave-, qui sermonem Islandorum captarent; ip-ıe hæc omnia, antequam exiisset dies, re-ı sunt.

Kjartan & Bollius regis ministerio se addicunt.

Cap. 164. Secunda feria Jolensi rex, cum tibus se induisset, misso nuntio, Kjartanem se vocavit; qui aliquot viris comitatus ad-t. Salutantem rex comiter excepit, et, cum ıca collocuti essent, jussit, ut sacro fonte trari se sineret. Cui Kjartan: jam id non ıuam, domine, si tuam vicissim amicitiam ɛptus ero. Rex hoc se velle ostendit, totam ım amicitiam in eum conferre. Mihi vero,]uit, quid tu sociique heri collocuti sitis, ɛnissime relatum est; tuque, Kjartan, pro-rbium, quod nobis christianis est, verum ɛe comprobasti: festos dies optimi esse omi-s. Hoc pacto inter regem et Kjartanem nfirmato, Kjartan et Bollius omnesque eo-m convectores baptizati sunt; rex Olavus artanem et Bollium convivio Jolensi adhibuit ɪquê se præbuit amicissimum. Plerique unt, Kjartanem et Bollium in munera au-ca adsumtos esse, quo die albas deposuissent.

Hallfredus poeta baptizatus.

Cap. 165. Regi Olavo die quodam per

vias ambulanti, viri quidam obviam iverunt, qvorum qui primus ibat, regem salutavit, et qværenti nomen, se Hallfrödum vocari dixit. Rex: tune poeta ille es? Ille: versus, inquit, facere possum. Rex: tu in verum deum credere, priscæ superstitioni malæque religioni renunciare volueris; etenim decet te, qui speciem præ te feras viri gravis et liberalis, diabolo non amplius addictum esse. Hallfrödus respondet: belle (commode) tu quidem, rex! verba facis; verum haud gratis patiar me baptizari. Rex: quid postulas? Hallfrödus: ut tu, rex! ipse mihi officium lustricum præstes; a nullo enim alio id accipere volo. Rex ad id descensurum se ostendit. Tum Hallfrödus omnesque ejus convectores baptizati, Olavo rege Hallfrödum sub aqua lustrali tenente. Cujus rei mentionem facit Hallfrödus in carmine quodam laudatorio, quod de Olavo rege fecit:

Eum nactus sum patrem
spiritualem, fateor, qui unus erat
in summis hominum
sub cœlo septentrionali *).

---

*) Ordo: *ek hlaut þann vorðinn guðföður, (ek sanna þat), er var einna* [1]) *manna æztr norðr undir Norðra* [2]) *niðbyrði.* Abest in B., extat in Sk. 2, 98.

[1]) *ýta* Sk, ɔ: *þann ýta*, eum inter homines. *einna*, gen. pl. *rs einn*, unus, sæpissime cum superlativo, sed interdum etiam cum comparativo et positivo construitur, de quo vide gloss. Eddæ. Mea sententia eo vergit, ut putem, *einn*, unus, in tali nexu significare, unius generis, ejusdem generis, et subaudiendum esse substantivum aliquod contextui aptum, v. c. *hluta*, *manna*, *dýra* &c. Sic apud Snorronem in Hist. Olavi Sancti cap. 86, *fátt er svá einna luta, at örvænt sè at hittit annat slikt.* Ibid. c. 101: *Amundi var hinn vitrasti maðr, ok einna manna mest virðr í eyunum.* Spec. reg. p. 22: *þarftu þèr eingan rètt einna meir kunnan at*

Rex Hallfrödum baptizatum avunculis suis, Karlshöfudi et Josteini, tradidit, ut eum *Credo* et *Pater noster* docerent. Tum et Brandus liberalis et fratres, filii Breidaæ-Skeggii, aliique omnes Islandi, qui in oppido erant, religionem christianam amplexi sunt. Festo vero Jolensi vergente, rex, missis in Strindam, Gaulardalum et Orkardalum nuntiis, optimates aliosque magnos colonos ad se invitavit, qui omnes, cum invitati ad regem pervenissent, ab eo summa comitate excepti, et splendido convivio adhibiti sunt; quibus merum tanto studio tamque ampliter appositum est, ut prima vespera coloni, qui nuper advenerant, bene poti essent. Insequenti nocte omnes placido somno corpora curabant. Mane rex, postquam vestes induerat, missam sibi cani fecit; qua peracta concionem tuba convocavit, ipseque eo cum suis se contulit. Convocata vero concione constitutaque, rex Olavus surgens, hunc in modum verba fecit: Nos Frostæ comitia habuimus, ubi colonos ad baptismum suscipiendum invitavi; hi vero contra, ut ad sacrificia cum iis reverterem, postularunt; ita inter nos convenit, ut Mœriæ convenientes magnum ibi sacrificium instauraremus. Notum vero est omnibus hominibus, me multis contumeliis deos affecisse, eorum potestati detraxisse, fractis eorum simulacris, fanis et sacellis concrematis, omnimodo eorum cultum exstirpasse. Quamobrem, ad eos reconciliandos, magno piaculo

---

gera enn Bjarkeyarrètt, ubi ex mea opinione subaudiendum est *rètta*, qu. d. nullum jus mercatorium. [2]) *norðan* F. S. Sk. *niðbyrði Norðra* pro *byrði norðra niðja*, onus filiorum Nordrii, i. e. cœlum septentrionale, Skalda §. 23.

opus esse intelligo, ut meum officium acceptare, et a me sævas iras avertere, meque in imperio regiaque dignitate tueri velint. Quod si igitur ad sacrificia revertendum et cum diis in gratiam redeundum sit, sedet animo, maximum, quod homines solent, instaurare sacrificium; cui non servi aut malefici destinabuntur, sed nobilissimi viri et potentes coloni sacrificandi et immolandi deligentur; ex quibus nominatim appello Ormum Lyrgjam a Medalhusis, Styrkarem a Gimsis, Karem a Grytingo, Asbjörnem Thorbergi filium ab Örneso, Ormum a Lyxa, Haldorem ab Skerdingsstedja, qui heic omnes adsunt. Deinde alii sex ex Thrandis interioribus eligentur, summi quique viri et æstumatissimi; qui omnes bonæ annonæ pacisque ergo immolabuntur. Qvoniam vero urgens necessitas postulat, ut infensos deorum animos iramque, quam multiplicibus delictis nostris et inimica agendi ratione in nos diu exasperavimus et concitavimus, aliquatenus, si non hac vice admodum multum, mitigemus; deinde, altera parte, quoniam vobis curæ esse par est, ut ab iis vestri officii præmia reportetis, nempe ut eorum deliciis et consortio, (quod tam diu omni studio expetivistis, adsociemini: nunc e vestigio in vos, qui hostiæ diis addicti estis, impetus fiet, vosque quam citissime interficiemini atque ad beatitudinem, quam vobis pro perpetuo vestro devotoque officio præstabunt, delegabimini. Neque opus est, ut ad hæc mea verba multos colores pallescatis; nam si dii vestri, quemadmodum dicitis, boni et potentes sunt, æternam vobis beatitatem mercedis loco præstabunt, præsertim si eorum causa, præter totius vitæ exantlatos labores, necem etiam patiemini. Quod

si vero, ut mihi videtur, vultus vestri potius contristantur, neque animi spe deorum consortii, uti par fuerit, eriguntur, de eorum omnipotentia dubitare videmini. Sin veró, quæ vos docebo, sanis consiliis utemini, quod persvasum habeo, vos oro obsecroque, ut nunquam diabolis credatis, qui nulla præmia suis cultoribus præstant, nisi quæ ipsi habent, puta æternam flammam infernalium cruciatuum; ad deum potius vos convertatis, qui tam potens est, tam mitis, tamque benignus, ut cuique vero suo cultori æternam beatitudinem regnumque perpetuum cum se ipso in cœlesti gloria donet, transacta hac, quam in hoc misero mundo agimus, paupere vita. Quod regnum deus omnipotens non minus pauperrimo cuique, quam regi potenti, donat, si eum vera fide et bonis factis colat; tam iis, qui cum per omnem ætatem delicta in eum commisissent, extrema senecta ad ejus misericordiam perfecte confugiant, quam iis, qui inde a pueris eum coluerunt. Regia oratio id momenti habuit, ut omnes, qui eo convenerant, coloni fidem vero deo profiterentur, regisque pacem exposcerent; baptizati deinde juramentum regi præstiterunt, se veram religionem observaturos, cultu sacrificali deposito. Quos omnes rex secum habuit, donec filios aut fratres aut alios necessarios obsides tradiderunt.

Religio christiana Thrandis Mœriæ prædicata.

Cap. 166. Post festum Jolense rex Olavus cum copiis interiora Thrandheimi ingressus est, quem tum Kjartan, Bollius, Hallfrödus Ottaris filius, multique Islandi comitabantur; rex magnis cultuque insignibus copiis stipatus

erat. Cum vere Mœriam pervenit, jam ibi præsto aderant omnes Thrandorum principes, qui tum maxime christianismo adversabantur; quibus se omnes magni coloni adjunxerant, qui sacrificiis hoc in loco celebrandis invigilare prius consueverant. Huc cum magna hominum multitudo confluxisset, rex, prout in comitiis Frostensibus convenerat, concionem advocavit, quam utraque factio panoplia armata frequentavit. Primo strepitus vocesque clamantium; quæ cum posuissent [1]) silentiumque factum esset, rex Olavus, ut ante, colonos ad religionem christianam amplectendam hortatus est. Jarnskeggius hic, ut ante, colonorum nomine ad postulata regis respondebat, inquiens: eadem nobis colonis, quæ prius, sententia stat, ut nolimus, rex! te leges in nobis violare; ea omnium nostrum voluntas est, ut tu, rex! deos colas, quemadmodum ante te fecerunt alii reges, aliique Thrandorum principes, Sigurdus, satrapa Hladensis, et Hakonus satrapa, qui proximus ætate maximam hujus regni partem tenebat, vir excellens tam ob prudentiam, quam strenuitatem, quamvis regio carebat nomine; cujus imperium diu fuit gratiosum, neque is ideo regno exutus est, quod ipse aut pater ejus eo injuriæ processerit, ut non cuique liceret, quem vellet, deum colere. Solus Hakonus Adalsteinis alumnus hæc eadem postulare occepit, quare Thrandi adeo exacerbati sunt, ut rex, vitam sibi minus tutam fore intelligens, si in eo perseveraret, consiliis Sigurdi satrapæ aliorumque amicorum motus, multitudini cedendum putaret; quare

---

[1]) *sjötladist*], *setnadi*, eodem sensu F. C. propr. subsidere, quæ vox occurrit Finnb. rob. hist. c. 34.

tibi nefas fuerit, secus facere quam superiore autumno monuimus; nam de religione mentem non mutavimus.

Thrandi ab rege Olavo ad christianismum adducti.

Cap. 167. Coloni, magna acclamatione orationem Skeggii comprobarunt, dicentes, placere sibi, quæ protulisset. Tum rex: secundum ea, quæ in comitiis Frostensibus acta sunt, templum intrabo, atque ritus vestros sacrificiorumque apparatum observabo. Placuit colonis, et utrique templum adeunt. Rex cum paucis suorum, et colonorum nonnulli intrant, inermes omnes, rex manu gestans baculum securi armatum [1]), auro ornatum. Venientibus in templum haud abfuit copia simulacrorum; quorum Thor, summa religione cultus, in medio sedebat, magna statura, totusque auro et argento ornatus. Rex, sublato baculo, Thorem tanto ictu feriit, ut a pulvinari excussus diffringeretur; tum regii, qui intrarant, accurrentes, omnes deos a pulvinaribus deturbarunt. Qui dum intus essent, Jarnskeggius ante fores templi a regiis interficitur. Rex autem ad suos egressus, omnem populum considere jussit, quo facto stetit oculos circumferens, et ita fari incepit: huc multa hominum multitudo confluxit, et bene ageretur, si quisque vestrum colonorum, quantam præ se ferat fortitudinem, tantum sibi aliisque bonis

[1]) Vox in textu, *refði*, quid proprie significet, mihi quidem incertum est; occurrit Hkr. ed. Havn. Tom. 3. pag. 202, ubi vertitur, baculus securi armatus; *refðismunnr*, de acie securis, occurrit Sturl. 3, 181. Quod in hist. Laxdal. cap. 101 vocatur *refði*, id *bryntröll* nominatur in vita Vallnaljoti, cap. 2.

consiliis prospiceret. Ut vero hoc conventu frequens adest hominum multitudo, ita multo frequentior comitiis Frostensibus coiit. Tum vobis, uti nunc, novos ritus novamque religionem proposui, ut nempe diabolo obsequium renunciaretis, omni ejus ministerio cultuque simulacrorum deposito, vero autem deo, creatori omnium rerum, fidem haberetis, eumque puro corde coleretis. Vixdum fari orsus eram, cum vos, excitato tumultu et clamoribus, quendam vestræ factionis subjecistis, qui diaboli mandata in me peroraret. Cujus conventus is exitus fuit, ut locum coeundi Mœriæ condiceremus. Hic eandem rem, meique domini mandata, in omnium nostrum salutem et misericordiam, peregi, si forte dicto audientes esse velletis; vos autem et vester orator jam multo audaciores et in contradicendo petulantiores, quam antea, facti, me, ut ad deorum cultum redirem, hortati, ut prius, estis, exemplo Hakoni Adalsteinis alumni usi, non posse me, quin ejus exemplum sequerer. Erat sane rex Hakonus vir eximiæ pulcritudinis, statura grandis, robore valens, plerosque omnibus artibus antecellens, quique toto corporis habitu patrem, regem Haraldum, maxime referret; præterea jure paterni generis et harum omnium rerum titulo dignus, qui rex Norvegiæ esset. Nihil vero horum laudi ejus tribuitis, et id quidem recte, nam in ejus arbitrio non posita sunt, sed a deo omnipotente tributa et constituta, qui etiam ei notitiam sancti sui nominis dedit, eumque insuper excelsum principem regni a patre relicti constituit, et pro lubitu bene maleve agendi liberum arbitrium, ut cæteris mortalibus, ei concessit. Qua re eum, qui hæc concessit, remunerabit? Vos coloni exem-

plum ex Hakono repetivistis, qui hæc eadem, quæ nos nunc proferimus et persequimur, postulare orsus est. Quomodo, quæso, ille dux equitibus prospiciat, qui animum, ne quid veri perspiciat, occæcat, et sua sponte a malis impostoribus longe a recta via seductus, in hostium manus traditur, qui eum in profundam æternæ mortis fossam dejiciunt? quomodo is rex vocari potest, qui servo abjectissimo et malevolentissimo se imperiumque regendum tradit? Id Hakono laudi ducitis, quod servorum suorum minis deterritus veram religionem deseruit, creatorem suum ludibrio habuit, se vero ipsum ignominia notavit, qui deos colere aggressus sit. Puerile et humile fuit, hoc misellum regnum, præ æterna felicitate nihili habendum, tanti æstimare, ut pro eo comparando deum negaret et ministerium desereret sancti domini, qui ei tot tantaque bona concesserat; id vero multo abjectius fuit, quod tam degenerem et meticulosum se præbuit, ut ad veritatem redire noluerit, immo postea fœdus cum iis inierit, qui eum per fraudem a deo alienarant, quod pater ejus nunquam fecisset. Rex Haraldus, qui ethnicus fuit deique ignarus, omnes, quos artis magicæ diabolique cultores acerrimos nosset, interfici jussit; ex cujus dictis elucet, eum opem ab illo exspectasse, qui se creavisset, quamvis, qui deus esset, ignoraret. Quod autem de Hakono satrapa mentionem injecistis, ille pirata potius, quam princeps, appellari meruit; nam cum nobilitate generis satrapæ dignitatem meruisset, tamen principes, quibus imperium hujus regni jure competebat, quibusque servire debuisset, partim præliis, partim astutia et dolis interemit, regnumque sibi subjecit. Ille in

Dania, jussu regis Haraldi Gormi filii, quamvis invitus, baptizatus est, suique qui adfuerunt omnes, et jurejurando interposito regi Haraldo promisit, se omnes Norvegos ad christianismum perducturum. Prius vero quam e Dania solveret, omnes, quos rex Haraldus ei tradiderat, doctores et clericos remisit, et acerrimus dei hostis (apostata) factus est, rege Hakono hoc pejor, quod nulla re ad apostasiam perducebatur, nisi propria malitia et diaboli dolis; neque mirum fuit, fructum malum ex mala radice emicaturum, nam Sigurdus satrapes, pater ejus, maximum fuit decipulum et laqueus, exitium et pernicies regis Hakoni, aliorum principum minis ipsiusque infirmitate accedentibus. Vos vero etsi celebratis liberalitatem Hakoni satrapæ, ejusdemque virtutem propter victoriam, quam ex piratis Jomensibus reportasse visus est: id tamen verius est, eam victoriam non virtute partam, sed opera diaboli, nefandoque scelere, quo filium septennem, non minus quam se ipsum, diabolo dicavit. Proinde non est, quod speretis, me vestris adhortationibus, blanditiis minisve, adduci posse, ut sanctæ fidei et amori domini nostri Jesu Christi renunciem; nunquam enim meam dignitatem ita dehonestabo, ut inimici (diaboli) libidini serviam, quemadmodum isti dei hostes (apostatæ), quos memoravimus. Sed opus non est, ut longioribus dictis ducamini: nunc statim aut religionem christianam amplectiminor, aut mecum prælio decertatote; id tamen sciatis, velim, Thrandi interiores! heic multo plures adesse mihi addictos, quam speretis, neque dubito, nos majus dicrimen adiisse, quam cum rustico aut oppidano Thrandheimico dimicare. Rex finem dicendi fecit;

quod vero Skeggius interfectus erat, nemo rusticæ factionis copias ducere et signa adversus regem Olavum conferre sustinuit. Qua re factum est, ut omnes regi sese dederent et ad officium redirent. Tum rex omnes, quotquot nondum fuerant baptizati, sacro fonte lustrandos curavit, et obsides, in pignus observandæ religionis, a rusticis accepit. Deinde rex suos cum christianis doctoribus per omnes Trandheimi provincias dimisit; tumque omnes Trandheimi incolæ baptizati sunt, nemine religioni resistente. Rex Olavus cum copiis Nidarosiam rediit ibique consedit. Coloni vero funus Jarnskeggii in Yrjas deportarunt, et in Skeggjahaugo (tumulo Skeggii) ab orientali parte humaverunt.

Divortium Olavi regis et Gudrunæ.

Cap. 168. Rex Olavus, loco temporeque coeundi condicto, cognatos Jarnskeggii convenit, iisque multam pro cæde ejus obtulit, multis nobilibus viris cædis causam agentibus satisfactionemque postulantibus. Jarnskeggio una erat filia, nomine Gudruna. Tandem fœdus inter regem Olavum et cognatos Jarnskeggii ea lege factum est, ut rex Olavus Gudrunam duceret. Cum vero tempus nuptiarum adfuit, rex et Gudruna in eundem lectum coierunt; prima autem nocte, qua una concubuerunt, Gudruna, regem somno oppressum putans, cultrum strinxit eique intentare cogitavit. Quod rex, qui vigilaret, animadvertens, cultrum ab ea eripuit, lecto surrexit, ad suos exiit, et quid rei esset, ostendit. Gudruna quoque vestes sumsit, et cum omnibus viris, qui eam illuc comitati fuerant, statim abiit, nec unquam postea

in lectum regis Olavi venit (torum cum Olavo rege communicavit).

Rex Olavus Gruem construendum curat.

Cap. 169. Hac eadem hieme rex Olavus navem longam, in lingulis prope amnem Nidam, construendam curavit, multos fabros adhibens, opere celeriter procedente. Species erat navis rostratæ [1]), triginta interscalmiorum, prora puppique excelsis, alveo tenuiore, lateribus non altis; quam navem rex Gruem appellavit. Kjartan Olavi filius et Bollius hiemem, qua christianæ religioni nomen dederant, cum rege transegerunt. Rex Kjartanem præ omnibus Islandis magni æstimavit, propter genus et artis naturæque dotes. Constat quoque inter omnes, Kjartanem adeo gratia valuisse, ut inter aulicos nullum habuerit obtrectatorem. Item constabat inter omnes, nunquam fere talem virum, qualis fuit Kjartan, ab Islandia venisse. Bollius quoque cognatus ejus fortissimus vir habitus est.

De Hallfrödo poëta.

Cap. 170. Poëta Hallfrödus Ottaris filius cum rege Olavo fuit. Hic die quodam regem adiens, rogavit, ut carmini, quod de ipso fecisset, aures præberet. Qui cum præbiturum se negaret, Hallfrödus: id penes te sit, domine! sed si aures carmini præbere dedignaris, disciplinas, in quibus me erudiendum curasti, oblivioni tradam; his enim non major, quam carmini, inest poëticus lepos. Rex: difficilis poëta es; audientiam carmini tuo præ-

1) in textu *snekkja*, de qua voce vide scripta soc. litt. isl. Tom. 6. pag. 134.

bebo. **Hallfrödus carmen**, quod intercalatum erat, graviter (multa fandi libertate) recitavit; quo pronuntiato, rex: egregium carmen est, beneque compositum; tune jam mihi apparere, mecumque esse vis? Hallfrödus: equidem prius satellitibus Hakoni satrapæ adscriptus sum; jam vero neque tibi, neque alii principi operam dicabo meam, nisi fide data promiseris, mihi usu venturum nihil, quapropter me abdices aut a te repellas. Rex: is tibi vultus est, qui te virum promittat in paucis parum moderatum multaque sibi sumentem, tuoque de ingenio ea circumfertur fama, quæ opinionem mihi faciat, te aliquid acturum, quod nullo modo approbare queam. Hallfrödus respondit: hujus rei remedium in promtu est; tum tu occide me. Rex: tu sane quidem difficilis poëta es; verum tamen meus satelles esto. Sed restat tamen de cognomine (ut dicam), ait Hallfrödus, quid mihi pignoris (in cognominis monimentum) das, si difficilis poëta appellabor? Rex: intelligo, te hoc cognomine uti velle; itaque hunc a me ensem perpulcrum accipias velim; quem multam habere cautionem comperies, carebit enim vagina; hunc ita tres noctes et tres dies conserva, ut nemini fraudi sit. Tum Hallfrödus carmen pepigit:

Scio late potentem regem
misisse politori carminis
nudum gladium; quadantenus
nunc possideo pretiosum cimelium.
Bullæ capuli splendent
in manu gladii custodis,
cum munus vibro regium;
protensam habeo, rex, cuspidem.*)

*) Ordo: *ek veit, at víðlendr* 1) *konúngr sendi visu* 2) *skreyti* 3) *nökðan brand; nú ák* 4) *dýra* a) *Sýrar* 5) *mey* 6) *af nökkvi* 7) *b*).

Hallfrödus ensem tuto conservare potuit. Idem deos nunquam culpavit, etsi alii eos vituperarent, dicens non debere homines eos increpare, quamvis iis fidem habere nollent. Is aliquando, audiente rege, hos versus fudit:

Hjölt verða skrautlig fyrir hirði[8]) *skavlkvíngs*[9]), c) *þá ek of*[10]) *skjálga*[11]) *konúngs nauti d); höfum framdan kera e), gramr!* Abest in B. Extat in Sk. p. 109.

[1]) *víðlends* Sk. [2]) *var* S. [3]) *skeyti*, compositori, Sk. [4]) *at* F, Sk. non cerni potest in S. [5]) *sýra* Sk., *sýrra* F. [6]) *mér* S. [7]) *við nökkva nú flaustr burar Austra*, 132. pro *af nökkvi — dýra*, quod alium prorsus sensum parit. [8]) *herði*, incitatoris, A. S. 132. *hyrði* scribit Sk. [9]) sic dedi proprio marte; *skavglúngum* S., *skolkníngs um* Sk., Al. leg. *skaulkúngs um*, *skelkjun* 132, al. *skelkum*. [10]) hanc vocem suscepi ex 132, et idem valere puto ac *um*, si postponatur vocibus *þá ek*.

a) *Sýr*. Freyæ nomen, cujus filiæ fuere Hnoss & Gersimi (Brabeum et Cimelium), Hkr. 1, c. 13. item Skalda p. 212, in quo loco quatuor versus exciderunt, ita restituendi ex cod. mscr.: *Grèt ok at Óði, gulli Freyja; heiti eru hennar, (Hörn ok Þrúngva, Sýr, Skjálf, Gefn, ok it sama Mardöll; dætr'ro hennar) Hnoss ok Gersimi.* Hinc *Sýrar mey*, filia Freyæ, ponitur pro re pretiosa. Similes lusus poëtarum affert Skalda p. 134. *b*) *af nökkvi* prop. foret, ob aliquid, ob certam causam, et jungendum cum *sendi*; sed puto legendum *at nökkvi* (id. qv. *at nokkuru leiti*, quadamtenus, ut *at hváru*, utut est), et sensum esse: etsi gladius vagina caret, obtinui tamen rem pretiosam; *nökkvi* autem est pro *nokku*, et hoc pro *nokkuru*, quemadmodum est in Edd. Sæm. Atlam. str. 26, *vera man þat for nekkvo*, et Völsungak. 13. *þó kved ek nökkvi nornir valda*. *c*) *Skavlkvíngr*, ensis, id. q. *skelkvíngr*, quod affert Skalda pag. 215, propr. terrorem incutiens; *hirðir skavlkvíngs*, pugnator (h. l. pro pron. possess., in mea manu). *d*) i. e. gladium a rege dono acceptum. *e*) *keri*, καθετηρ, h. l. de cuspide gladii accipio. *Framdr* ex interpret. Skaldæ p. 248, *framiðr er sá er framar er settr*, quo loco accipi potest vel de ense protenso, vel de milite in primore acie constituto. Imaginandus vero est poëta, ense protenso, versiculum fundere.

Illud prius erat, quod rite
colui ipsum dominum Hlidskjalfæ,
animo promtum; virorum
fortuna sæpe vertitur.*)

Tum rex: mali sunt hi versus, atque emendari debent. Hallfredus perrexit:

Omnis hominum prosapia
carmina composuit in gratiam Odinis;
novi permagnam nostrorum
majorum diligentiam;
Verum invitus, eo quod Odinis
imperium poetæ bene placuit,
odio habeo primum Friggæ
maritum, cum Christum colam.**)

Rex ait: tu nimium in id incumbis, ut deos laudes, quod tibi vitio vertendum. Tum Hallfrödus:

Afficiens viros donis! repudiamus
divinum nomen corvorum cultoris,
qui, comprobantibus populis, versutiam
exercuit in ethnicismo.***)

---

*) Ordo: *Hitt var fyrr, er ek gat vel blóta sjálfan geðskjótan Hliðskjálfar harra* [1]); *skipt* [2]) *er á gumna giptu.* Abest in B. Est in Sk. 2, p. 110.

[1]) *herta* S. Sk. [2]) *skipti* id. Sk.

**) Ordo: *öll átt* [1]) *aldar hefir skipat ljóðum til hylli Óðins; ek man allgilda iðju várra niðja. En* [2]) *þvíat vald Viðris hugnaðist skáldi vel, legg ek trauðr fjón á frumver Friggjar, þvíat þjónum Kristi.* Abest in B.

[1]) *ætt*, id. F. S. Sk. [2]) *emek*, sum, F. Sk.

***) Ordo: *hölda* [1]) *reifir* [2]) *a)! höfnum goða nafni hrafnblóts* [3]) *b), þess* [4]) *er ól lóm c) í* [5]) *heiðnum dómi, við lof lýða.* Abest in B.

[1]) in exscripto stropharum, mihi transmisso, scriptum erat *holda*, sed cum C. et 132 haberet *havlda*, non dubitavi ö pro *o* restituere. [2]) in exscripto erat *reifnir*, sed in lect. var., ubi scriptio codicis repetebatur, stabat *reifir*, quod secutus sum; nam si vel in cod. scriptum fuit *reifnir*,

Ad hæc rex: non res in melius it, et hos quidem versus melius non fecisses; quos jam novis versibus emenda. Cecinit Hallfrödus:

Robustus ille Thor cum Odine
Freyus et Freya sint mihi abalienati
et irati; renuncio vanæ de Njördo
superstitioni; sit mihi rex propitius.
A solo Christo et Deo omnem benevolentiam
exposcere volo; molesta mihi est
ira Filii; is celebre terrarum
imperium sub Patre tenet. *)

Rex: hoc melius quam non factum; alteramque stropham compone. Tum Hallfrödus:

Is mos est apud Sogniorum
regem, quod sacrificia prohibita sint;
cogimur pleraque, olim observata,
ludibria (decreta) fatidicarum vitare.

---

putaverim id pro *reifvir*, et hoc pro *reifir* esse habendum. C habet *ræfir*, F. Sk. *reifur*, 132 *reifa*. [3]) *hrafnblæs* (1. *hrafnblæts*) id. Sk. [4]) quidam: *þat*, quod, scil. nomen. [5]) *or*, ex, C. F. Sk. 132.

a) i. e. rex! *b*) nempe Othini, qui et *hrafnfreistuðr*, corvos consulens, dicitur Skálda, p. 97. str. 4. *c*) *lómr*, avis, colymbi species, it. dolus. Hkr. 1, c. 53. hist. Hak. grandævi c. 318, 2. str. hinc *lómgeðr*, *lómhugaðr*, indole colymbi, versutus (ut *hauklundaðr*).

*) Ordo: *Enn rammi þórr við Grimni, Freyr ok Freyja, skyli mér fjarð a) ok gravm; ek læt af dul* [1]) *b*) *Njarðar; líknist gramr c*). *Ek vil* [2]) *kveðja Krist einn ok Guð allrar ástar; reiði Sonar erumk leið; (hann) á frægt* [3]) *vald* [4]) *foldar und* [5]) *Feðr.* Abest in B.

[1]) pro *af dul* habet 132 *aðul* et al. *óðal*. [2]) *bið* F. [3]) *frægr*, celeber, Sk. & al. [4]) *valda* pro *vald á*, S. [5]) quid. *við*, unacum

a) *fjarðr* idem esse puto ac *firðr*, remotus, abalienatus, a *fjarri* procul. *b*) *dul*, arrogans de se ipso opinio, h. l. vana superstitio. *c*) putat regem Olavum.

omnes homines Odinis
stirpem in auras rejiciunt;
cogor, posthabitis Njördi
natis, Christo supplicare.*)

Hallfrödus Ottarem interficit.

Cap. 171. Vir fuit nomine Ottar, genere Upplandus, cujus frater Kalfus nominabatur, ambo regis Olavi satellites; hi cum rege fuerunt, magni ab eo æstimati, sed apud populum minus gratiosi. Illi poëtæ Hallfrödo invidebant, quod nimium apud regem valere videbatur**), sed Hallfrödus iis cedere noluit. Vespere quodam inter potandum accidit, ut res inter eos ad altercationem veniret; rex, qui aderat, quod intelligebat, Ottarem in altercando Hallfredo imparem fore, causam ejus verbis patrocinatus est. Cum vero rex discessisset, rixa redintegrata, res tandem in contentionem abiit. Hallfrödus dixit, Ottarem

---

*) Ordo: *Sús a) siðr með Sygna ræsi, at blót eru kviðjut* [1]) *b)*; *verðum at förðast flest forn-haldin skaup norna c). Allir ýtar lúta Oðins ætt* [2]) *d) fyrir roða e); ek verð* [3]) *neyddr at biðja Krist, frá niðjum Njarðar f).* Abest in B.
[1]) *kveðjot* S. *kviðat* Sk. [2]) *blót*, sacrificia F. *orð*, verba, 132. [3]) *nú er*, jam sum F. *nú em* id. 132.

a) *sús.* contr. pro *sú es*, i. e. *sú er*; is est. b) *kviðja*, vetare, vid. indic. ad jus eccles. ed. Thork. Eundem significatum habere videtur *kveðja* (v. *kveða*, quæ duo verba haud raro permutantur) in Fjölsvinnsm. 48. *Urðar orði kveðr engi maðr*, nemo fatis resistere potest. c) ita vocat ethnicæ religionis vanitatem. d) i. e. deos, Ases. e) *lúta fyrir roða*, vento dare, spernere. f) ɔ: Freyo & Freya.

**) *Gángr* h. l. videtur proprie esse, adeundi venia, aditus, ut Knytl. cap. 103, quo sensu etiam *gaung*, n. pl. occurrit ibid. cap. 58. vel id. qu. *gengi*, n. successus, fortuna, honor.

per se vix sufficientem fore, si res inter eos ad iras verteret. Cujus disceptationis is exitus fuit, ut exsiliens Hallfrödus Ottarem securi, quam ei Hakonus Satrapa dono dederat, letali vulnere feriret. Kalfus et qui aderant, Hallfrödum comprehensum compedibus et manicis vinxerunt. Lex erat, si quis hominem in ædibus regiis obtruncasset, ut morte plecteretur. Kalfus ac sui regem adeunt, cædem Ottaris renunciant, qualis homo Hallfrödus esset, nunc apparere dicentes: hac ratione, ait Kalfus, aulicorum cohortes atterere cogitat, neque adeo certum est, an ipsi capiti, si occasio fuerit, parsurus sit. Kalfus et socii Hallfrödum omni modo quam maxime calumniabantur, usque eo donec rex, ut postridie interficeretur, jussit. Kalfus hac re lætatus est. Noctu Hallfrödum in vinculis servabant, eumque postridie mane ad supplicium ducebant. Tum Hallfrödus: num mortuus est, cui vulnus inflixi? Illis adfirmantibus, Hallfrödus: adeo dignus videbor, qui moriar; sed ubi Olavus rex? Quid ad te, inquiunt; jam te morte damnavit. Hallfrödus: si qui hic adsunt, de quibus bene sim meritus, nunc mihi eam referant gratiam, ut me ducant prope eo, ubi rex sit; pro aulico enim hospitio gratias ei agere volo. Tum evenit, quod vulgo dicitur, habere quemque in inimicis amicum. Aderant viri, qui agnoverunt, Hallfrödum sibi bene fecisse; hi eum ducebant haud procul inde, ubi rex Olavus et Sigurdus, episcopus aulicus, constituti erant. Quos appropinquans Hallfrödus, regem compellavit, dicens: memento, domine! quod mihi promiseris, te nunquam me abdicaturum; fidem ne violes, alias convictus noster brevior erit, quam optarem. Altera res, quam afferam, est,

quod patrinus meus es. Hic episcopus: per deum, domine! fac homo talium, tantarum tamque bonarum rerum aliquem fructum percipiat. Rex Olavus respondet: ita esto, domine episcope! ut petis. Mox Hallfrödum vinculis exsolvi jussit, quod et fecerunt. Graviter hanc rem tulit Kalfus. Hallfrödus postea in aula fuit, rariore jam regis favore et convictu infrequentiore usus; hanc tamen cædem rex pro eo expiavit. Die quodam, cum Hallfrödus coram rege staret, ad genua ejus procidit; rex eum lacrimas fundere videns, quærit, quæ res eum tantopere afficiat. Hallfrödus: tangit animum ira tua, domine! qua levari lubens optarim. Rex respondet; ita esto; legationem meam obito, qua si defunctus eris, in gratiam mecum redibis. An tu ensem possides, quem tibi dedi? - Possideo sane, domine! ait ille, neque unquam vaginam intravit; neque tamen ulli homini noxæ fuit. Rex: bene convenit, difficilem poetam difficilem possidere rem; num stropham facere potes, in cujus singulis versibus ensis recurrat. Hallfrödus: periculum faciam, si vis, domine! omnia enim tentabo, ut iram tuam a me avertam. Tum Hallfrödus versus fudit:

Unus est ex gladiis gladius,
qui me gladiis divitem fecit;
nunc adversus vibratores gladiorum
creber existet gladiorum conflictus.
Non defectus erit gladiorum,
si mihi contingat vagina
colore picta [1]), ei gladio aptata;
dignus sum tribus gladiis. [2])

---

[1]) *jarðarmens*, omnes; *jarðarleggs* Hkr. quod vertitur, e ligno, lignea; ego vero de colore intelligo; nam *jarðarleggr*, crus

Rex, gratiis pro versibus actis, insigne artis documentum poëtica facultate ostendere dixit; tum ei vaginam ensi commodam, sollerter elaboratam, donavit his verbis: nunc gratia inter nos reconciliata esto, et si qua in re deliqueris, ut aut mensæ adesse aut ædem sacram adire, aut tale quid, negligas, præ plerisque aliis ignoscetur tibi. Ille regi pro ipsius benignitate blande gratias egit.

Hallfrödus ad Thorleifum Sapientem mittitur.

Cap. 172. Paulo post, die quodam, accidit, ut Rex quæreret, ubi poeta Hallfrödus esset. Kalfus respondet: nunc pro more solito deos, puto, clanculum colit; cujus rei indicio est, quod imaginem Thoris, dente factam, in sacculo suo habet; utique tu, rex, nimium ejus ignarus es, neque potes eum, qui revera sit, explorare. Rex Hallfrödum illico arcessi jubet, et, cum adesset, quærit: num verum est, Hallfröde! quod de te narrant, te Thoris imaginem in sacculo tuo habere eamque colere? Hallfrödus reponit: hujus rei culpa vaco, quod et experientia mox docebit; nunc statim fac excutiatur sacculus meus; nulla enim subducendi facultas, etsi optavissem, mihi fuit, quippe qui hanc criminationem non præsagiverim. Excussus deinde est, neque quicquam in sinu ejus inventum, quod eum criminis a Kalfo intenti convinceret. Tum Kalfo Hallfrö-

terræ, lapis est, ut *foldar bein*; *steinn* vero, quod lapidem significat, sæpe de colore usurpatur. *jarðarmen*, torques terræ, vulgo mare sonat; deinde vero etiam de lapide sumi potest, ratione habita montium orbem terrarum cingentium, Edd. Snorr. p. 9.

[2]) Abest hæc stropha in B. Extat in Sk. p. 112. & in. Hkr. 6, c. 90.

dus: isthæc, inquit, sane capitalis calumnia est, quæ res tibi malo erit, si mihi quam libet tui copia fiet; tu quoque me prius comprehendisti, atque parum abfuit quin me neci dares, aliquà tum quidem causa, nunc vero nulla, nisi solo mendacio et calumnia. Rex ait: nullo modo vobis una manere licet; quare Kalfus ad res suas redito; tum neque te, neque alios, apud me deferet; tu vero, Hallfröde! legatus in Upplanda proficiscere ad virum, nomine Thorleifum Sapientem, Thorleifi Hördakarii filii ex filia nepotem, qui religionem christianam amplecti non vult; hunc aut interficito, aut excæcato; ad quam profectionem secundam tibi addam meam fortunam, inceptis tuis adspiraturam; quot volueris homines tibi comites adscisce; sed legatos olim ad Thorleifum misi, qui eorum, quæ volui, nihil perficere potuerunt. Hallfrödus respondet: haud mihi ista profectio libero homine digna videtur; libens tamen, quo me cunque mittere voles, proficiscar; volo autem, ut Josteinn avunculus tuus me comitetur, meorumque consessorum quos eligam, ita ut omnino simus viginti quatuor. Deinde instruitur iter. Illi, donec in sylvam prope a prædio Thorleifi sitam pervenerunt, equitant; heic in loco sylva vacuo ex equis descendunt. Tum Hallfrödus: jam villam adibo, vos autem me hic ad tertium diem, si opus fuerit, præstolemini; si ad id tempus non rediero, vos domum revertite. Josteinn se ei comitem obtulit, quod ille renuit. Induit se Hallfrödus habitu mendici, faciémque quam maxime commutavit, colore oculis indito, sed versis palpebris, vultuque limo et carbonibus oblito; barbam promissam sibi adaptavit, mento et genis adglutinatam; et jam senecionis ho-

minisque prorsus ignoti speciem referebat, denique tergo injecit fasciculum centonum [1]) oblongum, in quo ensis, munus regium, absconditus erat. Thorleifus, more priscorum hominum, in tumulo haud procul ab ædibus sæpiuscule considere solitus est, id quod usu venit, cum jam Hallfrödus adesset. Hic ad tumulum tendens, tarde et senili anhelitu gressum moliebatur, gravi tussi (quippe senem agens) laborans, in barbam identidem inspuebat, oculos, quamvis hebetes, distorquebat ad dispiciendum, ecquid hominum foris esset. Ad tumulum accedentem Thorleifus salutavit, et qui vir esset, interrogavit. Ille contra: senex pauper sum, inquit, udore et nunc maxime frigoribus debilis, quippe qui tota hac hieme sylvas pererraverim; initio superioris autumni in manus incidi satellitum regis Olavi in Thrandheimo; ad regem ductus, cum me ad christianam religionem vi cogere pararet, clam aufugi, uno regiorum prius interfecto. Ex quo tempore inedia et gelu male mé habuit, tecto capite oberrantem; brevi autem vires resumerem, si recreatione fruerer. Ideo me huc contuli, quod fama fert, te virum esse liberalem et in multos tuæ opis indigos beneficum; quare mihi aliquam opem præbeas, quæso. Thorleifus respondet: quid hujus rei fiat, nescio; credibile tamen est, te multa loca obiisse et res multas nosse, si senex es; lingva quoque satis facili uteris. Inde multa de situ et nominibus locorum quærere cœpit, mendico ad singula, quæ interrogavit, prudenter & copiose respondente. Thorleifus loquitur: ecquis vir cum rege Olavo fuit, nomine Hallfrödus; illum sæpe som-

[1]) faciculum corticis betulini. S.

nio, neque id quidem admodum memorabile; verum regii huc brevi aderunt. Senex contra: Hallfrödi istius fama ad me pervenit, eaque raro bona; atque ipse in me expertus sum, eum ibi adfuisse, nam unus erat ex iis, qui me ad regem duxerunt. Hæc dicens senex in tumulum ad eum anhelus nititur. Thorleifus fatur: nescio, quis hominum sis, aut quid loquare; sed tu in oculis meis haud sane exiguus appares. Tum surgere conantem rapit Hallfrödus atque subjicit sibi, quippe multo robustior; ambo per tumulum devolvuntur; Hallfrödus superior factus, tigillum in oculum Thorleifi adigit atque e capite excutit. Tunc Thorleifus: nunc evenit, qui mihi semper fuit tui timor atque sollicitudo, Hallfröde! neque jam solus ades, nam fortuna regia te comitatur; haud dubito, regis esse mandatum, ut me aut interficias aut excæces; nunc autem te oro, ut mihi alterum oculum des; tibi vicissim cultrum et zonam donabo, utrumque rem pretiosam; postea, si usus erit, opem tibi feram, nam fieri potest, ut aliquando auxilio hominum indigeas. Hallfrödus respondet: nullus inducor, ut acceptis muneribus aut rebus pretiosis jussa regis violem, immo in me solus recipiam, ut oculum alterum gratis tibi dem. Thorleifus ei pro oculo gratias egit; atque sic diversi discedunt. Hallfrödus ad suos in sylvam se recipit, magno gaudio se invicem excipientibus. Thorleifus domum rediit, nec ulli de vulnere retulit, prius quam Hallfrödus procul abiisset. Hallfrödus ac sui iter persequentes, via ducente eo venerunt, ubi Kalfus villam habuit; is in agro constitutus sementem faciebat. Tum Hallfrödus: commodum accidit; sceleratum illum Kalfum interficiamus. Josteinn reponit:

ne faciamus; ut fortunam ita misceamus infortunio. Hallfrödus contra: non ex æquo res agitur, si, viro bono mutilato, hunc nequam hominem vivere sinamus; neque possum, quin ei notam saltem imponam. Tum Hallfrödus, equo desiliens, Kalfum comprehendit et alterum oculum ei eruit. Kalfus mutilationem impatienter tulit. Hallfrödus fatur: etiam nunc tu mollitiem ostendis; neque mirum, multum te et Thorleifum Sapientem fortitudine et virtute interesse. His gestis Hallfrödus cum suis iter pergit, donec regem conveniret; rex eos salutavit, et, quid novi, interrogavit. Hallfrödus se Thorleifum excæcasse refert. Rex: tum bene rem gessisti; itaque ostende mihi oculos ejus. Hallfrödus oculum Kalfi deprompsit et regi monstravit. Rex: ubi talem oculum nactus es; jam plura, quam præcepi, te fecisse credo; hic enim oculus Thorleifo non fuit. Hallfrödo deinde alterum oculum ostendenti, rex: hic, inquit, Thorleifi oculus est; vera nunc refer, quid feceris. Tum Hallfrödus se Thorleifum altero oculo privasse, alterum Kalfo eruisse profitetur. Rex: ergo mandatum non nisi ex parte dimidia exsecutus es, quare altera vice redito, atque Thorleifi oculum, qui restat, mihi referto. Nolo, ait Hallfrödus, Thorleifo oculum, quem ipsi dedi, eripere; Kalfum vero, si placet, adibo eumque omnino excæcabo aut interficiam; nondum enim non nisi ex dimidia parte remuneravi, quod me hastæ cuspide arietavit et vinctum ad necem trusit, ut furem; et, ut verum profitear, ideo non plus mali ei intuli, quod talem homuncionem indignum duxi, quocum negotium communicarem. Rex rem ibi loci fore

jussit. Hallfrödus deinde cum rege versatus est, magnoque honore habitus.

De Ögmundo Ditto et Gunnare Bicolore.

Cap. 173. Hoc tempore multi, iique nobiles viri in Islandia fuere, quos inter & regem Olavum Tryggvii filium cognationis necessitudo intercedebat. In his Vigaglumus, filius Eyolfi Hrugæ & Astridæ, filiæ Vigfusis ducis, ut supra memoratum est. Soror Vigaglumi, nomine Helga, Steingrimo in Sigluvika nupta erat, quorum filius nominabatur Thorvaldus, cognomine Tasaldus. Vir in domo Vigaglumi adoleverat, nomine Ögmundus, Rafnis filius. Rafn eo tempore vir erat dives, et in Skagafjördo in insula septemtrionali, habitabat; is Glumi matrisque Astridæ mancipium fuerat, sed a Glumo libertate donatus; hujus ergo libertus Rafn fuit. Mater Ögmundi, cujus nomen non proditum est, erat ex familia Goddalensium, Vigaglumumque cognatione attingebat. Ögmundus erat pulcra facie, statura grandi, bonæque spei juvenis; egregieque a Glumo cognato suo habitus. Glumus, jam ætate provectus, Thverbrekkæ in Öxnadalo habitavit, cum Ögmundus, cognatus ejus, ætate maturus esset; Vigfus vero, Vigaglumi filius, in Norvegia apud Hakonum satrapam degebat. Vere quodam Ögmundus Glumo significat, se peregre proficisci velle; volo, inquit, navem Gasis emere, patrisque pecunias, quæ affluentes sunt, in id impendere, tua vero opera et intercessione uti. Glumus respondet: multi quidem peregre proficiscuntur, qui spei melioris non sunt, quam tu videris; sed plurimi interesse duco, te potius in hac peregrinatione honorem et famam, quam opes, con-

sequi, si utrumque consequendi facultas non erit. Glumus ei navem emit ab hominibus Norvegis. Ögmundus iter parat, multa adsumta pecunia, quam ei pater dedit; constitutumque est, ut ipse præfectus navis et convectorum esset, quorum plurima pars erant Islandi, qui quidem prius ad exteros non fuerunt profecti. Provectiore jam æstate solventes, prosperis flatibus usi sunt, vehementes, commodos tamen, ventos nacti. Ex alto delati, terram declinante die conspiciunt, vento secundo terram versus acrius spirante. Norvegi, qui viam monstrabant, magis tutum esse demonstrabant, insequenti nocte velo demisso navem in uno loco tenere, lucis autem ortu terram velis petere. Ögmundus infit: vento tam commodo absit ut non utamur; incertum enim est, an sequenti mane tam secundus obtingat, luna vero claro lumine noctem collustrat. Illi morem ei gerunt, et vela ventis dant. Cum vero haud procul a terra abessent, incidunt in multas longas naves, quæ copulis junctæ in freto quodam insulari in ancoris stabant, quas non prius conspexerunt, quam unam earum adnavigantes pessum depresserant, quo facto continentem versus in portum tendebant. Tum homines quidam, qui in nave mercatoria erant, eos incautius navigasse dictitabant, Ögmundo, utrorumque fuisse sui cautionem, reponente. Longis istis navibus præfuit Hakonus satrapa; navis autem, quam adnavigantes depresserant, erat viro, nomine Hallvardo, diviti satrapæque amicissimo; res omnes, quæ in navi fuerunt, amissæ; homines servati. Sequenti mane Satrapæ confestim nunciatum est, quæ contumelia et damnum ipsi illata essent; quo nuntio ira accensus: hos,

inquit, homines stultos esse nebulones apparet, neque ante ad exteros adiisse; nunc tibi, Hallvarde! potestatem facio, pœnas iis infligendi, tuæque contumeliæ vindictam exsequendi; hos enim tales esse credo, qui te viribus superiores non sint, quippe cui neque animi fortitudo, neque in agendo strenuitas desit, quin illis, quicunque tandem sint, parem contumeliam aut etiam majorem rependas. Vigfus Vigaglumi filius excipit: tu hos homines in gratiam recipias, quæso, ea lege, ut, si rem tuo arbitrio submittant, vitam illis concedas; nunc ibo, ut sciam, qui homines sint, reconciliationem, si quid confiet, tentaturus. Satrapes respondet: facias licet; sed fiscum [1]) meum, in tantis facinoribus pecunia expiandis, justo iniquiorem illis visum iri auguror. Vigfus ad navem mercatoriam se contulit, et Ögmundum cognatum suum agnovit, quem salutatum nova ex Islandia de patre suo sciscitatus est. Ögmundus ad interrogata respondebat. Deinde Vigfus: res vestra in magno discrimine versatur propter hos casus; tum exponit, quantum deliquissent, et Hakonum satrapam in reconciliatione difficilem se præbuisse; nunc eo fine huc ad te veni, cognate! ut svadeam, rem tuam satrapæ arbitrio ut submittas; ego vero causam tuam, quantum potero, præparabo, tumque aliquo modo bene procedet. Ögmundus reponit: ea mihi de hoc satrapa fama perfertur, ut omnem causam ejus arbitrio submittere nolim, præsertim si mala minatur; ea enim præ-

---

[1]) *lokarr*) ex conjectura fiscum (crumenam) reddidi; vox occurrit in compos. *Orðlokarr*, cognomen viri, Njal. cap. 25, o. sacculus verborum; id. q. *Orðabelgr*, homo loquax; quondam putavi, *lokarr* esse promum condum, quæstorem.

stabit; sed non denegabo, si moderatus in postulando sit. Vigfus contra: respiciendum tibi est, quid te deceat, nam cum eo nunc tibi res est, cujus iram perferre nequeas, si judicium ejus detrectas. Vigfus ad navem satrapæ se contulit, eique significat, horum quosdam suos esse coalumnos, quosdam vero cognatos: qui et causam suam tuæ potestati subjicere volunt. Tum quidam ex satrapæ comitibus: falsa tuo domino refers, Vigfus! illi nullam dignam pro se satisfactionem offerunt. Hallvardus infit: verissimum est, mihimet convenire, ut injuriam ipse ulciscar, aliorum opera in auxilium non vocata. Satrapa eum sic facere jussit. Vigfus fatur: ejus hominis necis auctor ero, si licebit, qui Ögmundum cognatum meum interfecerit. Hallvardus reponit: etsi vos, Islandi, animositate valetis, tamen exspectare par est, hujus terræ incolas, qui alicujus momenti videntur, contumelias sine satisfactione non magis a vobis, Vigaglumi cognatis, quam ab aliis hominibus æquo animo passuros. His dictis Hallvardus ad navem mercatoriam remigat; satrapa vero Vigfusem firmo apposito præsidio custodivit. Hallvardus, cum ad navem pervenisset, quærit, quis præfectus navi sit. Ögmundus nomen suum edit. Hallvardus: ego sociique gravia adversus vos crimina habemus, eoque fine huc adsumus, ut noverimus, ecquam dignam satisfactionem præstare velitis. Cui Ögmundus: non mulcta denegabitur, si non immoderate postulata fuerit. Hallvardus contra: hæc res ad eos pertinet viros, qui pro gravibus contumeliis exiguam mulctam accipere dedignantur. Ögmundus reponit: mulctam denegabimus, si ex adversa parte superbe agitur. Convenientissimum quoque puto, ait

Hallvardus, id a vobis non petere, quod ipsi offerre debuissetis. Tum in navem insiliens Ögmundum aversa securis parte tanto ictu percussit, ut confestim animo linqueretur; quo facto satrapam convenit et rem indicat. Sed satrapes eum minorem quam pro meritis ultionem exsecutum dixit. Cui Hallvardus: præfectus eorum gravissime hac in re deliquerat, quare hac vice non plura patrare visum est, quam eum ad deliquium percutere; commodum nempe fuit, contumeliam contumelia rependi; in expedito autem est, ultionem deinceps augere, si ita visum fuerit. Quæ cum Vigfus resciret, rem ægerrime tulit, et Hallvardo aut vulnus aut necem, si occasio se obtulisset, inferre cogitavit; sed Satrapes ita fecit eum custodiri, ut nulla se daret occasio. Ögmundus ad se rediit, gravi plaga accepta, et tandem, cum multum hiemis decubuisset, sanitati restitutus est; hanc ob rem magno habitus ludibrio, ita ut quocunque veniret, Ögmundus Dittus (labes) appellaretur; verum ille se scire dissimulavit, quid quisque loqueretur. Vigfus sæpius ad eum veniens, hortatus est, ut injuriam ulcisceretur: qua in re, inquit, opem tibi feram, ut contumeliæ tibi illatæ vindictam persequaris. Ögmundus ait: hæc res non eo spectat, cognate! mihi quidem videor hac in causa non plus ignominiæ accepisse, quam Hallvardus; vixque exspectare erat, nos minorem ultionem fuisse mansuram, qui tam atrociter causam nostram a principio instituerimus; temerarium est, hoc ulcisci, cum Hallvardus Hakoni satrapæ gratia tantopere valeat, tu vero in potestatem ejus huc veneris; aliud profecto Glumus, pater tuus, de me meruit, quam ut eo periculi te adducam, ut per me de mem-

bris aut vita tibi metuendum sit. Vigfus respondit: ea de re nullam tibi gratiam habeo, neque habebit pater meus, quod tibi sumis, rebus meis prospicere, ubi egomet nolim; qua in re te potius timiditate, quam cautione duci judico, atque malum est, homini adesse, qui cor leporis in pectore gerat; maxime quoque credibile est, te magis serviles natales, quam genus Thveraënsium referre. Ita digrediuntur, Vigfuse ira quam maxime incenso. Elapsa hieme, itemque vere, Ögmundus navem parat, et æstate in Islandiam trajicit, magnam pecuniæ vim in hoc itinere lucratus, navemque in Eyafjördum appulit. Glumus statim de adventu navis certior factus est; eidem relatum, quanta Ögmundo contumelia illata esset. Ögmundus, cum navi et pecuniæ suæ prospexisset, Thverbrekkam profectus, apud Glumum aliquantum temporis egit. Glumus ei se pauciloquum præbuit; atque apparuit, adventum ejus ipsi minime gratum esse. Ögmundus hilarissimum se præbuit et in cultu splendidum; omnibus conventibus interfuit, et causis hominum se plus justo immiscuit; et siqua de re disceptaretur, nemo hominum ad ingentia facinora occipienda promtior Ögmundo videbatur; idem in omnibus rebus ad administrationem rei familiaris et subvectiones pertinentibus Glumo se officiosum præbuit, summamque sui jactantiam ostendit; sed diu erat, quod Glumus eum alloqui nolebat. Die quodam Glumus eum affatus: scias velim, inquit, Ögmunde! me tibi nullam habere pro tuo labore gratiam; et mirum mihi videtur, cur te adeo procacem sive in causis hominum curandis studiosum præbeas, cum nulla tibi virtus insit, et sane tua prima profectio turpis-

sima evasit, ita ut nunquam te vidisse optarim, qui tibi ipse dedecori et omnibus cognatis tuis opprobrio esse volueris, et perpetuam ignaviæ famam mereri, eo quod te ulcisci non sustinuisti. Ögmundus reponit: id considerandum est, cognate! qua mente ultionem distulerim: scilicet religioni mihi fuit, Vigfusi filio tuo periculum facessere. Non tuum erat, ait Glumus, ei providere, cum ipse nollet; et bene actum putaverim, vos ambos mortuos esse, si virtutem in ultione exsequenda exhibuisses. Nunc alterutrum est, aut tu virtute et patientia alios homines superas, et, quamvis serius, te virum præstabis (quippe qui ceteroquin ignaviam vultu minime præferas); aut tu omnino ignavus es, quippe quod, cum pejora plerumque vincant, serviles natales virtutem ægre admittant; te autem diutius mecum habere nolo. Itaque Ögmundus se ad patrem contulit. Transactis vero in Islandia duabus hiemibus, navem instruit, nautas conducit atque Norvegiam petit; ex alto redditus Thrandheimum tenuit; sinum ingreditur et die præcipite navem apud Nidarholmum constituit. Tum Ögmundus: nunc scapha in mare demittenda; in amnem subvehar, ut nova ex terra resciscam. Ögmundus amiculo bicolori, clavis aureis circa axillas distincto, veste eximia, se induit; ipse tertius cymbam conscendit; hoc primo mane accidit; jamque ad pontes subeunt. Tum vir quidam ex oppido descendit, indutus lacerna coccina, nexilibus limbis consuta. Lacernatus ille in pontes descendens, quæsivit, quis scaphæ præesset. Ögmundus, quis sit, aperit. Oppidanus: tune Ögmundus Dittus es? Ita me non-

nulli appellant, ait ille; tu vero qui vocare? Ille: Gunnar bicolor appellor; ideo vero sic nominor, quod bicolores vestes in deliciis habeo. Ögmundus: quid in hac terra novi est? Gunnar: nunc maximi momenti censetur, quod Hakonus satrapa decessit, succedente præclaro rege Olavo Tryggvii filio. Ögmundus: ecquid nosti, ubi vir sit, nomine Hallvardus, ex Thrandheimo oriundus, claro genere et dives? Gunnar: haud mirum, inquit, est, te illum quærere, is nunc appellatur Hallvardus Hárr (altus) [1], nam altera ab hinc hieme in prælio adversus piratas Jomenses cum Hakono Satrapa fuit, ubi grave vulnus in collo pone aurem accepit; ex quo tempore incline caput gestat; nunc vero heic in oppido apud Olavum regem est, a quo magnos honores obtinuit. Verum tu, Ögmunde! bonum amiculum bicolor geris, bene coloratum; an hoc mihi vendere vis? Ögmundus: vendere quidem nolo; sed, si tibi probatur, donabo. Fortunatissimus mihi dederis, ait Gunnar; et optarim sane hoc donum remunerare posse; sed primum hanc lacernam accipe, fieri potest, ut usui tibi sit. Tum Gunnar paulo interius in oppidum se contulit, Ögmundus vero lacerna se induit et ad suos fatur: vos scapham ex crepidine paululum a puppi religate, ne a terra deferatur, dum abfuero; ipsi autem in interscalmiis considete, remosque paratos habete ad remigium. Deinde Ögmundus in oppidum subit, nullis hominibus animadversis. Videt fores domus cujusdam [2], ubi homines stabant manus lavantes, quorum unus corpore maximus, vultuque formosissi-

---

[1]) *háls*, collum, F. quod rectius, ob vulnus in collo acceptum.
[2]) apertas, add. C. S.

mus erat; is caput incline gestavit, quem, ex relatione Gunnaris, Hallvardum esse judicavit. Ögmundus ad fores accessit, ab omnibus, qui intus erant, pro Gunnare habitus. Is voce paullo submissiore ab Hallvardo petit, ut parvula de re ad se exeat: est enim mihi tecum necessarium expeditumque negotium, ait; deinde aliorsum ab foribus secedens, gladium, quem manu gestavit, strinxit. Gunnar Bicolor omnibus ex colloquio erat notus, quare Hallvardus solus exiit, quem ad se accedentem Ögmundus statim letali ictu feriit; quo facto ad cymbam decurrit; lacernam ab humeris rejectam, lapide in cucullum injecto, in amnem conjecit, ut pessum subsideret. Tum conscensa scapha, jubet ut ex amne naviculam propellant. Cum vero ad navim mercatoriam ventum est, ad suos ita loquitur: hæc regio male pacata est; nunc vero ventus ex sinu interiore adspirat, quare velis sublatis in Islandiam revehemur. Illi eum meticolosum appellabant, qui in terram exscendere non auderet, quamvis incolæ internis odiis certarent. Jussa tamen faciunt, et in Islandiam revecti Eyafjördum tenuerunt. Ögmundus Vigaglumum conveniens, de itinere suo exponit, jam ultionem, quamvis longiore mora interjecta, exactam esse. Approbat Glumus, se animo præsensisse testans, fore, ut tandem homo frugi evaderet. Et jam Ögmundus hiemem apud Glumum, laute habitus, transegit. Sed illuc revertendum, quod socii Hallvardi, cum reditum ejus tardari intelligerent, exeuntes eum exanimum in cruore suo jacentem reperiunt. Res regi Olavo nuntiata, opinionemque esse, eum a Gunnare Bicolore necatum. Rex ad hæc: hunc non po-

tissimum (cædis auctorem) optaverim; verum tamen, si facinoris auctor est, quæritor et patibulo affigitor! Gunnari Bicolori frater erat, nomine Sigurdus, vir dives, regis Olavi satelles, eique carissimus. Hic in oppido aderat, et ut resciverat, fratrem supplicio destinatum, eum quærit et invenit, rogatque an facinoris, quod ei imputatum esset, auctor sit? Gunnar pernegat. Sigurdus: hoc tamen pro certo habent, atque dic mihi, quid de hoc casu noveris. Gunnar: id neque tibi, neque aliis hac vice indicabo. Tum Sigurdus: itaque saluti tuæ consule! Gunnar sic fecit, et in sylvam evasit, neque repertus est; deinde orientem versus montes superat, et per Upplanda profugit, et qua potuit delitescebat, non intermisso itinere, donec in Svethiam perveniret. Hic eo tempore cultus simulacrorum quam maxime florebat; diuque Freyus summa religione cultus fuerat, cujus simulacrum tanta vi adauctum est, ut diabolus per idolum cum hominibus loqueretur. Freyo data est famula juvenis et formosa; credebatur vulgo, Freyum vivum esse, id quod aliqua ex parte visum est, eique opus esse putabant, ut cum uxore sua rem haberet. Decretum est, ut ea unacum Freyo templo et omnibus adjacentibus maxime præesset. Huc tandem delatus Gunnar Bicolor, ab uxore Freyi auxilium hospitiumque petivit. Quæ, eum intuita, quis esset, quæsivit. Ille se erronem vilioris notæ et peregrinum professus est. Cui illa: non tu omni ex parte fortunatus esse videris; Freyus enim te propitiis oculis non adspicit. Nunc hic primum tres noctes quiesce, ut videamus, si quo modo Freyo proberis. Gunnar respondet: multo satius judico, tuo auxilio et gratia, quam

Freyi, uti. Gunnar erat hilaris et perquam facetus. Is, elapsis tribus noctibus, ab uxore Freyi quæsivit, quid de sua ibi mansione decrevisset. Haud probe scio, ait illa; tu homo es inops, forte tamen ex bonis ortus, quapropter tibi aliquam opem ferre cuperem, sed Freyus tibi minus favet, vereorque, ne ira ejus obsit: Jam heic dimidium mensem commorare, ut, quid porro fiat, videamus. Gunnar fatur: res ita se obfert, ut præoptarim, quod Freyus me odit, tu vero opem mihi fers, nam eum non mediocrem diabolum existimo. Gunnar, quo diutius ibi est commoratus, eo se magis hominibus probavit, propter suas facetias ceteramque strenuitatem; is denuo in colloquium uxoris Freyi venit, et de rebus suis quærit. Ea respondet: bene hominibus places; quare svaserim, ut hic instantem hiemem agas, et mecum et Freyo convivia adeas, quando hominibus annonam levaturus est; tamen infenso in te animo est. Gunnar ei ingentes gratias habuit. Jamque aderat tempus, quo domo proficiscerentur; Freyus et uxor ejus currui insiderent, quem famuli eorum prosequerentur. Erat illis per montana proficiscendum, obortis vero gravibus nivium nimbis, magna viæ difficultas exstitit. Gunnari id negotii datum est, ut currum comitaretur jumentumque duceret. Sed tandem eo ventum est, ut omnes eos desererent, solo relicto Gunnare et Freyo ac uxore sua, qui curru vehebantur. Jam Gunnar, jumentum ducendo admodum fatigari incepit, cumque aliquantisper in labore perseverasset, ductu renunciato, currum conscendit et viæ ductum jumenti arbitrio permittit. Paulo post mulier Gunnari: adjuva nunc denuo, et equum duc; alioquin Freyus adversus te insurget. Sic

aliquamdiu facit, cum vero denuo lassari cœpisset, loquitur: periculum nunc faciam Freyo resistendi, si me fuerit aggressus. Tum Freyus ex curru se molitur, mutuisque uterque complexibus congrediuntur, Gunnari vero vires ad resistendum admodum defuere. Cum autem intelligeret, rem sic non profecturam, cogitatio animum subiit, si hunc hostem opprimere potuisset et in Norvegiam redire licuisset, facturum se, ut ad veram religionem reverteret, et cum Olavo rege in gratiam rediret, si se recipere vellet. Simul post hanc cogitationem subortam, Freyus primo labare, deindeque corruere; mox hostis, (dæmon), qui in idolo delituerat, inde evolat, inani trabe relicta, quam totam (Gunnar) diffregit. Deinde mulieri duas conditiones proponit, ut aut ipse ea relicta effugium quærat, aut ea ipsum Freyum esse profiteatur, cum in tractus habitatos pervenissent. Ea se hoc multo prius asserturam ostendit. Ille deinde vestitum idoli induit, cœlo jam dispulsis nubibus clariore reddito. Tandem eo pervenerunt, ubi convivium iis apparatum erat. Huc multi eorum convenerant, qui eos prosequi debuerunt. Magna fuit admiratio Freyi, quod tantam potestatem exhibuisset, quod ipse cum uxore tam atroci tempestate ad habitatos tractus pervenire potuisset, ceteris omnibus dilapsis; præterea, quod nunc cum aliis hominibus incedere posset, et more aliorum hominum biberet et comederet. Hac hieme convivia obibant, Freyus vero cum aliis hominibus perpauca locutus est. Eo demum res devenit, ut animalia, quemadmodum prius, sibi mactari prohiberet, nullaque sacrificia, nulla munera aut oblationes, præter aurum et argentum, bonas vestes aut alias res

pretiosas, acciperet. Procedente vero tempore orta est opinio, uxorem Freyi gravidam esse; hoc vulgo percelebre videri, Svecique deum suum in summis deliciis habere: accessit et jucundissimus cœli status et maxima post hominum memoriam omnium rerum feracitas. Rei novitatem fama per plurimas terras pertulit, quam potens sit deus a Svecis cultus; idem ad regem Olavum Tryggvii filium perfertur, illi vero, quid causæ subesset, subolevit. Et die quodam sequentis veris Sigurdum, Gunnaris Bicoloris fratrem, ad se arcessi jubet, et interrogat, ecquam de fratre Gunnare famam accepisset. Sigurdus se nihil audivisse asserit. Rex porro: tenet animus, hunc deum a Svecis publice cultum, fama nunc celebratissimum, quem Freyum appellant, revera esse Gunnarem, fratrem tuum; is enim cultus immanissimus fieri solet, quando vivi homines pro diis coluntur. Nunc te orientem versus ad eum revocandum mittam; immane enim est, christiani hominis animam adeo misere perire; qui si ad me volens redire velit, iras ei condonabo; nunc enim novi, Hallvardum non a Gunnare, sed ab Ögmundo necatum esse. Sigurdus, magna celeritate adhibita, Freyum istum conventum proficiscitur, in quo fratrem Gunnarem agnovit; cui regis Olavi mandata et dicta exponit. Gunnar respondet: equidem lubens iverim, et cum rege Olavo in gratiam redierim; sed Svecos, si rem animadvertant, vitæ meæ insidiaturos credo. Sigurdus reponit: clam hinc aufugiamus, confisi, ut res est, fortunam et benevolentiam regis Olavi cum dei misericordia plus valituram, quam malevolum Svecorum et infestum animum. Gunnar se uxoremque parat, adsumtaque omni, quam ferre

poterant, pecunia, iter noctu clam ingrediuntur. Sveci de fuga certiores facti, rem, ut gesta fuisset, sapere sibi visi sunt, atque homines e vestigio mittunt, qui eos reducant; qui haud longe progressi, a recta via aberrarunt, et cum eos non invenirent, reversi sunt. Sigurdus vero ac sui itinere non prius destitere, quam regem Olavum convenerunt, qui Gunnarem in gratiam recepit, uxoremque ejus fecit baptizari; atque ambo exinde rectam religionem tenuerunt.

Rex Kjartanem in Islandiam ad christianam religionem annuntiandam proficisci jubet.

Cap. 174. Hac hieme, qua Gunnar Bicolor in Svethia fuit, Kjartan et Bollius, nec non Hallfrödus Difficilis-poëta cum rege Olavo, ut supra memoratum est, fuerunt. Elapsa vero hieme, cum homines profectiones pararent, Kalfus Asgeiris filius Kjartanem conveniens, interrogavit, quid insequenti æstate de rebus suis consilii instituisset. Ille respondit: id potissimum faciendum cogitavi, ut Angliam hac æstate petamus; ibi enim nunc christianis hominibus quæstuosam mercaturam exercere licet; prius autem quam hanc rem decernam, regem convenire volo, nam cum nos ea de re colloquebamur, parum approbavit. His dictis Kalfus discessit, Kjartan vero regem colloquendi gratia adiit; quem rex pro more summa comitate excepit et quæsivit, qua de re ipse ac socius collocuti fuissent. Kjartan, quid ipse ac Kalfus potissimum statuissent, demonstravit, se vero ideo adesse, ut veniam proficiscendi petat. Rex respondit: de profectione eam tibi conditionem proponam, ut hac æstate Islandiam adeas, et

incolas vi aut consilio ad religionem christianam amplectendam cogas; sin vero ea profectio tibi difficilis videtur, nequaquam te dimittam; tu enim nobis magis idoneus videris, qui nobilibus viris appareas, quam qui mercatorem agens inter terras jacteris. Kjartan respondit: optio mihi in expedito est; multo magis hic tecum esse malo, quam cum cognatis et amicis meis contendere; et quod ad patrem meum aliosque cognatos attinet, speraverim eos non ideo voluntati tuæ magis restituros, quod ego hic in potestate tua bene habear. Cui rex: hæc sane optio et prudentiam et magnanimitatem indicat. Tum ei rex omnem vestitum dedit coccineum, nuper concinnatum, quem sibi faciendum curaverat, Kjartani bene commodum; nam æqualis staturæ fuisse dicuntur rex Olavus Tryggvii filius et Kjartan Olavi filius, quando mensuram subibant. Kalfus Asgeiris filius hac æstate, merces suas et Kjartanis commutaturus, in Angliam trajecit.

Hallfrödus Difficilis-poëta in Gothiam pervenit.

Cap. 175. Die quodam hujus veris Hallfrödus Difficilis-poëta, cum coram rege esset, fatur: veniam a te, domine! impetrare cupio, hac æstate austrum versus Haleyram mercatus gratia trajiciendi. Rex: non vetabo; verum præsagit animus, te non minore cupiditate rediturum, quam nunc abis; multaque, antequam rediturus sis, experturum fortunæ ludibria. Hallfrödus contra: jacienda tamen alea, inquit. Hallfrödus postea itineri se accingit, et in Daniam, ut constituerat, navigat. Rumorem populi captando audit, Sigvaldium Satrapam virum esse magnæ auctoritatis et libe-

ralitatis. Quem conveniens, carmen in ejus honorem se pepigisse monstrat. Satrapæ, quis esset, quærenti, nomen edit. Satrapa porro: tune poëta es regis Olavi Tryggvii filii? Ita est, ait Hallfrödus, atque audientiam recitandi carminis impetrare velim. Satrapa: quidni nos deceat, quod regi Olavo probatur? Hallfrödus carmen recitavit, et quidem epos breviue non intercalatum. Satrapa, gratiis actis, armillam ei dedit, quatuor uncias pendentem, mansionemque secum obtulit. Hallfrödus: optime, domine! verum in Svethiam mihi iter est, prius tamen in Norvegiam, quam primum vacaverit, redeundum. Satrapa hoc ipsius arbitrio reliquit. Adulta æstate Hallfrödus cum ab austro in Vikiam navigaret, ab oriente sinus naufragium fecit, omnibus rebus amissis; hinc Konungahellam tetendit, ibique aliquamdiu commoratus est. Die quodam Hallfrödo deambulanti vir quidam obvius fit, quem, data redditaque salute, interrogat, quis esset. Ille respondet: Audgisl vocor, homo Gothus, domum uxoremque in Gothia habens; nunc vero ab Anglia veni, atque non desunt mihi pecuniæ; tu vero nonne Hallfrödus Difficilis-poëta es? Illo affirmante, Audgisl: audivi, inquit, te, facto naufragio, cunctarum rerum egenum pecuniæque indigum esse; quare tecum pactum inibo: tu me in Gothiam ad hiemandum comitare, ego vero tibi decem selibras (minas [1]) argenteas pro ductu pendam; ferunt enim, tuum comitatum dignum esse, qui pecuniis conducatur, viam autem minus tutam, ideoque multos viatores ab itinere deterreri.

[1]) *mörk* 96 denarios continebat, itaque non multum a mina argentea differt.

Hallfrödus se hac conditione usurum ostendit. Deinde iter parant, et quinque equos onustos, unum vacuum habentes, orientem versus in Markas (sylvas) tendunt. Vident die quodam hominem obviam sibi tendentem, statura grandem, robore conspicuum. Quis esset, quærentibus, ille: nomen mihi est Önundus, sum Svecus genere, nunc ab oriente adveniens; vos vero, quo cogitatis? Illi dicunt. Önundus loquitur: in orientalem sylvam tendentibus, qui viæ sunt ignari, magnæ obstant difficultates; sunt quoque qui dicant, iter non bene succedere iis, qui pecunias vehant; ipse tamen nihil periculi sentiebam, quod minime mirum; nam cum mihi omnia viarum diverticula nota sint, ubi lustra latronum esse solent, ubique deflexi. Nunc me itineris socium vobis adjungam, si mercedem aliquam mihi præbetis. Audgisl respondet: invitus id facio, nescio enim, qui vir sis. Hallfrödus vero, ut eum reciperent, hortatus est, quod et factum est ea lege, ut viginti quatuor denarios argenti mercedis loco obtineret. Tum Hallfrödus in florentissima ætate erat, statura grandis, robore præstans, animo fortis, et ad res gerendas promtus. Audgisl ætate erat provectus, neque robore valens. Jam tres una iter persequuntur. Hoc die Önundus præibat et sub vesperam ad diversorium aliquod montanum pervenit. Heic Hallfrödus: nunc tria facienda habemus; tu, Önunde! ligna igni alendo nobis advehito, quod magnam securim manu gestas; Audgisl vero ignem accendat, ego aquam adferam. Önundus infit: lignorum largam copiam ad domum advehere, optimum judico; fieri enim potest, ut sæpe huc homines adsint, quibus opus sit lignis. Quod Hallfrödus bene consultum te-

status est. Audgisl loquitur: aquam adferre malo, tu vero ignem parato. Age vero, ait Hallfrödus. Jam itaque eunt, Audgisl aquam petitum, Önundus ligna allatum. Hallfrödus ignem silice excussit, cremiis tardius concipientibus; eorum quoque ad domum reditus nimium tardari videbatur. Hallfrödus zonam solutam collo circumjecerat, ex qua ingens culter aptus (quales eo tempore gestare moris erat) in tergum Hallfrödi, ignem excitandi gratia procumbentis, rejectus erat. Tum Önundus advenit, ligna afferens, quibus celeriter in solum dejectis, quam citissime advolans elata securi Hallfrödum aggreditur, eamque in tergum transversum incutit; quam cum culter exciperet, pulpamentum modo ab utraque dorsi parte, qua cornua securis pertingebant, leviter vulnerabatur. Simul vero atque securim in se ferri Hallfrödus animadvertit, id consilii in re subita arripuit, ut pedes Önundi inferius complecteretur, atque deum invocans fatur: adjuva me nunc, albe Christe! ne iste humani generis hostis (homo sceleratissimus) me opprimat, si tam potens es, quam dominus meus, rex Olavus, prædicat. Et adspirante dei misericordia et fortuna regis Olavi, quæ ei semper aderat, in pedes se sub onere erigere potuit, et Önundum tanta vi terræ allisit, ut deliquium animi pateretur, excussa e manu ejus securi. Hallfrödus parvam qua sub vestibus cinctus erat sicam strinxit; interea Önundus ad se rediit. Hallfrödus quæsivit, an Audgislem interfecisset. Affirmat ille. Hallfrödus illum sica transfodit atque e domo extraxit; clausa deinde fore quieti se dare cogitavit, cujus vix facultas erat, nam Önundus in forem magna vi involavit, Hallfrödo intus renitente,

quod ad lucem usque duravit. Mane Hallfrödus Audgislem juxta puteum occisum reperit, quem, cum cultrum et zonam, res magni pretii, ei detraxisset, humavit; tum intellexit, Önundum latronem fuisse hominesque pecuniæ ergo occidere solitum; domus pecunia et omnis generis mercibus referta erat. Tum Hallfrödus hos versus fudit:

Alui gladii possessorem
albis meis opibus, siquidem
nunquam in animo habui
opum cumulatorem decipere.
perfeci, quæcunque potui,
in rem aquilæ alitoris;
sed micantium ensium attritor
dolum intendit vitæ meæ.*)

Deinde Hallfrödus orientem versus per montana perrexit, difficiles vias ob imperitiam locorum nactus; vespere cujusdam diei haud procul ante se in sylva sonum lignicidii exaudivit, quem secutus in locum sylva vacuum incidit, ubi vir aderat ligna cædens; hic magnæ erat

---

*) Ordo: *Ek ól hrafnvíns-hyrjar-njót* [1]) *a*) *á mínu hvítu fé b*), *þar er* [2]) *aldri vildag vœla* [3]) *auðgildanda. Ek vann* [4]), *sem ek kunna, til góðs fyrir gunnmárs* [5]) *grenni, en* [6]) *hjörva fur c*) *skerðir færði at mèr* [7]) *fjaurtál.* Extat in Sk. p. 128.

[1]) Sic dedi, sec. C.; *mót* 132 corruptum pro *niót*; *móts* Sk. [2]) *er* omitt. Sk. mallem *en*, sed. [3]) *vèla*, id. C. S. 132. [4]) *mun* S. [5]) *gunnarsson* F. [6]) *er*, quum, F. S. [7]) *á mik*, id. F. S,

a) *hrafnvín*, sangvis; ejus *hyr*, ignis sangvinis, gladius; *njótr*, qui fruitur, possidet. Önundum putat. *b*) *hvítt fè*, albæ opes, propr. argentum, quemadmodum *rauðr auðr*, aurum. Háttal. str. 37. 42. 46. *c*) *hjörva fur*, ignis ensium, accipi potest de igneis, splendentibus gladiis, fortasse quoque de auro, quo induci solebant bullæ ensium. Similis appellatio occurrit in Eigla c. 67, str. 5, „*fura flein stökkvandi*, ubi vide varias doctorum virorum sententias.

staturæ, corpore robusto, barba rubra, nigris superciliis, atrocitatem vultu præferens; qui eum salutans quærit, quis esset. Hallfrödus, nomine edito, requirit, quis esset. Björn vocor, ait ille, ab oriente sylvæ habito; tu apud me hospitare, nam ædes mihi bonæ, in quibus merces tuas tuto conservare possum. Hallfrödus oblata accepit, eumque secutus est, quod locorum situs ei ignotus esset; paullo tamen suspiciosior colonus ipsi videbatur, quippe cujus oculis hirqui diductiores [1]), rapacitatis indices, inesse viderentur. Björn vespere ei magnam hospitalitatem præbuit; ibi multi aderant homines; cum autem cubitum iretur, vir uxorque in clauso dormitorio cubabant, ubi duo erant cubilia, quorum alterum Halfrödo designatum est; cum vero decubuerant, janua dormitorii occlusa fibulâque revincta est. Hallfrödus Björnem hoc magis suspicatus, vestes non exuerat, sed stricto gladio, quem ei rex dederat, ad tabulatum versus pedes situm constitit; eo ipso momento Björn telum in cubile intendit, sed Hallfrödus ei statim letalem ictum inflixit. Materfamilias exclamans surrexit, et domesticorum famulorum opem imploravit, exhortans, ut scelestum hominem, qui innocentem maritum occidisset, comprehenderent. Surgunt illico homines, lumen accensum, dormitorium reclusum. Hallfrödus ad defensionem se parat, sed materfamilias armis ejus vestes injecit, quare captus vinctusque est. Deinde materfamilias, misso ad virum, nomine Ubbium, vulgo Ubbium sacrificulum, nuntio, eum consuluit, quid hoc peregrino homine, qui maritum suum interfecisset, faciendum cen-

[1]) *fèkrókar*, aliis, linea alba ab hirquo ad pupulam transiens.

seret; ille monuit, ut in comitia deportaretur, ibique causa ejus ab universis pagi incolis dijudicaretur. Frater Ubbii nomine fuit Thorar, vir dives, summæque in eo pago auctoritatis; filiæ Thoraris nomen erat Ingibjarga, femina sapiens et indole summe heroica; hanc Audgisl uxorem duxerat. Indicto deinde conventu, aderant Thorar et Ubbius sacrificulus, item Ingibjarga, Thoraris filia; ubi de his rebus agi cœptum, ea sententia stetit, ut facinorosus ille homo peregrinus immolaretur. Tum Ingibjarga: consultumne vobis videtur, hominem in colloquium vocare et rem gestam ex ipsius ore, utpote ex longinquo delati, audire, antequam ad mortem decretoria sententia damnetur? Thorar respondet: apparet nunc, ut semper, te ceteris, qui hic adsunt, sapientiorem esse. Tu illum accedens explora, qui hominum sit, quidve referat. Ea accessit, ubi sedebat Hallfrödus, duriter constrictus, et quis esset, quæsivit. Hallfrödus nomen edit, seque Islandum esse testatur. Tune Hallfrödus Difficilis-poëta es, ait illa. Hic adfirmat. Ingibjarga infit: quid induxit te, hominem christianum et regis Olavi satellitem, ut huc orientem versus in regiones nostras ethnicas solus erraveris? Ille rem omnem ab initio orsus, de itineribus suis retulit, ex quo a Dania hac æstate navigaverat, eo usque donec ad Björnem divertisset. Res autem inter me et Björnem ita cedebant, quemadmodum in confesso est, ut Björnem interficerem, non tamen prius quam fraudem mihi intendisset. Si vero, ut cogito, Ingibjarga es, quam sibi toro junctam Audgisl significaverat, non aliud habeo veritatis testimonium, quam cultrum et zonam, quæ Audgisli interfecto detraxi; alias enim omnes

quas mecum vexi, pecunias, Björn, quo vespere ad eum perveni, custodiendas accepit. Et sane Audgisl frustra me comitem itineris magna mercede conduxit, si neque necem ipsius, neque insidias mihi factas ultus essem. Tum res pretiosas ei monstrans, hos versus pepigit:

Adeo atrociter illatas mihi
injurias sum persecutus, (cecidit
annuli numen in strepitu clypeorum;
amissum desidero vibratorem gladii),
ut illaudatum Audgislicidam
in australi regione, cæsum prælio,
reliquerim; sic illatas nobis
ambobus vindicavi injurias. *)

---

*) Ordo: *Hefk rekit a) svá hermila minna harma*, (*baldr baugs hnèg* [1]) *í gný skjalda*; *erum svipt* [2]) *at sárlinns sveigi*), *at ek lèt lofhnugginn b) Auðgislbana* [3]) *dauðan sunnr í dyn gunnar* [4]); *ekk* [5]) *um hefnda svá okkar.*

[1]) sic levi mutatione dedi; *hnig* A. Sk.; *hing* F.; *hug* 132. Per se quidem *hnigbaldr baugs* satis idonea est viri appellatio, vide infra; sed h. l. in vocandi casu erat accipienda, quod minus appositum mihi videbatur, cum coram femina hæc stropha recitata sit. [2]) *svifr* 132.; quid. *svipr*, subita jactura. [3]) *Auðgilsb.* Sk.; *Auðgisli hjá*, apud Audg. 132. [4]) *baldr roðins skjaldar*, numen rubefacti clypei, pro *sunnr — gunnar*, 132. [5]) *ekkum*, una voce Sk.; *ok*, omisso *um*, 132.

a) *reka*, sæpe cum genitivo in notione ulciscendi occurrit, ut adeo quis facile induci queat, ut cum germanico *rächen* comparet; non tamen puto, ne in hoc quidem nexu ultionem proprie significare, sed persequendi, perficiendi, peragendi sensum involvere, ut vulgo in *reka mál*, *reka sök*, peragere, persequi causam, et, cum genitivus adhibeatur, subaudiri *sök* v. *sakir*; hoc concludo ex loco Ljósvetn. S. cap. ult., ubi *reka harmsakir*, peragere causas injuriæ, est ulcisci injurias. Neque unquam subst. *rekt* ultionem significat

Ingibjarga se perbene nosse dixit, has res Audgisli fuisse, et diligenter quæsivit, quomodo res inter eum et Önundum cessisset. Tum Hallfrödus:

Accensus ira ignium marinorum
dispersorem, canina præditum indole,
raptum in sublime prostravi; cani
admovi manuum robur.
Is missor gladiorum procellæ
post hæc non machinabitur
dolos viris; ego rubefeci
flammam procellæ odinianæ. *)

Ingibjarga loquitur: ista relatio vera, credo, est; nam Björn diu suspicionem habuit. Nunc primo domum meam ibis, deinde vero veracitatem tuam explorabo. Jamque Hallfrödus domum ejus se contulit, duris contusionibus et vinculis exhaustus, eum vero Ingibjarga statim recreandum curavit. Ingibjarga et Thorar, pater ejus, ad villam, quam Björn incoluerat, profecti sunt; hic omnis pecunia, quam Hallfrödus vexerat, quæque Audgisli fuerat, inventa est, quam omnem pecuniam Ingibjarga recepit, nam

---

ut germ. *Rache*, sed pertinax studium in re aliqua perficienda.

b) *lofhnugginn*, a laude dejectus, vide *sviphnugginn* in Gloss. Njalæ.

*) Ordo: *Ek brá hundgeðjaðum ölna skeiðs elda stökkvi*[1]) a) *undir af reiði; ek lagða hendr at hundi. sá sendir Hlakkar skíða èls*[2]) b) *stendr eigi*[3]) *síðan á vèlum fyrir þjóð*[4]); *ek raud bál Yggjar èla.*

[1]) *storkvi* Sk. [2]) *jels* B. S. [3]) *enn* F. S.; *ei enn* Sk. [4]) *þjóða* pro *þjóð á*, Sk.

a) *ölun*, piscis; *ölna skeið*, curriculum piscium, mare; ejus *eldr*, aurum, hujus *stökkvir*, vir. b) *Hlakkarskíð*, lignum Bellonæ, ensis; ejus *jel*, nimbus ensium, densa jaculatio, hujus *sendir* jaculator assiduus, pugnator strenuus; sic verba conjunxi. Verum, eodem fere sensu, jungi potest, *Hlakkar-jels skíð*, ligna pugnæ, gladii, nam *Hlakkar jel*, procella Bellonæ, est pugna.

nullos cum Audgisle liberos habebat. Deinde homines in montana mittunt; sicque omnia, quæ dixerat Hallfrödus, vera esse apparuit. Pecunia omnis, quam Önundus corraserat, in tractus habitatos comportata; et, ex suffragio omnium incolarum et legum decreto, Hallfrödo tota ea pecunia, quam tanta virtute paravisset, adjudicata est; quæ ingentem summam efficiebat. Hallfrödus cum Ingibjarga fuit, egregie habitus, brevique populi sermone celebratus. Ingibjarga fuit femina sapiens formaque venusta. Horum animi mutua gratia coaluere; neque multum temporis exiit, donec Hallfrödus nuptias ejus ambiret, seque maritum ei offerret. Cui illa: multa quidem sunt, quæ svadeant; sed in omnibus tamen non provisum, quid conveniat: tu homo baptizatus es & heic loci peregrinus; hic vero dii studiose coluntur, ideoque non ferent homines, te religionem, quam antea professus es, tenere; altera autem parte incertum, an res tibi prospere succedant, si eam religionem deserueris; verum tamen bonum in te rei familiaris præsidium esse confido. Jam patrem meum adi, ut de his rebus cum eo agas. Sic Hallfrödus fecit. Qui de hac re invicem collocuti, bene inter se consenserunt; cujus rei is exitus fuit, ut Hallfrödus Ingibjargam uxorem duceret; et cum ea rem familiarem, magna opum abundantia, administrare cœpit. Hic aliquamdiu commoratus rebus suis bene acquievit.

De Færeyensibus.

Cap. 176. Etsi vero multæ narrationes et relationes, quæ ad historiam regis Olavi Tryggvii filii non admodum pertinere videantur, in hoc opere descriptæ sunt, tamen non est, quod

quis id miretur; nam quemadmodum flumina, ex diversis orta scaturiginibus, in unum locum deveniunt, eodem modo hæ relationes, a diverso principio repetitæ, in unum finem concurrunt, ut ad res, quibus rex Olavus aut sui interfuerint, viam aperiant; ut insuper ex sequentibus patebit.

Cap. 177. Vir fuit nomine Grimus Kamban, is pater fuit Thorsteinis, qui Skrof cognominatus est; qui pater fuit Thorolfi Smjöris (butyri), patris Audunis Rotinis (Glabrionis), patris Einaris, patris Eyolfi Valgerdiadæ, patris Gudmundi Potentis et Einaris Thveraënsis. Mater Einaris Audunis filii fuit Helga, filia Helgii Macri. Filia Audunis & Helgæ fuit Vigdisa, mater Hallii Albi, patris Ormi, patris Gelleris, patris Ormi, patris Hallii, patris Thorgeiris, patris Thorvardi & Arii, patris Gudmundi episcopi. Grimus Kamban primus omnium Færeyas inhabitasse dicitur. Sed regnante Haraldo Pulcricomo magna hominum multitudo propter ejus dominationem aufugit, quorum pars in Færeyis consederunt ibique habitarunt, pars alias incultas terras quæsiverunt. Auda Djupaudga (profundes. valde dives), filia Ketilis Flatnefi, in Islandiam trajecit, post casum Thorsteinis Rufi, filii sui; tum Færeyas, ut supra memoratum, adiit, ibique Olavam, Thorsteinis Rufi filiam, elocavit; unde maxima Færeyensium gens, quos Götuskeggos appellant, originem trahit.

Cap. 178. Vir fuit nomine Thorbjörn, cognomine Götuskegg (incola Gatæ), is Austreyæ in Færeyis habitavit; ejus uxor nominata est Gudruna, ex qua duos procreavit filios, quorum natu major Thorlakus, alter Thrandus appellatus est, utrique statura et robore insignes.

Thorlakus in insulis (Færeyis) uxorem duxit, et tamen domi Gatæ apud patrem se continuit. Tum Thorbjörn magno natu erat, et non post multo decessit. A quo cum hæreditas filiis dividenda venisset, uterque villam primariam, Gatam, quæ maximi erat pretii, obtinere voluit; sortibus vero ductis, villa primaria Thrando obtigit. Diviso autem patrimonio, Thorlakus oravit, ut villa primaria sibi concederetur, Thrandus vero prædia superficiaria et res mobiles, quæ Thorlako sorte obvenissent, haberet, nam hic res mobiles cum dote uxoris acceperat. Id noluit Thrandus, et fundum Gatæ compluribus inquilinis mercede quam maxima locavit; ipse vero eadem æstate cum mercatoribus orientem versus in Norvegiam, a mercibus parce instructus, commeavit, ibique in æde solitaria hiemem transegit, ingenii nimium obscuri visus. Sequente æstate cum vectoribus onerariarum austrum versus Haleyram tetendit, quo tempore ibi maxima fuit hominum celebritas mercatusque frequentissimus. Hic Thrandus immodicam pecuniæ vim lucratus est, nulla re alia, nisi sola fraude et calliditate. Inde in Norvegiam delatus magnam bonamque navem onerariam emit, cui ingentes illas pecunias, hac æstate paratas, imposuit, cursumque in Færeyas tenuit, et Gatæ villicationem instituit. Thrandus statura erat grandis, coma barbaque rubris, facie lentiginosa, vultu virili, homo occultus, callidus et ad omnes fraudes acutus; in populum ferox et superbus, cum potentioribus blande loquebatur, subdole cogitabat.

Cap. 179. Hafgrimus nomen erat viro, qui ibidem Færeyis Sudreyæ villam Hofum inhabitavit; is deorum cultor observantissimus fuit

et vir magnæ auctoritatis; idem dimidiæ Færeyarum parti ab Haraldo Grafeldo, tum temporis Norvegiæ rege, præfectus erat. Uxor Hafgrimi nominabatur Gudrida, filia Snæulfi, qui Sandeyæ habitavit. Snæulfus ab Hebudibus erat oriundus, unde ob cædes profugerat; ille jam magno natu erat, ferox tamen et tractatu difficilis. Hafgrimus, gener ejus, vehementis erat ingenii, neque prudens. Tunc temporis in Skufeya duo fratres divites habitabant, quorum alter Brester, alter Beiner nominatus est, Sigmundo nati. Sigmundus, pater eorum, erat frater Thorbjörnis Götuskeggi, patris Thrandi ab Gata. Brester et Breiner opibus valebant, et æquam cum Hafgrimo insularum partem dimidiam tenebant, ei parti ab satrapa Hakono Sigurdi filio præfecti, cujus satellites et cari amici fuerunt. Brester fuit omnium hominum statura maximus et robustissimus, quovis homine, tum quidem Færeyis degente, in pugnando dexterior, aspectu pulcher et in omnibus ludendi exercitiis peritus. Beiner multis rebus fratri similis fuit, nulla vero eum æquiparabat. Inter hos fratres et Thrandum ab Gata semper infrequens fuit consvetudo, etsi arcta cognatione juncti essent.

Cap. 180. Bjarnius nominatus est vir, Svineyæ habitans, vir dives, minus gratiosus, astutiis plenus; is avunculus fuit Thrandi ab Gata. Comitium Færeyensium erat in Straumseya, ibi portus est commodus, quem Thorshafniam (Thoris portum) appellant, quo omnes Færeyenses tendere solebant, comitia frequentaturi. Uterque fratrum, quamvis uxores sibi non adjunxerant, suum quisque filium habuit: filius Beineris nominabatur Thorer, filius Bresteris, Sigmundus, qui duabus hiemi-

bus junior erat. Secundum hæc ortæ sunt inter fratres Skufeyenses et Hafgrimum controversiæ, de quibus agit historia Færeyensium; quæ lites eo tandem loci venerunt, ut Hafgrimus Thrandum ab Gata et Bjarnium Svineyensem largitione in suas partes traheret. Fratres perpetuam inter se gratiam et concordiam coluerunt et Skufeyæ una habitarunt, ut supra demonstratum est; aliam villam in Dimune majore habuerunt, sed pecora, boves et oves, in Dimune minore, hæc enim insula non fuit habitata. Aliquando, cum Brester et Beiner Dimune in villa sua agerent, domum ire parabant et Dimunem minorem adire cogitarunt, oves ad cultrum petituri, quod et fecerunt. Adolescentuli, Sigmundus et Thorer, orarunt, ut cum iis proficisci liceret; illi concesserunt. Tunc Sigmundus erat annorum novem, et pro ea ætate magna statura, bonæque spei adolescens. Thorer erat undecennis. Fratres, uti solebant, panopliam secum habuere; de quorum profectione non proditum est, prius quam redeuntes ad majorem insulam ferme pervenissent. Hic tres naves adversum se tendere conspiciunt, quarum singulæ duodecim viris panoplia armatis instructæ erant; præfectos navium agnoverunt, nempe Hafgrimum de Sudreya, Thrandum de Gata et Bjarnium Svineyensem. Hi naves ac insulam intervenientes, fratres ab adeundo portu intercluserunt, quare illi navem alicubi in saxosum littus propulerunt, ubi in rupem quandam præruptam, supra sitam, cum armis enitebantur, puerosque juxta se collocarunt; petra superne erat spatiosa egregiumque propugnaculum præbuit. Jam Hafgrimus ac sui ad terram appellunt, naves in littus subducunt, ad petram deinde accur-

runt; Hafgrimus et Bjarnius Svineyensis fratres statim impugnant, illis se fortiter tutantibus. Brester petram defendebat, quà parte oppugnatu erat facilior, re tamen inter eos tardiore successu gesta. Thrandus cum suis in littore ambulabat, neque impugnationi libenter interfuit. Tum Hafgrimus: id tecum, Thrande! pactum inii, ut opem mihi ferres, et ideo tibi pecunias dedi. Thrandus reponit: tu tanto ignavior es, qui duos tantum homines debellare nequeas, quamvis bis duodecim viris stipatus; atque ea tibi est consvetudo, ut alios semper pro te objicias [1]), ipse vero nullus accedere audes, sicubi vita periclitandum est; tuum nunc est, si qua tibi virtus inest, primum adversus Bresterem in rupem eniti, ceteris te sequentibus; alioquin te ad nullam rem utilem esse censeo. Thrandus eum cummaxime exhortatur. Cujus dictis Hafgrimus ira incensus, in rupem evolat ad Bresterem, eumque hasta transfodit. Brester, se letali vulnere peti sentiens, ipse se ulcisci vult; itaque in telum se ruens, eo usque progreditur, donec Hafgrimum gladio assequeretur, cujus sinistram axillam ita feriit, ut totum latus ad imum abscinderet, Hafgrimusque exanimis e rupe delaberetur, superque illum Brester. Jam Beinerem impugnant, ille vero strenue se tutatur, eo tamen exitu, ut caderet vitamque poneret. Sic dicunt, Bresterem quatuor, Beinerem duos viros, antequam occubuerint, necasse. Deinceps Thrandus pueros, Sigmundum et Thorerem, interfici jussit. Bjarnius reponit: veto interfici. Id eo valet, Thrandus inquit, quod, si vita donantur, tui, Bjarni! et plerorumque

[1]) *at skotspæni*, scopi loco, telis feriendos, add. B. C.

hominum, qui hic adsunt, occisores erunt. Non eo minus interfici veto, ait Bjarnius. Hic Thrandus: hoc quoque minime serio locutus sum, sed ut tentarem vos, quam in illos benevoli sitis; toto potius animo cupio his pueris satisfacere, quod huic profectioni interfuerim; eos nutriam et educabo, donec adoleverint; etenim cognati mei sunt. Pueri in saxea planitie considentes, hæc eventa intuebantur. Cum vero fratres cecidissent, Thorer flere cœpit, Sigmundus infit: ne ploremus, cognate! hanc potius diem memoria teneamus. His gestis discessum est. Thrandus pueros secum domum Gatam deduxit, totam vero ditionem ac possessiones, quæ Bresteri et Beineri fuerant, occupavit, similiter et eam insularum partem, cui rex Haraldus Gunnhildiades Hafgrimum præfecerat; et præterea Thrandus filium Hafgrimi, nomine Össurem, decennem, enutrivit. Sic Thrandus omnibus Færeyis præfuit, neque quisquam ei contra dicere ausus est.

Cap. 181. Hac eadem æstate, qua fratres occubuerunt, navis Norvegica in portum Færeyensem, Thorshafniam, appulit; cujus præfectus erat vir Vikensis, nomine Hrafn, qui Holmgardipeta nominatus est, quod Orientem versus in Gardarikiam navigaverat. Hrafn erat vir dives et villam Tunsbergi habuit. Cum vero mercatores ad abitum essent parati, advenit mane quodam Thrandus de Gata, celoce vectus; hic gubernatorem seducit, seque duo servos novitios veno habere ostendit. Quos Hrafn non prius emturum, quam vidisset, testatus est. Tum Thrandus duos pueros produxit, capite raso, albis sagis indutos, aspectu pulcro, facie præ dolore tumida. Tum Hrafn infit: estne, Thrande! ut hi pueri sint, gnati Breste-

ris et Beineris, quos non ita pridem occidistis. Certo, Thrandus inquit, cogito ita esse. Nequaquam, ait Hrafn, ita in meam potestatem venient, ut eos pecunia emam. Thrandus: remittamus itaque sic: hic quinque sunt minæ argenteæ, quas tibi dabo, ut eos tecum avehas, et certo provideas, fore, ut nunquam in Færeyas postea veniant. Hæc dicens Thrandus argentum gremio gubernatoris infundit, legit et numerat ei. Pulcra Hrafni pecunia visa; is fatur: ego vero pecuniam accipiam, et pueros, si vis, accipiam, neque remittam, neque ipse reveham; sed si eos vendidero, aliove modo fiat, ut sub mea potestate non sint, in me recipere non possum, si redibunt. Cum pactum hac ratione inter eos convenisset, Thrandus abiit, Hrafn pueros secum in Norvegiam avehit, ubi cum eo Tunsbergi bene habiti hiemem transegerunt. Vere sequenti Hrafn iter in mare orientale (balthicum) parat; puerosque interrogat, quomodo sorte sua sint contenti. Sigmundus ait: bene quidem, pro eo, quando in potestate Thrandi fuimus. An pactum conventum inter me et Thrandum nostis? ait Hrafn. Novimus, ait Sigmundus. Hrafn: rationi convenire puto, vos hinc per me liberos abire, quocunque volueritis; pecuniam quoque, quam ab Thrando accepi, ad vitam sustentandam habetote, quippe qui in ignota terra nimium quam auxilii inopes sitis; atque equidem vos ob eam causam maxime recepi, quod intelligere mihi visus sum, quam graviter in vos Thrandus esset consulturus, si ibi sub ejus potestate fuissetis. Sigmundus, gratiis de beneficio actis, ejus in ipsos liberalitatem laudat, quem in locum res suæ tum deductæ sint. Hrafn hac æstate orientem versus Gardos peti-

vit; adolescentes vero in Vikia duas hiemes, ex quo a Hrafne libertate donati erant, commorati sunt; quo tempore pecunia, quam ipsis dederat, in victum consumta erat. Tum Sigmundus erat duodecim annorum, Thorer quatuordecim.

Cap. 182. Æstate, qua Brester et Beiner in Færeyis occisi erant, et adolescentes in Norvegiam venerunt, Haraldus Grafeldus regno exutus est, Hakonus vero satrapes maximæ imperii Norvegici parti ab Haraldo Gormida, rege Danorum, præfectus est, frequenterque in Thrandheimo se continebat. Cum vero cognati Sigmundus et Thorer inopia laborarent, vitæque tuendæ subsidiis in Vikia carerent, septemtrionem versus, Satrapam conventum, proficisci cupiunt, a quo potissimum aliquid auxilii exspectabant, quod patres sui illi apparuerant carique amici fuerant. Deinde iter a Vikia ingrediuntur, primo in Upplanda, et inde ab orientali latere Heidmarkiæ circumflectentes, boream versus ad montem Dofricum sub ipsam hiemem veniunt, duoque una montem ingressi, sævas tempestates experti sunt; ob locorum imperitiam viâ aberrarunt; mox itinera nivibus ingestis invia facta; et jam sine alimento multos dies sub dio agunt, et res tandem eo venit, ut Thorer succumberet neque ire valeret, quare Sigmundum monuit, ut sibi ipse consuleret, et ex monte evadere conaretur. Sigmundus respondet: nunquam fiet, ut ita disjungamur; aut ambo ad tractus habitatos deveniemus, aut moriemur. Tanto autem Sigmundus, quamvis junior, robustior erat, ut Thorerem tergo suo impositum diu portaret; et ipse tandem admodum fatigari cœpit. Die vero quodam solum sub pedibus declivius fieri

sentientes, itinere paullo faciliore utuntur; sub vesperam in valliculam deveniunt, ubi fumi odore animadverso parvam villam reperiunt, quam ingressi cœnaculum nanciscuntur, ubi duæ feminæ considebant, altera ætate provecta, altera tenera ætate, utraque aspectu pulcra; quæ, communicata salute, udas vestes illis detrahebant siccasque dederunt; deinde mensam apponunt cibisque onerant; post in cubile molliter substratum deducuntur; mater familias significavit, nolle se, ipsos in conspectum heri, domum venientis, prodire, quippe qui asperioris ingenii esset. Sigmundus ac Thorer somno excitati sunt adventu viri ingredientis, magnæ staturæ, cervina pelle induti, feram tergo gestantis, qui vultu ad torvitatem composito interrogavit, quid hominum adesset. Mater familias ostendit, duos adesse adolescentes, qui in montanis diu sub dio egissent: hi præ inopia cibi et frigore adeo erant fatigati, ut pæne essent viribus deserti; neque in animum potui inducere pati, ut tantæ spei juvenes heic sub sepibus nostris morerentur, quando huc delati erant. Paterfamilias loquitur: atqui jam pridem præmonui te, nos ita per te facillime prodi, si homines recepisses; tamen rem eo loco esse patitur; jamque noctem somno ducunt. Mane sequentis diei paterfamilias juvenes adit et loquitur: velle mihi mulieres videntur, ut vos hic hodie commoremini et requiescatis. Illi se vehementer velle profitebantur. Paterfamilias se Ulfum vocari dixit, uxorem vero Ragnhildam, filiamque Thuridam, quæ et vultu erat spectabili, indolisque heroicæ. Herus hoc die domo profectus, vespere rediit, seque Sigmundo et Thoreri hilarissimum præbuit; diligenter inquirebat, quinam essent, unde venissent, quove

cogitarent. Sigmundus, quæ interrogavit, accurate exposuit. Altero mane Ulfus eos adiens: ita, inquit, res se habet, quod mihi de itineribus vestris retulistis, unde intelligo vos transversos a loco destinato viaque publica actos; hinc vero in omnes partes ad tractus habitatos longinquum iter est; quare, svadente matrefamilias, consultum duco, ut heic hiemem transigatis, nisi aliud vobis utilius videatur; sed faciles et promtos matrifamilias vos præbeatis, velim, si quid ope vestra in rei familiaris administratione indiguerit, nam ipse quotidie domo abero, victum familiæ paraturus. Illi gratias ei habuerunt, et quod obtulisset, lætos accipere se dixerunt. Hiemem ibi peregerunt, liberaliter habiti. Brevi amoris affectus inter Sigmundum et filiam familias coalescens apparuit; hi sæpiuscule sermones conserebant, quod pater et mater minime prohibuerunt. Vere, sub initium æstatis, Ulfus eos adfatus: Jam vos, inquit, hiemem heic transegistis, vosque nobis bene probavistis; nunc vobis per me licebit hic diutius manere, atque exspectare, ecquid virium incrementa ceperitis, nisi alia ratio vobis magis arrideat; id vero vos præmonitos velim, ut ne curiosi neque ambulatores sitis, siquando domo abfuero; maxima tamen cautio est, ne quando sylvam a borea ædium sitam ingrediamini. Illi lubenter oblata acceptabant. Paterfamilias sæpe hac æstate domi se continebat, eosque armorum tractandorum artem, jaculandi nandique peritiam, ceterasque artes edocuit; quem mox in omnibus artibus excellentissimum esse intelligebant; fuit quoque non minus proceritate quam robore conspicuus. Cum vero cognati ibi tres hiemes egerant, die quodam æstatis, cum Ulfus domo ab-

esset, Sigmundus Thoreri loquitur: magnopere scire gestio, quid ita in hac sylva, ab septentrione villæ sita, fuerit, ut eo ire non liceat nobis. Thorer id se scrutari nolle ostendit, quod nutricius suus tam severe vetuisset. Auctore tamen Sigmundo in sylvam eunt. Sigmundus parvam securim lignariam, brevi manubrio instructam, dextra gestabat; in locum amœnum, frutice vacuum, venientes, magnum audiunt in sylva fragorem, ex qua mox ingens ursus sylvestris [1]) prosiluit, valde ferox, magnaque vehementia et impetu ruens. Adolescentes statim in semitam domum ferentem se proripiunt, urso eos insectante; semita paulo angustior erat; cum vero ursus semitam ingressus esset, Sigmundus subito conversus, ursum adoritur, et utraque manu securim inter aures feræ incutit tanta vi, ut ferrum ad malleum usque descenderet, feraque exanimis corrueret; deinde ursum erigunt, domumque cursu petunt; quos Ulfus obviam sibi factos, torvo vultu quærit, ubi fuissent. Sigmundus respondet: haud bene evenit, altor! quod jussa tua violavimus; grandis ursus nos hodie insectatus est. Ulfus fatur: hoc metuens in viam me dedi, ut vos quærerem; nunc vero rem melius opinione cecidisse judico, si vobis non nocuit; atque optarim, ut vos non sæpe lædat, ea tamen fera est, cum qua congredi maxime timuerim; periculum vero ejus conveniendi nunc faciam. Tum per semitam excurrit in sylvam, atque statim ursum conspicit, et vivum cogitavit; magnam hastam dextra gestavit; adolescentes eum cursim subsequebantur. Cum vero vir ursum conspiceret, cursum accelera-

---

[1]) *híðbjörn*, S. ursus lustro suo egressus.

vit, et, ut advenit, utraque manu hastam in eum dirigit, qui, ut expectare par erat, cecidit; tum Ulfus animadvertit ursum ante fuisse mortuum, et fatur: mene cavillamini? quis vero vestrum feram interemit? Thorer: hujus facinoris nulla pars fui, Sigmundus vero ursum interfecit securi tua lignaria. Paterfamilias loquitur: hoc magnæ virtutis facinus est; quod multa a te, Sigmunde! præclare gesta consequentur. Ex hoc deinceps tempore Ulfus Sigmundum in honore multo majore quam antea habuit. Ibi omnino sex hiemes cum illo fuerunt, tum Sigmundus erat annorum octodecim, Thorer viginti; attamen Sigmundus hominum, qui tum in Norvegia floruerunt, statura, omnibus corporis animique dotibus, et artium peritia celeberrimus evaserat.

Cap. 183. Tum Sigmundus Ulfo nutricio suo indicat, velle se inde discedere; quod Ulfus in ipsorum potestate fore dixit, (addens:) siquidem expedit vos in casula mea nonnihil maturuisse; tum vestes iis conficiendas, satisque viatici apparandum curavit. Ulfus eos septentrionem versus per montem Dofricum comitatus est eo usque, donec in conspectu Orkadalus esset. Jam domo vos deduxi (inquit), ut filios meos, atque hinc revertar; ante vero quam digrediamur, residamus, nunc enim sic se res habet, ut haud leve mihi desiderium facessat discessus vester, verum tamen feminis gravius. Scire nunc cupio, quos educandos susceperim, ita ut mihi genus vestrum et natales, quibusque fatis, antequam ad me venistis, usi sitis, indicetis. Illi genus suum natalesque accurate indicant, et quomodo ex possessione et patria expulsi sint; nunc vero, alumne! volumus (ait Sigmundus), ut nobis

vitam tuam exponas, quive hominum sis.' Ille contra: id non admodum memorabile est; primo omnium dicendum est, me vero nomine Thorkelem vocari; patri meo nomen erat Steingrimus, qui vir fuit dives, Heidmarkia in Upplandis habitans; apud patrem educatus, jam puer statura magnus et robustus dicebar; pater me mature in celeritatibus et jaculandi peritia exercuit, brevique me destinata certa manu collineandi haud insuetum præbui; quam primum per ætatem viresque licuit, in eo studium collocavi, ut quavis hieme, cum aquæ glacie consisterent, geluque per sudum incideret, in sylvis cum sodalibus meis venandi gratia excubarem, unde cognomen Thorkelis Thurrafrostis (Sicci-geli) mihi adhæsit. In Heidmarkia haud procul a villa patris mei vir potens ditioni præfuit, nomine Thoralfus; is præfectus erat regum Upplandensium. Thoralfus uxorem sibi adjunxerat, Idunnam, ex qua filiam susceperat Ragnhildam, formæ venustate præstantissimam. Hanc uxorem ambii, Thoralfus vero eam viro nobiliori loco nato locare voluit. Post paulo, cum Thoralfus domo abesset, uno comitatus viro noctu Ragnhildam rapui domumque patris advexi; qui cum me secum habere nollet, nisi raptam reddidissem, in societatem assumtis undecim æqualibus, in sylvas me contuli. Thoralfus, cum domum reversus rem comperisset, primum patrem meum adiit, centum viris stipatus, singulasque ædes inquisivit. Deinde in sylvam exeunt, copiasque ad nos quærendos in manipulos dividunt, quorum Thoralfus cum triginta viris in nos incidens, infestis armis nos impetivit, nostris se strenue defendentibus, eo tandem exitu, ut ex Thoralfianis duodecim, ex nostris

septem caderent; ego vero ac quatuor in sylvam confugimus, omnes vulnerati. Thoralfus letali vulnere saucius erat, domumque a suis relatus, Ragnhildaque filia sua reducta; Thoralfus, cum in tractus habitatos venerat, vulneribus exspiravit, ego vero ac socii apud patrem clam curati. Reges Upplandenses, indictis per sagittam comitiis, cædem Thoralfi, præfecti sui, persequebantur, meque exilio multarunt, ceteri vero quatuor sodales mei multa pecuniaria cædem expiarunt. Pater, cum me domi suæ tueri nequiret, in antrum quoddam me ablegavit, ubi aliquamdiu solus tædiosam vitam traxi; deinde noctu villam, quæ Thoralfo fuerat, adiens, Ragnhildam denuo raptam abstuli, passimque sylvas perreptavi, latibulum quærens; tandem huc deveni, ubi octodecim hiemes habitavi, quæ ætas est Thuridæ, filiæ meæ. Sigmundus infit: memorabilis tua, ut exspectavi, relatio est; nunc vero tibi significare volo, me pejus, quam par fuit, educationem et beneficia a te accepta rependisse; filia tua mihi, ante quam digressi sumus, significavit, se partum utero ferre, cujus me patrem nuncupat; qua de causa maxime hinc discessi, quod nollem, dissidii inter nos caussam existere; atque oro te, alumne! ne cui alii viro, quam mihi, eam paciscaris; hanc enim, neque aliam ullam, uxorem ducam. Thorkell respondet: jam pridem novi, amorem mutuum inter vos intercedere, quod equidem prohibere nolui, filia enim mea digniorem virum non nanciscetur; id vero oratum te velim, Sigmunde! si prospero rerum successu heic in Norvegia apud viros principes usus fueris, ut me cum tribulibus meis in gratiam reducas, nam tædium me cepit in his de-

sertis vivendi. Sigmundus promisit, se hoc effecturum, si fas esset. Post hæc diversi discesserunt, Thorkell domum reversus est, Sigmundus vero ac Thorer iter suum perrexerunt, donec Hakonum satrapam in Thrandheimo convenerunt. Salutantes satrapa comiter accepit, et qui essent interrogavit. Sigmundus, editis ipsorum nominibus: sum, inquit, filius Bresteris; hic vero Beineris, qui aliquamdiu tui satellites Færeyisque præfecti fuerunt, ibique novem abhinc annis occisi sunt. Nos cognati coalumnique ideo te adiimus, domine! ut tibi nomina daremus, dignos honores et beneficia, propter patres nostros, a te exspectantes. Hakonus Satrapa respondet: nescio quam vera sint, quæ refers; audivi enim fratres duos teneros habuisse gnatos; non vero satis constat rumor, fuerintne cum patribus suis interfecti, an alio modo in Insulis iis prospectum sit; sunt qui dicant, huc in Norvegiam transvectos, se aliquantisper in Vikia continuisse, post nullam de iis famam circumferri. Atqui equidem cibum vobis non invideo; tu vero ipse natales tuos, editis aliquibus virtutis documentis, probes oportet, antequam credam, te filium esse Bresteris, amici mei; neque tamen ei ab statura et vultu absimilis es. Satrapa illis sedem apud speculatores suos designavit; ibique hiemem peregerunt; procedente tempore satrapa, intercedentibus filiis, Sveine et Eiriko satrapa, eos lautiore victu mactavit. Sequenti æstate Sigmundus ac Thorer piraticam exercuere, autumno opibus prædaque onusti redierunt; secundam deinde hiemem apud Satrapam egerunt, liberaliter habiti. Sigmundus ad intimam satrapæ gratiam pervenit, ejusque satel-

les factus est. Insequenti æstate Satrapa in comitiis generalibus Thorkelem Thurrafrostem (siccum gelu), rogatu Sigmundi, insontem declaravit, eumque a montanis reducendum curavit; hieme proxime sequenti Thorkell apud Satrapam fuit, uxorque ejus ac filia, et infans Sigmundi et Thoræ præcedente hieme nata, quæ puella Thora nominata est. Deinde Hakonus Satrapa Thorkeli Thurrafrosti præfecturam Orkadalensem dedit. Sic quatuor anni exiere, ut Sigmundus apud Satrapam quavis hieme ageret, summo honore habitus, quavis vero æstate prædatum exiens, opes et famam, audacter in pugnam progrediendo multasque res præclare gerendo, sibi conciliaret, quemadmodum in vita ejus memoriæ proditum est. Idem artis imperatoriæ peritissimus, in præliis et oppugnationibus strenuissimus et celerrimus; id persæpe fecit, cum dimicaret, id quod pauci prævidere potuerunt, etsi fortes præliatores adversum starent, ut gladio clypeoque in sublime jactis, clypeum dextra, gladium sinistra prehenderet et dimicaret, utraque enim manu æque commode in præliando utebatur; hinc Sigmundus Bresteris filius robore et artium peritia cum rege Olavo vulgo comparari solet, ut qui omnibus naturæ artisque bonis plerosque Norvegos, tunc temporis florentes, superaverit.

Cap. 184. Sigmundus Bresteris filius, cum quatuor hiemes apud Hakonum Satrapam egisset, ei significavit, se Færeyas adire velle, cædem patris vindicaturum, rogitans, ut satrapa se ad hanc profectionem sublevaret tam apparatu quam consiliis, quibus id iter institueret. Satrapa respondet: equidem sane in rem tuam consulam; ista vero profectio non tam longinqua quam difficilis est, eo enim longis navibus

haud facile cursum tenueris ob tempestates et æstus marinos, qui persæpe ibi loci tam rapidi sunt, ut naves mercatoriæ vix consistere queant; eam vero maxime rationem ineundam duco, ut ad profectionem duas naves mercatorias faciendas curem, tu vero ipse, quos strenuissimos poteris, viros allegas [1]). Sigmundus ei pro consiliis et bonis promissis gratias persolvit; hoc factum est adulta jam hieme. Satrapa jussit, ut constructio navium illico inchoaretur. Vere procedente, Sigmundus iter parare incepit, viros singulaque armamenta quam firmissima comparavit, quinquagenos fortes viros cuique navi mercatoriæ designans. Satrapa, cum naves in mare deducerentur profectioque omnino parata esset, inspecturus adfuit; tum ille: nunc mihi tua, Sigmunde! profectio, quam optime fieri licet, instructa esse videtur; sed hic cum viro adeo robusto funis reciprocandus, qualis est Thrandus de Gata, ut hoc unum vix suffecturum putem; nunc scire aveo, Sigmunde! quam tu religionem observes. Sigmundus paulo tardius reponit: non adeo memorabile est, domine! inquit; nulla enim alia mihi religio est, quam quod fortunæ meæ et victricibus armis confido, id quod bene mihi successit, dum in bellis versatus sum. Satrapa fatur: non ita esse licet; inde auxilium petas oportet, ubi omnem fiduciam repositam habeo, nempe ab Thorgerda Hölgabruda [2]), quam conventum adeamus. Tum fanum adeunt; satrapa ante simulacrum ejus toto corpore humi se prostravit, ibique diu jacuit; simula-

[1]) ex contubernalibus tuis, quorum in pugnando strenuitatem et rei nauticæ peritiam prius spectatam habeas, add. B. C. [2]) i. e. Hölgii regis filia, vide Njal. cap. 89. 114.

crum valde ornatum erat, armillamque crassam in brachio habuit. Satrapa surgens annulum apprehendit brachioque (deæ) detrahere conatur. Visa vero Sigmundo est carpum adducere. Satrapa fatur: haud propitiam tibi se præbet, Sigmunde! nescioque, an te cum ea in gratiam reducere queam; hujus vero rei indicium est, si, quem brachio gestat, annulum nobiscum communicare velit. Tum satrapa, multo sumto argento et in scamno apposito, ipse denuo se in pavimentum prostravit. Sigmundus animadvertit, eum in lacrimas effundi; cum vero surrexisset, annulum apprehendit, quem illa manu dimisit. Satrapa annulum Sigmundo tradidit et fatus est: hunc tibi annulum do, secundæ fortunæ pignus, quem tu nunquam abalienato, quod et Sigmundus pollicitus est. Post hæc Sigmundus ad naves et suos reversus, in altum provehitur, alteram navem mercatoriam Sigmundo regente, alteram Thorere cognato suo. Antequam ex Norvegia solvissent, omnia nova ex Færeyis resciverant, Össurem Hafgrimi filium, quem Thrandus educaverat, in robustum virum adolevisse, patrimonium suum Sudreyam recuperasse, dimidiamque Færeyarum partem ex æquo cum Thrando administrandam suscepisse; eundem præterea, auctore Thrando, omnes possessiones, quæ Bresteri et Beineri fuerant, occupasse, dictitante Thrando, eam cædis paternæ multam fore. Össur villam Sudreyæ et Dimune habuit, tertiam Skufeyæ, ubi plurimum egit, ibique altum et firmum munimentum circa villam excitaverat, nam Færeyenses audiverant, Sigmundum Bresteris filium rerum gestarum gloria inclaruisse.

Cap. 185. Nunc de Sigmundo ac suis dicendum; hi commodis ventis usi sunt, donec

haud procul a Færeyis abessent; qui vero locorum erant gnari, eos proxime Austreyam esse dicebant. Sigmundus id quoque se potissimum velle testatus est, ut Thrandum in potestatem suam redigeret. Paulo post vehementiore tempestate adversum oborta, æstu maritimo et vi tempestatis ab insulis repulsi, navesque, quæ hucusque conjunctim iter fecerant, disjectæ sunt; cum vero satis adesset copiarum, strenuique viri nave Sigmundi veherentur, Svineyam tenuerunt, quo cum prima luce appulissent, ad villam quadraginta viri escendunt, decem reliquis navem custodientibus, effractoque cubiculo, ubi Bjarnius dormiebat, ipsum comprehensum educunt. Bjarnius quæsivit, quis cohorti præesset tam furiose ruenti? Sigmundus nomen suum indicat. Bjarnius fatur: scio quidem, te crimina adversus me intentaturum, quod congressui, in quo pater et patruus tuus de medio sublati sunt, interfuerim; in hos autem, qui tibi tum nihil nisi malum exhibuerunt, idque consilii in medium protulerunt, ut vos ambo, tu ac Thorer, interficeremini, sane quam crudelis eris, qui mihi tantam vim inferas; an vero recordaris, quibus tum verbis usus sim? Sigmundus respondet: probe memini, atque nunc ejus rei fructum feres, nam vitæ tuæ membrisque parcetur, cetera vero omnia mei solius arbitrii sunto. Bjarnius annuit. Itaque tu nunc statim nos comitare, ait Sigmundus, atque iter nobis ad Austreyam monstrato. Bjarnius respondet; eo nullo modo pervenire licet, vento hac cœli plaga spirante. Tu itaque iter nobis ad Skufeyam monstrato, si Össur ibi est. Hoc fiet, uti vis, ait Bjarnius, quanquam in ratione esse non puto, eum ibi adfuturum. Traditis a Bjarnio vi-

ris, quorum facultas erat, prima nocte profecti, sub diluculum Skufeyam perveniunt. Skufeyæ situs talis est, ut unica tantum semita adiri possit, quam si viginti viri tueantur, nunquam ita multi insulam adeunt, ut expugnari queat. Sigmundus cum copiis statim in insulam escendit, nullis defensoribus aditum tenentibus; cum vero ad villam pervenissent, jam Össur cum triginta viris munimentum occupaverat. Össur quæsivit, quinam essent hi viri, qui advenissent. Sigmundus suum patrisque nomen edidit. Tum Össur: putabis, credo, te non sine causa huc adfuisse; pacificationem tibi ex mea parte offerre volo, ea lege, ut optimi viri, qui hic in insulis sunt, de omnibus rebus nostris decidant. Nulla confiet pacificatio, ait Sigmundus, nisi mei ipsius arbitrio rem permittas. Össur id extemplo pernegavit. Sigmundus, suis munimentum oppugnare jussis, ipse solus secundum munimentum progrediens, pone ædes secessit, quod munimentum tenentes non animadverterunt; accessit locum quendam, ubi agger munimenti exiguam ruinam dederat, quæ aditum aliquanto faciliorem, quam alibi, præbuit. Sigmundus manu gestabat securim inargentatam, cornubus extantibus reduncis, capite galeam, gladio cinctus; is a munimento paululum abscessit, deinde curriculo advolans, tam alte in aggerem evasit, ut cornu securis marginem apprehendere posset, quo facto manubrium manibus legendo in summum evasit. Quod unus ex Össurianis conspicatus, subito ad eum conversus, gladium ei intendit; Sigmundus ictum repulit, et cornu securis adverso corpori impegit, ita ut telum visceribus conderetur homoque exanimis in tergum relaberetur. Quo viso, Össur

adversus Sigmundum decurrit eumque gladio petit; qui, ictu repercusso, Össuri securim incutit, ita ut dextra præcisa gladius deflueret, mox obverso hominis corpori alterum ictum in cava viscera penetrantem infligit, quo Össur exanimus humi cecidit; tum hostibus magno numero supervenientibus, Sigmundus ex munimento aversus resiliit seque pedibus excepit. Deinde munimentum tenentibus conditiones obtulit, ut dederent sese et ipsius arbitrio res suas permitterent, alioquin se munimentum incensurum et demoliturum minatus. Illi vero ei sese dediderunt.

Cap. 186. Id de Thorere Beineris filio dicendum, quod adversa tempestate ad Sudreyam delatus, tandem, occiso Össure, ad Sigmundum pervenit. Post hæc, hominibus intercedentibus, factum est, ut, pactis inter Sigmundum et Thrandum induciis, conventus pacificatorius Straumseyæ condiceretur; quo veniens Thrandus se hilarissimum præbuit; ibidem magna aderat hominum frequentia. Cum vero de pacificatione inter eos cœptum esset agi, Thrandus infit: haudquaquam conveniens fuit, quod congressui, in quo pater tuus, Sigmunde cognate! occisus est, interfui; quam ob rem eam tibi satisfactionem concedam, quæ tuum honorem quam maxime augeat, cuique tu optime acquiescas, ut nulla interposita conditione res nostras solus decidas, excepto, quod mihi hic in insulis manere, et præfecturam, quam habeo, retinere liceat. Sigmundus respondet: duæ ex mea parte conditiones præsto sunt; altera, ut nos ambo, ego et Thrandus, septemtrionem versus in Norvegiam ad Hakonum satrapam profecti, ejus arbitrio rem nostram compromittamus; altera, ut nulli recon-

ciliemur; scilicet convenientissimum judico, fortunæ permittere, uter nostrum superior discessurus sit, si res ad hostilia verterit. Thrandus perquam invitus fecit, ut Hakonum satrapam adiret; quoniam vero Sigmundus se inexorabilem præbuit, Thrandus, alteram conditionem pejorem judicans, ad id, quod Sigmundus, obtulerat, descendit, ut nempe ambo proximi anni æstate in Norvegiam trajicerent. Sequenti hieme res Færeyis quietæ. Sigmundus Skufeyæ in villa sua, summo splendore domesticaque celebritate, habitavit. Sequenti vero æstate navem paravit; item Thrandus magnam bonamque navem onerariam instruxit, utrisque de alterius apparatu gnaris. Sigmundus, ut paratus erat, navem solvit, secundos ventos nactus; satrapam conveniens, de transactione inter se et Thrandum exponit. Satrapa reponit: haud consimili astutia hac in re tu et Thrandus usi estis; neque vero simile duco, eum cito ad me venturum, siquidem te non comitatus est. Procedente autem æstate, homines ex Færeyis advenientes afferebant, Thrandum vela in altum dedisse, adversa vero tempestate rejectum, læsamque navem ejus, ita ut trajiciendo mari inutilis reddita esset. Tum Sigmundus a satrapa petiit, ut pacis inter se et Thrandum conditiones pronuntiaret, etsi ipse non adesset. Satrapa ita facturum se ostendit: indico, inquit, bina hominum pretia, quæ Thrandus pro cæde fratrum pendito, tertium pro insidiis in te et Thorerem factis, quos Thrandus interfici jussit; idem quartum hominis pretium ob id pendito, quod vos cognatos in servitutem vendidit; tu quoque dimidiam insularum partem, cui patrem tuum præfeceram, tuæ potestati administrandam subjicito,

alteram dimidiam insularum partem fisco meo adjudico, eo quod Hafgrimus et Thrandus Bresterem et Beinerem, aulicos meos, interfecerunt. Hafgrimus jure cæsus æstimabitur ob cædem Bresteris et violentam in homines innocentes aggressionem. Neque cædes Össuris pecunia expiator, ob injuriam, qua possessionem tuam insedit ibique cæsus est; hanc vero pecuniam Thrandus eadem æstate tibi persolvito. Hæc itaque mea sententia est; tu vero multam pecuniariam, prout tibi videbitur, inter te et Thorerem partire. Sigmundus satrapæ gratias pro decisione habuit, et apud eum hiemem peregit; insequenti autem vere in Færeyas rediit, Thrandoque conventum Straumseyæ indixit. Cum vero congressi essent, Sigmundus eum frustratæ in Norvegiam profectionis increpuit; tum ei sententiam a satrapa dictam exposuit, jussitque ut aut hanc compositionem acceptaret, aut reconciliationi renuntiaret. Thrandus etiam nunc Sigmundum obsecravit, ut ipse res inter ipsos intercedentes decideret; quod cum Sigmundum nolle animadverteret, satius duxit, decisionem satrapæ acceptare, quam gratia non reconciliata discedere; tempus tamen solvendæ pecuniæ longius, quam constituerat satrapa, expetivit. Concessit Sigmundus, precibus hominum victus, ut hæc pecunia trinis vernis [1]) solveretur. His actis, verbo reconciliati, digrediuntur. Össur Hafgrimi filius parvum natu filium reliquerat, nomine Leifum; hunc Thrandus educandum susceperat, itaque Leifus Gatæ apud Thrandum adolevit. Æstate [2]) Sigmundus navem in Norvegiam ituram parat; tum Thrandus trientem

---

[1]) annis, B. C. S. [2]) nempe sequentis anni.

multæ pependit, oppido gravatus [1]. Sigmundus, antequam ex Færeyis solveret, tributa Hakoni satrapæ exegit, eique tradidit; is apud satrapam multum æstatis consumsit, tumque Thuridam, Thorkelis Thurrafrostis filiam, uxorem duxit; sequenti vero autumno unacum uxore filiaque Thora in Færeyas rediit, ubi hiemem egit. Insequenti vere, in comitiis Straumseyensibus, pecuniam ab Thrando exegit, trientem nempe, qui tum pendi oportuit. Thrandus tardius ad id respondit, in colloquendo tamen se Sigmundo amicissimum præbuit: ita res habet, cognate! inquit, quod heic puer quidam, nomine Leifus, apud me educatur; nunc oro te, cognate, id quod tibi æquius et rectius videbitur, ut Leifo satisfactionem aliquam pro cæde patris Össuris Hafgrimi filii, quem interfecisti, concedas. Bene res conveniret, si pecuniam, quam, ut dicis, tibi debeo, ei in expiationem cædis paternæ solvere liceat. Neque hoc, ait Sigmundus, neque aliud tuâ causâ faciam; neque tibi ulla hac in re tergiversatio profuerit; pecuniam mihi solvito; alia tibi ratio pejor erit. Tum Thrandus dimidiam trientis partem pendebat, prætendens sibi non vacare plus ea vice pendere. Sigmundus semper manu gestabat securim reduncam, qua Össurem interfecerat. Cum vero Thrandus pecuniam solvere tergiversaretur, Sigmundus ad eum accedens, cornu securis pectori ejus admovet, dicens: fac nunc utrumvis, Thrande! aut pecuniam e vestigio solve, quantam nunc præstare debes, aut ego securim adigam, ita ut persentiscas probe [2]. Thran-

---

[1]) *stánkadi*, vide Ihrei Gloss. Sviogòth. sub voce *stánka*, ubi hic locus citatur. [2]) forte verba hoc ordine explicanda: *ella mun*

dus fatur: tu sane quam difficilis homo es, qui ne cognatis quidem plus quam aliis hominibus parcas; tunc suorum quendam jubet tabernaculum adire, visum, ecquid pecuniæ in crumena ibi jacente reliquum esset; redit homo, crumenamque Sigmundo porrigit; mox argentum ponderatum, crumenæque tantum inerat, quantum Sigmundus tunc accipere debuit. His gestis discedunt. Sigmundus denuo hac æstate orientem versus in Norvegiam transmittit, Hakonoque satrapæ tributa reddit; insequenti autumno in Færeyas reversus, in villa sua hiemem egit. Sigmundus insulanorum gratiam sibi conciliavit; ipse ac Bjarnius Svineyensis pacificationem conventam sincera fide servabant, Bjarniusque sæpe Sigmundum et Thrandum in gratiam reconciliare potuit, cum res tantum non in præsens discrimen adducta esset. Sequenti vere, cum comitia Straumseyensia Thorshafniæ celebrarentur, et Sigmundus trientem pecuniæ, qui nondum solutus erat, a Thrando exigeret, hic denuo Leifi nomine satisfactionem cædis paternæ postulavit; tum multi verba interponebant, ut inter eos conveniret. Tum Sigmundus: Leifus Thrando acceptum refert, si potius male, quam bene de eo meream; bonorum vero virorum gratia hæc pecunia sic maneat, sed neque eam condono neque eam persolvo. Re ita gesta comitia dirimuntur. Procedente æstate Sigmundus iter in Norvegiam paravit, tributa Hakono satrapæ perlaturus; in apparando quidem serior, sed, ut primum licuit, in altum provectus est. Thurida uxor ejus in insulis remansit, sed Thorer Beineris filius Sig-

---

ek þrýsta öxinni útæpliga, svâ at þú skalt kenna, aut e. sec. non hæsitanter adigam, ita ut pers. etc.

mundi assiduus comes erat, sive in otio ageret, sive inter terras commearet, hique per omnem ætatem, ut cognati & coalumni, mutuam necessitudinem carissimo affectu coluerunt. Sigmundus ac Thorer hoc autumno navem ad Thrandheimum appulerunt, atque hiemem apud satrapam transegerunt, plurimumque gratia apud eum valuerunt. Ea hieme piratæ Jomenses in Norvegiam venerunt, atque cum Hakono satrapa filiisque ejus, ut supra demonstratum est, conflixerunt. Cognati, Sigmundus ac Thorer pugnæ interfuerunt, signa secuti satraparum, Hakoni & Eiriki; dicitur Sigmundus primus omnium celocem [1]) Buii Crassi, cum acerrime pugnaret, proximusque ei Thorer cum triginta viris conscendisse. Cum vero Sigmundus et Buius armis decertarent, Sigmundus intelligens, se Buium robore & ictuum vehementia æquiparare non posse, ad pugnandi peritiam confugit, et clypeum gladiumque in sublime jactos inter manus commutavit, ut sæpius facere solitus est; quod cum Buius præcavere non posset, Sigmundus sinistrâ manus Buii in carpis præcidit; quo gesto in navem, septimus suorum, resiliit, [ceteris omnibus, qui eum ac Thorerem secuti fuerant, interfectis [2]). Tum Buius e nave in mare egressus est, nave sua defensoribus nudata, ut supra memoriæ proditum est. Sequente autem vere Hakonus satrapa digredienti Sigmundo eximia munera [3]) dedit. Mox cognati in Færeyas revecti, vitam quietam egerunt, Sigmundo rerum summam tenente.

---

[1]) *skeið*; de qua voce v. Scripta Soc. Litt. Isl. Tom. 6. p. 134.

[2]) cum tres hominum decuriæ cum Sigm. & Thorere navem conscendissent. B. C. [3]) *stórgjafir*] *strengjaferju*, navem

Rex Olavus nuntium misit Sigmundo Bresteris filio.

Cap. 187. Nunc eo, unde devertit narratio, redeundum, quod rex Olavus Tryggvii filius duas hiemes in Norvegia egerat, et proxime elapsa hieme Thrandheimum ad christianismum converterat. Insequenti vere, rex, nuntiis in Færeyas missis, Sigmundum Bresteris filium ad se arcessivit, additis promissis, hac profectione ei honorem accessurum, facturumque se, ut maximæ inter Færeyenses auctoritatis vir evaderet, si in aulicorum numerum recipi vellet. Ea æstate Stefner Thorgilsis filius, quem rex superiore æstate in Islandiam miserat, ut supra memoratum est, revenit, quem rex summa comitate excepit. Stefner inter aulicos regis versatus est, eique vera de profectione sua retulit, quam gravate mandata ejus ab Islandis excepta fuissent, seque putare, haud sine magna difficultate Islandos ad christianismum traduci posse.

Rex Olavus Thangbrandum in Islandiam mittit.

Cap. 188. Rex Olavus Thangbrandum presbyterum ædi sacræ, quæ Mostriæ erat, ut supra dictum est, præfecerat, jusseratque, ut homines, qui in Hördia fidem reciperent, quosque ante regis in regni partes boreales abitum baptizari non licuerat, sacro fonte lustraret. Cum vero Thangbrandus liberalioris esset ingenii, magnumque secum haberet hominum numerum, et se suosque laute tractaret, vicini autem optimates populi, in recta fide ad-

vectoriam, rudentibus instructam. B., vox dubii significatus.

huc novitii, se in doctoribus et clericis stipe sublevandis nimis parcos præberent, factum est, ut bona, quæ rex Olavus ædi sacræ attribuerat, cito consumerentur. Thangbrandus autem, cum solitam magnificentiæ et liberalitatis consvetudinem tenere desperaret, nisi advectionibus rei familiari subvenisset, ethnicos bello persequi et prædas agere occepit, atque sic se familiamque sustentavit. Quibus rebus factum est, ut in odium regis Olavi incurreret; rex enim pacem toti regno conservandam indixerat, omnesque depopulationes & rapinas vetuerat, nisi si ipse injurias civium vindicare decrevisset; quapropter Thangbrandum ad se arcessi jussit. Thangbrandus regem in Thrandheimo convenit, quo tempore Stefner nuper ab Islandia advenerat, ut modo memoratum. Qui cum regem convenisset, rex eum graviter increpuit, inquiens: malam rerum tuarum mutationem induxisti, qui piraticæ, more ethnicorum, operam des, teque et alios rapinis et prædis sustentes, cum deo servire divinusque doctor vocari debuisses; certo scias, te propter hoc omnia beneficia amissurum, regnoque meo exulaturum. Thangbrandus respondet: graviter deliqui; obsecro tamen, domine! ut rerum mearum miserearis, mihique potius pœnam aliquam aut difficile negotium injungas, quam ut me exilio multes aut abs te repellas; omnia enim, quæ potero, lubens subire volo, ne iram tuam experiar. Rex loquitur: quod si tanti mea gratia apud te sit, in Islandiam transmittito, et deo juvante omnem populum ad rectam fidem convertito; quod si efficere potueris, in spem venies pristinorum, imo majorum, benificiorum & honorum. Thangbrandus reponit: quocunque me mittere voles,

proficiscar, operamque dabo, ut dei vestrumque mandatum exsequar; scire tamen non licet, quo successu usurus sim. Deînde rex Thangbrando idoneam navem comitatumque tam ex clericis quam laicis dedit, omniaque subministravit, quæ ad promovendum christianismum opus erant, profectionemque ejus quam diligentissime instruendam curavit. Thangbrandus erat statura grandis, robore firmus, ore diserto, vir doctus, magnus athleta, singularique animi fortitudine, quamvis doctor religionis esset; alios non lacessens, sed, si iratus esset, acer nullique in dictis factisve cedens. Hic ab rege Olavo Nidarosiæ digressus, cum se paraverat, ventumque commodum nactus erat, vela in altum dedit.

Rex Olavus Sigmundo religionem prædicat.

Cap. 189. Cum rex Olavus, procedente æstate, ex Thrandheimo profectus in Sunnmœriam venisset, convivioque apud potentem quendam colonum adhiberetur, Sigmundus Bresteris filius, jussu regis, ex Færeyis unacum Thorere cognato suo advenit. Quem rex, cum adesset, lætabundus excepit; colloquioque mox instituto, rex ita fatur: bene fecisti, Sigmunde! quod hanc profectionem non subterfugisti; ea maxime de causa te ad me arcessivi, quod tua fortitudo et naturæ artisque bona multorum sermone coram me celebrata sunt; integram tecum amicitiam inire cupio, si in rebus, quæ mihi maximi momenti videntur, obsequentem te præbebis. Sunt quoque qui dicant, nostram societatem non inconvenientem esse, quippe qui utrique non fortitudinis expertes habeamur, diu vero cum itinerum molestiis [1]) et periculis conflictati simus, antequam

[1]) udis laboribus F. S.

honores nobis proprios adepti simus; sunt enim nonnulla, quæ non absimili modo nobis acciderunt, tam exilio, quam servitute: tu necem patris innocentis oculis tuis puer vidisti; ego vero in utero matris eram, cum pater meus, nulla causa, sola propinquorum malitia et avaritia, dolo interfectus est; mihi quoque relatum est, tantum abfuisse, ut satisfactio pro cæde patris tibi oblata fuerit, ut cognati tui te, perinde ac patrem, interfici jusserint; deinde in servitutem venditum, et hoc modo a possessionibus tuis et fundis avitis ejectum et asportatum, omnis opis in ignota terra longo tempore expertem, nisi, si quam homines, nulla tibi necessitudine juncti, misericordia moti exhibuerunt tibi, providentia et cura ejus, qui omnia potest. His autem, quæ de te modo enumeravi, haud absimilia sunt, quæ mihi acciderunt. Postquam natus sum, persecutio mihi insidiæque factæ, morsque destinata est a conterraneis meis, ita ut mater, patre, cognatis omnibusque possessionibus relictis, paupere fuga, me assumto, elabi necessum habuerit. Sic tres primæ hiemes vitæ meæ transiere; deinde ego ac mater a piratis capti sumus, egoque a matre divulsus, quam deinceps nunquam vidi, ter in servitutem venditus sum; in Estonia inter omnes ignotos [1]) versatus sum, donec novennis essem; quo veniens cognatorum quidam, qui genus meum agnovit, ex servitute me redemit, et orientem versus in Gardos (Moscoviam) transportavit; hic, quamvis liber vocabar, novem hiemes in exilio egi et aliquantum adolevi, exindeque majora beneficia et honores a rege Valdemare adep-

1) omnibus ignotus, S.

tus sum, quam in hominem peregrinum cadere posse viderentur, eodem fere modo ac tu ab Hakono satrapa. Nunc tandem eo res adducta est, ut utrique nostrum, pro longà prosperitatis et honoris amissione, patrimonia et patrias recuperaverimus. Omnium vero maxime ea de causa, quod audivi te nunquam simulacra coluisse, more aliorum ethnicorum, in bona sum spe, fore, ut excelsus cœlorum rex, creator omnium rerum, te ad notitiam excelsi sui nominis, et ad sanctam fidem meis adhortationibus perducat, mihique socium faciat veræ religionis, quemadmodum æqualem robore, artis naturæque bonis, aliisque multiplicibus beneficiis, quæ tibi sicut mihi longo ante tempore concessit, quam ullam gloriæ suæ notitiam habui. Idem ille omnipotens deus faxit, ut te ad veram fidem adducere, ejusque ministerio subjicere queam, ut exinde, ipsius beneficio, meoque exemplo et adhortatione, omnes tibi subjectos ad ejus gloriam perducere possis, quod futurum spero. Tu quoque, si meis monitis, quæ jam attuli, obsequi deoque sincera fide constanter servire volueris, amicitiam et honorem a me consequeris, quamvis nihili sit præ illo honore et felicitate, quam omnipotens deus pater tibi concedet, ut cuivis alii, qui beneficio sancti ejus spiritus præcepta ejus observat, nempe ut cum dulci suo filio, rege omnium regum, in æternum regnet in celsissima regni cœlestis gloria. Cum rex finem dicendi fecisset, Sigmundus infit: notum tibi est, domine! quod in oratione tua attigisti, me ministerio Hakoni satrapæ devinctum fuisse, a quo liberaliter habitus, sorte mea perbene contentus fui; erat enim amicis benevolus, utilia consulens, liberalis,

suaviterque affectus, quamvis in inimicos esset crudelis et fraudulentus; tua vero religio multum a mea discrepat. Cum autem ex suavibus tuis alloquiis intelligam, hanc, quam prædicas, religionem omni ex parte pulcriorem et magis salutarem esse eà, quam ethnici tenent; lubens facio, ut consilia tua sequar, amicitiamque conciliem; atque ideo nolui simulacra colere, quod jam multo ante intelligebam, eum cultum in nulla re frugiferum esse, etsi alium meliorem ignorabam.

Cap. 190. Rex Olavus lætatus est, Sigmundum tam prudenter orationem suam excipere. Tum Sigmundus comitesque sui omnes baptizati, et jussu regis sacris institutionibus imbuti; posthæc Sigmundus aliquantisper cum rege versatus est, magno honore habitus. Appetente vero autumno [1]) rex Sigmundo significat, velle se eum in Færeyas mittere, ut populum ibi habitantem ad christianismum perduceret. Sigmundus primo id negotium excusavit, tandem vero voluntati regis obsecutus est; eumque rex præfectum constituit omnium Færeyarum, doctoresque tradidit, qui populum baptizarent, institutionibusque necessariis imbuerent. Sigmundus, ut erat paratus, navem solvit, facilique navigatione usus, cum Færeyas venisset, comitia universalia Straumseyæ indixit, quæ magna hominum frequentia celebrata sunt. Constitutis comitiis, Sigmundus surrexit, brevique oratione exposuit, se æstate proxime elapsa orientem versus in Norvegiam transmisisse, conventum regem Olavum Tryggvii filium, regemque universas insulas suæ potestati subjecisse. Plerique colonarum comprobarunt. Tum Sigmundus loquitur: id quo-

[1]) vere F.

que vobis notum facere volo, me novam religionem suscepisse, christianumque factum, negotium et mandatum regis Olavi accepisse, ut universum populum in his insulis ad rectam fidem convertam. Thrandus orationi ejus respondet, convenire, ut coloni de hac difficili causa inter se disceptent. Coloni hoc bene dictum esse testabantur. Hic Thrandus cum suis aliorsum in campum secessit, animosque colonorum oratione sollicitavit, dicens, integrum illis esse, imperata cito negare; quibus alloquiis effectum est, ut universi inter se consentirent. Sigmundus, videns, universum populum ad Thrandum confluere, sibique nullos relinqui, nisi suos, qui christiani erant, loquitur: nimiam utique potestatem Thrando concessi. Mox homines eo, ubi Sigmundus ac sui considebant, confluere, arma sublimia gestare, infestosque motus ostendere. Sigmundus et sui insurrexerunt. Tum Thrandus: consideant homines, seque tam furiosos ne præbeant; te autem, Sigmunde cognate! scire volo, me colonosque universos de re a te proposita ita inter nos consensisse, ut nullo modo novam religionem acceptare velimus; atque heic in comitiis te aggressi interficiemus, nisi absistas et firma fide promittas, te nunquam deinceps tale mandatum his in insulis exsecuturum. Sigmundus, cum intelligeret, nihil religioni hac vice profici, nullasque haberet copias, quibus cum universo populo contenderet, eo descendit, ut testibus adhibitis dataque dextra ea, quæ postularant, promitteret; quo facto comitia dirimunt. Sigmundus hiemem domi suæ Skufeyæ peregit, graviter quidem ferens, quod coloni se vi coegerant, indignationem tamen dissimulans.

Sigmundus Bresteris filius christianismum Færeyis introducit.

Cap. 191. Sequenti vere, quo tempore æstus maritimi ferme incitatissimi erant, trajectusque inter insulas desperatus videbatur, Sigmundus duabus navibus domo Skufeya profectus est, triginta viris stipatus; dicens, se ancipitem fortunam periclitaturum, ut aut regis mandata exsequeretur, aut moreretur. Ad Austreyam cursum tenuerunt, insulamque nacti, cum processisset nox, inopinato supervenerunt, ita ut villam Gatam corona hominum cingerent; mox forem ædis solitariæ, in qua Thrandus dormiebat, trabe immissa effregerunt, Thrandum manibus comprehenderunt et eduxerunt. Tum Sigmundus: nunc quoque evenit (proverbium), Thrande! alternos prævalere [1]); tu me præcedente autumno vexavisti, duasque duras conditiones proposuisti; nunc tibi ego duas proponam conditiones, oppido iniquas; bonam alteram, ut veram religionem acceptes et te facias baptizari, quam si noles, altera est, ut confestim interficiaris; quæ conditio mala est, nam sic brevi divitias et temporalem hujus mundi prosperitatem amittes, miseriam vero et æternum infernalem cruciatum in altera vita recipies. Thrandus respondet: non erit, ut veteres amicos frustrer. Tum Sigmundus hominem curavit, qui Thrandum percuteret, eique magnam securim in manus tradidit; qui cum elata securi ad Thrandum accederet, Thrandus ad eum respiciens: noli, inquit, homo! me tam cito percutere;

---

[1]) Quid huic proverbiali locutioni subaudiatur, *sigr* an *högg* i *annars garð*, an *eiga*, ut *hafa*, de reportanda victoria dici possit, haud liquido dixerim.

prius pauca loqui volo; ubi vero Sigmundus, cognatus meus? Adsum, inquit ille. Tu solus, cognate! inter nos decidas, egoque religionem, quam vis, acceptabo. Tum Thorer Beineris filius: tu eum, homo! percute. Sigmundus reponit: non hac vice percutietur. Id tibi amicisque tuis vità stabit, ait Thorer, si nunc salvus evadit. Sigmundus se ejus rei periculum facturum ostendit. Tum Thrandus domesticique sui a presbytero baptizati. Sigmundus, adjuncto sibi Thrando comite, omnes Færeyas peragravit, non prius desistens, quam universos incolas ad christianismum convertisset. Deinde eadem æstate navem parat, Norvegiam petiturus, regique tributa insuperque Thrandum de Gata redditurus. Thrandus vero, animadvertens Sigmundum se regi traditurum, profectionem excusavit, Sigmundus vero in incepto perstitit; moxque, vento secundo spirante, retinacula [1]) solvunt; cum vero haud longe in altum provecti essent, in æstus maritimos et tempestates incidentes, ad Færeyas repelluntur, ubi nave penitus confracta, res omnes amiserunt; nautarum plerique servati. Sigmundus Thrandum multosque alios servavit. Thrandus significat, haud facili [2]) navigatione usuros, si se invitum ad proficiscendum cogerent. Sigmundus, eum nihilo secius iturum, etsi molestum ipsi videretur, ostendit. Sumta deinde alia nave, propriisque, quibus abundabat, pecuniis, quas pro tributo regi redderet, Sigmundus cum suis altera vice in altum provehitur; nunc non ulterius, quam antea, pervenientes, vehementes adversas tempestates nanciscuntur, denuo ad Færeyas rejiciuntur, navemque obli-

---

[1]) tentoria (refigunt?) F. [2]) celeri, B.

dunt. Sigmundus grave itineris impedimentum objici queritur. Thrandus sic rem exituram significat, quotiescunque ita iter aggressi fuerint, ut se invitum deducere conarentur. Jamque Sigmundus Thrandum liberum dimittit, ea lege, ut jurejurando interposito promittat, se rectam fidem accepturum et observaturum, fidem et obsequium regi Olavo & Sigmundo præstiturum, neminem insulanorum prohibiturum aut impediturum, quominus quisque iis fidem et obsequium præstent, hoc regis Olavi mandatum, ut et quodcunque aliud, quod Færeyensibus injuncturus esset, promoturum et exsecuturum. Thrandus tam exacte jurat, quam diligentissime Sigmundus juramentum præire potest. His gestis Thrandus Gatam concessit, Sigmundus vero Skufeyæ in villa sua hanc hiemem egit, nam multum autumni processerat, cum ultima vice repulsi sunt. Sigmundus navem, quæ minus collisa fuerat, reficiendam curavit. Insequens hiems Færeyis quieta, nullisque gestis memorabilis.

Cap. 192. Nunc primo dicendum est, quid interea in Norvegia acciderit, dum Sigmundus Bresteris filius in Færeyis commoratus est, ibique christianam religionem propagavit. Rex Olavus, post discessum Sigmundi, ut prius dictum est, austrum versus oras maritimas legit, et autumno sequenti convivia obiit, lentiore itinere progressus. Stadum vero austrum versus prætervectus, colonos ad se arcessivit, fidem eorum emendavit, moresque, sicubi opus esse visum est, correxit. Rex Olavus prima hieme orientem versus in Vikiam pervenit.

Rex Olavus nuptias Sigridæ ambit.

Cap. 193. Sigrida, Svethiæ regina, impe-

riosa dicta, in prædiis suis sedebat. Paulo post quam rex Olavus orientem versus in Vikiam pervenit, ut modo dictum est, internuntii inter regem Olavum et Sigridam reginam cum his mandatis commeabant, ut rex nuptias Sigridæ ambiret; quæ cum conditionem acceptaret, mutuo pacto constitutum est, ut hac hieme, post festum Jolense, de his rebus in Gothalbi ad fines regnorum convenirent. Tum rex Olavus Sigridæ reginæ ingentem illum annulum aureum muneri misit, quem annulum de foribus templi Hladensis abstulerat, rem omnium, qui viderunt, judicio pretiosissimam. Regina Sigrida annulum accepit, et magnificentiam liberalitatemque Olavi regis perquam laudavit; atque mox annulum per totam aulam inspiciendi causa circumferri fecit, omnibus uno ore dicentibus, se annulum pari bonitate non vidisse. Erant ibidem cum regina duo aurifabri ipsius, qui annulum, ad se circumlatum, manu ponderarunt, nullis adhibitis verbis, nisi quod soli inter se colloquerentur; quod animadvertens regina, ad se vocatos interrogat, quid in annulo vituperassent; illis negantibus, jubet, ut ante omnia dicant, quid deprehendissent vitii. Dicunt, adulteratum esse annulum. Fracto deinde, jussu reginæ, annulo, filum æreum [1]) intrinsecus deprehensum est; qua re irata, regem Olavum sic plura adulterasse [2]) confirmavit.

Incolæ Hringarikiæ Christiani facti.

Cap. 194. Asta, filia Gudbrandi Kulæ, quam rex Haraldus Grœnlandicus uxorem du-

---

[1]) filum ferreum C. [2]) pluribus in rebus sibi fraudem factu-rum, B. C.

xerat, brevi post mortem ejus nupta est viro, nomine Sigurdo Syri (porcæ), qui rex erat Hringarikiæ. Rex Sigurdus Syr filius erat Halfdani, filii Sigurdi Hrisii, filii Haraldi pulcricomi. Olávus, filius regis Haraldi Grœnlandici & Astæ, in pueritia educatus est apud Sigurdum regem, vitricum suum, et matrem Astam in Hringarikia. Hac eadem hieme rex Olavus Tryggvii filius, relicta Vikia, in Hringarikiam profectus, religionem christianam prædicavit; tum baptismum subiit rex Sigurdus Syr uxorque Asta; item hujus filius Olavus, tum tres annos natus; ipse vero rex Olavus Olavo Haraldi filio officium lustricum præstitit. Tum tota Hringarikia magnaque Upplandorum pars christiana facta. His gestis rex Olavus iterum in Vikiam reversus, ibi commoratus est usque eo, donec orientem versus Konungahellam profectus est, ut ibi ex condicto Sigridam reginam conveniret, quemadmodum hac hieme de nuptiis inter eos jungendis convenerat. Eo regina Sigrida adfuit; quæ cum in regis colloquium venisset, res primo ad concordiam et conventa perficienda spectare videbatur. Tum rex Olavus Sigridam hortatus est, ut baptismum subiret, veramque religionem acceptaret. Reponit illa: non deseram religionem, quam hucusque habui & observavi, et ante me consangvinei mei; neque criminabor, si quem volueris deorum colas. Quibus dictis rex Olavus ira commotus, chirothecam suam nimis præcipitanter in faciem ejus impegit, dicens: putasne rugosæ cutis vetula (silicernium), velle me, te decrepitam, eandemque canis instar ethnicam ducere uxorem? Cave, ne hoc in animum inducas; neque eo audaciæ procedas, ut sæpius nomen domini mei, me audiente,

ethnico tuo vocabulo profanes, ita ut celsissimum cœlorum regem, in quem credo, diis annumeres. Cui Sigrida: hoc omne, quo me, Olave! affecisti, dedecus et contumelia facile mortem tibi contraxerint. Quibus dictis utrique irati digrediuntur; rex Olavus boream versus in Vikiam contendit, regina vero orientem versus in Svethiam ad prædia sua. Hæc paulo post Sveini Tjuguskeggi (barbæ furcatæ), Danorum regi, nupsit; tum enim Gunnhilda, filia Burizlavi Vindorum regis, quam prius duxerat, mortua erat. Qua affinitate inter Sveinem, Danorum regem, et Olavum regem Svethicum, filium reginæ Sigridæ, intima juncta est amicitia.

Rex Olavus Thyram reginam conjugem ducit.

Cap. 195. Burizlavus, Vindorum rex, Sigvaldio Satrapæ, genero suo, sæpius conquestus est, violatum esse pactum, quod Sigvaldius inter regem Sveinem et Burizlavum regem in eas leges pepigerat, ut Burizlavo Thyra, filia regis Haraldi Gormidæ, soror Sveinis regis, nuptum daretur. Hoc vero connubium non ad effectum pervenerat, ut cogitatum constitutumque erat, eo quod Thyra præfracte negavit, se regi seni et ethnico nupturam. Quare res ita aliquantisper tenuit, ut Thyra apud Sveinem regem in Dania ageret. Burizlavus vero, cum spem præcisam videret, Sveinem regem sororem suam ad se missurum, Sigvaldio satrapæ ostendit, se pactum conventum persequi velle, jussitque satrapam in Daniam ire, Thyramque, pactam suam, ad se deducere. Satrapa mandatum iter non neglexit, sed Sveinem regem adiit, eique mandata exposuit, de-

monstrans, infesta Vindorum arma infestosque exercitus regno suo certo metuendum, si pactum cum rege Burizlavo conventum non servasset. Sermonibus ad rem persvadendam compositis satrapa eo rem deduxit, ut Sveinn rex ei invitam traderet Thyram sororem suam, mulieribus nonnullis et nutricio suo, Özure Agii filio, viro potenti, pluribusque hominibus e Dania comitatam. Pacto inter Sveinem regem et Sigvaldium satrapam convenit, ut possessiones in Vindlandia, quæ reginæ Gunnhildæ fuerant, jam Thyræ propriæ cederent, nec non alia magni pretii bona, quæ dotis nomine ei darentur. Multum flens Thyra, invitissima abiit. Postquam in Vindlandiam pervenerant, Burizlavus rex, nuptiis celebratis, conjugem sibi duxit Thyram reginam. Hæc autem, a quo tempore inter ethnicos homines est commorata, nec cibo nec potu cum illis frui voluit; atque sic septem dies transiere. Deinde Thyra regina et Özur nutricius ejus noctu in sylvam aufugerunt: ut paucis fugam eorum narremus, in Daniam venerunt, ubi Thyra nullo pacto ausa est commorari, cum persvasum haberet, Sveinem regem, si adventum suum resciscęret, se illico in Vindlandiam retro esse ablegaturum; inde occulti ignotique iter persequuntur, donec in Norvegiam ad regem Olavum pervenerunt, a quo bene excepti liberaliterque tractati sunt. Thyra regi, quibus in angustiis res suæ versarentur, prolixe exposuit, auxilium ejus exposcens, tutamque in regno ejus mansionem. Thyra erat femina diserta, cujus sermones regi placuere; eadem forma morumque elegantia præstans, quare rex, intelligens, eam sibi congruam fore uxorem, sermonem eo flectit, ut, num sibi nubere vellet, eam rogaret. Quæ autem

tum fuit rerum suarum ratio, atque cernens ex altera parte, quam fortunatum esset junctum cum adeo insigni rege conjugium, conditionem minime spernendam duxit, ideoque regem, ut sibi suisque rebus prospiceret, rogavit. Re autem utriusque sermone agitata, rex Olavus Thyram conjugem duxit, quæ, auctoritate Özuris nutricii sui, ipsa se despondebat. Rex Olavus apparato insigni convivio, nuptias Tunsbergi celebravit; quod factum est tertia hieme, qua rex erat Norvegiæ, paulo post quam Sigridam reginam in Albi (Gothorum) convenerat; nam Thyra regina regem in Vikia adierat, cum ille nuper a conventu rediisset. Tum rex omnes magnates et nobiles colonos, tam in Vikia quam alibi passim, ad se invitavit; permagna eo confluxit hominum multitudo, conviviumque instauratum est magnificentissimum. Primo convivii die, cum potus eximius homines exhilararet, rex omnesque qui intus erant, hilares fuerunt; rex modestum pocillatorem ad se vocatum jussit, ut mandata sua ad reginam perferret. Famulus Thyram reginam adiens, inclinato corpore eam salutavit, et dixit: dominus meus me ad te misit, domina! quæsitum, utrum donum nuptiale vestræ dignitati eligat, ut virgini, an ut feminæ, quæ viro nupta fuerit. Illa respondet: i et domino tuo dic, se ipse cogitet, utrum magis conveniret, si eundem lectum septem noctes cum eo sociavissem, uti nunc cum alio rege sociavi; tum denique faciat, quod ipsi mihique honestius judicaverit. Famulus ibat et regi responsa retulit. Quæ cum ipsi placerent, pallam muliebrem pulcris pellibus splendidoque ornatu instructam ei statim dono misit. Hoc ipso convivio rex multa, quæ ad corrigen-

dos mores hominum, qui eo convenerant, facerent, oratione persecutus est, palamque populo fecit, omnes homines, tam viros quam feminas, qui artibus magicis et veneficiis exercendis convicti & infames essent, præsertim incantatores, e regno ejiciendos esse. Deinde rex omnes hujusmodi homines per Vikiam vicinosque tractus et provincias conquiri jussit, et universos ad se arcessivit. Qui, ut ad regem pervenerunt, magnum numerum effecerunt, quorum omnium unus erat princeps, nomine Eyvindus Kelda, vir incantator et artis magicæ perquam peritus, idem genere nobilis et dives, nepos ex filio Rögnvaldi Rettilbeinii (rectipedis), filii regis Haraldi pulcricomi. Rex eos comiter allocutus, baptismum veramque religionem acceptare, priscam vero superstitionem et artem magicam abrogare jussit, „alioquin, inquit, a regno meo exsulabitis, opes patriasque amittetis." Qui cum dictis regiis obsequi nollent, omni huic multitudini [1]) magnum cœnaculum designavit, ubi splendidissimum convivium, apparatu exquisito, celebratum, pocula valentissimi potus apposita certatimque circumlata sunt; procedente vero die, cum ethnici nimio mero furere cœpissent, quippe qui a potando pro lubitu non abstinerent, rex eos accedens: apparebit, credo, inquit, quam ægre feram vos amittere; magnum enim damnum et vastationem regno nostro infertis, si tanta tamque insignis [2]) multitudo, quanta huc convenit, ablegabitur; nolo tamen vos in hac terra manere, nisi errori vestro renuntietis; lubens autem optaverim, si ejus rei facultas sit, ut adhortationibus meis obsecuti, priscam

---

[1]) colluviei B. [2]) sic B. C. F. *herfiligt*, turpis, scelesta A.

religionem abrogetis, christianam vero religionem et veram fidem omnipotenti deo habendam recipiatis; quod si facietis, possessiones vestras avitosque fundos retinebitis, insuperque communes mecum delicias et decus, potestatem et honorem, quando optaveritis, quæque præstare mihi fas sit, consequemini. Tum Eyvindus Kelda omnium nomine respondet: non est, quod postules, o rex! quod neque verborum lenociniis neque minarum terroribus potest impetrari, ut religionem nostram artesque missas faciamus. Tum rex abiit, suosque jussit, non minore studio merum illis apponere. Ea vero multitudo tantopere inebriata est, ut, ubi quisque consederat, ibi somno obrutus jacuerit. Vespere rex ignem cœnaculo subjici jussit; ethnici vero non prius sunt expergefacti, quam flammis tacti essent; cœnaculum et qui intus erant omnes, igne absumti sunt, excepto Eyvindo Kelda, qui, arte magica et vi diaboli, per fenestram [1]) elapsus, aufugit, et primo quam maxime cavit, ne in manus Olavi regis incideret; cum vero longius processisset, die quodam obvios habuit homines aliquos, cum quibus collocutus Eyvindus, quæsivit, quo proficiscerentur; illi se regem Olavum adituros affirmabant. Hic Eyvindus: commodum accidit, inquit; rogatos vos velim, ut mandata mea ad regem perferatis, his verbis: Eyvindum Keldam ex incendio evasisse, verique similius esse, eum posthac in potestatem regis Olavi non venturum; eundem eodem ac antea tenore incantationes suas et artes magicas exerciturum, nisi si quis his cumulus accedere queat. Quibus dictis Eyvindus iter

---

[1]) psevdothyram, F.

suum persecutus est, illi vero regem convenientes, mandata Eyvindi singulaque verba, prout eos jusserat, exponunt. Rex ægre tulit, quod Eyvindus mortuus non erat, dixitque fore, si eum altera vice capere posset, ut gloriari non opus haberet.

[*Auctoris de artibus diaboli cogitatio.*]

Cap. 196. Rex Olavus, missis per Vikiam nuntiis, copias imperat hac æstate in boreales regni partes deducendas; ineunte vere, rex ipse et aulicorum grex, e Vikia egressus, in prædiis majoribus convivia obiit, inde boream versus in Agdas et Rogalandiam tendebat, vergente ad finem jejunii quadragesimalis tempore; ipsa paschatis vigilia ad Ögdvaldsnesum in Karmta appulit, ubi convivium paschale ei apparatum erat. Thyra regina, Sigurdus episcopus multique alii magnates, ad trecentique viri, comitati regem fuerunt. Sed quemadmodum fama percelebre est verisque argumentis confirmatum, quod postquam omnipotens deus excelsum satellitium cœlestium virium, ministeriis suis destinatum, creaverat; invidia et superbia angelum, qui cæteris præstantior erat factus, omnesque, qui in rebellione adversus creatorem cum eo consenserant, e celsissimo honore et beatitudine, quæ ipsi a deo tributa sunt, dejecit; et ut ille prius omnibus angelis in celsissima gloria pulcrior et venustior fuit, sic tum factus est, atque semper exinde est turpior et odiosior omnibus diabolis in infimo tartaro, tanta malitia et invidia plenus, ut et ministri et nuntii sui, ut omnium maxime in id incumbat, ut quodvis bonum consilium opprimat, sæpeque virus suæ astutiæ humano generi propinet, sub varia specie

vel vultu; nam si quando videat agmen suorum ministrorum diminui, oves [1]) vero divini gregis, alloquiis et pulcra adhortatione ministrorum Jesu Christi, multiplicari, plurimis modis eos, a quibus contumeliam et damnum sibi metuit, fraudibus quibuscunque decipere tentat, atque deinde eundem populum, quem perdidisse & amisisse sibi videtur, in immensi erroris laqueos seducere cogitat; quemadmodum ex sequentibus patebit.

Odin regem Olavum convenit.

Cap. 197. Ferunt, prima vespera, qua rex Olavus convivio paschali Ögvaldsnesi exceptus est, senem eo adfuisse, perquam disertum, unoculum, hebetibus oculis, pileoque demisso; is in colloquium cum rege se insinuavit, atque rex ejus sermonibus delectatus est, nam res tam priscas quam novas ex omnibus terris referre novit. Rex eum multa rogitabat; sed advena singulis quæstionibus apta responsa inveniebat; quare rex in multam vesperam sedebat. Tandem rex interrogavit, an nosset, quis hominum fuisset Ögvaldus ille, ex cujus nomine prædium et promontorium denominata sint? Advena respondet: Ögvaldus fuit rex, et in bellis versatissimus; is vaccam quandam maxime coluit, eamque secum duxit, sive mari sive terra iter faceret, quippe salubre putans, lac ejus usquequaque bibere; unde proverbium, vulgo tritum, ortum ducit: utrumque una eat, senex & vacca. Ögvaldus rex prælium fecit cum rege, dicto Varine, in quo prælio rex Ögvaldus cecidit, tumque heic in promontorio haud procul a villa tumulatus est,

---

[1]) *sædi*, semen B. C.

lapidesque sepulcrales juxta erecti, qui adhuc heic in promontorio stant; sed in alio tumulo, haud procul hinc, posita est vacca. Talia aliaque plurima de priscis rebus et regibus narravit. Cum autem in multam noctem sessitatum esset; episcopus regem monuit, tempus esse cubitum eundi; quod et rex fecit. Qui postquam vestibus exutus in lecto se composuerat, senex ille advena adfuit, et in scamno lecti considens, sermones diu cum rege miscuit, nam regi, verbo dicto, verbum deesse videbatur. Sigurdus episcopus in lecto, regis proximo, cubuit; cum vero rex diu vigilaverat, episcopus monuit, tempus esse dormiendi; quare rex in pulvinaria se reclinavit, dolens sermonem intermissum; advena vero exiit. Rex, repentino altoque somno oppressus, graviter stertebat; paulo post expergefactus, advena ubi esset quæsivit, eumque arcessi jussit; quæsitum itur, nec uspiam inventus est; tum surrexit episcopus et vestibus se induit; rex quæsivit, an tempus adesset missæ celebrandæ? Episcopus ita esse affirmavit. Tum rex vestibus indutus, coquum et assatorem arcessi jussit eosque rogavit, ecquis vir ignotus paullo ante accessisset. Respondent: venit profecto, domine! ad nos, cum convivium hocce paravimus, vir quidam ætate provectus, nobis ignotus; is dixit, mirum quantum malam esse carnem quam coqueremus, neque dignam, quæ in regia mensa apponeretur, tam solemni, atque instaret, festo; his dictis duo nobis tradidit boum latera, crassa & pingvia, quæ cum alia carne coximus. Rex loquitur: probe intelligo, hunc eundem ipsum esse ac advenam, qui heri vespere nobiscum collocutus est; ite nunc quam citissime, atque ista cibaria omnia com-

burite, aut in mare ejicite, alia vero vicissim parate; diabolus enim nos ita non decipiet, ut meorum quisquam venenato illius victu vescatur. Hic revera nullus homo fuit, etsi visus est, sed diabolus ipse, totius generis humani inimicus, speciem induit infidi illius Odinis, in quem ethnici homines longo tempore crediderunt, quemque deum coluerunt; nunc vero ostendit, se ferventem ardentis invidiæ æstum tolerare non posse, cum numerum suorum diminui videat, hominibus potestati & voluntario ministerio dei omnipotentis se subjicientibus; quam ob causam nos malitiosæ astutiæ reti, quod fraudulentis dolis tetendit (inescavit), capere tentat, cum tempestivam quietem nobis tardaret et impediret, eo consilio, ut nos ideo, somno gravati, constitutum tempus divini cultus aut omitteremus aut omnino negligeremus; facile (fieri potest [1]),ut nonnullæ ejus astutiæ posthac appareant, etsi non enumerem. Quicquid tandem, præter hoc quod dictum est, consilium fuerit veri nostri inimici, diaboli, quod heri vespere somnum nobis tardavit; non insperanti mihi ciciderit, id si aliqua ratione hoc die eveniat, ut jam significavi. His dictis rex ad sacra celebranda ivit, missaque cantata est.

Eyvindus Kelda ad Ögvaldsnesum appellit.

Cap. 198. Nunc illuc redeundum, quod hac eadem nocte paschali Eyvindus Kelda ad insulam appulit, longa nave vectus, quæ incantatoribus et viris artium magicarum peritis plene instructa erat. Eyvindus ac sui omnes in

---

[1]) videtur excidisse: „*má vera*," fieri potest.

terram escendunt, artesque suas magicas exercere incipiunt, quibus Eyvindus vi magica paravit galeam occulentem adeoque densam caligine nebulam, ne ab rege ejusque comitatu conspici possent. Cum vero ad villam Ögvaldsnesi appropinquarent, res longe aliter atque cogitaverat Eyvindus, cecidit; etenim caligo nebulosa, quam vi magica effecerat, super ipsum ejusque comitatum stetit, atque subito omnium oculos tanta cæcitas occupavit, ut oculis non magis quam cervice cernerent, omnesque in orbem circumquaque irent. Excubitores regii, vagantes conspicati, cum nescirent quæ manus esset, rem ad regem detulere, quo tempore cantus matutinus ad finem erat perductus. Rex egressus, cum Eyvindum ac suos vagantes conspiceret, suos arma induere jussit, propiusque accedentes contemplari, qui hominum essent, qui tam mire incederent. Illi jussa faciunt; regii Eyvindum Keldam noscentes, universos comprehenderunt, et ad villam, deinde ad regem a missa redeuntem deduxerunt. Tum Eyvindus omnia de suo itinere exposuit, atque insuper, se animo constitutum habuisse, regem inopinato opprimere, eumque aut somno obrutum interficere, aut in ædibus cum omnibus suis concremare. Rex infit: nunc eventus docuit, vos ipsos incidisse in eundem laqueum aut decipulam, quibus alios irretivissetis, nisi obstitisset cæcitas, qua tu et tui capti estis; vero quoque fuit simile, misericordiam dei omnipotentis, auxiliumque ejus eximiorum angelorum, quorum custodiæ et tutelæ populum suum committit, plus valitura, quam tuas magicas artes, aut maledictum diaboli nuntium, Odinem, qui ideo tempestivum somnum jucundis fabulis nobis tardavit, ut eo

facilius nos fallere et sopire posset, quando vigilare debueramus, id quod hoc mane (in oratione mea) attigi. Hæc quoque res digne cecidit, pro potestate et voluntate celsissimi cœlorum regis, quod ipse cum dulci suo filio, domino nostro Jesu Ghristo, qui hac gloriosa die corpus suum in vitam revocavit et a morte surrexit, et cum suo sancto spiritu unus deus in trinitate, ex his, ut omnibus aliis, honorem et victoriam reportavit, inimicus vero ludibrium et ignominiam. Quoniam vero, Eyvinde! compertum habes, tuam superstitionem et magicen aliis nil nisi malum efficere, tu tuique commilitones voletis, credo, ab longo errore desistere atque nunc tandem in verum deum credere. Quod cum Eyvindus sociique sui facturos se præfracte negarent, rex eos omnes in ædem quandam includi jussit: postero vero die, jussu regis, cæci et vincti in scopulum quendam, qui accessu æstus marini inundabatur, insulæ vicinum, deportati sunt; ubi Eyvindus suique omnes periere; qui locus exinde dictus est Skrattasker (scopulus dæmonum). Rex Olavus septimanam paschalem Ögvaldsnesi sedit, cumque dies maxime solemnes exiissent, utrumque tumulum, qui in promontorio erat, effringi jussit; atque reperta sunt in tumulo majore ossa humana, grandia, vetustatis speciem præferentia, in minore vero ossa bubula. Deinde rex boream versus littora prætervectus est, prima jam æstate, lentis itineribus progrediens; multis locis in prædiis suis majoribus diu commoratus, magnas secum splendidasque copias habens.

Sigurdus et Haukus in potestatem Olavi regis veniunt.

Cap. 199. Sigurdus dictus est vir, alter

Haukus, ambo Halogia oriundi, ætate juvenes, statura grandes et robusti, itineribus mercatoriis frequentissimi. Hoc eodem vere, quo rex Olavus ab oriente Vikia profectus est, Sigurdus et Haukus occidentem versus in Angliam transmiserunt; æstate provecta in Norvegiam redeuntes, boreamque versus littora legentes, in Nordmœria in copias Olavi regis inciderunt. Rex, certior factus, adesse ex Anglia mercatores Halogos, ethnicæ religioni addictos, navium ductores ad se vocari jussit; interrogante, an religionem christianam acceptare, baptismoque initiari vellent, facturos se cito negabant. Rex multis modis, diserta oratione usus, rem iis persvadere tentavit, neque, quod voluit, ab iis impetravit: tum ultima quæque, mortem aut mutilationem, minatus est, sed frustra; itaque compedibus vinctos secum in Thrandheimum deduxit, ubi aliquamdiu in vinculis tenebantur. Rex sæpius eos accedens, nunc honores et amicitiam suam iis pollicitus est, nunc duros cruciatus minatus est, sed irrito conatu, nam neque bonis neque malis movebantur. Sed nocte quadam custodia elapsi sunt, nemine sciente, quo eos fuga detulisset, aut quo pacto evasissent; compedes enim integræ remanserant, clausaque domus, in qua custoditi fuerant; qua re variis sermonibus jactata, rex ipse pauca locutus est, custodes tamen carceris nonnihil increpuit, horum incuriæ et temeritati culpam maxime tribuens, quod fugam eorum non observassent. Verum culpa tum reparari non potuit, nam quæsiti nuspiam reperti sunt. Fratres, Sigurdus et Haukus, adulto autumno, in Halogiam ad Harekum de Thjotta pervenerunt, a quo liberaliter excepti, ibi hiemem apud eum percommode transegerunt.

[*De Thorvaldo Tasaldo.*]

Cap. 200. Hac eadem æstate, de qua modo actum est, ex Islandia in Norvegiam Thorvaldus Tasaldus pervenit, Vigaglumi ex sorore nepos, vir aspectu pulcher, statura grandis et robustus, atque pecuniæ largus. Thorvaldus ex alto ad Thrandheimum delatus, navem ad Nidarosiam constituit. Tum rex Olavus, qui nuper ab australibus regni partibus advenerat, in oppido aderat; qui certior factus, mercatores ethnicos ab Islandia advenisse, Thorvaldum ad se vocatum baptismo initiari jussit. Thorvaldus fassus est, se regio favori tributurum, ut baptismum subiret religionemque christianam amplecteretur. Rex eum hoc sinceriorem amicitiam suam experturum ostendit, quo facilius dictis suis obsecutus esset. Tum Thorvaldus navitæque sui baptizati. Thorvaldus hiemem apud regem peregit, haud levi honore habitus. Sigurdus dictus est aulicus regis, alter Helgius, ambo strenuitate conspicui, regi cari, ingenio vero admodum dissimiles. Sigurdus ingenio erat populari, Helgius vero indole intractabili et subdola. Thorvaldo Tasaldo inter hos per hiemem sedes designata fuit. Helgius Thorvaldo invidebat, et in omnibus ei invidiam concitavit, Sigurdus vero ei benevolum se præbuit; quare Helgius ex ea scamni parte profugit, neque apud Thorvaldum considere voluit; inde Thorvaldum cummaxime apud regem calumniari cœpit, in eum finem, quoad rex ei silentium imperavisset, inquiens: non opus est, ut Thorvaldum aliosve homines, qui mecum sunt, apud me deferas, ipse enim meos aulicos explorare volo. Tum Helgius Sigurdum contra Thorvaldum accendere conatur,

eumque coram illo calumniari cœpit. Sigurdus loquitur: haud equidem tua causa Thorvaldum odiis exercebo, etenim spectatæ virtutis est, tu vero homo improbus. Quoniam vero Helgius non destitit [1]), sed in calumniando assiduus erat, factum est, ut rex eo minus familiariter uti cœpisset. Die quodam Helgius Thorvaldo: regem, inquit, interroga, qui se adeo tristem præbeat. Thorvaldus: non id te monente aut hortante faciam; spero quoque, si qua in re ipsi displiceam, tuæ calumniæ non fidem habiturum. Helgius: magnum se, ut assolet, contubernalis simulat. Post aliquanto Thorvaldus, cum die quodam coram rege adesset, ita loquitur: confidentis fuerit de tristitia tua interrogare; si morbus causa, haud in promtu medela; si qua alia cura, aut casus aliqui hominum opera profecti, fieri potest, ut tuo naturæ bono & fortuna adjuvante, levetur. Rex: non æger sum, inquit. Thorvaldus: tum vero melius est, cum [2]) res durissima abscesserit; ecquem injuriæ tibi illatæ reum postulas? Rex ita esse ostendit: „atque ulcisci licet, tu vero, Thorvalde! hoc difficile negotium expedire teneris, qui primus scitatus fueris." Thorvaldus: omnes tibi subjecti jussa tua facere debent; verum sciendum est mihi, quorsum isthoc spectet, etsi expediendo non sim. Rex: Bardo Crasso nomen est viro, genere Upplando, pecuniis diviti; huic unica est filia, nomine Thora; Bardus ætate declivis est, habitatque in Upplandis, tractu Ulfarsdalis dicto; ei villa est magna et splendida; filia ejus Thora apud eum est, cæterum ibi nulla hominum multitudo observatur. Minime vero mihi pro-

---

[1]) Thorvaldum calumniari, add. B. C. [2]) cf, si, B

batur, quod Bardus neque religionem amplecti, neque me convenire vult; bis ad eum duodecim viros misi, nemine revertente. Thorvaldus: num Bardus iste sacrificiis admodum deditus est? Rex: vulgo nesciunt, nullum enim est fanum ad villam ejus; Bardus vero vulgo miri ingenii habetur, ejusque vitæ tenor et agendi ratio hominibus parum nota est. Thorvaldus: equidem lubens lætitiam tibi reddiderim, domine! nunc Bardum conventum ibo, si vis, quicquid demum insuper effici dabitur. Rex id se velle confirmavit. Helgius hac re lætatus est, sperans, Thorvaldum non magis rediturum, quam ceteros, qui hoc iter suscepissent. Deinde Thorvaldus iter paravit, quot vellet, comites sibi adjungere, a rege jussus. Thorvaldus respondet: Sigurdum consessorem meum fidum et bonum virum expertus sum, quare velim, ut is me comitetur, neque plures; tua enim, o rex! cœptis adspirans fortuna plus valebit, quam viri aliquot. Rex respondet: ego (sane) benevolentiam meam vobis adjungam; sed mittam vos ad colonum quendam, nomine Björnem, haud procul a Bardo habitantem; quem talem esse judico, qui vobis aliquid de consvetudine Bardi referre, eoque viam monstrare noverit. Deinde profecti ad Björnem veniunt, qui eos bene accepit, ubi novit regios esse legatos. De ædium ratione & consvetudine Bardi scitantibus, Björn ait, miro modo res ejus procedere: „ibi nulli homines animadvertuntur, cum eo ventum est; omnia tamen negotia bene atque ordine geruntur." Noctu, cum somno se dedissent, Thorvaldus somnians videre sibi visus est Olavum regem ad se accedentem, dicentemque: invenies, cum experrectus somno fueris, ad caput tuum lim-

bum quendam, cui innexa est schedula, nominibus dei inscripta; hanc schedulam pectori prætexe, limbumque extra et corpori tuo, quantum in longitudinem sufficit, circumvolve; quo facto Bardum aggredi ne dubites. Thorvaldus somno excitatus limbum reperit, eumque sibi applicat, quemadmodum præmonstratum est. Sequenti mane Björn colonus eos domo deduxit, viamque monstravit ad villam Bardi; via per sylvam quandam ferebat, quam cum permeaverant, ingentem vident villam, quam alta sepes lignea ambiebat; ad villam subeunt; porta sepis cancellata adaperta fuit, item fores ædium; nihil hominum foris vident; vestibulum intrantes circumspiciunt: ædes erant magnæ, tabulata recens polita, ab altera parte cœnaculum, totum stragulis obductum, splendideque instructum; Bardus in sede primaria sedebat, calvo capite, coccinis indutus, chirothecas cervina pelle confectas manibus tenens; femina vero, statura grandi, forma venusta, tapetes acu pingebat; plus hominum non vident. Bardus infit: quid vestibulum intravit? Illi nomina indicant, seque regios legatos esse profitentur. Bardus: cujus rei caussa duo tantum huc advenistis? Thorvaldus: tantæ ante fores copiæ adsunt, ut te invitum ad regem perducere queant, si lubens (sponte) nolis. Tum Bardus chirothecas manibus raptim diripiens, hos versiculos fudit:

Putavi me interdum adeo
strenue usum esse manibus [1]),
ut satellitem barbatulum [2]) alacrem [3])
solus retinere potuerim.*)

---

[1]) *harðhendit þat*] *harðhendr verit* F. Sk. eodem sensu; *harðhendr*, qui duras adeoque robustas habet manus; *harðhenda*,

Thorvaldus: adeo nunc experiamur, inquit, atque mutuo complectamur. Moxque in Bardum invadit; jamque magna vi alter alterum raptare; diei multum jam processerat; cum vero aliquantisper colluctati fuerant, Thorvaldus, viribus admodum desertus, deum submissa voce orare, ut sibi opem aliquam contra adversarium ferret; hoc ipso momento Bardus quam acerrime instabat, ut vero pectora eorum collidebantur, haud aliter fuit, quam si quis Bardum accedens supplantaret, ita ut ad limen concideret, ambobus, ipso ac Thorvaldo, tum adeo defatigatis, ut nihil quicquam agere valerent. Tum Bardus: opem jam fer, Thora! Cui illa: opem tibi ferre nequeo, pater! nam ego ac Sigurdus mutuo raptamur, atque heic apte congruit, quod æquis viribus certamus. Bardus loquitur: nunc eo descendendum, quo nunquam antea necessum habui, ut opem adversus unum implorem; progrediantur, qui cœnaculum subterraneum habitant, mihique

---

dura manu aliquid tractare; adverb. *harðhendiliga*, strenue manu, occurrit in Eigla ed. Havn. p. 720. *þat*, h. l. valet, *adeo*. [2]) *skálpgrana*] *skálfgranna*, Sk. vox *skálpgrani* varie interpretari potest, secundum derivationem τȣ *skálp*: *a*) a *grani*, homo barbatus, et *skálpr*, vagina; hoc modo adhibetur hæc vox in Krókarefssaga, ed. Hol. p. 61: "*hirðmaðr kóngs hét Grani ok var kallaðr Skálpgrani— barst mikit á at vopnum ok klæðum*, et p. 62, *skálpgrani*, per *sverðhúss-grani* datur, nam, sec. p. 64, "*skálprinn er hús sverðsins*" ɔ: vagina est domus ensis. *b*) a *skálp*, garrulitas, quod occurrit in Edd. Snorr. it. in Grettla c. 5. str. 2. hinc *skálpgrani*, per hominem barbatum garrulum verti potest; utraque hæc interpretatio rei satis convenire videtur; nam a *skálpr*, navis, derivare vix ausim. [3]) *skélkinn*, meticulosus, F. Sk.; *stundum* S.; *skotskr* vero mihi h. l. est alacer, a *skjótr*, velox.

*) Extat in Sk. 2, p. 39.

opem ferant. Procurrunt homines quadraginta; Thorvaldus et comes comprehensi. Bardus infit: strenue mihi opem tulerunt cœnaculi subterranei incolæ, Thora! atque sic deinceps erit, sicubi auxilii fuerit opus; quare haud necessarium duco, Sigurdum & Thorvaldum in vinculis servare; verum tamen nolo, sæpius in me involes, gigas! etsi Thorvaldus vocaris, neque enim tibi deest audacia et alacritas; fieri tamen potest, ut homo sis, isque nimium quam artis magicæ peritus, non enim me primo adversus te vires defecere; puto autem te adeo potentes naturas vi magica in me incitasse, ut concidendum mihi fuerit, nunquam enim antea accidit, ut uni succubuerim. Hic vero pernoctandum vobis est, etsi metuitis, quomodo in vos consulatur. Deinde mensa apposita, large instructa; neque cibus neque bonus potus deerat. Cum vero corpora curaverant, Bardus infit: minime cibum vobis invideo; at satis confidenter vos cibum sumsisse existimassem, si vel omni metu vacaretis, atque apud amicos essetis constituti. Deinde ad cubile deducti, noctem somno placido transegerunt. Sequenti mane cum se ad iter paravissent, Bardus suos jussit, eos domo deducere; cum vero egressi essent, Thorvaldus, cum circumspiciens nullos homines præsto videret, infit: nunc Bardus voluit, ut abiremus, neque nos inter et illum plus intercederet negotii; hoc autem jam non fiet: nos eum denuo ante conveniemus. Tum intro eunt. Bardus infit: vos sane quam miri homines estis, qui exieritis, neque abieritis; quidni metuere sciatis, tanquam alii homines? quid, curæne vobis est, ut moriamini? Thorvaldus reposuit: ideo reversi sumus, quod nolui meæ benevolentiæ aut

honori tuo deesse; nequaquam adeo timidi sumus, ut regis mandato defungi non audeamus. Jam te oratum volo, ut sponte tua mecum regem adeas. Bardus loquitur: cur non me prius interrogas, qua religione utar? Quia scire non aveo, ait Thorvaldus. Bardus ait: notum tamen tibi facere volo, me non simulacris aut diabolis fidem habere; varias terras peragravi, viris gigantei roboris et æthiopibus occurri, qui me opprimere non potuerunt; quare diu robore meo et viribus confisus sum, ea vero fides nunc me prima vice insperato fefellit; atque intelligo, si tua solius virtute nisus fuisses, me non fuisse abs te superatum, quid vero pectori tuo prætextum erat, cum pectora nostra inter se contingebant? suspicor, eum multum pollere, ex quo hæc suboles profecta est. Thorvaldus respondet: vera dicis, eum esse potentem; hæc enim nomina sunt dei, quem nos christiani colimus. Bardus ait: non cogitare queo, non posse eum omnia efficere, si ipse adsit, cujus sola nomina ad me superandum suffecerunt; atque ideo regem tecum adibo, quod intelligo, bonum esse, deo fidem habere, qui tam potens est, si cui fides habenda sit. Ideo vero cœnaculum subterraneum faciendum curavi, præsidioque munivi, quod statueram, si multitudo hominum adversus me contracta esset, eorum auxilio uti numeroque confidere; quod si vero me duo aut tres aggrederentur, nihil curabam, etenim his non succubiturum me, certus fui. Hic quoque sunt viginti et quatuor legati Olavi regis, quos ad me misit; hi bene apud me habiti sunt, non vero interfecti, ut rex forte putaverit. Deinde Bardus paravit sese, et cum omnibus suis Thorvaldum comitatus est, ut regem conve-

niret; cum vero prope abessent ab oppido Nidarosia, Bardus infit: nunc tu, Thorvalde! regem adi, eique significa; velle nos heic loci baptizari, ubi nunc sumus; nolumus enim multitudini deridiculo [1]) esse, quando nos adeo senes vestes exuamus. Thorvaldus regem adiit, eique de itinere suo omnia, atque quem in locum res tum deducta esset, exposuit. Olavus rex hac re lætatus, cum presbyteris statim Bardum adiit, qui, salutato rege, locutus est: potentem deum regis [2]), domine rex! quod cum in me expertus sim, nunc in eum credere baptismoque initiari volo. Rex respondet: bene dicis, Barde, pro tuo captu; vere autem dictum est, potentem esse deum, qui me omnesque res tam visibiles quam invisibiles regit, et omnes, suo ministerio dignos, quanquam variis modis, ad se invitat. Tum Bardus baptizatus, suique omnes. Deinceps Bardus: dic mihi, inquit, rex! an bonus nunc sim. Rex ita esse professus est. Bardus ait: hucusque in me ipso satis præsidii habuisse mihi visus sum, neque aliis regibus aut principibus apparui; nunc autem tuis ministeriis me addicere volo, o rex! tibique, quoad vixero, adhærere; quippe verisimillimum putans, me, quam nunc accepi, bonitatem sic non amissurum; volo autem, ut conditioni Thoræ filiæ meæ rebusque omnibus prospicias, eamque Thorvaldo Islando loces, bene enim de nobis meruit. Thorvaldus respondet: non ita fieri licet, nam uxorem in Islandia habeo. Rex fatur: hanc itaque uxorem Sigurdo amico tuo dato; bene enim con-

---

1) multitudinem congregari B. C. 2) vox *styra* h. l. idem valet ac *ráða*, eo sensu non ubivis obvia; cum vero hic rex dilogiam captet, vox pressius reddenda fuit.

gruit, nam æquis viribus gaudent. Thorvaldus respondet: lubens faciam, domine! ea tamen conditione, ut Helgio munus suum abroges, minus tamen, quam pro meritorum ratione, discrimen inter Helgium et Sigurdum fit; quod si mihi præstiteris, tua causa Helgio injuriam non faciam. Rex ita fieri jussit. Deinde Sigurdus Thoram in matrimonium accepit et villicationem, quæ Bardo Crasso fuerat, in Upplandis administrare cœpit. Bardus, non multo post quam baptizatus est, in morbum incidit, et in albis mortuus est. Thorvaldus vero in Islandiam rediit, eximio honore ab rege Olavo mactatus, vir magnus et spectatæ virtutis vulgo judicatus.

De Sveine et Finno filio ejus.

Cap. 201. In libris historicis scriptum reperitur, regnante satrapa Hakono Sigurdi filio, in Thrandheimo virum fuisse, Sveinem dictum. Sveinn fuit vir dives, magno loco natus; in vita communi alienis negotiis abstinens, mansuetique ingenii; erga potentiores asper et magni spiritus, si quid ei displiceret: is, more consangvineorum et majorum, deos ethnicos coluit, quemadmodum omnis eo tempore Norvegiæ populus. Sveinn domi suæ insigne fanum habuit, splendide instructum, in quo multa simulacra fuere, quorum Thorem in primis coluit; eidem amicitia fuit cum Hakono satrapa, quemadmodum aliis hominibus, qui sacrificiis fuere dediti. Sveinn uxorem habuit, duosque filios, quorum alter Sveinn, alter Finnus nominatus est. Sveinn patrem ingenio referebat, Finnus vero fuit importunus, pervicax, oblocutor assiduus, alienis negotiis se immiscens, atque turbulentus; interdum taciturnus, et

contumax, et in omni animi habitu insolens, quapropter nonnullis ingenio laborare videbatur; idem in observandis ritibus ethnicorum negligentior, nam si quando in fanum patris venit, (quod rarissime fecit), deos non laudavit, sed eos quovis verbo irridebat, pætos et pulverulentos [1]) vocitans, aliisque auxiliari posse negavit, qui vires non haberent ad sordes ab se depurgandas; sæpius eos apprehendens a pulvinaribus raptavit; pater autem successibus ejus obfuturum dixit, quod tam iniquum se illis præberet: prædicans, quot et quanta virtutis documenta Thor exhibuisset, qui saxa penetravisset, rupesque confregisset, Odinem autem victoriæ hominum præfuisse. Finnus reponit: exiguarum sane virium est, saxa aut cautes frangere; et talibus operam dare, aut victoriam fraudibus, nulla auctoritate, concedere, ut Odin fecit; ille vero mihi potens videtur, qui ab initio montes, omnes terras et mare constituit; quid, quæso, de illo referre potes? Pater autem de his pauca locutus est. Hieme quadam, festo Jolensi, cum homines ad potandum convenissent, Finnus fatur: multis locis, ubi non melius habitatur, quam hic, hac vespera vota fieri puto; nunc votum voveo, me regi, qui summus aliorumque in omnibus præstantissimus sit, appariturum. Hæc voti nuncupatio in variam partem accepta est, nonnullis dicentibus, Hakonum satrapam in regnis septemtrionalibus summum principem esse, eique Finnum apparere velle. Finnus se regem ab satrapa discernere posse testatus est. Qui in deteriorem partem

---

[1]) *rokinbrusta* (vox mihi obscura) B. *rjúka dust af*, pulveremque exhalantes. F. S.

acceperunt, ita judicarunt, eum tam in his responsis, quam in voti nuncupatione stultitiam ostendisse. Post festum jolense Finnus se ad abitum paravit. Pater interrogavit, quo cogitaret. Finnus respondet: nullus scio, quo proficiscar, sed is mihi rex quærendus est, cui apparere decrevi, et tamen ea solum lege, ut quod vovi votum ex omni parte exsequar; quæsivit deinde, an Sveinn frater suus secum ire vellet; ille negavit. Bene quoque est, ait Finnus; tu pecunias nostras unacum patre servabis, credo, donec rediero. Pater dixit: visne, tibi comites adjungam, pecuniasque dem? Finnus reponit: absit hoc; pluribus enim hominibus vix bene prospexero, si mihi ipse prospicere non-sciam, quod multi dicunt, quodque sic esse non nego. Post hæc Finnus abiit, et austrum versus per superiora Upplandorum iter faciens, in Vikiam pervenit, ubi, conducta cum onerariarum ductoribus vectura, austrum versus in Daniam transmisit. Simul vero ac terram in Dania pedibus tetigisset, solus a nave in sylvam se recepit, convectoribus valere non jussis; neminem rogavit, ut sibi ad tractus habitatos viam monstraret, quare diu in sylvis erravit, tandemque ex sylva egressus, in opilionem quendam incidit. Qui cum convenissent, consederunt et colloquebantur. Finnus an breve iter ad tractus habitatos esset, interrogavit. Opilio sic esse affirmavit. Finnus quæsivit, an vestes secum commutare vellet; ille se lubenter velle ostendit; itaque fecerunt. Finnus loquitur: quid isthoc est, vestibus illigatum? Ille contra: crucem nos christiani appellamus. Tune tibi christianus videris? ait Finnus, quomodo, quæso, illud est, christianum esse? Opilio illi ea de re, quantum

novit, exposuit; Finnus autem vicissim ei de Thore & Odine, eorumque gestis bellicis retulit. Opilio loquitur: video te cito hanc rem mihi intricatam reddere, vero autem similius est, si episcopum nostrum conveneris, qui haud procul hinc abest, te non sola stultitia aut vanitate posse illum eludere, is enim tibi de fide scitu digniora tradet, quam ego. Finnus ad hæc: quid isthoc est, episcopium vestrum? utrum homo est, an aliud animal? Opilio reponit: nondum te stultitia deseruit, atque puto te stolidum aut fatuum esse, nisi tam stultus non sis, quam te simulas; sed episcopum vocamus rectorem et ductorem sacri cœtus christiani. Finnus se eum convenire velle ostendit. Deinde episcopum convenit eumque salutavit. Episcopus quæsivit, qui hominum esset. Ille se Norvegum dixit. Episcopus: in quem credis? Finnus: in Thorem et Odinem, ut cæteri Norvegi. Episcopus: mala hæc fides est, atque alia meliore te imbuendum curabo. Finnus: comperiam, cum audivero, an ea fides mihi melior videatur; curve, quæso, hanc fidem me per alios potius docere cogitas, quam eam mihi, te ipso docente, ostendere? Episcopus eum presbytero cuidam tradidit, jussitque ut fidem eum doceret, Finnus vero presbytero omnia impedita reddidit, ita ut nihil efficere posset; quare presbyterus episcopo significavit, hunc hominem adeo esse difficilem et stultum, ut nihil negotii cum eo communicandum sit. Cui episcopus: is mihi hic homo videtur, qui non tam stultus, quam miræ indolis sit. Tum episcopus ei referre et enumerare cœpit miracula dei omnipotentis; tandem Finnus locutus est: hæc prorsus aliter se habent, quam quæ ante audivi, nullos deos tam potentes esse quam

Thorem et Odinem; nunc autem ex tuis maxime verbis intelligere mihi videor, in hunc Christum, quem prædicas, dum in hoc mundo fuit, cuique ferme homini pro lubitu agere licuisse, post mortem vero adeo eximium evasisse, ut in infernis bella gesserit, Thorem ethnicorum deorum principem colligaverit, nihilque deinceps illi resistere potuerit; quare ille ipse mihi videtur rex esse, cui ut servirem votum feci, celsior et augustior, major et potentior omnibus aliis regibus; ideoque exinde in eum credam illique serviam, prout vos me instruitis. Episcopus fatur: hæc omnia vera sunt, prouti, deo suggerente, hanc rem intellectu consecutus es; et nunc evenit, quod dixi, te multo sapientiorem esse, quam simules. Tum Finnus baptizatus est, fidemque suam constanter tenuit; is aliquamdiu in Dania commoratus est.

Colloquium inter regem et Sveines.

Cap. 202. Nunc de eo narrandum, quod rex Olavus incolas Norvegiæ ad christianismum converterat. Etsi vero multitudo a presbyteris, quos rex Olavus post cædem Yrjarskeggii per omnem Thrandheimum dimiserat, baptizata est, tamen ibi, ut aliis in locis, fuerunt, qui veram religionem amplecti detrectarent. In his fuit Sveinn, cujus supra mentio facta, filiusque ejus Sveinn cum domesticis suis. Rex vero Olavus, cum audiret, patrem filiumque religionem acceptare nolle, misso nuntio, eos ad se invitavit. Quibus cum regis nuntius venisset, Sveinn junior patrem hortatus est, ut religionem, quam juberet rex, acceptarent. Sveinn senior se non cupidum dixit novandi re-

ligionem, quam cognati majoresque sui tenuissent et observassent; tamen, auctore Sveine juniore, iverunt et regem convenerunt; qui bene eos accipiens, ut religionem christianam amplecterentur, jussit. Sveinn senior respondit: non missam religionem meam faciam. Rex reposuit: tum subita fiet rerum conversio, nam te interficiendum curabo. Hoc facias licet, si vis, ait Sveinn; homo sum senex, cujus non magni referat, foris an intus, aliquanto prius an serius moriar. Tum Sveinn junior regem affatus: domine! inquit, parce, quæso, patri meo, neque eum interfice, nam magno loco natus est, multosque propinquos habet; quare, si de medio sublatus fuerit, multos optimates tibi habebis adversarios. Rex intelligens, Sveinem juniorem multo lenioris animi esse, eum affatus: quid potissimum causæ est, inquit, cur pater tuus fidem amplecti adeo detrectet? an illi molesta videntur jejunia aut afflictiones spontaneæ? Sveinn respondet: ab hoc plurimum abest, fortis enim vir est et omni ex parte strenuus, quamvis senex sit; sed ægerrime fert, Thoris fano privari, quæ ædes magna et pulcra est, splendide facta, magnoque sumtu adornata; quæ diruta aut incensa animum ejus, credo, acrius tanget. Rex respondit: vero tamen simillimum est, alterutrum necessario futurum. Sveinn loquitur: consultumne tibi videtur, permittere, ut fanum cum ornatu intactum maneat, mihique & patri, religionem quam jubes acceptantibus, id tribuere, ut tam insigne artis monumentum ne violetur; nos autem pollicemur, id quod præstabimus, nihil commercii cum Thore habituros, passurosque, ut dii proprio marte se tueantur. Rex infit: an hoc conveniat, nescio; verum, cum benevo-

lum apud te animum deprehendam, vosque omnium judicio boni viri habeamini, permittam, ut fanum his conditionibus, quas modo dixisti, intactum maneat, potius quam christianam religionem denegetis, certaque morte pereatis. Quibus dictis Sveinn patrem conventum ivit, eique, quem in locum res esset deducta exposuit. Is refert: qui rex hæc conjuncta voluerit? Sveinn respondet: hinc, pater! intelligere potes, quanti interesse rex existimet, ut religionem, quam nos profiteri decet, acceptemus, et hoc insuper, quantam nostræ probitatis (virtutis) fiduciam habeat. Sveinn senior respondet: pollicebor, si rex velit, me Thorem non culturum, nihilque commercii cum diis ethnicis habiturum, si modo fanum illæsum manere patiatur. Tum baptismo initiati, in amicitiam regis Olavi recepti sunt, omnia enim promissa bene servarunt, totamque familiam baptizari fecerunt.

Cap. 203. Nunc eo devenit narratio, quod Finnus Sveinis filius, cum fama in Daniam perlata audivisset, religionis mutationem in Norvegia factam, in Norvegiam rediit, et in Thrandheimum pervenit eadem hieme, qua rex Olavus, qui præcedente æstate a Vikia pervenerat, Nidarosiæ consedit. Finnus vero, ut primum in oppidum venit, ad cœnaculum, in quo rex potabat, se contulit. Finnus contemtiore vestitu erat indutus; is a custodibus admissionem petivit; illi dicunt, consvetudinem non ferre, ut ignoti homines regi accubanti negotium facessant: neque tibi (inquiunt), neque ulli alii mendico, qui tam teter et rudis (s. vastus, agrestis) sit, quam tu, intrandi veniam concedimus. Atqui hoc vero verius est, ait Finnus,

me non opus habere, veniam a vobis, malis mancipiis, petere; et cum dicto custodes, alterum dextra, alterum sinistra, comprehensos a foribus abjicit, et intrat; cum cœnaculum ingressus esset, confluunt ad eum viri, fæditatem hominis demirantes, eumque foras extrudere cogitarunt, quod haud facile fuit, nam aliquanto fortius, quam exspectarant, restitit; tum acrius certamen crudescere, aliis fœdas quas gestavit vestes vellicantibus et diripientibus, aliis eum pugnis cædentibus; ille contra, quantum potuit, mali inferre. Quo animadverso rex quæsivit, quid rei esset. Illi dicunt, stultum illum longurionem [1]) ad regem admitti velle. Consultum itaque est, ait rex, malum illi non adferre. Tum dimissus est. Rex quærit, quis esset. Finnus quod visum est respondit. Rex: quænam tui adventus causa est? an baptizari vis? Finnus: opinor, me non secus christianum esse, quam te. Rex, quid diceret, nescire se dixit. Tum Finnus: quid putas, o rex! qui hominum sim? Rex: id quidem nescio, illud autem in aperto est, te virili specie esse; sunt quidem viri te statura majores, pauci vero pulcriores; atque vultus tuus magna promittit. Finnus: tum refert, quam bona promittat, si magna. Rex: non mali hominis speciem præfers. Finnus: bonum est, talia ab tam egregio viro audire. Rex porro: ita mihi videris, vir bonus, pervicax, insolentis ingenii, animique incitatioris. Finnus: vera hæc sunt omnia, quæ dicis; jam vero conjecturam fac, o rex! cujus familiæ sim. Rex: veri simillimum putarem, te filium esse Sveinis amici mei. Verum est, ait Finnus, me Svei-

[1]) rusticum, F.

nis esse filium; tu ipse noveris, an tibi amicus sit. Certe meus amicus est, ait rex, et bene christianus; in una tamen re inter nos primo dissentiebamus: fanum quoddam, Thori sacrum, ad villam ejus stat, quod tamen eum minime curare puto. Qua re percitus Finnus: audi, inquit, rem inauditam; qui tu, bone rex! perspicias, an homines tibi addicti et amici clandestina sacrificia exerceant; adeoque te revera hæreticum esse opinor. Rex eum nimis vehementem esse dixit. Finnus foras se proripuit, patrem fratremque conventurus. Proxima vero nocte, antequam advenisset, Thor, Sveini fratri ejus in somnis visus truci mœstoque vultu, dixit: heic evenit, quod vulgo dicitur, infrequentiore familiaritate obsolefieri(frigescere) amicitiam; etsi vero ea res sit, ut est, unum te rogare volo, ut me domo tua in sylvam avehas, nam Finnus frater tuus domum veniet, cujus adventum valde metuo. Sveinn respondet: pollicitus regi sum, me nihil tecum commercii habiturum, id quod præstabo, teque deum non existimo, si potestatem non habes periculum evadendi, aut te, quo velis, conferendi. Thor, mœstitiæ dolorisque plenus, abiit, Sveinn vero somno expergefactus est. Postero die Finnus advenit, quem pater et filius perbene acceperunt; ubi cum unam noctem transegerat, primo mane surgens, peram sibi comparavit, nodosaque clava in manus sumta, fanum adiit; circa limina postesque vetustatis indicia apparebant, cardines rubiginosi, omniaque situ fœda. Ille ingressus, deos a pulvinaribus excussit, quicquid pretiosum inerat, avulsit et diripuit, peræque indidit. Finnus Thori tres ictus, vi quam potuit maxima, inflixit, antequam caderet; quem deinde, vin-

culo collo injecto, post se ad littus tractum scaphæ imposuit, atque sic se ad regem Olavum contulit, ut Thorem e navicula ejectum identidem aquis submergeret, subindeque verberibus mulcaret. Quod videns rex, cum Thore minus honorifice agi, testatus est. Finnus respondet: hinc apparet, eum diu mihi invisum fuisse; jamque pejus et dignius cum eo agetur. Tum Thorem in scindulas diffissum, ignique injectum, in cineres combussit; deinde liquorem quendam conciliavit, cui cineres injecit, pultemque confecit, quam canibus feminis dedit, his usus verbis: dignus est Thor, quem canes edant, ut ipse filios suos [1]). Finnus in aulica munera receptus est, regique comes adhæsit. Sicubi vero rex veram religionem jubebat, Finnus se adeo vehementem et furiosum præbuit, ut res ad præsens discrimen spectaret, si quis ei morem gerere nollet. Finnus erat bene moratus, diligens religionis cultor, et regem rem divinam celebraturum semper comitatus est. Mane quodam Finnus neque cantui matutino neque missæ intererat; regi causam quærenti, cur pro more solito rem divinam non celebraret, dictum est, eum in lecto jacere. Rex eum accedens, quæsivit, an æger esset. Finnus rem haud magnum momentum habere significavit. Rex eum morbo graviore tentari sentiens, eum decessui ab hac vita præparari fecit, eique, quoad decumberet [2]), ipse præsens amanter affuit. Finnus hoc morbo, piis precibus deum præfatus, decessit; in cujus morte magnum damnum factum esse, rex Olavus judicavit.

---

[1]) Notandum, hic Thorem cum Saturno comparari; alias cum Jove. [2]) viveret, C.

Mors Eyvindi Kinnrifæ.

Cap. 204. Sed eo, unde narratio deverterat, redeundum; fratres nempe Halogos, Sigurdum et Haukum, vincula et custodiam Olavi regis elapsos, hiemem apud Harekum de Thjotta transegisse, liberaliter tractatos. Accidit die quodam sequentis veris, egregia cœli tempestate, cum Harekus domi esset, plerisque domesticis digressis, ut eum tristioris domi silentii distæderet; fratres autem eum semper comitati sunt. Tum Sigurdus eum interrogavit, an vellet sui oblectandi gratia aliquo concedere. Libuit id Hareko. Deinde ad littus descendentes, cymbam sex transtrorum deducunt; Sigurdus e navali velum aliaqve navis armamenta depromsit, quæ sæpe adhibere consveverant, etsi haud procul animi causa proficiscerentur. Harekus cymbam conscendens gubernaculum aptavit. Sigurdus fraterque ejus panoplia erant armati, qua instructi quotidie domi apud herum ire soliti erant; prius vero quam navigium conscenderent, nonnulla vascula, butyro plena, calathumque pane repletum, et ingentem cerevisiæ cupam ei imposuerunt. Harekus interea sedem sibi in puppi apparabat, quare, quid fratres agerent, non animadvertit. Deinde a littore remigant, leni vento borea spirante, mitique cœlo; cum vero haud procul ab insula vecti erant, velum tollunt, Hareko gubernante; atque sic brevi longius ab insula provecti sunt. Deinde fratres Harekum, in puppi sedentem, accedentes, quærunt, quo proficisci cogitaret. Ille se ad proximam insulam oblectamenti gratia navigaturum ostendit. Sigurdus fatur: res nunc eo loco est constituta, colone! ut tibi conditiones nonnullæ sint eligendæ; quarum prima

est, ut nobis fratribus permittas, quorsum iter nostrum dirigamus, quo concesso bene, ut meruisti, tecum agetur; altera conditio est, ut te vinciri patiaris; tertia, ut te interficiamus. Harekus cernens, quo in statu res sua esset, nec se nisi fratrum alteri pugnando parem, si ab armis pariter essent parati, conditionem elegit, quæ ei optima visa est, ut illis iter dirigendum relinqueret, ad quam rem jurejurando fidem suam illis obstrinxit. Quo facto, Sigurdus ad gubernaculum accedens, cursum meridiem versus juxta littora direxit, id unacum fratre sedulo cavens, necubi homines convenirent. Ventis usi maxime commodis et facilibus, itinere non destitere, antequam in Thrandheimum usque vecti, Nidarosiam appulerunt, ubi regem Olavum convenerunt. Vocatum ad colloquium Harekum rex jussit, ut baptismi sacris vellet initiari. Harekus tergiversatus est. Rex et Harekus hac de re per plures dies collocuti sunt, interdum soli, interdum præsentibus aliis plurimis; attamen inter eos non convenit. Tandem Hareko rex dixit: jam domum abito; neque enim tibi damni quidquam inferre volo, primo quod propinqua consanguinitate mihi junctus es, deinde vero etiam, quod queri potes, te dolis a me fuisse circumventum; certo scias, me statuisse, proxima æstate septemtrionalia illa loca adire atque vos Halogos invisere; tum experiemini, an potis sim pœna eos afficere, qui religioni christianæ adversantur. Sibi gratulabatur Harekus, quod quam ocissime posset inde discedere. Rex Olavus Hareko tradidit bonam navem cursoriam, ab utroque latere decem aut duodecim remis instructam, quam a rebus omnibus necessariis jussit quam

optime parari; præterea rex Hareko comites dedit triginta viros, manu promtissimos probeque armatos; Harekus, quam primum paratus erat, abiit, remanentibus apud regem Hauko et Sigurdo, qui ambo se baptismi fonte ablüi sivere. Iter suum persecutus Harekus, donec domum ad Thjottam pervenerat, missis mox nuntiis ad amicum suum Eyvindum Kinnrifam, jussit ei indicari, Harekum de Thjotta convenisse Olavum regem, sed non passum fuisse religionem christianam sibi vi obtrudi; alterum illud ei nuntiari jussit, propositum esse regi Olavo, ea æstate infesto exercitu eos aggredi; quare necesse esse, ut sibi caverent, et petere Harekum, ut quam primum se conveniat Eyvindus. Allato hoc nuntio, intellexit Eyvindus, summam id postulare necessitatem, ut huic rei consiliis ita obviam iretur, ut a rege Olavo opprimi non possent. Iter ergo festinat Eyvindus, navi vectus cursoria expedita, et paucis suorum comitatus. Ad Thjottam advectum comiter excipit Harekus; nec mora, ad colloquium duo soli secedunt ab alia parte villæ. Brevi autem habito colloquio, superveniunt regii milites, qui Harekum illuc comitati fuerant, captum Eyvindum ad navem abstrahunt, et inde secum vehunt, cursu non intermisso, antequam in Thrandheimum ad Olavum regem, Nidarosiæ commorantem, pervenerunt. Mox Eyvindus ad regem ductus est. Rex eum, ut alios, christiana sacra amplecti jussit. Abnuente Eyvindo rex blandis verbis eum oravit, ut veram religionem acceptaret, multasque ipse ac episcopus adhibuit rationes, ab gloria et miraculis omnipotentis dei petitas; quibus omnibus ne minimum quidem flectebatur Eyvindus.

Tum rex illi ampla munera magnaque commoda obtulit, solidamque suam insuper amicitiam pollicitus est, si ethnicismo renuntiare christianismumque acceptare vellet; verum Eyvindus hæc omnia pertinaciter respuebat. Tum rex mutilationem aut mortem minatus est, sed ne sic quidem passus est Eyvindus sibi persuaderi. Ibi rex pelvim afferri jussit, vivis carbonibus plenam, atque stomacho Eyvindi imponi, quo facto mox ei ruptus est stomochus. Tum Eyvindus: „amovete pelvim a me; pauca verba, antequam moriar, proferre volo;" id quod factum est. Rex qvæsivit: visne, Eyvinde! nunc in Christum credere? Nolo, inquit; baptismo, etsi vellem, particeps fieri non possum; nam pater meus atque mater nullos liberos procreare potuerunt, antequam Finnos artis magicæ peritos adierunt, eosque multa pecunia donarunt, ut artibus suis conceptum ipsis conciliarent. Illi se hoc efficere non posse dixerunt: „sed fieri potest, inquiunt [1]), si jurejurando promittitis, fore, ut, si infantem, cui vita et ætas suppetat, nacti fuerimus, is homo ad finem usque vitæ Thori et Odini serviat." Parentes monitis eorum obsecuti sunt; deinde procrearunt me, Odinique dedicarunt; mox adolevi, et cum primum per vires licuit, votum eorum renovavi, ex quo summo amore Odinem colui, potensque princeps evasi; sic tam multipliciter Odini dicatus sum, ut id nullo pacto irritum reddere possim, neque velim." His dictis Eyvindus exspiravit, vir artium magicarum omnium peritissimus.

---

1) Ut obtinere possimus, ut infans, quem proxime procreaveritis, corporaliter vivat. add. S.

Rex Olavus et Sigmundus artium certamen instituunt.

Cap. 205. Sigmundus Bresteris filius, cum, jussu regis Olavi Tryggvii filii, omnes Færeyas ad christianismum converterat, æstate proxima Thrandum de Gata secum orientem versus (in Norvegiam) avehere cogitavit, sed bis adversa tempestate ad Færeyas repulsus, utraque nave fracta, alteram hiemem in insulis transegit et navim, minus allisam, reficiendam curavit, eamque proximo vere, quam primum mare navibus pervium videbatur, apparavit, et, cum se itineri accinxerat, pelago commisit, relicto Thrando, ea conditione, cujus supra mentio facta; jam nullo obstaculo interveniente, navigatione defunctus Sigmundus regem Olavum Nidarosiæ convenit, eique pecuniam, quam pro tributis priore æstate amissis persolvebat, item tributa tunc persolvenda tradidit. Rex eum comiter accepit; multumque veris Sigmundus apud regem egit, eique omnia, quæ se et Thrandum ceterosque insulanos intercesserant, negotia accurate exposuit. Cui rex: male accidit, inquit, quod Thrandus ad me non pervenit; multumque rebus vestris, qui in insulis habitatis, officit, quod inde expelli nequit; opinor enim, Thrandum omnium septemtrionalium pessimi hominis personam sustinere.

Cap. 206. Rex Olavus corporis exercitiis omnes Norvegos, quorum gesta memoriæ sunt prodita, in omnibus rebus longe præstabat; corporis robore et agilitate neminem non superabat, qua de re multæ narrationes litteris mandatæ sunt; una, quod extra latera navis per remos ambulabat, suis longam navem remis impellentibus, et tribus simul breviori-

bus gladiis ludebat, ita ut unus eorum semper sublimis esset, ipseque delabentium capulos usque manu prehenderet; utraque manu, pari dexteritate, telo utebatur, et duo simul missilia jaculabatur; arcu manuali, ut qui dexterrime, utebatur, in jaculis quovis modo arcu emittendis exercitatissimus et nandi peritissimus erat; quemvis hominem in scandendis præruptis superabat, quemadmodum inferius dicetur. Rex Olavus animo quam maxime hilari erat et ludis deditus, comis et affabilis, liberalis, in dandis muneribus magnificus, animo multis in rebus vehementi, in cultu splendidus et non vulgaris [1]), supra omnes homines audacia et in bellis fortitudine; idem omnium crudelissimus, si ad iram provocaretur, et inimicos valde cruciabat, quosdam vivos comburebat, alios rabidis canibus dilacerandos objecit, nonnullos (ad necem) verberibus percussit, alios ex altis rupibus præcipitavit; quibus rebus factum est, ut amici eum benevole amarent, inimici vero metuerent; ideo ingens ei successus fuit in religione christiana propaganda, aliisque in rebus, tam intra quam extra patriam, quod alii sponte et amicitia, alii metu voluntati ejus obsequebantur.

Cap. 207. Die qvodam hujus veris rex Olavus Sigmundum Bresteris filium allocutus: hodie nos oblectemus, inquit, nostrasque agilitates experiamur. Ad hanc rem facultas mihi deest, domine! ait Sigmundus; tuo tamen arbitrio hoc, ut alia, quæ in mea potestate sunt, permittam. Deinde natando, ja-

[1]) *Sundrgerđamađr*, lato sensu, qui in omni vitæ tenore vulgo se eximere studet; specialiter, qui in cultu et sermone elegantiam haud vulgarem affectat.

culando, aliisque corporis exercitiis certarunt. Fama est, in multarum artium peritia Sigmundum proxime ad regem Olavum accessisse, ex iis quidem hominibus, qui tum in Norvegia florebant; tamen, cum experti sunt, in nulla re regem æquiparare potuit. Aliquando, cum rex Olavus in compotatione accumberet, aulicosque suos convivio exciperet, multos adhibens homines, Sigmundus, qui tum apud regem multum gratia valebat, accubuit, duobus hominibus inter illum et regem sedentibus; Sigmundus manus in mensam porrexit; rex intuitus videt Sigmundum crassam armillam in brachio gestare. Rex infit: cedo armillam! Sigmundus detractam brachio armillam regi dedit. Rex: an hanc armillam mihi dare vis? Sigmundus: apud animum statui, hanc armillam non abalienare. Aliam armillam tibi vicissim dabo, ait rex, neque minorem, neque deformiorem. Hanc non abalienabo, ait Sigmundus, nam pollicitus sum Hakono satrapæ, cum mihi armillam sincero amoris affectu [1]) donaret, me eam non abalienaturum, id quod præstabo; tum enim dator muneris [2]), satrapa, bonus mihi visus est, multisque me affecit beneficiis. Rex: tanti eos facias, licet, quanti velis, tam armillam, quam eum qui dedit; jam vero te fortuna destitutum video, hæc enim armilla mortem tibi maturabit; id quod tam probe scio, quam, qua ratione eam consecutus sis, et unde ea tibi venerit; me vero id magis impulit, quod vellem ab amicis meis

[1]) *alvöru*] sic B. C. *avluð* A, quod forte *avlúð* vel *avlverð*, *avlværð*, pronuntiandum; junguntur sæpe *alvara* et *alúð*; *alvara* cognatum saltem est τῷ *alværð* (Örvaroddi vita, cap. 6), *ölværð* (Laxdæla, cap. 84), *ölværligu*, (Heidarv. S. mscr.)
[2]) Hakonus, add. B. C.

pericula avertere, quam quod hanc armillam possidere cupiam [1]). Regis hæc dicentis facies sangvinis instar rubuit, cessavit tamen hac de re colloquium, rege nunquam postea se pari comitate erga Sigmundum præbente; tamen aliquamdiu cum rege commoratus est, prima vero æstate in Færeyas revectus est, amice ab Olavo rege digressus, eique nunquam postea visus; qui cum in Færeyas pervenisset, in villa sua Skufeyæ consedit. Res autem, sicut rex Olavus prædixerat, cecidit; nam vir quidam, nomine Thorgrimus malus, unacum duobus filiis, Sigmundum Bresteris filium, cum natando defatigatus esset, in Sudreya loco Sandvik dicto, clam necavit, ut armilla ab satrapa Hakono donata potiretur, quemadmodum in historia Færeyensium memoriæ proditum est.

Grimus, aulæ præfectus regis Olavi, interfectus.

Cap. 208. Æstate quadam vir in Islandiam venit, nomine Grimus, gente Islandus, qui diu peregre abfuerat; is aulicus erat regis Olavi Tryggvii filii, ejusque proreta aliquamdiu fuerat; idem statura et robore conspicuus. Grimus in Islandia hiemem transegit, sequentique æstate ad comitia equitavit. Tunc temporis Thorkell Trefill (fascia), Raudabjarnii filius, Svinaskardi in Borgarfjördo [2]) habitavit; Thorkell comitiis interfuit; accidit autem casu, nescio quo, cum ad juris dicundi rupem iretur, ut Thorkell Trefill collapsus pedibus hominum conculcaretur, magna se ingerente turba. Thorkell, cum se in pedes excepisset, ira magno-

---

[1]) *lysti í'] fýsir eigi at eiga*, possidere non cupio, B. C.; tum præced. *en*, sed. [2]) sic B. C. F. *Breidafjördo* A. S.

pere incensus, Grimo, supra memorato, imputavit, quod se maxime pedibus conculcavisset. Vir quidam, nomine Sigurdus, robore artiumque peritia præstans, Thorkelem in comitia secutus fuerat; hunc Thorkell rogavit, ut contumeliæ sibi illatæ ultionem a Grimo expeteret. Sero itaque vespere, cum Grimus cubitum ire pararet vestesque exuisset, Sigurdus in tabernaculum irrumpens eum incautum aggreditur armisque oppugnat. Grimus hostem forti animo excepit, cum vero inermis esset, parum se tutari potuit, ibique occubuit. Hanc cædem cognati Grimi jure persequebantur, iisdemque comitiis Sigurdum reum proscriptionis peragebant; sed Tkorkell Trefill eum hac æstate peregre ablegavit. In Norvegiam autumni tempore delatus, falsum nomen sibi indidit. Rex Olavus, cum ex mercatoribus ab insula (Islandia) advenientibus accepisset, cæsum esse Grimum, qui ipsius proreta fuerat, et hoc insuper, interfectorem illuc adesse, ira valde accensus, statim manu hominum stipatus navem mercatoriam adiit, hominem quæsiturus, auctoremque facinoris mox indagavit, quanquam delitescebat. Tum Sigurdus comprehensus compedibusque vinctus est. Deinde rex celebrem conventum indixit, quo productum Sigurdum rex vestibus exui jussit, et decrevit, ut canibus ad necem dilaceraretur. Tum regem adiens aulicorum quidam: domine! inquit, durior mors huic homini decreta nobis videtur; quare rogamus et oramus, ut tam forti viro pecunia cædem expiare liceat, et, si tibi videbitur, in aulica munera, cæsi loco, recipi; hic enim vir fortitudine Grimo non cedere videtur. Rex respondet: hac, quæ illi

jam decreta est, morte plectetur, quo deterreantur alii, ne aulicos meos innocentes interficiant. Aulicus autem, cum intelligeret, regem hac in re verbis suis nihil tributurum, Sigurdum episcopum conveniens, hæc ei retulit. Episcopus eum confestim ad regem remisit, orans, ut hominem dimitteret. Rex reponit: haud episcopus hominem, solo incedentem, melius quam ego dispicere potest (de hominibus melius judicare p.); vos vero quàm citissime exuite hominem. Factum illico. Deinde corona virorum Sigurdo circumfusa; canes soluti vincto nudoque immissi; oculis autem ejus tam acris vis inesse dicitur, ut omnes canes conspectum ejus fugerint, nullusque tam ferus fuerit, ut sævos intendentem oculos invadere ausus sit. Tum rex acrem suum canem Vigium ad se vocatum palpavit, eique nudum illum hominem monstravit; surrexit canis, admodum tamen invitus, rictuque efferato ad Sigurdum procucurrit, eumque una vice dentibus appetens, alvum rupit; mox ad regem recurrens ad pedes ejus decubuit. Sigurdus vero, cum dolorem vulneris sentiret, subito exsiluit, quippe cujus pedes soluti essent, manus vero revinctæ, coronamque hominum transiliens exanimis decidit. Quod cum ad aures episcopi pervenisset, regem adiens graviter increpuit, usque eo donec ad pedes episcopi procidens, vera pœnitentia motus veniam humiliter petivit, lacrimabundusque confessus est, se hoc crudeli facinore graviter in conspectu dei deliquisse. Episcopus, regis pœnitentiam intelligens, placabilem se dei nomine præbuit, ei tamen pœnam ecclesiasticam pro hac re publice constituit.

Rex Olavus ad Halogiam appellit.

Cap. 209. Illo vere, post necem Eyvindi Kinnrifæ, rex Olavus naves suas copiasque jussit parari, ipse dux navis, Gruis dictæ, quam faciendam curaverat; ingens pulcherrimusque exercitus eum comitatus est. Cum autem se paraverat, extrorsum per sinum, boream versus trans Byrdam, indeque in Halogiam vectus, ubicunque ad terram appelleret aut conventus haberet, universum populum jussit baptismum admittere veramque religionem amplecti; nemine tunc obloqui auso, tota, per quam ivit, regio christiana facta est. Convivio rex Olavus intererat apud Harekum in Thjotta, qui tum tota sua familia baptizatus est; Harekus regi ampla munera dedit, ejusque ministerio addictus magna salaria præfectique jura ab rege obtinuit; utrique deinde amorem mutuum et amicitiam cum consangvinitate coluerunt. Harekus de Thjotta erat filius Eyvindi Skaldaspilleris (poëtarum principis), pater Eyvindi erat Finnus Skjalgius (Strabo), mater Eyvindi Skaldaspilleris erat Gunnhilda, filia Halfdanis satrapæ & Ingibjargæ, filiæ regis Haraldi pulcricomi. Rex Olavus erat filius regis Tryggvii Olavi filii, nati Haraldi pulcricomi.

[*De Raudo valente ɔ: magia potente.*]

Cap. 210. Raudus valens (magià) dicebatur colonus quidam potens et dives, habitans in sinu Halogiæ, Salftio dicto, quà Godeya appellatur. Raudus multos habuit milites domesticos, suosque magnifice tractavit; fuit enim in eo sinu, et pluribus locis in partibus borealibus, vir maximæ auctoritatis, quem magna Finnorum multitudo, quotiescunque ei alicu-

jus opus esset, comitabatur. Erat Raudus sacrificiorum observantissimus, et artium magicarum peritissimus, viroque, cujus supra mentio facta, Thorere Cervo dicto, Vagorum præsidi, intima junctus amicitia; hi ambo principum virorum erant maximi. Qui, certiores facti, regem Olavum cum armata manu ab austro Halogiam circumvehi, copias cogunt, naves imperant, et magno stipantur exercitu. Erat Raudo draco (navis bellica) ingens, capitibus inauratis, triginta interscalmiis instructus, atque ingentis pro hoc numero magnitudinis. Ingentem quoque navem ducebat Thorer Cervus. Hi classe austrum versus regi Olavo obviam vecti, ut primum hostes offenderunt, regem prælio aggrediuntur. Oritur ibi magnum acreque certamen; mox copiis ethnicorum strage attritis, navibusque milite nudatis, subito pavore correptus exercitus in fugam se conjecit. Raudus cum dracone suo in altum properans, vela ventis dare jussit; hic quocunque navigare vellet, ventum secundum nactus est, ope magiæ suæ et incantationum. Ut de itinere Raudi paucis dicamus, eo usque navigavit, donec domum in Godeyam pervenit. Thorer Cervus cum suis copiis ad terram fuga appulsus, ibi cum suis e navibus cucurrit. Quos persecutus rex Olavus in terram escendit cum suis, fugientes persequitur et cædit. Rex Olavus ceteros cursu præverterat, ut sæpissime fieri solebat, ubi hujusmodi negotia erant tentanda; rex Thorerem Cervum currentem conspexit, velocitate pedum omnium præstantissimum; hunc rex persecutus est, comitante cane suo Vigio; cui rex: Vigi, cape cervum! Canis fugientem Thorerem insecutus, in eum mox irruit; Thorer cursum stitit; rex gæsum

suum in eum emisit; Thorer vibrato in canem gladio, ingens ei vulnus inflixit, eodem vero momento gæsum a rege emissum sub alam Thoreris pervolavit, ita ut per alterum latus penetraret. Hic Thorer vitam posuit, Vigius autem saucius ad naves relatus est, ad quem sanandum rex optimum medicum conduxit, sicque sanatus est [1]). Rex Olavus omnibus petentibus, quique veram religionem amplecti volebant, pacem concessit.

De supplicio Raudi Valentis.

Cap. 211. Rex Olavus cum suo exercitu boream versus littora legens, quacunque iret, incolas omnes christianos reddidit. Ad Salftium perveniens, sinum intrare Raudumque convenire statuit; sed procella venti insolitaque tempestas ex interiore sinu tanta vi spirabat, ut rex ibi integram hebdomadam in ancoris staret, eadem vehementi tempestate ex interiore sinu jugiter perseverante, cum extra sinum ventus boream versus petentibus valentius adspiraret. Quare rex boream versus ad Ömdam usque navigavit, ubi totius terræ incolæ religioni christianæ se submisere. Postea retro meridiem versus flexo itinere, cum a borea veniens Salftium intrare vellet, procella salique æstuantis aspergines ex interiore sinu adversæ incitabantur; aliquot ibi noctes rex commorabatur, eadem permanente tempestate. Tum episcopum Sigurdum allocutus rex interrogavit, numquid contra hoc malum remedii sciret? Cui episcopus respondit, se ten-

1) dicunt vero nonnulli, canem a rege missum esse ad eum Finnum, qui eum sanare promiserat, ut ante scriptum est, add. S.

taturum, modo sua ope adesse vellet divinum numen, hanc diaboli vim frangere. Deinde episcopus, toto ornatu sacro indutus, in proram navis regiæ processit, ubi crucis sacræ imaginem erigi jussit, cereoque accenso prælucere; ipse thus suffivit, euangelium, multasque preces alias, recitavit, totamque navem aqua consecrata sparsit, quo facto, tentoria navalia removeri, atque navem remis in sinum impelli jussit; cæterarum navium ductores clamore excitos moneri jussit, ut se sinum intrantem sequerentur omnes. Postquam in Grue remigari cœptum est, processit illa in sinum, ventum nullum sentientibus, qui navem eam impellebant, sicque tractus ille procedentis navis inter utrosque remorum versus [1]) vento immunis remansit, ut ibi tranquillum staret mare, utrimque vero effervescentis sali aspergines tam alte subjectabantur, ut montes nullibi conspici possent; ita per hunc tranquillum tramitem alia post aliam navis remis agitabatur; quo pacto per totum diem noctemque sequentem ferebantur, et paulo ante diluculum ad Godeyam accessere. Ubi propter villam Raudi constitit classis, juxta littus ingentem illum draconem ejus ibi in ancoris stare viderunt. Ad villam Raudi suo cum comitatu mox festinans

---

1) *varrsimi*, h. l. puto esse tractum præcedentis navis inter utrosque remorum versus, sive derives a *vör*, f. ductus remi, vel vestigium remi in aqua, quod hodie in usu est; veteres vörrni dixere, e. gr. *fá vörru* (accus.) paucorum remorum ductus. Sverrissaga; sive referre velis ad Norvag: *våt*, *vorr*, danice: *Kjölvand*; sive ad vocem poëticam *vörr*, m. mare, quæ voces omnes cognatæ sunt. Posterior vocis pars, *simi*, propr. funis, deinde quicquid in longitudinem extensum. De tractu currentis maris hæc vox occurrit in clave metrica v. 35: *Varrsima bar fjarri*, ubi de velificatione sermo est, ut h. l. de remigatione.

rex Olavus, in superiori ædium contignatione positum cubiculum, ubi dormiebat Raudus, aggressus est, cujus effractis foribus, irrumpentes regii Raudum captum ligarunt; sed aliorum, qui ibi erant, occisi sunt quidam, quidam capti. Tum ad cubiculum accedentes regii, in quo milites domestici Raudi dormiebant, alios necarunt, alios verberibus mulcarunt aut injectis vinculis ligarunt. Ductum deinde ad se Raudum jussit rex, ut baptismo se sineret ablui: „quod si facis", ait rex, possessiones tibi non adimam, si modum tenere noveris". Raudus oblocutus est, negans, se unquam Christo fidem habiturum, multaque convicia in deum jactans. Quare ira commotus rex, crudelissimam mortem Raudo minatus est. Prehensum deinde tigno supinum alligari jussit, injectoque inter dentes bacillo, os aperiri; tum angvem prehensum ori ejus admoveri; sed noluit os intrare angvis, corpus inde retro agens, cum ei adversum flaret Raudus; quare rex angelicæ caulem [1]) ori Raudi jussit inseri, dicunt autem nonnulli, jussisse regem, ut tuba sua ori insereretur Raudi, tubæque immitteretur angvis; deinde laminam ferri candentis jussit admoveri; quo facto angvis, ferrum fugiens, os Raudi intravit, deinde in pectus ad cor penetrans, per sinistrum latus secto vulnere emersit; sic Raudus exspiravit. Rex Olavus ibi permagnas opes auri argentique, et aliarum rerum mobilium, tam armorum quam variarum rerum pretiosarum abstulit. Omnes autem, qui in comitatu Raudi fuerant, quique nondum fuerant interfecti, baptizari curavit rex, recusantes vero vel occidi

[1]) *trènaða*, qui in lignum concreverat, add. S.

vel cruciari. Draconem, qui Raudo fuerat, rex abstulit, ipseque gubernavit, utpote Grue multo majorem et splendidiorem. Exstabat in prora caput draconis, puppis vero in uncum erat curvata, in formam caudæ serpentis fastigatum, et utrimque tam quæ proræ et puppi proxima erant, quam ipsa prora et puppis, auro obducta. Hanc navem rex vocavit Serpentem, cum vela, quando sublata erant, draconi loco alarum essent; quæ navis omnium, quæ tum in tota Norvegia fuerunt, pulcherrima erat. Insulæ, quas Raudus habitavit, appellantur Gillinga & Hæringa, junctim autem omnes Godeyæ, et fretum boreale inter has et continentem, euripus Godeyarum.

Regis Olavi cum vectore lintris commercium.

Cap. 212. Rex Olavus, omnibus hujus sinus incolis ad christianismum conversis, iter suum austrum versus secundum littora flexit, in quo itinere multa memorabilia acciderunt, quæ relationibus celebrantur; gigantes aliique mali genii regios milites, et interdum ipsum regem infestabant. Accidit die quodam, cum iter suum persequerentur, ut hominem quendam viderent, lintre vectum, ab alto remigantem et ad rupes quasdam maritimas recta tendentem. Hic vir, ut in transtro sedebat, grandi erat statura, vastisque humeris, et remos magna vi torquebat. Rex suis: nunc vos remigium fortiter urgete; ingentem enim istum hominem, qui ante nos remigat, convenire volo, et scire, qui juvenis sit. Vir ille ingens, regios remigium festinare videns, idem quoque ipse facit, celeri motu remos versat, nitendoque reclinat humeros; atque sic æquo discrimine utrique feruntur. Tum rex suos jussit

remigationem insuper augere, remosque ex singulis interscalmiis, quotquot in Serpente erant, efferre: „atque singulos remos bini aut terni capiant," inquit, et tamen omnia tentare necessum habebimus, ut hunc virum capere possimus." Illi imperata faciunt; et jam Serpens præcurrentem lintrem celeriore lapsu subsequitur. Quod cum lintris vector conspicaretur, in omnes partes regi visus est oculos conjicere; ille sollicite circumspicere atque animum advertere, quantum spatii ad rupes reliquum sit, tum omnes nervos intendere, fugamque summo studio remigando urgere, insurgit remis, et corpus ad carinam usque resupinat, intervallo inter utramque navem nonnihil, tardiuscule tamen, contracto. Cum autem intelligeret rex voces inter eos exaudiri posse, eum inclamans: mane, tu ingens ille vir! inquit, neque diutius remigando subterfuge; te enim convenire volumus. Vector lintris respondet: sic tu plerosque amicos nostros tractas, ut nullum me teneat tui conveniendi desiderium, quare te minime præstolabor, nam multi circa unum erunt, si invicem conveniemus. Tum hos versus lusit:

Nimium procul abest meus
canus, strenuus frater, cujus magnus est
animus et in laborando navitas;
ater Serpens navigio ruens advolat.
Si hic ambo cani fratres
adessemus, Hardradi filii,
non fugeremus; Serpens labitur,
qua spumat æstus albescens maris.*)

*) Ordo: *Errinn* [1]) *hárr* [2]) *hlýri minn, með stóra* [3]) *hyggju* [4]) *ok vinnur* [5]) *stendr offjarri; dökkr ormr brunar at nökkva. Ef værim hèr báðir tveir hárir* [6]) *bræðr Harðráðs synir, þá vit*

Nihilo minus fugeretis, quamvis duo essetis; tu vero quis es? ait rex. Ille contra: nihil ad te; sicque perrexit:

Vibrant sex decades remorum
coram te uno, in margine
navalis lateris; pauci regum te
præstantiores in terra reperientur.
Undæ rotator unus et alter
versatur manibus meis
in tabulæ ceto; hac de re
obnitens cogor cedere.*)

Tu tamen nunc quoque cedes, ait rex. Non hoc vitio mihi vertendum, ait ille, si hac vice, ut verosimile est, decrepitus senex tot tamque fortibus juvenibus cedere cogar; neque tamen eo magis in vestram potestatem veniam. Tum subito exsiliens, abjectis remis, lintrem sub-

---

ne flæðim. [7]) *Snákr skriðr, þar er brim blikir.* Extat in Sk. 2, p. 185.

[1]) *ærin* S. [2]) *hár*, excelsus, Sk. [3]) *stjóra* F. S. Sk. [4]) *higgin* F.; *hrygginn*, dorsum, B. [5]) *viner*, amici, Sk. forte scribendum est *vinhr*, metri c. pro *vinr*, amicus. [6]) *harar* Sk., principes; *harrar*, id. S. [7]) *vid sjáflæði* æstu maris crescente Sk. pro *þér flæðim.*

*) Ordo: *Sex tygir ára leika fyrir þèr einum á barðs borði byrhreins a); fár gramr* [1]) *mun fremri á foldu. Einn ok annar* [2]) *öldu sveipr b) leikr mèr í greipum á borðs barða c); því verð ek bæginn* [3]) *d) vægja fyrir* [4]). Est in Sk. 2, p. 185.

[1]) *grymr* Sk. [2]) *önnur* B. C. [3]) *bægni*, pertinaciæ, S. ad ad metrum durius. [4]) *þèr*, tibi, add. B. C.

a) barð, prora; *barðs borð*, margo proræ, pro margine navali; *byrhreinn*, maclis venti, navis (qs. animal velivolum). Pæne junxeram *byr-barðs hreinn*, navis velivola, i. e. serpens longus, oppositus *borðs barða*, navigio, remis agitato *b)* i. e. remus. *c)* i. e. in navi; *barði*, ceti genus, v. Spec. Reg. in voce *barð-hualir*. *d)* vel *bæginn* id. q. *boginn*, incurvatus, quod cum *öldu-sveipr* connectendum, ut innuat remigantis studium et alacritatem.

vertit, sicque e manibus eorum elapsus est, nunquam iis postea visus.

Rex Olavus Thorem convenit.

Cap. 213. Accidit die quodam, cum rex Olavus austrum versus littora præterveheretur, vento secundo per sudum leniter spirante, ut vir in rupe quadam littorea consistens eos inclamaret, rogans, ut vecturam sibi in regni partes australes concedere ne dedignarentur. Rex Olavus cursum Serpentis ad rupem direxit, ubi stabat vir, qui navem conscendit. Huic viro magna erat statura, species juvenilis, facies pulcra, barba rubra. Qui cum in Serpentem venisset, ludificationes et luctationes cum regiis militibus agitare cœpit, et si virium experimentum facere vellent, in ludendo difficilem se illis præbuit; idem magnam lætitiam prætulit, quare illius commercio delectabantur, utrisque joco cavillatoria et ridicula verba invicem jactantibus; ille regios milites misellos et imbecillos homines sibi videri dixit: „indignique estis, inquit, qui tam egregium regem comitemini, aut navem tam pulcram defendatis; tum vero sane hic draco strenuis defensoribus instructus est, cum eum Raudus Valens possideret, qui vix talibus, qualis ego sum, ad defensionem uteretur ob virium imbecillitatem, sed tantum oblectationi et consiliis adhiberet; jam vero vos præ me mendici estis. Regii, ecquid memoratu dignum priscarum vel novarum rerum referre haberet, interrogant. Ille se opinari significavit, pauca scitaturos, quæ non explicare posset. Tum illi eum ad regem ducunt, hominemque multiscium esse ostendunt. Rex: dic nobis, si nosti, priscam aliquam relationem. Ille con-

tra: Inde ordior, domine! quod hæc terra, quam nunc prætervehimur, priscis temporibus a gigantibus quibusdam inhabitata fuit; isti vero gigantes casu nescio quo repentina morte perierunt, ita ut prope omnes interirent, neque ulli præter duas feminas superstites essent. Deinde homines ex regionibus orientalibus hanc terram incolere cœperunt, quos ingentes illæ feminæ magnúm in modum infestarunt et inquietarunt, resque hominum terram inhabitantium eo usque afflixerunt, donec incolæ id consilii ceperunt, ut hancce rubram barbam auxilii ergo invocarent; ego vero malleum arripui meum, ambasque ad necem percussi; hujus autem terræ incolæ eum morem tenuerunt, ut me auxilii ergo invocarint, si cujus opus haberent, donec tu, rex! omnes fere amicos meos nunc exstirpavisti, quod sane ultione dignum esset. Cum hæc diceret, vultu in risum contorto, ad regem respexit, atque eodem momento se e navi tanta celeritate excussit, ac si telum mari injiceretur, nunquam illis postea visus. Tum rex ad suos: ecce audaciam diaboli, qui palam in conspectum nostrum lucido die venire sustinuerit; ex qua re apparet, quanta cautione christianos semper uti oporteat adversus insidias impuri illius spiritus, qui semper obsidet, ut genus humanum clam palam decipiat, et bonam agendi rationem hominis malitia sua et invidia pervertat; deinde vero eum, qui persvasionibus et illecebris ejus obsequitur, seque totum male agendo ejus potestati tradit, ad æternos cruciatus captivum secum ducit. Ideo nos semper victoriæ signo sanctæ crucis deo nostro sacremus; nam signum crucis, firma in deum fide factum, tutissimum est præsidium et tegimen tam animi

quam corporis, adversus omnes inimicos visibiles et invisibiles, ut evidenter comperimus, cum hoc signo in Dania nos insignivimus, longo ante tempore quam sacro fonte abluti essemus. Sed quamvis diaboli nos palam tentare audeant, tamen nihilo minus christianos homines valde metuunt, qui quidem fiduciam in deo et sancto baptismo reponant, uti nunc apparuit, nam hi inimici, qui nunc et nudius tertius nobis apparuerunt, quam maxime nos devitarunt, ut primum, qui essent, intelleximus. Quapropter summis laudibus dominum nostrum Jesum Christum ejusque sanctam crucem sine fine celebrare debemus. His actis rex Olavus iter suum perrexit, donec in provinciam Naumdalensium pervenit, ubi aliquamdiu cum copiis suis commoratus est, cum ventus austrum versus tendenti adversum teneret. Regii vero milites fama acceperunt, Naumudalum gigantibus et malis geniis magis infestatum esse, quam alia Norvegiæ loca, quod malum adeo increbuerat, ut inde a morte Hakoni satrapæ ibi vix tuto habitari posset. Rex autem Olavus regionem christianam reddidit, et multum hiberni temporis ut sæpius in Thrandheimo consumsit; multos itaque regios cupido incessit cognoscendi, utrum hoc falsum an verum esset. Fama est, duos regis satellites clam noctu ex navibus in terram egressos, cum aliquantisper per tenebras ivissent, ignem in antro quodam ardentem conspexisse, eo festinasse, multosque gigantes igni assidentes et invicem confabulantes animadvertisse; ante ostium antri consistentes deprehendisse, unum esse principem omnium horum inimicorum (dæmonum). Is infit: num nostis, huc ad terram appulisse cum copiis regem Olavum Tryggvii filium? Qui si

hic aliquamdiu commoratus fuerit, aliquid negotii nobis facessiturum, perquam est verosimile. Ceteri dæmones responderunt: nimium bene novimus, quantas nobis molestias et læsiones plus una vice intulerit, ex quo hanc terram ingressus est, qui nunquam nos quiescere sinat, qui amicorum nostrorum quosdam interfecerit, quosdam alio pejore modo malitiosis calumniis ab nobis abstraxerit, nos vero ipsos a propriis sedibus ejecerit; quin incertum adeo, an nobis vel in hoc exilio tutis ab eo esse liceat; væ nostræ infirmitati, qui ejus ulcisci nequeamus injurias nobis amicisve illatas; verum tamen quicquid poterimus, faciemus, ut hos proximos tractus hominibus habitatos vastemus. Tum princeps eorum: dicite mihi, quid negotii inter vos agitaveritis. Excepit unus ex impuris spiritibus: In Gaulardalo haud procul ab Hlada [1]) habitavi, amicitia Hakono satrapæ juncta, qui mihi bona munera dedit; cum vero regno et vita indigne privatus erat, hic crudelis vir in locum ejus successit. Die quodam cum aulici regis ludum instituerant tam prope a sedibus meis, ut tumultus et clamores eorum pati desperarem, clam ludo eorum me immiscui, unumque eorum manibus comprehensum ita adfeci, ut brachium ejus frangerem; sequenti vero die crus alterius fregi, qui ambo læsis membris ab ludo abscesserunt; tertio die rex ipse advenit, et inter eos ludere cœpit; ego vero etiam accessi eo consilio, ut alicui homini noxam inferrem. Cum ibi plerique homines mihi essent ignoti, neque alium ab alio dignoscerem, unum durius apprehendi; is vero manus contra inferens, utrasque la-

[1]) Hladis, B. C. S.

teribus meis tanta vi adegit, ut non majore dolore affecta essem, si illæ manus ex candenti ferro factæ fuissent; tum ille magno robore adeo me premere cœpit, ut prope esset, ut ab ejulatu non possem abstinere; tamen ægerrime, admodumque adusta, manibus ejus elapsa sum, et ideo invita et nolens sedem meam deserere et in hunc locum me recipere coacta sum. Tum dæmonum alius: hoc de me referre habeo, quod speciem pulcræ feminæ simulans, sero vespere cœnaculum intravi, ubi rex Olavus magnificum convivium celebravit, omnibus convivis potu valde inebriatis; splendidum cornu, potione impletum, quam veneno miscueram multisque noxiis rebus quas regi infundere cogitaveram, manu tenens, ad abacum constiti, splendide vestita; rex, manu ad me porrecta, signum mihi dedit, ut ei propinarem; qua re non minus lætata, quam si jam vitam ejus in mea potestate haberem, ad eum accessi, pulcrum illud cornu afferens; ille vero, cum acceperat, in me superinfudit malum illud et venenum, quod ipsi bibendum dederam; elatum deinde cornu capiti meo tam duriter inflixit, ut læsioni inde acceptæ remedium nunquam sim inventura. Tum tertius impurus spiritus locutus est: haud absimile mihi accidit; honestæ feminæ pulcram speciem mentita, cubiculum Olavi sero vespere intravi, honeste vestita, ubi ille, pedes nudus, cruraque lineis feminalibus revinctus, sedebat, et ab altero latere episcopus; simul ingressa, pedi regis, qua vola est, pruritum excitare cœpi; rex, videns adstantem feminam venustam et pulcre ornatam, quæ ego fui, me advocavit et pedem fricare jussit; quod feci, donec regi somnus obrepere cœpit, cum vero rex cubile ingressus esset, pruritus pe-

dis, mea arte effectus, gliscere cœpit; ego in scabello considens pedem fricui, donec tam rex quam episcopus somno essent obruti; tum me super regem extendens, illum mea nociva potestate perdere necemque inferre cogitavi; sed rex, repente expergefactus, librum quendam tanta vi in caput meum incussit, ut cranium admodum collideretur, qua contusione ita affecta aufugi, ut exinde semper caput incline gestem, nunquam dolore vacuum. Quibus rebus visis et auditis, regii milites reverterunt et naves submisso gradu, ne quis expergefieret, petiverunt. Sequenti vero mane regi ceterisque omnibus rem omnem indicarunt. Rex locutus est: hæc omnia, quæ dicitis, vera sunt; et signo est, quod, defricato crure, episcopum somno excitavi, rogans ut inspiceret, an pes illæsus esset adventu dæmonis ejus, qui tam aperta et tamen humani corporis adscititia specie cubicula nostra intraverat. Cum vero episcopus accedens inspexit, livida macula, veneno inflata, reperta est; quam episcopus cum carne et sangvine exsecari fecit, quod vulnus postea sanatum cicatricem reliquit, in pede, quoad vixero, conspiciendam. Omnes tamen meos milites prohibeo, navibus in terram noctu egredi, sola hac curiositate, citra omnem necessitatem, ductos. Posthæc rex Olavus et episcopus cum lectissimis copiis omnes vicinos tractus cum crucibus et sacris reliquiis obibant; aquà consecratà saxa rupesque, valles et colliculos sparserunt, et sacris precibus et dei auxilio, quacunque iverunt, omnia loca a malis geniis et impuris spiritibus purgarunt, et hoc pacto omnes incolas ab inimicorum (dæmonum) servitute & oppressione liberarunt. Quibus gestis naves petierunt, et iter austrum versus

secundum littora persecuti sunt; rex Olavus hoc autumno copias suas in Thrandheimum duxit, et Nidarosiam contendit, quo res ad hiemandum necessarias contraxit.

Hrollaugus, filius Rögnvaldi Mœriarum satrapæ, Islandiam adit.

Cap. 214. Rex Haraldus pulcricomus, toto Norvegiæ regno potitus, cum convivio ab Rögnvaldo Mœriarum satrapa adhiberetur, ibi lavit et capillos pecti fecit; tum Rögnvaldus satrapa comam ejus totondit, cum ante per decem annos intonsa fuisset, quare Haraldus Lufa (crines horridus) est appellatus; deinceps vero satrapa cognomine eum insignivit Haraldumque pulcricomum appellavit, quod nomen omnes, qui eum videbant, veritati maxime congruere fatebantur; ornabat enim eum non minus magna, quam decora coma. Post aliquanto rex Haraldus, copiis mare occidentale traductis, ingentia ibi regna sub ditionem suam redegit, ut supra memoratum. Ante vero quam ab occidente reverteret, Orkneyas et Hjaltlandiam Rögnvaldo satrapæ, in expiationem cædis filii [1]), dono dedit. Sigurdus, frater Rögnvaldi, his terris satrapæ dignitate præfectus est; Rögnvaldus vero satrapa cum Haraldo rege orientem versus in Norvegiam rediit, et in præfectura sua se continuit. Cum vero Rögnvaldus satrapa cædem Sigurdi satrapæ, fratris sui, audivisset, Halladum filium occidentem versus in Orkneyas misit; is vero sese e dignitate satrapæ devolvebat [2]), quo facto orientem versus ad patrem rediit. Hic Rögnvaldus satrapa,

[1]) in mercedem tonsoriam, F. S. [2]) exemplum hujus moris vide Heimskr. vitam Har. Pulcric: cap. 8.

convocatis filiis, quæsivit, quis eorum satrapæ munere in Orkneyis fungi vellet. Thorer eum rogavit, ut ipse decerneret, utrum occidentem versus proficisceretur nec ne. Satrapa infit: bene dicis; tu vero vir es legitime natus et ad principis munera idoneus, quare heic hæreditatem et præfecturam, me mortuo, accipies. Tum processit Rolfus, seque ad hanc profectionem paratum ostendit. Satrapa respondet: hoc quidem bene in te cadit, utpote virum robustum et artis naturæque bonis apprime instructum; majorem tamen insolentiam bellandique cupiditatem animo tuo versari puto, quam ut tantillis regnis in otio regendis acquiescas. Tum Hrollaugus patrem quæsivit, an vellet, ut occidentem versus in insulas proficisceretur. Satrapa respondet: non tu satrapa evades, quippe qui bellicoso ingenio non præditus sis; verosimillimum puto, vias tuas (fata tua) ad Islandiam ducere, in qua terra nobilis existimabere posterisque beabere; nulla vero heic loci tua fata sunt. Tum satrapa Einarem filium suum occidentem versus in Orkneyas misit. Hrollaugus ad Haraldum regem accessit, et apud eum aliquamdiu versatus est, nobilemque conjugem sibi conciliavit. Deinde in Islandiam cum uxore et filiis transmittens, ex alto ad orientale promontorium Hornum advectus, columnas primariæ sedis e navi in mare emisit, quæ quidem ad terram in Hornafjördo appulsæ sunt; ipse vero adverso vento occidentalem terram præterlatus, molestam navigationem et aquæ inopiam expertus est; in Leiruvago ad occidentalia promontoria terram nacti sunt; hic primam hiemem egit; tum accepta de columnis suis fama, illuc concessit; alteram hiemem sub Ingolfsfello egit; hinc orientem versus in

Hornafjördum profectus, primo sub Skardsbrekka in Hornafjördo, deinde Breidabolstadi in Fellshverfo habitavit. Hrollaugus erat vir magnæ auctoritatis et amicitiam cum rege Haraldo bene coluit, nunquam vero peregre abiit. Haraldus rex Hrollaugo bonum ensem, cornu cerevisiæ [1]) et armillam auream quincuncem dono misit; eundem ensem deinceps Kolus, filius Sidu-Halli, possedit, Kolskeggus vero polyhistor cornu viderat. Hroilaugus communi consensu aboriginum in quadrante orientali genere et prosapia nobilissimus habetur. Ille pater erat Össuris Keiliseli, qui uxorem habuit Groam, filiam Thordi Illugii filii, quorum filia erat Thordisa, mater Halli de Sida. Hallus de Sida uxorem habuit Joreidam Thidrandi filiam; horum filius erat Thorsteinn, pater Magni, patris Einaris, patris Magni episcopi. Alter filius Siduhalli erat Egill, pater Thorgerdæ, matris Jonis Sancti episcopi. Thorvardus Halli filius fuit pater Thordisæ, matris Jorunnæ, matris Halli presbyteri, patris Gizoris, patris Magni episcopi. Yngvilda, filia Halli de Sida, fuit mater Thoreyæ, matris Sæmundi presbyteri polyhistoris. Thorsteinn, filius Halli, fuit pater Gudridæ, matris Joreidæ, matris Arii presbyteri polyhistoris. Thorgerda Halli filia erat mater Yngvildæ, matris Ljoti, patris Jarngerdæ, matris Valgerdæ, matris Bödvaris, patris Gudnyæ, matris Sturlæsoniorum.

Adventus Thorhalli in Islandiam, et mors Thidrandi.

Cap, 215. Thorhallus nominabatur vir

[1]) *gullbúit*, auro ornatum, add. B.

Norvegia oriundus; is in Islandiam venit regnante Hakono satrapa Sigurdi filio, terramque nactus in ostio Syrlæki, Hörgslandi habitavit. Thorhallus erat vir sapiens et futuri præsagus, Thorhallusque vates appellatus est. Thorhallus vates Hörgslandi habitavit, quo tempore Siduhallus Hofum in Alptafjördo incoluit, quos inter intima viguit amicitia; Hallus quavis æstate, cum ad comitia equitaret, Hörgslandi hospitabatur; Thorhallus quoque sæpe illuc orientem versus ad convivia commeavit, ibique multum fuit. Filius Halli, natu maximus, Thidrandus nominatus est, pulcherrimæ formæ optimæque spei juvenis, quem Hallus præ omnibus filiis suis amavit. Thidrandus, quam primum per ætatem licuit, mercatus gratia commeavit; idem, quocunque veniret, gratiosissimus, nam et corporis animique dotibus erat instructissimus, et erga omnes homines affabilis et comis. Accidit æstate quadam, ut Hallus ex comitiis reveniens Thorhallum amicum suum orientem versus domum ad se invitaret; Thorhallus posterius aliquanto quam Hallus orientem versus profectus est, quem Hallus, uti solebat, summa comitate accepit; ibi Thorhallus per æstatem commoratus est, monente Hallo, ne prius domum rediret, quam convivio autumnali peracto. Hac æstate Thidrandus, tum octodecim annos natus, in Berufjördum appulsa nave, domum ad patrem se contulit, cujus, ut ante sæpius, magna fuit admiratio, vulgo dotes, quibus eum ars et natura ornaverat, laudantibus; Thorhallus vero vates, quando homines eum quam maxime laudarent, semper tacuit. Tum Hallus, cur id faceret [1]), quæsivit: mihi

[1]) cur fieret: „quod tu tam pauca de rebus filii mei Thidrii (Thidrandi) loquare," add. B.

enim, inquit, omnia, quæ dicis, Thorhalle! memorabilia videntur. Thorhallus respondit: non ea de causa hoc facio, quod mihi tu illeve ulla in re displiceatis, aut quod minus quam alii homines intelligam, eum esse juvenem maxime insignem: hujus vero rei ea causa est, quod multi sunt, qui eum laudent, quam quoque laudem multo nomine meretur, quamvis parvi se ipse faciat; fieri autem potest, ut brevis fructus ex illo percipiatur, et tum satis te desiderium filii tam bene exculti tanget, etsi laudes virtutum ejus animo non præceperis. Procedente vero æstate, Thorhallum magna incessit tristitia. Hallo interroganti, quæ hujus rei causa esset, Thorhallus: ab hoc autumnali convivio, quod heic celebrabitur, periculum metuo, præsagit enim animus mihi, vatem hoc convivio interfectum iri. Hanc rem procurare possum, ait paterfamilias; est mihi bos decem annorum, quem vatem appello, quod plerisque aliis bobus prudentior sit; hic ad convivium mactabitur; neque est, cur hæc res te angat, nam cogito, hoc meum convivium, ut cetera, tibi aliisque amicis meis honori futurum. Thorhallus respondet: atqui hæc non ideo protuli, quod vitæ meæ metuerem, sed res multo majores et mirabiliores præsagio, quas hac vice non aperiam. Hallus: nihil ergo impedit, quo minus hoc convivium differatur. Thorhallus: hoc loqui minime proderit, nam quod constitutum est, fiet. Circa initium hiemis convivium erat apparatum; pauci eo aderant convivæ, cum tempestas cœli esset ventosa et turbulenta; cum vero vesperi convivæ accubuissent, Thorhallus infit: convivas oratos velim, ea in re mihi obsequi, ut nequis hac nocte

domo egrediatur; magnum enim imminebit incommodum, si hoc monitum non observatum fuerit; et quicquid tandem præstigiarum obvenerit, ne advertant homines animum, nam mali erit ominis, si quis responsum dabit. Hallus convivas rogavit, ut dictis Thorhalli obsequerentur, non enim fallentur, inquit; atque integris rebus (ut ajunt) facillime consulitur. Thidrandus ad mensam ministravit, et se in ea re, ut aliis rebus, facilem et modestum præbuit. Cum autem cubitum iretur, Thidrandus lectum suum advenis commodavit, ipse vero in sedili ad tabulatum extremus decubuit; plerisque autem somno oppressis, ab ostio salutatum est, omnibus dissimulantibus; quod ter iteratum est. Tum Thidrandus exsiliens loquitur: hæc magna ignominia est, quod omnes homines heic somnum simulent, cum credibile sit, adesse convivas; ille sumto in manum gladio, egreditur, videt neminem; quare ei in mentem venit, convivarum nonnullos equis domum ad ædes prævectos, deindeque obviam reliquis revectos esse; tum lignorum struem accedens, audivit, in aream a borea equitari, viditque novem adesse feminas, omnes nigris vestibus indutas, strictos gladios manibus gestantes; audivit et in aream ab austro equitari, novemque alias adesse feminas, omnes lucidis vestibus indutas, et candidis equis insidentes. Cum vero Thidrandus in cubiculum regredi vellet, quid vidisset indicaturus, feminæ nigrum indutæ amictum citius aderant, eumque armis impetebant, illo se viriliter tutante. Multo vero post Thorhallus evigilans, rogavit, an Thidrandus vigilaret; cumque nullum responsum acciperet, nimis tardatum [1]) esse, signi-

[1]) nimis dormitum, S.

ficavit. Tum homines ædibus exibant, luna splendente cœloque gelido, et Thidrandum saucium jacentem invenerunt, et in domum retulerunt; de casu suo rogatus, hæc omnia, quæ viderat, enarravit, eodemque mane circa lucis ortum mortuus, tumulo, more ethnico, illatus est. Captata deinde est de itineribus hominum fama, neque ulli Thidrando inimici fuisse comperiuntur. Hallo, Thorhallum interroganti, quid sibi vellet portentosum hocce eventum, ille: nescio, inquit; conjectare vero licet, has non alias fuisse feminas, quam gentis vestræ deas tutelares; religionis mutationem posthac subsecuturam auguror, brevique meliorem religionem in hanc terram introductum iri. Puto autem, has deas vestras, quæ præsenti religioni faverunt, mutationem religionis prænovisse, vestramque familiam ab se separatum iri; ideoque ægre ferentes, nullum sibi tributum a vobis ante solvi, hoc in suam partem sumsisse [1]; meliores autem deas, auxilium ei ferre cupientes, hac vice impeditas fuisse; cæterum ex his deabus vos cognati, qui hanc ignotam acceptabitis religionem, quam illæ portendunt, cuique favent, commodum capietis. Sic hoc eventum, ut Thorhallus dixit, multæque similes res portenderunt subsequens illud fortunatum tempus, quo omnipotens deus populum, qui Islandiam incoluit, propitiis oculis respicere dignatus est, eundemque populum, operà ministrorum suorum, a diutina diaboli servitute liberare, et in communionem æternæ hæreditatis adoptivorum filiorum suorum, secundum promissa sua, omnes ducere,

---

[1]) hunc idcirco (in s. p.) sumsisse, B; Thidrandum (in s. p.) sumsisse, C.

qui ei fideliter bonorum operum constantià servire vellent: neque minus in his rebus aliisque multis, quæ relationibus celebrantur, inimicus totius generis humani aperte ostendit, quam invitus missam fecerit rapinam suam et populum, quem omni ante tempore captivum tenuit hæreticis vinculis maledictorum simulacrorum; cum sævam iram in eos, in quos potestatem exercuit, subito impetu tanto magis incitaret, quanto propiorem sensit suam ignominiam dignamque rapinæ jacturam. Hallus vero casum Thidrandi filii tam ægre tulit, ut diutius Hofi habitare voluptati non esset, quare rem familiarem Thvattaam transtulit. Accidit aliquando, cum Thorhallus vates Thvattaæ adesset, ad convivium ab Hallo invitatus, Hallusque in clauso cubiculo, cui fenestra inerat, Thorhallus vero in alio lecto cubaret, ut mane quodam, cum ambo vigilabant, Thorhallus subrideret. Hallus infit: qui subrides? Thorhallus: ideo subrideo, inquit, quod plurimos video colliculos aperiri, singulaque animantia, tam parva quam magna [1]), vasa colligere et migrationem facere. Et paulo post res, quæ mox dicentur, acciderunt.

Thangbrandus in Islandiam venit et christianam religionem prædicat.

Cap. 216. Rex Olavus Tryggvii filius, cum per duas hiemes Norvegiæ præfuisset, Thangbrandum presbyterum in Islandiam misit; hic nave profectus Selvagos in Alptafjördo boreali tenuit. Incolæ vero, sentientes, Thangbrandum sociosque christianos esse, nec cum illis

---

[1]) et omne animans suum quodque fascem, et parvos et magnos (scil. fasces) parat, C.

colloqui, neque eos ad portum deducere vicinique habitatores nullam iis benevolentiam, nullum auxilium præstare voluerunt. Hoc tempore Sidu-Hallus Thvattaæ habitavit; ei iter fuit boream versus in Fljotsdalum, necessariorum negotiorum causa. Cum vero austrum versus reverteretur, Thangbrandus obviam ei profectus est, eumque accedens honorifice salutavit, et adventus sui causam ostendit, addens, mandasse Olavum regem, ut sibi, nave forte in Austfjördos appellenti, patrocinium subministraret, cujuscunque sibi opus foret. Porro Thangbrandus Hallum rogavit, ut navem in portum deduceret, aliasque res necessarias sibi prospiceret. Hallus amice et benevole postulata ejus et mandata Olavi regis accipiens, e vestigio misit, qui navem Thangbrandi in Leiruvagum in Alptafjördo australi deveherent, ibique subducerent, ubi exinde Thangbrandi portus vel navale dicitur; totum autem navis onus domum in aream prati stercorati vehi fecit, ibique tentorium illis constituit, in quo per hiemem habitarunt; hic Thangbrandus missas cecinit, remque divinam administravit. Hallus benevolum se Thangbrando omnibusque sociis ejus præbuit, et omnes res necessarias illis subministravit, sæpiusque in tabernaculo apud eos commoratus est. Hoc autumno, pridie festum Michaelis, Thangbrandus ad horam tertiam pomeridianam suis vacationem laborum indixit; Hallus paterfamilias aderat et interrogavit, cur tunc ab opere cessarent? Thangbrandus respondet: hanc diem, quæ sequitur, sacram solemnemque agimus, in gloriam sancti dei archangeli Michaelis. Hallus: quibus virtutibus Michael ornatus, qualisque fuit externa ejus conditio? Thangbrandus: Michael

homo non fuit, sed spiritus, ab omnipotente deo princeps aliorum angelorum constitutus, quibus id negotii dedit, ut contra diabolum ejusque hostiles ministros militent, omnesque christianos fideles ab impurorum spirituum noxiis telis protegant; Michaeli quoque archangelo præcipua a deo data est potestas in animas christianorum hominum ex hac vita decedentium, ut has accipiat et in excelsam Paradisi quietem introducat, ubi ineffabilis lætitia et voluptas, honor, felicitas et omnimodæ prosperitatis copia est, nulla vero mors, neque dolor, neque morbus, neque ægritudo aut miseria, sed infinita salus et æterna vita. Ibi homines, qui pura vita et justitia creatori suo serviverunt, angelorum ministerii consortes fiunt; eorum pulcritudo et splendor lucem solis, eorum fragrantia omnem dulcedinem, eorum celeritas, robur et efficacia omnem humanam cogitationem superat: eorum innumera multitudo in novem ordines divisa est, quorum quisque peculiare ministerium a deo constitutum habet; alii in id constituti potestateque aucti sunt, ut impugnent & profligent omnem efficaciam malignorum spirituum, qui semper humano generi insidiantur et nocere cupiunt; alii morbos et mala adversasque res hominibus defendunt, vicissim perfectam salutem, omnesque alias res necessarias et commodas mortalibus tribuentes; alii semper coram deo stant: universis tamen commune studium atque opera est, deum omnipotentem indesinenter laudare, illumque svavisonis vocibus ineffabiliter delectare; qui pulcritudinem ejus semper admirantes, faciem ejus æternum intueri cupiunt. Cum hæc hisque similia diserto ore Thangbrandus perorasset, Hallus: intellectum captumque hu-

manum superare mihi videtur, quam gloriosus sit ille, cui tales tamque eximii angeli ministrent. Thangbrandus respondet: certe sanctus spiritus te ethnicum hominem tali intelligentia imbuit. Cum vero paterfamilias et domestici vespere discubuissent, Hallus ad suos: Thangbrandus et socii ejus hanc diem, quæ cras veniet, solemnem agent, in honorem uni deorum suorum; nunc vobis vacationem facio, ut hanc diem festam agatis unacum illis; facta quoque nobis est copia accedendi, videndique et audiendi hujus religionis ritus. Mane sequente Hallus, cum se vestibus induerat, tentorium adiit, et cum omnibus domesticis suis extra stetit; qui cum audirent sonitum sistrorum, audirent et dulces cantantium hominum voces, nunquam prius sibi audita, magna capti sunt admiratione, majori vero etiam, cum inter missam canendam clericos viderent eximio cultu ornatos, candelasque claris luminibus lucentes, dulcissimumque animadverterent thuris odorem. Hallus domum veniens, domesticos quæsivit, quales ipsis ritus christianorum hominum viderentur? Respondent, admodum tersum et pulcrum sibi videri, quicquid ritus eorum et cultus divini animadvertissent. Thangbrandus presbyter assiduis admonitionibus Hallum hortatus est, ut ad mores religionis christianæ se converteret. Hallus aliquando Thangbrandum allocutus: ita res habet, ut heic domi meæ duæ sint vetulæ, ætate admodum provectæ, senio adeo debiles et imbecillæ, ut lectum nunquam relinquant, neque se ipsæ movere valeant; jam te jubebo vetulas baptizare; et si post baptismum motus paulo facilior aut aliquantula languoris levatio illis contingat, neque pejus se habeant tanta mo-

tione et in aquam immersione, tum sane perspicuum mihi est, multam religioni christianæ vim adesse, et ipse cum tota mea familia baptismum subibo. Deinde Hallus vetulas hortatus est, ut religionem a Thangbrando prædicatam acceptarent; quæ postquam triplicem presbyteri de fide in trinitatem (ex symbolo apostolico) quæstionem affirmarant, et invitationi ad baptismum ut mos est annuerant, Thangbrandus eas in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti baptizavit et albis vestibus induit. Postridie, cum Hallus paterfamilias eas adiens interrogaret, quomodo se haberent; ambæ simul respondebant, inquientes: perbene; artus quidem nostri senectutis vitio sunt imbecilli, verum tamen omnis evanuit languor et incommodum, quæ nos diu gravarunt et male habuerunt, perfecta quiete corporisque valetudine vicissim succedentibus, singula enim membra artusque nostri molles et faciles sunt ad suum quæque ministerium, perinde ac si denuo repubuerimus; omnis quoque evanuit sollicitudo et timor et vitæ tædium, sed nos voluptatem et delicias et spem certam æterni gaudii futuræque felicitatis consecutæ sumus. Quibus dictis lætatus paterfamilias, fidem accepturum se spospondit Hallus omnisque familia sua, die lunæ, pridie paschatos, in rivulo prope villam baptizatus est; tum ei rivulo Thangbrandus nomen imposuit, Thvattaamque (amnem lavacri) appellavit, ex quo rivulo villa deinceps denominata est. Æstate Thangbrandus cum Hallo comitia universalia adiit; cum vero austrum versus tendentes in Skogasveitam venerunt, ethnici virum, arte magica tum temporis in Islandia famosissimum, nomine Galdra-Hedinem, mercede conduxerunt, ut arte sua

efficeret, ut Thangbrandus presbyter a terra dehiscente vivus absorberetur. Hallus cum suis Kirkjubæi hospitabantur; ibi tum Surtus habitavit, filius Asbjörnis, filii Thorsteinis, filii Ketilis fatui [1]), qui atavi alius post alium Kirkjubæi habitarunt, omnesque christiani fuerunt, ibi enim homini ethnico nunquam habitare licuit. Eodem autem die, quo Hallus et sui Kirkjubæo equis vecti sunt, terra sub Thangbrando dehiscebat, in cujus hiatum equus ejus delapsus submersusque est, ipse vero ex equo evadere, vitæque consulere potuit, dei comitumque auxilio adjutus. Thangbrandus ad comitia adfuit, et multos homines ex quadrante Sunnlendingorum et borealibus tractibus quadrantis Eyfirdingorum ad veram religionem convertit; qui religionem acceptare volebant, eum septemtrionem versus ad se invitarunt; quare eadem æstate boream versus in Öxarfjördum profectus, multos homines baptizavit in rivo prope Skinnastados, qui exinde Thangbrandi rivus appellatur; ad Myvatnum autem homines [2]) in Thangbrandi lacuna baptizavit; sed propter impotentiam Eyfirdingorum longius versus occidentem procedere non potuit, quam ad Skjálfandafljotum. Eadem æstate Thangbrandus et Gudleifus filius Arii, filii Maris, Veturlidium poëtam [3]) in Fljótshlida, propter probrosa carmina et blasphemiam interfecerunt; qua de cæde hoc carmen exstat:

Tentator noxæ scutorum rubiginis,
in australi parte insulæ,

---

[1]) sapientis, S. [2]) unum hominem, B. C. [3]) hæc in textu islandico male sunt distincta; sic lege: *ok Guðleifr Arason, Márssonar, Vetrliða skáld*, quod in versione expressi; vide Njal. cap. 101 & 103.

sufflaminare orationes cœperat
numinis officinæ precum pulvini.
At explorator morum, pugnæ peritus,
letiferum insonare malleum fecit
pilei telluris incudi
sui poetæ, Veturlidii.*)

Alius quoque vir, nomine Thorvaldus infirmus, Heyvikiæ in Grimsneso habitans, probrosum carmen de Thangbrando & Gudleifo pepegit; Thorvaldus infirmus hos versus Ulfo Uggii filio misit:

---

*) Ordo: *Reynir randa ryð-fjónar a), suðr á landi, getr* [1]) *halda í sig b) tolum* [2]) *Baldrs* [3]) *bœnar beðs smiðju c). Hjaldrs-snjallr siðreynir lèt morðhamar gjulla í hattar-hauðrs steðja d) Veturliða, sínu skáldi e).* Extat hæc stropha in Sk. 2, p. 218, cfr. Njal. c. 103.

[1]) *beðs* Sk. alienum h. l.; *gat*, B. quod, ut rectius, in vers. expressi. [2]) *sigtolum*, una voce Sk. [3]) sic B. C. Sk. *Baldr* A, nam *s* a sequenti *s* absorptum est.

a) i. e. pugnator, vir, nempe Veturlidius. Perinde est, utrum jungas *fjón randa ryðs*, res, ferrugini clypeorum noxia, an *ryð-fjón* de cote intelligas, nam cos scuti, apposita est gladii appellatio; hujus *reynir*, qui utitur gladio. *b*) *sig*, f. libramentum, onus externæ vi oppositum; *halda í sig* h. l. id. q. *halda í taumi*, retinere, impedire. Sequens *tolum* accipio pro *tölum*, quam quoque lectionem sex codd. in Njala citati agnoscunt, a *tala*, oratio. In Njala enim l. c. Veturlidius interfectus dicitur, quod novæ religionis prædicatoribus obstitisset. *c*) i. e. presbyteri, nempe Thangbrandi; *bœnar beðr*, pulvinar precum, ɔ: pulvinus, in quem procumbunt precantes; hinc *bœnar beðs smiðja*, officina (domus) pulvini precantium, ædes sacra, hujus *Baldr*, presbyter, qs. ædipotens, antistes. *d*) *hattar hauðr*, solum pilei, caput; *steði*, incus, appellationi additur, cum mox ante ensem per malleum cædis (*morðhamar*) expresserit poeta, ut tropus a re fabraria desumtus sibi constet. *e*) *sínu skáldi*, i. e. qui de ipso carmen (puta probrosum) fecerat. Similis locutio occurrit infra: *mun-at urþvegin ora aldan sínu skáldi*.

Indubium mittam mandatum
Odinianæ pellis Lupo,
Uggii filio (quocum mihi
rectore gladiorum nulla simultas),
ut hostem nefarium deorum,
qui probra conjicit in numina,
gigantis sonipedi objiciat,
ego vero objiciam alterum.*)

---

*) Ordo: *Ek mun senda Ulfi Yggs*[1]) *bjálba*[2]) *a*), *syni Ugga, einhendis boð b*), (*mèr er styggilaust við stála styri*), *at hann reki argan*[3]) *guðs varg, þann er of regni*[4]) *c*) *við rögn, fyrir Geitis*[5]) *gnýfeta d*), *en ek*[6]) *annann*. Cfr. Sk. l. c. & Njal. c. 103.
[1]) *Uggs*, id. Sk. [2]) *bjálfa*, id. metro convenientius, B. *bjálka*, trabis (ɔ: clypei) Sk. contra metrum. [3]) *annan*, B. contra metr. [4]) *reiginn*, nimis contumax (est) erga deos, Sk. [5]) *getis*, Sk. [6]) *ek mun*, pro *en ek*, B. eod. sens.
a) *Yggs bjálfi*, pellis, indumentum Odinis, lorica; *úlfr Yggs bjálfa*, lupus loricæ, quæ sævit in loricas, h. l. præliator strenuus; neque sane insolens est hic usus vocis, nam haud absimili modo *Ylgr* & *Ulfr*, lupus, de Thjassio, raptore Idunnæ, adhibetur apud Thjodolfum Hvinensem, Edd. Snorr. p. 119, 2: 183, 1, in quo loco lupi rapacitas, ut in nostro sævitia, ad personam agentem transfertur. *b*) *einhendis*, adv. una manu, i. e. certo, non hæsitanter, h. *einhendis boð*, nuntium certum, indubium. *c*) *regna*, a *regn*, id. q. *rigna*, act. effundere; *of*, h. l. πλεονάζει, potest tamen pro substantivo accipi, nimietas, it. vehementia, h. l. impotentia, intemperantia linguæ. *d*) *gnýfeti*, verbo tenus, sonipes, i. e. equus; eadem forma, qua *háfeti*, αερσιπους, *málfeti*, certis passibus gradiens. *Geitir*, nom. gigantis; equus gigantis h. l. mihi est lupus, quamvis hujus locutionis exemplum rarissime occurrat, cum fere semper lupus appelletur equus gigantidis. In anomalis appellationibus erit hic locus, item alter, in Vita Ormi Storolfi filii, ed. Skalh. in appendice hist. Olavi Tryggv., „*at veita sylg gráðugum Geitis blakki*", avido lupo potum præbere, quam tamen anomaliam sine dubio veritus Sk. Thorlacius aliter locum explicavit in Spec. 7mo, pag. 115. Lupo aliquem objicere, est feris dilaniandum dare, interficere.

Talia pluraque pejora composuit. Ulfus contra hoc carmen cecinit:

Admitto nullus immissum loco
dentium pelecanum ab Odine
divini laticis, quamvis nuntium
mittat peritus permeator gurgitis.
Periculosumne est cultori equi,
antennis præditi, inhiare muscæ?
(perversa res in vulgus emanat)
permagno provideo malo.*)

---

*) Ordo: *Ek tekkat* [1]) *við tanna hvarfs hleypi-skarfi* a) *Harðbarðs* [2]) *vea fjarðar* [3]) b), *þót sannrennir* [4]) *sunds* [5]) *sendi boð. Er-at* [6]) *ráfáka rœki* c) *mínligt* [7]) *gína at flugu; raung mál eru á gángi; ek sè við miklu meini.* Sk. & Njal. l. c.

[1]) *gekkat* B., quod ex prava lectione *r8 T* ortum videtur. [2]) *harðbands* F.; *harbarði* Sk. hoc ordine: *þótt-sendi boð Harbarði náfearðar*, quamvis — nuntium mittat pugnatori (ɔ: mihi). [3]) *sjá fjarðar* S.; *nafearðar* Sk. id. q. *nafjarðar*, clypei, ɔ: præliatori. [4]) *sannreynir*, peritus tentator, B. F. S. Sk. [5]) *sundr*, Sk. [6]) *eðr*, Sk. [7]) *mínlikt*, id. Sk.

a) *hvarf*, locus in orbem positus; *tanna hvarf*, locus dentium, os; *hleypiskarfr*, pelecanus, qui immittitur, periphrasis muscæ magicæ, cui superstructa esse videtur phrasis, *at koma flugu í munn einum*, muscam ori alicujus immittere, i. e. percussorem subornare, ad insidias adhibere, unde *flugumaðr*, percussor subornatus; *gína við* (*at*) *flugu*, ore aperto muscam admittere, venditare se aliorum insidiis. Dicuntur Lappones muscas habere incantatas, pyxidi inclusas, quas adversum eos, quibus nocere velint, emittant, cfr. voc. Norv. *ganflover*, qs. *ganflugur*. b) i. e. poetæ, nempe Thorvaldi. *vea fjörðr*, latex deorum, mulsum poeticum, ut *día fjörðr*, Sn. Edd. p. 96. str. 5. *Harðbarðr* id. q. *Harbarðr*, nom. Odinis, periphrasi inservit: numen mulsi poetici, ɔ: poeta. c) *rá-fákr*, equus antennæ, navis; *rœkir*, qui colit, operam navat, vel qui propellit (a *reka*); viri appellatio honesta, quam ad ipsum poetam retulerim ob sequentia, *at gína at flugu*.

Deinde Thangbrandus et Gudleifus Thorvaldum infirmum juxta Hestlækum occiderunt. His gestis Thangbrandus orientem versus ad navem suam pertendit, et se ad peregre abeundum paravit; cumque se paraverat, in altum provectus est, quod in propaganda religione parum se proficere intelligebat, pauci enim fuerunt, qui modesto lubentique animo præcepta divina et sacrum baptismum acceptarent, cum multi essent, qui sola malitia reniterentur, et christianismum quoquo modo supprimere conarentur. Cum vero Thangbrandus haud procul in altum provectus esset, adversa incidente violenta tempestate, ad Islandiam repulsus, ad Havniam in Borgarfjördo haud procul a Hvitaa navem appulit. Tum Gizur Albus filius Teiti, Ketilbjörnis filii, Skalholti habitavit; qui cum accepisset, Thangbrandum adversa tempestate repulsum esse, eum ad se invitavit; cum quo Thangbrandus per hiemem Skalholti fuit. Hac hieme navis Thangbrandi violento turbine sublata nonnihilque oblisa est; qua de re Steinunna mater Refi poetæ hos versus fecit:

Thorus loco movit longum
piraticum animal Thangbrandi,
concussit et feriit latera
magnaque vi adflixit solo.
Schidium piratici soli posthac erit
mari pernavigando inutile;
vehemens enim procella, ei
tributa, in assulas id redegit.*)

et mox alterum carmen subjecit:

*) Ordo: *þórr brá or stað laungu*[1]) *þvinnils*[2]) *dýri þángbrands, hristi ok beysti barðs borð ok laust við jörðu; skíð Atals grundar mun-at síðan sundfært um sjá; þviat hart hregg, kent hánum, tók leggja* (sc. þat) *í spánu.*[3]) Cfr. Sk. & Njal. l. c

Occisor subolis giganteæ
diffregit totum marinum bisontem
tintinnabuli custodis; dii
pepulerunt accipitrem fluviatilem.
Non æquoreum Christus gradarium
tuitus est, cum premeretur ratis;
mediocriter modo, puto, deum
custodiisse maclidem piratæ.*)

Hanc navem Thangbrandus reficiendam curavit, et Jarnmeisem (corbem ferream) appellavit, ex qua nave (promontorium) Jarnmeisshöfdius denominatus est. Proximo vere Thangbrandus occidentem versus in Bardastrandam in Breidafjördo profectus, aliquamdiu apud Gestum Oddleifi filium commoratus est. Hic peregrinus quidam athleta eum ad certamen circense provocavit; cui cum paratissimum se Thangbrandus ostenderet, athleta: non audebis adversus me ad certamen singulare prodire, si prius meam in exercitiis peritiam videris. Thangbrandus, quænam ista exercitia essent,

---

1) *löngum*, ex longa (statione), Sk. 2) Sic dedi sec. Njalam & Skaldam; *þummils* A.; *þumils* Sk.; *þrimils* S.; *þyrnils* B., quæ omnia pravæ lectioni deberi videntur. 3) *spúnum* S. Sk. insolentius.

*) Ordo: *Mellu mög fellandi* 1) *braut allan móstalls vísund* 2) *fyrir bjöllu gæti; bönd ráku val strandar. Kristr hlífðit* 3) *málfeta* 4) *varrar* 5), *þá er kneyfdi knörr* 6); *ek hygg, at guð gætti Gylfa reins* 7) *at einu* 8) *lítt.*

1) *í* add. F. Sk. prave. 2) *víshund* Sk. 3) *hlífði*, tuitus est (ironice) Sk. 4) *málmfeta*, B. C. pedes metallo (ferro) munitus, equus; *vallfeta*, campum (tractus navalis) percurrentem, i. e. navem, Sk. 5) *varar*, tractus navalis, Sk. 6) *knar* Sk. sc. pro *knör*. 7) *teins*, lignum ɔ: navim, B. 8) *it einu* prave S.; *hið eina*, unicum illud numen, Sk. quod glossema sapit, nam *at einu* est id. q. *at eins*, solummodo, tantum, cfr. OH. c. 86. H. c. 3. Vigagl. c. 11, 16.

quæsivit. Cui ille: ignem ardentem nudis pedibus pervado, nullis armis protectoriis usus in mucronem teli mei procumbo, quorum utrumvis mihi nihil quicquam nocet. Thangbrandus: id penes deum erit. Tum ingens ignis accensus, et a Thangbrando consecratus est, quem athleta intrepidus calcavit, pedibus valde exustis; deinde in gladium, cujus cuspidem crucis signo Thangbrandus ante sacraverat, procubuit, continuoque exspiravit. Cujus morte non solum christiani, sed etiam ethnici lætati sunt; hic enim athleta multis hominibus magnam vim et oppressionem intulerat. Tum Gestus et homines quidam ibidem in occidente, qui amici Gesti erant, prima signatione se initiari passi sunt. Postea Thangbrandus navem suam repetiit, et hac æstate Jarnmeise vectus peregre abiit, prosperaque navigatione usus, ex alto Thrandheimum tenuit, et ad Nidarosiam navem suam constituit.

Kjartan, Gissur et Hjaltius pro Islandis deprecantur.

Cap. 217. Nunc primo dicendum est de Islandis, qui hac eadem æstate ex Islandia profecti Nidarosiam venerunt, paulo ante quam rex Olavus ab Halogia redierat. In his erat Haldor, filius Gudmundi Potentis ab Mödruvallis; alter Kolbeinn, filius Thordi Freyi pontificis, frater Flosii incendiarii; tertius Svertingus, filius Runolfi pontificis; uni navi præfuit Thorarin Nefjulfi filius; hi omnes ethnici fuerunt, multique alii tam nobiles quam ignobiles. Hi homines, qui modo memorati sunt, cum rex Olavus ab Halogia rediisset, cum suis quisque navitis occasionem abnavigandi capta-

verunt, certiores quippe facti, regem omnes homines ad religionem christianam amplectendam vi cogere. Quare, cum rex ad oppidum venerat, ethnici naves ex amne propulerunt, et per exteriora sinus navigarunt, sed adversum nitente vento, ad Nidarholmum repulsi sunt. Regi Olavo allatum est, naves aliquot Islandorum ad insulam in ancoris stare, quos omnes ethnicos esse, regisque conspectum fugere velle. Rex continuo, missis ad eos viris, abitum prohibuit, jussitque ut naves ad oppidum constituerent; illi morem gerunt, naves tamen non exonerant. Eo tempore nobiles magnique momenti viri, qui Thangbrandi presbyteri svasu christianam acceptaverant religionem, ab Islandia venerant, Gizur Albus, & Hjaltius Skeggii filius de Thjorsardalo; Hjaltius uxorem habuit Vilborgam, filiam Gizuris Albi; ea autem Hjaltio causa fuit peregrinandi, quod eadem æstate in comitiis generalibus hos versiculos fuderat:

Nolo deos irridere,
canis mihi Freya videtur,
sane ex duobus alter est,
Odin aut Freya, canis.

Hoc probrosum carmen Runolfus pontifex, filius Ulfi, Jörundi filii, primus arripuit, irrisionemque deorum appellavit, et hac de causa Hjaltium reum agebat, quamvis haud facile esset, magis hac in re contentionem et præpotentiam, quam justitiam ostendens; nam tantum apud populum gratia valuit Hjaltius, ut Runolfus judicium tenere non posset, prius quam illud in ponte Öxaraæ constituebat, extremitatesque pontis armata manu occupabat; tum vero nemo potuit acquiri, qui actionem litis recitare vellet, priusquam vir quidam, no-

mine Thorbjörn, filius Thorkelis ex Guddalis, in judicio consideret; in quo judicio Hjaltius propter irrisionem deorum relegationis pœna dignus censebatur, quare eadem æstate navem, quam domi suæ Thjorsardali faciendam curaverat, ad peregrinationem paravit; cumque se paraverat, navem secundum Rangaam occidentalem in mare deduxit; cum autem secundo amne deveherentur, vir ingentis staturæ et ignotus ipsis per ripam decurrebat, obtento clypeo prætentaque hasta. Hjaltius suspicatus, hunc hominem ad se mitti, eum inclamat, dicens: tu ingentis staturæ vir! manipulus stipulæ [1]) pectori tuo inest, quà cor esse debuisset. Ille vero hastam in Hjaltium emisit tanta-vi, ut clypeum, objectum sibi, transverberaret; tum hominem comprehendunt. Hjaltius quæsivit, quis esset, quisve illum ad hoc misisset? Ille respondit: Narvius mihi nomen; ab Runolfo pontifice missus sum, cæde tua liberationem pœnæ mihi conciliaturus. Cui Hjaltius: salutare tibi dabo consilium, quo immunitatem pœnæ tibi concilies; mecum peregre ito, mihique comitem te adjunge. Annuit ille. Deinde Gizur et Hjaltius in Norvegiam trajecerunt, et regem Olavum Nidarosiæ convenerunt; quos rex, cum christianos esse comperisset, comiter accepit.

De liberalitate (libertate) Hjaltii et Gizuris.

Cap. 218. Paulo post Thangbrandus, nuper ab Islandia redux, regem Olavum convenit, eique retulit, quam indigne ab Islandis exceptus fuisset: quidam, inquit, probrosis carminibus me diffamarunt, quidam me occidere

[1]) *hjálmuisk*, ejusd. sensus, forte a *hjálmr*, nubilarium, B.

voluerunt, tandem in comitiis universalibus condemnatus fui; atque certum est, populum istius terræ, paucis exceptis hominibus, nunquam religionem acceptaturum. Qua Thangbrandi criminatione rex gravi ira commotus, concionem classico convocavit, omnesque Islandos, qui ibi in oppido aut navibus essent, adesse jussit, quorum omnes, qui ethnici fuerunt, comprehensos partim facultatibus spoliari, partim membris truncari aut occidi jussit; principes autem Islandorum, Kjartan Olavi filius, Gizur, Hjaltius, et alii, qui christiani erant, regem adeuntes pro Islandis deprecati sunt, inquientes: nunquam facies, domine rex! ut fidem migres promissorum tuorum; dicis, neminem ita iram tuam in se provocaturum, quin ei condones, si gentilismo renunciet baptismumque suscipere velit; nunc omnes, qui heic adsunt, Islandi veram fidem suscipere sacroque fonte lavari volunt, nos autem rationem inveniemus religionis in Islandiam introducendæ; adsunt heic ex Islandia multi potentiorum virorum filii, quorum patres huic rei magno studio patrocinabuntur. Oportet autem, ubi cum ethnico et atroci populo res est, non magis prudentibus consiliis uti, quam æquitate et lenitate, quibus rebus sæpe plus proficitur, quam crudelitate et impetu animi, eoque magis, quo acriores et fortiores sunt adversarii. Thangbrandus autem paucis in Islandia hominibus amicum se præbuit, neque ignotum tibi est, domine! quas res, dum hic apud te fuit, molitus sit; idem illi in patria nostra ingenium fuit, nam vehementia et violentia usus est, et homines, si quibus infensus erat, occidit; sed homines, qui quidem ibi sunt, talia non æquo animo ferebant. Cum vero Hjaltius et Gizur,

longa et diserta usi oratione, finem dicendi fecissent, rex infit: quinam aut qua familia orti sunt hi diserti viri? Gizur respondet: Hjaltius est filius Skeggii, filii Thorgeiris, filii Eilifi, filii Ketilis unimani [1]); mater Hjaltii fuit Thorgerda, filia Hlifæ, filiæ satrapæ Thorfeinaris, filii Rögnvaldi Mœriarum satrapæ; ego vero, ait Gizur, filius sum Teiti, filii Ketilbjörnis, filii Ketilis, viri potentis, Naumudalo oriundi; mater Ketilbjörnis dicta est Æsa, filia satrapæ Hakoni Grjotgardi filii; mater Teiti, patris mei, ait Gizur, fuit Helga, filia Thordi barbati, filii Hrappi, filii Björnis Bunæ, filii Vedrgrimi; mater autem mea erat Alofa, filia Bödvaris, filii Vikinga-Karii; Bödvar fuit frater Eiriki de Ofrostadis, avunculi tui, rex! et equidem cognationis, qua tibi junctus sum, gratia feci, o rex!, ut Thangbrandum ad me invitarem, cum alii eum odio habebant. Rex vero, cum se tam propinqua cognatione Gissurem attingere intelligeret, mitem se præbuit, et sic fatus est: vos affines apud me hiemem transigetis, liberaliter habiti, et si mihi operam vestram et curationem pollicemini, ut voluntas nostra de introducenda in Islandiam religione christiana confiat, omnes isti Islandi liberi a nostra potestate sunto, exceptis quatuor, quos nobilissimos appellatis, quos ego obsides habebo, donicum religio christiana in Islandia aut lege recepta, aut omnino rejecta fuerit; quo nomine virum designo, qui aliquamdiu apud nos commoratus est, cujus virtutem perspectam habemus, Kjartanem Olavi filium, nec non Haldorem Gudmundi filium, Kolbeinem filium Thordi Freyi pontificis, et Svertingum

[1]) *einarða*, confidentis, B.

Runolfi filium; sic penes patres et cognatos horum virorum erit, utrum eos cum honore remittam, an interfici jubeam. Hjaltius et Gizur responderunt: libenter hæc in nos recipere volumus, pro salute Islandorum; præcipue autem oramus, ut in homines, quos obsides designavisti, bene consulas. Rex: quibus necessitudinibus his hominibus, pro quibus tam enixe deprecamini, impliciti estis, utrum affinitatis, an cognationis? Vir quidam Norvegus, oppido petulans, quæstionem regis excipiens: hac æstate, inquit, comitiis universalibus Islandorum interfui, cum Runolfus, pater hujus Svertingi, Hjaltium reum peregit. Tum Thangbrandus respondit, hunc hominem continuo tacere jubens: tu vero, inquit, o rex! bene in Hjaltium et Gizurem consule, quippe qui factis probaverint, se sæpe illis bene facere, qui injuriam faciant, quod Hjaltius quoque, ante quam ab Islandia navigaret, ostendit, cum comitem sibi adjungeret hominem, qui in caput ejus subornatus erat, eumque occidere voluit. His actis omnes Islandi, qui nondum baptizati erant, sacro fonte abluti sunt; Gizur et Hjaltius hiemem apud Olavum regem peregerunt, summo honore et familiaritate regis fruentes; obsides quoque cum Olavo rege per hiemem fuerunt, laute habiti.

[*De Hallfredo.*]

Cap. 219. Sed illuc revertamur. Hallfrödus Difficilis-poeta duas hiemes in Gothia transegit, jamque ethnicam uxorem duxerat; is Olavum Svionum regem adiit, et coram illo epos intercalare, quod de ipso fecerat, recitavit, bonaque munera retulit; posteriore autem hieme, qua Hallfrödus in Gothia fuit, accidit

noctu, ut rex Olavus ei per quietem appareret, vultu irato, hæc ad eum dicens: male facis, qui christianam, quam professus es, religionem admodum rejeceris; nunc e re tua magis est, ad me cum familia tua te conferre, fidemque redintegrare tuam. Hallfrödus, somno expergefactus, admodum suspiravit. Ingibjargæ, quid somniavisset, quærenti, ille, quid in somnis vidisset, enarrat: „quid vero tibi videtur, inquit, num mecum ad Olavum regem proficisci vis? plurima tua in me merita et benevolentiam sic potissimum potero remunerare, si te ad veram religionem et salutem perduxero". Illa respondet: hoc non præter opinionem accidit, te illuc abreptum iri; cum autem intelligam, hanc [1]) esse meliorem ea, quam prius tenuimus, ego vero tecum proficiscar. Fuit illis anniculus filius, nomine Audgisl, bonæ spei; illa vero etiam tunc uterum ferebat. Proximo vere ab oriente iter ingrediuntur; Audgisl una cum illis profectus est; itinere non prius desistunt, quam autumno in Thrandheimum ad Olavum regem pervenerunt. Rex Hallfrödum bene accepit, nonnihil tamen incusavit, quod tam diu inter ethnicos homines versatus fuisset, ethnicamque duxisset uxorem. Rex presbyterum constituit, qui ei pœnas decerneret, Hallfrödus vero omnia præscripta lubens subiit. Paulo post Ingibjarga, uxor ejus, puerum peperit, cui Hallfrödus nomen suum dedit Hallfrödumque appellavit; postea Ingibjarga amboque filii eorum baptizati. Deinde rex Hallfrödo: insuper tibi deus placandus est, quod fidem pæne deserueris; quare velim, ut epos restitutionis componas, sicque animo tuo con-

[1]) religionem, add. B. C.

sulas, neque artem, quam tibi deus concessit, male loces. Hallfrödus se hoc lubenter facturum ostendit, et pro virili regis voluntati in cæteris omnibus pariturum. Proximam hiemem apud regem peregit, magni ab eo æstimatus; tum *epos restitutionis*, carmen elegantissimum, componere cœpit. Hac hieme Ingibjarga, uxor ejus, decessit, cujus mortem Hallfrödus in magno damno ponebat.

[*De Eiriko Rufo et Leifo Fortunato.*]

Cap. 220. Thorvaldus dictus est vir, filius Asvaldi, filii Ulfi, filii Öxna-Thoreris. Thorvaldus et Eirikus Rufus, filius ejus, ab Jadare in Islandiam ob cædes patratas aufugerunt, Islandia tum temporis passim habitatoribus frequentata. Primo Drangis in Hornstrandis habitaverunt; hic Thorvaldus mortuus est; tum Eirikus uxorem duxit Thorhildam, filiam Jörundi Atlii filii, et Thorbjargæ Knarrarbringæ, quam tum in matrimonio habuit Thorbjörn Haukdalensis; filius Eiriki & Thorhildæ vocatus est Leifus. Tum Eirikus a borea profectus, Eirikstadis juxta Vatzhornum habitavit; post cædem vero Eyolfi Sauris et Holmgaungu-Hrafnis, Eirikus ex Haukadalo relegatus, occidentem versus in Breidafjördum concessit et Eirikstadis in Öxneya habitavit; is Thorgesto de Breidabolstado columnas tricliniares commodavit, quas cum repeteret, non recepit; hinc ortæ inter Eirikum et Thorgestum contentiones et prælia, de quibus agit Eiriki historia. Stur Thorgrimi filius, Eyolfus de Svineya, Thorbrandus ex Alptafjördo et Thorbjörn Vivilis filius causæ Eiriki patrocinabantur; Thorgestianarum partium erant filii Thordi Gelleris filii et Thorger de Hitardalo. Eirikus in conven-

tu Thorsnesensi relegationis damnatus, navem oceano paravit in Eiriksvago; quem, ut se paraverat, Styr ac cæteri extra insulas prosecuti sunt; his Eirikus indicavit, se terram quæsiturum, quam vidisset Gunnbjörn, filius Ulfi Krakæ (Graculi), cum Islandiam occidentem versus tempestate præterlatus, Gunnbjörnis scopulos inveniret; significavit se, si terram invenisset, amicos revisurum. Eirikus ab Snæfellsneso navigavit, terram invenit et ad eam appulit, eo loco ubi Midjökulem (montem glacialem medium), qui nunc Blaserkus appellatur, vocavit; inde austrum versus terram prætervectus est, quærens sicubi loca habitabilia se offerrent. Primam hiemem in Eirikseya, prope a media provincia orientali, transegit; proximo vere in Eiriksfjördum delatus, ibi sedem elegit; ea æstate [1]) in provinciam occidentalem concessit [2]); alteram hiemem in Eiriksholmis ad Hvarfsgnipam transegit; tertia vero æstate boream versus ad Snæfellum usque processit, et Hrafnsfjördum intravit, tum se in intimum Eiriksfjördi recessum penetrasse contendit; hinc itaque reversus, tertiam hiemem Eirikseyæ, quæ Eiriksfjördum præjacet, egit. Sequenti æstate Islandiam remeavit, navemque in Breidafjördum appulit; terram, quam invenerat, Grœnlandiam (viridem terram) appellavit, [dicens, fore, ut pulcritudo nominis multos ad terram visendam invitaret. Eirikus insequentem hiemem in Islandia fuit, proxima autem æstate Grœnlandiam habitatum concessit, et Brattahlidæ in Eiriksfjördo sedem fixit. Homines rerum periti (historici) perhibent,

[1]) eodem autumno, C. [2]) ibique multis locis nomina dedit, add. B. C.

æstate, qua Eirikus Rufus Grœnlandiam habitatum concesserit, viginti quinque naves ex Breidafjördo & Borgarfjördo eodem cursum instituisse, quarum quatuordecim eo pervenisse, quasdam adversis ventis repulsas esse, quasdam interiisse; hoc factum quindecim hiemibus antequam religio christiana in Islandiam legibus introducta sit [1]).

Leifus Eiriki filius Norvegiam adit.

Cap. 221. Elapsis quatuordecim hiemibus, ex quo Eirikus Rufus Grœnlandiam habitatum concessit, Leifus, filius Eiriki a Grœnlandia in Norvegiam profectus, in Thrandheimum autumno venit, cum rex Olavus Tryggvii filius ab Halogia venerat. Leifus navem suam ad Nidarosiam constituit, regemque Olavum continuo adiit; hunc rex, ut alios ethnicos homines, qui eum adierunt, religionem christianam amplecti jussit; quod cum facile ab Leifo impetraretur, ipse unacum omnibus navitis baptizatus est, et hiemem apud regem, liberaliter habitus, transegit.

Cædes Gudrödi regis Eiriki filii.

Cap. 222. Rex Gudrödus, filius Eiriki Blodöxæ et Gunnhildæ Regum-genetricis, expeditionibus piraticis in terris occidentalibus operam dederat, ex quo ab Hakono satrapa pulsus patria et regno Norvegiæ cesserat. Dicta

1) ab signo ([) dicens, terram colonorum votis satisfacturam, enumerans multa egregiaque terræ commoda (rerumque ubertatem), largam capturæ copiam, tam phocarum et cetorum, quam rosmarorum, ursorum, multorumque aliorum animalium; hoc modo homines cupidos reddere volens eo (secum ad terram) proficiscendi, B. sic & C. præter voces uncinis inclusas.

autem recens æstate, cum rex Olavus Tryggvii filius quatuor hiemes Norvegiæ præfuerat, Gudrödus, ab Anglia vectus, cum multis navibus bellicis in Norvegiam venit; cum autem Norvegiæ littoribus se jam vicinum autumavit, versis austrum versus velis, ubi Olavum regem non adesse speravit, orientem versus in Vikiam tetendit; postquam ad terram appulit, prædas agere incolasque subigere occepit, postulans, ut se regem sumerent. Incolæ, videntes se ingenti exercitu peti, pacem sibi ac fœdera pacti, regi promittunt, se misso per regiones nuntio populum ad frequentia comitia convocaturos, nam malle se illum sumere regem, quam militum vexationem ferre; heic longa temporis mora postulata, dum missus nuntius totam Vikiam ad indicenda comitia circumiret. Poscente tum rege commeatuum tributa, dum duraret ea mora, maluere coloni regi convivia struere, quamdiu opus esset et promulgatio comitiorum postularet. Accepit conditionem rex, qui parte copiarum comitatus ad convivia regionem cœpit obire, altera parte navium custodiæ relicta. Fratres, Thorger et Hyrningus, regis Olavi affines, ejus nomine præfecti erant constituti totius Vikiæ, cum rex ipse in boreali regni parte ageret; hos coloni, per nuntium, qui cursorem comitialem longe prævertebat, certiores fecere de populationibus Gudrödi regis, et quem in locum res tum deducta esset; quæ cum fratres accepissent, sagittam belli nuntiam per omnes partes dimiserunt, copias per omnes finitimas provincias ad se evocarunt, naves comparaverunt et boream versus in Vikiam contenderunt; noctu cum copiis locum adierunt, ubi rex Gudrödus convivabatur, eumque igne ferroque aggressi sunt; ibi Gud-

rödus rex cecidit et comitum ejus plerique. Deinde copias, navium custodiæ relictas, adorti sunt, quorum pars interfecti, pars in diversa fugiendo elapsi. Tum omnes filii Eiriki & Gunnhildæ mortem oppetiverant. Quibus rebus cognitis, rex Olavus factum laudavit, et affinibus suis pro celeritate consilii et virtute sua, gratias egit.

Struitur navis Serpens Longus.

Cap. 223. Hieme proxima post reditum ex Halogia, juxta rupem Hladhamros [1]) fecit rex Olavus navem fabricari, ceteris navibus, quas tunc habebat Norvegia, longe majorem, cui fabricandæ positas substructiones etiam hodie cernere licet. Thorbergus [Skafhaugi filius dictus est vir, qui navis proræ puppique fabricandæ et ornandæ præerat [2]), cujusque primo in construenda nave præcipuæ partes fuerant; sed præter eum plurimi erant alii, quidam lignis cædendis, quidam dolandis poliendisque, quidam clavis ferreis cudendis, quidam materiæ advehendæ aliisque rebus necessariis; omnia ad fabricam necessaria sollicite exquisita et curata erant; navis ipsa longa et lata, eximia laterum altitudine, ex lignis fabricata insignis magnitudinis. Cum vero in lateribus navis contabulandis erant, necesse erat Thorbergo, negotiis ita ferentibus, domum suam ire, ubi diu moratus est. Redux invenit latera navis utrimque perfecta; eadem vespera accessit rex, comite Thorbergo, contemplatum navis structuram, cui parem vel magnitudine vel pulcritudine navem longam se

---

[1]) *Hlaðhömrum*] *Hlaðhólmum*, B. [2]) a signo ([) Skaföxis filius & Thorgeir Stakar pr. p. fabr. præfuerant, F.

nunquam vidisse fatebantur omnes; postea in oppidum reversus est rex. Mane autem sequentis diei, redeuntibus ad navem rege atque Thorbergo, aderant quidem ibi fabri, sed stabant omnes, a labore cessantes. Causam rogante rege, cur eo modo se gererent, respondent, male corruptam esse navem, progressum nempe aliquem ad alterum navis latus, a prora ad celsam usque puppim, lateri iteratos, unum post alterum, ictus oblique inflixisse. Tum rex propius accedens, videt vera esse, quæ narrabant; mox pronuntiavit, juramento interposito, istum hominem morte culpam luiturum, si regi innotesceret, qui invidia stimulatus navem corrupisset: „qui vero auctorem mihi prodere potest, ampla munera a me reportabit." Tum Thorbergus: dicere possum, domine! quis hoc facinus commiserit. Rex: spero quoque, non alii potius quam tibi ita faventem fore fortunam, ut rei certior ejusque index mihi fieri possis. Enimvero auctorem tibi, domine! prodam; ipse feci. Rex: itaque tu damnum reparato, ut in integrum aut melius restituatur navis; secus culpam capite lues. Postea accedens Thorbergus, latus navis securi ita limavit, ut ictuum omnium vestigia exscinderentur. Quo facto fassus est ipse rex ceterique qui viderunt omnes, latus navis, quod cædendo limaverat Thorbergus, multo pulcrius apparere; quare navis alterum latus eodem modo parare eum jussit rex, addita prolixa gratiarum actione. Tum in navi fabricanda Thorbergo præcipuæ fuerunt partes, donec absolutum est opus; navis ista fuit draco, ad instar draconis formata, quem rex Olavus ab Halogia duxerat, eum tamen hæc navis magnitudine, nec non structuræ arte et elegantia longe præ-

stabat; hunc draconem vocavit rex Serpentem Longum, illum autem, Serpentem Brevem. Habebat Serpens longus triginta [1]) quatuor interscalmia, caput et caudam penitus auro ornatam, latera altitudine naves oceano idoneas æquantia; hæc navis omnium, quas habuit Norvegia, diligentissime maximoque sumtu structa fuit.

Cap. 224. Rex Olavus et regina Thyria hiemem proximam, postquam rex Halogiam christianam reddiderat, Nidarosiæ sedem habuerunt. Præcedente æstate prolem marem enixa fuerat regina Thyria, ab ea atque Olavo rege procreatam, infantem ingentem et magnæ spei, cui nomen avi materni Haraldi imposuere. Maximo hunc amore amplexi sunt rex et regina, læti sperantes fore, ut adultus paterni regni hæreditatem adiret; at vix annum a nativitate superstes fuit, magno utriusque parentum dolore mortuus. Ea hieme apud Olavum regem magna Islandorum multitudo est commorata, ut supra demonstratum, multique alii nobiles viri. Aulam tunc temporis sequebatur Ingibjarga, Tryggvii filia, soror regis Olavi, eximiæ pulcritudinis femina, humanitate, in vulgus affabilitate, animo constanti et virili commendabilis et gratia valens; caros habuit omnes Islandos, qui tum in aula degebant; notissimus vero ipsi erat Kjartan Olavi filius, utpote qui cæteris diutius apud regem fuerat commoratus; ille quoque assiduo ejus colloquio delectabatur, feminæ quippe & sapientia & eloquentia insignis. Erat rex Olavus hilaris semper animi atque læti erga suos, multusque ac diligens in iis quærendis, quæ ad mores et in-

---

[1]) viginti, B.

stituta pertinebant principum virorum, si qui ad illum ex vicinis regionibus, Dania vel Svethia accederent. Hallfrödus Difficilis-pœta ea æstate a Gothia advenerat, aliquamdiu commoratus apud satrapam Rögnvaldum Ulfi filium, qui tunc ad imperium Gothiæ occidentalis accesserat. Ulfus pater Rögnvaldi, frater erat Sigridæ imperiosæ, ut adeo consobrini essent Olavus rex Svecus et Rögnvaldus satrapa. Multa de Rögnvaldo satrapa Hallfrödus coram rege loquebatur, dicens eum esse principem potentem, imperii diligentem, liberalem, animi fortem et in amicos fidum; quibus addidit, cupere satrapam, cum Olavo Norvegiæ rege amicitiam jungere, atque dixisse, sibi in animo esse, nuptias ambire Ingibjargæ Tryggvii filiæ. Eadem hieme de oriente ex Gothia venerunt legati Rögnvaldi satrapæ, qui regem Olavum Nidarosiæ convenerunt, ubi mandata satrapæ regi exposuere, eadem quæ antea meminerat Hallfredus, cupere satrapam regi Olavo sincera amicitia jungi, cupere etiam regis affinitatem, atque nuptias sororis ejus Ingibjargæ; cujus rei atque legationis suæ, quod satrapæ negotia vere curarent, certa regi tulere indicia fideique tesseras. Eorum sermonem rex benigne accepit, respondens, magnam partem ipsius esse Ingibjargæ, de suo matrimonio pro lubitu statuere. Postea hac de re sororem rex allocutus rogavit ejus sententiam. Quæ hunc in modum respondit: aliquamdiu apud te commorata sum, atque in omnibus rebus provida tua cura, amore et honore usa, a quo in hanc terram pervenisti; nunc itaque connubium meum tuæ curæ committo, sperans fore, ut me homini ethnico nuptum non des. Ita rex futurum pollicitus, colloquium habuit

cum legatis, in quo statutum est, antequam discessere, ut Rögnvaldus satrapa sequenti autumno [1]) Olavum regem conveniret in orientalibus regni tractibus, si firmam cum eo jungere vellet amicitiam, ubi congressi hæc negotia ipsi inter se tractarent. Re ita constituta, legati satrapæ orientem versus remearunt; sed rex Olavus Nidarosiæ hiemem transegit, ingenti usus magnificentia ac magna hominum turba stipatus.

Cap. 225. Magna atque multiplex est misericordia omnipotentis dei in omnibus rebus, excelsaque ejus judicia, qui nunquam hominibus bene facere intermittat, sed benevola clementia eos, qui eum ante ignorarunt, invitet ad discendum, sentiendum et intelligendum, ad colendum et amandum servatorem suum, quemadmodum dominus noster Jesus Christus, filius vivi dei, multis in rebus ostendit, quamvis pauca recensebimus, verbi causa in prænuntiando adventu gratiæ et perfecti in Islandia christianismi; ipse quoque deus in narrationibus, quæ mox sequentur, ostendit, se fulcire & confirmare quodvis bonum [2]), in commodum eorum, qui faciunt, irritam autem et vanam reddere malorum hominum crudelitatem et malitiam, ut sæpe se ipsi perdant laqueis, quos aliis cogitarunt. Paulo post peregrinationem Fridreki episcopi et Thorvaldi Kodranis filii tanta in Islandia extitit annonæ caritas, ut magnus hominum numerus fame interiret. Tum vir quidam insignis valdeque crudelis, nomine Svadius, in Skagafjördo habitavit prædio, qui Svadastadi appellantur. Hic mane quodam multos pauperes homines con-

---

1) æstate, B. F. 2) factum, add. B.

vocavit, jussitque, ut ingentem et profundam fossam haud procul a via publica ducerent; pauperes illi lætati sunt, sperantes se mercede laboris acrem famem aliquo modo exstingvere posse; vespere, percussa fossa, Svadius eos omnes in parvam quandam ædem duxit, deinde ædem clausit, et hominibus, qui intus erant, dixit: gaudeatis et lætemini, brevi enim finis erit miseriæ vestræ, proximo enim mane interficiemini et in hac ingenti fossa, quam ipsi fecistis, sepeliemini. Cum vero hanc crudelem sententiam audirent, mortem sibi destinatam esse pro mercede laboris, per totam noctem acerbo dolore lamentari inceperunt. Evenit, ut Thorvardus Christianus, filius Bödvaris sapientis, eadem nocte per provinciam, negotiis ita ferentibus, iter faceret, via primo mane prope eam domum ferente, in qua pauperes illi inclusi erant; quorum lamentabilem ululatum cum exaudiret, quæsivit, quid eos male haberet; cognita re, eos allocutus est: paciscamur inter nos, si mecum consentitis; quod si in unum deum, quem ego colo, credere, et quod jubebo, facere velitis, vos hinc liberabo; deinde Asum ad me concedite, ubi vos omnes sustentabo; illis se libenter facturos pollicentibus, Thorvardus obices forium removit, quo facto illi lætabundi ad domum ejus Asum celeri cursu properabant. Qua re animadversa, Svadius gravi ira commotus, magna celeritate se suosque armavit, et fugientes incitatissimo cursu eques persequitur, ut eos comprehensos interficeret; sed altera ex parte contumeliam, quam accepisse sibi visus est ab eo, qui eos liberaverat, crudeliter ulcisci decrevit, sed malitia et improbitas sua in ipsius caput recidit, nam si-

mulac admisso equo fossam prætervectus est, equo decidit, et humi collapsus continuo exspiravit; atque in eadem ipsa fossa, quam innocentibus paraverat hominibus, ethnicus ipse pœna dignus a comitibus suis humatus est, simulque canis et equus ejus, prisco more. Thorvardus ab Aso presbyterum, quem domi suæ habuit, jussit, ut pauperes illos, quos a morte liberaverat, baptizaret et prima religionis elementa doceret; hos deinde omnes domi suæ aluit, dum annonæ caritas duravit. Plurimi tradunt, Thorvardum Bödvaris sapientis filium ab episcopo Fridreko fuisse baptizatum; sed Gunnlaugus monachus meminit, putare quosdam, eum in Anglia baptizatum fuisse, indeque templo, quod in villa sua extrui fecit, materiem vexisse. Mater Thorvardi, Bödvaris sapientis filii, nominata est Arnfrida, filia Slettubjörnis, Hroaris filii; mater Slettubjörnis dicta est Groa, filia Herfinni, filii Thorgilsis, filii Gormi, illustris e Svethia ducis; mater Thorgilsis Gormi filii fuit Thora, filia Eiriki regis Uppsaliensis; mater Herfinni Eiriki filii [1]) fuit Elina, filia Burizlavi regis ex Gardis; mater Elinæ fuit Ingigerda, soror Dagstyggi Risorum (gigantum) regis.

Cap. 226. Eodem tempore, de quo modo memoratum, in conventu a tribulibus constitutum est, propter famem annonæque summam caritatem licitum esse, homines senes, ut et debiles aut infirmos exigere, nihil his alimenti præbere, domoque interdicere; tunc vero acerrimæ nivales tempestates increpitabant, uren-

---

[1]) *Eirikssonar*] h. l. legendum est *Þorgilssonár*, Thorgilsis filii; alias hæc genealogia conciliari nequit cum Landn. ed. Havn. p. 215.

tibus hibernis algoribus; tum in eo territorio summa auctoritas erat penes Arnorem Kerlingarnefem (vetulæ nasum), Miklabæi in Oslandshlida habitantem. Quem ex hoc conventu domum reversum mater accessit Thurida, filia Refi de Bardo, eumque graviter admodum increpuit, quod tam crudeli sententiæ calculum addidisset, multa sanæ rationis veraque rei argumenta coram afferens, quam inauditæ et enormis inhumanitatis esset, patrem et matrem aliosve propinquos tam sævæ morti objicere. Certo scito, inquit, etsi ipse talia non perpetres, te tamen neutiquam insontem aut innocentem hujus scelesti homicidii esse, utpote aliorum principem et prætorem, si subditis tuis permittis, ut sæviente hieme parentes aut propinquos cognatos domo excludant, atque id quidem, etsi non permittas, si non omnibus viribus talibus immanitatibus resistis. Arnor, benevolum matris animum intelligens, incusationem ejus æqui bonique consuluit; animo hærens, quid faciendum statueret, id consilii cepit, ut domesticos ad proximas villas mitteret, qui omnes senes homines et domibus expulsos conquirerent et domum ad se veherent; quos omnes summa cura nutrivit. Sequenti die magnum colonorum numerum convocavit, cumque in conventum venisset, ita eos allocutus est: notum vobis est, quod publicum conventum paulo ante habuimus; deinde vero communem nostram necessitatem cum animo meo consideravi, et contendi cum immani illo consilio, de quo universi consensimus, licentiam permittentes necem inferendi senibus et omnibus, qui laborando vitam tolerare nequeant, eos vitæ alimentis prohibendo; atque me, a vera ratione

castigatum, tam malitiosi et inauditi facti pœnitet. Qua de re cogitans, consilium excogitavi, quod omnes sequemur et observabimus, nempe ut hominibus humanitatem et clementiam exhibeamus, ita ut quisque suos cognatos pro facultatibus adjuvet, præsertim patrem et matrem; qui vero consanguinitate remotiores, plus facultatibus valent, fame et vitæ periculo [1]) alios propinquos liberent; nos in id omnes nostras facultates et animalia domestica conferemus, ut vitæ tuendæ præsidia hominibus suppeditemus, potiusque in auxilium cognatorum jumenta nostra mactabimus, quam ut fame pereant, ita ut nemo colonus in villa sua plus quam duos equos retineat; accedit mala illa consvetudo, quæ heic invaluit, complures canes alendi; cum cibo, qui his datus est, multi homines vivere potuissent; agite vero, interficiantur canes, ut pauci aut nulli superstites sint, cibusque, canibus dari solitus, ad vitam hominum sustentandam adhibeatur. Ut rem paucis exponam, neutiquam permittimus, ut vestrum quisquam patri aut matri desit, si quo pacto illis opem ferre valuerit, qui vero ita facultatibus destitutus est, ut parentes aut propinquos sustentare nequeat, is eos Miklabæum ad me deducat, ubi eos alam; ille vero, qui potest neque vult proximis cognatis auxilium præstare, is sævas pœnas ultimasque conditiones a me referet. Agite ergo, carissimi amici & consortes, ne dicam subditi! in omnibus rebus humanitatem et misericordiam exhibeamus cognatis nostris, ne causam præbeamus inimicis nostris objiciendi nobis, quod nimià imprudentia propinquos nostros indigne tractaveri-

[1]) a fame et vitæ periculo tuti, etiam, B.

mus. Jam si is verus deus, qui solem creavit, ut mundum collustret et calefaciat, sique illi clementia et justitia bene probatur, ut fando audivimus, nobis suam misericordiam exhibeat, ut vere experiri possimus, eum creatorem hominum esse, totumque mundum gubernare et regere posse; quo facto illi fidem habebimus, nullumque deum colemus, præter illum unum, verum et beatum in sua potestate. Cum vero omnes, qui eo convenerant, omnia quæ exposuisset & locutus fuisset, sibi placere affirmaverant, conventum re ita gesta dissolverunt; acutissimum eo tempore frigus et gelu, ut ante diu fuerat, ventique boreales sævissimi; terra omnis glacie et durissima nivium congelatione crustata, ita ut exstaret nuspiam; sed proxima ab hoc conventu nocte, varietas cœli divina providentia tam cito mutata est, ut proximo mane omnis gelu sævitia evanuerit, ejusque loco tepidus auster et suavissimi siccorum ventorum flatus successerint; deinceps placida cœli tempestas existere, nives ad solis calorem liquescere, terra nivibus indies emergere, ita ut omnes pecudes brevi satis acciperent graminis in sui alimentum; quare omnes, qui clementi consilio ab Arnore dato obsecuti fuerant, magno gaudio lætabantur, statim vicissim accipientes largum divini muneris beneficium; hinc omnes curiales, Arnoris Kerlingarnefis [1]) lubentes et læti unacum principe suo sanctam probitatem (sacros ritus) veræ religionis acceptabant, quæ paulo post illis prædicata fuit, nam paucis hiemibus interjectis religio christiana per totam Islandiam legibus recepta est. Arnor Kerlingarnef fuit filius Björnis, filii Thor-

1) tam viri quam feminæ, F.

di de Höfdio; mater Björnis nomine erat Thorgerda, filia Thoreris Himæ (desidis) & Fridgerdæ, filiæ Kjarvalis Irorum (Hibernorum) regis; Thordus de Höfdio erat filius Björnis Byrdusmjöris (arcæ-butyri), filii Hroaldi Hruki (acervi), filii Aslaki, filii Björnis Jarnsidæ (ferrei lateris), filii Ragnaris Lodbrokæ (hirsuti-braccæ).

Rex Olavus Thorhallo de Knapstadis apparuit.

Cap. 227. Vir dictus est Thorhallus, cognomine Knappus (globulus); is Knapstadis in Fljotis habitavit. Thorhallus erat nobili loco natus, majoresque ejus ibidem loci ante eum habitaverant; idem bene moratus fuit, quamvis ethnicus esset, ut in iis tractibus homines plerique; leprà afflictus admodum languebat. Thorhallus, more majorum, simulacra colebat; magnificum stabat fanum haud procul a villa Thorhalli, quod Fljotenses communibus sumtibus instruxerunt, ibique epulas sacrificales quotannis instauraverunt. Nocte quadam cum Thorhallus in lecto suo dormiebat, somniavit, se foris constitutum, hominem videre lucidum ad villam candido equo advehi, regis ornatu insignem, hastam inauratam manu gestantem; quem cum appropinquare videret Thorhallus, subito metu correptus, in ædes reverti voluit, eques autem celeritate eum prævertens, equo desiliit et fores præoccupavit, dicens: timere noli, non enim meus adventus damno tibi erit, immo præsentia mea sanitatem et lætitiam tibi afferet, si consiliis meis obsequi vis; num adversa tua valetudine doles? atqui non est quod quæram, scio enim te dolere; i nunc et sequere me, monstrabo tibi tutum morbi remedium. Advena eum aliquo

ad sepem, quæ villam ambiebat, duxit et ita fatus est: hoc in loco ædem fabricandam curato, in honorem unius et veri dei, ad hoc instar quod tibi monstrabo; hic vero deus hoc ipso anno in comitiis tibi annunciabitur, nam primus hac æstate in comitia equitabis. Quod si deum, qui ibi annunciabitur tibi, sincero corde coles, sanitati restitueris, et cum integritate corporis lætaberis in pace et felicitate hujus mundi, et in mundo futuro æterno honore et beatitate frueris. Deinde fundamentum ædis struendæ, Thorhallo præsente, acuto hastili mensus est, sicque ad eum loquitur: hac ratione ædem construito, materiamque adhibeto, quæ in fano est, prope villam tuam constituto, quod tribules frequentare solent ibique quotannis epulas sacrificales instaurare; hoc fanum primo mane, ubi surrexeris, destruendum curato, falsosque deos, quos hucusque venerati estis, exhinc nunquam colito. Quodsi monitis meis obsequeris, resque, quas præcepi, sine hæsitatione facis, brevi convalesces, indiesque virium capies incrementa. His dictis homo in somnis apparens e conspectu evanuit, ille vero experrectus [1]) visioni fidem habuit, et mox illucescente die operarios omnes jussit, irent confestim et fanum demolirentur, ligna domum adveherent. Qui etsi obmurmurabant et talia esse deliria inter se dictitabant, nihilo minus tamen non ausi jussis aperte obloqui, exacte quod præcepit fecerunt. Ex hoc tempore Thorhallus ædem fabricare cœpit eodem prorsus modo eademque magnitudine, ac in somnis ostensum fuerat. Eo tempore haud procul inde in proxima villa mulier

[1]) lætatus, B.

habitavit, nomine Thorhilda, magni spiritus, et admodum multiscia. Eadem nocte, qua visio Thorhallo in somnis apparuerat, Thorhilda primo diluculo suos excitavit, dicens: ite quam citissime, et omnes pecudes nostras, boves, oves et equos, in unum compellite et domum ex pascuis agite, deindeque domibus aut sepibus includite, nihil enim quod hoc die in pascuis commorabitur, vitam retinebit, nam vicinus meus Thorhallus de Knappstadis delirus et amens factus est, adeo ut viros amandet, qui decorum illud fanum, quod ibi stat, demoliantur; quare augusti illi dii, qui ibi antea culti fuerunt, inviti iratoque animo aufugere coguntur, latibula et sedes quæsitum boream versus in Siglunesum usque dilapsuri. Nolo vero pecudes meas illis obvias fieri, tam enim irati, tamque infenso animo sunt, ut nulli animanti ipsis obvio parsuri sint. Ita factum est, ut præcepit, ut omnia animantia ejus domum compellerentur et custodirentur, una excepta equa in pascuis remanente, quæ postea mortua inventa est. Thorhallo vero de Knappstadis omnia acciderunt, quemadmodum in visione apparuerant; ex morbo indies convaluit, viresque recepit; hac æstate ad comitia equitavit, ibique viros convenit, qui religionem christianam, ut mox dicetur, annunciabant; heic Thorhallus veram religionem acceptavit, tumque primum integram corporis valetudinem recepit, cum baptizatus est; post hæc lætus domum rediit, et omnes vitæ suæ dies omnipotentem deum sincero cultu coluit in æde sacra, quam illi sacraverat, quæque prima in Fljotis facta est in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, quibus honor est et gloria in æternum uni deo in trinitate, amen.

Gissur et Hjaltius christianam religionem in Islandia annunciant.

Cap. 228. Gizur Albus et Hjaltius Skeggii filius, gener ejus, quinta [1]) hieme, qua Olavus Tryggvii filius regno Norvegiæ præfuit, cum illo in emporio fuerunt, ut supra scriptum est. Primo autem vere rex significavit, se illos in Islandiam missurum, veræ religionis ibi annunciandæ causa; illi lubenter mandata acceperunt, et cum primum mare navigando trajici potuit, navem suam paraverunt. Svertingus Runolfi filius in Islandiam hac æstate transmissurus, tum quoque navem suam paravit, quæ pro pontibus itineri parata aquis innatabat; ipse regem Olavum adiens causam suam orabat, veniamque abeundi rogabat, dicens: valde mea interest, domine! inquit, ne paratam navem exoneremus. Rex vultu irato: liberum tibi fuit, navem tuam venia non impetrata parare; bene quoque est, filium viri sacrificuli esse, ubi minus placuerit; ea enim de re, quod præcedente autumno constitui, ratum esto; nimirum majorem ego heic potestatem exercebo quam vos, etsi jussa mea parvi in Islandia a vobis æstumentur. Sic digrediuntur; neque quoquam hac vice Svertingus se movit. Gizur et Hjaltius cum iter paraverant, in altum provecti sunt, et unacum illis presbyter a rege datus, nomine Thormodus, et nonnulli alii viri consecrati (sacri ordinis), qui presbytero in cultu divino adessent. Ventis usi commodis, quamquam non ferentibus, eodem die Durholmaosum præternavigarunt, quo Flosius incendiarius per montana Arnarstakkensia ad comitia universalia equitabat; Flo-

---

[1]) sic B. F. *fursta*, prima, A. vitiose.

sius ex hominibus, qui ad navem Gizuris remigaverant, nova rescivit; inter hæc, Kolbeinem fratrem suum ab rege Olavo obsidem teneri, tresque alios [1]); in comitia delatus adventum Hjaltii, aliaque quæ resciverat nova, retulit. Gizur et Hjaltius eodem die Vestmannaeyas tenuerunt, quo adventum eorum Flosius rescivit, appulsaque ad Hörgaeyram (lingulam delubrorum) nave, ligna in terram devexerunt, quæ rex Olavus templo struendo dolari fecerat, ipsisque dederat, præcepto addito, templum ibi condendum, ubi primum ad terram appulissent. Jactæ deinde sortes, utrubi sinus templum statueretur; et jubente sorte, Gizur et Hjaltius a boreali parte sinus templum educunt; hic prius delubra ethnicorum fuere magnusque sacrificiorum apparatus, quæ omnia destruxerunt. Cum vero Gizur et Hjaltius duos dies in insulis commorati fuerant et cratem templi erexerant, inde profecti eodem die Eyasandum tenuere, quo in comitia universalia itum est. Gizur ac sui in continentem delati, nullos equos, nulla itineris adjumenta ab incolis, ab oriente (amnis) Nordraæ, habitantibus, accepere, quod in his locis ubique curiales Runolfi pontificis habitabant; quare ab oriente omnem viam pedites ibant, donec Hafum pervenirent, ubi habitavit Skeggius Asgauti filius, ejusque filius Thorvaldus, qui uxorem habuit Koltorfam, sororem Hjaltii Skeggii filii; Skeggius illis omnibus equos aliasque res necessarias subministravit, nam Thorvaldus, filius ejus, affinis Hjaltii, ad comitia equitaverat; inde in Laugardalum vecti, petunt a Gizure, ut Hjaltius ibi remaneat, neque in co-

[1]) et viros supra memoratos, F.

mitium equitet in manus hostium, qui eum priore æstate reum peregerant, prius quam Gizur pacem ei conciliavisset securitatemque pactus esset. Hjaltio, Gizuris aliorumque amicorum precibus exorato, ut ipse cum undecim viris remaneret, Gizur ac comites sui iter persecuti sunt, donec ad Vellankatlam (thermas ferventes) ad lacum Ölfusicum pervenerunt; hic Gizur nuntium ad comitia misit, petens, ut amici et cognati sui, omnesque qui ab eo stare vellent, convenirent se; rescierat enim, constituisse inimicos Hjaltii, eos comitio armis prohibère; eo igitur omnes amici et auxiliatores Gizuris, quos nuntio exciverat, magno numero confluxere; qui ante quam inde equitarent, advenit Hjaltius equo vectus cum omnibus, qui unacum ipso in Laugardalo restiterant. Gizur et Hjaltius cum copiis ordinatim ad comitia accessere, ethnici autem confestim panoplia instructi concucurrere; adeoque prope abfuit ut confligerent, sed deo curante timor ethnicis injectus est, ut aggredi non auderent; tum Asgrimus Ellidagrimi filius, Gizuris ex sorore nepos, eum ejusque catervam universam tabernaculo suo accepit. Postero die presbyter Thormodus missam cecinit in Gjabakko [1]) (crepidine hiatus Almannagjaæ) apud tabernaculum Vestfirdingorum; post missam septem clerici solenni ornatu ad juris dicundi rupem accesserunt, duas gestantes ingentes cruces, easdem, quæ nunc in Skardo exteriore sunt; quarum altera staturam regis Olavi Tryggvii filii, altera Hjaltii Skeggii filii repræsentat. Magna tum hominum frequentia ad juris dicundi rupem aderat; deinde clerici thus prunis

[1]) *árbakka*, amnis (Öxaraæ) crepidine, F.

imposuere, cujus odor non minus adverso quam secundo vento ferebatur. Deinde Hjaltius & Gizur, bonum silentium nacti, orationem orsi sunt magna eloquentia dicendique peritia; primo exposuerunt, quæ in itinere suo accidissent, deinde summa loquendi libertate regis Olavi de introducenda religione mandata aperuerunt, denique oratione ad mollem adhortationem flexa, omnem populum blandis sermonibus et precibus rogarunt, ut consilia sua ad frugem perducerent, seque potestati & ministerio summi regis omnium regum vindicarent, ut suscepto baptismo sanctaque fide observata, æternam mercedem infinitorum gaudiorum in cœlorum gloria ab ipso deo reportare possent. Qui cum magna fiducia et eloquentia perorassent, magnus exstitit tumultus et clamor, quod unus post alterum testes adhiberet, et christiani pariter atque ethnici negarent se communibus legibus usuros. Hoc ipso momento puer quidam cito cursu in comitia venit, magna dicendi vehementia rem suam proferens, ignem subterraneum exortum, subitoque lapsu deferri ad villam Thoroddi pontificis, toti ejus possessioni subitum incendium minari. Quæ cum ethnici [1]) audirent, unus eorum infit: haud mirum est, deos tales succensere orationes, quas nuper prolatas audivimus. Excepit Snorrius pontifex Thorgrimi filius: quid dii tum succensebant, cum heic loci, ubi nunc stamus, terra arderet [2])? Post hæc ab juris dicundi rupe domum ad tabernacula itum est; christiani homines colloquio inter se habito, ab Sidu-Hallo petiverunt, ut novas ferret leges, quibus

---

[1]) principes, B. [2]) quæ res non minoris prodigii fuit; deos autem neutrius horum auctores fuisse censemus, add. B.

christianismo nomen dantes uterentur; Hallus autem hoc negotium sic a se amovit, ut Thorgerem Ljosvetningorum pontificem, hoc tempore totius insulæ nomophylacem, pecunia conduceret, ut leges rogaret, christianæ religioni convenientes; Thorger adhuc ethnicus erat, quem Hallus, datis decem argenti unciis, eo perduxisse dicitur, hac lege, ut tres articulos, quos Gizur et Hjaltius dictarent, legibus rogandis insereret, cetera pro lubitu constitueret. Primus articulus erat, quod omnes homines in Islandia christiani esse, quique antea non erant baptizati, baptismo initiari deberent; secundus, quod omnia fana et simulacra profana haberentur; tertius, quod relegationis pœna omnia sacrificia multarentur, si testibus probari possent. Cum vero Thorger in tentorium suum venisset, decubuit, capite pelle obvoluto, sicque diem noctemque jacuit, ne verbum quidem proferens. Interea ethnici, frequenti habito concilio, consilia sua conferunt, quo pacto huic novæ religioni resisterent eamque opprimerent; convenit inter eos, ut voto firmiter nuncupato, duo ex quolibet insulæ quadrante viros eligerent diis immolandos, ne religionem in terra invalescere paterentur. Quo cognito, Gizur & Hjaltius omnes christianos convocant; Hjaltius surgens, ita fatur: allatum est nobis ex concilio adversariorum nostrorum, vovisse ethnicos diis duo homines ex quolibet quadrante sacrificii loco immolandos, ut auxilio falsorum deorum christianam religionem exstingvere et destruere possint; sed, ut vera dicam, tali diaboli consilio et hortatu operam dant, ut salutem animorum suorum perdant. Contra ea non inconveniens videtur, ut nos christiani totidem deligamus

nostræ partis homines, quos vivo nostro deo, vero et beato, demus et sacremus, non ut his corporalem mortem inferamus, sed ut hi ipsi, qui huic victimæ sunt destinati, in se ipsis corporalia vitia et pravas cupiditates carnis perimant, incitamenta mundi vitantes, vitam in hoc mundo clementer, juste et moderate agant, semper se ipsos sanctas victimas offerentes domino nostro Jesu Christo per bona sua opera, ut tandem cum eo æternam vitam consequantur in regno cœlorum, tanto ibi beatiores futuri, quanto hic sunt benevolentiores. Ethnici pessimos homines deligunt, quos diis suis offerant, eosque morte turpissima, ipsisque dignissima ob malefacta sua, immolant, ita ut illos e rupibus aut in hiatus præcipites dent; nos vero contra ea viros deligamus, optimam de se spem facientes, quorum virtutes vivam victimam sacram, puram deoque acceptam, eos reddant; ut omnipotens deus, propter eorum merita, gratia sua faciat, ne qua malitia invidiosorum inimicorum contra homines fideles invalescat, sed ut, exstincto et deleto cultu omni diabolicorum simulacrorum, notitia nominis Domini nostri celebretur, quo omnis hujus terræ populus lubens volensque salutares christianæ religionis leges recipiat. Quare, si vobis placet, ego et Gizur primi nomine Sunnlendingorum hoc victimæ voto nos læti obligabimus. Omnibus christianis hanc sententiam probantibus, quæri cœptum, quinam ex ceteris insulæ quadrantibus hoc voto se obstringere vellent; tum, ex parte Austfirdingorum, Hallus de Sida et Thorleifus ab Krossavika, dictus Thorleifus Christianus, votum in se receperunt. Eidem Thorleifo Ketill Crassus, consilio et hortatu Broddhelgii, diem dixit ob ob-

servationem rituum christianorum, ut in historia Vapnfirdingorum memoriæ proditum est [1]); eodem autem die, quo Ketill ei diem dixit, quum ipse ac comites in viam se dedissent, tanta nivium procella exorta est, ut a via aberrarent, eoque tandem res rediret, ut Ketill sibi suisque nullum aliud salutis effugium videret, quam ad villam Thorleifi reverti; Thorleifus autem summa benevolentia et comitate eos accepit, et quamdiu tempestate detenti ibi commorabantur, lautissimo quem habuit cibo eos tractavit, perinde ac si filius aut frater fuisset; qua re Ketill ab omnibus cum Thorleifo litibus cessavit, et semper exinde sinceram cum eo amicitiam coluit. Ceterum ex parte Nordlendingorum Hlennius de Saurbæo in Eyafjördo, filius Ormi Töskubakis (peræ gestoris), et Thorvardus, filius Bödvaris sapientis, ex Skagafjördo, hoc voto se obligarunt; ex quadrante Vestfirdingorum nemo, præter Gestum Oddleifi filium, acquiri potuit; quam rem Gizur et Hjaltius ægre tulerunt. Cum vero perquisitum est, ecquis rem suscipere vellet, Ormus Kodranis filius, frater Thorvaldi peregrinatoris, de quo supra mentio facta, respondit: certe vir inveniretur, qui hoc vestrum laudabile votum explere vellet, si Thorvaldus, frater meus, heic in comitiis adesset; quoniam vero domicilio a nobis remotus est, sive jam in vivis, sive mortuus sit, equidem lubens, quamvis indignus, si opera mea uti velitis, in ejus locum hac de re succedere volo; mihi [2]) tamen temerarium est talia proferre, qui cruce tan-

---

[1]) vide hist. Broddhelgii sive Vapnfirdingorum cap. 4 & 5. [2]) *mín*] sic A. B. C. Positus autem est h. l. genitivus pro dat. *mér*; sic *þín líkt* pro *þér líkt*, Njal. cap. 99, in carminis versu 4.

tum signatus, non baptizatus sim. Principes autem et omnes christiani homines, qui ibi aderant, grati quæ obtulit acceperunt. Itaque Ormus illico baptizatus est; is tum domicilium habuit Gilsbakki in Borgarfjördo apud Hermundum affinem suum, qui Gunnhildam sororem ejus tum uxorem habuit.

Christiana religio in Islandia legibus recepta.

Cap. 229. Thorger, pontifex Ljosvetningorum, totum diem et noctem, ut ante dictum est, recubuerat; postero autem mane surgens omnes comitiales, tam christianos quam ethnicos, ad juris dicundi rupem accedere jussit; cumque universitas populi convenisset, primo strepitus ingens et clamor exortus; cum autem homines consedissent, silentiumque factum esset, Thorger in hunc modum verba fecit: audite, viri sapientes! verba mea, et omnis populus diligenter animadvertat, quæ dicturus sum; rem ad periculosas difficultates infaustumque toti [1]) nostræ rei publicæ exitium spectare prævideo, nisi universus hujus terræ populus iisdem legibus eademque religione utatur, nam dissociatis legibus, rumpetur pax [2]); inde discrimina et discordiæ inter homines nascentur, deinde plenum odium, hostilitates et prælia, quæ brevi totam nostram patriam vastabunt, nisi accedant salutaria consilia sapientis prudentiæ. Proinde omni studio nobis cavendum et vitandum est, ne adeo exitiale infortunium nobis accidat, ut nos ipsi conterranei et cognati nimia contentione in mutua præ-

[1]) populo & omni, add. C. [2]) sic, B. C., nam sine dubio cito rumpetur, A.

lia ruamus, omni potius ratione et benevolentia in id incumbendum, ut constituamus et componamus, teneamus et observemus concordiam firmamque inter nos pacem in hac nostra patria et altrice terra. Opinor audivisse vos, reges Norvegiæ et Daniæ longo tempore bella inter se et magna prælia gessisse, ad eum finem, quoad utriusque regni optimates, discordiæ istius et hostilitatis pertæsi, fœdera icerunt pacemque invitis regibus inter utrasque respublicas pepegerunt; quæ ratio id prosperitatis peperit, ut reges, qui diu inter se dissederant, benevolentia consiliariorum et subditorum amicitias junxerint, et munera resque pretiosas invicem miserint, quæ pax, quoad illi reges vixerunt, tenuit. Quamvis autem optimates nostri non tantum auctoritate polleant, quantum aliarum nationum reges, et nos imprudentiores simus, quam illorum consiliarii, tamen nos decet, ex illorum sapientibus consiliis exempla sumere. Itaque rem inter homines, qui hic maxime invicem adversantur, sic ex æquo constituemus, ut utrisque aliquantum detur, neutri vero soli prævaleant; quo pacto nos omnes una, rato fœdere, bonis consiliis lætari, unus populus sub unis legibus esse, et universi unum habere possemus nomen ab una religione et moribus, pace & prosperitate nostræ patriæ fulti, uno concordiæ fœdere conjuncti: persvasum enim habetote, legibus dissociatis, pacem inter nos dissociatum iri. Ideo id principium, is finis est meorum consiliorum et adhortationis, ut nos universi easdem teneamus leges uno et indissolubili concordiæ fœdere, excludentes omnem infelicem simultatem et dissensionis materiam. Cum vero Thorger finem dicendi

fecisset, divina gratia tam salutarem dedit eloquentiæ suæ effectum, ut universi comitiales, tam ethnici quam christiani, uno statim consensu, nemine obloquente, affirmarent, se legibus, quas rogaturus esset, usuros, easque omni ex parte observaturos. Tum Thorger: hoc principium esto legum nostrarum, ad christianos homines conciliandos: quivis homo Islandus major minorve, christianus esto et baptizator [1]); omnia fana & simulacra impune violanda & destruenda; quivis homo, qui simulacrorum cultus testibus convictus fuerit, relegationis pœna mulctator. Quoniam autem homines, qui prædicationi religionis christianæ maxime sunt adversati, vix intellectu comprehendunt, congruens esse, omnes qui in lucem editi fuerint infantes alere, tam pauperum quam divitum; eas autem res, quæ ad alendum populum maximum momentum habeant, repudiare et vetare: ideo dabitur his, ut antiquæ leges de expositione infantum et esu carnis equinæ maneant, et clam licere deos colere, si testibus probari nequeat. Sic quoque omnibus ceteris antiquis legibus utemur, quæ quidem christianismo non aperte repugnent. Thorger sic oratione defunctus est, ut omnes quas rogaverat leges collaudarent, nempe neminem impedire alium debere, quo minus Christo tam benevole quam cuperet quisque, operam daret; [sunt quoque (ethnicis) prisci cultus consvetudines firmo robore plenæ contentionis omnino abrogatæ, etsi primo ad baptismum & christianum nomen suscipiendum magis vi coacti essent, quam sincero dei amore et pro-

[1]) antea non baptizatus, add. B. C.

pria benevolentia [1]). Verum tamen gratia et misericordia Domini nostri factum est, ut paucis interjectis hiemibus istæ ethnicismi reliquiæ, clandestinus deorum cultus, esus carnis equinæ, expositio infantum, de quibus supra mentio facta, auctoritate optimatum populique consensu delerentur et abrogarentur. Comitiorum is exitus fuit, ut christiana religio per totam Islandiam recepta esset; tum omnes homines, qui in comitiis aderant, cruce signati, multique, qui prius ethnici fuerunt, baptizati; ideo autem non omnes ibi baptizati sunt, quod Nordlendingi & Austfirdingi in aqua frigida demergi noluerunt, quare eorum complures in thermis ad Reykos in Laugardalo baptizati sunt. Hjaltius Skeggii filius Runolfo pontifici Ulfi filio, qui eum antecedente æstate reum peregerat, officium lustricum præstitit; cum autem cruce signaretur, Hjaltius infit: jam grandævum pontificem docemus salem morsicare [2]). Cum vero comitiales domum in tribum quisque suam venerant, omnis populus eadem æstate quam primum licuit baptizatus est, nemine tum christianæ religioni resistente; quæ religio exinde promota et aucta [3]), nunquam vero deleta est.

Rex Olavus toti Norvegiæ classem et copias imperat.

Cap. 230. Eadem hieme, quam Gissur & Hjaltius apud Olavum regem Nidarosiæ transe-

[1]) sensu haud multum discrepante, paullo aliter ista a signo leguntur in B. C. quod in textu isl. est annotatum. [2]) vide Dni F. Johannæi Hist. Eccl. Isl. Tom. 1. pag. 82. not. a. [3]) in Islandia, add. B. C.

gerunt, magna fuit in Norvegia vilitas annonæ et quies domi; procedente vero hieme et ineunte vere regina Thyria, profusa in lacrimas, sæpius coram rege questa est, amplissimas sibi in Vindlandia possessiones fuisse, ibi vero terrarum (in Norvegia) esse nullas, quales reginam decerent. Multis interdum ad blanditiem compositis verbis regem rogavit, ut suas sibi redderet possessiones, apud Burizlavum regem tanta regem Olavum pollere amicitia, ut si convenirent, quæcunque petiisset rex Olavus, facile esset impetraturus. Qui sermo ubi ad regis Olavi amicos relatus est, omnes regi iter in Vindlandiam, tametsi regina hortaretur, dissvadebant. Ea hieme bona fuit cœli tempestas, quæ ineunte vere lætam frugum spem promisit. Memoriæ proditum est, cum rex Olavus die dominica palmarum per plateam procederet, occurrisse ei quendam, portantem herbas angelicas plurimas, eo quidem veris tempore miræ magnitudinis; rex unam caulem manu arreptam domum portavit. Regina Thyria in conclavi sedens, rege intrante, lacrimabatur; cui rex: en tibi, inquit, caulem angelicæ eximiæ magnitudinis, quem tibi dono. Illa manu munus rejiciens, dixit: majora dona dedit pater meus, Haraldus Gormi filius, et minus timuit, patria relicta, honorem [1]) suum repetere (vindicare), quam tu facis nunc; cujus rei specimen dedit, cum huc in Norvegiam classe advectus, maximam hujus regni partem vastavit, totum vero cum tributis et

[1]) *tign*] quamvis hæc lectio haud incommodum sensum fundat, et mox sequatur *sœmd*, vereor ne præferenda sit lectio Hkr. *eign*, possessiones. Sic errore librari *eignaðir*, pro *tignaðir*, est, cap. 108 in fine.

censibus suum reddidit. Tu vero nunc perspicere potes, id quod sæpe coram te questa fui, quam parce instructa hanc in terram venerim, aut quanto cum dedecore et injuria amplas in Vindlandia possessiones amittam; tu tamen nullus audes per Daniam ire, res meas petitum, tuum vero honorem, metu Sveinis regis, fratris mei. Rex Olavus, ad hæc ejus verba solo exsiliens, alta voce respondit: nullus unquam Sveinem regem metuam, fratrem tuum; et si congrediemur, cedat faxo. Paulo post rex Olavus, indictis in oppido comitiis, toti populo notum fecit, se ea æstate classem velle paratam, qua in expeditionem iturus erat, et ex singulis provinciis imperatas tam naves quam milites, edicens simul, quot naves ex eo sinu (Thrandheimico) vellet expeditas. Missis postea nuntiis, et boream et austrum versus, tam ad exteriores (maritimos) quam superiores regiones, copias imperat. Tum Serpentem longum rex in mare deduci jussit, ceterasque omnes naves suas tam minores quam majores.

Leifus christianam reddit Grœnlandiam.

Cap. 231. Eodem vere rex Olavus Gizurem et Hjaltium in Islandiam misit, quemadmodum supra demonstratum est. Tum quoque rex Leifum Eiriki filium in Grœnlandiam misit, ut religionem christianam ibi annuntiaret; cui rex presbyterum et nonnullos alios sacri ordinis viros dedit, qui homines ibidem baptizarent, veramque religionem docerent. Leifus hac æstate in Grœnlandiam reversus, in mari navis cujusdam vectores, qui tum viribus erant destituti, et oblisæ navis tabulatis innatarunt, suscepit; et in hac eadem profectione Vinlandiam Bonam invenit, vergente hac æ-

state in Grœnlandiam venit, et Brattahlidam ad patrem suum Eirikum hiematum se contulit; illum postea cognomine Fortunatum dixere; sed Eirikus, pater ejus, constare dixit Leifo rationem, qui naufragos quidem servasset et a morte vindicasset, sed noxium hominem (sic presbyterum appellavit) secum in Grœnlandiam vexisset; consilio tamen et hortatu Leifi, Eirikus omnesque Grœnlandiæ incolæ baptizati sunt.

Hallfredus in Islandiam navigat.

Cap. 232. Eodem vere, paulo post quam rex Olavus Leifum Eiriki filium in Grœnlandiam miserat, Hallfredus Difficilis-poeta die quodam regem adiens, veniam rogavit proxima æstate in Islandiam redeundi. Rex respondet: esto, prouti vis; bonum in te virum expertus sum, quod autem tibi ingenium est, haudquaquam vero absimile duxerim, adfore tempus, quando mecum esse malueris, potius quam in Islandia aut alibi locorum; cum autem incertus sit congressus noster post hæc, si nunc separamur, accipito ab me amiculum bombycinum, galeam et armillam sex uncias pendentem; quas res monimenti loco possideto, quod mihi apparueris, neque eas abalienato, nam una eunto cum funere tuo ad templum, sed in loculum, si mari mortuus fueris. Deinde Hallfredus navim suam in Islandiam paravit, Audgislem filium suum misit in Svethiam, ubi cum Thorare avo materno educatus est, Hallfredo autem filio suo bonum nutricium in Thrandheimo conciliavit. Cum vero Hallfredus se paraverat, regem adibat, eumque salutabat, haud dubia præferens indicia, quantopere discessus a rege eum tangeret. Postea navem solvit, et in ostio Kolbeinsaæ in Skaga-

fjördo post comitia appulit; tum navis exonerata et in siccum subducta; Hallfredus, conducto homine, qui merces suas servaret et proxima hieme venderet, ab navi undecim comitatus viris in tractus occidentales equitat, australia inde montana trajecturus, quod et fecit; hi omnes vestibus coloratis utebantur; qui ab Skagafjördo occidentem versus pergentes, ab itinere deflectentes advehuntur ad æstiva Grisis de Skardo, sita inter Skagafjördum et Langadalum, supra Laxardalum; aderat in his æstivis Kolfinna Avaldii filia, uxor Grisis, et unacum ea mulieres aliquot; plura quoque prope fuerunt Langdalensium æstiva, et in his mulieres. Opilio Grisis iter eorum conspicatus, indicat Kolfinnæ, duodecim viros, omnes coloratis vestibus indutos, æstiva advehi. Cui illa: hi, credo, viæ ignari sunt. Nescio id quidem, ait ille, non tamen equitant, ut qui ignari sint. Illis advenientibus, Kolfinna exit, Hallfredum salutat, nova quærit. Hallfredus respondet: pauca quidem nova, sed quæ per otium dicantur, heic enim pernoctare animus est. Ea cibum iis daturam se ostendit. Descendunt equis, dulcibus lautiis accipiuntur; Hallfredus cum Kolfinna per noctem concubuit, et comitum ejus quisque suam nactus est mulierem, etenim æstiva uno loco multa fuerunt. Mane sequenti surgens Hallfredus, carmina lusit aliquot, quæ literis mandare non est opus, tam amatoria in Kolfinnam, quam famosa in Grisem. Tum Kolfinna: mirum est, te fortem virum tam mala carmina facere; justo majorem Grisi contumeliam attulisti, quam turpibus carminibus augere non decet: nam abest ab eo, ut de te faciat carmina, quippe vir benevolus, neque alios facile lacessens, si animus

ejus non magnopere irritatur; tu ita rem tuam cum eo instituisti, tam nunc quam prius, ut te magis deceret, illi satisfacere, quam eum carmine cavillari, etenim se fortem præbebit virum, si vindicandam habeat injuriam, et contumelia affectus sit [1]). Hallfredus carmine excepit:

Equidem parum curaverim, quamvis
viraginis in manibus fuero occisus,
(equitator cautus agrestis vehiculi
accessit feminas sui periculo),
amplexus inter si contingeret mihi
dormire nymphæ vestiarii;
amori temperare non quivi,
solutus, erga luminarium tiliam.*)

Opilio hac nocte citato cursu ab æstivis equitatavit, et Grisi, quid rei esset, indicavit. Cujus ille certior factus, viros accivit, et mane domo equitat quatuordecim viris comitatus. Hallfredus ac sui abitum ab æstivis mane parant; Hallfredus in equum insiliens, subrisit. Kolfinna quæsivit: quid nunc subrides? Hallfredus carmine respondit:

Nescio, hercle, quid marini luminis
numen verborum ore proferat,

---

[1]) sic C.; si honore ornatus sit A. B.

*) Ordo: *Ek hirði lítt, þótt ek verða höggvinn í höndum svarra, (varr lautar viggs lundr hefir hætt til sprunda), ef ek næða sofa meðal arma* [1]) *slæðu karms Sif; múttkat* [2]) *ek lauss* [3]) *bindast of rœktar* [4]) *við* [5]) *ljósa lind.* Hæc stropha abest in S.

[1]) *á armi*, in sinu, C. [2]) *múkat*, non possum, Sk., aptius, ut puto. [3]) *ljóss*, luminis, 132, hoc ordine: *múttkat ek bindast of rœktar við ljósa ljóss lind*, erga lucidam, pulcram luminis tiliam (feminam); *las* B. C. forte id. q. *láss*, seræ (ob jus clavium), eodem ordine, vel id. q. *laus* v. *las*, quod vertitur tænia, fibula OK. p. 181. Egl. p. 602. [4]) *trega*, dolore, pro desiderio, C. [5]) *um*, ob, propter, 132.

(amor Nympharum lucis æquoreæ
animo illabitur meo),
si diligentes possessores dictorum
giganteorum causam quærent gaudii:
me nempe detraxisse pellem
caprinam porcello porcæ.*)

Hallfredus pallium ipsi a rege donatum Kolfinnæ dare voluit, illa vero accipere noluit. Cum abequitarent, Hallfredus carmen fudit:

En! cuticula levi conspicuæ
custodes ignis veniunt marini
ab æstivis tabernis universæ;
perpulcra cutis est mulieribus.
Nunc intercessioni renuntio meæ!
virorum quisque feminam suam sibi

---

*) Ordo: *Veitkat ek hitt, hvað verglóðar Móða* [1]) *a*) *skal verða á munni, (ást rennumst* [2]) *til Ilma* [3]) *unnar dags) b*), *ef fjölgegnir* [4]) *fagnendr jötuns sagna c*) *fregna, hvat mik teitir* [5]); *ek fló geitbelg af gyltar* [6]) *grísi d*). Abest hæc stropha in S. [1]) *tróða*, 132, ɔ: arbor, i. e. femina, in vocandi causa; nempe Kolfinna. [2]) *renna*, 132, prave, *rennumk*, al. bene, eod. sens. [3]) *Ilmar*, in sing. nymphæ, ɔ: solius Kolfinnæ, C. *unnar*, Thetidis (deæ), 132. [4]) *fjölegnir* B, obscure. *fljóðgegnir*, mulierosi, vel sensu molliore, lepidi puellarum cultores, F. [5]) *teiti*, C. id. imo melius in conj. [6]) *galtar*, porci, 132.

a) i. e. vir, pro pronomine, egomet, *verglóð*, pruna, ignis maris, aurum; *Móði*, filius Thoris, pro fulcro appellationis adhibetur. *b*) *Ilmr*, inter Asidas occurrit Edd. Snorr. p. 211; proprie Bellona fuisse videtur, unde *Ilmar júlmr*, pugna, Landn. p. 174; *unnar dagr*, dies (lux) undæ, aurum; Nympha auri est femina, utpote ornatus plerumque studiosa. *c*) i. e. viri, secundum Edd. Snorr. p. 83. *d*) Sensum hujus dicterii talem informo: coegi hominem, deposita ignavia, virum se præstare; in voce vero *gyltar grís* alludit ad nomen Grisis.

capiat, quamtumvis indignabitur
diva, potum convivii ministrans!*)

Jam Gris cum suis ad æstiva venit, tum Hallfredus et comites abierant. Kolfinna gravi sollicitudine affecta erat; quod videns Gris, hos versus fudit:

Turbæ nunc mihi haud leves
videntur extitisse, dum domo
abfui, byssi diva! Qui earum
profectæ sint nonnullæ, suspicor.
Facessiverunt heic molestiam
hostilem advenæ; femina prodit
facie tumente; speciosa vultu
abstergit mulier oculos.**)

Vir erat nomine Einar filius Thoreris, filii Thrandi, consobrinus Grisis; hic in numero eorum fuit, qui Grisem comitabantur. Cum vero Gris ad æstiva venisset, digresso jam Hallfredo, suis significat, velle se Hallfredum equis persequi. Kolfinna monuit, ne eum perse-

---

*) Ordo: *Slèttfjallaðar hirði-naumur* a) *sæfar báls koma allar or seljum; hams er goðr á fljóðum. Nú sel ek af áburgð mína* b); *hvèrr seggr taki við sínum svarra, þótt avlbekkjar*[1]) *Sýn ýfist nokkut.* Nescit hanc stropham C.

[1]) *ylbekkjar*, B. forte scamni caloris i. e. lecti, quorsum spectare videtur var. l. 132, *ilberkjar.*

a) *Slèttfjallaðr*, lævi cute, a *fjall* id. q. *fell*, pellis. *Sæfar bál*, aurum; *hirði-nauma*, quæ custodit, condit, servat, a *nauma*, gigantis. b) i. e. non amplius intercedo, quominus feminis vis fiat a commilitonibus meis.

**) Ordo: *Nú þikkir mèr vera orðinn nökkur sveimr, meðan ek var heiman námskorð* a)! *Lít ek, hve sumr mun sæta.*[1]) *Gestir hafa hèr gerva fjandsliga*[2]) *slaug; kona gengr út þrútin; seáligr svarri þerrir augu.* Abest hæc stropha in S.

[1]) *lít á sumt um sveitir*, 132. hoc ordine: *nú — sveimr um sveitir*, nunc — turbæ in agris; quasdam ipse video, v. earum nonnullæ ad me ipsum pertinent. [2]) *þúngliga*, gra-

queretur: incertum enim est, inquit, an tua res melius habeat, si congrediemini. Valuit auctoritas Grisis; itaque illi, Audolfsstados prætervecti, cum ad Blandam venissent, Hallfredum ac comites in medio amne deprehendunt; Gris hastam in Hallfredum torsit, quam hic advolantem sibi manu intercepit et in Grisem retorsit; Einar Thoreris filius securim advolanti obvertit hastæ, in qua cum frustraretur, excepit pectore telum et continuo exspiravit. Tum Gris: nunc fugis, Hallfrede! Ille contra: non longius quam ex amne recedam, si insequi tibi animus est. Gris amnem non ingressus est; tandem, verbis trans amnem commutatis, svadebant utriusque partis homines, ut in gratiam redirent sic, ut Hallfredus Grisi pro hac omni contumelia satisfaceret. Hallfredus interrogavit, quid postularet Gris. Gris fatur: audivi, duas tibi esse bonas armillas aureas, alteram tibi ab rege Olavo, alteram ab satrapa Sigvaldio dono datam, quam utramque obtinuisse satis habuero. Hallfredus respondet: prius aliud eveniet. Sic gesta re digrediuntur, non reconciliata gratia. Hallfredus austrum versus Ottarstados ad Galtium fratrem suum equitavit, nam pater ejus tum diem obierat; ibique hiemem fecit.

---

vem, vel graviter, indignanter, 132. *fjandligust*, inimicissima, C.; *fjandligastr*, inimicissimus, B., utrumque ad contextum minus apte.

a) *námskorð*, femina, a *skorð*, f. destina, fulcrum, id. q. *skorða*, quod in appell. femin. sæpius occurrit. *Nám* vero quid proprie significet, fateor me nescire. Panni quoddam genus esse, concludo ex duobus locis, *námdúkr*, Orkn. c. 82. str. 4, et *námkyrtill*, O. Tr. in Hkr. c. 110, ubi vertitur: angusta tunica.

De athletis Olavi regis, Serpentis longi defensoribus.

Cap. 233. Rex Olavus, procedente vere, naves suas paravit ex Nidarosia ituras. Serpentem Longum, quem præcedente hieme fabricandum curaverat, utpote navium longarum in Norvegia maximam et pulcherrimam, ipse gubernare constituit. Cui navi cum sumendi erant classiarii, ea in re tantus habitus est eorum delectus, ut nemo serpente longo veheretur, sexaginta annis major, vel viginti minor ætate, nemo nisi robore et fortitudine inter præstantissimos. Hanc in rem recensiti sunt et delecti primum Olavi regis aulici, quorum quippe in numerum, tam ex indigenis, quam exteris, quicquid virorum robustissimum fuit et strenuum quam maxime fuerat selectum. Ulfus Rufus dictus est vir, qui regis Olavi vexillum præferens, in prora Serpentis locum habuit, alter Kolbeinn aulæ magister (orator regius), Thorsteinn Bovipes, Vikar de Tiundalandia, frater Arnljoti Gellinæ. In tabulato navis, proræ surgenti proximo, hi erant: Vakur [Anglicus de Rauma, Bersius [1]) robustus, An Sagittarius ex Jamtia, Thrandus Valens ex Thelamarkia, et frater ejus Uthyrmer; Halogi: Thrandus Skjalgius (Strabo), Ögmundus Sandius, Hlödver Longus de Saltvika et Harekus Acer; ex Thrandheimo interiori: Ketill altus, Thorfinnus Eislius; Havardus & fratres de Orkadalo. Hic in anteriore navis parte erant: Björn ab Studla, Börkus ex Fjördis, Thorgrimus ex Hvinia, filius Thjodolfi, Ásgrimus et Ormus, Thordus ex Mar-

[1]) ab Lidio, Rauma-Bersius B., ex exercitu Raumorum, Bersius, C. Albicus Raumii filius ab Rauma, Bersius F.

dalögis [1]), Thorsteinn Albus ab Ofrostadis, Arnor Mæriensis, Hallsteinn, Eyvindus Snakus (serpens), Bergthor Bestill, Hallkell de Fjalis, Olafus Drengus (strenuus), Arnfinnus Sognicus, Sigurdus Bildus (scalprum), Einar Hördensis, [Ketill Rogalandus [2]), Grjótgardus de Raumarikia. In interscalmio angusto [3]) hi fuerunt: Einar Thambarskelfer (tremere faciens nervum arcus), quem ceteri societati suæ non [4]) parem existimavere, quippe octodecim tantum annos natum, Hallsteinn Hlifæ filius, Thorolfus, Ivar Smetta, Ormus Skogarnef (sylvæ lingula); multi præterea alii viri præstantissimi Serpente vehebantur, etsi eorum nomina recensere non possimus. Octo viri interscalmium proræ [5]) occupabant, quorum singuli viritim erant delecti [6]); Interscalmium primas [7]) tuebantur triginta viri. Receptus erat ore vulgi sermo, selectam classiariorum turbam, quæ Serpente vehebatur, et formæ et virium et fortitudinis præstantia alios omnes non minus superasse, quam Serpens Longus aliis navibus erat præstantior. Thorkell Nefja (Naso), frater Regis Serpentem breviorem du-

---

[1]) num id. q. hodie dicitur Mandal, veteribus Marnadalr? [2]) Finnus Ketill de Ringarikia, B. [3]) *Krapparúm* fuit in navibus interscalmium ab celsa puppi secundum, vide Scripta Soc. litt. isl. Tom. 6, pag. 136. [4]) vix, C. [5]) *hálsrúmi*, sic B. C. *hálfrými*, A. *Hálsrúm* alibi me legisse non memini, potest tamen idem esse ac *stafnrúm*, quæ vox occurrit Landn. pag. 73 & var. lec. Hkr. 3, 9. *Hálfrými*, dimidium interscalmium, quod et h. l. legit Hkr. vide Scripta Soc. litt. isl. l. c. pag. 139, quæ lectio præstare videtur. [6]) omnes copiæ selectæ erant B. C. [7]) *Furrúm*, id. q. *fyrirrúm*, interscalmium primas, duplex erat, posterius, ante celsam puppim; anterius, tertium a prora vide Scripta Soc. litt. isl. l. c. p. 136, hoc loco anterius intelligit P. Vidalinus, vide l. c. p. 138.

cebat. Thorkell Dydrill (cauda) et Josteinn, avunculi [1]) regis, Gruem gubernabant, quæ utraque navis a militibus optime parata erat. Novem naves magnas rex Olavus ex Thrandheimo ducebat, præter naves viginti transtrorum et minores. Cum vero rex classem suam, ut Nidarosia solveret, fere paratam habebat, per totum Thrandheimum provincias et procuratorum munera distribuit; interea, dum rex multis negotiis teneretur, processit æstas, ita ut naves ab Islandia aliisque terris in Norvegiam venirent. Tum fama allatum, receptam legibus in Islandia christianam religionem, populumque baptizatum universum. Quibus cognitis, rex Olavus oppido lætatus, concilium convocavit, ipseque surgens ita locutus est: lætissima res ex Islandia ad aures nostras pervenit, universum ibi populum christianum esse factum; qua de re deo gratias habentes, omnibus, qui ejus gentis nomine obsidum loco heic retenti sunt, veniam damus concedendi quoquò ipsis visum fuerit. Kjartan Olavi filius regis orationem primus omnium excepit: multas tibi, inquit, domine! pro hac venia agimus gratias, eaque potestate nobis in Islandiam redeundi facta nunc utemur. Cui rex: hæc quidem dicta non retractabimus, verum non aliis minus, quam tibi, Kjartan hæc dicta voluimus; etenim ita judicamus, te nobiscum magis quasi amicum & hospitem, quam obsidem, commoratum fuisse; nolui sane, te desiderio Islandiæ teneri, quamvis multos ibi nobiles cognatos habeas, nam, si apud nos remanere cupis, magnum honorem consequeris eamque matrimonii conditionem, qualem in Is-

[1]) avunculus, C.

landia non dari contendimus. Kjartan respondet: deus te, domine! omnem remuneret honorem, quo me auxisti, ex quo in tuam veni potestatem; atque etiam nunc spero, te non minus mihi veniam daturum in Islandiam revertendi ad visendos propinquos et amicos, quam ceteris hominibus, quos aliquantum temporis apud te detinuisti. Kalfus Asgeiris filius, qui præcedente æstate navem suam ac Kjartanis, mercibus onustam, ab Anglia duxerat, hiemem proxime elapsam in Norvegia transduxerat. Nunc vero, cum Kjartan veniam ab rege Olavo in Islandiam revertendi impetraverat, ipse ac Kalfus profectionem apparare cœperunt; et cum navis ad solvendum omnino parata esset, Kjartan Ingibjargam adiit, regis sororem, quæ eum comiter accipiens, locum apud se, ubi sederet, designavit; instituto colloquio, Kjartan significat se jam iter in Islandiam paravisse. Cui Ingibjarga: hoc te magis, Kjartan! fecisse arbitror pervicacia tua et cupiditate, quam quod ad id aliorum hortatu impulsus sis. Inde haud multa verba conseruerunt. Tum Ingibjarga ex pyxide quadam, quæ juxta eam stabat, sacculum bombycinum deprompsit, cui mitra [1]) inerat nivei candoris, multo auro intexta, res oppido pretiosissima; mitram hanc Kjartani dono dedit, his usa verbis: hanc mitram [2]) Gudrunæ Osvifuris filiæ nuptiali muneri dabis, cui nimium quam bona est, qua caput suum nubat; scilicet conspiciant velim Islandæ feminæ, non servo genere natam,

---

[1]) *motr*, secundum Eddam videtur esse candidum linum: *motrur heita þær Konur er hvítum lèreptum falda*; quà capitegmen, cfr. Lexic. Ihrei sub voce *myssà*; formam autem hujus capitegminis similem fuisse opinor Turcarum tiaræ. [2]) cimelium B. C.

quacum heic in Norvegia collocutus sis; nusquam deducam te, inquit, jamque vale. Kjartan surgens Ingibjargam osculatus est; quorum digressum utrisque amarum fuisse, vulgo pro certo habitum est. Deinde Kjartan regem convenit, seque itineri paratum ostendit. Rex Olavus eum ad navem deduxit magno oppidanorum numero comitatus; qui cum eo venissent, ubi navis ad littus stabat, rex infit: en gladium, quem tibi, Kjartan! digredienti dono, fac hoc telum nunquam manu dimittas, spero enim, si hunc ensem gestaveris, te non gladio periturum; fuit autem hic gladius telorum acutissimum, et admodum exornatus. Kjartan regi pro munere, et summo illo honore, quem sibi, dum in Norvegia versatus esset, tribuisset, magnifice gratias egit. Rex loquitur: nunc salvus i, Kjartan! religioni quam profiteris constanter adhære, et deum ama. Sic amantissime digrediuntur; Kjartan per pontes in navem conscendit, quem respiciens rex, fatus est: multa naturæ bona Kjartani et quibusdam cognatorum ejus fortunæ munere tributa sunt (forte rectius: magna Kjartani & quibusdam cognatis ejus fata impendent); et sæpe magnopere dolendum est, fatis humanis occurri non posse. His dictis rex Olavus in oppidum revertitur. Kjartan & Kalfus, simulac ventus adspiraret secundus, in altum provehuntur, brevique navigatione usi, portum Hvitaensem in Borgarfjördo tenuere; hic Kjartan cognovit, Bollium Thorleiki filium, cognatum suum fratremque juratum, Gudrunam Osvifuris filiam duxisse uxorem; quibus rebus nihil quicquam movebatur. Sequentem hiemem Hjardarholti apud patrem suum Kjartan transegit; idem primus omnium Islandorum per jejunium quadragesimale

sicco cibo abstinuit [1]), quod fama percelebratum est; aliis præterea multis bonis institutis et ritibus religiosis usus est, præ plerisque hominibus sui in Islandia temporis. Vere proxime sequenti Kjartan uxorem duxit Hrefnam Asgeiris filiam, eique mitram dedit in donum lecti genialis. Subsequenti vero autumno, dimidio ante hiemem mense, in convivio Hjardarholti habito Thorolfus Osvifuris filius gladium a rege donatum Kjartani surripuit, eumque in paludem immisit, cum equites viri eum persequerentur; tum gladius repertus est, vagina vero exinde nunquam. Post autem paulo in convivio autumnali Laugis habito clam mitra Hrefnæ surrepta est, ita ut nunquam inventa sit; hinc ortæ inter Kjartanem et Laugamannos inimicitiæ et mox hostile odium, sicque ea hiems elapsa est; sequenti autem vere, quinta feria festi paschalis, Osvifuris filii et Bollius, qui omnino novem viri erant, hortante Gudruna, Kjartani, qui tertius ipse ab occidente ex Saurbæo rediit, insidias juxta Hafursgilum in Svinadalo fecerunt; heic conflixerunt, sex viris Kjartanem oppugnantibus, postquam alter comitum ejus occubuerat, alter a duobus viris comprehensus retentusque est. Kjartan, etsi gladio inutili uteretur, quem identidem pedi subjectum corrigere necessum habuit, tamen unum adversariorum interfecit, ceteros [2]) autem vulneravit. Bollius pugnæ adstitit, nulla re gesta; cum vero Osvifuris filii intelligerent, se Kjartanem non debellare posse, Ospakus Bollium omni modo hortatus: haud tu, credo, Bolli! id infamiæ in te admittere volueris, ut, cum domo

[1]) vide Hist. Eccles. Isl. Tom. 1 pag. 166. 169. [2]) duos, C.

profectus nobisque operam tuam pollicitus sis, nunc nullam operam nobis præstes, cum opus habeamus; difficilis nobis fuit Kjartan, cum levius in eum deliqueramus; qui si nunc salvus evaserit, prope aderit, quando non minus tu, Bolli! quam nos, ad ultima quæque descendere cogeris. Tum Bollius, stricto gladio suo Fotbito (pedum sectore), ad Kjartanem se convertit; heic Bollio Kjartan: certe tibi jam nefarium facinus edere in animo est, multo autem satius duco, necem abs te perpeti, cognate! quam mortem tibi inferre; ideoque non me armis adversus te tutabor. His dictis deponit arma [1], leviter adhuc saucius, magnopere vero pugnando fessus. Bollius nullo responso reddito, Kjartani letale vulnus inflixit. Bollium extemplo subiit tanti facinoris pœnitentia, quare consedit humeros moribundi sustinens, sicque Kjartan in gremio ejus exspiravit animam. Omnes deinde res, Laugamannos et Hjardhyltingos intercedentes, tam ante quam post, gestæ sunt, quemadmodum in Laxdalensium historia memoriæ proditum est, etsi hic pauca de his rebus litteris mandata sint. Defuncti Kjartanis corpus per septem dies servabatur; tum Thorsteinn Eigilis filius, avunculus Kjartanis, ædem sacram domi suæ Borgæ exstruendam curaverat, quo funus Kjartanis deportatum ibique sepultum est, æde tum, ut ferunt, nuper consecrata atque in albis [2]). Ob cædem Kjartanis omnes Osvifuris filii exilio damnati, et pecunia publica peregre deportati sunt, quorum nullus exinde in patriam rediit; sic evenit, quod Stefner Thorgilsis filius, cog-

---

1) quem manu gestavit gladium, B. 2) vide Hist. Eccles. Isl. Tom. 1, pag. 82.

natus eorum, prædixerat, cum eum in comitiis ob prædicationem religionis exilio damnarent, ut supra demonstratum est [1]); neque minus eventu probatum est, quod rex Olavus, Kjartane digrediente, dixerat, quod Bollius hoc facinore magnum fatum [2]) et infortunium sibi contraxit.

De præstantia regis Olavi Tryggvii filii.

Cap. 234. Nunc memorare libet, regem Olavum Tryggvii filium, quantum omnes homines, eo tempore in regnis septentrionalibus florentes, statura, robore, artiumque peritia antecelluerit, tantum plerisque regibus præstitisse eximia in omnibus rebus magnificentia et in suos liberalitate. Quod testatur Hallarsteinn (Steinn aulicus v. aulæ poeta):

Disseminavit rex prunas maris,
scuta donavit, tunicas et arma;
præbuit armipotens laudum
materiam columinibus clypei.
Rex imperiosus pictas naves
dono dedit, nec liberalitas
principis ad mediocria spirabat.
Is regum est potentissimus.*)

---

[1]) cap. 142. [2]) difficultatem s. periculum, F.

*) Ordo: *hilmir sáði hafglóð, ok gaf skjaldu* [1]), *vopn ok skikkjur; hjaldr-ríkr veitti stètt-hrings-stöfnum* [2]) *stikka a); stórráðr stillir fèkk steinda knörru, en mildi hildings hæfði* [3]) *ekki b); hann er ríkstr konúngmanna.* Abest a S.

[1]) sic dedi pro *skjaldir* A.; *skjaldar* B. C.; *skjöldu* F. [2]) sic A.; scribendum puto *stöfum*, columinibus; præsertim si in Cod. scriptum fuit *stöfvum* vel *stöfuum*. [3]) *harri*, F.

a) *stikki*, carmen brevius. Occurrit Knytl. c. 27, bis, *stundu vèr til stikka*, meditamur carmen, *vel tamiðr* (forte *samiðr*) *stikki*, carmen bene compositum; hinc *Sörlastikki*,

Rex Olavus per hiemes plurimum temporis in otio agebat, magnum apud se habens hominum numerum, aulicosque suos et amicos conviviis excipiens, et magnis compotationibus et hilaritate eos afficiens; meminit quoque Hallarsteinn:

Satellites regis, quavis ursi
nocte, aurea pocula dextris
tenuere; rex potavit ibidem
æquoreo lætus candore.
Rex late celebris studuit
vina suis satellitibus
valde munificis eligere.
Olavus sub solis via.*)

---

carmen de Sörlio, Sk; *Haraldsstikki* Hkr. hist. Har. Severi c. 88. Duabus autem literis mutatis, prodit ordo, qui mihi se magis probat, quam quem supra dedi, nempe si *veitti* mutatur in *veitic* (i. e. *veitik*), talis scilicet: *hjaldr-rür hilmir sáði hafglóð, ok gaf stètthríngsstöfum vopn, skjöldu ok skikkjur; veitik stikka*, ɔ: bellicosus rex distribuit aurum, et dono dedit præliatoribus clypeos, arma et tunicas; carmen fundo (id quod carmine celebro). *Stètt-hríngs-stafr*, pro *stafr hríngs stèttar*, duplici modo explicari potest, nam *hríngr* et ensem et serpentem significat, itaque *hríngs-stètt*, stratum ensis v. serpentis, i. e. clypeum vel aurum; nisi malis per *stètt* intelligere fundam annuli, & *stètthríngr*, annulum funda instructum, pro annulo in genere. b) *hæfa* h. l. modum tenere; *hæfði ekki*, non mediocris fuit.

*) Ordo: *Hirðmenn konúngs knúttu hverja húns nótt* [1]) *a*) *spenna gyld* [2]) *horn; vísi* [3]), *glaðr græðis meldrar b*), *drakk þar*. *Víðfrægr allvaldr tæði velja vín sínum einkar mildum* [4]) *hirðmönnum. Ólafr und veg sólar c*). Ignorat hanc stropham, S.

1) *at* add. B. 2) *gild*, crassa, Sk. quod cum *græðis meldrar* apte connecti potest, qs. auro aspera pocula. 3) *vísir*, id. B. 4) *mildr*, munificus, F. Sk. aptius.

a) i. e. hieme. *b*) *græðis meldr*, aurum esse pu...: *meldr* id. q. *mèl*, farina, metaph. albedo, it. quodvis lucidum. Num reponendum *Grotta meldrar*, farinæ Grottii.

Per æstates rex Olavus assidue in navibus bellicis excubavit, terræ littora cum copiis prætervectus; sic Hallarsteinn:

Letiferum exacuens serpentem
animositate turgens excubavit
in bellicis navibus sæpe; latera
maduere unda, fluctus ruebant.
Dux exercitus, pugnæ cupidus,
proras inauratas a portubus procul
fecit coruscare, rostris hiantibus.
Aula, et omni ex parte præstantissimus.*)

De Eindridio Plauto.

Cap. 235. Dicitur rex Olavus, cum classem suam ex Nidarosia soluturam ferme paravisset, die quodam copias suas et classiarios convivio excepisse; hic poculis convivæ largiter indulgebant, rege omnibusque quam hilarissimis. Cum multi, ut fieri solet, super vina sermones sererentur; quærentibus, an omnis Norvegiæ populus christianus factus et baptizatus esset, Ulfus Rufus, signifer Olavi regis,

---

i. e. auri? *c*) Hic versus pars est strophæ intercalaris; forte cohæret cum versu: *hann er ríkstr konúngmanna*, nempe, *hann Ólafr er ríkstr konúngmanna und veg sólar*, ɔ: Olavus regum potentissimus est sub via solis (i. e. sub cœlo, ubique terrarum.)

*) Ordo: *Móðþrútinn morðlinns a) hvessi-meiðr bjó* [1]) *mörgu sinni úti á skeiðum; húfr svall, hrannir fèllu. Gunnfíkinn* [2]) *herruðr lèt gylt hlyr blíkja fjarri höfnum: skoltar gnöptu. Höll ok fremstr at öllu b*). Hæc stropha abest in S.

[1]) *svall*, turgebat, F. alienum h. l. [2]) *gunnfílinn* B. contra metrum.

a) *morðlinnr*, serpens cædis (pugnæ), ensis; *hvessimeiðr*, qui acutum reddit; præliatoris circumscriptio. *b*) hic versus pars est strophæ intercalaris; *höll* videtur esse pars appellationis cœli.

respondit: tantum, credo, abest, inquit, ut omnis hujus terræ populus baptizatus sit, ut fieri posse credam, ut nonnulli homines haud procul ab nobis sint non baptizati. Dictum illico regi, quid dixisset Ulfus; quare statim Ulfum ad se arcessi jubet, et quærit: dicis tu, Ulfe! credere te ethnicos homines heic prope nos habitare? Ulfus respondet: latius verba mea, domine! accipiuntur; fatendum tamen, me nonnihil eo spectasse. Rex loquitur: utrum conjectura hoc colligis, an certis argumentis nosti? Id solum ad te deferam, domine! ait Ulfus, cujus aliqua præsto sint argumenta. Rex: itaque vere expedi, quorsum ista spectent. Ita esto, ait Ulfus: vir est in Thrandheimo interiore, nomine Eindridius, cognomine Ilbreidus (Plautus), parvo natu juvenis, qui uxorem nondum duxit, ad quem non ita pridem paternæ possessiones transiere, pecuniis dives, statura grandis, aspectu pulcher, cujus robur et artium peritia haud vulgo nota; idem pecuniis liberalis amicisque valentissimus; atque ea fama ad me venit, domine! Eindridium non esse baptizatum. Rex contra: damnum est, hunc hominem, de quo tam bene loqueris, creatorem suum non nosse; nunc tu, Ulfe! quoniam hanc rem indicasti, Eindridium convenito, quot viris lubet stipatus, et tentato eum ad me deducere. Ulfus respondet: ibo, si vis, neque tamen cum frequenti comitatu, non enim Eindridius is est, quem invitum ullam ad rem cogam; potius una ibimus viginti et quatuor viri. Mox Ulfus, comparata nave quadam actuaria, iter cum suis perrexit, donec ad villam Eindridii pervenit; ascendit ad villam cum viris duodecim, aliis duodecim custodiendæ navi relictis. Eindridius foris constitutus Ulfum honeste

salutavit, rogavitque ut, quamdiu vellet, apud se cum omnibus suis maneret; erat enim ei Ulfus colloquio notus. Ulfus, lubenter accepta re, cum suis intrat; ædes erant splendidæ et magnæ; cum ingressi consedissent, Eindridius infit: sic res est, quod novi, vos alium acceptasse morem, quam quo ego ac familiares utimur; cum autem vos commodo et sincero hospitio excipere velim, eligito, unane omnes, an in singula quique æde bibamus. Ulfus respondet: utrisque magis volupe duco, nos omnes una bibere; sunt enim mihi tecum negotia, quæ in otio proferre optaverim; tam vero egregium regem habemus, ut, si quid labis ex alieni moris consvetudine traxerimus, is id brevi sua benevolentia purgaturus sit. Eindridius loquitur: hoc quoque mihi maxime arridet; quot vero comites tibi sunt? Ulfus ostendit, alios duodecim viros ad navim esse. Curabo itaque homines, ait Eindridius, qui res vestras custodiant, tui vero comites domum eant, vos enim universos exoptatos adesse jubeo. Ita factum. Deinde cerevisia intro lata; multi aderant convivæ ab Eindridio invitati, lautissimumque apparatum convivium. Ulfus Eindridio dexter assidebat, et inde deinceps comites ejus. Cum vero convivæ hilares facti erant, Eindridius Ulfum de adventus sui causa quæsivit, et an longius ire cogitasset. Ulfus respondet: rex Olavus me huc misit, nuntiatum tibi, quod te, ut multos alios, honorifice et amice ad convivium Nidarosiæ apparandum invitat; multaque de ea re verba adhibuit, ne tu hoc iter suscipere detrectares, bonam enim de te famam accepit. Eindridius respondit: gratias regi ago pro invitatu suo et honorifico de me judicio; die vero crastino, cum nos om-

nes sobrii et sani erimus, orationi tuæ responsum dabo. Vespere magna fuit convivantium hilaritas; proxima nocte placido somno quiescebant; mane vero, ubi homines sedes suas repetiverant, Eindridius Ulfo dixit: de re tua id dicere lubet, quod tu heic, quamdiu volueris, convivio adhibeberis; mea autem ad regem profectio differetur, quod nihil causæ sit, cur hac vice eo proficiscar; sed quum primum postulaverit necessitas, eum conveniam; idem quoque domi manebo, neque usquam me subducam, si me convenire volet rex, id quoque regi significes, licet, velle me ejus amicum esse, si bene mecum aget. Illi sic finem colloquendi fecerunt, ut sermones eorum amice cesserint. Ulfus confestim, ut paraverat sese, ex sinu navem duxit, remanente Eindridio; regique verissime de peractione mandati et responsis Eindridii exposuit. Rex Ulfum interrogavit, quid de moribus Eindridii expiscari potuisset, an cultui sacrificali admodum deditus esset? Ulfus respondit: neque ego sensi, eum simulacra colere, neque mihi quisquam id dicere habuit, nullum enim delubrum in villa sua habet. Itaque ad finem propius sum, ait rex; ipse eum visum ibo [1]) necopinato, quandoquidem me convenire non vult. Quæ regis verba cum audivisset Ulfus, clam, qui sibi a calceis fuit [2]), equitem ablegat, jubetque, ut quam citatissimo cursu equitet, Eindridioque venturum cito regem indicet. Rex Olavus iter summa celeritate paravit, noctu cum trecentis viris in interiora sinus navigavit, ad villam Eindridii primo mane pervenit, et cum omnibus copiis extemplo escendit. Cum autem

---

1) cum numeroso comitatu, add. B. 2) hominem, B.

rex paululum a littore processisset, obvius ei venit Eindridius cum magna hominum caterva, regemque summa comitate salutatum domum ad ædes cum omnibus suis invitavit, gratum sibi fore dicens, si convivio, quod ipsis apparavisset, adhiberi dignarentur [1]). Rex, quæ obtulerat Eindridius, lætus accepit; cum vero cœnaculum adirent, Eindridius infit: ita res est, domine! me minime negare, mores & instituta nostra, ut fama fert, invicem non congruere; et cum eo, quod nostro convictu uti nolitis, in hoc cœnaculo, quod præparatum vobis est, habitabitis, nos vero aliam nobis ædem quæremus. Rex respondet: tu tuique viri cœnaculum tuum habetote, quamdiu autem hic commorari voluerimus, tuo sumtu nos sustentato; nos foris propter cœnaculum tentoria nostra figemus. Factum, ut rex jusserat; nulla res ibi defuit, quin rex summa liberalitate exciperetur, et perinde omnia ministerii officia peragebantur. Et primo convivii die rex Olavus Eindridium ad se arcessi jussit; ille ingressus regem salutavit; rex, salutatione comiter accepta, sic loquitur: quamvis convictu ethnicorum hominum uti nolo, tamen volo heic sedeas, ut tecum colloquar. Eindridius hoc ipsius arbitrio permisit. Dicitur Eindridius, cum in tentorium ad regem ingrederetur, tali ornatu usus: rubram gestabat tunicam coccineam, in capite cucullum bombycinum auro pictum, vitta aurea caput redimiverat [2]), crassam armillam dextra gestavit, sed in sinistro ejus brachio puerulus sedebat, admodum venustus, quatuor aut quinque annorum, vultu Eindridio perquam similis. Data

---

[1]) rex dignaretur, B. [2]) frontem circumdederat, B.

Eindridio sella, in qua consedit ante mensam regiam, puerum genu suo imponens. Tum rex: vir es magnæ staturæ formaque pulcra; quod si artium peritia has dotes æquat, haud multi in Norvegia tui pares erunt; ideo decet te, creatorem tuum nosse, deumque pro suis donis laudare; uxoremne habes? Eindridius: non habeo. Rex: tibine puer ille pulcher, qui gremio tuo insidet? Eindridius: nullos habeo liberos, domine! hic puer nepos meus est ex sorore; perinde vero illi erit, si quid pollebo, ac si meus sit; non enim plus eum diligerem, etsi meus esset gnatus. Rex: ecquod fanum ad villam tuam est? Eindridius: nullum hic fanum est. Rex: quam religionem observas, si ethnicus, neque tamen cultor sacrificiorum es? Eindridius: videbor tibi forsitan imprudentius loqui; mallem te potius de aliis rebus quibuslibet sermones serere, neque de mea religione inquirere, nam nullam mihi habere videor; etenim firmiter animo constitui, me nunquam trabibus aut lapidibus fidem habiturum, etsi in imagines formata sint dæmonum aut hominum, de quibus, quid effecerint, nihil mihi compertum; quanquam vero mihi traditum est, istos homines multum valuisse, ea tamen res haud vero mihi similis videtur, qui compertum habeam, simulacra, qui dii appellantur, omni ex parte me ipso esse turpiora et imbecilliora. Rex: quidni igitur in verum deum credis, qui omnia efficere potest, et in ejus nomine baptizari te sinis? Eindridius: hujus rei ea causa est, quod prius non venisti, nec ulli tuo nomine, qui mihi palam facerent opera dei, quem omnipotentem dicitis; altera causa, quæ plus habet momenti, est, quod, cum credere noluerim patri meo aliisque propinquis,

quæ mihi de diis suis dixerunt, decretum mihi est, nunquam eam acceptare religionem, quæ illorum plane contraria sit [1]), nisi perfecte intellexero, vestrum deum tam esse omnipotentem, quam eum dicitis. Tum rex a suis quæsivit, quos post cædem Skeggii Yrjensis per totum Thrandheimum religionis ergo dimiserat, an verum esset, quod Eindridius diceret, eos non prædicasse illi nomen dei. Fatentur, verum esse, etenim ipse cum commilitonibus suis, inquiunt, piraticæ excercendæ ergo profectus erat, postea excidit nobis, hoc indicare tibi. Tum rex Eindridio dixit: audistine, Eindridi, me pœna affecisse nonnullos homines, qui in amplectenda religione dictis meis obsequi noluerunt? Audivi, ait Eindridius; verum haud equidem pœnas mihi abs te metuo; ut verum tibi dicam, nulli principi invitus servire decrevi, potius mortem pati, quam ab ullo homine cogi malo; atque scito, quamvis aliis aliquantulas minas adjeceris, hanc viciniam ita esse ab incolis paratam, ut non necesse habeam, metu coactum aliis obsequi; quod si vero nullos terrores mihi inferre paras, bene de te merebo, pro captu meo [2]), ita tamen ut eandem quam antea religionem sim observaturus. Rex: ita ex dictis tuis judico, te hominem esse libere loquentem, quique verum tandem perspicere sapias; de his autem hac vice non plura loquar, quam tibi commodum videatur; illud vero memorare libet, audivisse me, id quod verum esse crediderim, te artium peritia alios antecellere; quænam sunt artes, quas supra vulgus callere tibi videris? Eind-

1) quamque ignoti homines nullaque mihi necessitudine juncti annunciant, add. B. 2) et sine omni fraude, add. B.

ridius: in promtu responsum est, domine! nullas calleo; homo sum adolescens, paulum a pueris egressus, modo patrem amisi meum, atque exinde maxime animum applicui rei familiari administrandæ familiæque sustentandæ: dum autem vixit pater meus, et in puerili ætate fui, tantum amavit me, ut contra voluntatem meam facere nollet quicquam; quare idem accidit mihi, quod multis pueris solet, ex quo patrem & cognatos [1]) novi, ut animum ad nihil adverterem, quod ad excolendam humanitatem faceret, sed ad sola gaudia puerilia et lasciviam, donec patrem amitterem. Rex: ideo hac de re vera proferre potes, quod tibi non invidebo artes tuas; potius fieri potest, si eas mihi aperueris, ut is, qui primo dedit, peritiæ tuæ fructum ad te redundare faciat. Eindridius: magnopere hanc rem urges, inquit; atqui non in artibus ponendum judico, quod juvenes in natando se exercentes spectaverim. Rex: bene tu quidem facis, quod propriam laudem et gloriationem vitas, quamvis vera dicens; pleræque enim sunt artes, quæ prius spectandæ sunt, quam eas calleas: quid vero porro adferre vis? Video, ait Eindridius, non posse me postulationem tuam subterfugere, nisi aliquod responsum dem interrogationi tuæ; contrectavi arcum, cum alii pueri destinata feriendo se exercerent, ipse vero tela arcu emittere non didici. Rex: fieri potest, ut primo conatu destinata non ferieris; age vero, tertiam artem ede. Eindridius: iniquius verba mea intelligis, domine! atque caute mihi (ut dicunt) inter undam et scopulum navigandum; scilicet non decet me ad dicta tua tacere, tu

---

[1]) matrem, B.

autem verba mea pro lubitu observas, et paulo aliter quam dicta sunt accipis; porro in artibus non censendum puto, quod puer gladiolos, et id quidem imperite, manu tenui. Rex: vero simile est, inquit, te hoc haud perite lusisse, antequam accessit exercitatio; nunc quod reliquum est diei, liberum te dimitto; et bene quidem tu nos oblectasti. Eindridius tentorio ad suos egressus est. Postridie, cum rex aliquamdiu poculis indulsisset, Eindridium ad se arcessi jussit, eumque adfatus: an tu baptizari vis, inquit, et veram religionem non coactus amplecti? Eindridius respondit: non tantæ levitatis sum, ut nunc aliud in animo quam heri agitem. Rex: pactum inter nos animo concepi: ego hominem ex cohorte mea conciliabo, qui tecum in artium peritia certet, qui si te in artibus, quas heri edidisti, superaverit, in verum dominum Jesum Christum credito; tu vero, si superior discesseris, a mea postulatione liber esto, religionemque quam volueris habeto. Eindridius: at enim vero neque ego mihi ullam in artibus peritiam tribui, neque calleo ullas; sed magni faciendum est domini mandatum, quare ferendum mihi est, te in rebus omnibus, nos intercedentibus pro lubitu agere, si nullis minis rem peragas, neque ego aperte dicta mea irrita reddam; quis vero is homo est, quem mecum componis? Rex: non aliud æquius judico, quam ut ipse aggrediar; sic enim et facillime novero qui sis, et tu ab ignominia vacuus eris, utercunque nostrum vicerit; summam enim in artium peritia famam consequeris, si me superabis, multo tamen augustiorem victoriam reportabis, si in certamine victus præmium quod ante dixi

referes [1]). Eindridius: etsi in omnibus artibus omnium præstantissimus essem, quarum nunc nullas aut paucas calleo, tamen tecum frustra concertarem. Rex: ea quoque conditio multo optima mihi videtur, nos non experiri, teque victum fateri. Eindridius: hoc quidem in promtu fuerit, si vel ante spectavero, quid natando valeas. Deinde in littus descendunt, et universa multitudo; rex & Eindridius vestes exuunt, ab terra abnatant, diuque colludunt, alter alterum vicissim demergunt, et postremo tamdiu sub aquis se continent, ut prope desperarentur emersuri; factum tandem, ut rex Olavus emergeret et ad terram adnataret; in terram egressus requievit, vestes autem non induit. Nemo sciebat, quid Eindridio factum esset, neque ex rege de hac re quærere ausus est quisquam. Longo autem elapso temporis spatio, vident Eindridium cito lapsu ferri; is jumentum sibi comparaverat, quippe insidens tergo magni vituli barbati [2]), quem barba utrinque prehensa regebat; prope autem a terra cum abesset, vitulum dimisit. Tum rex exsiliens, eum natando aggreditur, et depressum diu sub aquis continet; cum autem emerserant, rex terræ adnatavit, Eindridius vero adeo viribus erat desertus, ut saluti ipse consulere nequiret; quod videns rex, aquis se commisit eumque servavit. Cum Eindridius vires resumserat, et se vestibus induerant, rex dixit: multum natando vales, Eindridi! deo tamen acceptum referendum est, quod nunc inferior discessisti, ut videre erat, cum necessum ha-

---

[1]) si hoc præmii propositum est, B. F. [2]) *granselr*, phocæ genus nescio quid. Spec. reg. pag. 177 *grænselr* audit, ubi tamen var. l. *granselr*.

buerim te ad terram devehere. Ea de re, quod lubet, feras judicium, ait Eindridius. Qui vero vitulum non interfecisti, ait rex, et in siccum extraxisti? Quia nolui, ait Eindridius, dicere vos posse, eum a me mortuum inventum. Jam proxima exiit nox; postero vero die rex jaculandi certamen proposuit. Eindridius reponit: justo severius mihi judicasse videris meam in profitendis artibus libertatem (ostentationem); nunc quoque hoc minus causæ est, cur certare aggrediar, quod hujus artis minus gnarus sum, quam prioris. Cui rex: bene, inquit, actum putabo, si ita sit; adeoque restat, ut non experiaris, atque victum fatearis te. Eindridius reponit: hujus diu supererit potestas; neque ego cuiquam eam oblectationem invideo, si cui volupe erit, ut spectet, quantum intersit inter tuam in artibus peritiam ac meum ineptum conatum. Tum in sylvam eunt, prope a villa sitam; rex, deposito pallio, tabulam in clivo [1]) statuit, longumque teli jactum instituit; deinde datus illi arcus et sagitta; emisit arcu sagittam, quæ in exteriorem tabulam venit, ibique fixa stetit; post Eindridius sagittam interius in tabulam, neque tamen mediam, misit; rex altera vice jaculatus est, cumque ad scopum ventum est, sagitta in media tabula stetit, quem jactum omnes egregium judicarunt. Eindridius quoque peritiam regis destinata feriendi laudavit, dicens, frustra esse jaculando æmulari. Rex eum monuit, ut si vellet abscederet seque victum in hac arte fateretur; Eindridius autem hujus copiam fore dixit, etsi prius quid posset ex-

---

[1]) *spán í bakka*] *spánbakka*, clivum in quo statueretur tabula constituit, B.

perireturr. Tum sagittam Eindridius arcu emisit, quæ in crenam venit sagittæ, quam rex posterius miserat, sicque utræque stetere. Heic rex: præstans vir es, Eindridi! in artium peritia; hoc tamen certamen nondum satis expertum est; nunc puer ille pulcher, quem pridie tibi carissimum ostendisti, capiatur, et pro scopo, quem feriendo destinemus, ponatur, prouti ego præcipiam. Sic factum est; tum rex calculum lusorium [1]) capiti pueri imponi jussit: nunc calculum ex capite pueri missa sagitta excutiamus, ait rex, ita ut puer sit illæsus. Facias licet, si vis, ait Eindridius, sed ulcisci eum voluerim, si ei noxa fiet, (si interfectus erit). Deinde rexcaput pueri longo panno linteo circumligari [2]) jussit, cujus extremitates a duobus viris tenerentur, ne quo puer caput movere posset, audito sagittæ stridore. Tum locum adiit rex, ubi stare oportuit, et se signo crucis notavit, similiter aculeum sagittæ, priusquam emitteret, crucis signo sacravit; Eindridius autem a facie valde rubuit; sagitta sub calculum volavit, eumque ex vertice pueri excussit, et calvam tam prope stringebat, ut tantulum sangvinis ex vertice manaret. Rex Eindridium adgredi jussit et sagittam deinceps mittere, si luberet; sed altera ex parte mater & soror ad Eindridium ac-

---

[1]) *hneftöflu*] *hneitavfl* B. corrupte, ut puto. Intelligi puto calculum ludi, *hneftafl* dicti, qui qualis fuerit mihi non liquet, vide Vaticinium Heidreki in Hervaræ vita, stropha 26. 32, vitam Gullthoreris mscr. & Fridthjofi Strenui vit. cap. 3, danice versam in libro: *Nordiske Kæmpehistorier ved C. C. Rafn.* 3die *Bd. Kh.* 1826. pag. 79 sequ., ubi pro ludo latrunculorum (schachico) cepisse interpretem doctissimum video. Diversum ab hoc fuisse svadet tum nomen tum locus Hervaræ vit. l. c. 26.

[2]) panno linteo oculos pueri obvelari et pone occiput revinciri. B.

cedentes orant multo cum fletu, ne rem aggrediatur. Eindridius regi loquitur: haud equidem metuo, si periculum fecero jaculandi, ne puero noxam inferam; verum tamen hac vice jaculari supersedebo. Proinde tu mihi victus esse videris, ait Rex. Eindridius refert: ea de re, uti volueris, judices; et sane licet, hoc ita accipias, quod mihi videris judicium de rebus nos intercedentibus ab æquo nimium deflexisse. Deflexi profecto, ait rex, idque commodo tuo. Deinde ad villam itum est. Rex hilarissimo animo fuit, et item Eindridius. Tertio vero die rex Eindridium affatus: nunc, inquit, cœli status est jucundus et tranquillus; jam age, experiamur certamen gladiolorum. Tum omnes homines ædibus exibant. Dati cuique bini gladioli, quibus aliquamdiu luserunt; mox tertius additus, tumque sic luserunt, ut semper unum sublimem præ se haberent, capulosque delabentium jugiter manu prehenderent; in quo ludo uter majorem ostenderet agilitatem, nemo dignoscere potuit. Ita longo tempore elapso, infit rex: hoc certamen nondum satis experti sumus. Tum in littus descendunt, magnamque longam navem conscendunt, quam rex suos jussit continuis lateribus remorum ordinibus propellere *); heic rex extra navem in remis processit proram versus, quantum in longitudinem navis se porrigebat, atque sic tribus gladiolis lusit pari dexteritate, ac si in terra consisteret; idem quoque fecit

*) i. e. ita ut ex quovis semi-interscalmio (*hálfrými*) duo remi, alter ab dextro, alter ab sinistro navis latere, versarentur, quo numerus remorum duplo major, adeoque intervallum duplo minus extitit; vide scripta Soc. litt. isl. Tom. 6, pag. 138-9.

Eindridius; rex in omnibus speciminibus edendis primas partes peregit, secundas Eindridius. Deinceps rex altera vice, eodem modo quo prius, secundum remos inter remigandum processit, atque deinde ante proram, ita ut non magis tum quam antea in gladiolis frustraretur, neque calcei quidem madefierent; porro ad alterum navis latus secundum remos puppim versus processit, atque ita demum navim conscendit; quod qua ratione efficere posset, intelligere potuit nemo. Eindridius coram rege, navim conscendente, se stitit, eumque tacens suspexit. Cui rex: qui nunc stas, neque secundas ludis? Hic Eindridius: hoc, domine! nullo pacto efficere potuisti sola ludendi peritia, sed auxilio dei adjutus, in quem credis; qua ex re intelligo, eum omnia efficere posse, ideoque in eum ex hoc tempore credam, eum solum esse deum, neque ullum alium. Rex Olavus his ejus dictis valde lætatus, deum multimodis laudibus celebravit, quod ei hanc intelligentiam tribuisset. Proinde rex Eindridio multa dei omnipotentis miracula exposuit, quo facto Eindridius cum suis omnibus baptizatus est; qui deinde in numerum aulicorum regis Olavi receptus, cum rege Nidarosiam profectus est. Sunt qui dicant, eum cum rege Olavo in Serpente fuisse (pugnæ Svöldricæ interfuisse), ibique cecidisse.

Cap. 236. Rex Olavus id deinceps sæpe speciminis loco simul edidit, suis navem secundum littora propellentibus, ut extra navem per remos incederet, et gladiolis luderet; cujus rei mentionem facit Hallarsteinn:

Princeps duas exercuit simul
Artes, quas novi pauciores
exercuisse custodes gladiorum;

artes recenseo principis.
Scutorum candidorum depulsor
pugionibus ludebat dextere,
et missilium rubefactor, ad omnes
artes promtus, remis incedebat.*)

De sponsione regiorum et prærupta scandendi peritia.

Cap. 237. Rex Olavus, cum se paraverat, a borea ex Thrandheimo cum copiis navigavit, austrum versus secundum littora tendens, iterque remissius pergens; multis in locis commoratus, mores hominum emendavit, sicubi opus esse intellexit, et provincias procuratorumque munera, quacunque iret, suis administranda[1] tradidit; in quo itinere multa memorabilia accidere, quæ memoriæ prodita aut carminibus celebrata sunt. Rex Olavus naves suas in portum quendam deduxerat, unde non procul mons quidam abfuit præaltus, saxis undique arduus, rupesque præruptissimæ. Accidit die quodam, ut duo regis aulici de sua in exercitiis peritia colloquerentur, utrisque primas sibi deferentibus artiumque majorem numerum jactantibus; mox verbis contendere, uter rupium scandendarum peritior esset; qua de re tandem contentio eo arrogantiæ processit, ut pignore certarent, altero annulum aureum, altero caput suum opponente; de hac re ita Hallarsteinn:

*) Ordo: *Gramr framdi* [1]) *tvær íþróttir senn, þær ek veit færi* [2]) *gunnelds geymi-runna* [3]) (ɔ: fremja); *ek tel tiggja vinnur. Hnig-baldr hvítra skjalda lèk vandla handsöxum, ok fleinrjóðr, frár flestra dáða, gekk á árum.* Abest hæc stropha in S. [1]) *framar* Sk. [2]) *færri*, id. B. [3]) sic B.; *geymi-runnar* in nom. C.; *geymir unna* A.

Non vena sistitur poetica:
sciant homines, me fando audivisse,
duos regis aulicos in caput humanum
et lucidum annulum dedisse pignus.
uterque principis satelles
se altero peritiorem rupis
scandendæ contendebat; permulta rex
majora bellicosus perpetravit.*)

Post hanc sponsionem multasque contentiones verborum utrique in rupem eniti cœperunt; alter eo usque evasit, ut a vitæ periculo et casu prope abesset, qui cum timore reditum tentans, illæsus, summa tamen cum difficultate, elapsus est; alter prægressus cum in mediam rupem evasisset, neque progredi, neque regredi, neque in ullam partem se movere ausus est; etenim rupes vix volam aut vestigium admittebat; qui cum in id discriminis pervenisset, ut certam prævideret ruinam et mortem, si quo pacto inde se moveret, ubi erat constitutus, præ ingenti timore clamare cœpit, ut rex Olavus aut ejus satellites sibi succurrerent; sic in hanc rem Hallarsteinn:

*) Ordo: *Vask Jafns* [1]) *vætki rofnat a): viti menn at ek frá tvenna hirðmeðr b) konúngs veðja manns haus ljósum hríngi. Hvárr hjörva snyrtir grams lèxt öðrum færri í hamri; styrremdr stillir framði hermart* [2]) *c) stærra.* Hæc stropha abest in S.
[1]) *jafn* Sk. [2]) *hafði mart* F. Sk.

a) Verbo tenus: latex Odinis (v. nani v. gigantis) non rumpitur (i. e. non cessat); sensum in versione dedi. *Vask*, n. humor, aqua, lavacrum, a *vaska*, lavare, Sn. Edd. 183, 6, it Heidarvígss. in prosa; a *vás*, udor. *Jafn*, puto esse nomen nani vel gigantis, vel Odinis, qui et *jafnhár*; sic prodit poeseos appellatio; *rofnat*, subint. *er*, ruptus est, cessavit. *b*) plur. a nom. *hirðmaðr*, quæ forma occurrit in Hkr. hist. Sigurdi Hierosolymip. c. 10, str. 2. Fóstbr. c. 22, str. 2 & alibi. *c*) *hermart*, permultum, ut *þjóðmart*, in prosa Vatnsd. c. 15, in fine.

Dein alter regiorum satellitum
intrepidus aggressus est
scandere rupem; difficilis evasit
ascensus vibratori gladiorum.
Dispersor ignis æquorei
nec sursum nec deorsum potuit
a medio excelsum scandere montem;
de vita illius actum fuit.*)

Rex Olavus, cum clamorem ejus audivisset, et quid rei esset, intelligeret, suos hortatus est, ut servarent hominem, insigne virtutis documentum esse testans, si suorum aliquis tam strenuus esset, ut id efficere posset; cum vero neminem sustinere animadverteret, pallium deposuit et ipse rem aggressus est; in rupem ad hominem accurrit, perinde ac si planities esset, hominemque sub alam receptum paulo longius in prærupta montis portavit. Id quod Hallarsteinn testatur:

Audivi fando, regem cito conscendisse
petram arduam; rex prudens consilio
in rupem evolavit curriculo;
hominem petitum ivit fortiter.
Princeps, præclarus fortitudine,
gestavit pugnatorem subalarem,
(id olim fuit); ita rex suum aulicum
portavit et processit longius.**)

Tum rex reversus ex rupe descendit, hominem subalarem gestans, quem incolumem in plano

---

*) Ordo: *Síðan rèð annar öðlíngs manna ókvíðinn at gánga í berg; stígr varð strángr stála sveigi. Ölna foldar eldruðr* [1]) *mátti hvarki klífa hátt fjall upp eða niðr frá miðju; hans líf var þrotit.* Abest in S.

[1]) *eldaudr* B. qs. *eld-eyðir*, consumtor ignis; ceterum eadem fere appellatio supra occurrit.

**) Ordo: *Ek frá hilding gánga hratt* [1]) *í bratta gnípu; ráðvandr hilmir rendi ríp; hann rèð prúdt* [2]) *eptir manni. Þrekleyfðr* [3])

constituit; omnibus præsentibus hoc summæ virtutis specimen esse affirmantibus, quod quoque exinde ore vulgi celebratum est.

De Olavo rege et Thorkele Dyrdile.

Cap. 238. Sæpe accidit, cum rex Olavus in portubus naves suas teneret, et custodes navium in terra vigilias agerent, ut rex necopinantibus illis ex terra noctu superveniret, quem in nave sua quiescere putaverant; illi autem non animadverterunt, neque quisquam novit, quo pacto in terram egressus esset, etsi vigilarent et observarent. Accessit quoque, quamvis terra, ut multis in locis usu venit, multo rore perfusa esset, quod neque calcei ejus, neque vestes imæ, quamvis demissis uteretur, madefiebant; neque unquam rorem diffluxisse animadverterunt, etsi, quà modo transgressus erat, terra gramine luxuriaret. Hinc classiarios magna incessit cognoscendi cupiditas, qua ratione hoc fieret, nemo autem ausus est talia ex rege sciscitari. Nocte quadam accidit, ut Thorkell Dydrill (Cauda), avunculus regis, obsideret, si qua certior fieri posset, quo pacto rex ita in terram ex Serpente egrederetur, ut custodes quamvis vigiles non possent animadvertere. Itaque, aliis in Serpente somno obrutis, surgit lecto, vestes induit, celsam adit*) puppim, ibique regem Olavum in lecto cubantem animadvertit; tum Thorkell in trabe navis

---

þengill hafði sigrþoll[4]) *und hendi*, (*þat var endr*); *stillir bar svá sinn dreng ok gekk lengra.* Abest hæc stropha in S.

[1]) *hvört*, F. inepte. [2]) *framt* id. F. [3]) *þrekreifðr*, fortitudine ornatus, B. [4]) *sigrþollr*, in nom. B. C.

*) *or lyptingunni*, h. l. legendum est *at lyptingunni* ut contextus docet.

marginali, ad extremitatem pontis, qui ex navi ad terram ducebat, consedit, intro in navem spectans, tergo ad terram obverso, et sic a somno se abstinuit, ne rex ullo pacto ex puppi egredi posset, se non animadvertente. Thorkell elegantiæ studiosus fuit, et in vestitu et cultu splendidus; nunc vero indutus fuisse dicitur eximio pallio bombycino, optimis griseis pellibus subsuto; cum autem paululum mane processisset, Thorkell inopinanter humeris raptus, subitoque ex trabe, cui insidebat, in mare deturbatus est; ecce, aderat rex Olavus, ex terra adveniens, qui, cum eum ex navi deturbaret, his verbis usus est: hoc nunc habe pro curiositate tua! et cum dicto funem ei adjecit et in Serpentem retraxit. Hoc memorat Hallarsteinn:

Aggredior perhibere quarta
præclara monumenta gloriæ
herois bellicosi, qui prætendit
clypeum in impetuosa pugna.
Is, qui magno animo ciet
tempestatem durorum gladiorum,
Thorketilem animo promtum subito
e Serpente deturbavit in mare.*)

*) Ordo: *Ek fet inna hin fjórðu dáðstyrk dyrðar-merki dólgminnigs Sköglar borðs skelfi-hríðar skybjóðs a). Stórlyndr skyndir stirðra branda storms nam hrinda hvatlyndum* [1]) *Þorkatli hart* [2]) *fur borð á Ormi.* Abest hæc stropha in S.

[1]) *hvatskyndum*, celerem, B. [2]) *hodd* F. Sk. hoc ordine: *hoddskyndir nam hrinda Þorkatli, hvatlyndum stirðra branda storms*, &c. Rex liberalis deturbavit Th. animi ad prælia promtum, &c.

a) *Sköglar borð*, tabula Skögulæ (bellonæ), clypeus, ejus *skelfi-hríð*, percellens clypei procella (impetus), pugna, hujus *ský*, nubes pugnæ, scutum, ejus *bjóðr*, qui offert clypeum, pugnator.

Rex, cum Thorkelem animadverteret, oculos in pallium conjicientem, locutus est: quid? cognate! an Cauda tua madefacta est? Thorkell irrideri se judicans, nihil respondebat, sed pallium majore cum indignatione abjecit. Rex locutus est: bono atque hilari sis animo, cognate! hoc enim ludicri & joci ergo feci, non ut contumelia afficerem te; qui vero rem tam egregiam adeo negligenter abjicis? Thorkell respondit: fuit sane probum pallium, nunc vero corruptum est et inutile, quod quidem me haud dolet, illud potius me dolet, si institutum meum tibi displicet. Rex: nulla de re mihi displices, Thorkell cognate! fieri quoque potest, ut pallium sine labe sit. Thorkell tum quammaxime lætatus est. Rex susceptum pallium composuit præ se, et aliquamdiu manibus pertractavit, tum Thorkeli tradidit; quo facto tam pannus, quam pelles siccæ erant, et pallium omnino æque bonum aut melius etiam quam fuit antequam immaduerat. Sic dicit Hallarsteinn:

Periculosus adversarius
multorum regnorum damnum attulit
tunicæ pretiosæ pugnatoris;
nec reparare damnum rex pepercit.
Sericum subsutæque canæ pelles,
momento temporis, in manibus regis
æque speotabiles sunt factæ
aut etiam speciosiores.*)

*) Ordo: *Mikill* [1]) *meingarðr* [2]) *margra jarða a) vann spell dýrðligri skikkju spjótrunns* [3]); *stillir sparðit* [4]) *skaðabótir* [5]). *Guðvefr* [6]) *ok grán* [7]) *skinn und húnum gjörðist síðan jöfri* [8]), *eina svipstund, jafn-sjónfagr eda fríðri.* Hanc strepham nesciunt C. S.

1) *miklu* Sk. nam *dýrðligri* pro comparativo accepisse videtur. 2) *meingerður* Sk. qs. damnum inferens. 3) *spjótrunn* F.

Thorkell Dydrill regem Olavum intima amicitia, cognationis necessitudine digna, coluit; cui rex pleraque, quæ rogare fas erat, tribuit, et quædam ejus fidei commisit, quæ aliis celata voluit. Thorkell sæpe in colloquium regis venit, et quæsivit, cur tam clanculum noctu in terram egrederetur; idem, cum duo una essent, magna usus est loquendi libertate, dicens, minus tutum esse et principis persona indignum, solum, incomitatum procul a navibus abscedere. Rex pauca ad hæc respondebat, dicens nihil nociturum.

De visione Thorkelis Caudæ.

Cap. 239. Thorkell, quamvis constitutus erat gubernator Gruis unacum fratre Josteine, tamen cum rege in Serpente assiduus fuit; et in interscalmio primate prope celsam puppim noctu cubuit. Accidit nocte quadam, ut Thorkell pedes sibi leniter contrectari sentiret; is manu secutus, animadvertit, adesse regem Olavum; quare cito et tacite vestibus se induit; rex manum ejus apprehendit, atque ambo ex navi per pontem egrediuntur. Cum in terram venissent, rex infit: si quantum simulas, scire gestis, qua de causa noctu solus in terram egre-

---

Sk. [4]) *sparðist* F.; *spurðist* Sk. [5]) *skaðabótar*, id. F. Sk. [6]) *Guðvefjar* Sk. [7]), sic A. F. Sk., ɔ: id. q. *grönn*, tenues, vel id. q. *græn*, virides. [8]) *efri* F. Sk. superior pars tunicæ.

a) i. e. rex potens et bellicosus, a *meingarðr*, agger noxius, obstaculum; potest tamen etiam verti, averruncator malorum multarum terrarum, i. e. qui multis terris salutem parat, a *meingarðr*, agger, malis resistens, ratione habita christianismi per Olavum multis locis introducti.

diar, nunc sequere me, fide prius interposita, te nemini res, quas hac nocte videris aut audiveris, indicaturum, quoad ego rex Norvegiæ ero et me superstitem noveris, persvasum habens, id vita tua staturum. Thorkell hoc facturum se statim integra fide promisit. Deinde in sylvam eunt, donec in locum frutice vacuum pervenirent, ubi pulchra stabat ædes; hanc adeunt, et altera ex parte ad parietem prope fores subsistunt. Huc rex, Thorkele remanere jusso, janua aperta, intravit et fores post se clausit. Accessit Thorkell, rimamque in janua nactus, ea in domum introspexit, regemque Olavum vidit in genua ad preces procumbentem, supinasque manus tendentem. Secundum hæc tam clara lux ædem regemque supervenit, ut vix adversum respicere Tkorkell posset, quam secutus est odor tam svavis, ut talem prius nunquam animadvertisse sibi visus sit; mox in ædem ad regem adesse conspexit homines solis instar lucidos, niveis indutos vestibus, qui manus capiti Olavi regis imposuerunt, eumque augusto regio ornatu decoraverunt; quo facto omnes una eximium hymnum in laudes dei tam svavi voce cecinerunt, ut talem nec ante nec post Thorkell audiret. Qua visione Thorkell tanta et lætitia et horrore perfusus est, ut vix consistere posset, quare totus humi cecidit, deoque gratias egit, quod tantam gloriam conspicere contigisset. Hanc rem memorat Hallarsteinn:

Quinta vice, noctu, adeptus est
sagittæ rubefactor splendida
virtutum singularum documenta,
poeseos augmentum gloriosum.
Victoriosus princeps, cupidus
virtutis, visus est in æde

ornatus, sole clarior,
cum splendidis domini angelis.*) .

Post aliquanto rex ex æde egressus est, utrique deinde ad naves redierunt. Thorkell, quæ regi promiserat, diligenter præstitit, quod hoc eventum non prius aperuit, quam multis annis [post quam rex Olavus Norvegiæ regnum amiserat**), multisque probavit argumentis, vi-

*) Ordo: *Í hit fimta dimmt* a) *sinn gat* [1]) *örrjóðr* [2]) *bjartar jarteinir allra dáða, dýrðar* [3]) *magnat* [4]) *dverg* [5]) *-regns* b). *Sigrgjarn, dygðarfúss* [6]) *döglingr var seenn* [7]) *prýddr, sólu fegri, í húsi með skryddum drottins englum.* Abest in C. S. [1]) *gaf*, dedit, concessit, F. Sk. [2]) *avrrjóð*, in acc. B. *avrindr* Sk. contra metrum; forte scribendum fuit *avruiðr* (ɔ: *avrviðr*) *allra dáða*, omnium præclare gestorum (virtutum) auctor, nempe deus. [3]) *dygðar*, virtutis, F. [4]) *mögnut* Sk. [5]) *dygg* F. Sk. [6]) *dýrðarfús*, cupidus gloriæ. [7]) sic dedi pro *sèn* A.; *sænn* v. *senn*, id. B. Sk.

a) quamvis hæc vox (*dimmt*) neque in nexu neque in constructione mihi satisfaciat, tamen ei hunc locum designavi, quod alia via se mihi non obtulit. Interdum recentiores adjectivi formam indeterminatam adhibent pro determinata, e. gr. *þat heilagt verk*, pro *þ. heilaga verk*, cujus quoque apud veteres exempla deprehendi, etsi ea annotare neglexerim. Excidit hæc vox poetæ, qs. extra seriem orationis, quod nox, qua decantata res accidit, animo ejus obversabatur. b) *dvergs regn*, ut *dverga lá*, latex nani, poesis; *magnaðr*, h. l. mihi est subst. amplificatio, *dýrðar magnaðr*, gloriosa amplificatio, in appositione cum *jarteinir*. Secundum lect. Sk. et conjecturam sub var. l. 2. hic ordo existit: *Avrviðr allra dáða gaf dýrðar regns dygg-mögnut* (dat. pro *mögnuði*) *bjartar jarteinir*, &c. i. e. Auctor omnium virtutum (deus) clara indicia dedit fido cultori gloriosi numinis (h. e. Olavo regi) &c. sic *dýrðar regns* pro *dýrðar regins*, gloriæ principis (ɔ: dei), hujus *dygg-mögnuðr*, fidus promotor, cultor, est vir religioni propagandæ deditus.

**) ex B. in textum receptum.

disse se et audivisse, quæ modo relata sunt. Cujus relatio prudentibus viris verisimilis visa est, nam vir habitus est fide dignus et veritatis amans.

De visione Sigurdi episcopi.

Cap. 240. Dicitur rex Olavus, cum convivium aliquod obiret, postquam, audita missa, in cœnaculum se receperat suique omnes sedes suas occupaverant, ex suprema æde e conspectu ablatus subito fuisse, ut a nemine conspiceretur, certis omnibus, non ex cœnaculo egressum; deinde alter alterum quærere, ubi forte esset; quod expedire non potuit quisquam. Cum vero Sigurdus episcopus sermonem hominum animadverteret, infit: id quidem probe dicere possum ubi sit; eccum, in medio pavimento stat et cum eo colloquitur, quem videre non fas est, et ideo regem non videtis. Paulo post, qui intus erant, vident regem in solio sedentem, quare omnes persvasum habebant, cum dei angelo fuisse collocutum. Cujus eventi magna fuit apud omnes admiratio, nemo autem de eo loqui aut ex rege quærere, quo pacto accidisset, ausus est. Qua in re deus hominibus ostendere voluit meritum Olavi regis, quamvis latere cupientis, item bonitatem Sigurdi episcopi, qui, quod præsentium nemini præter regem scire datum est, conspicere aliisque referre potuit. Sic quoque traduntur quorundam sapientium hominum dictá, ubi longo post tempore sermo de rege Olavo instituebatur, visum ipsis esse, quibusdam in rebus posse merito dubitari, terrenusne tantum homo rex Olavus fuisset, an cœlestis nuntius, auxilio hominibus a deo missus.

Rögnvaldus satrapa nuptias cum Ingibjarga celebrat.

Cap. 241. Rex Olavus austrum versus Stadum cum copiis prætervectus est; quo in itinere comes ei aderat Regina Thyria, et Ingibjarga Tryggvii filia, soror regis Olavi. Plurimi tunc ad eum accessere amicorum, principum virorum, parati ad hanc expeditionem cum rege adeundam. Quorum princeps erat Erlingus Skjalgi filius, progener ejus, qui navem duxit celocem illam ingentem, triginta interscalmiorum, ab rebus omnibus optime paratam; tunc se etiam ei junxere sororum ejus mariti, Hyrningus ac Thorger, ex Vikia advenientes, suæ quisque navis ingentis duces. Multi alii eum comitabantur viri potentissimi. Totum exercitum austrum versus duxit, littora terræ legens. At postquam Rogalandiam accesserat, temporis nonnihil ibi traxit, splendido convivio affuturus, quod ei in Sola struxerat Erlingus Skjalgi filius. Tum de oriente Regem Olavum ex Gothia accessit satrapa Rögnvaldus Ulfi filius, negotium curaturus, de quo præterita hyeme ultro citroque verba atque nuntii erant missi, de conjugio, cum regis sorore Ingibjarga contrahendo. Venientem rex Olavus benigne excepit. Hinc de negotio isto cum tractari est cœptum, dixit rex, se suis hac de re promissis stare velle, eique Ingibjargam nuptum daturum, si ipse veram religionem acceptare et tenere, totumque populum, cui præfectus erat, christianum facere vellet. Hoc pollicitus satrapa, ipse baptizatus est omnesque ejus comites. Quo facto, conviviique quod struxerat Erlingus aucto apparatu, nuptias cum Ingibjarga Tryggvii filia eo in convivio satrapa celebravit. Omnes suas sorores rex Olavus

tunc nuptui collocaverat. Postea itineri se accinxit satrapa, domum cum Ingibjarga reversurus; cui rex Olavus sacerdotes adjunxit, qui incolas Gothiæ baptizarent veramque religionem docerent. Ita intimæ juncto amicitiæ fœdere, rex atque satrapa diversi discesserunt.

Iter Olavi regis in Vindlandiam; vaticinium senis Mostrici.

Cap. 242. Post nuptias sororis Ingibjargæ, rex Olavus iter qua maxima potuit celeritate e patria festinavit, suo cum exercitu, quem duxit et specie eximium et ingentem. Austrum versus cum Sunnhördalandiam præterveheretur, sexaginta navium longarum classem habuit, quam totam ad Mostriam appulit. In ea insula vir erat senex, tunc cæcus, admodum providus, et multis in rebus divinandi facultatem ostendere vulgo habitus. Cum vero (regii) naves in stationem deduxissent atque res suas composuissent, rex designavit, qui secum in insulam escenderent. Hi ad domum senis accesserunt; quos ingressos, is, qui intus erat, interrogavit, quinam essent, quove cogitarent? Unus eorum respondet: mercatores sumus ex continente delati, mercimonia nostra circumferentes. Senex: quid mihi de itinere regis Olavi aut classis ejus referre potestis? Dicunt regem Olavum cum tota classe ad insulam stare. Tum senex homo alte suspirans, anhelo ore dixit: eheu, eheu, magnum damnum faciemus in abitu regis nostri; et sane Norvegiæ populo magnum est infortunium, in una expeditione quatuor amittere res, sui generis hac in terra præstantissimas, quales antea nullæ in Norvegiam venerunt. Tum qui pro advenis verba fecit: quænam, inquit, sunt quatuor

istæ res, quas tam egregias judicas, ut neque nunc neque prius aliæ tales inveniantur? Cæcus ille vir ait: primum omnium nomino, quod omnibus perspicuum est, et de quo inter omnes sapientes viros constat, nullum extitisse regem, qualem Olavum Tryggvii filium; atque ideo magnum damnum est, talem amittere principem, quod nullus rex pari cum gloria totum populum rexit et adjuvit, ac rex Olavus. Secundam censeo reginam Thyriam, de qua omnes uno ore fateri audio, non parem illi feminam, tam prudentia quam bonitate, in Norvegiam venisse. Tertia est navis Olavi regis, Serpens longus, de quo omnium consensu perhibetur, talem navem in Norvegia non factam. Quartus est canis regis, Vigius, qui sua natura quovis alio cane hac in terra sagacior et melior est; metuendum vero est, ne nunc idem accidat, quod sæpe usu venire potest, ut subito amittantur, brevisque fructus percipiatur earum rerum, quæ aliis sui generis multo sunt præstantiores. Tum rex suos jussit ad naves regredi. Cum vero domo egressi ante fores substitissent, cæcus ille vir fatur: enimvero molestum est, senectutem et cæcitatem simul ferre, nam plerisque senibus idem accidere solet, ut non modo hebetetur visus, sed debilitetur etiam mens cum cæcitate corporis; nunc equidem non tam multa fuissem locutus, si novissem, id quod nunc scio, me cum ipso rege Olavo collocutum; jam vero semel dicta revocare non fas est; vero autem simillimum est, eos deliramentis meis parum fidem adhibituros, quamvis credere præstaret. Post hæc rex Olavus cum suis ad naves regressus est. Inde, cum primum secundus adspirabat ventus, cum tota classe austrum versus tendens Daniam per

Eyrasundum prætervectus est, in quo cursu in Vindlandiam pertendit, ubi statuto cum rege Burizlavo congrediendi loco, ambo reges convenere. Tum de possessionibus, quas petitum venit rex Olavus, colloquio habito, ad pacem mutuamque concordiam omnes regum sermones tendebant, ita ut possessionum, quas ibi postulabat rex Olavus, negotia redderentur expeditissima. Ibi per æstatem diutius commoratus rex, multos amicorum convenit; eo quoque ad eum venit Astrida, Burizlavi regis filia, conjux satrapæ Sigvaldii, regi Olavo amicissima, cum ob pristinam affinitatem, quod rex sororem ejus in matrimonio habuerat, tum ob gratiam, quam sibi rex olim, cum in ea terra versatus est, conciliaverat.

Eirikus satrapa cum Sveine Danorum rege affinitatem jungit.

Cap. 243. Eirikus satrapa, Hakoni filius, post cædem Hakoni satrapæ, patris sui, ex Norvegia profugit, ut ante memoratum est. Primo Eirikus satrapa orientem versus in Svethiam abiit ad Olavum Svecum Svionum regem, a quo bene acceptus, pace amplisque commodis donatus est, ut se suosque in ea regione commode posset alere; qua de re ita Thordus Kolbeinis in carmine Belgskagadrapa [1]:

Nocentium fugator maleficûm [2]).

Satrapa Eirikus hiemem in Svethia traduxit; hac hieme ingens hominum turba, metu regis Olavi Tryggvii filii patriam relinquens, ad eum con-

[1]) *Belgskakadr.*, C. quod carmen idem est cum *Eiriksdrápa*, teste Vita Björnis Hitdalensium athletæ, cap. 3 „*drápa sú, er hann* (Þórðr Kolbeinsson) *orti um Eirik jarl, heitir Belgskakadrápa.*" [2]) vide supra cap. 105 fin.

fugit, unde Eirikus id consilii cepit, ut navibus comparatis, proxima æstate in piraticam exiret, sibi suisque opes quæsiturus. Primum cum copiis Gotlandiam advectus, diu ibi per æstatem commoratus est, occasionem captans mercatores opprimendi, qui terram accedebant, aut piratas; interdum facta in terram escensione, oras maritimas late populabatur. — Cujus rei ita meminit Bandadrapa:

Satrapes deinde clarus
alia multo plura prælia
commisit; id nuper accepimus.
(Ericus sub se, gladiorum —)
cum piratarum tempestatem
navalem committeret in
Gothlandia late depopulata,
(—procellæ largus, et committit pugnam)*)

Postea Eirikus satrapa austrum versus Vindlandiam advectus, quas juxta Staurium offendit pi-

*) Ordo: *meirr* [1]) *jöfur* [2]) *vann síðan aðra miklu fleiri málmhríð* [3]); *úðr frágum þat. Eiríkr und sik, geira a). þá er gerði þvala garð virvils strandar vala b) of víðt herjat Gotland. veðrmildr, ok semr* [4]) *hildi.* Abest in F. S.

[1]) Hkr. OTr, c. 96. *mærr*, clarus. [2]) Hkr. *jöfra* ɔ: *vann aðra miklu fleiri jöfra* (i) *málmhríð*, vicit alios multo plures reges in pugna. [3]) sic B. Sk. Hkr.; *málmhríðir* A, quod cum ceteris non cohæret, nisi *aðra* mutes in *aðrar*. [4]) *sæmr* scribit C.

a) In quarto & octavo versu hujus & sequentis strophæ continetur strophæ intercalaris pars, secundum Eddam Sn. p. 176, sic ordinanda: *Dregr land, at mun banda, Eiríkr und sik, geira — veðr milðr, ok semr hildi, gunnblíðr; ok rèð síðan (jarl goð vörðu) hjarli*, ɔ: terram, sic dii voluere, subjicit sibi Erikus bellicosus, et conserit pugnam lætus in præliis, et deinceps rexit terram; dii Satrapam tuebantur. Ex qua stropha intercalari carmen videtur nomen

ratarum naves aliquot prælio adortus est, in quo prælio satrapa Eirikus victoriam reportavit, multis adversariorum interfectis. Ita in hanc rem Bandadrapa:

Magnarum rerum gestor juxta Staurium
quiescere fecit rostra navium;
sic princeps perdidit viros.
(In pugna lætus et regebat deinceps)
Mergus vulnerum dilaniabat
prædonum capita in arena,
inter acrem gladiorum conflictum.
(terram; dii Satrapam tuebantur.)*)

Eadem æstate Eirikus satrapa in Daniam profectus, Sveinem Barbæ furcatæ, Danorum re-

---

Bandadrápa, deorum carmen, quod præsentem deorum tutelam celebravit, sortitum fuisse. *b*) *vala garðr*, procella piratæ, pugna, a *Vali* id. q. *Ali*, pirata, vel a *valr*, accipiter, it. miles. *Virvils strönd*, terra piratæ, mare, ejus *valr*, accipiter maris, navis; itaque circumscriptio pugnæ navalis.

*) Ordo: *Stærir* [1]) *a*) *lèt stafn-viggs* [2]) *höfuð* [3]) *liggja at Stauri; gramr vælti b*) *svá gumna. Gunnbliðr, ok rèð siðan c*). *Unda márr* [4]) *sleit svörð víkinga* [5]) *á eyri d*), *at* [6]) *hörðu* [7]) *sverða móti.* [8]) *hjarli; goð vörðu jarl.* Nesciunt hanc stropham F. S.

[1]) Hkr. in var. l. *stýrir*, dux. [2]) *vigs* C. Sk., puncto supra *g* neglecto; *vigg*, ɔ: navem, Hkr. [3]) *í höfn*, in portu, Hkr. [4]) *már*, id. Sk. [5]) *víkingar* C. perp. [6]) *á*, Sk. [7]) *harðr*, durus (ɔ: corvus), C. *jördu*, Sk. ɔ: *svörð-jörðu* pro *svarðar-jörðu*, caput. [8]) *fyrir*, ante (promontorium), Hkr.

a) *Stærir*, qui magnum facit, h. l. abs. qui res magnas gerit, usu paullo insolentiore. *b*) *væla* id. q. *vèla*, in perdendi notione occurrit, ni fallor, Clav. metr. 40. 62. forte & Rad. 65. Usitatior significatio, dolo eos circumvenit, etiam haud aliena est. *c*) de his versibus vide not. *a*. ad stropham proxime antecedentem.- *d*) *eyri*, lingula, intelligo h. l. in genere de campo prælii, quod talem situm locorum ad certamina singularia veteres delegerunt.

gem, convenit, cujus filiam Gydam sibi petiit conjugem; qua re pacta, Eirikus satrapa Gydam uxorem duxit. Hieme proxime sequenti elapsa, natus est illis filius, Hakon dictus. Eirikus satrapa, cum Gydam uxorem duxisset, unamque æstatem in piratica transegerat, autumno retro in Svethiam navibus vectus, ibi secundam peregit hiemem. Proximo autem vere, copiis paratis, in mare Balticum navigavit, ubi quam primum regis Valdamaris regnum accessit, populationibus, hominum cæde atque incendiis omnia loca fœdare cœpit, terram hoc pacto ad solitudinem redigens. Ad Aldeigjuburgum appulsus, urbem illam obsidione cinxit, donec caperetur, captamque, cæsa magna incolarum parte, destruxit et totam incendio delevit; quo facto per Gardarikiam arma late circumtulit. Qua de re ita in Bandadrapa:

Splendere qui facit flammam maris,
deinde Valdamaris regiones
ivit vastatum igne prælii;
hinc impetus pugnæ gliscebat.
Terror virorum, diruisti Aldegiam;
id acre prælium fuit. Rerum
nos argumenta novimus; cum viris
adiisti Gardos versus orientem.*)

*) Ordo: *Fágandi* [1]) *lægis log a) fór síðan eyða Valdamars land oddhríðar brandi b); hríð óx af því* [2]). *Ægir gumna* [3]), *þú brautst Aldegju: sú hildr var hörð* [4]). *Oss numnast* [5]) *skil: komt austr í Garða með höldum.* Abest hæc stropha in F. S.

[1]) *fándi* pro *fáandi*, accipiens, B. [2]) *at þat*, postea, vel ob id, Hkr.; *auði* C. ingratum auribus. [3]) *gunna*, id. Hkr. [4]) *harð er*, dura, quando, C. [5]) *nunnast*, id. Hkr.

a) i. e. qui facit aurum temperato usu splendere, ut Horatius ait, vir liberalis, h. l. Satrapes. *b*) i. e. ense.

Eirikus satrapa in hisce expeditionibus bellicis quinque simul transegit æstates, hiemes vero in Dania apud regem Sveinem Barbæ-furcatæ traduxit, interdum etiam in Svethia commoratus est. Sveinn, Danorum rex, conjugem habuerat Gunnhildam, filiam Burizlavi Vindorum regis; qua mortua, uxorem duxit reginam Sigridam imperiosam, matrem Olavi, Svionum regis, ut supra memoratum est. Qua affinitate tam inter reges, quam inter hos et Eirikum satrapam, intima juncta est amicitia.

Incitamenta Sigridæ imperiosæ.

Cap. 244. Regina Sigrida animo maxime infesto erat in Olavum regem Tryggvii filium, causata, ruptum ab Olavo rege, quod cum ea junxerat, matrimonii fœdus, percussamque sibi ab eo faciem; quare semper animo agitabat, si qua eam contumeliam dolis ulcisci posset, quam ob causam plurimos dies sollicito tristique animo fuit. Magnopere Sveinem regem hortata est, ut cum rege Olavo Tryggvii prælio decertaret, quibus adhortationibus ille diu parum movebatur. Vere autem, cum fama in Daniam esset perlata, Olavum regem copias evocasse, et profectionem in Vindlandiam decrevisse, accidit die quodam, ut rex Sveinn, ingressus in cubiculum ad reginam Sigridam, eam tristi esse animo videret. Interroganti „satinsalvæ," illa respondet: affert mihi dolorem, cujus me nunquam non pœnitebit, quod regi nupsi, qui injuriam meam ab rege Olavo Tryggvii filio ulcisci timet, etsi haud exspectare par sit, contumeliæ mihi illatæ vindicem fore te, qui procul absis ab eo, ut illatam tibi ipsi ulciscaris contumeliam. Sveinn rex respondet: quænam quæso est magna illa contumelia, qua me affe-

cisse Olavum ais? Regina respondet: ea in re magna te affecit contumelia, quod Thyriam, sororem tuam pro concubina abduxit et cum ea concubuit, neque te tanti fecit, ut ejus elocandæ arbitrum te agnosceret. Sveinn ad hæc: quid quæso contumeliæ fuit, quod rex Olavus sororem meam duxit, qui tam eximius sit princeps, ut cui melius elocarem, non haberem, etsi eam rem meo arbitrio confecissem? Sigrida fatur: consentio, Olavum Tryggvii filium multis in rebus plerosque reges in regnis septentrionalibus antecellere, atque etiam hoc, sororem tuam omni nomine perbene locatam esse, quæ ei nupserit; verum haud parvo dedecori tibi est, qui tanti nominis rex tibi videaris, quod tecum invito contraxit affinitatem, et ea in re ostendit, quod nullius te faceret, qui sine tua venia et insciente [1]) te sororem tuam ductum iverit; ea autem multo major ignominia est, quod provincias tuas tributarias, quæ jure tuum sunt patrimonium, ingratiis tuis insedit, Norvegiæque regnum tenet immune tributorum et vectigalium; atqui profecto majores tui tot tantaque non æquo animo tulissent, tu vero scire te dissimulas, ulla te affectum contumelia. Rex respondet: tales mihi injurias ferendas existimo, quia rex Olavus, cum ipsius athletis, in præliis et fortitudine bellica tam expertus est, ut nunquam victoriam non reportaverit, etsi cum impari numero dimicandum fuerit; quem itaque, gratia optimatum totiusque populi Norvegici fultum, ut in regno ipsius bello persequar, neque vires suppetunt, neque animus. Regina respondet: consentio, Olavum Tryggvii filium multis in

[1]) *júyrði*, non consentiente, B.

rebus regum septentrionalium facile principem esse, tu autem, nisi honorem tuum ab aliis principibus vindicaveris, nullius pretii rex et degener habeberis; nam si majoribus tuis similis esse velles, nullo modo talem injuriam æquo ferres animo. Nunc consilium tibi suggeram, ut neque necessum habeas regem Olavum domi bello petere, neque copiæ adversus eum desint, modo ne desit animus. Quæ cum Sigrida sæpius in ore haberet, id tandem persvadendo effecit, ut rex Sveinn infensissimo in regem Olavum animo esset, et Sigridam reginam consuleret, qua ratione Olavo Tryggvii filio potiretur, ita ut exercitum in Norvegiam non traduceret. Sigrida respondet: res factu erit facilis; audivi enim, regem Olavum haud magnam ex Norvegia classem parare, hac æstate austrum versus in Vindlandiam trajecturum; nos autem, misso nuntio, ab Olavo rege Svionum, filio meo, et Eiriko satrapa Hakonis filio, genero tuo, auxilia petamus; quorum opes si in partes tuas traxeris (quippe quos spero promtissime tibi opem laturos), tu mihi homo nihili videris, si Olavum Tryggvii filium per regnum tuum tam austrum versus quam ab austro classe vehi pateris, sic ut illum aggressus non interficias aut regno expellas, ob tanta crimina, quæ ab illo vindicanda habes. Sin vero vos tres principes, cum toto Danorum et Svionum exercitu copiisque Eiriki satrapæ, minus tutos adversus illum vos creditis, missis austrum versus in Vindlandiam nuntiis, Sigvaldium satrapam arcessito, quem ob justa crimina exilio damnavisti; hic gratiam tecum, possessiones suas et liberam in Dania manendi potestatem eo pacto reconciliato, ut Olavum Tryggvii filium conveniat, eumque dolis cir-

cumventum aut exercitu exuat, aut inopinantem vestræ potestati tradat; quo facto res erit parvi moliminis, si exiguas habebit copias contra vestrum exercitum, eum vita privare. Rex Sveinn et regina, cum de his rebus deliberaverant, hanc rationem firmiter destinaverunt.

Rex Olavus iter in Norvegiam ex Vindlandia parat.

Cap. 245. Haud ita post multo rex Sveinn nuntios orientem versus in Svethiam misit ad regem Olavum, privignum suum, et Eirikum satrapam, nuntiatum, Olavum Norvegiæ regem expeditionem imperasse, eumque hac æstate austrum versus in Vindlandiam navigaturum; additis mandatis, ut Olavus Svionum rex et Satrapa proxima æstate copias cogerent, et Sveinem regem convenirent, tum omnes una prælium adversus Olavum regem Norvegiæ committerent. Huic expeditioni rex Svionum et Eirikus satrapa animo mox parati et promti, ex toto Svionum imperio magnum exercitum classemque contrahunt, quam austrum versus in Daniam ducunt, ibi appellentes, quo tempore Olavus Tryggvii filius jam orientem versus navigaverat. Hujus rei meminit Haldor ille non-christianus in carmine, quod de Eiriko satrapa fecit, eum nempe copias ex Svethia coegisse, magnumque militum numerum comparasse:

Depulsor regulorum, in ensium
procella animosus, evocavit
multas e Svethia copias; ad pugnam
princeps contendit austrum versus.
Virorum quisque, carnivoras alites
curare gnarus, cupiit Eirikum sequi;

adeptus est potum mari
mergus, vulnera rimans.*)

Olavus Svionum rex et Eirikus satrapa Sveinem Danorum regem convenerunt; quibus conjunctis, numerosissimæ copiæ effectæ sunt. Rex Sveinn, prout regina Sigrida svaserat, Sigvaldium satrapam, filium Strutharaldi satrapæ de Skania, arcessiverat eumque in gratiam receperat. Quem rex Sveinn insequenti æstate in Vindlandiam misit, ut iter regis Olavi Tryggvii filii specularetur, remque dolis eo deduceret, ut armis congrederentur rex Olavus et rex Sveinn. Iter ingressus Sigvaldius satrapa, in Vindlandiam pervenit, ubi primum Jomsburgum, postea Olavum Tryggvii filium petiit; quem speciosis dictis verbisque amicissimis adeo cepit, ut in summam regis gratiam et familiaritatem veniret. Fuit Sigvaldius satrapa vir prudens, consiliique plenus; qui consiliorum regis particeps factus, reditum ejus de Oriente plurimum tardavit, res varias causatus; milites autem Olavi regis, moræ impatientissimi, reditum in patriam votis omni-

---

*) Ordo: *Gunnbliks elmóðr* [1]) *jöfra hneitir bauð, út miklu liði af Svíþjóðu; gramr hèlt sunnr* [2]) *til gunnar. Hvarr* [3]) *holda* [4]) *hrægeitúnga feitirr* [5]), *vildi þá fylgja Eiriki; súra márr fékk sylg á sjá.* Hanc stropham nescit S.

[1]) *álmrjóðr*, qui arcum sangvine rubefacit, C. vel junctum cum *gunnbliks*, pro *bliks-gunn-álmrjóðr*, qui fulgidum bellonæ almum (gladium) tingit. [2]) *sunds*, maris, F. Sk. ɔ: *til sunds gunnar*, ad prælium maritimum comittendum. [3]) *herju*, virorum, F. Sk. [4]) *hölda*, id. B. C. Hkr.; *hauldur* (rect. *havldr*), vir, Sk. Nota formam *haldr* id. q. *höldr*, qs. qui tenet, possessor fundi, quem incolit. [5]) *feita*, in gen. pl. Sk.; *feitra* F. ɔ: *hvarr hölda feitra hræg*, sic *höldr feitra hræg*, vir, qui pingves alites bene curat. *reitir*, qui delectat, B.

bus optabant, quippe qui ibi diu parati hæsissent, ventique secundi adspiraturi viderentur. Jam Sigvaldio satrapæ ex Dania clanculum affertur nuntius, ex oriente venisse exercitum Olavi Svionum regis et Eiriki satrapæ, Danorum regis paratas quoque esse copias, Vindlandiæ littora cum classe accessuros istos principes, convenisse inter eos, ut ibi ad insulam, Svöldram dictam, venientem exspectare vellent regem Olavum Tryggvii filium; id quoque Sigvaldio satrapæ præceperunt, ut curaret, ut ibi Olavum regem offendere possent. Tum ad Vindlandiam vagus rumor allatus est, Sveinem Danorum regem exercitum expeditioni paratum habere, moxque increbuit fama, Sveinem regem armis cum Olavo Norvegiæ rege congredi velle. Quæ cum audiret*) Sigvaldius satrapa, regi Olavo dixit: rumor iste vagus, qui ad aures tuas pervenit, omnino falsus est, non enim Sveini regi in animo est, cum solo Danorum exercitu te aggredi, tantis tamque insignibus copiis paratum; si qua vero te suspicio tenet insidiarum, quæ tibi proficiscenti struantur, me tibi comitem adjungam cum copiis meis, atque priscis utique temporibus haud parum roboris accedere visum est, sicubi piratæ Jomenses principibus se adjunxerunt; decem tibi naves tradam, a viris armisque bene instructas. Accepit conditionem rex. Cum vero classiarii famam exorti belli accepissent, hoc magis fremere, quod tæduit eos, diutius ibi paratos frustra morari. Quo cognito, rex Olavus die quodam militum concione convocata, surgens ita verba fecit: omnibus meis militibus gratias agere volo pro comitatu & auxilio,

*) *viss* certior fieret, B. *varr*, animadverteret, C.

quod mihi hac æstate præstitistis, excusatos vos habens *), quod vobis videamini nimium diu domo ab rebus vestris abfuisse; nunc enim unicuique vestrum, prout quisque primum paratam habebit navem suam, revertendi domum veniam concedo, iis tamen majores habiturus relaturusque gratias, qui non majore festinatione iter properant, quam ut me in Norvegiam comitentur. Quæ cum vulgus audivisset, oppido lætari regique pro dictis suis gratias agere. Tum vir quidam potens, ætate provectus, ex classiariis regiis, surgens ita locutus est: eum habemus præfectum nobis regem, qui viribus & artium peritia, magis tamen clementia et omnimoda naturali benevolentia alios reges longo post se intervallo relinquit; cujus etsi clemens benevolentia veniam nobis pro lubitu redeundi concedat, tamen decet nos hac potestate ita uti, ut fidum ei comitatum præstemus, neque eum deseramus, dum extra regnum suum est, præsertim cum fama ad aures nostras advolaverit, ei insidias occultas ab inimicis parari. Summa nostra laus est, illi tanto fortius adesse, si forte fuerit opus, quanto præstantiorem habemus principem, quam militum alii quiquam; quod in mentem nobis veniet, si accidet, quod absit, ut absentes eum amittamus; id quod perpetuum nobis dolorem et damnum irreparabile pariet, si tam infauste res cadet. Cujus orationem paucis assensu probantibus, digrediuntur milites **), rex classem solvi atque itineri signum tuba dari jussit, quo facto classiarii vela ventis dedere. Rex Olavus sexaginta naves duxit, Sigvaldius vero satrapa

*) *vàrkunna*, id. forma usitatiore, B. C. **) ad naves, add. B. rex omnesque milites ad naves abiere, C.

undecim, cum ex portu solverent. Memorat Haldor non-christianus, utrosque simul naves duxisse septuaginta et insuper unam, quando ab Vindlandia navigarunt. Ille sic canit:

Cum septies decem navibus
et una rex profectus est ab austro;
præstans columen ensium tingebat
gladios in prælio navali.
Dissuta gentis est virorum
concordia, cum satrapes poposcerat
Skanienses ad conventum, quo
congrederentur naves mari.*)

[*Astrida Olavo regi structas ei insidias aperit.*]

Cap. 246. Fertur Astrida, uxor Sigvaldii satrapæ, filia regis Burizlavi, ad regem Olavum venisse proxima nocte, antequam ex Vindlandia navigaret, de qua re inferius plura dicentur. Astrida regi claris argumentis indicavit, regem Danorum et regem Svionum et

---

*) Ordo: *Konúngr fór sunnan sjau tighum skeiða ok* [1]) *einu* [2]) (ɔ: skipi); *mætr ona* [3]) *a*) *meiðr rauð sverð at unnviggs morði. Sætt seggja ættar gekk sundr, þá er jarl hafði of krafða Skánúnga lagar fundar hún-hreina b*). Abest in S. F. Sk. [1]) *at* B., i. e. tantum septuaginta navibus. [2]) *einum*, var. l. Hkr., quam secutus est J. Olavius in Arte poet. Veter. Boreal., mutato *unnviggs* in *unnvigg*. [3]) var. l. Hkr. *onar*, in sing. In B. ambiguum est *Ona* an *Sua*. In C. vitio librarii excidit „*ok einu*" et proxime sequentes tres versus, nam legit: *Ona fór þá er húnlagar hreina.*

a) *onn*, inter gladii nomina recenset Edda, vel ut quidam volunt, inter partes gladii; cetera mihi vox ignota; hinc *ona meiðr*, pugnator, h. l. rex bellicosus. *b*) *lagarfundr*, conventus maritimus *húnhreina* (maclidum apicibus instructarum, ɔ: navium), i. e. prælium navium maritimum; regitur autem genitivus a præced. partic. *krafða*.

Eirikum satrapam insidias ei collocasse cum invicto exercitu, magna benevolentia regem orans, ne in insidias hostium suorum se præcipitaret. Rex vero reposuit: haudquaquam differam profectionem meam ob tales rumores, quos nesciam an veri sint; nam amicus meus Sigvaldius certiorem faciet me, si quas mihi paratas noverit insidias. Enimvero, quamvis vera esse quæ dicis perspectum haberem, tamen congressum cum inimicis meis non forem devitaturus, nam penes deum est, regnum dare cuicunque voluerit. Tum Astrida: itaque oratum te volo, ut quod ferre potero auxilium evadendi, si forte opus tibi fuerit, accipere non dedigneris. Accipiam, ait rex, si postulabit necessitas. Quibus dictis digressi sunt *).

(*Rex Olavus ex Vindlandia navigat.*)

Cap. 247. Quo die rex Olavus classem ex portu solvit, exiguus**) spirabat ventus, secundus tamen, cum naves longius a terra processissent; naves autem minores celeriore cursu in altum delatæ ventos secundos præceperunt. Satrapa vero Sigvaldius, qui prope regiam navem vehebatur, regios inclamans, se sequi jussit ducem: nota mihi sunt loca, inquit, ubi inter insulas perque freta profundius patet mare, quod vobis, qui majoribus navibus vehimini, necessarium est. Ita satrapa cum suis navibus præibat, rex cum majoribus navibus subsequebatur. Sigvaldio autem satrapæ insulam Svöldram accedente obvii venerunt homines, nave cursoria vecti, nuntiantes, exercitum regis Danorum et regis Svionum ibi in portu præjacente stare. Quare satrapa vela

*) postea non invicem visi, add. B. **) perquam placidus, B.

navium contrahi jussit, easque remis ad insulam lente propelli. Satrapa decem duxit naves, quas Olavo regi subsidio promiserat, si opus esset; undecima autem erat navis Vendica, qua vecti dicuntur milites Astridæ, regis filiæ, quæ navis longiore flexu haud procul a navi satrapæ ferebatur. Rex Olavus cum majoribus navibus ab austro vehebatur, quarum tum undecim habebat, ceteris omnibus in altum prælapsis. Qua de re ita Hallarsteinn:

Sagittæ rubefactor ausus est
octo et tres navés bellicas,
ultima vice, vento ferente secundo,
ad ostium Svöldræ applicare.
Longus Serpens per campum piscium
lapsus est; remos aulici torquebant;
decorus princeps clavum regebat.
Is regum potentissimus est.*)

Dani & *Sviones mirantur navium Norvegicarum magnitudinem.*

Cap. 248. Sveinn Danorum rex, Olavus Svionum rex et Eirikus satrapa cum toto suo exercitu ad insulam stabant, ut supra dictum est, cœlo tunc temporis sudo et sole splendente sereno; quare in insulam omnes escendunt principes, magna militum turba comitati. Qui cum viderent naves Norvegorum magna turba in altum provehi, admodum lætati sunt; nam milites murmurabant, quod ibi tam diu frustra

---

*) Ordo: *Aurrjóðr þorði beita útta ok þrinnum skeiðum efsta sinn at Svöldrar mynni; brýnn* 1) *byrr varð. Ormr hinn lángi skreið ölna vángh* 2); *hirð knúði árar; þrúðr* 3) *hilmir stýrði. Hann er ríkstr konúngmanna.* Abest in S.

1) *brýnt*, celeriter, F. Sk. jungendum cum *beita*. 2) *menn* F. *eh* Sk., sine commodo sensu. 3) *þrúð* B. C. quod refer ad *hirð*.

hæsissent, ut quidam jam desperaverint, regem Norvegicum illis obviam iturum. Jamque vident navem eximiæ magnitudinis & splendoris navigantem; qua visa, ambo reges dicunt: isthæc magna navis est, atque eximiæ pulcritudinis; hic Serpens longus est. Satrapa Eirikus respondet: non hunc esse longum Serpentem credo; majori enim et magnificentiore specie præbiturum se credo Serpentem; hæc tamen magna navis et pulcra est. Res erat, ut dixerat Satrapa; navis ista erat Styrkari de Gimsis. Post paulo vident aliam navem ferri, multo majorem et capite ornatam; tum rex Sveinn: hic credo labitur Serpens Longus; agite, naves nostras petamus, ne in occursum illis nimium tardemus. Respondet Eirikus satrapa: non hic, credo, Serpens longus est; tamen hæc navis bene ornata est. Verum quoque fuit, quod dixerat; navis ista erat Thorkelis Nefjæ (Nasonis), fratris Olavi regis, qua quidem ipse non vehebatur. Jamque vident magnam et pulcram navem navigantem: tum rex Sveinn: ecce nunc navis regia! Satrapa respondet: hæc sane magna navis et splendida est, multo tamen Serpens longus eximius magis est. Mox quarta navis ingentis magnitudinis subsequitur; quas duas naves ducebant Thorgeirr & Hyrningus, progeneri regis, ex Vikia; ipsi autem naves non gubernabant, nam ambo in Serpente longo fuerunt cum rege Olavo. Brevi temporis mora interjecta, quintam vident navem, ceteris quæ prænavigarant multo majorem; tum rex Sveinn ridens: jam, inquit, metuit Olavus Tryggvii filius, qui non audeat capita præferre, draconis sui insignia. Eirikus satrapa respondet: non hæc regia navis est; hanc probe novi, atque velum navis, quippe

alternis coloribus variegatum; hac navi vehitur Erlingus Skjalgi filius de Jadare; navigent isti; verum enim vobis dico, hac nave eos ferri viros, ut, si cum Olavo Tryggvii filio congredimur, melius nobis sit, navem adeo instructam in classe regia desiderari, quam ibi adesse; puto enim ipsum Erlingum celoci præesse. Tum Olavus, Svionum rex: cavendum, ne nimium extimescamus, prælio congredi cum Olavo Tryggvii filio, etsi magnam habeat navem; ea enim irreparabilis ignominia est, si hic cum invicto exercitu desidemus, illo extra insulam per publicos marium tractus navigante. Eirikus satrapa respondet: sinamus, domine! hanc navem, ut priores, in altum ferri; nam læta tibi atque vera refero, Olavum regem nondum esse prætervectum, cum quo sane confligendi facultas vobis hoc die dabitur; atque vero similius judico, quamvis nostrum quisque trium, qui hujus exercitus principes vocamur, numerosas copias huc contraxerimus, fore, ut, antequam hic exeat dies, is in nos impetus fiat, qui nos satis occupatos teneat, licet naves istæ, quæ jam præterlatæ sunt, prælio non adsint. Rem conjectura assecutus est Eirikus, nam ibi Erlingus celoce sua vectus, Olavum regem, affinem suum deseruit, ut illum nunquam postea conspiceret, multique item alii fortes viri amicique regis. Brevi vero interjecto tempore, postquam hæ quinque magnæ naves præternavigaverant et ante has tota classis minorum navigiorum, vident noscuntque navem Sigvaldii satrapæ, quæ illuc ad insulam deflectebat; deinde tres*) naves ferri conspexerunt, quarum una fuit ingens, capite instructa. Heic

*) quatuor, F.

rex Sveinn: jam homines ad naves festinent, hic enim nunc procedit Serpens Longus. Eirikus satrapa excepit: multæ sunt illis aliæ magnæ et splendidæ naves, præter Serpentem Longum, quarum paucæ adhuc prætervectæ sunt; quare paulisper nobis manendum est. Tum multi homines dixere: nunc apparet, inquiunt, nolle Eirikum cum Olavo Tryggvii filio confligere, neque necem patris sui ulcisci audere; quæ tanta ignominia est, ut fama toto orbe celebratum iri crediderimus, si hic tantis cum copiis desidemus, dum Norvegiæ rex, exiguo hominum manipulo, si cum nostro exercitu comparatur *), stipatus, nos prætervectus in altum pertendit. Quibus dictis Eirikus satrapa ira valde commotus, universos ad naves ire jussit: verum putaverim, inquit, quamvis vos Dani & Sveci animi imbecillitatem exprobratis mihi, fore, antequam sol hoc vespere in mare occidat, ut vos utrosque non minus capiat pugnandi tædium, quàm me meosque commilitones**). Descendentes in littus quatuor conspiciunt naves ingentes, quarum una fuit draco ingens †), auro ornatus. Tum multi dixerunt, satrapam vera locutum, nam heic fertur Serpens Longus, inquiunt, navis utique mirificæ magnitudinis et pulcritudinis, atque credibile est, nullam navem longam, huic pulcritudine et magnitudine parem, in Septemtrione factam esse, neque mirum, late fama celebrari regem, cujus tanta fuit magnificentia, ut res tam pretiosas faciendas curaverit.

*) *við her vorn at jafna*] *um her vârn*, exercitum nostrum (prætervectus) B. **) neque vos victoriam de Olavo Tryggvii filio reportabitis, si ei cum solis vobis res erit, add. B. †) multo (auro), B.

Tum rex Sveinn surgens fatus est: hac vespera excelsum me vehet Serpens, ductoremque sentiet. Cui Eirikus satrapa: si vel rex Olavus navem non majorem haberet, quam hanc, quam nunc videmus, eam tamen illi rex Sveinn cum solo Danorum exercitu nunquam foret extorsurus. Naves autem istæ ingentes, capitibus instructæ, quas pro Serpente longo habuerant, fuere, prior quidem Grus, posterior Serpens brevis. Nunc universi ad naves confluere, tentoriaque navalia raptim deponere, principes exercitum ad prælium instruere; dicuntur sortibus jactis constituisse, qui eorum primus ipsam navem regiam, Serpentem Longum, aggrederetur, primamque sortem exiisse Sveinis Danorum regis, secundam Olavi Sviorum regis, postremam Eiriki Satrapæ, si opus esset ejus opera; singuli eorum, quas suo quisque cum exercitu vinceret et propugnatoribus denudaret, navibus regis Olavi potirentur. Dum vero principes hæc, quæ dicta sunt, inter se colloquebantur, tres naves vident eximiæ magnitudinis, quartamque postremam, in cujus prora ingens draconis caput exstare omnes conspicati sunt, tam splendide ornatum ac si solido auro constaret, cujus fulgore mare late coruscabat, sole resplendente; quam homines conspicati, demirabantur navis longitudinem, nam aliquantum temporis interjectum est, postquam proram conspexerant, donec puppis in conspectum prodiret; tum cognovere omnes, neque negabat quisquam, hunc esse Serpentem Longum. Quo viso, obmutuere multi, vulgo autem jam tum metus & pavor pectora occupavit; quod utique non mirum fuit, nam ingens illa navis magno hominum numero mortem af-

ferebat. Tum Eirikus satrapa: eximia hæc navis decora atque digna est tali rege, qualis est Olavus Tryggvii filius, de quo vere prædicatur, eum tantum aliis regibus antecellere, quantum Serpens Longus aliis navibus præstet.

Pugna Svöldrica.

Cap. 249. Cum Sigvaldius Satrapa ac sui vela demiserant et naves ad insulam remis propellebant, Thorkell Dydrill ductor Gruis, aliique navium rectores, qui eum sequebantur, cum viderent satrapam naves suas ad insulam deflectere, ipsi quoque, demissis velis, eum remigio subsecuti sunt. Thorkell Sigvaldium satrapam inclamans, quærit, cur non vela daret? Satrapa ostendit, se adventum regis exspectare velle: vero enim simile est, inquit, nos ab hostibus circumventos esse. Navium igitur cursum sistunt, donec Thorkell Nefja cum Serpente brevi adesset, et quatuor eum comitatæ naves, quibus cum eadem res est relata, etiam illi, velis contractis, navium cursum inhibent, adventum Olavi regis exspectantes. Classis autem regum (adversariorum) in interiore portu stabat, quare conspici non potuit, quantus esset hostium exercitus. Cum autem rex Olavus ex interiore sinu*) ad insulam navigaret, videns suos demissis velis adventum suum exspectare, navem a latere, qua spirabat ventus, direxit, eosque interrogavit, curni navigarent; illi indicant regi, hostilem exercitum illis insidiari, rogantes, ut fuga saluti consuleret. Quæ cum afferrent, rex surgens celsa in puppi, suis loquitur: velum quam citissime demittite, alii remos ab lateribus ex-

*) ab austro, B.

tendant, cursumque navis inhibeant; lubens confligere malo potius quam fugere; hucusque nunquam in prælio terga dedi, deus vitæ meæ consulat, nunquam vero fugam capessam, is enim non justus est rex, qui præ timore ab hostibus fugit. Hujus rei meminit Hallfredus:

Præclarus fugientium stator
prior nunquam cedere solitus est;
potius animi fortitudo fuit
accepta defensori militum.*)

Regis imperio mox obtemperatum; Serpens ceteras naves præterlapsus est**), alias autem naves classiarii remis propulere. Tum quoque ab insula totus regum exercitus classem remis prodigebat, quorum principes magno affecti sunt gaudio, cum viderent Olavum regem insidiis suis circumventum. Cum vero rex Olavus Tryggvii filius suique omnes mare propinquum viderent adversariorum bellicis navibus passim tectum, regem allocutus est Thorkell Dydrill, vir sapiens et fortis, avunculus ejus: domine! inquit, tantæ hostium multitudini impares sumus, quare vela in altum dantes ceteram classem cursu persequamur; quæ res bene succedet, dum inimici nostri prælio se apparant; nemini enim ignaviæ vertendum, quod sibi suoque exercitui consulat. Rex Ola-

*) Ordo: *Frægr flugþverrir* [1]) *a*) *nam aldregi vægja furri; heldr lèt hauka skyldir* [2]) *b*) *hugrekki sèr þekka.* Abest in C. S.

[1]) *fylg fyra*, sine sensu, Sk. [2]) *beitir*, (accipitres) venatum emittens, Sk.

a) verti quoque potest, fugere nescius. *b*) *skyldir* (vel forte rectius *skildir*, a *skjöldr*), qui clypeo munit, tegit; tum *haukar* de militibus, ut alias sæpius.

**) *framhjá*] *framfrá*, ante ceteras elapsus est, B.

vus alta voce respondit: conjungite naves, et vos prælio parate, gladiosque educite, nostri milites de fuga ne cogitent. Hanc rem memorat Hallfredus Difficilis-poeta:

Oportet memorare dictum,
quod regem virtute cluentem
protulisse ferunt in armorum rixa
viris cum hoste certantibus.
Exactor militaris fidei
suos juvenes vetuit fugam
meditari; vivunt dicta fortiter
principis, populo amici.*)

Rex Olavus, signo tuba dato, undecim quas secum ibi habuit naves jungi jussit; in media acie regia navis stetit, cui ad latus alterum jungebatur Serpens brevis, ad alterum Grus, ceteræque quaternæ naves [1]) ab utroque deinceps latere. Quæ manus, etsi magnis navibus veheretur, exiguus erat hominum manipulus præ invicto illo exercitu, quem habuerunt adversarii. Nunc ille, uti par erat credere, exercitum suum desideravit. Multorum enim prudentium virorum sermo est, regem Olavum brevi victoriam ab adversariis suis reportaturum fuisse, si ibi tum adfuissent quinque **)

*) Ordo: *Geta* [1]) *skal þess máls, er menn kváðu dáðöflgan gram mæla við dólgafángs drengi at vopna sennu. Hnekkir hertrygðar* [2]) *bað-a* [3]) *sína* [4]) *rekka hyggja á flótta. þróttar orð þess þjóðar sessa* [5]) *lifa.* Ignorant hanc stropham C. S.

[1]) *gæta*, observare, B. [2]) *hratt ygðar* B. sensu cassum. *hertygðar*, Hkr. quod conjectura videtur, ab *hertogi*, dux, itaque exercitus, vel munus ducis. *hnekkir hertrygðar*, intellexi eum qui in exploranda fide milJtum diligens est et severus, improbosque rejicit. [3]) sic Hkr., quod et nexus flagitat. *baðu*, A. B. F. Sk. [4]) sic Hkr. Sk. *sinna* A. prave. [5]) *þjóðar hnossa*, F. *þjóðer hnossa*, Sk. dub.

**) parvæ, adds B. [2]) sex, B.

illæ magnæ naves, quarum supra mentio facta, totaque ea classis, quæ ab eo navigaverat*), quæque tot fortes viros vehebat, cum tres principes numerosissimis copiis comitati tam paucas naves, quas habuit, nonnisi summo negotio devincere possent. Meminit Hallfredus, Olavum regem desiderasse copias, quæ ab eo navigaverant, et hoc prælium magnam ei gloriam peperisse, his verbis:

Ibi certo regem, qui commisit prælium,
credo amisisse multorum nimis
Thrandorum militum auxilium;
permulta gens conjecit se in fugam.
Rex strenuus cum regibus duobus
et tertio Satrapa prælium
commisit; moris est præclari,
talia commemorare facta.**)

Milites regis Olavi naves, ut jusserat, conjunxerunt. Rex autem videns, eos proras jungere Serpentis longi & Serpentis brevis, alta voce

---

*) cum eo navigaverat ab Norvegia, B.

**) Ordo: *þar hykk* [1]) *víst gram þann, er framdi gunni mistu* [2]) *a) til mjök gengis þrænzkra* [3]) *drengja; mörg drótt kom á flótta. Næfr b) allvaldr vá einn við tvá snjalla jöfra ok jarl inn* [4]) *þriðja; frægr siðr* [5]) *er at segja til slíks.* Abest hæc stropha a C. S.

[1]) *hygg*, id. B.; *hyggiumst* pro *hykk víst*, Sk. [2]) sic B. Hkr. Sk.; *misti* A., quod cum constructione non convenit. [3]) *kænskra* B. prave, ut puto. [4]) sic scripsi divisim, A. *jarlinn*, una voce; *jarl hinn*, Hkr. Sk. [5]) *síðar*, quod, si *frægr* mutatur in *frægt* sec. var. lect. Hkr. D., bonum fundit sensum: *frægt er at segja til slíks síðar*, præclarum est, talem virtutem (agendi rationem) commemorare.

a) de forma *mistu* alibi quædam annotavi. *b*) *næfr* id. q. *knæfr*, *knár*, (a *kná*, posse, callere), strenuus, it. peritus, callidus; in voce compos. occurrit Edd. Sn. p. 202 *orðnæfr*, facetus in dictis.

clamavit: magnam illám navem longius provehite; nolo in hoc exercitu omnium postremus esse militum meorum, ubi prælium inceperit. Tum Ulfus Rufus, signifer et proreta regis: si eo usque longius ante cæteras naves promovendus est Serpens, quo ipse cæteris est major et longior, difficilis orietur labor circa loca proræ proxima. Rex reposuit: ideo Serpentem aliis navibus longiorem curavi fabricandum, ut eo audacius in præliis promoveretur, et facile conspicuus esset tam inter præliandum quam navigandum; verum tum ego nesciebam, futurum, ut proretam et rufum et timidum haberem. Ulfus respondet: cave, o rex! ne tu magis tergum vertas, celsam puppim defendens, quam ego proram. Rex arcum manu tenuit, sagittam nervo applicuit, et in Ulfum vertit; tum Ulfus: noli me jaculari, domine! eo potius sagittam emitte, quo opus est magis, hoc est in inimicos tuos; tibi enim operor, quicquid facio; fieri potest, antequam dies in vesperum declinaverit, ut haud nimius tibi videatur militum tuorum numerus. Rex sagittam recepit, neque emisit. Qui dum hæc inter se colloquebantur, viderunt milites regii cursoriam Vendicam, quæ hoc die ab austro plerumque sola sibi navigaverat, tanta celeritate ad Serpentem pone celsam puppim ferri, vix ut oculis animadverti posset; tum vir quidam in prora surgens cum rege colloquebatur peregrino sermone, cui rex item respondebat sermone usus, quem Norvegi non intellexerunt. Qui cum brevi collocuti fuissent, illi navigium remis ad terram propulerunt, ibique in ancoris tenuerunt. Regiis militibus, quærentibus, quinam essent ignoti illi homines, qui cum eo collocuti fuissent? rex respondit: hi homines fuerunt mihi noti ex Vindlandia.

Instructæ acies Danorum et Svionum.

Cap. 250. Rex Olavus in celsa puppi Serpentis stetit, et super alios eminebat: inauratum gestavit clypeum, galeamque auro illitam, supra alios omnes longe conspicuus, rubram tunicam brevem bombycinam loricæ superinduerat. Conspicatus autem rex Olavus copias adversariorum in manipulos dividi, horumque principibus vexilla præferri, suos interrogavit: quis dux est copiarum e regione constitutarum? Respondentibus, Sveinem regem esse cum Danorum exercitu: haud, inquit, molles atque imbelles illos metuimus; non enim Danis magis animus inest, quam capris sylvestribus; nunquam Dani victoriam ab Norvegis retulerunt, neque referent a nobis hodie. Quis vero dux signa sequitur, quæ deinceps a dextra sunt? Responsum est, ibi regem esse Olavum Svethicum cum Svionum copiis. Rex: facilius et jucundius Svionibus videbitur, domi sedere, paterasque cruoris sacrificalis lambere, quam vestra in Serpente Longo tela hodie subire; quare spero, non opus esse, ut Sviones metuamus hippophagos. Quorum vero sunt ingentes istæ naves, quæ ab exteriore latere Danorum sunt constitutæ? Ibi est, inquiunt, Eirikus Satrapa, Hakonis filius. Tum rex Olavus: sane quam nobiles viros in hoc exercitu contra nos opposuerunt. Eirikus autem Satrapa justas, credo, sibi habere videtur causas nos aggrediendi; a cujus copiis acre nobis certamen exspectandum. Norvegi enim sunt, ut nos sumus*). Posthæc reges et Satrapa

*) Hic B. inserit: Thyria regina, videns apparatum prælii, magna affici tristitia occepit. Cui rex Olavus: nunc non est, quod plores, inquit; jam enim possessiones recepisti tuas, quæ tibi

naves hosti admovere. Jam vero ita refert Snorrius Sturlæ filius et plerique alii, Sveinem, Danorum regem, primum copias suas Serpenti Longo et maximis navibus Olavi regis admovisse. Verum Hallarsteinn dicit in bimetro*) illo carmine intercalato de rege Olavo, Olavum

in Vindlandia fuerunt; hodie vero res tuas ab Sveine fratre tuo exigam, quod me sæpius rogasti. Tum reginam sub foros deduxit eique locum ibi apparari fecit. Sigurdum deinde episcopum oravit, ut ei operam daret. *) *tvískældu*] *tvískeldu* scribit A. Cum hæc vox difficultatem mihi crearet, in metri genus, quo utitur Hallarsteinn, diligentius inquirendum duxi, quod mixtum esse deprehendi binis metri generibus, quæ Edda vocat *skjálfhendt* (tremulum) et *tvískelft* (bitremulum), quorum rationem, Edda duce, mox exemplis illustrabo; scilicet quædam integræ strophæ sunt tremulæ, aliæ bitremulæ, interdum versus ejusdem strophæ alii sunt tremuli, alii bitremuli; prævalere tamen numero deprehendi versus tremulos. Hinc mihi vero simillimum videtur, lectionem *tvískældr* veriorem esse, et significare: duplici metri genere constantem (quod brevitatis ergo bimetrum reddidi), nempe ex tremulo et bitremulo, vocemque compositam esse ex *tví* & *skálda*, qs. duplici modo carmen facere, itaque in lectione Cod. A. *tvískeldr*, *e* positum esse pro ę (ɔ: *æ*). In Lexico islandico B. Haldoris hæc vox, ut puto, scribitur *tvískefld drápa*, ode duplicata, a *skafl*, quæ lectio, atque adeo significatus et origo, dubia videtur. In mentem mihi primo venit, lectionem Cod. A. *tvískeldr*, secundum pronunciationem, positam esse pro *tvískelfdr*, eliso *f*, sed hanc sententiam missam postea feci, cum altera illa mihi aptior videretur. Hactenus de lectione vocis *tvískældr*, ejusque significatu et origine; restat, ut de duobus metri generibus, quæ h. l. indigitantur, nempe tremulo et bitremulo, nonnulla afferam. Metrum tremulum (*skjálfhendt*), teste Edda Snorriana (ed. Erasm. Rask, Holmiæ 1818, pag. 245, §. 111), primus invenit Veilius (al. Thorvaldus Veilius, forte idem qui memoratur hujus historiæ cap. 216), qui naufragio facto, algente cœlo in scopulo quodam excubans, afflictis rebus consonantiam metricam accomodavit, et adductis litteris metricis servis, diductis vero syllabis metricis imparibus, duobusque positis ab

Svethicum primum copias contra Olavum Tryggvii filium admovisse, deinde vero Sveinem Danorum regem. Sic Snorrius refert, Sveinem regem naves suas Serpenti longo applicuisse, Olavum vero Svethicum remotius proras navium advertisse extremæ navi Olavi Tryggvii filii, ex altera autem parte Eirikum Satrapam. Satrapa navem bellicam duxit immanis magni-

initio monosyllabis, metrum hæsitabundum reddidit, quod inde tremulum appellatum est. Exiguum illud discrimen, quod interest inter metrum tremulum et bitremulum, ob oculos ponit Edda, pag. 242 §. 104, quem locum ita verto: „Hoc metrum „bitremulum est: — Heic primo et tertio versui (ɔ: versibus im„paribus) inest id, quod variationem metrorum efficit; nempe „litteræ metricæ servæ tam prope constant, ut una tantum syl„laba interjecta invicem absint: hæ litteræ servæ metrum tre„mulum efficiunt, quarum prior in initio versus est; syllabæ „vero metricæ (ɔ: impares) quam longissime invicem distant. „Sin vero in syllabam, quæ primæ est proxima, syllaba me„trica prior incidat, metrum tremulum ultro se offert." Illustrabo rem ex stropha, quæ in hoc capite quarta, totaque bitremula est: *Straung varđ stálin súngu* &c. Hic bina *s* (sequente *t*) in vocibus *straung*, *stálin*, litteræ metricæ servæ sunt, inter quas una tantum syllaba *varđ* intercedit; sic in tertio versu bina *g* in *gramr*, *gjörđist*, intercedente *skaut*, et sic in ceteris imparibus versibus. Hic litterarum metricarum situs metro tremulo et bitremulo communis est. Syllabæ metricæ sunt h. l. *straung — súng (u)*, *gramr — rimm (u)* &c. ɔ: prima et penultima syllaba versus; hoc proprium est metro bitremulo. Nam in metro tremulo, syllaba metrica prior incidit in syllabam, quæ litteras metricas servas intercedit. Hinc fit, ut in metro bitremulo syllaba metrica prior in eandem vocem incidat, in qua prior est littera metrica serva, unde nomen bitremuli venisse videtur. Exemplum metri tremuli peti potest ex hujus capitis stropha tertia, quæ tota tremula est: *Aurbragđs ærir lógđu*, in quo alternis sibi succedunt, primo littera metrica prior, deinde syllaba metrica prior, tum littera metrica posterior, denique syllaba metrica posterior, quod ex supra dictis sequitur.

tudinis, qua in expeditionibus piraticis vehi consveverat, cujus summa ora, ab utraque proræ parte, barba munita erat, sed infra barbam crassa fuit lamina ferrea, quæ oram latitudine æquabat, et in mare usque pertinebat; ideo hæc navis Jarnbardius (ferreæ oræ) dicta est, et omnes naves firmitate superabat. Tum classicum cani cœptum, clamorque bellicus sublatus, acreque ortum est prælium. Sigvaldius satrapa naves suas extra classem ferri jussit, necdum eas ad prælium duxit, cujus itaque in hoc prælio exigua fit mentio. Attamen sic dicit Skulius Thorsteinis filius, qui Eiriki satrapæ comes erat:

Secutus sum hostem Frisiorum
Sigvaldiumque; (juvenis nactus sum
decus perenne, ubi sonuere tela;
nunc sentiunt viri me senescere),
ubi tulimus cruentum
tigillum vulneris in strepitu galearum
adversus bellicosum heroa, in australi
regione, ante Svöldræ ostium.*)

Fuit hæc pugna acerrima; emissæ primo sagittæ tam arcubus e latere instructis, quam manuariis, deinde hastæ et tela pennata**); in quo prælio rex Olavus omnium fortissime rem

---

*) Ordo: *Ek fylgda Frìsa dólgi a) ok Sigvalda, (ek fèkk aldrbót, þar er spjörr súngu; nú finnr* [1]) *öld, at ek eldumst), þar er bárum* [2]) *roðinn sárlauk* [3]) *í dyn hjálma til móts við málmþings mæian* [4]), *sunnr fur* [5]) *Svöldrar mynni.* Abest in C. S. [1]) *fiðr*, id. Hkr. OTr. c. 123. [2]) *báru*, id., eliso *m*, Sk. [3]) *sárlauks*, in gen., Sk. [4]) *mæti*, occursorem i. e. frequentantem (conventum gladiorum) Hkr. [5]) *frá*, ab australi parte, Sk.

a) intelligitur Erikus Satrapa, ob prælia cum Frisiis commissa.

**) de qua voce adi Speculum Regale.

essisse dicitur. Adstipulatur Hallfredus Difficilis-poeta in carmine de Olavo:

Desæviente nondum jactu telorum,
jam comminutores clypeorum
hastas emiserunt, sagittis
celeriter per aëra lapsis.
Fama tulit, dominum meum,
ubique notum, strenuissime
progressum esse in conflictu
metallorum a parte maris australi.*)

Meminit Hallarstein**), Sveinem regem sexaginta naves admovisse Olavo regi Tryggvii filio, postquam Olavus Svethicus prius contra cognominem suum pugnaverat et cum copiis suis terga verterat, his usus verbis:

Volantium sagittarum ministri,
vice altera, sex decades navium
Serpenti applicuere; atrox fuit
conflictus tabularum Göndulæ.
Satellites cadebant, ubi Danicus
exercitus carum oppugnavit principem;
cecidere multi, clangebant corvi.
Is regum potentissimus est. †)

---

*) Ordo: *Brodda flaug var litt hept, áðr bauga brjótendr skyti spjótum; örvar liðu fram gjörva á lopti. Hitt var orð, at minn hvarkunnr*[1]*) drottinn sótti mest harðast fram í málma gnaustan*[2]*) fur*[3]*) sunnan lög.* Hæc stropha abest ab S.
[1]) *hvarkunni*, term. determ. Sk. [2]) *gnostu*, id. Sk. [3]) *við*, juxta, B.

**) hoc loco margini membranæ A adscriptum erat: *hèr var or blað*, ɔ: deerat hic unum folium; quo librarius significavit, apographum, quod transscripsit, mancum fuisse. Itaque hinc usque ad signum textus sequitur Cod. B.

†) Ordo: *Avrbragðs ærir a) lögðu annat sinn sex tigum flausta*[1]*) at linna; göndlar borða gnaust b) var grimt*[2]*). Hirð-féll, þar er danskr herr sótti dýran harra; mörg*[3]*) drótt hnè, hrafnar gullu. Hann er ríkstr konúngmanna.* Hæc stropha proxi-

Milites Sveinis regis proras navium quam confertissimas adplicuerunt utrique Serpentis longi lateri, qui ante ceteras naves Olavi regis multo prominebat, item quoque Dani *) fortiter aggressi sunt Serpentem Brevem et Gruem; tum acerrima pugna fuit, multorumque cæde nobilis; universi anterioris navis propugnatores in Serpente cominus rem gerebant, quibus quidem facultas erat, ipse autem Olavus rex et puppis defensores sagittas ex arcubus et levia missilia emisere, Danosque quam creberrime interfecerunt, quosdam vero vulneraverunt. Quam rem testatur Hallarsteinn:

Firma regii vexilli pertica
ferebatur; gladii sonuere; rex
tela misit; grassabatur pugna
atrox in longum Serpentem.
Strenuus exercitus diserti
Norvegiæ custodis haudquaquam agmina
Jotorum vulnerare noluit.
Olavus sub solis via.**)

---

meque sequentes tredecim absunt ab A. & S., textus in his sequitur B.

¹) *tomdust þar flaustra*, pro *sex tigum flausta* Sk. ²) *grjótvarg*, contra metrum, Sk. In textu aptius ad metrum foret *varð*. ³) *mörk* Sk.

a) *avrbragð*, motus sagittæ, jaculatio; *ærr*, id. q. *úrr*, minister, ministri jaculationis, sunt pugnatores. b) conflictus clypeorum, est pugna.

*) Sviones, B.

**) Ordo: *Sterklig staung* ¹) *jöfurs merkis* ²) *reið* ³); *stálin sungu a)*; *grámr skaut*; *rimmu* ⁴) *gángr gerðist á orminn lánga. Nýtr herr orðprúðs* ⁵) *Noregs gætiss var-a* ⁶) *nærr trauðr at særa Jóta ferðir. Oláfr und veg sólar.* Abest in A. S.
¹) sic C. Sk.; *straung* B. vide *a*. ²) ita Sk.; *merki* B. ³) sic C. F. Sk.; *varð* B. vide *a*. ⁴) *snemma*, mature, cito, F. Sk. ⁵) ita C. Sk. *orðprúð* B, quæ vox nihil habet, quo refe-

Quamvis autem Sveinn rex cum sexaginta navibus hoc in impetu strenuissime*) Norvegos oppugnaret, tamen universus quoque Danorum et Svionum exercitus assidue eos telis eminus fatigabat, adversus quos rex Olavus copiæque suæ magna cum laude se tutabantur, suis tamen hoc impetu cadentibus. Qua de re sic Hallfredus:

Exercitus numerosus fecit impetum,
periculis objectus; sed strenuus
princeps æquoreum jumentum
a Danis defendit galeæ spiculis.
Accepi grave damnum, eo quod
complures amici, mihi cari,
occubuere ibidem cum illo
rectore pontigradi caballi.**)

Rex Olavus audacter rem gerebat, quam plurimum sagittas arcu aut jacula manualia emittens; cum vero impugnatio adversus Serpen-

ratur. [6]) sic dedi; *var á* B.; *var-at* C, bene; *ótrauðr var*, volens fuit. Sk. eod. sensu, sed situ vocum, auribus ingratissimo.

a) Ex lectionibus B. hic ordo & sensus elicitur: *Straung stálin sungu; varð sterklig jöfurs merki*, ɔ: severa (dura) metalla sonuere; facta sunt firma regis vexilla, i. e. vexilla regis inter acerrimam pugnam loco moveri nequiverunt. De anomala constructione, qua verbum in sing. ponitur cum subjecto plur. num., supra aliquid attuli.

*) Serpentem et, add. C.

**) Ordo: *Hundmargr herr sótti, þar er hætti; en harðfengr hilmir varði Dönum sunda drasil hjálmspjótum* [1]). *Ek hlaut* [2]) *meir mein af því, at* [3]) *minir fleiri hollvinir fèllu þar með þeim þolli geyma skævaðar.* Abest in A. S.

[1]) *hjálmsprotum*, id. C. Sk. [2]) *hlutu*, acceperunt, pro *hlaut ek*, hoc ordine: *minir hollv. fèllu þ. m. þeim þolli g. skæv.; fleiri hlutu mein af því*, plures damnum ex eo acceperunt (ɔ: quam ego). [3]) *at* omitt. C. Sk.

tem increbuerat, rex procedens rem cominus gessit, et multorum hominum capita ense discidit. Cujus rei meminit Hallfredus:

Lustrator militum, in australi regione,
pugnatoribus inclytis gladio
dissecuit stipitem comæ durum;
pervasit is (furens) per navium foros.
Rex calluit in pugna vulnerare
vivam carnem loricatam;
multi super tenui gladio
pugnatorum jacuere cæsi.*)

---

*) Ordo: *Herskerðir a) klauf harðan svarðar stofn kunnum elduiðum b) sunnr c) með sverði; hann gekk (reiðr* [1]*) of skeiðar. Gramr* [2]*) kunni d) rá-sárka barkaþ hold at gunni; margr gunnþings heggr lá of höggvinn á þunnum hjör.* Abest in A. S. Sk.

[1]) hanc vocem ipse addidi, uncisque inclusi; in Codd. vacuum spatium voci erat relictum. [2]) Posterius hemistichium exstat in Edd. Snorr. mscr. his verbis: *þat er sárkat er roðit er, sem Hallfröðr kvað: kunni gramr at gunni Gunnþinga járnmunnum (margr lá herr um höggvinn) Holl barkat rá sárka*, i. e. *sárkat* dicitur, quòd rubuit, teste Hallfrödo: novit rex in prælio ferreis gladiorum rostris (militum multi jacuere cæsi) carnem loricatam vivam rubefacere.

a) *herskerðir* bifariam intelligi potest: 1o. minuens, delens exercitum, nempe hostium, i. e. præliator. 2o. lustrans exercitum, imperator, dux, ut adeo *herskerðir* idem valeat ac *herskorðuðr* et *herskorðandi*, OH. c. 74 str. 1. Har. Severi c. 5 str. 1. a phrasi, *at skora lið*, lustrare exercitum. *b*) *elduiðr*, pugnator, ab *eldr*, ignis, it. poetice, gladius. Sic *eldr* absolute ponitur pro gladio Orkn. c. 22, str. 4, ubi *eldhríð*, procella ensis, pugna, et Orkn. c. 66, str. 1. *eldi firðr*, inermis, id. q. in prosa *slippr*. *c*) jungi quoque possunt, *klauf sunnr*, dissecuit, ut *sunnr* sit pro *sundr*, ut *sunnu* pro *sundu*. *d*) *barkaðr*, cortice tectus, i. e. loricatus, cfr. supra *barklaust birki* P. 1. p. 130 (Text isl.) *Sárka*, proprie est saucium facere, vulnerare, a *sár*, vulnus, ut *saurga*, contaminare, a *saur*, sordes. *Rá-sárka*, crudum

Dani in oppugnando magnas experti sunt difficultates, nam anterioris navis custodes ex classiariis Serpentis longi, nec non proretæ Serpentis brevis et Gruis, injectis in navem Sveinis regis ancoris et manibus ferreis, cum tela deorsum haberent ingerenda, quippe qui navibus veherentur multo majoribus & altioribus, omnes Danorum naves, quas tenere potuerunt, defensoribus nudarunt; rex vero Sveinn et quicquid elabi potuit militum ejus, in alias naves profugerunt, et deinde defessi et vulnerati extra teli jactum se receperunt; atque sic exiit pugna adversus hunc exercitum, quemadmodum conjectaverat rex Olavus Tryggvii filius, ut Dani ex Norvegis victoriam non reportarent; Qua de re ita Hallarsteinn:

Conflictus, densis infestus telis,
Svenoni cessit infeliciter;
virorum audivi manavisse vulnera;
capessivere Dani præcipitem fugam.*)

Sic refert Snorrius Sturlæ filius, Olavum Svecum vicissim classem suam admovisse, ubi Sveinn rex recesserat; heic denuo pugna atrocissima oppugnatioque acerrima incrudescere, ingentes fragores ingeminare maximusque clamor, hortatione virorum crepituque armorum, telis collidentibus. Rex Olavus summa fortitudine se tutatus est, suis eum strenuissime comitantibus. Quam in rem ita Hallarsteinn:

Tumultuosæ cædis stridor vehemens
circa occisorem Vendorum exstitit

(i. e. vivum) vulnerare. *gunnþing*, in sing. conventus bellonæ, prælium; in plur. ornatus, instrumenta ad pugnam pertinentia, arma v. armatura. *heggr*, v. supra P. 1. p. 28, (Text isl.)

*) hæc semistropha abest in A. S.

sub circulorum camera; id significo;
sonuere volantia tela.
Ferarum amicus sustinuit
multum impetum in duro militum
conflictu, sed virorum copiæ
rhedas vastavere marinas.*)

Hallarsteinn testatur, Sviones quindecim navibus Serpentem longum oppugnasse, acremque impetum fecisse, quippe recentes et indefessos, Norvegos autem strenue se defendisse, multos interfecisse, quosdam vero vulneravisse. Sic ille:

---

*) Ordo: *Rammr vigstyrs* 1) a) *rymr* 2) *varð um* 3) *Vinda myrði* 4) *und randa* 5) *himni; en þat lýsek; spjör knáttu glymja. Vargholir stóðst marga þrimu* 6) *við* 7) *harðan* 8) *hirðar* 9) *hinn-vegg* 10) b), *en* 11) *fjöld seggja vælte* 12) *veðins reyðar* 13). Hanc stropham ignorant A. S.

1) *vigskýrs* F. C. Sk. i. e. clypei militaris, a *víg* & *skýrr* (in Edd. Sn. mscr. scribitur *skirr*) clypeus, qs. splendidus in pugna. *vigskýs*, nubis bellicæ, ɔ: clypei; Exscriptum carminum historiæ Ol. Trygv., optime. 2) *reynir*, tentator (ɔ: pugnator), vel sorbus (i. e. gladius) Sk. contra metrum. 3) *verðum* F.; *vordum* Sk. corrupte. 4) *myrðir*, id. Sk. 5) *randar*, circuli C. Sk. svavius, ut mihi videtur. 6) *þrim* Sk. 7) *var* C, male, ut videtur, intellectis siglis. 8) *hardir* Sk. 9) *hirðir*, custos, Exscr. ɔ: *hirðir viðiss velti-reyðar*, custos jactabundæ æquoris rhedæ (navis), imperator. 10) *hnit-vegg* F. Sk. tempestatem conflictus, impetum pugnæ, vel parietem conflictus, clypeum (ɔ: prætendens sibi). 11) *med* Sk. multis copiis stipatus. 12) *velti* Sk. id. q. *veltir*, afflictor, victor, ut *vísi* pro *visir*. 13) *meiðar*, ligni, id. Sk. C.

a) *vígstyrr*, pugna cædibus foeda, vel potius tumultus pugnæ, a *styrr*, tumultus, turba. Forte melius junxerim, *spjör knáttu glymja um Vinda myrði*, sonuere tela circa Vend. occ. b) in textu retinui *hinn-vegg*, quod voculam *hinn* depravatum putavi ex *hvin*, *hvin-veggr*, stridens tempestas, aut ex *hnit*.

Missores galeæ lunarum
in regem concitarunt quindecim
equos piratæ subdiales.
Olavus sub via solis.*)

viones similem Danis fortunam experti sunt, Iordmanni enim naves eorum manibus ferreis t ancoris retinuerunt, earumque quas assecuti unt, propugnatoribus nudarunt; quorum glaii omnibus Svionibus, quibus ictus inferre pouere, easdem indixerunt leges; teste Hallfredo:

Belluæ teguminum militarium,
necem viris parantes, circuli
cratibus indixere leges ferreas;
brevi duravit vita hominum.**)

) Ordo: *Fleygjendr fjörniss múna a) rendu fimtán úti* [1]) *blavkkum Ekkils b) at gram. Ólafr und veg sólar.* Abest in A. S.

[1]) *ýti* F. C. *iti* Sk.; vel eod. sens., vel ab *at ota*; *etja*, concitare, id. q. *etju hestr*, equus curulis.

a) i. e. pugnatores, non qui abjiciunt clypeos, sed qui vel clypeis se tegere non curant, vel hostes clypeis infestis repellunt, ut de Camillo refert Livius Libr. 5, cap. 47. *b*) *ekkill*, piratæ nomen. *útiblakkr* equus, qui per hiemem non stabulat, sed sub dio pascitur; h. l. intelliguntur naves bellicæ.

*) Ordo: *hlífa gúlkn* [1]) *a*), *gnóg til gumna feigðar, sögðu upp lögðiss* [2]) *lög b) við randar búlku* [3]); *líf* (var) *c*) *skjótt firum.* Abest in A. S.

[1]) *gúlku* Sk. prave. [2]) *lögðar* F. *logðar* Sk. obsc. [3]) *bálka*, id. Sk.

a) *gúlkn*, sphinx, vide Gloss. Njalæ; h. l. et alibi de re, quæ alii damnum adfert, itaque *hlífa gúlkn*, noxæ armorum defensoriorum, sunt gladii. *b*) i. e. sæviebant in scuta, bellum indicebant scutis; *lögðir*, gladius, *lögðis lög*, leges gladii, p[illegible]a, vel leges ferreæ, duræ, atque proinde, vis illata. In prosa sensus hujus semistrophæ his verbis exprimitur: *Sögðu sverð þeirra ein lög öllum Svíum, er þau til náðu*, ɔ: eorum enses omnibus Svecis, quos quidem

Quare Sviones pertæsum est, certamen diutius eo loco sustinere, ubi rex Olavus Tryggvii filius cum delecta fortissimorum virorum manu acerrime rem gerebat. Cujus rei meminit Hallfredus Difficilis-poeta:

Distæduisse testificor
luminis æquorei altores,
adversus principem virorum
conventum agere hastæ terribilem.
Quando oneratores fortes equi,
tabulis ornati pictis, processere
cum satraparum amico, indusiis
hamatis induti, subactis malleo.*)

---

tetigerunt, easdem indixerunt leges. Quapropter haud invitus mutaverim τo *logþiss* in *lagþisc* (i. e. *lagðist*), hoc ordine: *hlífa gálkn*, *við randar bálku*, *sögðu firum upp lög*, *gnóg til gumna feigðar*; *líf lagðist skjótt*; i. e. enses scutis illisi, viris leges indixerunt, ad necem inferendam idoneas. *c*) Verbum „*er*" sæpe subauditur, cujus ellipseos plurima reperies exempla in Vigagl. c. 3, 15. 6, 5. 7, 12. 11, 11. 12. 16, 10. 20, 8. 23, 8. *skjótt líf*, vita cita, i. e. cito transiens. Superflua vero erit tam hæc ellipsis, quam vocis *skjótr* notio, si conjecturam modo allatam admittes.

*) Ordo: *Leitt* [1]) *hygg* [2]) *váru a*) *leifa brautar lognárúngum b*), *at eiga geigr-þíng* [3]) *geirs við gumna stjóra*: *þá er frækuir fák* [4]) — *hlaðendr farlegs húfs* [5]) *c*) *gengu fram*, *at vin jarla*, *meðr hríngs skyrtur hamri þæfðar* [6]) *d*). Abest in A. S.

[1]) Sic restitui; *leit* Sk. *let it* B. sine dubio, librarii errore pro *leitt*, neutr. adj. *leiðr*, odiosus. [2]) *hik* Sk., rectius *hykk*. [3]) *þannik*, Sk. ɔ: *at eiga þannik geirs geigr við g. st.*, talem hastæ noxam (pugnam) committere cum &c. [4]) *frek*—, Sk. lupi, id. [5]) *úfs*, id. Sk. [6]) *hefðar* Sk. si legis *hæfðar*, sensus idem prodit, malleo collineatis, i. e. cusis, fabricatis.

a) de forma *váru* vide supra p. 125 (Text islandici). *b*) *leifa braut*, via piratæ, mare, ejus *lóg*, aurum; *nárúngr*, qui alit, nutrit, a *næra*. *c*) qui pulcram navem onerant, i. e. viri navigatores, classiarii. *d*) indusium annuli,

Ferunt, pugnam acerrimam cædibusque insignem gestam inter cognomines fuisse, antequam Olavus Svecus pedem referret. Cujus meminit Steinn:

Cinereus giganteus equus,
rostra madens, cadavera jugiter
discerpsit; insonuit gladius clypeis
percussis; tela spargebant cognomines.
Manus Svionum exuta est victoria;
gladii pupugere, sed sagitta volavit;
exarsit pugna, fugere milites.
Aula, et omni parte præstantissimus.*)

---

lorica hamata; *hamri þæfðr*, poet. pro fabricatus. Sic *skyrta hamri sæð*, malleo consutum indusium, lorica appellatur Knytl. 14, 2.

*) Ordo: *Grár* [1]) *tröllmar* [2]), *tríni* [3]) *sollinn* [4]), *reif jafnan* [5]) *hræ* [6]); *brandr gall við slög randa; tveir nafnar gjörðu drífu* [7]). *Svenskr herr var þorrinn sigri; sverð beit, en þeita* [8]) *fló* [9]); *hrið óx, höldar flyðu. Höll ok fremstr at öllu.* Abest in A. S.

[1]) sic Sk.; *grárr* id. C.; *grúreif*, una voce B. & exscriptum quoddam Carminum hujus historiæ mscr., levcophæa, vel malevola, infesta. [2]) sic C. F. Sk.; *travllan* B., quam vocem non intelligo. [3]) sic Sk. Exscr. *trúr vár* B, quod cum ceteris conciliare nequeo. [4]) *sollnum* Exscr.; *tveir nafnar jafna hræ tríni sollnum tröllmar*, duo cognomines cadavera lupo rostra madenti ex æquo partiuntur (i. e. pari virtute se præbent). [5]) *jafna*, ex æquo partiuntur, Sk. [6]) sic C. F. Sk.; *þar*, ibi (o: spargebant tela) B. [7]) *drífa* Exscr. *grúreif gjörðist drífa*, levcophæus (v. infestus) exstitit telorum nimbus. [8]) sic C.; *feita* B. cet. Lectionem *þeita* h. l. unice veram arbitror, et ex ea corrigendum locum Edd. Snorr., in sagittæ nomenclatura, p. 216, ubi *peita*, pro *þeita*, errore librarii, positum est; in quibusdam Edd. Sn. mscr. h. l. adscriptæ sunt var. *perta* & *þeita*. *þeita* vero, sagitta, derivo a *þeita* (*þeyta*), jacere, mittere, quemadmodum *þveita*, *þveitr*, securis, lapis, a *þveita* id. q. *þeita*. [9]) sic C. F. Sk. *blá*, livida, B.

Sviones magnum amiserant militum numerum et naves suas ingentes, et plerique Olavi Sveci comites saucii erant, ipse vero, nullo honore auctus, satis habuit, quod saluti fuga consulere potuit. Sic dicit Hallarsteinn:

Ruber procellarum Odinianarum
titan cito volabat; non quies
data est. Coactus est gestor clypei
duos simul respicere principes.*)

Tum Olavus Tryggvii filius et Danos et Sviones in fugam conjecerat, teste Steine:

Flamma volabat bellonarum;
rex in fugam convertit principes duos;
ejus gloriam extulit victoria.
Aula et omni parte præstantissimus.**)

Quæ res evenit, quemadmodum rex prædixerat.

Res inter Olavum regem et Eirikum satrapam gesta.

Cap. 251. Porro dicendum, quid gerebat Eirikus satrapa, dum reges cum Norvegiæ rege

---

*) Ordo: *Rauð sól Svölnis jela rann* 1) *skjótt; var-a* 2) *friðr; rít-rækir* 3) *mátti at líta tvenna* 4) *döglinga senn.* Abest hæc semistropha ab A. C. F. S.

1) *raun-skjótt*, admodum cito Sk. hoc ordine: *ræsir mátti raunskjótt at líta svölnis jela sól þrennra döglinga senn.* Rex coactus est trium simul principum gladios opinione citius respicere i. e. plures simul reges in prælio excipere. 2) *var á* Sk. & mox *ferð*, pro *friðr* ɔ: *rauð rít var á ferð*, ruber clypeus in motu erat, i. e. infestis clypeis res gerebatur. 3) *ræsir*, rex, Sk. 4) *þrennra*, trium Sk. vix recte.

**) Ordo: *Skögla* 1) *tandr* a) *flaug; tiggi rendi tveim döglingum: hans vegr hófst með sigri. Höll, ok fremstr at öllu.* Abest in A. S.

1) *Sköglar*, in sing. usitatius, C. Sk.

a) i. e. gladius; *tandr*, ignis, unde *tendra*, accendere, dan. *tænde*; it. *tundr*, fomes, dan. *Tönder*.

pugnabant. Satrapa primo novissimam *) navem regis Olavi Tryggvii filii in altero cornu aggressus, ut ante dictum, lateri ejus latus Jarnbardii applicuit, eamque navem militibus nudatam, vinculis ruptis, a reliqua classe disjunxit, deinde proximam aggressus, pugnavit donec etiam illa propugnatoribus erat nudata; hinc e minoribus in majores naves se recepere classiarii, satrapa vero, quamcunque vastaverat navem, rupto vinculo a ceteris disjunxit. Tum autem Dani atque Sveci intra teli jactum accedentes, undique naves Olavi regis cinxere, sed Eirikus satrapa identidem latus lateri jungens, cominus cum hoste pugnavit, in cujus navibus in locum occisorum succedebant Dani et Sviones, sangvilurcones, recentes et integri. Qua de re ita Haldor non-christianus:

Acutorum ensium strepitus
circa Serpentem longum exstitit,
ubi aurea tela sonabant;
commisere diu pugnam juvenes.
Viros ferebant Svecos, et Danos,
acuti gladii ministros, eum
secutos esse in contentione
hostili, in regione australi. **)

---

*) extremam, C.

**) Ordo: *Gángr a) snarpra sverða gjörðist um* 1) *orminn* 2) *lánga, þar er* 3) *gollin spjör gullo; drengir elitu lengi frið. Kváðu svænska* 4) *menn ok danska fráns leggbita* 5) b) *runna fram fylgja hánum, sunnr, at dólgs* 6) *sennu.* Abest in A. C. S. 1) *of*, id. Hkr. c. 124. 2) *orm hinn* id. Hkr. 3) abest *er* in Hkr. 4) *sænska*, id. Sk. Hkr. 5) *leggbíta*, per acutum *í*, Hkr. 6) *dvergs*, nani, F.; *dúks*, panni, Sk. utrumque parum apte, metroque repugnans.

a) *gángr* pr. itio; h. l. grassatio vehemens, strepitus, ita ut sæpe *gángr*, et cum *ó* intens. *ógángr*, idem significent; sic OH. c. 12, str. 1, *skildir höfðu gáng*, strepebant. b)

Tum strenue acriterque pugnatum, et cecidere multi regis Olavi milites; quare eo res tandem deducta est, ut militibus nudatæ essent omnes naves ejus, præter Serpentem Longum, in quem se recepere omnes copiæ regis Norvegici, quotquot armis ferendis erant idonei; tum Eirikus satrapa Serpenti quinque magnas naves applicuit. Cujus meminit Steinn:

Satrapes inclytus, vice tertia,
iterum incitavit quinque
cito naves adversus Serpentem
illius bellicosi viri.*)

---

frúnn, acer, acutus, sæpissime de gladiis, ut h. l., serpentibus & acie oculorum adhibetur. *leggbíti*, mordens crura, gladius, Sn. Edd. p. 214. Hujus vocis duæ adsunt formæ, nempe *leggbiti* & *leggbítr*; si cum ed. Havn. scribis *leggbíta*, erit gen. plur.; tum *frúns* non referri debet ad *leggbíta*, sed ad *dólga*. Sic quoque in Edd. Sn. ed. Holm. rectius scribitur *leggbiti*, *kvernbiti*, pag. 214, quam *leggbíti*, *kvernbíti*; contra *leggbítr*, *kvernbítr* aliæ formæ sunt earundem vocum. Scilicet Substantivum verbale agentis, *biti*, qui mordet, ut et omnia fere verbalia, agentem significantia, quæ in *i* desinunt, a secunda classe conjugationum irregularium ortum trahunt, et quidem a perf. part. passivi. Exempli loco sint: *baði*, *broti*, *riði*, *drifi*, *sofi* (qui sopit, a *svefja*, *svafði*, *sofinn*), *þegi* (a *þiggja*, *þá*, *þeginn*) &c. Verbalia agentis in *r*, derivantur ab infinitivo, ejusdem classis, v. c. *bjóðr*, *brjótr*, *hljótr*, *bítr*, *drífr* &c.; ex quo intelligi par est, quæ cuique voci scriptionis ratio conveniat. Obiter moneo, ex reliquis verbalibus, ea, quæ in *aðr* (*uðr*) desinunt, pleraque omnia deduci a 1ma Conj. simplicium; quæ in *ir*, a 2da Conjug. simplicium, v. c. *gætir*, qui custodit.

*) Ordo: *ítr* [1]) *jarl rendi enn einkar snarla fim skipum þriðja sinni at ormi þess* [2]) *þremja storms a) manns*. Abest in A. S. [1]) *þá*, tum. *þá er*, quando, Sk. [2]) *þrek*, C. F. Sk. 3: *þremja storms þrek-maðr*, vir virtute bellica insignis.

a) *þremjar*, quid proprie significet, non liquet. Partem

Satrapa navis suæ latus lateri Serpentis applicuit, ubi atrocissimum prælium exortum resque cominus ferocissime gestæ; qua de re sic Haldor:

Longus Serpens in duras nimis
angustias redactus est:
collidebant arundines cruoris,
dissectæ sunt prorarum lunulæ;
quum rector teli, noxii loricis,
excelsum Barbum applicavit
Serpentis lateri; victoriam in
pugna satrapes retulit ad insulam.*)

---

fuisse gladii, apparere videtur ex appellationibus gladii, *þremja linnr, þremja svell*; vide Gloss. vitæ Vigagl., ubi per acies gladii explicatur, a *þrömr*, extremitas. Mea sententia eo inclinat, ut putem, *þremjar* idem esse quod *vetrimar*, nempe strias, in latere gladii, cuneatim versus mucronem procurrentes, quæ sententia accedit ad Magnæi in Gloss. Edd. Sæm.; nisi malis *þremjar* a *vetrimar* ita destingvere, ut hoc strias, illud striges designet. Cæterum h. l. pars gladii pro gladio est, ut Eyrb. c. 19. str. 1. *þremja þrymr*, tonitru gladii, pugna, sic h. l. *þremja stormr*, tempestas gladii, id.

*) Ordo: *Ormrinn lángi kom í heldr harðan* [1]) *fjörð* [2]) a); (*dreyra reyrr* [3]) *hitto* [4]) *saman; túngl tíngla túngar* [5]) b) *skúrust þar*), *þá er brunflagða* [6]) c) *reginn* [7]) *lagði barðmikinn barða við Fafnise síðu; jarl vann hjálms hríð at* [8]) *hólmi*. Abest in A. S.

[1]) *harða*, Hkr. ita ut *fjörð* sit gen. fem. [2]) *ferð* F. C. Sk. agmen. [3]) *reir* Sk. *reyr*, Hkr. rectius. [4]) *hnito* Hkr. *hnitu*, id. C. Sk., quod rectius puto, nam *hittu* (occurrebant invicem) et facilius, et ex *hnitu* facile potuit depravari. [5]) sic G. Hkr. Sk. *túngri* cet. [6]) *brynflagða*, id. C. Hkr. *brynflagsa*, sec. pronunciationem, non proba scriptione, Sk. [7]) *regni*, Sk. vitiose. [8]) *und*, sub, i. e. prope, F. Sk.

a) *koma í harðan fjörð*, in difficilem sinum venire, metaph. magno versari periculo, ut vulgo *komast í krappan*

Eirikus satrapa in navis suæ interscalmio primate se continebat, ubi ita structa erat acies, ut scutis consertis munita esset; hic et gladiis cæsim et punctim hastis pugnatum est, nec non omne armorum genus, quod quidem manus admitterent, in hostem congestum; quidam missilia ex arcubus, alii jacula emittebant; unde tanta telorum vis in Serpentem ingesta est, ut vix scuto se quisquam tegere posset; adeo spissa volabat hastarum et sagittarum multitudo, cum undique Serpentem cingerent naves bellicæ. Milites vero Olavi regis tanto furore accensi sunt, ut in summas laterum oras insilirent, quo gladiis hostes attingere atque cædere possent; sed navium haud multæ ita Serpentem subiere, ut gladiis rem gerere vellent, plerisque enim res magni discriminis visa est, cum athletis Olavi regis decertare; Nordmanni autem nihil aliud cogitarunt, quam ut protinus usque pedem proferrent adversarios interfecturi, quare plane extra latera navis provolarunt, nil aliud præ animi fervore et vehementia animadvertentes, quam in campo & planitie rem geri, multique cum armis suis inter

---

sjó, in æstuosum mare pervenire, et in magnas difficultates incidere. b) *tingl* v. pag. 27. str. 2. (Text. isl.); *taung*, tenaculum, it. quælibet res, quæ aliam tenet, sustinet. Sic *taung-rjúpu sylggrimmis*, est manus, accipitrem tenens, sustinens, Orkn. c. 79, str. 1. Eodem modo *tingla taung*, quæ sustinet assulas frontales (*ennispænir*), prora dicitur, hujus *tingl*, luna proræ, clypeus; nam veteres clypeis imbricatim dispositis proras navium (imo interdum continua latera) ostentationis gratia, ornare solebant. c) *brunflagð*, gigantia loricæ, i. e. res, loricæ noxia, securis, telum. *brun* pro *bryn*, a *brynja*, lorica. Eadem forma est Orm. Steinolfi f. edit. Skal. in Append. Ol. Trygg. p. 14, in voce *brunþúlmr*.

naves demersi sunt. Quam in rem ita Hallfredus Difficilis-poeta:

Hamatæ loricæ tinctores,
Serpente egressi, pessum ibant saucii,
non vi adversæ cedentes
in pugna telis infesta.
Carebit Serpens talibus diu
viris, quocunque tandem fuerit
lapsus, virorum copias ferens,
quamvis eum gubernet eximius princeps.*)

Ex hominibus Islandis, qui tum in Barbone fuerunt cum Eiriko Satrapa, hi nominantur: Skulius, filius Thorsteinis Eigilis filii, Vigfus Vigaglumi filius, Torfius Valbrandi filius; ibi quoque tum fuit cum Satrapa vir Norvegus, nomine Finnus Eyvindi filius ab Herlandis, quem nonnulli Finnicæ gentis asserunt; hic arcus tractandi callidissimus et destinata certo ictu feriendi peritissimus dicitur omnium, quos

*) Ordo: *Verkendr*[1]) *Hèðins*[2]) *baugs serkjar sukku sárir niðr af naðri; görðut vægjast við í naddfárs böð a). Lengi mun Ormr vanr slíkra drengja, þars*[3]) *hann skrír með lið lýða, þóat*[4]) *aldýrr konúngr stýri ormi.* Hic iterum incipit A. Abest hæc stropha in S.

[1]) *verkom endr* corrupte B. [2]) *hendis* corr. B.; *megin* Hkr. [3]) *hvars hann*, id. Hkr.; *hvar sem*, id. Sk. [4]) *af* Sk. male.

a) *verka*, verbum medii significatus, purgare, it. maculare. *Hèðins serkr*, lorica, adjecto *baugs*, lorica hamata. *Naddfár*, periculum teli, tela infesta; *naddfárs böð*, pugna telorum infestorum, periculosa pugna. Quod si vero verbi *verka* notio dubia videbitur; adest alia ratio: *verka* significat opus facere, it. agere, *verka til óhelgi sèr*, capitale facinus in se admittere. Orkn. p. 162. Hinc *verkendr Hèðins serkjar naddfárs*, qui patrant pugnam, præliatores; *Heð. serk. naddr*, clavus loricæ, gladius, hujus *fár*, pugna. Tum junge *í baugs böð*, in percussione clypei i. e. pugna. *baugr*, circulus, it. clypeus. *böð*, vulgo pugna, proprie autem verberatio, unde *böðull*, qui cædit, virgator.

Norvegia tulit, hominum; idem arcum Einaris Thambarskelferis fabricaverat. Einar in interscalmio angusto Serpentis stabat, ubi hoc die arcu tela emittebat; is omnium hominum validissime sagittas arcu excussit. Einar Eirikum Satrapam sagitta petivit, quæ summitati gubernaculi, supra caput Satrapæ, tanta vi impacta est, ut ad ligaturam usque pennarum penetraret. Satrapa circumspiciens suos interrogavit, an nossent tam valide jaculantem? et eo ipso momento alia volans sagitta adeo prope satrapam ferebatur, ut inter latus ejus et brachium transiens, tabulam, quæ pone caput erat, tanta vi penetraret, ut spiculum exstaret. Tum satrapa allocutus Finnum Eyvindi filium: jaculare, inquit, virum illum ingentem, in interscalmio angusto stantem. Finnus respondit: hunc hominem ferire non dabitur, quippe qui morti properæ non sit destinatus; illud autem fieri potest, ut arcum ejus pertundere queam. Tum Finnus sagittam, scalpri forma, emisit, quæ medium Einaris arcum percussit, quo temporis momento Einar arcum tertio validissime tendebat; quo ictu arcus dissiliens alte crepuit. Tum rex Olavus, quid tam sonore crepuit? Einar respondit: excussa, o rex! e manu tua Norvegia. Haud tantum effectum fragor iste dederit, ait rex, deus enim fata reget imperii mei, non arcus tuus; nunc accipe arcum meum, eoque utere. Tum rex arcum ad eum transmittit. Einar arcum arripuit et continuo cuspidem sagittæ intra cornu retraxit, dicens: nimis debilis, nimis debilis arcus regius; arcu deinde rejecto, clypeum suum et gladium arripuit, masculeque pugnam ciebat.

Cap. 252. Rex Olavus Tryggvii filius, stans in celsa Serpentis puppi, isto die sæpius ex arcu sagittas emittebat, interdum tela pennata, sed bina simul semper. Constabat inter omnes, tam amicos quam inimicos ejus, qui rei interfuerunt, et eos, ad quos rerum ibi gestarum certissima fama pervenit, neminem compertum sibi, qui fortius pugnaverit, quam rex Olavus Tryggvii filius, teste Hallfredo:

Viri, qui multa non detrectarunt
adire loca, dicunt, se non ullum adhuc
hominem præstantiorem reperisse
Olavo, hilarem in acie se præbente.*)

Ea in re Olavus rex plerosque reges antecellebat, quod in prælio se tam conspiciendum præbuit, ut nusquam memoriæ proditum sit, ullum regem se tam publice inter dimicandum ostendisse adversariis, numero tam prævalentibus; qua in re rex Olavus animi fortitudinem et generositatem ostendit, cum videre possent sui, eum nullum periculum fugere. Qua de re sic Hallfredus Difficilis-poeta:

Anglorum hostis imperterritus,
qui latas defendit regiones,
subire haud detrectavit vehementem
Hedinianorum juvenum contentionem.
Is justa de causa tinxit
cruore tela splendida,
ibi certo audivi gladiorum
incruduisse strepitum coram principe.**)

*) Ordo: *Ytar, þeir er víða* 1) *nenna* 2), *lútast* 3) *eigi enn of finna* 4) *fremra mann fólkreifum Oleifi.* Abest hæc semistropha in S.

1) *víðast*, latissime, Sk. 2) *renna*, peregrinantur, B. F. Sk. 3) *lúta*, dicunt, Sk. 4) *finnast*, reperiri, B.

**) Ordo: *Bleyði firðr Breta stríðir, sú er varði við lönd, firðist vættr* 1) *við* 2) *bráðan bekkdóm* 3) *Héðins* 4) *rekka a*). *Hann*

Sed quo magis conspicuum et fidentiorem se præbuit rex in pugna, eo majorem hostibus timorem et pavorem injecit, teste Hallfredo:

Nemo non sub expanso
solis timebat liberalem
animosum Tryggvii filium;
metuebant pugnæ gestores*)

---

lèt mær[5]) *skóð*[6]) *b*) *verða roðin blóði of*[7]) *sanna sök; þar vóx sverðjálmr*[8]) *fur skylja; ek frá skilit c*).

[1]) *veðr* Sk. vitiose. [2]) *ver* prave Sk. [3]) *brekdóms* Sk.; *brekkdóms* minus recte F. [4]) *fyrir kóngs* Sk. minus apte. [5]) *mörg*, multa, B. F. Sk. [6]) *slóð*, semita, Sk. [7]) *um*, id. Sk. [8]) *sverð-hjálmr*, puto prave, B.

a) *bekkdómr*, contentio, var. l. *brekdómr*, molestia (*brekkdómr*, forte metri causa, idem); *dómr* h. l. nuda terminatio est. Conferri meretur cum similibus vocibus *bekkráð* & *brekráð* in Gloss. Vigagl. S. a *bekkr*, scamnum, unde *bekkjast til vid einn*, aliquem lacessere. Præter locum Laxdælæ, in Gloss. modo laudato allatum, conveniunt var. lect. Finnbogas. c. 29. *bekkvísi*, (bellvísi), stratagema, dolus; *brekvísi* injusta, molesta petitio, Laxd. c. 37. *er vel, at sá hafi brek, er beiðist*. Grett. c. 61. *Bekkdómr* (contentio) vel *brekdómr* (molestia) *Hèðinsrekka*, est pugna. *b*) *skóð*, res quæ nocet, a *skeðja* (*skaða*), nocere; h. l. absol. de telo usurpatur, cujus exemplum non memini me legere: usitatum est, telum appellari rem noxiam (*skóð*) clypeo v. galeæ. Cfr. tamen norvag. *skó*, *skót*, animalia segeti noxia, ut aves, mures, it. *skják*, *sják* (*skjaðak*) lolium, Spec. reg. p. 322. *c*) *skilinn*, pr. distinctus, it. certus, verus a *skil*, veritas, argumentum.

*) Ordo: *hverr maðr und sólar jaðri var hræddr við örvan hugdyggan son Tryggva; málmþings meiðar ódust a*). Ignorant hanc semistropham C. F. S. Sk.

a) *óðust*, extimescebant, contr. pro *óuðust*, a verbo *óast*, metuere, ut videre est ex Eigla, ubi de Thjodolfo: *gekk sá er óaðist ekki*, qui nihil metuebat. Bis hoc verbum in Hkr. occurrit, in quo utroque loco hunc significatum, qui aptissimus videtur, non adhibuerunt interpretes, nempe OH. 92, 3, *óðunzk* (pro *óðumst*) *aptrhvarfs*, verebar (v. ani-

Rex Olavus in anteriorem navem prospiciens, animadvertit suos, gladios crebro tollere, ictus sæpius iterare; id quoque animadvertit, gladios esse male acutos; quare alta voce interrogavit: cur gladios adeo segniter libratis, quos male acutos esse videam. Respondit quidam: gladii nostri, domine! et hebetes et male fracti sunt. Tum rex ex celsa puppe descendit in interscalmium primas, arcam armamentariam aperuit, et plurimos gladios promsit fulgidos et valde acutos, suisque distribuit; cum vero dextram manum demittebat, viderunt sangvinem ex manica loricæ defluere, nemine quo loco saucius esset sciente. Strenuissima defensio, maximaque cædes facta est ab interscalmii primatis proræque propugnatoribus, ubi et selecti maxime stabant viri et latera navis erant celsissima. Cum autem cædes in Serpente edi cœpta esset, primo per mediam navem milites cecidere, vulneribus et quidem maxime lassitudine confecti; famaque ferebat, si strenui illi milites defensionem omnino potuissent adhibere, futurum fuisse, ut Serpens sero ab adversariis expugnatus esset. Qua de re sic Hallfredus:

Haud facile ab hoste devastata fuisset
longa illa navis, regem potentem
ferens, (in calidam marginem
navis delapsus est cruor),
dum clari principis satellites

---

mo præsagiebam) reditum, ubi vel subjiciendum *vegna*, vel legendum *aptrhvarf*, sec. duorum Codd. lect. var. Alter locus est Hist. Hakonis Grandævi c. 117 *allar þjóðir óðust konúngs reiði*, omnes populi extimescebant iram regis; nam *eiðvandr* nullo modo huc pertinet. Hodie solummodo extat verbum impers. *mik óar fyrir*, timidus futuri præsagit mihi animus.

eam defendebant gladiis;
hi virtutem exseruere fortiter
in strage pugnatorum edenda.*)

Cum circa malum navis pauci restabant superstites, ad navem scandendam se accinxit Eirikus satrapa, et quindecimus ipse Serpentem conscendere potuit; quem adversum tendens Hyrningus, progener Olavi regis, manu quadam militum comitatus, acerrimum iniit prælium; Hyrningus enim audacter admodum rem gerebat, teste Hallarsteine:

Hyrningus effecit, ut vulnera
vindictæ cupidis præliatoribus

---

*) Ordo: *þjóð mundit* 1) *varliga hrjóða hit* 2) *lánga líng und ríkum gram, (blóð kom á þýðan læsiks a) þröm* 3), *meðan verðúng ítrs* 4) *jöfrs varði sverðum innanborðs; sú gerðist* 5) *vel at morði atu* 6) *vina* 7) *b*). Abest in S.

1) *mundi* Sk. usitatius; tum *varliga*, ægre; ego, ob negationem, „facile" reddidi. 2) *hinn* Sk. ɔ: *hrjóða hinn lánga læsiks líng*, longum illum infidi maris equum (i. e. navim). 3) *þram* Sk. 4) *ýtur* (ɔ: ítur) Sk. ɔ: *ítr verðúng*. 5) *at*, inserit Sk. *sú verd. jöfrs gerðist, at varði vel sverðum at morði*, ea reperta est regia cohors, quæ &c. 6) *átti* Sk. *meðan ítr átti vin innanborðs*, dum clarus (rex) amicum (amicos) intra navim habebat; *ata*, piratæ, eod. sens. ac in textu, B. 7) *vin*, amicum, Sk.

a) *læsiks*, deduco a *læ*, id. q. *hlè*, latus a vento aversum, alias *hlèborð*, & *síkr*, salmonis species, vide supra Pars 1ma. p. 39, 2 (text. isl.); sic *læsíkr*, navis. Sed propter varias, easque dubias, τȣ *læ* et *síkr* notiones, plures dari explicandi rationes, non dubito. Sic *læsík*, n. dolosum mare, quam notionem sub var. 2 attuli. Si *læ* est id. q. *lá*, liquor, aqua, et *síkr*, ut puto, ignem significat, *læsíkr*, ignis aquæ, erit aurum, quo tum ad *ríkr* referendum. *b*) *ata*, f. accepi eodem sensu ac *at*, n. contentio, certamen (ab *etja*); *atu vinr*, amicus certaminis, pugnator; idem sensus in var. 1. B. *ata vinr* amicus reguli maritimi, vir bellicosus, vel amicus certaminum (gen. pl. τȣ *at*), id.

dolerent; pugnabant viri.
Is regum potentissimus est.*)

Cujus certaminis is fuit exitus, ut satrapa retro in Barbonem cedere coactus sit; comitum autem ejus occisi sunt quidam, quidam vulnerati; qua propugnatione Hyrningus magnam sibi famam peperit. Quod testatur Thordus Kolbeinis filius:

Ibi sævitum est ense livido
in galeati Odinis parietes
cruentos; regis strenuus defensor
egregiam peperit famam sibi.
Labascet altorum aula montium,
Hyrninge! priusquam id excidat memoria**)

*) Ordo: *Hyrníngr lét ben svíða heiptargjörnum brynskíðs viðum* [1]) *a*); *ytar börðust. Hann er ríkstr konúngmanna.* Abest in S.

[1]) *urðum* Sk. aperto errore librarii.

a) poetice pro: gravia vulnera inflixit hostibus.

**) Ordo: *þar var herjat* [1]) *blám hjörvi* [2]) *við dreyrgar tóptir hjálmaðs Hropts a*); *enn* [3]) *gerði grams vör* [4]) *b*) *fékk gott orð. Höll* [5]) *hárra fjalla c*) *bilar, áðr þat* [6]) *fyrnist, Hyrníngr!* Abest in S.

[1]) *herjar*, Hkr., exercitus; subaudiunt: multiudo: [2]) *hamri*, males F. ɔ: securis malleo, pro ipsa securi; *hamra*, vitiose Sk. [3]) *er*, qui Hkr. [4]) *vörn ok* B. defensionem et. *vör ok* Hkr. *vörn bláum* (pro *blám*) Sk. scilicet ut syllabarum numero consulatur. [5]) *havld* Sk. prave. [6]) *þeir*, prave, Sk.

a) i. e. in clypeos. *Hroptr*, nomen Odinis, qui h. l. galeatus appellatur, cum et *Hjálmberi*, gestor galeæ dicatur, Grimnism. 46. paries, tectum Odinis, est clypeus. *b*) *gerðr*, prop. part. pass. v. *gera*, factus, perfectus, h. l. adjectivum, ut *gerr*, paratus, promtus, strenuus. *vör*, mallem *vörr*, defensor, a *verja*, id. q. *vörðr* a *varða*; aliæ formæ sunt *varr*, *veorr*, *vœorr*, id. *c*) i. e. cœlum, quod lacunaris instar super montibus arcuatur. Si mecum in eo consentias, quod duo primi versus hujus strophæ desiderentur, voces *blám hjörvi* ad posteriorem semistropham lubens retulerim, hoc ordine: *fékk gott orð* (ɔ: með) *blám hjörvi.*

Cum vero Eirikus satrapa in navem suam recesserat, rex Olavus: quid, inquit, satrapamne nunc ex Serpente repulistis? Dicunt ita factum. Factum viriliter, ait rex, id quod exspectari potuit; nam satrapa nos non vincet, dum Thorem habebit in prora navis suæ. Hoc multi, et ipse quoque Eirikus satrapa, audivere. Cum autem magna militum pars in Barbone occubuisset, et plerique, qui superstites erant, graviter essent saucii, Eirikus satrapa, ut et universæ Danorum et Svionum copiæ, ad terram appellebant; hic ductores exercituum consilia conferebant, quo pacto res expediretur. Tum Eirikus satrapa: hæc perpetua ignominia est, quæ fama celebrabitur, dum terræ septemtrionales ab inhabitatoribus incolentur, si Olavus Tryggvii filius a nobis non fuerit devictus, qui tantas habeamus copiarum reliquias, ut hostes nullo modo effugere possint, ille vero unam tantum navem, eamque multo milite nudatam; agite ergo, rex Danorum et rex Svionum! auxilium mihi adjunctis copiis ferte, ut ulcisci queam patrem meum, et hanc contumeliam a nobis omnibus avertere; accidet enim nobis principibus, ut ante dixi, ut universi in vituperationem hominum casuri simus, maximeque ii, qui potentissimi sunt, si nunc evadet cum copiis suis rex Olavus. Cum vero Eirikus satrapa finem dicendi fecerat, oratio ejus multorum assensu comprobata est; deliberata re, convenit inter reges & satrapam, ut auxilium copiarum Eiriko satrapæ traderent, quibus Serpentem aggrederetur, idem Serpentem longum omnemque prædam, cujus ibi fieret copia, possideret, si regem Olavum debellare posset, quisquis autem illorum triente Norvegiæ potiretur. Quæ res cum pacto et

stipulatione confirmata esset, omnis Danorum et Svionum exercitus se denuo ad prælium parat, militibus animos confirmantibus, se mutuo hortantibus, dicentibus, nunquam quieturos sese, priusquam regem Olavum Tryggvii filium devicissent.

Cap. 253. Eirikus satrapa deinde cadavera et saucios homines ex Barbone exponit, et in locum eorum integros et recentes substituit, quos ex Svionibus et Danis delegerat. Sunt quoque qui dicant, satrapam tum pollicitum, si Serpentem vincere posset, se baptismum suscepturum, ejusque rei signo fuisse, eum Thoris simulacrum abjecisse, et in locum ejus sacræ crucis imaginem in prora Barbonis constituisse. Cum vero satrapa copias paravisset et instruxisset, virum quendam sapientem et magnæ auctoritatis, qui ibi tum aderat, Thorkelem Altum, fratrem Sigvaldii satrapæ, allocutus: sæpe præliis interfui, ait Eirikus satrapa, neque prius unquam viros æque fortes et pugnandi adeo peritos offendi, atque eos, qui in Serpente sunt, neque navem vidi tam difficilem expugnatu quam Serpentem. Jam vero, quandoquidem omnium hominum prudentissimus es, in medium consilia quæ optima nosti profer, qua ratione expugnari serpens possit. Thorkell respondit: hujus rei quid integri proferam consilii, non habeo; verum est, ut dicam, quod maxime profuturum sperem: ingentes trabes capito, easque e navi tua in serpentem demittito, ut in latus inclinet, quo facto facilior erit ascensus in serpentem, si latera ejus non altius existant, quam cæterarum navium. Quod consilium si non proderit, aliud in promtu non habeo. Tum satrapa, ut præceperat Thorkell, rationem pugnæ instituit.

Apparatus regis Olavi et militum ejus.

Cap. 254. Dum hæc consilia agebantur et pugna quiescebat, milites Olavi regis eum rogabant, ut aliquo pacto fuga salutem quæreret, dicentes, quod res erat, se in ejus persona maxime periclitari, spem enim esse, ubi inimici eum aufugisse cognovissent, omnes milites suos vitam impetraturos; si aliam rationem mallet, rem prospere cessuram, sublatis velis serpentem in altum dirigere et septemtrionem versus ceteram classem insequi. Rex vero, ut antea, respondebat, se non hostes fugiturum, dum navi incolumi veheretur; minime enim convenire, „nam nondum certum esse opinor, an Serpentem expugnare possint hostes, dum tot fortes viri ad defensionem præsto sunt." Quæ cum inter se colloquebantur, celox illa Vendica, eadem cujus vectores ante prælium in colloquium Olavi regis venerant, ut ante dictum est, remis ad Serpentem allapsa est; hi viri, qui celoce vehebantur, nave ad celsam puppim Serpentis alligata, regi Olavo polliciti sunt, se conscenso Serpente pro eo pugnaturos, libenter cum rege mortem oppetituros, aut, si fortuna tulerit, cum eo evasuros. Rex respondet: nihil ad rem meam facit, inquit, si Serpentem conscenditis, pro nobis pugnaturi; id autem forsitan e re mea fuerit, si quo loco hodie fuistis, ibi navem vestram contineatis. Quo dicto, navem retro egerunt, eamque in ancoris tenuerunt.

Eirikus satrapa Serpentem longum secundo oppugnat.

Cap. 255. Eirikus satrapa, cum se paraverat, altera vice ad Serpentem applicuit, et universus Danorum et Svionum exercitus pugnam cum Olavo rege redintegravit, Svioni-

bus*) proras Serpenti advertentibus, ceteris fere omnibus intra teli jactum constitutis, Nordmannosque usquequaque telis petentibus. Satrapa latus Barbonis lateri Serpentis applicuit, acremque in hostes impetum fecit, copiis stipatus, quæ tum recentes Barbonem conscenderant, et ipse quidem ac sui quotquot superstites erant, in pugna sibi minime pepercerunt. Sic de hac re Haldor:

Testificor, commotos milites
Satrapæ non pepercisse sibi in pugna:
(princeps, oppugnando bellicosum
heroa, terra sinuosa potitus est),
cum, bellicose! Barbonem lateri
longi Serpentis applicuisti,
in templo æquoreæ gaviæ; non fuit
æquoreus vacuus caballus.**)

Rex Olavus et sui summa fortitudine et strenuitate se tutabantur, quare cædes in Serpente

---

*) nonnullis, B. F.

**) Ordo: *Hykkat ek vægð* a) *drótt jarls* [1]) *sparði* [2]) *sik at vígi; (jöfur* b) *vann* [3]) *sóttan ógnharðan, komst at fjörðjörðu)* c); *þá er fólkharðr færðot* [4]) *Barða á mið* [5]) *fjarðmyvils* [6]) d) *við orminn lúnga; lítt var sævar sóti* [7]) *svángr* e). Abest in S.

[1]) *jarl*, Satrapa, Sk. *jarl vann sóttan ógnh. jöfur*, satrapes oppugnavit bellicosum regem; quod præfero. [2]) *sparðu* Sk. perf. infin. id. q. *spörðu*, proba lectio; forte *sparði-t*, non pepercit. [3]) *varm*, calida, corrupte Sk. [4]) *forðot* A, cui *e* addidi (*færðot*); *fórut*, eod. sensu Sk. [5]) *á tröð*, in viam tritam, F.; *atroð*, vitiose Sk.; *at við* B., quod forte pro *á við*. [6]) *fjarrmynils* B. corrupte, ut videtur. [7]) sic B. Sk.; *sotta* obscure A.

a) *vægðr* accipio in eodem significatu ac *uppvægðr*, ira commotus, a *vega* ferre, movere, librare, unde *vægr*, mobilis, Spec. reg. pag. 643. Si probas lect. *jarl* & conjecturam *sparðit*, commodus sensus existit: *Hykkat ek vægð*

parum increbuit [1]), dum indefessi erant, multosque hostium interfecerunt, tam in Barbone, quam in aliis navibus, quæ Serpenti se applicuerant. Cum vero Eirikus satrapa majorem in oppugnando difficultatem experiretur, trabes ingentes in Barbone tolli et in Serpentem longum demitti jussit; et vulgo negant, futurum unquam fuisse, ut Serpens expugnaretur, nisi hac adhibita ratione, quam consilio suo Thorkell altus instituerat. Cujus meminit Hallarsteinn:

Severus incitator prælii
jussit auri accumulatores
in Serpentem longum valida

at vígi; drótt sparðit sik; jarl vann sóttan &c.: v. var. lect. 1. i. e. Non puto leniter in pugna rem gestam esse; milites sibi non pepercerunt &c. *b*) *jöfur*, de Satrapa intellexi, secundum Edd. Snorr. pag. 189. §. 64 initio. *c*) *fjörð-jörð*, pro *fjarðar* v. *fjarða-jörð*, terra sinuosa, i. e. Norvegia; ut *fjörð-hjörð* pro *fjarðar-hjörð*, grex maris, haleces. Hkr. 5, 18, 2. Est quoque, ut jungas *fjörð drótt*, manus hostilis, vide supra pag. 50. *d*) *mývill*, quid proprie significet, mihi non adeo liquidum est; cum vero videam formam *mór* (id. q. *múr*, mergus), in Njála (sub voce *móstallr*) comparari cum Angl. *mew* (mjú) & Belg. *meuwe*, accepi hanc vocem pro forma diminutiva τȣ *mór*, nam *mjúvill* in *mývill* necessario abit; itaque *fjarð-mývill*, mergulus ponti est navis, hujus *mið* (certus locus), mare. *e*) potest hoc ita intelligi: navis Erici tam viris propugnatoribus, quam a rebus ad pugnam idoneis bene instructa fuit. Ceterum cum *svángr* proprie esurientem designet, opinor per *sævar sóti* lupum intelligi. Verte adeo, lupus non esuriebat, i. e. magna strages edita est; *sævar* h. l. itaque vel est gen. τȣ *sær* id. q. *ægir*, quod inter gigantes recenset Edda Snorr., vel gen. syncopatus pro *sævarar* (ut *þessar*, pro *þessarar*, lat. virum pro virorum), a *sævar*, id. q. *sivör*, gigantis; ejus *sóti*, equus gigantis v. gigantidis, lupus.

[1]) nihil profecit, B.

demittere ligna, exardescente prælio.
Quod ni fecisset, nobilis Ericus
in strepitu hastarum nunquam
devincere potuisset robustum
Olavum, sub via solis.*)

Sic ingentibus trabibus in alterum latus dejectis, Serpens admodum cœpit inclinari. Tum cædes utrinque recrudescere. Cum vero propugnatorum numerus in Serpente rarior factus esset, Eirikus satrapa ascensionem tentat, adversariis fortissime resistentibus. Cum autem proretæ Olavi regis viderent, satrapam Serpen-

*) Ordo: *Strángr rógsvellir* [1]) *a*) *bað* [2]) *ránsíks* [3]) *stœri* [4]) — *aska* [5]) *b*) *fella remmi* [6]) — *lauka c*) *á orminn lánga; styrr þreifsk* [7]) *d*). *Ættstór Eiríkr mátti ella aldri vinna öflinn* [8]) *e*) *Olaf í dyn geira, und veg sólar.* Abest in S.

[1]) *rökspellir*, occisor, F. Sk. [2]) *vað* B. corr. [3]) *ranns ríki*, Sk.; *rans harri* B. utrumque contra metrum. [4]) *stœrri*, in majore (periculo), Sk. [5]) *háska*, periculo, Sk. [6]) *reyni*, sorborum, Sk.; *reins* B. [7]) *styrks með*, pro *styrr þreifsk*, Sk. [8]) *ölinn* B.; *ítran*, illustrem, F. Sk.

a) i. e. Satrapa Ericus. *b*) i. e. viros; *ránsíkr* accipio pro auro, a *Rán*, mare & *síkr*, quod ignem significare puto, de quo vide supra Vol. 1, p. 39 (Text. isl.); *stœriaskr*, qui magnum facit, auget, id. q. *stœrandi*. *c*) *remmilaukr*, lignum validum, firmum; eadem notio & forma compositi est in *remmi-skíð*, firma xylosolea, Hak. Grandævi, c. 260, 1. *remmiskóð borða*, validi enses, Eyrb. 19, 6. *d*) *þrífast*, adolescere, incrementa capere; h. l. de ardescente pugna, ut sæpius Hkr. 3, 17, 2: 7, 224. *e*) Vox *öflinn* esse potest robustus, ab *afl*, robur. Primo vero me offendit, quod sequens versus intercalaris per se non integer maneat, si, posito *Olaf* pro Olafr, arcte cum præced. verss. jungatur, neque voces *und veg sólar* habeant, quo commode referantur. Deinde, quod syllaba metrica prior, consonantiæ efficax, cadat in nudam terminationem *inn*, quod rarissimum puto. Quam ob rem legendum puto *of-linn* i. e. Serpentem (navem Olavi), et in seqv. versu *Olafr*, ut alibi semper.

tem conscendisse, in posteriorem navem t dentes, atque ad navem contra eum tuend versi, acerrime reluctabantur. Verumtam cum tanta facta esset in Serpente strages, passim nuda essent latera, satrapæ milites navem undique irrumpere cœperunt; qua tota, quæ præsidio supererat militum manu retro in navem ad regem se recepit. Testatu Haldor non-christianus, Eirikum satrapam tu suos ad prælium incitasse:

Lætus animo princeps
suos milites bellicosos
hortatus est; (cessere retro
viri per transtra cum Olavo)—
cum pelagi alitem navibus
cinxissent circa regem fortem
Hadlandiæ; Vendorum occisor
late loca vacuefecit cædibus.*)

Dicitur Thorsteinn Bovipes, in interscalmio primate juxta celsam puppim constitutus, cum milites satrapæ quam vehementissime se in serpentem ingererent, Regi Olavo dixisse: do-

*) Ordo: *Hugreifr þengill hèt á sina heiptar-nýta drengi; þjóð stökk aptr um*[1]) *þóptr með Oleifi. Þá er höfðu lokit hafvita* a) *skeiðum um snjallan Hallands* b) *gram; vápneiðr*[2]) c) *varð fur Vinda myrði.* Abest hæc stropha in S. Sk., ceteri cum A per omnia concordant.

[1]) *á*, in Hkr. 6, 128, 2. [2]) *vápnreiðr*, tonitru armorum, var. l. Hkr.

a) i. e. navem. *viti*, corvus, a sagacitate. b) *Halland*, pro *Haðland*, id. q. *Haðaland*, provincia Norvegiæ; intelligitur Olavus, rex Norvegiæ. c) *vápneiðr*, mallem *vápneyðr*, locus armis patefactus, defensoribus nudatus, ut *eyðr*, f. sit id. q. *eyða*, vacuus locus. Huic locutioni proxime accedere videtur altera, *at gera fletroð*, Jomensium hist. p. 39., locum, quo constitutus es, vacuefacere, hostes sternendo viam aperire, a *flet* & *ryðja*. *Vinda myrðir*, Ericus Satrapes, ob prælia cum Vendis commissa, appellatur.

mine! inquit, nuncne pro se quisque rem geret? Quidni nunc? ait rex. Tum Thorsteinn unum ex satrapæ militibus, qui juxta illum in navem insiliit, pugno cecidit, tantaque vi malam ejus percussit, ut homo ex navi longe in mare excussus confestim periret. Quo facto Thorsteinem tanta incessit rabies, ut arreptam veli perticam pro telo uteretur. Quod videns rex Olavus, Thorsteini loquitur: cape arma tua, vir! iisque utere; sunt enim arma, quibus in prælio res geratur, neque solis manibus aut trabibus dimicandum. Quare Thorsteinn, sumto gladio suo, fortiter pugnabat. Jam tum aliquamdiu vehementissima exarsit pugna in interscalmio primate; rex Olavus tela pennata et hastas crebro et magna vi ex celsa puppi emisit. Quam in rem ita Hallarsteinn:

Rex bellicosus acriter torquebat
tela, stans celsa in puppi; loricæ
dissiluere; deinceps aperte longus
Draco militibus nudabatur.*)

Rex Olavus, cum videret Eirikum satrapam ad interscalmium Serpentis primas penetrasse, tria gæsa brevi manubrio in illum torsit, quæ quidem non pro more ferebantur; nam non solitus erat rex Olavus frustra jaculari, quocunque tela emitteret; nullum vero horum gæsorum satrapam tetigit, quorum primum dextrum ejus latus, secundum itidem sinistrum prætervolavit, tertium supra caput satrapæ proram versus. Tum rex: sic nunquam prius in homine frustratus sum; magna est hujus satrapæ fortuna; vult deus, eum Norvegiæ regno hac

*) Ordo: *Sóknstrángr hildíngr skaut hvast or lyptíngu; hlífar brustu; síðan nam* 1) *drekinn* 2) *lúngi sýnt* 3) *eyðast.* Abest in S. 1) *man*, nudabitur, B. Sk. 2) *ormrinn*, Serpens, B. C. 3) *seint*, sero, *sínt* Sk.

vice potiri, quod quoque minime mirum, cum proretas in Barbone commutaverit; exit res, ut hodie prædixi, eum non superiorem discessurum, si Thorem in prora habuisset. Ob eam vero causam, quod multi ex copiis satrapæ serpentem, quantum capere potuit, conscenderant, parva autem adesset manus, quæ tantæ multitudini resisteret*), brevi temporis spatio multi occidere Olavi regis athletæ, quamvis robusti atque fortes; ceciderunt ambo fratres, progeneri regis, Hyrningus et Thorgerr, Vikar ex Tiundalandia et Ulfus Rufus**), multique alii strenui viri, egregiam sui memoriam relinquentes. Kolbjörn, orator regius, proram cum aliis anterioris navis defensoribus tutatus fuerat; is consimili armorum et vestium apparatu indutus erat, atque Olavus rex; et eam quidem ob causam, quod cogitabat, si opus foret, ut nunc res erat, opem aliquam Olavo regi ferre. Cum autem strenuissima regis Olavi manus in primate interscalmio cadere cœpisset, Kolbjörn celsam puppim ad regem ascendit; qui cum omnium hominum esset statura maximus et aspectu pulcherrimus, haud cito discerni invicem potuere. Tum tanta telorum multitudo in celsam puppim ingerebatur, ut clypeus Olavi regis, nec non Kolbjörnis, telis inhærentibus velut cirratus esset. Cum vero sui ad celsam puppim tenderent, tam splendida lux regem supervenire visa est, ut contra adspicere nequirent, decedente vero luce, rex Olavus nuspiam apparuit.

---

*) *en litit — her, þá*] absunt in B. **) Endridius Plautus, Thorsteinn albus, Thorsteinn Skelkus (meticulosus), Ivar Ljomius (splendor), add. F.

